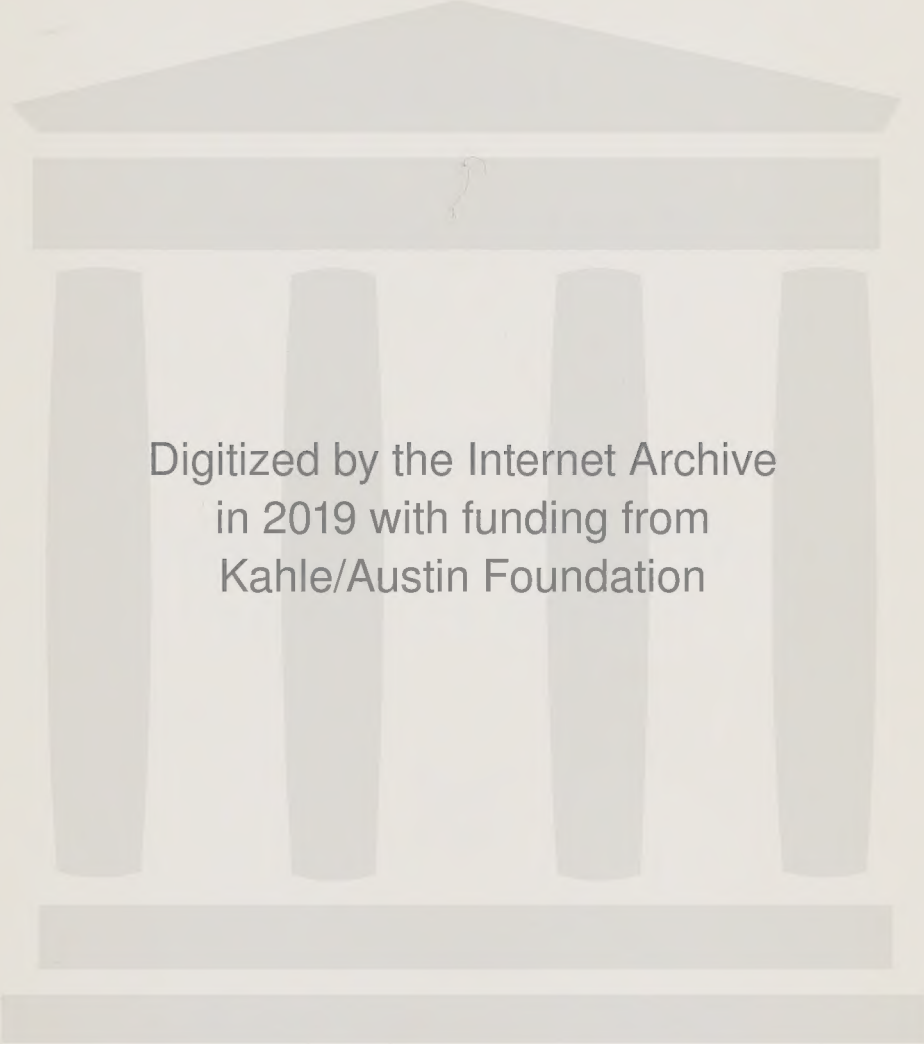

NUNC COGNOSCO EX PARTE

TRENT UNIVERSITY
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Kahle/Austin Foundation

Arnim, Hans Friedrich August von

STOICORUM VETERUM FRAGMENTA

COLLEGIT

IOANNES AB ARNIM

VOLUMEN II

CHRYSIPII FRAGMENTA
LOGICA ET PHYSICA

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI
MCMIII

REPRINT LIBRARY
135 SOUTH LOCUST STREET • DUBUQUE, IOWA

STOICHOLOM VETERINARI
FUNDAMENTA

STOICHOLOM VETERINARI

STOICHOLOM VETERINARI

STOICHOLOM VETERINARI

TYPIS B. G. TEUBNERI

PA 3507 . S7 v.2

Praefatio.

Operis, quo Stoicorum veterum fragmenta et testimonia colligere conatus sum, primum in lucem emitto volumen alterum, quod Chrysippi logica et physica fragmenta complectitur et cum generali Stoicorum doctrina componit. Volumen tertium eiusdem Chrysippi moralia, successorum Chrysippi, qui quidem ante Panaetium fuerunt, omnia fragmenta complexum, nunc prelo traditur. Subsequetur primum volumen, quod ad Zenonem et Cleanthem et utriusque discipulos pertinet. Praemittentur primo volumini totius operis prolegomena. Indices Stoicorum res et verba illustrantes seorsum edentur totumque absolvent.

Scribebam Vindobonae mense Septembri 1902

J. ab Arnim.

Conspectus capitum.

	Pagina
De Chrysippi vita et scriptis testimonia n. 1—34	1
Chrysippi placita cum generali Stoicorum doctrina composita.	13
Prolegomena philosophiae n. 35—44	15
Pars I. Logica n. 45—51	18
Cap. I. De cognitione doctrina.	21
§ 1. <i>Περὶ φαντασίας</i> n. 52—70	21
§ 2. <i>Περὶ αἰσθήσεως</i> n. 71—81	26
§ 3. <i>Περὶ ἐννοημάτων</i> n. 82—89	28
§ 4. <i>Κατάληψις, ἐπιστήμη, τέχνη</i> n. 90—101.	29
§ 5. <i>Περὶ ζητήσεως</i> n. 102—104	32
§ 6. <i>Περὶ κριτηρίου</i> n. 105—121	33
Cap. II. Dialectica n. 122—135	38
Papyrus 1020, editur	40
A. <i>Περὶ Σημαινόντων</i> n. 136—165	43
B. <i>Περὶ Σημαινομένων ἢ Λεκτῶν</i> n. 166—171	48
§ 1. <i>Περὶ ἐναντίων καὶ ἀντικειμένων καὶ στρεπτικῶν</i> n. 172—180	49
Papyrus Letronnii περὶ ἀποφατικῶν editur	52
§ 2. <i>Λεκτὰ ἔλλιπῃ</i> n. 181—185	58
§ 3. <i>Περὶ λεκτῶν αὐτοτελῶν</i> n. 186—192.	60
§ 4. <i>Περὶ ἀξιωμαίων (περὶ ἀπλῶν ἀξιωμαίων)</i> n. 193—206 a	62
§ 5. <i>Περὶ τῶν οὐχ ἀπλῶν ἀξιωμαίων</i> n. 207—220	68
§ 6. <i>Περὶ σημείου</i> n. 221—223	72
§ 7. <i>Περὶ ὅρου</i> n. 224—230	74
§ 8. <i>Περὶ λόγων καὶ συλλογισμῶν</i> n. 231—269	76
§ 9. <i>Περὶ σοφισμάτων λύσεως</i> n. 270—287	89
Cap. III. De rhetorica n. 288—298	95
<i>Χρυσίππου Λογικῶν Ζητημάτων A</i> editur	96
Pars II. Physica	111
Cap. I. Physicae doctrinae fundamenta.	111
§ 1. De duobus principiis, materia et causa n. 299—328.	111
§ 2. <i>Τινά, ὄντα, οὐτινα</i> n. 329—335	117
§ 3. De causis n. 336—356	118
§ 4. De corporibus (Quid sit corpus. Sola corpora esse. Tria ge- nera corporum) n. 357—368.	123
§ 5. Quattuor categoriae n. 369—375	124
§ 6. <i>Ποιότητες, ποιά, ἰδίως ποιά</i> n. 376—398	126
§ 7. <i>Πῶς ἔχοντα et πρὸς τί πως ἔχοντα</i> n. 399—404.	131
§ 8. Primae qualitates n. 405—411.	133

	Pagina
§ 9. Quattuor elementa n. 412—438	136
§ 10. Πνεῦμα, τόπος, ἔξις n. 439—462	144
§ 11. De mixtione n. 463—481	151
§ 12. De infinita divisione n. 482—491	158
§ 13. De motu n. 492—500	160
§ 14. De loco et inani n. 501—508	162
§ 15. De tempore n. 509—521	164
Cap. II. De Mundo	167
§ 1. Differre inter se τὸ πᾶν et τὸ ὅλον n. 522—525	167
§ 2. Duae notiones vocabuli κόσμος n. 526—529	168
§ 3. Mundus est unus n. 530—533	170
§ 4. Finitum esse mundum et unitum sed circumdatum inani infi- nito n. 534—546	170
§ 5. Mundus globosus et stabilis n. 547—557	173
§ 6. Quae sint partes mundi et quo ordine n. 558—573	176
§ 7. Γενητὸς ὁ κόσμος n. 574—578	179
§ 8. Quomodo ortus sit mundus n. 579—584	179
§ 9. Mundum esse interituum n. 585—595	181
§ 10. Conflagrationis et restaurationis mundi aeternae vices n. 596—632	183
§ 11. Mundus est animal rationale n. 633—645	191
Cap. III. De caelestibus et meteoris	195
§ 1. De terra n. 646—649	195
§ 2. De sole n. 650—665	195
§ 3. De luna n. 666—680	198
§ 4. De astris n. 681—692	200
§ 5. De anni partibus n. 693—696	201
§ 6. De meteoris n. 697—707	202
Cap. IV. De animalibus et plantis	204
§ 1. De plantis n. 708—713	204
§ 2. De brutis animalibus n. 714—737	205
§ 3. De natura hominis n. 738—772	210
Cap. V. De anima hominis	217
§ 1. De substantia animae n. 773—789	217
§ 2. Argumentis probatur animam esse corpus n. 790—800	219
§ 3. Motus animae n. 801—803	221
§ 4. Anima refrigeratione orta n. 804—808	222
§ 5. Anima non immortalis, sed morti superstes n. 809—822	223
§ 6. De partibus animae et facultatibus n. 823—833	225
§ 7. De animae principali n. 834—849	227
§ 8. Quomodo sensus fiant n. 850—862	230
§ 9. De visu et auditu n. 863—872	232
§ 10. Pars animae genitalis n. 873—874	234
§ 11. De affectibus n. 875—878	234
§ 12. Chrysippi περὶ ψυχῆς librorum reliquiae n. 879—911	235
Cap. VI. De Fato	264
§ 1. Fati definitiones n. 912—927	264
§ 2. Fatum divinum n. 928—933	267
§ 3. Una vis omnia movens n. 934—938	268

	Pagina
§ 4. Vaticinatio probat fati necessitatem n. 939—944	270
§ 5. Infinita series causarum n. 945—951	272
§ 6. Omne enuntiatio verum aut falsum n. 952—955	275
§ 7. Confatalia (Ἀργὸς λόγος) n. 956—958	277
§ 8. Fatum et possibilitas n. 959—964	279
§ 9. Fatum et fortuna n. 965—973	280
§ 10. Fatum et liberum arbitrium n. 974—1007	282
Cap. VII. De natura deorum n. 1008	299
§ 1. Πόθεν θεῶν ἔννοιαν ἔλαβον ἄνθρωποι n. 1009—1010	299
§ 2. Esse deos argumentis probatur n. 1011—1020	301
§ 3. Qualis sit deus n. 1021—1027	305
§ 4. Deum esse corpus n. 1028—1048	306
§ 5. Deum mutabilem esse n. 1049—1056	309
§ 6. Deum non esse forma humana n. 1057—1060	311
§ 7. De Iove et Iunone n. 1061—1075	312
§ 8. De ceteris deis popularibus n. 1076—1100	315
§ 9. De daemonibus n. 1101—1105	320
Cap. VIII. De providentia et natura artifice	322
§ 1. Esse providentiam argumentis probatur n. 1106—1126	322
§ 2. Mundum esse urbem (vel domum) bene administratam n. 1127—1131	327
§ 3. Naturam esse artificem n. 1132—1140	328
§ 4. Mundum esse opus providentiae n. 1141—1151	330
§ 5. Animalia (et plantas) propter hominum utilitatem facta esse n. 1152—1167	332
§ 6. Cur mala sint, cum sit providentia n. 1168—1186	335
Cap. IX. De divinatione	342
§ 1. Esse divinationem, si di sint et providentia n. 1187—1195	342
§ 2. De somniis n. 1196—1206	343
§ 3. De artificiosa divinatione n. 1207—1216	346

De Chrysippi vita et scriptis testimonia.

1 Diog. Laërt. VII 179. Χρύσιππος Ἀπολλωνίου Σολεὺς ἢ Ταρσεύς, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς, μαθητὴς Κλεάνθους. οὗτος πρότερον μὲν δόλιχον ἤσκει, ἔπειτα ἀκούσας Ζήνωνος ἢ Κλεάνθους, ὡς Διοκλῆς καὶ οἱ πλείους, ἔτι τε ζῶντος ἀπέστη αὐτοῦ καὶ οὐχ ὅ 5 τυχὼν ἐγένετο κατὰ φιλοσοφίαν· ἀνὴρ εὐφυὴς καὶ ὀξύτατος ἐν παντὶ μέρει οὕτως ὥστε καὶ ἐν τοῖς πλείστοις διηνέχθη πρὸς Ζήωνα, ἀλλὰ καὶ πρὸς Κλεάνθην, ᾧ καὶ πολλάκις ἔλεγε μόνης τῆς τῶν δογμάτων διδασκαλίας χρῆζειν, τὰς δὲ ἀποδείξεις αὐτὸς εὐρήσειν. μετενόει μὲν- 10 τοι ὁπότε πρὸς αὐτὸν ἀποτείνοιτο, ὥστε συνεχῆς προφέρεισθαι ταῦτα·

ἐγὼ δὲ τᾶλλα μακάριος πέφυκ' ἀνὴρ

πλὴν εἰς Κλεάνθην· τοῦτο δ' οὐκ εὐδαιμονῶ.

οὕτω δ' ἐπίδοξος ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς ἐγένετο, ὥστε δοκεῖν τοὺς πλείους ὅτι εἰ παρὰ θεοῖς ἦν [ἡ] διαλεκτική, οὐκ ἂν ἦν ἄλλη ἢ ἡ Χρυσίππειος· πλεονάσας δὲ τοῖς πράγμασι τὴν λέξιν οὐ κατώρθωσε. 15 πονικώτατός τε παρ' ὀντινοῦν γέγονεν, ὡς δῆλος ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ· τὸν ἀριθμὸν γὰρ ὑπὲρ πέντε καὶ ἑπτακόσια ἔστιν. ἐπλή- 20 θυνε δὲ αὐτὰ πολλάκις ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ δόγματος ἐπιχειρῶν καὶ πᾶν τὸ ὑποπεσὸν γράφων καὶ διορθούμενος πλεονάκις πλείστη τε τῶν μαρτυριῶν παραθέσει χρώμενος· ὥστε καὶ ἐπειδὴ ποτε ἐν τινι τῶν 25 συγγραμμάτων παρ' ὀλίγον τὴν Εὐριπίδου Μήδειαν ὅλην παρετίθετο καὶ τις μετὰ χειρὸς εἶχε τὸ βιβλίον, πρὸς τὸν πυθόμενον τί ἄρα ἔχοι, ἔφη „Χρυσίππου Μήδειαν“. καὶ Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν δογμάτων, βουλόμενος παριστάνειν, ὅτι τὰ Ἐπικούρου οἰκεία δυνάμει γεγραμμένα καὶ ἀπαράθετα ὄντα μυρίῳ πλείω ἔσθι τῶν 30 Χρυσίππου βιβλίων, φησὶν οὕτως αὐτῇ τῇ λέξει· „εἰ γὰρ τις ἀφέλοι τῶν Χρυσίππου βιβλίων ὅσ' ἀλλότρια παρατέθεται, κενὸς αὐτῷ ὁ

14 ἡ om. BPD. || ἄλλη ἦν (hoc ord.) BPDF. || ἡ om. BPD. 16 δῆλον PFD. 17 & (pro αὐτοῦ) om. γὰρ BPD. 26 τῇ om. BPDF || ἀφελῆ B ἀφελῆ F.

χάρτης καταλείψεται.“ καὶ ταῦτα μὲν Ἀπολλόδωρος. ἡ δὲ παρε-
 δρευούσα πρεσβῦτις αὐτῷ, ὥς φησι Διοκλῆς, ἔλεγεν ὡς πεντακοσίους
 γράφει στίχους ἡμερησίους. Ἐκάτων δέ φησιν ἔλθειν αὐτὸν ἐπὶ φιλο-
 σοφίαν τῆς οὐσίας αὐτοῦ τῆς πατρῶας εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληφθεῖσης.
 5 Ἦν δὲ καὶ τὸ σωματίον εὐτελές, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἐν
 Κεραιμειῷ, ὃς σχεδὸν τι ὑποκίρνυται τῇ πλησίον ἱππεῖ. ὁθεν
 αὐτὸν ὁ Καρνεάδης Κρήσιππον ἔλεγεν (secuntur apophthegmata).
 183. Τέλος δὲ Ἀρκεσίλαῳ καὶ Λακύνῃ, καθά φησι Σωτίων ἐν τῷ
 ὀργῶν παραγενόμενος ἐν Ἀκαδημίᾳ συνεφιλοσόφησε· δι’ ἣν αἰτίαν
 10 καὶ κατὰ τῆς συνηθείας καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐπεχείρησε· καὶ περὶ
 μεγεθῶν καὶ πληθῶν τῇ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν συστάσει χρη-
 σάμενος.

Τοῦτον ἐν τῷ ᾧδεῳ σχολάζοντά φησιν Ἑρμιππος ἐπὶ θυσίαν
 ὑπὸ τῶν μαθητῶν κληθῆναι· ἐνθα προσενεγκάμενον γλυκὺν ἄκρατον
 15 καὶ ἱλιγγιάσαντα πεμπταῖον ἀπελθεῖν ἐξ ἀνθρώπων, τρία καὶ ἑβδομή-
 κοντα βιώσαντα ἔτη, κατὰ τὴν τρίτην καὶ τετταρακοστὴν καὶ ἑκατοστὴν
 Ὀλυμπιάδα, καθά φησιν Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικοῖς (sequitur Laërtii
 epigramma). ἔνιοι δέ φασι γέλωτι συσχεθέντα αὐτὸν τελευτῆσαι· ὅνου
 γὰρ τὰ σῦκα αὐτῷ φαρόντος, εἰπόντα τῇ γραῖ διδόναι ἄκρατον ἐπιρ-
 20 ῥοφῆσαι τῷ ὄνῳ, ὑπερκαγχάσαντα τελευτῆσαι.

Δοκεῖ δὲ ὑπερόπτης τις γερονέναι. τοσαῦτα γοῦν συγγράφας
 οὐδενὶ τῶν βασιλέων προσπεφώνηκεν· ἠρκεῖτό τε γραῖδιῳ μόνῳ, καθά
 καὶ Δημήτριος ἐν Ὀμωνύμοις φησί. Πτολεμαίου τε πρὸς Κλεάνθην
 ἐπιστεῖλαντος ἢ αὐτὸν ἐλθεῖν ἢ πέμψαι τινά, Σφαῖρος μὲν ἀπῆλθε,
 25 Χρύσιππος δὲ περιεῖδε. μεταπεμφάμενος δὲ τοὺς τῆς ἀδελφῆς υἱεῖς,
 Ἀριστοκρέοντα καὶ Φιλοκράτην, συνεκρότησε. καὶ πρῶτος ἐθάῤῥησε
 σχολὴν ἔχειν ὑπαίθρον ἐν Λυκείῳ, καθάπερ ὁ προειρημένος Δημήτριος
 ἴστορεῖ.

Lucian. Macrob. 20 Χρύσιππος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα (scil. ἔτη
 30 ἔζησεν).

1a Strabo XIV p. 671. γεγόνασι δ’ ἄνδρες ἐνθένδε (scil. Solis) τῶν
 ὀνομαστῶν Χρύσιππός τε ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος, πατὴρ τῶν Ταρσεῶς ἐκεῖθεν
 μετοικήσαντος etc.

1 καταλείψεται F. 2 Διοκλείδης F. 3 γράφοι BPD || ἥξειν BPF.
 4 βασίλειον D. 6 ἱππίοθεν P, corr. P³. 8 Ἀρκεσίλαι B. || Λακύνδαι BPF.
 11 Ἀκαδημαϊκῶν BP. || στάσει F ἐνστάσει D. 14 προσενεγκθέντα BFD et fort.
 P ante corr. 16 καὶ ἑκατοστὴν om. BPF. βιώσαντα ἔτη κατὰ τὴν τρίτην καὶ
 τετταρακοστὴν Ὀλ. γ’ καὶ ο’ FD. 24 ἀποστεῖλαντος BFD, idem P ante corr.
 25 ὑπερεῖδε D. 26 Φιλοκράτη BP. 27 ἐθάῤῥησεν ὑπαίθριον (B ὑπαίθρον)
 σχολὴν ἔχειν (hoc ord.) BP ὑπαίθριον etiam D. || καθά καὶ B, idem fort. P
 ante corr. καθάπερ καὶ F. || προγεγραμμένος P. 32 Tarsensem Chrysippum
 intellegit Dio Prus. or. XXXIII § 53.

1b Galenus Protrept. 7 p. 8,22 Kaibel. τίς γὰρ <ἄν> ἦν Σταγίρων λόγος, εἰ μὴ δι' Ἀριστοτέλην, τίς δ' ἂν Σόλων, εἰ μὴ δι' Ἀρατόν τε καὶ Χρύσιππον.

Solinus 38, 9 p. 181 ed. M. Heliopolis antiquum oppidum Ciliciae fuit, patria Chrysippi, Stoicae sapientiae potentissimi. 5

2 Ind. Stoic. Herc. col. XXXVIII. καὶ τὰλλ' ὁμοίως ἔ(πο)ατ|τεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τ(ήν) | σχολήν αἰεὶ τήν α(ὕ)τῃν | ὥραν ἐξήγει καὶ ὁμοί|ως ἀπελύετο, ὥστε μῆ|(δένα) διαψεύδεσθαι τῶν | (γν)ωρίμων etc. (Ad Chrysippum haec pertinere probabile est).

Col. XXXIX, 3. γεγραμ(μέ)να περ(ὶ δικ)αι | οσύνης. 6. τῇ δ(ε καθ' 10
ἡ) | μέραν (δ)ιαίτ(η | ὠτατος (καὶ | τατος ἐ|γένετο.

3 Ind. Stoic. Herc. col. XL περὶ τῇ(ν φυλακῇ)ν τῆς σκη|νῆς ἐκαρ-
τέ(ρ)ει, μένουσα | κατὰ τ(ήν) ἐξ ἀρχῆς τοῦ | βίου τά(ξιν). Οὕτε γὰρ ἀμί-
δος ὁπότε σχοίη χρεῖαν | οὐθέν(α) (ἐ)πασ(χεν) αὐτῷ | (ὕ)ποθ(εῖ)ν(αι)· (πρὸ)ς τε
τὰ|ναγκαῖα ἀνι(στά)μενος | (καθ)άπερ ὕγια(ίνων etc. 15

3a Pausanias I 17, 2. Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῆς ἀγορᾶς ἀπέχοντι οὐ πολὺ, Πτολεμαίου δὲ ἀπὸ τοῦ κατασκευασαμένου καλουμένου, λίθου τέ εἰσιν Ἑρμαῖ θεᾶς ἄξιοι — — καὶ ὃ τε Αἰβυς Ἰόβας ἐνταῦθα κεῖται καὶ Χρύσιππος ὁ Σολεὺς.

3b Plut. de Stoic. repugn. cp. 2 p. 1033e. Ἀριστοκρέων γοῦν, ὁ 20
Χρύσιππον μαθητῆς καὶ οἰκείος εἰκόνα χαλκῇν ἀναστηλώσας ἐνέγραψε τόδε τὸ ἐλεγεῖον.

τόνδε νέον Χρύσιππον Ἀριστοκρέων ἀνέθηκε
τῶν Ἀκαδημαϊκῶν στραγγαλίδων κοπίδα.

4 Quintilianus instit. orat. XII 7, 9. at si res familiaris amplius 25
aliquid ad usus necessarios exigit, secundum omnium sapientium leges patietur sibi gratiam referri, cum et Socrati collatum sit ad victum et Zenon, Cleanthes, Chrysippus mercedes a discipulis acceptaverint.

5 Ind. Stoic. Herc. col. XLI. λέγετ(αι) δ' εἶναι ταῦτα· ὥς οὐδεὶς
ἂν | ἐκείνον οὔτε ταχέως με|τ' ἄλλων εἶδεν ἢ τῶν ἀ|κροατῶν καὶ ζηλωτῶν | 30
καὶ σε

6 Diog. Laërt. VII 183. οὕτω δ' ἦν φρονηματίας (ὁ Χρύσιππος)
ὥστ' ἐρομένου τινός· „τίνι συστήσω τὸν υἱόν“ εἰπεῖν· „ἐμοί· εἰ γὰρ ὑπελάμ-
βανον εἶναι τινα ἐμοῦ βελτίονα, παρ' αὐτῷ ἂν ἐγὼ ἐφιλοσόφουν.“ ὅθεν
φασὶν ἐπ' αὐτοῦ λεχθῆναι. (κ 495) 35

οἷος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιάι ἀΐσσουσι·

καὶ·

εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν στοά.

7 Diog. Laërt. VII 183. ἐν μέντοι ταῖς οἰνώσεσιν ἡσύχαζε παρα-
φερόμενος τοῖς σκέλεσιν, ὥστ' εἰπεῖν τὴν δούλην· „Χρύσιππον μόνον τὰ σκέλη 40
μεθύει“.

11 μετριώτατος καὶ ἐγκρατέστατος Comparetti. 13 Serva Chrysippi
(Diog. Laërt. VII 181. 183. 185) manet in consueto vitae ordine, quia ille aegro-
tus officiis eius non eget. 21 libros Aristocreonis a Chrysippo dedicatos vide
n. 15 et 17, ipsius Aristocreonis librum n. 12. 28 Cf. fragmentum περὶ βίῳν
III n. 701. 30 scil. Chrysippum. 33 καὶ γὰρ εἰ BPFd. 35 αὐτῷ F.
38 hunc versum Carneades Diog. Laërt. IV 62 ita variasse dicitur: εἰ μὴ γὰρ ἦν
Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν ἐγώ.

8 Diog. Laërt. VII 182. πάλιν δὲ ἐπεὶ τις ζητῶν καταμόνας αὐτῷ διελέγετο εὐσταθῶς, ἐπεὶ δὲ θεωρῶν προσιόντα ὄχλον ἤρχετο φιλονικεῖν ἔφη (Eur. Or. 253. 54)

οἷμοι, κασίγνητ', ὄμμα σὸν ταράσσεται·

5 ταχὺς δὲ μετέθου λύσσαν ἀρτίως φρονῶν.

9 Diog. Laërt. VII 182. πρὸς δὲ τὸν κατεξανιστάμενον Κλεάνθου διαλεκτικὸν καὶ προτείνοντα αὐτῷ σοφίσματα· „πέπανσο, εἶπε, παρέλκων τὸν πρεσβύτερον ἀπὸ τῶν πραγματικωτέρων, ἡμῖν δὲ τοῖς νέοις ταῦτα προτίθει.“

10 Diog. Laërt. VII 182. οὗτος ὀνειδισθεὶς ὑπὸ τινος ὅτι οὐχὶ παρὰ 10 Ἀρίστωνι μετὰ πολλῶν σχολάζοι· „εἰ τοῖς πολλοῖς, εἶπε, προσεῖχον, οὐκ ἂν ἐφιλοσόφησα“.

10a Dio Chrysost. Or. XXXIII § 53 (V. I p. 312, 16 Arn.) (Tarsi) τῶν γὰρ ἐνθάδε δεινῶν τινα λέγουσιν εἰς τινα πόλιν <ἐλθεῖν> αὐτὸ τοῦτο ἔργον πεποιημένον, ὥστε εὐθὺς εἰδέναι τὸν τρόπον ἐκάστου καὶ διηγῆσθαι 15 τὰ προσόντα, καὶ μηδενὸς ὅλως ἀποτυγχάνειν — — ὅτι οὗτος μὲν ἀνδρεῖος, οὗτος δὲ δειλός, οὗτος δὲ ἀλαζών, οὗτος δὲ ὑβριστῆς ἢ κίναιδος ἢ μοιχός. ὥς οὖν θαναμαστός ἦν ἐπιδεικνύμενος καὶ οὐδαμῇ διημάρτανε, προσάγουσιν αὐτῷ σκληρόν τινα τὸ σῶμα καὶ σύνοφρον ἄνθρωπον, ἀνχμῶντα καὶ φάυλως διακείμενον καὶ ἐν ταῖς χερσὶ τύλους ἔχοντα, φαιόν τι καὶ τραχὺ περιβεβλη- 20 μένον ἱμάτιον, δασύν ἕως τῶν σφυρῶν καὶ φάυλως κεκαρμένον· καὶ τοῦτον ἡξίου ἐπεῖν ὅστις ἦν. ὁ δὲ ὥς πολὺν χρόνον ἑώρα, τελευταῖον ὀκνῶν μοι δοκεῖ τὸ παριστάμενον λέγειν οὐκ ἔφη ξυνιέναι, καὶ βαδίζειν αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἤδη δὲ ἀποχωρῶν πτόρνυται· κἀκείνος εὐθὺς ἀνεβόησεν ὥς εἴη κίναιδος.

11 Seneca de constantia sapientis 17, 2 Chrysippus ait quendam 25 indignatum, quod illum aliquis vervecem marinum dixerat.

12 Ind. Stoic. Herc. col. XLVI, 1. . α νοσῶν· Ἄλλος Σολεύς, ὃν καὶ Σφαίρω προεσχολακέναι φησὶν Ἀριστοκρέων ἐν ταῖς Χρυσίπ(που) ταφαῖς. Διαφάν(η)ς | . . . νίτης.

Col. XLVII, 3. Ἀπελλῆς | (ὁ ὁρ)μήσας (ἐπ' Ἀ)ρι(σ)τόβου(λο)ν διενε- 30 γ . . . ς, Ἡρα|κλείδης Σφ(αίρω) Ἀρκε|σίλα) Ἀριστο(βούλω) | (πρ)ῶτον (ἐσχολακῶς), Ἀ(ρισ)|τοκ(ρ)έων.

Supplementa col. XLVII. sunt Bücheleri, nisi quod πρότερον ἐσχολακῶς ille.

13 Diog. Laërt. VII 189. Ἐπεὶ δὲ ἐνδοξότατα τὰ βιβλία ἐστὶν αὐτῷ 35 (scil. Chrysippo), ἔδοξέ μοι καὶ τὴν πρὸς εἶδος ἀναγραφὴν αὐτῶν ἐνταῦθα καταχωρεῖν· καὶ ἔστι τάδε.

I. Λογικοῦ Τόπου <τοῦ περὶ τὴν Διάρθρωσιν τῶν λογικῶν Ἐννοιῶν>.

θέσεις λογικαί

τῶν τοῦ φιλοσόφου σκευμάτων

40 ὅρων διαλεκτικῶν πρὸς Μητροδώρον α' β' γ' δ' ε' ς'

2 scribendum: ἔπειτα δὲ. || scil. Chrysippus. 5 ἄρτι σωφρονῶν Eur.
7 scil. Chrysippus || περιέλκων B παρέλκων (αρ in litura) P³. 8 ἡμῖν δὲ τὰ τοιαῦτα πρότενε τοῖς νέοις B. 9 scil. Chrysippus. 10 de Aristonis discipulorum copia cf. I n. 338. 13 De Cleanthe eadem narrat Diog. Laërt. Cf. h. o. I n. 618. 30 fortasse διενεχθεῖς. 37 supplevi secundum ethicorum particulam primam. F in hoc catalogo plurima omittit, quae adnotanda non duxi.
38 λογικά καὶ BPDF.

περὶ τῶν κατὰ τὴν διαλεκτικὴν ὀνομάτων πρὸς Ζήνωνα α'
τέχνη διαλεκτικὴ πρὸς Ἀρισταγόραν α'
συνημμένων πιθανῶν πρὸς Διοσκουρίδην α' β' γ' δ'.

Π. Λογικοῦ Τόπου τοῦ περὶ τὰ Πράγματα.

Σύνταξις πρώτη

5

περὶ ἄξιωμαίων α'
περὶ τῶν οὐχ ἄπλῶν ἄξιωμαίων α'
περὶ τοῦ συμπεπλεγμένου πρὸς Ἀθηνάδην α' β'
περὶ ἀποφατικῶν πρὸς Ἀρισταγόραν α' β' γ'
περὶ τῶν καταγορευτικῶν πρὸς Ἀθηνόδωρον α' 10
περὶ τῶν κατὰ στέρησιν λεγομένων πρὸς Θέαρον α'
περὶ τῶν ἀορίστων ἄξιωμαίων πρὸς Δίωνα α' β' γ'
περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀορίστων α' β' γ' δ'
περὶ τῶν κατὰ χρόνους λεγομένων α' β'
περὶ συντελικῶν ἄξιωμαίων α' β'. 15

Σύνταξις δευτέρα

περὶ ἀληθοῦς διεξυγμένου πρὸς Γοργιππίδην α'
περὶ ἀληθοῦς συνημμένου πρὸς Γοργιππίδην α' β' γ' δ'
αἵρεσις πρὸς Γοργιππίδην α'
πρὸς τὸ περὶ ἀκολουθῶν α' 20
περὶ τοῦ διὰ τριῶν πάλιν πρὸς Γοργιππίδην α'
περὶ δυνατῶν πρὸς Κλεῖτον α' β' γ' δ'
πρὸς τὸ περὶ σημασιῶν Φίλωνος α'
περὶ τοῦ τίνα ἐστὶ τὰ ψευδῆ α'.

Σύνταξις τρίτη

25

περὶ προσταγμάτων α' β'
περὶ ἐρωτήσεως α' β'
περὶ πεύσεως α' β' γ' δ'
ἐπιτομὴ περὶ ἐρωτήσεως καὶ πεύσεως α'
ἐπιτομὴ περὶ ἀποκρίσεως α' 30
περὶ ζητήσεως β'
περὶ ἀποκρίσεως δ'.

Σύνταξις τετάρτη

περὶ τῶν κατηγορημάτων πρὸς Μητροόδωρον α' β' γ' δ' ε' ζ' η' θ' ι'
περὶ ὀρθῶν καὶ ὑπέρων πρὸς Φίλαρχον α' 35
περὶ τῶν συναμμάτων πρὸς Ἀπολλωνίδην α'
πρὸς Πάσυλον περὶ κατηγορημάτων α' β' γ' δ'.

1 τὴν om. FD. 4 τὰ om. B. 9 ἀποφαντικῶν P (ν eras. P³). 11 λε-
γομένων β' D. || θεαρόν B; πρὸς θεάρον α' om. F. 12 ἀρίστων BP, hunc
librum et duos sequentes om. F, in marg. D. || δίων B. 19 Διαίρεσις D
(om. F). 21 πάλιν om. BP. 27 ἐρωτήσεων BPDF. 30 deest in BP (-εων
DF). 31 ζητήσεως β' (om. περὶ) BPD, ζητήσεως δ' F (qui om. περὶ ἀποκρ. δ').

36 συναμμάτων] fortasse συμβαμάτων, σωμαίων D συγγραμμάτων F,

37 πασύλον B.

14 Σύνταξις πέμπτη·

περὶ τῶν πέντε πτώσεων α'
 περὶ τῶν κατὰ τὸ ὑποκείμενον ὠρισμένων ἐκφορῶν α'
 περὶ παρεμφάσεως πρὸς Στησαγόραν α'β'
 περὶ τῶν προσηγορικῶν α'β'.

ΠΙ Λογικοῦ Τόπου περὶ τὰς Λέξεις καὶ τὸν κατ' αὐτὰς Λόγον.

Σύνταξις πρώτη·

περὶ τῶν ἐνικῶν καὶ πληθυντικῶν ἐκφορῶν α'β'γ'δ'ε'ς'
 περὶ λέξεων πρὸς Σωσιγένην καὶ Ἀλέξανδρον α'β'γ'δ'ε'
 10 περὶ τῆς κατὰ τὰς λέξεις ἀνωμαλίας πρὸς Δίωνα α'β'γ'δ'
 περὶ τῶν πρὸς τὰς φωνὰς σωρειτῶν λόγων α'β'γ'
 περὶ σολοικισμῶν α'
 περὶ σολοικιζόντων λόγων πρὸς Διονύσιον α'
 λόγοι παρὰ τὰς συνηθείας α'
 15 λέξεις πρὸς Διονύσιον α'.

Σύνταξις δευτέρα·

περὶ τῶν στοιχείων τοῦ λόγου καὶ τῶν λεγομένων α'β'γ'δ'ε'
 περὶ τῆς συντάξεως τῶν λεγομένων α'β'γ'δ'
 περὶ τῆς συντάξεως καὶ στοιχείων τῶν λεγομένων πρὸς Φίλιππον α'β'γ'
 20 περὶ τῶν στοιχείων τοῦ λόγου πρὸς Νικίαν α'
 περὶ τοῦ πρὸς ἕτερα λεγομένου α'.

Σύνταξις τρίτη·

πρὸς τοὺς μὴ διαιρουμένους α'β'
 περὶ ἀμφιβολιῶν πρὸς Ἀπολλᾶν α'β'γ'δ'
 25 περὶ τῶν τροπικῶν ἀμφιβολιῶν α'
 περὶ συνημμένης τροπικῆς ἀμφιβολίας α'β'
 πρὸς τὸ περὶ ἀμφιβολιῶν Πανθοίδου α'β'
 περὶ τῆς εἰς τὰς ἀμφιβολίας εἰσαγωγῆς α'β'γ'δ'ε'
 ἐπιτομὴ τῶν πρὸς Ἐπικράτην ἀμφιβολιῶν α'
 30 συνημμένα πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν τὴν εἰς τὰς ἀμφιβολίας α'β'.

IV. Λογικοῦ Τόπου πρὸς τοὺς Λόγους καὶ τοὺς Τρόπους.

Σύνταξις πρώτη·

τέχνη λόγων καὶ τρόπων πρὸς Διοσκοουρίδην α'β'γ'δ'ε'
 περὶ τῶν λόγων α'β'γ'
 35 περὶ τρόπων συστάσεως πρὸς Στησαγόραν α'β' (συστάσεων D)
 σύγκρισις τῶν τροπικῶν ἀξιωματῶν α'
 περὶ ἀντιστρέφοντων λόγων καὶ συνημμένων α'
 πρὸς Ἀγάθωνα ἢ περὶ τῶν ἐξῆς προβλημάτων α'
 περὶ τοῦ τίνα συλλογιστικά τινος μετ' ἄλλου τε καὶ μετ' ἄλλων α' (τι-
 40 νός τε μετ' ἄλλου καὶ μεγάλων D)

3 τῶν πρὸς τὸ κατὰ F. 8 ἐθνικῶν BPF. 10 δλον B δλων D. 15 λέ-
 ξεις DF. 18 συντάξεως καὶ στοιχείων D (qui om. καὶ στοιχείων in sequente
 titulo). 24 Ἀπελλᾶν D. 27 περὶ om. B. 29 ἐπικράτη BP. 30 τῶν
 BPDF, τὴν Hübner. 33 διοσκοουρίδην BD. 34 λογικῶν B. 36 τῶν om. BPD.
 39 τίνα scripsi, τὰ BP.

περὶ τῶν ἐπιφορῶν πρὸς Ἀρισταγόραν α' 10
 περὶ τοῦ τάττεσθαι τὸν αὐτὸν λόγον ἐν πλείοσι τρόποις α'
 πρὸς τὰ ἀντειρημένα τῷ τὸν αὐτὸν λόγον ἐν συλλογιστικῷ καὶ ἀσυλλο-
 γίστῳ τετάχθαι τρόπῳ α'β' 5
 πρὸς τὰ ἀντειρημένα ταῖς τῶν συλλογισμῶν ἀναλύσεσι α'β'γ'
 πρὸς τὸ περὶ τρόπων Φίλωνος πρὸς Τιμόστρατον α'
 λογικὰ συνημμένα πρὸς Τιμοκράτην καὶ Φιλομαθῇ εἰς τὰ περὶ λόγων
 καὶ τρόπων α'.

15 Σύνταξις δευτέρα·

περὶ τῶν περαινόντων λόγων πρὸς Ζήνωνα α' 10
 περὶ τῶν πρώτων καὶ ἀναποδείκτων συλλογισμῶν πρὸς Ζήνωνα α'
 περὶ τῆς ἀναλύσεως τῶν συλλογισμῶν α' (cum antecedente permutat DF)
 περὶ τῶν παρελκόντων λόγων πρὸς Πάσυλον α'β'
 περὶ τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων α'
 περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγικῶν πρὸς Ζήνωνα α' 15
 τῶν πρὸς εἰσαγωγὴν τρόπων πρὸς Ζήνωνα α'β'γ'
 περὶ τῶν κατὰ ψευδῇ σχήματα συλλογισμῶν α'β'γ'δ'ε'
 λόγοι συλλογιστικοὶ κατὰ ἀνάλυσιν ἐν τοῖς ἀναποδείκτοις α'
 τροπικὰ ζητήματα πρὸς Ζήνωνα καὶ Φιλομαθῇ α' (τοῦτο δοκεῖ ψευδε-
 πίγραφον). 20

Σύνταξις τρίτη·

περὶ τῶν μεταπιπτόντων λόγων πρὸς Ἀθηνάδην α' (ψευδεπίγραφον)
 λόγοι μεταπιπτοντες πρὸς τὴν μεσότητα α'β'γ' (ψευδεπίγραφα)
 πρὸς τοὺς Ἀμεινίου διαζευκτικούς α'.

Σύνταξις τετάρτη·

περὶ ὑποθέσεων πρὸς Μελέαγρον α'β'γ' 25
 λόγοι ὑποθετικοὶ εἰς τοὺς νόμους πρὸς Μελέαγρον πάλιν α'
 λόγοι ὑποθετικοὶ πρὸς εἰσαγωγὴν α'β'
 λόγοι ὑποθετικοὶ θεωρημάτων α'β'
 λύσεις τῶν Ἠδύλου ὑποθετικῶν α'β' 30
 λύσεις τῶν Ἀλεξάνδρου ὑποθετικῶν α'β'γ' (ψευδεπίγραφα)
 περὶ ἐκθέσεων πρὸς Λαοδάμαντα α'.

Σύνταξις πέμπτη·

περὶ τῆς εἰς τὸν ψευδόμενον εἰσαγωγῆς πρὸς τὸν Ἀριστοκρέοντα α' 35
 λόγοι ψευδόμενοι πρὸς εἰσαγωγὴν α'
 περὶ τοῦ ψευδομένου πρὸς Ἀριστοκρέοντα α'β'γ'δ'ε'ς'.

Σύνταξις ἕκτη·

πρὸς τοὺς νομίζοντας καὶ ψευδῇ καὶ ἀληθῇ εἶναι α'
 πρὸς τοὺς διὰ τῆς τομῆς διαλύοντας τὸν ψευδόμενον λόγον πρὸς Ἀριστο-
 κρέοντα α'β' 40
 ἀποδείξεις πρὸς τὸ μὴ δεῖν τέμνειν τὰ ἄοριστα α'

3 τῶν BD, om. P. || τῶν αὐτῶν λόγων P. 4 τρόπῳ λεγόντων D.

5 λογισμῶν BP. 14 σολοικισμοὺς BPFDF, corr. Hübner ex interpr. 16 εἰσα-
 γωγικὴν BPFDF. 24 ἀμείνονος D. 27 πάλιν om. BPF. 32 ἀλοδάμαντα P
 λαοδάμαντα D ἀδάμαντα F. 38 scil. τὸν ψευδόμενον. 41 ἀπόδειξις PDF.

πρὸς τὰ ἀντειρημένα τοῖς κατὰ τῆς τομῆς τῶν ἀορίστων πρὸς Πάσυλον α'β' γ'
 λύσεις κατὰ τοὺς ἀρχαίους πρὸς Διοσκουρίδην α'
 περὶ τῆς τοῦ ψευδομένου λύσεως πρὸς Ἀριστοκρέοντα α'β' γ'
 λύσεις τῶν Ἠδύλου ὑποθετικῶν πρὸς Ἀριστοκρέοντα καὶ Ἀπολλᾶν α'.

5 Σύνταξις ἑβδόμη·

πρὸς τοὺς φάσκοντας τὰ λήμματα ἔχειν ψευδῇ τὸν ψευδόμενον λόγον α'
 περὶ ἀποφάσκοντος πρὸς τὸν Ἀριστοκρέοντα α'β'
 λόγοι ἀποφάσκοντες πρὸς γυμνασίαν α'
 περὶ τοῦ παρὰ μικρὸν λόγου πρὸς Στησαγόραν α'β'
 10 περὶ τῶν εἰς τὰς ὑπολήψεις λόγων καὶ ἡσυχάζόντων πρὸς Ὀνήτορα α'β'
 περὶ τοῦ ἐγκεκαλυμμένου πρὸς Ἀριστόβουλον α'β'
 περὶ τοῦ διαλεληθότος πρὸς Ἀθηνάδην α'.

16 Σύνταξις ὀγδόη·

πρὸς τοῦ οὔτιδος πρὸς Μενεκράτην α'β' γ' δ' ε' ζ' ἥ (θ' D)
 15 περὶ τῶν ἐξ ἀορίστου καὶ ὠρισμένου λόγων πρὸς Πάσυλον α'β'
 περὶ οὔτιδος λόγου πρὸς Ἐπικράτην α'.

Σύνταξις ἐνάτη·

πρὸς τῶν σοφισμάτων πρὸς Ἡρακλείδην καὶ Πόλλιν α'β'
 περὶ τῶν ἀπόρων διαλεκτικῶν πρὸς Διοσκουρίδην ε'
 20 πρὸς τὸ Ἀρκεσιλάου μεθόδιον πρὸς Σφαῖρον α'.

Σύνταξις δεκάτη·

κατὰ τῆς συνηθείας πρὸς Μητροδώρον α'β' γ' δ' ε' ζ'
 περὶ τῆς συνηθείας πρὸς Γοργιππίδην α'β' γ' δ' ε' ζ'.

V. Λογικοῦ Τόπου τὰ τῶν προειρημένων τεττάρων διαφορῶν
 25 ἐκτὸς ὄντα καὶ περιέχοντα <τὰς> σποράδην καὶ οὐ σωματικὰς
 ζητήσεις λογικὰς περὶ τῶν καταλεγομένων.

Ζητημάτων ἐννέα καὶ τριάκοντα. — Ὅμοῦ τὰ πάντα τοῦ λογικοῦ τιά'.

1. Ἡθικοῦ λόγου τοῦ περὶ τὴν Διάρθρωσιν τῶν ἡθικῶν Ἑννοιῶν.

Σύνταξις πρώτη·

30 ὑπογραφὴ τοῦ λόγου τοῦ <ἡθικοῦ> πρὸς Θεόπορον α'
 θέσεις ἡθικαὶ α'
 πιθανὰ λήμματα εἰς τὰ δόγματα πρὸς Φιλομαθῆ α'β' γ'
 ὄρων τῶν τοῦ ἀστείου πρὸς Μητροδώρον α'β'
 ὄρων τῶν τοῦ φαύλου πρὸς Μητροδώρον α'β'
 35 ὄρων τῶν ἀνὰ μέσον πρὸς Μητροδώρον α'β'
 ὄρων τῶν πρὸς Μητροδώρον τῶν κατὰ γένος α'β' γ' δ' ε' ζ'
 ὄρων τῶν κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας πρὸς Μητροδώρον α'β'.

2 διοσκορίδην B. 4 ἡρύλλου (sed q in ras.) D 23 περὶ] scribendum
 ὑπὲρ cum Cobeto. 25 τὰς addidi. 26 λογικὰς BPD. 28 διόρθωσιν PD.
 30 ἡθικοῦ addidi. || θεόσπορον P. 35 ἀναμέσων BD, τῶν πρὸς M, τῶν ἀνὰ
 μέσον P. 36 τῶν om. BPD.

Σύνταξις δευτέρα·

περὶ τῶν ὁμοίων πρὸς Ἀριστοκλέα α'β'γ'
 περὶ τῶν ὅρων πρὸς Μητροδόωρον α'β'γ'δ'ε'ς'ζ'.

Σύνταξις τρίτη·

περὶ τῶν οὐκ ὀρθῶς τοῖς ὅροις ἀντιλεγομένων πρὸς Λαοδάμαντα α'β'γ'δ'ε'ς'ζ' 5
 πιθανὰ εἰς τοὺς ὅρους πρὸς Διοσκουρίδην α'β'
 περὶ εἰδῶν καὶ γενῶν πρὸς Γοργιππίδην α'β'
 περὶ τῶν διαιρέσεων α'
 περὶ τῶν ἐναντίων πρὸς Διονύσιον β'
 πιθανὰ πρὸς τὰς διαιρέσεις καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη καὶ <τὰ> περὶ 10
 τῶν ἐναντίων α'.

Σύνταξις τετάρτη·

περὶ τῶν ἐτυμολογικῶν πρὸς Διοκλέα α'β'γ'δ'ε'ς'ζ'
 ἐτυμολογικῶν πρὸς Διοκλέα α'β'γ'δ'.

Σύνταξις πέμπτη·

15

περὶ παροιμιῶν πρὸς Ζηνόδοτον α'β'
 περὶ ποιημάτων πρὸς Φιλομαθῆ α'
 περὶ τοῦ πῶς δεῖ τῶν ποιημάτων ἀκούειν α'β'
 πρὸς τοὺς κριτικούς πρὸς Διόδωρον α'.

2. Ἡθικοῦ Τόπου περὶ τὸν κοινὸν λόγον καὶ τὰς ἐκ τούτου 20 συνισταμένας τέχνας καὶ ἀρετάς.

17 Σύνταξις πρώτη·

πρὸς τὰς ἀναζωγραφήσεις πρὸς Τιμῶνα α'
 περὶ τοῦ πῶς ἕκαστα λέγομεν καὶ διανοοῦμεθα α'
 περὶ τῶν ἐννοιῶν πρὸς Λαοδάμαντα α'β' 25
 περὶ ὑπολήψεως πρὸς Πυθῶνα α'β'γ'
 ἀποδείξεις πρὸς τὸ μὴ δοξάσειν τὸν σοφόν α'
 περὶ καταλήψεως καὶ ἐπιστήμης καὶ ἀγνοίας α'β'γ'δ'
 περὶ λόγου α'β'
 περὶ τῆς χρήσεως τοῦ λόγου πρὸς Λεπτίναν. 30

Σύνταξις δευτέρα·

περὶ τοῦ ἐγκρίνειν τοὺς ἀρχαίους τὴν διαλεκτικὴν σὺν ταῖς ἀποδείξεσι
 πρὸς Ζήνωνα α'β'

περὶ τῆς διαλεκτικῆς πρὸς Ἀριστοκρέοντα α'β'γ'δ'
 περὶ τῶν ἀντιλεγομένων τοῖς διαλεκτικοῖς α'β'γ' 35
 περὶ τῆς ῥητορικῆς πρὸς Διοσκουρίδην α'β'γ'δ'.

Σύνταξις τρίτη·

περὶ ἔξεως πρὸς Κλέωνα α'β'γ'
 περὶ τέχνης καὶ ἀτεχνίας πρὸς Ἀριστοκρέοντα α'β'γ'δ'
 περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀρετῶν πρὸς Διόδωρον α'β'γ'δ' 40
 περὶ τοῦ ποιᾶς εἶναι τὰς ἀρετάς α'
 περὶ ἀρετῶν πρὸς Πόλλιν α'β'.

6 διοσκορίδην B. 9 τῶν om. P. 10 τὰ addidi. 13 ἐτοιμολογιῶν
 BP. 14 ἐτοιμολογικῶν BP (ε- B). 20 τῶν κοινῶν λόγων D. 24 λέγωμεν B.
 27 ἀπόδειξις BP. 32 εὖ κρίνειν BD εἰκρίνειν P.

18 3. Ἡθικοῦ Τόπου περὶ Ἀγαθῶν καὶ Κακῶν.

Σύνταξις πρώτη·

περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς πρὸς Ἀριστοκρέοντα α' β' γ' δ' ε' ζ' η' θ' ι'

ἀποδείξεις πρὸς τὸ μὴ εἶναι τὴν ἡδονὴν τέλος α' β' γ' δ'

5 ἀποδείξεις πρὸς τὸ μὴ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν α' β' γ' δ'

περὶ τῶν λεγομένων ὑπὲρ τῆς *****

Cetera interceiderunt.

19 Valerius Maximus VIII 7, 10. Citerioris aetatis metas, sed non parvi tamen spatii Chrysippi vivacitas flexit: nam octogesimo anno coep-
10 tum undequadagesimum Λογικῶν exactissimae subtilitatis volumen reliquit. cuius studium in tradendis ingenii sui monumentis tantum operae laboris-
que sustinuit, ut ad ea quae scripsit penitus cognoscenda longa vita sit opus.

20 Numenius apud Eusebium praep. evang. XIV p. 728a. τὰ δὲ τῶν
15 Στωϊκῶν ἐστασίασται, ἀρξάμενα ἀπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ μηδέπω τελευτῶντα καὶ νῦν. ἐλέγχουσι δὲ ἀγαπώντας ὑπὸ δυσμενοῦς ἐλέγχου, οἱ μὲν τινες αὐ-
τῶν ἐμμεμενηκότες ἔτι, οἱ δ' ἤδη μεταθέμενοι. εἴξασιν οὖν οἱ πρῶτοι ὀλι-
γαρχικωτέροις, οἱ δὲ διαστάντες ὑπῆρξαν εἰς τοὺς μετέπειτα πολλῆς μὲν τοῖς
προτέροις, πολλῆς δὲ τῆς ἀλλήλοις ἐπιτιμῆσεως αἰτιοί, εἰσέτι ἑτέρων ἑτεροί
20 Στωϊκώτεροι· καὶ μᾶλλον ὅσοι πλέον ἐπὶ τὸ τεχνικὸν ὥφθησαν μικρολόγοι·
αὐτοὶ γὰρ οὗτοι τοὺς ἑτέρους ὑπερβαλλόμενοι τῇ τε πολυπραγμοσύνῃ τοῖς τε
σκαριφηθμοῖς ἐπετίμων θάττον.

21 Origenes contra Celsum II. 12 Vol. I p. 141, 7 (p. 297 Delarue).
ἀλλὰ καὶ ὁ Χρύσιππος πολλαχοῦ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ φαίνεται κα-
25 θαπτόμενος Κλεάνθους, καινοτομῶν παρὰ τὰ ἐκεῖνῳ δεδογμένα, γενομένων
αὐτοῦ διδασκάλῳ ἔτι νέου καὶ ἀρχὰς ἔχοντος φιλοσοφίας οὐκ ὀλίγον
δὲ χρόνον καὶ ὁ Χρύσιππος παρὰ τῷ Κλεάνθει πεποιῆσθαι τὰς διατριβάς
(scil. λέγεται).

22 Origenes contra Celsum I. 39 Vol. I p. 91, 20 (p. 357 Delarue).
30 ὁ δὲ Χρύσιππος πολλαχοῦ ἐκθέμενος τὰ κινήσαντα αὐτὸν ἀναπέμπει ἡμᾶς
ἐφ' οὓς ἂν εὖρομεν κρεῖττον αὐτοῦ ἔρουντας.

23 Origenes contra Celsum V. 57 Vol. II p. 60, 5 (p. 621 Delarue).
Παράδοξα δὲ πράγματα τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφαίνεσθαι ποτε καὶ τῶν Ἑλλήνων
ἰστόρησαν οὐ μόνον οἱ ὑπονοηθέντες ἀνὼς μυθοποιοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ
35 οἷον πολλὸν ἐπιδειξάμενοι γνησίως φιλοσοφεῖν καὶ φιλαλήθως ἐκτίθεσθαι τὰ εἰς
αὐτοὺς φθάσαντα. Τοιαῦτα δὲ ἀνέγνωμεν παρὰ τῷ Σολεῖ Χρυσίππῳ etc.

24 Galenus de differentia puls. 10. ed. Bas. III 30. K. VIII. 631
(impugnans sectam Archigenis). πολλὸν δὲ τοῦτ' ἔστι παρὰ τῷ προπάππῳ
τῆς αἰρέσεως αὐτῶν Χρυσίππῳ· νομοθετεῖ μὲν γὰρ ὀνόματα πλείον ἢ Σόλων
40 Ἀθηναίῳ ἰστᾷ τοῖς ἄεσοι νομίσματα, συγγεῖ δ' αὐτὸς πρῶτος αὐτά.

paulo post: νυνὶ δὲ τὸ δεινότατον οὔτε γεννηθεὶς Ἀθήνησιν οὔτε τρα-

1 ἀγαθοῦ D. 4 ἀπόδειξις BPD. 5 ἀπόδειξις BPD. 10 Cf. n. 16.
ζητήσεῖς λογικαὶ περὶ τῶν καταλεγόμενων· ζητημάτων ἐννέα καὶ τριάκοντα. Opus
miscellaneum, quod ad omnes logicae partes pertinebat auctor catalogi extremum
posuit (τῶν εἰρημνίων διαφορῶν ἐκτὸς ὄντα). 20 hic de Chrysippo cogitat
Numenius. 24 αὐτοῦ M, ἐκντοῦ ceteri codd. 34 οἱ PM Del., om. ceteri;
οἱ τὸ πολλὸν Bo., οἱ πολλὸν (om. οἷον) Guet. 40 ἰστᾷ scripsi, ἰστᾶν vulgo.

φείς, ἀλλὰ χθὲς καὶ πρώην ἦκων ἐκ Κιλικίας, πρὶν ἀκριβῶς αὐτὸν ἐκμαθεῖν ἡντιναοῦν Ἑλλάδα φωνήν, Ἀθηναίοις ὑπὲρ ὀνομάτων ἐπιχειρεῖ νομοθετεῖν — — ὅσα μὲν οὖν Χρύσιππος εἰς τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐξυβρίξει διάλεκτον τάχ' ἂν ποτε καὶ αὐθις ἡμῖν διελθεῖν γένοιτο.

Phot. lexicon s. v. μέντοι· τὸ δὲ μέντον βάρβαρον, ᾧ καὶ Χρύσιππος 5 χρῆται.

25 Quintilianus instit. orat. X 1, 84. minus indulgere eloquentiae Stoici veteres, sed cum honesta suaserunt, tum in colligendo probandoque quae instituerant plurimum valuerunt, rebus tamen acuti magis quam, id quod sane non adfectaverunt, oratione magnifici.

id. XII 2, 25. Stoici sicut copiam nitoremque eloquentiae fere praeceptoribus suis defuisse concedant necesse est, ita nullos aut probare acrius aut concludere subtilius contendunt.

26 Cicero de oratore I 11, 50. Etenim videmus, iisdem de rebus ieiune quosdam et exiliter, ut eum, quem acutissimum ferunt, Chrysippum, 15 disputavisse, neque ob eam rem philosophiae non satisfecisse, quod non habuerit hanc dicendi ex arte aliena facultatem.

27 Frontonis epist. (ad M. Antoninum de eloquentia) p. 146 Naber. Ubi illud acumen tuum? ubi subtilitas? Evigila et attende, quid cupiat ipse Chrysippus. Num contentus est docere, rem ostendere, definire, ex- 20 plorare? non est contentus: verum auget in quantum potest, exaggerat, praemunit, iterat, differt, recurrit, interrogat, describit, dividit, personas fingit, orationem suam alii accommodat: ταῦτα δ' ἐστὶν αὖξιν, διασκευάζειν, ἐξεργάζεσθαι, πάλιν λέγειν, ἐπαναφέρειν, παράπτειν, προσωποποιεῖν.

28 Dionysius Halicarn. de compos. verb. p. 30 Re. Καὶ τί δεῖ τού- 25 τοις θαυμάζειν, ὅπουγε καὶ οἱ τὴν φιλοσοφίαν ἐπαγγελλόμενοι καὶ τὰς διαλεκτικὰς ἐκφέροντες τέχνας οὕτως εἰσὶν ἀθλιοὶ περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων, ὥστ' αἰδεῖσθαι καὶ λέγειν; ἀπόχρη δὲ τεκμηρίῳ χρήσασθαι τῷ λόγῳ Χρυσίππου τοῦ Στωϊκοῦ· περαιτέρω γὰρ οὐκ ἂν προβαίην. τούτου γὰρ οὔτ' ἄμεινον οὐδεὶς τὰς διαλεκτικὰς τέχνας ἠκρίβωσεν, οὔτε χεῖροσι ἀρμονίᾳ 30 συνταχθέντας ἐξήνεγκε λόγους τῶν ὀνόματος καὶ δόξης ἀξιοθέντων. καίτοι σπουδάζειν γέ τινες προσεποιήθησαν αὐτῶν καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέρος, ὡς ἀναγκαῖον ὅν τῷ λόγῳ, καὶ τέχνας τινὰς ἐπέγραψαν ὑπὲρ τῆς συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μορίων. ἀλλὰ πολλοὶ ἢ μᾶλλον πάντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἀπεπλανήθησαν καὶ οὐδ' ὄναρ εἶδον τί ποτ' ἐστὶ τὸ ποιοῦν ἠδεῖαν καὶ καλὴν 35 τὴν σύνθεσιν.

29 Arrianus Epict. dissert. I 17, 15. ἀλλὰ νῆ Δία οὐ παρακολουθῶ τῷ βουλήματι τῆς φύσεως. τίς οὖν ἐξηγεῖται αὐτό; λέγουσιν ὅτι Χρύσιππος. ἔρχομαι καὶ ἐπιζητῶ τί λέγει οὗτος ὁ ἐξηγητὴς τῆς φύσεως. ἄρχομαι μὴ νοεῖν τί λέγει, ζητῶ τὸν ἐξηγουμένον· „ἴδε ἐπίσκεψαι, πῶς τοῦτο λέγεται, 40 καθάπερ εἰ ῥωμαῖσί τι.“ ποῖα οὖν ἐνθάδε ὁφρὺς τοῦ ἐξηγουμένου;

30 Plut. de Stoic. repugn. ep. 9 p. 1035b. Ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν λόγον, ὃν ἔσχατόν φησι δεῖν τάττεσθαι <τὸν> περὶ θεῶν, ἔθει προτάττει καὶ προεκτίθησι παντὸς ἡθικοῦ ζητήματος· οὔτε γὰρ περὶ Τελῶν, οὔτε περὶ Δικαιοσύνης, οὔτε περὶ Ἀγαθῶν καὶ Κακῶν, οὔτε περὶ Γάμου καὶ Παιδο- 45 τροφίας οὔτε περὶ Νόμου καὶ Πολιτείας φαίνεται τὸ παράπαν φθεγγόμενος,

1 πρώην scripsi, πρώτους edit.

17 ex arte aliena] scil. rhetorica.

43 τὸν add. Reiske.

εἰ μή, καθάπερ οἱ τὰ ψηφίσματα ταῖς πόλεσιν εἰσφέροντες προγράφουσιν Ἀγαθὴν Τύχην, οὕτω καὶ αὐτὸς προγράψει τὸν Δία, τὴν Εἰμαρμένην, τὴν Πρόνοιαν, τὸ συνέχεσθαι μὲν δυνάμει τὸν κόσμον, ἕνα ὄντα καὶ πεπερασμένον.

5 **31** Plut. de Stoic. repugn. ep. 24 p. 1046 a. τί οὖν σὺ (scil. Chrysippe), φῆσαι τις ἄν, αὐτὸς ἀνδράσι τοιούτοις καὶ τοσούτοις οὐδέποτε παύση μαχόμενος οὐδ' ἐλέγχων, ὥς νομίζεις, ἐν τοῖς κυριωτάτοις καὶ μεγίστοις διαμαρτάνοντας; οὐ γὰρ δήπου περὶ μὲν διαλεκτικῆς ἐσπουδασμένως ἔγραψαν, περὶ δ' ἀρχῆς καὶ τέλους καὶ θεῶν καὶ δικαιοσύνης ἐκ παρέργου καὶ παί-
10 ζοντες, ἐν οἷς τυφλὸν αὐτῶν ἀποκαλεῖς τὸν λόγον καὶ μαχόμενον αὐτῷ καὶ μυρίας ἄλλας ἀμαρτίας ἔχοντα.

32 Plut. de Stoic. repugn. ep. 10 p. 1036 b. ὅτι δ' αὐτὸς (scil. Chrysippus) οὐκ ἐν ὀλίγοις ἀλλὰ πολλαχοῦ τοὺς ἐναντίους οἷς δοκιμάζει λόγους κατεσκεύακεν ἐρῶμένως καὶ μετὰ σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας τοσαύτης, ὥστε
15 μὴ παντὸς εἶναι καταμαθεῖν τὸ ἀρέσκον (αὐτῷ), αὐτοὶ δὴπου λέγουσι (scil. Stoici), τὴν δεινότητα θαυμάζοντες τὰνδρός καὶ τὸν Καρνεάδην οὐδὲν οἰόμενοι λέγειν ἴδιον, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐπεχείρησε Χρύσιππος εἰς τοῦναντίον ὁρμώμενον ἐπιτίθεσθαι τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ πολλάκις παραφθέγγεσθαι (Z 407) „δαιμόνιε, φθίσει σε τὸ σὸν μένος“ ὥς μεγάλας ἀφορμὰς καθ' ἑαυτοῦ δι-
20 δόντα τοῖς κινεῖν τὰ δόγματα καὶ διαβάλλειν βουλομένοις.

33 Plut. de comm. not. ep. 1 p. 1050 b (Stoicus aliquis dicit): ὥς οὐκ ἀπὸ τύχης ἀλλ' ἐκ προνοίας θεῶν νομίζοι μετ' Ἀρκεσίλαον καὶ πρὸ Καρνεάδου γεγονέναι Χρύσιππον. — — Χρύσιππος οὖν ἐν μέσῳ γενόμενος ταῖς πρὸς Ἀρκεσίλαον ἀντιγραφαῖς καὶ τὴν Καρνεάδου δεινότητα
25 ἐνέφραξε, πολλὰ μὲν τῇ αἰσθήσει καταλιπὼν ὥσπερ εἰς πολιορκίαν βοηθήματα, τὸν δὲ περὶ τὰς προλήψεις καὶ τὰς ἐννοίας τάραχον ἀφελὼν παντάπασιν καὶ διορθώσας ἐκάστην καὶ θέμενος εἰς τὸ οἰκεῖον· ὥστε καὶ τοὺς αὖθις ἐκκρούειν τὰ πράγματα καὶ παραβιάζεσθαι βουλομένους μηδὲν περαινέειν ἀλλ' ἐλέγχεσθαι κακουροῦντας καὶ σοφίζομένους.

30 **34** Cicero de finibus I 2, 6. Quid enim est a Chrysippo prae-
termissum in Stoicis? Legimus tamen Diogenem, Antipatrum, Mnesarchum, Panaetium, multos alios in primisque familiarem nostrum Posidonium.

6 Platonem intelligit et Aristotelem.

13 ὀλίγοις Mez., λόγοις libri.

15 αὐτῷ add. Reiske.

27 διαρθρώσας Wy.

corr. Reiske.

29 ἐλέγχεσθαι βουλομένους libri,

CHRYSSIPPI PLACITA

CUM GENERALI STOICORUM DOCTRINA
COMPOSITA

Prolegomena philosophiae.

Quid sit philosophia. De partibus philosophiae. De ordine partium.

35 Aëtii Placita I. Prooem. 2 (D G p. 273, 11). Οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ ἔφασαν τὴν μὲν σοφίαν εἶναι θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἐπιστήμην, τὴν δὲ φιλοσοφίαν ἄσκησιν ἐπιτηδείου τέχνης· ἐπιτήδειον δὲ 5 εἶναι μίαν καὶ ἀνωτάτω τὴν ἀρετὴν, ἀρετὰς δὲ τὰς γενικωτάτας τρεῖς, φυσικὴν ἡθικὴν λογικὴν· δι' ἣν αἰτίαν καὶ τριμερὴς ἐστὶν ἡ φιλοσοφία, ἥς τὸ μὲν φυσικόν, τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ δὲ λογικόν· καὶ φυσικὸν μὲν ὅταν περὶ κόσμου ζητῶμεν καὶ τῶν ἐν κόσμῳ, ἡθικὸν δὲ τὸ κατησχολημένον περὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον, λογικὸν δὲ τὸ περὶ τὸν λόγον, ὃ καὶ διαλεκτικὸν καλοῦσιν. 10

36 Sextus adv. math. IX 13. τὴν φιλοσοφίαν φασὶν ἐπιτήδευσιν εἶναι σοφίας, τὴν δὲ σοφίαν ἐπιστήμην θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμαμάτων.

37 Diog. Laërt. VII 39. Τριμερῇ φασὶν εἶναι τὸν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον· εἶναι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν τι φυσικόν, τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ 15 δὲ λογικόν. Οὕτω δὲ πρῶτος διείλε Ζήνων — — καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ λόγου καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν. — — ταῦτα δὲ τὰ μέρη ὃ μὲν Ἀπολλόδωρος τόπους καλεῖ, ὃ δὲ Χρύσιππος καὶ Εὐδρόμος εἶδη. ἄλλοι γένη.

38 Sextus adv. math. VII 16. οἱ εἰπόντες τῆς φιλοσοφίας τὸ μὲν τι 20 εἶναι φυσικόν, τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ δὲ λογικόν· — — ζητούτατα δὲ οἱ περὶ Ξενοκράτην καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔχονται τῆσδε τῆς διαιρέσεως. ἐνθὲνδε πιθανῶς ὁμοιοῦσι τὴν φιλοσοφίαν παγκάρπῳ ἁλῶϊ, ἵνα τῇ μὲν ὑψηλότητι τῶν φυτῶν εἰκάσῃται τὸ φυσικόν, τῷ δὲ νοστήμῳ τῶν καρπῶν τὸ ἡθικόν, τῇ δὲ ὀχυρότητι τῶν τευχῶν τὸ λογικόν. οἱ δὲ ὥσῃ 25 φασὶν αὐτὴν εἶναι παραπλήσιον· ἐῶκει γὰρ τῇ μὲν λεκίδι, ἣν τινες νεοττὸν ὑπάρχειν λέγουσι, τὰ ἡθικά, τῷ δὲ λευκῷ, ὃ δὴ τροφή ἐστὶ τῆς λεκίδου, τὰ φυσικά, τῷ δὲ ἔξωθεν ὀστρακῶδει τὰ λογικά (ὃ δὲ Ποσειδώνιος, ἐπεὶ τὰ μὲν μέρη τῆς φιλοσοφίας ἀχώριστά ἐστὶν ἀλλήλων, τὰ δὲ φυτὰ τῶν καρπῶν 30 ἑτέρα θεωρεῖται καὶ τὰ τεύχη τῶν φυτῶν κεχώριστα, ζῶν μᾶλλον εἰκάσειν

12 ἐπιτήδευσιν λόγον ὁρθότητος philosophiam definit auctor papyri 1020 (Chrysippus?). 14 φησιν B. 15 μέντοι B. 16 τὸ δὲ ἡθικόν, τὸ δὲ λογικόν add. B² in mg. 23 πιθανῶς Bk., ἀπιθάνως libri. — Posidonii oblocutio ut ea quae antecedunt antiquioribus Stoicis tribuantur suadet.

ἡξίου τὴν φιλοσοφίαν, αἵματι μὲν καὶ σαρκὶ τὸ φυσικόν, ὅστέοις δὲ καὶ νεύροις τὸ λογικόν, ψυχῇ δὲ τὸ ἡθικόν).

Diog. Laërt. VII 40. εἰκάξουσιν δὲ ζῶν τὴν φιλοσοφίαν, ὅστοις μὲν καὶ νεύροις τὸ λογικόν προσομοιοῦντες, τοῖς δὲ σαρκωδεστέροις τὸ ἡθικόν, τῇ δὲ ψυχῇ τὸ φυσικόν· ἢ πάλιν ὥσ'· τὰ μὲν γὰρ ἐκτὸς εἶναι τὸ λογικόν, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα τὸ ἡθικόν, τὰ δ' ἐσωτάτω τὸ φυσικόν· ἢ ἀγρῶ παμφόρῳ· οὗ τὸν μὲν περιβεβλημένον φραγμὸν τὸ λογικόν, τὸν δὲ καρπὸν τὸ ἡθικόν, τὴν δὲ γῆν ἢ τὰ δένδρα τὸ φυσικόν· ἢ πόλει καλῶς τετειχισμένη καὶ κατὰ λόγον διοικουμένη.

10 39 Philo de agricultura § 14 Vol. II p. 97, 24 Wendl. Τὸν γοῦν κατὰ φιλοσοφίαν λόγον τριδύμον ὄντα τοὺς παλαιοὺς ἀγρῶ φασιν ἀπεικάσαι, τὸ μὲν φυσικὸν αὐτοῦ δένδροις καὶ φυτοῖς παραβάλλοντας, τὸ δὲ ἡθικὸν καρποῖς, ὧν ἕνεκα καὶ τὰ φυτά, τὸ δ' αὖ λογικὸν φραγμῶ καὶ περιβόλῳ — — (quod ceteris partibus praesidio est) § 16. τὰς γὰρ διπλᾶς
15 καὶ ἀμφιβόλους ὅταν ἐξαπλοῖ λέξεις καὶ τὰς διὰ τῶν σοφισμάτων πιθανότηας ἐπιλύῃ καὶ τὴν εὐπαράγωγον ἀπάτην — — ἀναιροῇ, διὰ λόγων ἐμφαντικωτάτων καὶ ἀποδείξεων ἀνενδοιάστων, ὥσπερ κηρὸν λελειασμένον τὸν νοῦν ἀπεργάζεται, ἔτοιμον δέχεσθαι τοὺς τε φυσιολογίας καὶ τοὺς ἡθοποιίας — — χαρακτῆρας.

20 40 Origenes comment. in Matthaeum Vol. III p. 778 Delarue. καὶ ὅρα εἰ δυνάμεθα τὴν μὲν κατὰ τὴν θείαν γραφὴν φυσιολογίαν τὸν ἀμπελῶνα εἰπεῖν· τὸν δὲ ἀκόλουθον τῇ ἀληθεῖ φυσιολογίᾳ βίον ἐν ἀρετῇ καὶ καλλίστοις ἡθεσι καρποφοροῦντα λέγειν εἶναι τὸν τοῦ ἀμπελῶνος καρπὸν· τὸν δὲ λογικὸν τόπον (καὶ πᾶν τὸ γράμμα τῆς γραφῆς) τὸν φραγμὸν εἶναι τοῦ ἀμπελῶνος περιεχόμενον ἔξωθεν etc.

41 Diog. Laërt. VII 40. καὶ οὐθὲν μέρος (ex tribus philosophiae partibus) τοῦ ἑτέρου προκεκρίσθαι, καθ' ἃ τινες αὐτῶν φασιν, ἀλλὰ μεμῖχθαι αὐτά. καὶ τὴν παράδοσιν μικτὴν ἐποιοῦν.

42 Plut. de Stoic. repugn. c. 9 p. 1035a. Ὁ Χρύσιππος οἶεται
30 δεῖν τῶν λογικῶν πρῶτον ἀκροᾶσθαι τοὺς νέους, δεύτερον δὲ τῶν ἡθικῶν, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν φυσικῶν, ὡσαύτως δὲ τούτοις τὸν περὶ θεῶν λόγον ἔσχατον παραλαμβάνειν. Πολλάκις δὲ τούτων ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενων, ἀρκέσει παραθέσθαι τὰ ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ Βίων ἔχοντα κατὰ λέξιν οὕτω· „Πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι, κατὰ τὰ ὀρθῶς
35 ὑπὸ τῶν ἀρχαίων εἰρημένα, τρία γένη τῶν τοῦ φιλοσόφου θεωρημάτων εἶναι· τὰ μὲν λογικά, τὰ δὲ ἡθικά, τὰ δὲ φυσικά· εἴτα τούτων δεῖν τάττεσθαι πρῶτα μὲν τὰ λογικά, δεύτερά δὲ τὰ ἡθικά, τρίτα δὲ τὰ φυσικά· τῶν δὲ φυσικῶν ἔσχατος

4 σαρκωδεστέροις BPF, σαρκώδεσι vulg. || τὸ ἡθικόν BPF, τὸ φυσικόν Bake de Posid. n. 40. 5 τὸ φυσικόν BP, τὸ ἡθικόν Bake l. l. || ἐκτὸς om. BP (suppl. P²) §ξω F. 6 aliter Sextus VII 18; sed Diogenes videtur Chrysippi sententiam sequi. Cf. n. 42. — τὸ δ' ἐσωτάτω F. 7 οὗ om. PF. || τὸν ἡθικόν B. 12 παραβάλοντας GH. 16 ἐμφαντικωτάτων M. 27 ἀναμειχθαι (pro ἀλλὰ μεμ.) BPF, προκεκρίσθαι et μεμῖχθαι non poterant inter se opponi; scribendum: ἀποκεκρίσθαι.

εἶναι ὁ περὶ τῶν θεῶν λόγος, διὸ καὶ τελετὰς ἡγόρευσαν τὰς τούτου παραδόσεις.“

43 Diog. Laërt. VII 40. ἄλλοι δὲ πρῶτον μὲν τὸ λογικὸν τάττουσι· δεύτερον δὲ τὸ φυσικόν· καὶ τρίτον τὸ ἡθικόν. ὧν ἐστὶ Ζήνων ἐν τῷ περὶ λόγου καὶ Χρύσιππος etc. 5

44 Sextus adv. math. VII 22. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ αὐτοὶ ἄρχειν μὲν φασὶ τὰ λογικά, δευτερεύειν δὲ τὰ ἡθικά· τελευταῖα δὲ τετάχθαι τὰ φυσικά. πρῶτον γὰρ δεῖν κατησφαλίσθαι τὸν νοῦν εἰς δυσέκκρουστον τῶν παραδιδομένων φυλακὴν· ὀχυρωτικὸν δὲ εἶναι τῆς διανοίας τὸν διαλεκτικὸν τόπον· δεύτερον δὲ ὑπογράφειν τὴν ἡθικὴν θεωρίαν πρὸς βελτίωσιν τῶν ἡθῶν· ἀκίνδυνος γὰρ ἡ παραδοχὴ ταύτης ἐπὶ προϋποκειμένη τῇ λογικῇ δυνάμει· τελευταίαν δὲ ἐπάγειν τὴν φυσικὴν θεωρίαν· θειότερα γὰρ ἐστὶ καὶ βαθυτέρας δεῖται τῆς ἐπιστάσεως. 10

1 προσηγόρευσαν Bernardakis. 5 contraria haec sunt ipsius Chrysippi verbis apud Plutarchum de Stoic. rep. 9 p. 1035a, sed fortasse mutavit sententiam Chrysippus. Potest etiam illa ratio ad ordinem discendi, haec ad ipsum referri rerum ordinem.

Chrysippeae Philosophiae.

Pars I.

Logica.

45 Cicero de finibus IV 4, 9. *Quid? ea quae dialectici nunc tra-*
5 *dunt et docent, nonne ab illis instituta sunt (scil. a veteribus)? de qui-*
bis etsi a Chrysippo maxime est elaboratum, tamen a Zenone minus
multo quam ab antiquis. Ab hoc autem quaedam non melius, quam
veteres, quaedam omnino relictia. Cumque duae sint artes, quibus per-
10 *fecte ratio et oratio compleatur, una inveniendi, altera disserendi, hanc*
posteriores et Stoici et Peripatetici, priorem autem illi egregie tradide-
runt, hi omnino ne attigerunt quidem.

46 Galenus de libris propriis 11. Vol. XIX p. 40 K. ἀλλήλοις μὲν
λέγω διαφέρεισθαι τοὺς φιλοσόφους ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ, τοὺς Περιπατη-
τικούς τε καὶ Στωϊκοὺς καὶ Πλατωνικούς· ἐαυτῶν δὲ πάλιν ἰδίᾳ τοὺς καθ’
15 ἑκάστην αὐτῶν· μικρὰ μὲν δὴ πῶς ἔστιν ἡ παρὰ τοῖς Περιπατητικοῖς δια-
φωνία, μεγάλη δὲ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς καὶ Πλατωνικοῖς.

47 Galenus de differentia pulsuum II 4. Vol. VIII 578. οὐδὲ
γὰρ εὖρον τοῦνομα παρὰ τινι τῶν Ἑλλήνων· ὥστε οὐδὲ καθ’ οὗ τέ-
τακται πράγματος ὑπ’ Ἀρχιγένους ἐπίσταμαι, καὶ ταῦτα μηδὲ γράψαν-
20 τος αὐτοῦ βιβλίου περὶ τῆς ἰδίας διαλέκτου, καθάπερ Χρύ-
σιππος ὑπὲρ ὧν ἔθετο κατὰ τὴν διαλεκτικὴν ὀνομάτων.

48 Diog. Laërt. VII 41. τὸ δὲ λογικὸν μέρος φασὶν ἔνιοι εἰς δύο
διαίρεισθαι ἐπιστήμας, εἰς ῥητορικὴν καὶ εἰς διαλεκτικὴν. — — 42. τὴν τε
ῥητορικὴν ἐπιστήμην οὕσαν τοῦ εὖ λέγειν περὶ τῶν ἐν διεξόδῳ λόγων καὶ
25 τὴν διαλεκτικὴν τοῦ ὀρθῶς διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἐν ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσει
λόγων· ὅθεν καὶ οὕτως αὐτὴν ὀρίζονται· ἐπιστήμην ἀληθῶν καὶ ψευδῶν καὶ
οὐδτετέρων.

5 sunt cod. Leid. Madv., sunt inventa sunt ceteri libri. 21 Vocatur περὶ
τῶν κατὰ τὴν διαλεκτικὴν ὀνομάτων πρὸς Ζήνωνα α’ in indice librorum h. v. p. 5, 1.

24 τὸν et λόγον P, corr. P¹, eadem ex corr. B. 25 auctor papyri 1020
(Chrysippus?) dialecticam definit: ἐπιστήμην τοῦ ὀρθῶς διαλέγεσθαι, nihil am-
plius addens. neque apte illa verba: περὶ τῶν ἐν διεξόδῳ λόγων et περὶ τῶν
ἐν ἐρωτήσεσι καὶ ἀποκρίσει λόγων ad definitiones adduntur. fortasse ἢ bis ante
περὶ inserendum est, ut sint binae utriusque artis definitiones.

49 Ammonius in Aristot. Anal. pr. p. 8, 20 Wal. οἱ μὲν Στωϊκοὶ τὴν λογικὴν οὐ μόνον ὄργανον οὐκ ἀξιούσι καλεῖσθαι φιλοσοφίας, ἀλλ' οὐδὲ μόριον τὸ τυχόν, ἀλλὰ μέρος.

idem p. 9, 1. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ φασιν ὅτι αὐτὴ ἡ φιλοσοφία τὴν λογικὴν ἀπογεννᾷ καὶ ταύτῃ μέρος ἂν εἴη αὐτῆς. καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς 5 τοιοῦτους λέγουσι λόγους σαθροὺς, δι' ὧν, ὥς οἴονται, κατασκευάζουσιν ὅτι μέρος ἐστὶν ἡ λογικὴ τῆς φιλοσοφίας. διὸ τοὺς μὲν πολλοὺς ἱατέον, ἐκεῖνον δὲ λεκτέον ὃν οἴονται κατασκευαστικώτατον καὶ δορυμύτατον εἶναι. συλλογίζονται γὰρ οὕτως· ἐάν τις τέχνη κέχρηται τινι ὃ μὴ δε- 10 μιᾶς ἄλλης τέχνης μέρος ἐστὶν ἢ μόριον, τοῦτο πάντως ταύτης τῆς τέχνης ἢ μέρος ἐστὶν ἢ μόριον· οἷον τῇ χειρουργικῇ, φασίν, κέχρηται ἢ ἱατρικῇ, καὶ ἐπειδὴ οὐδεμία ἄλλη τέχνη κέχρηται τῇ χειρουργικῇ ὥς μέρει ἢ μορίῳ, ἡ χειρουργικὴ τῆς ἱατρικῆς οὐκ ἔστιν ὄργανον. ἡ δὲ φιλο- 15 σοφία, φησίν, κέχρηται τῇ λογικῇ, ἥτις οὐδεμιᾶς ἄλλης τέχνης <μέρος ἐστὶν ἢ μόριον· ἡ λογικὴ ἄρα οὐκ ἔστιν ὄργανον> τῆς φιλοσοφίας ἀλλ' ἢ μέρος ἢ μόριον. εἰ δὲ τις λέγει ὅτι καὶ ἄλλαι τέχναι κέχρηται τῇ λογικῇ, ὥς ἡ ἱατρικὴ κέχρηται συλλογισμοῖς καὶ <αἱ> 20 ἄλλαι πᾶσαι τέχναι κέχρηται συλλογισμοῖς, ἐροῦμεν ὅτι κέχρηται μὲν κα- κεῖναι, ἀλλ' οὐκ εἰσὶν τῶν μεθόδων ἐπιστήμονες καὶ οὐ προηγουμένως περὶ τοῦτο σπουδάζουσιν· οἷον ὁ ἱατρός οὐ προηγουμένως περὶ τὴν συλλογιστικὴν 25 μέθοδον σπουδάζει, οὐδὲ εἴποις μέρος ἢ μόριον ἱατρικῆς εἶναι αὐτήν, ἀλλ' ὅσον ἐστὶν αὐτῷ χρήσιμον πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἱατρικῶν θεωρημάτων, τοσοῦτον παραλαμβάνει παρὰ τοῦ διαλεκτικοῦ ὥς ὄργανον· ὁ δὲ φιλόσοφος ἐπι- στήμων ἐστὶν ὥς ἐνὶ μάλιστα τῆς τοιαύτης μεθόδου. ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Στωϊκοί, ὥς οἴονται, κατασκευάζουσιν ὅτι οὐκ ὄργανόν ἐστὶν ἡ λογικὴ. 25 λοιπὸν δὲ ὅτι <μέρος, οὐ> μόριον. λέγουσιν ὅτι τῶν τριῶν μορίων τοῦ πρακτικοῦ ὕλη μὲν ἐστὶν τὰ ἀνθρώπινα, τέλος δὲ ἡ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου εὐδαιμονία, ἣν ὁ πολιτικὸς σπουδάζει περιποιεῖν· πάλιν δὲ τῶν τοῦ θεωρη- 30 τικοῦ μορίων ὕλη μὲν ἐστὶ τὰ θεῖα πράγματα, τέλος δὲ ἡ θεωρητικὴ εὐδαι- μονία· ἡ δὲ λογικὴ πραγματεία οὔτε ὕλην τὴν αὐτὴν ἔχει οὔτε τέλος· ὕλη μὲν γὰρ αὐτῆς ἐστὶν οἱ λόγοι, τέλος δὲ ἡ γνῶσις τῶν ἀποδεικτικῶν μεθόδων· καὶ τὰ ἄλλα γὰρ πάντα εἰς τοῦτο συντελεῖ, εἰς τὸ ἐπιστημονικῶς ἀποδεικνύ- 35 ναι. ὥστε ὅπ' οὐδέτερον μέρος φιλοσοφίας δύναται τετάχθαι· εἰ γὰρ καὶ περὶ ἀνθρωπίνων καὶ θεῶν πραγμάτων ἡ λογικὴ πραγματεύεται (κεχρήμεθα γὰρ αὐτῇ ἢ περὶ ἀνθρωπίνων ἢ θεῶν πραγμάτων διαλεγόμενοι), ἀλλ' οὐ 35 περὶ ἀνθρώπινα μόνον ἔχει ὥς τὰ τοῦ πρακτικοῦ μόρια, οὐδὲ περὶ θεῖα μόνον ὥς τὰ τοῦ θεωρητικοῦ· ὥστε οὐ μόριον ἀλλὰ τρίτον μέρος ἐστὶν φιλοσοφίας.

Quamquam physica pars theoretica vocatur et ethica practica, quod a veterum Stoicorum usu abhorret, probabile tamen videtur, simili ratione veteres probavisse: logicam esse partem philosophiae. cf. Philoponus ad 40 Anal. pr. f. 4a.

49a Alexander Aphrod. in Aristot. Analyt. pr. p. 1, 9 Wal. οἱ μὲν οὖν μέρος αὐτὴν λέγοντες ἠνέχθησαν ἐπὶ τοῦτο, διότι ὥσπερ περὶ τὰ ἄλλα, ἃ ὁμολογεῖται πρὸς ἀπάντων μέρη φιλοσοφίας εἶναι, ἡ φιλοσοφία καταγίνεται ἔργον ποιούμενη τὴν τε εὐρεσιν αὐτῶν καὶ τὴν τάξιν τε καὶ τὴν σύστασιν, οὕτω δὴ καὶ περὶ τὴν πραγματείαν τήνδε· οὐσα δὲ ταύτης ἔργον οὐδετέρου

15 μέρος—ὄργανον supplevit Wal.

26 μέρος, οὐ supplevit Wal.

28 τοῦ τῶν θεωρητικοῦ μορίου P, corr. Wal.

35 αὐτήν P, corr. Wal.

τῶν λοιπῶν τῆς φιλοσοφίας μερῶν μόνον ἐστίν, οὔτε τοῦ θεωρητικοῦ οὔτε τοῦ πρακτικοῦ. ἄλλο γὰρ τό τε ὑποκείμενον ταύτῃ καὶ κείνων ἑκατέρῃ καὶ διαφέρουσα ἢ πρόθεσις καθ' ἑκάστην αὐτῶν· οἷς δὲ διαφέροντα ἐκείνα ἀλλήλων ἀντιδιακρίνεται ἀλλήλοις, τούτοις καὶ ἡ μέθοδος αὕτη ἑκατέρας ἐκείνων διαφέρουσα εὐλόγως ἀντιδιακρίνεται αὐτοῖς· καὶ γὰρ τῷ ὑποκειμένῳ διαφέρουσα ἐκείνων· ἀξιώματα γὰρ καὶ προτάσεις τὰ ὑποκείμενα ταύτῃ· καὶ τῷ τέλει καὶ τῇ προθέσει· ἢ γὰρ ταύτης πρόθεσις τὸ διὰ τῆς ποιᾶς συνθέσεως τῶν προτάσεων ἐκ τῶν τιθεμένων τε καὶ συγχωρουμένων ἐξ ἀνάγκης τι συναγόμενον δεικνύναι· ὃ οὐδετέρας ἐκείνων τέλος.

¹⁰ 53 Plut. de Stoic. repugn. cp. 9 p. 1035e. Εἰ δέ τις ἐρεῖ, γεγραφέναι τὸν Χρύσιππον ἐν τῷ περὶ Λόγου Χρήσεως, ὡς „Οὐ καθάπαξ ἀφεκτέον ἐστὶ τῶν ἄλλων τῷ τὴν λογικὴν ἀναλαμβάνοντι πρώτην, ἀλλὰ καὶ κείνων μεταληπτέον κατὰ τὸ διδόμενον“ ἀληθὴ μὲν ἐρεῖ etc.

¹⁵ 54 Arrianus Epictet. dissert. I 17, 10. ἐκείνο ἀπαρκεῖ ὅτι (τὰ λογικά) τῶν ἄλλων ἐστὶ διακριτικά καὶ ἐπισκεπτικά καὶ ὥς ἂν τις εἴποι μετροητικά καὶ στατικά. τίς λέγει ταῦτα; μόνος Χρύσιππος καὶ Ζήνων καὶ Κλεάνθης;

13 Ad haec confer n. 41: καὶ τὴν παράδοσιν μικτὴν ἐποιοῦν.
n. 48 (Zeno) n. 483 (Cleanthes).

18 Cf. I

Caput I.

De cognitione doctrina.

§ 1. *Περὶ φαντασίας.*

Cf. Vol. I n. 55—59. 484.

52 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII, 49. ἀρέσκει τοῖς Στωϊ- 5
κοῖς τὸν περὶ φαντασίας καὶ αἰσθήσεως προτάττειν λόγον, καθότι
τὸ κριτήριον, ᾧ ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων γινώσκεται, κατὰ γένος φαντασία
ἐστὶ, καὶ καθότι ὁ περὶ συγκαταθέσεως καὶ ὁ περὶ καταλήψεως καὶ νοήσεως
λόγος, προάγων τῶν ἄλλων, οὐκ ἄνευ φαντασίας συνίσταται· προηγεῖται γὰρ
ἡ φαντασία, εἴθ' ἡ διάνοια ἐκκαλητικὴ ὑπάρχουσα, ὃ πάσχει ὑπὸ τῆς φαν- 10
τασίας, τοῦτο ἐκφέρει λόγῳ.

53 Diog. Laërt. VII 46. τὴν δὲ φαντασίαν εἶναι τύπωσιν ἐν
ψυχῇ, τοῦ ὀνόματος οἰκείως μετεννεγμένου ἀπὸ τῶν τύπων <τῶν> ἐν τῷ
κηρῷ ὑπὸ τοῦ δακτυλίου γινομένων. τῆς δὲ φαντασίας τὴν μὲν καταληπτι-
κὴν τὴν δὲ ἀκατάληπτον· καταληπτικὴν μὲν, ἣν κριτήριον εἶναι τῶν πραγμά- 15
των φασί, τὴν γινομένην ἀπὸ ὑπάρχοντος κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπεσφρα-
γισμένην καὶ ἐναπομεμαγμένην· ἀκατάληπτον δὲ τὴν μὴ ἀπὸ ὑπάρχοντος·
ἢ ἀπὸ ὑπάρχοντος μὲν, μὴ κατ' αὐτὸ δὲ τὸ ὑπάρχον· τὴν μὴ τρανῇ μηδὲ
ἔκτυπον.

54 Aëtii plac. IV. 12, 1 (DDG p. 401, 14). Τίνι διαφέρει φαν- 20
τασία φανταστὸν φανταστικὸν φάντασμα. Gal. hist. philos. 93. cf.
Nemesius p. 171—73 ed. Matth.

Χρύσιππος διαφέρειν ἀλλήλων φησὶ τέτταρα ταῦτα. φαντασία
μὲν οὖν ἐστὶ πάθος ἐν τῇ ψυχῇ γιγνόμενον, ἐνδεικνύμενον ἐν αὐτῷ
καὶ τὸ πεποιηκός· οἷον ἐπειδὴν δι' ὅψεως θεωρῶμεν τὸ λευκόν, ἔστι 25
πάθος τὸ ἐγγεγεννημένον διὰ τῆς ὁράσεως ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ <κατὰ>
τοῦτο τὸ πάθος εἰπεῖν ἔχομεν, ὅτι ὑπόκειται λευκὸν κινεῖν ἡμᾶς·
ὁμοίως καὶ διὰ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ὀσφρῆσεως. — Εἴρηται δὲ ἡ φαν-
τασία ἀπὸ τοῦ φωτός· καθάπερ γὰρ τὸ φῶς αὐτὸ δείκνυσι καὶ τὰ

3 Etiam in physica parte philosophiae περὶ φαντασίας disputatur. 13 τῶν
addidi. 14 γενομένων F || καταλη//πτικὴν et mox ἀκατάλημpton B 16 φασί
om. BP¹F. 17 ἀκατάλημpton δὲ ἢ B ἀκατάληπτον δὲ ἢ PF. 18 μὲν om.
B¹P. || τὸ om. P. 19 τὴν μήτραν ἢ μηδὲ ἔκτυπον B τὴν μὴ τρανῇ μηδὲ ἔκτυ-
πον P (acc. in μὴ et τρανῇ P⁵) τὴν μὴ τρανῇ μὴ δὲ ἔκτυπον F. 24 ἐν αὐτῷ
AB Nem., αὐτότε C Gal. 26 κατὰ add. Wy.

ἄλλα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, καὶ ἡ φαντασία δείκνυσιν ἑαυτὴν καὶ τὸ πεποιηκὸς αὐτήν.

Φανταστὸν δὲ τὸ ποιοῦν τὴν φαντασίαν· οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν δύνηται κινεῖν τὴν ψυχὴν, τοῦτ' ἔστι φανταστὸν.

Φανταστικὸν δὲ ἔστι διάκενος ἑλκυσμός, πάθος ἐν τῇ ψυχῇ ἀπ' οὐδενὸς φανταστοῦ γινόμενον καθάπερ ἐπὶ τοῦ σκιαμαχοῦντος καὶ κενοῖς ἐπιφέροντος τὰς χεῖρας· τῇ γὰρ φαντασίᾳ ὑπόκειται τι φανταστὸν, τῷ δὲ φανταστικῷ οὐδέν.

10 Φάντασμα δὲ ἔστιν ἐφ' ὃ ἐλκόμεθα κατὰ τὸν φανταστικὸν διάκενον ἑλκυσμόν· ταῦτα δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν μελαγχολῶντων καὶ μεμνηνόντων· ὁ γοῦν τραγικὸς Ὀρέστης ὅταν λέγῃ (Eur. Or. 255sq.).

ὦ μήτερ, ἱκετεύω σε, μὴ 'πίσειέ μοι
τὰς αἱματωποὺς καὶ δρακοντώδεις κόρας·

15 αὗται γάρ, αὗται πλησίον θρώσκουσί μου,
λέγει μὲν αὐτὰ ὡς μεμνηνὼς, ὁρᾷ δὲ οὐδέν, ἀλλὰ δοκεῖ μόνον· διὸ καὶ φησιν αὐτῷ Ἠλέκτρα·

μὲν', ὦ ταλαίπωρ', ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις,
ὁρᾷς γὰρ οὐδὲν ὧν δοκεῖς σάφ' εἰδέναι,

20 ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ Θεοκλύμενος (Od. v 350).

55 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII, 50. διαφέρει δὲ φαντασία καὶ φάντασμα. φάντασμα μὲν γάρ ἔστι δόκησις διανοίας, οἷα γίνεται κατὰ τοὺς ὕπνους, φαντασία δὲ ἔστι τύπωσις ἐν ψυχῇ, τουτέστιν ἀλλοίωσις, ὡς ὁ Χρύσιππος ἐν τῇ β' περὶ ψυχῆς ὑφίσταται. οὐδὲ
25 γὰρ δεκτέον τὴν τύπωσιν οἶονεῖ τύπον σφραγιστήρος, ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἔστι πολλοὺς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ περὶ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι.

56 Sextus Emp. adv. math. VII 227. ἀπολειπομένης δ' ἔτι τῆς στωϊκῆς δόξης παρακειμένως καὶ περὶ ταύτης λέγωμεν. κριτήριον τοίνυν φασὶν ἀληθείας εἶναι οἱ ἄνδρες οὗτοι τὴν καταληπτικὴν φαν-
30 τασίαν. ταύτην δ' εἰσόμεθα, πρότερον γνόντες τί ποτέ ἔστι κατ' αὐτοὺς ἡ φαντασία καὶ τίνες ἐπ' εἶδους ταύτης διαφοραί. φαντασία οὖν ἔστι κατ' αὐτοὺς τύπωσις ἐν ψυχῇ. περὶ ἧς εὐθὺς καὶ διέστησαν· Κλεάνθης μὲν γὰρ ἤκουσε τὴν τύπωσιν κατὰ εἰσοχὴν τε καὶ ἐξοχὴν, ὥσπερ καὶ διὰ τῶν δακτυλίων γινομένην τοῦ κηροῦ τύπωσιν. Χρύ-
35 σιππος δὲ ἄτοπον ἡγρεῖτο τὸ τοιοῦτο. πρῶτον μὲν γάρ, φησι, τῆς διανοίας δεήσει ὅφ' ἐν ποτε τρίγωνόν τι καὶ τετράγωνον φαντασιουμένης τὸ αὐτὸ σῶμα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διαφέροντα ἔχειν περὶ

8 κενὰς libri, corr. Reiske. 22 ὁ pro οἷα F 24 scribendum: ἐν τῇ β' περὶ ψυχῆς. duo enim fuerunt libri. ἐν τῷ ιβ B ἐν τῷ ιβ P ἐν τῇ θυωδεκάτῃ F. || οὐ PF. 25 λεκτέον F. 26 περὶ τῷ αὐτῷ B.

αὐτῷ σχήματα ἅμα τε τρίγωνον καὶ τετράγωνον γίνεσθαι ἢ καὶ περι-
φερές, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον· εἴτα πολλῶν ἅμα φαντασιῶν ὑφίσταμένων
ἐν ἡμῖν παμπληθεῖς καὶ τοὺς σχηματισμοὺς ἔξειν τὴν ψυχὴν, ὃ τοῦ
προτέρου χειρόν ἐστιν. αὐτὸς οὖν τὴν τύπωσιν εἰρησθαι ὑπὸ τοῦ
Ζήνωνος ὑπενόει ἀντὶ τῆς ἐτεροιώσεως, ὥστ' εἶναι τοιοῦτον τὸν λόγον 5
„φαντασία ἐστὶν ἐτεροιώσις ψυχῆς“ μηκέτι ἄτοπον ὄντος <τοῦ> τὸ
αὐτὸ σῶμα ὑφ' ἑνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, πολλῶν περὶ ἡμᾶς συνιστα-
μένων φαντασιῶν, παμπληθεῖς ἀναδέχεσθαι ἐτεροιώσεις· ὥσπερ γὰρ
ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἅμα πολλοὶ φωνῶσιν, ἀμυθήτους ὑπὸ ἑν καὶ διαφερούσας
ἀναδεχόμενος πληγὰς εὐθύς πολλὰς ἴσχει καὶ τὰς ἐτεροιώσεις, οὕτω 10
καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ποικίλως φαντασιούμενον ἀνάλογόν τι τούτῳ πείσεται.

ibid. 372. εἰ γὰρ τύπωσίς ἐστιν ἐν ψυχῇ ἢ φαντασία, ἦτοι κατ'
ἐξοχὴν καὶ εἰσοχὴν τύπωσίς ἐστιν, ὥς οἱ περὶ τὸν Κλεάνθην νομί-
ζουσιν, ἢ κατὰ ψιλὴν ἐτεροιώσιν γίνεται, καθάπερ οἱ περὶ τὸν Χρύ-
σιππον ἐδόξασαν. καὶ εἰ μὲν κατ' ἐξοχὴν καὶ εἰσοχὴν ὑφίσταται 15
ταῦτα ἀκολουθήσει τὰ ἄτοπα ἅπερ φασὶν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον.
εἰ γὰρ κηροῦ τρόπον τυποῦται ἡ ψυχὴ φανταστικῶς πάσχουσα, αἰεὶ
τὸ ἔσχατον κίνημα ἐπισκοπήσει τῇ προτέρᾳ φαντασίᾳ, ὥσπερ καὶ ὁ
τῆς δευτέρας σφραγίδος τύπος ἐξαλειπτικός ἐστὶ τοῦ προτέρου. ἀλλ'
εἰ τοῦτο, ἀναιρεῖται μὲν μνήμη θησαυρισμὸς οὗσα φαντασιῶν, 20
ἀναιρεῖται δὲ πᾶσα τέχνη· σύστημα γὰρ ἦν καὶ ἄθροισμα κατα-
λήψεων, πλείονας δὲ φαντασίας καὶ διαφόρους οὐ δυνάτον ὑποστή-
ναι περὶ τὸ ἡγεμονικόν, ἄλλοτε ἄλλων νοουμένων τῶν περὶ αὐτὸ
τύπων. οὐ τοίνυν ἡ κυρίως νοουμένη τύπωσίς ἐστι φαντασία. ἄλ-
λως τε εἰ ὅψις ἐστὶ τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα, θεωροῦμεν δὲ τὰ 25
πολὺ παχυμερέστερα τοῦ πνεύματος τῶν φαινομένων σώματα μηδ'
ὄντιν οὖν περὶ αὐτοῖς τύπον δυνάμενα τηρεῖν, εὐλογόν ἐστὶ μηδὲ τὸ
πνεῦμα ἓνα μόνον τινὰ ἀπὸ φαντασίας τύπον φυλάττειν.

Cf. ibid. VIII. 400. et h. op. I n. 58 (Zeno) n. 484 (Cleanthes).

57 Philo de mundi opificio § 166 Vol. I p. 58, 9 Wendl. (αἱ αἰσθή- 30
σεις) τὰ φανέντα ἐκτὸς εἶσω κομίζουσαι διαγγέλλουσι καὶ ἐπιδείκνυνται, τοὺς
τύπους ἐκάστων ἐνσφραγίζόμεναι καὶ τὸ ὅμοιον ἐνεργαζόμεναι πάθος. Κηρῷ
γὰρ ὁμοίως (scil. ὁ νοῦς) δέχεται τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων φαντασίας, αἷς τὰ
σώματα καταλαμβάνει etc.

58 Alexander Aphrod. de anima p. 72, 5 Bruns. χρὴ δὲ τοῦ τύπου 35
κοινότερον ἐπὶ τῆς φαντασίας ἀκούειν. Κυρίως μὲν γὰρ τύπος τὸ κατ' εἰ-
σοχὴν τε καὶ ἐξοχὴν, ἢ τὸ τοῦ τυποῦντος ἐν τῷ τυπουμένῳ σχῆμα γινόμε-
νον, ὥς ὁρῶμεν τὰ ἐπὶ τῶν σφραγίδων ἔχοντα. οὐχ οὕτως δὲ τὰ ἀπὸ τῶν
αἰσθητῶν ἐγκαταλείμματα ἐν ἡμῖν γίνεται. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν κατὰ σχῆ-

6 τοῦ add. B. 7 ὑφ' ἑν κατὰ libri.
definitionibus. 23 ἄλλως libri, corr. B.
ζόμεναι Pal. ἐναυγαζόμεναι M, om. ceteri.

20 patet Chrysippum uti Zenonis
32 καὶ M Pal., om. ceteri || ἐνεργα-
37 ἢ τὸ libri, ὑπὸ Bruns.

μά τι ἢ τῶν αἰσθητῶν ἀντίληψις. ποῖον γὰρ σχῆμα τὸ λευκὸν ἢ ὅλως τὸ χρωμα; ἢ ποῖον σχῆμα ἢ ὁσμή; ἀλλὰ δι' ἀπορίαν κυρίου τινὸς ὀνόματος τὸ ἶχνος καὶ ἐγκατάλειμμα τὸ ὑπομένον ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐν ἡμῖν τύπον καλοῦμεν μεταφέροντες τοῦνομα.

5 59 Alexander Aphrod. de anima p. 68, 11 Bruns. διὸ καὶ δορίζονται τὴν φαντασίαν τύπωσιν ἐν ψυχῇ καὶ τύπωσιν ἐν ἡγεμονικῷ. (cf. ibid. 16. ἔτι ἦτοι τὴν γινομένην τύπωσιν φαντασίαν λέγουσιν ἢ τὴν γεγонуῖαν ἢ δὴ καὶ οὐσαν. ἀλλ' εἰ μὲν τὴν γινομένην, τὴν αἰσθησιν ἂν λέγοιεν τὴν κατ' ἐνέργειαν φαντασίαν. αὕτη γὰρ ἡ γένεσις τοῦ τύπου. ἀλλὰ γίνονται φαν-
10 τασίαι καὶ χωρὶς τῆς κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἐνεργείας. εἰ δὲ τὴν γεγонуῖαν καὶ σωζομένην, τὴν μνήμην ἂν λέγοιεν φαντασίαν.)

60 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 50. νοεῖται δὲ [ἡ] φαντασία ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος κατὰ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναποτετυπωμένη καὶ ἐναπεσφραγισμένη, οἷα οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος.

15 61 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 51. τῶν δὲ φαντασιῶν κατ' αὐτοὺς αἱ μὲν εἰσιν αἰσθητικάι, αἱ δ' οὐ· αἰσθητικάι μὲν αἱ δι' αἰσθητηρίου ἢ αἰσθητηρίων λαμβανόμεναι, οὐκ αἰσθητικάι δὲ αἱ διὰ τῆς διανοίας, καθάπερ τῶν ἄσωμάτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν λόγῳ λαμβανομένων. τῶν δὲ αἰσθητικῶν <αἱ μὲν> ἀπὸ ὑπαρχόντων μετὰ εἵξεως καὶ συγκαταθέσεως γί-
20 νονται· εἰσὶ δὲ τῶν φαντασιῶν καὶ ἐμφάσεις, αἱ ὡς ἂν ἀπὸ ὑπαρχόντων γινόμεναι. ἔτι τῶν φαντασιῶν αἱ μὲν εἰσι λογικάι, αἱ δὲ ἄλογοι· λογικάι μὲν αἱ τῶν λογικῶν ζώων, ἄλογοι δὲ αἱ τῶν ἀλόγων. αἱ μὲν οὖν λογικάι νοήσεις εἰσὶν, αἱ δ' ἄλογοι οὐ τετυχήκασιν ὀνόματος· καὶ αἱ μὲν εἰσι τεχνικάι, αἱ δὲ ἄτεχνοι· ἄλλως γοῦν θεωρεῖται ὑπὸ τεχνίτου εἰκῶν καὶ ἄλλως
25 ὑπὸ ἀτέχνου.

62 Cicero de divin. II. 61, 126. praesertim cum Chrysippus, Academicos refellens, permulto clariora et certiora esse dicat, quae vigilantibus videantur, quam quae somniantibus.

63 Sextus adv. math. VII 162 (ex Antiocho, Stoicorum in hac re
30 sectatore). καὶ φαντασίαν ῥητέον εἶναι πάθος τι περὶ τὸ ζῶον ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ ἑτέρου παραστατικόν. οἷον προσβλέψαντές τι, φησὶν δ' Ἀντίοχος, διατιθέμεθ' ὡς τὴν ὄψιν, καὶ οὐχ οὕτως αὐτὴν διακειμένην ἴσχομεν ὡς πρὶν τοῦ βλέπειν διακειμένην εἴχομεν. Κατὰ μέντοι τὴν τοιαύτην ἀλλοιώ-
35 σιν δυοῖν ἀντιλαμβανόμεθα, ἑνὸς μὲν αὐτῆς τῆς ἀλλοιώσεως, τουτέστι τῆς φαντασίας, δευτέρου δὲ τοῦ τὴν ἀλλοιώσιν ἐμποιήσαντος, τουτέστι τοῦ ὁρα-
τοῦ· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων παραπλήσιον. ὥσπερ οὖν τὸ φῶς ἑαυτὸ τε δείκνυσιν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὕτω καὶ ἡ φαντασία, ἀρχηγὸς οὖσα τῆς περὶ τὸ ζῶον εἰδήσεως, φωτὸς δίκην ἑαυτὴν τε ἐμφανίζειν ὀφείλει καὶ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἐναργοῦς ἐνδεικτικὴ καθεστάναι.

12 scil. cum dicitur, τὸ κριτήριον κατὰ γένος φαντασία ἐστί, ut conexus docet. ἢ om. BPF. 13 καὶ ἐναποτετυπωμένη om. F; videntur haec verba a recentioribus Chrysippo Stoicis addita esse. Cf. n. 53. 65. tria sane participia etiam apud Zenonem I n. 59 „impressum et signatum et effictum.“ 18 καθάπερ καὶ ἐπὶ F. || καὶ ἐπὶ F. 19 αἱ μὲν addidi. 20 ὥς ἂν F (pro αἱ ὡς ἂν). 21 λογιστικάι B. Videntur haec ad φαντασίας οὐκ αἰσθητικάς referri; certe non omnia rationalium animalium visa νοήσεις appellabantur. 23 τοῦ ὀνόματος F. 24 οὖν F. 37 Cf. ipsum Chrysippum n. 54; patet Antiochum Ascalonitam Chrysippo uti.

64 Sextus adv. math. VII 241. ἡ φαντασία γίνεται ἥτοι τῶν ἐκτὸς ἢ τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, ὃ δὴ κυριώτερον διάκηνος ἑλκυσμὸς παρ' αὐτοῖς (scil. Stoicis) καλεῖται.

65 Sextus adv. math. VII 242. τῶν δὲ φαντασιῶν πολλὰ μὲν καὶ ἄλλαι εἰσὶ διαφοραί, ἀπαρκέσουσι δὲ αἱ λεχθησόμεναι. τούτων γὰρ αἱ μὲν 5 εἰσὶ πιθαναί, αἱ δὲ ἀπίθανοι, αἱ δὲ πιθαναὶ ἅμα καὶ ἀπίθανοι, αἱ δὲ οὔτε πιθαναὶ οὔτε ἀπίθανοι. πιθαναὶ μὲν οὖν εἰσιν αἱ λεῖον κίνημα περὶ ψυχὴν ἐργαζόμεναι, ὥσπερ νῦν τὸ ἡμέραν εἶναι καὶ τὸ ἐμὲ διαλέγεσθαι (Sextum audi) — ἀπίθανοι δὲ αἱ μὴ τοιαῦται ἄλλ' ἀποστρέφουσαι ἡμᾶς τῆς συγκαταθέσεως οἶον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, οὐκ ἔστιν ἥλιος ὑπὲρ γῆς“ „εἰ σκότος 10 ἐστίν, ἡμέρα ἐστίν“. — πιθαναὶ δὲ καὶ ἀπίθανοι καθεστᾶσιν αἱ κατὰ τὴν πρὸς τι σχέσιν δτὲ μὲν τοιαῖα γινόμεναι δτὲ δὲ τοιαῖα, οἶον αἱ τῶν ἀπόρων λόγων, οὔτε δὲ πιθαναὶ οὔτε ἀπίθανοι καθάπερ αἱ τῶν τοιούτων πραγμάτων „ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες“ „περισσοί εἰσιν οἱ ἀστέρες“. — Τῶν δὲ πιθανῶν ἢ ἀπιθάνων φαντασιῶν αἱ μὲν εἰσιν ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς, αἱ 15 δὲ ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς, αἱ δὲ οὔτε ἀληθεῖς οὔτε ψευδεῖς. ἀληθεῖς μὲν οὖν εἰσιν ὧν ἔστιν ἀληθὴ κατηγορίαν ποιήσασθαι, ὡς τοῦ „ἡμέρα ἐστίν“ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἢ τοῦ „φῶς ἐστίν“, ψευδεῖς δὲ ὧν ἔστι ψευδὴ κατηγορίαν ποιήσασθαι, ὡς τοῦ κεκλᾶσθαι τὴν κατὰ βυθοῦ κώπην ἢ μύουρον εἶναι τὴν στοάν, ἀληθεῖς δὲ καὶ ψευδεῖς ὅποια προσέπιπτεν 20 Ὁρέστη κατὰ μανίαν ἀπὸ τῆς Ἡλέκτρας (καθὸ μὲν γὰρ ὡς ἀπὸ ὑπάρχοντος τινος προσέπιπτεν, ἦν ἀληθής, ὑπῆρχε γὰρ Ἡλέκτρα καθὸ δ' ὡς ἀπὸ Ἑρινύος, ψευδής· οὐκ ἦν γὰρ Ἑρινύς), καὶ πάλιν εἰ τις ἀπὸ Δίωκος ζῶντος κατὰ τοὺς ὕπνους ὡς ἀπὸ παρεστῶτος ὄνειροπολεῖται ψευδὴ καὶ διάκηνον ἑλκυσμόν. οὔτε δὲ ψευδεῖς οὔτε ἀληθεῖς εἰσιν αἱ γενικαί 25 ὧν γὰρ τὰ εἶδη τοιαῖα ἢ τοιαῖα, τούτων τὰ γένη οὔτε τοιαῖα οὔτε τοιαῖα, οἶον τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσιν Ἕλληνες οἱ δὲ βάρβαροι, ἀλλ' ὁ γενικὸς ἀνθρώπος οὔτε Ἕλλην ἐστίν, ἐπεὶ πάντες ἂν οἱ ἐπ' εἶδους ἦσαν Ἕλληνες, οὔτε βάρβαρος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. — τῶν δὲ ἀληθῶν αἱ μὲν εἰσὶ καταληπτικαί, αἱ δὲ οὐ, οὐ καταληπτικαὶ μὲν αἱ προσπίπτουσαι τισι κατὰ πάθος 30 μυροῖο γὰρ φρενιτίζοντες καὶ μελαγχολῶντες ἀληθὴ μὲν ἔκνουσι φαντασίαν, οὐ καταληπτικὴν δέ, ἀλλ' ἔξωθεν καὶ ἐκ τύχης οὕτω συμπεσοῦσαν, ὅθεν οὐδὲ διαβεβαιοῦνται περὶ αὐτῆς πολλάκις, οὐδὲ συγκατατίθενται αὐτῇ. καταληπτικὴ δὲ ἐστίν ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἑναπομεμαγμένη καὶ ἑναπεσφραγισμένη, ὅποια οὐκ ἂν γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος. 35 ἔκρω γὰρ ποιούμενοι ἀντιληπτικὴν εἶναι τῶν ὑποκειμένων τήνδε τὴν φαντασίαν καὶ πάντα τεχνικῶς τὰ περὶ αὐτοῖς ιδιώματα ἀναμεμαγμένην, ἕκαστον τούτων φασὶν ἔχειν συμβεβηκός. ὧν πρῶτον μὲν τὸ ἀπὸ ὑπάρχοντος γίνεσθαι — δεύτερον δὲ τὸ καὶ ἀπὸ ὑπάρχοντος εἶναι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἔναι γὰρ πάλιν ἀπὸ ὑπάρχοντος μὲν εἰσιν, οὐκ αὐτὸ δὲ τὸ ὑπάρχον ἰνδάλλονται, ὡς ἐπὶ τοῦ μεμνηνός Ὁρέστου μικρῷ πρότερον ἐδείκνυνεν. 40 — οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑναπομεμαγμένην καὶ ἑναπεσφραγισμένην τυγχάνειν, ἵνα πάντα τεχνικῶς τὰ ιδιώματα τῶν φανταστῶν ἀναμάττηται. (Ut anuli cerae impressi) οὕτω καὶ οἱ κατάληψιν ποιούμενοι τῶν ὑποκειμένων πᾶσιν ὀφείλουσι τοῖς ιδιώμασιν αὐτῶν ἐπιβάλλειν. τὸ δὲ „οἷα οὐκ ἂν 45 γένοιτο ἀπὸ μὴ ὑπάρχοντος“ προσέθεσαν, ἐπεὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς

2 Cf. quae de phantastico et de phantasmate Chrysippus dicit n. 54.

15 verba: ἢ ἀπιθάνων abesse malim. 43 φανταστῶν scripsi, φαντασιῶν libri.

Στοῖς ἀδύνατον ὑπειλήφασιν κατὰ πάντα ἀπαράλλακτόν τινα εὐρε-
θήσεσθαι, οὕτω καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας. ἐκεῖνοι μὲν γάρ φασιν ὅτι ὁ
ἔχων τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν τεχνικῶς προσβάλλει τῇ ὑπόψει τῶν πραγ-
μάτων διαφορᾷ, ἐπεὶ περ καὶ εἴχέ τι τοιοῦτον ἰδίωμα ἢ τοιαύτη φαντασία
5 παρὰ τὰς ἄλλας φαντασίας καθάπερ οἱ κερᾶσται παρὰ τοὺς ἄλλους ὄφεις·
οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας τούναντίον φασὶ δύνασθαι τῇ καταληπτικῇ φαν-
τασίᾳ ἀπαράλλακτον εὐρεθήσεσθαι ψεῦδος.

(haec omnia antiquioribus Stoicis tribuit Sextus ibid. 255). Cf. Sextus VIII 67 sq.

10 66 Cicero Acad. Pr. II 47. Nam cum dicatis, inquiunt (scil. novi Academici contra Stoicos disputantes), visa quaedam mitti a deo, velut ea quae in somnis videantur, quaeque oraculis, auspiciis, extis declarentur — haec enim aiunt probari Stoicis, quos contra disputant — quaerunt, quonam modo, falsa visa quae sint, ea deus efficere possit pro-
15 babilia etc.

67 Sextus adv. math. VII 405 (Carneades). εἰ οὖν καταληπτικαὶ τι-
νές εἰσι φαντασίαι παρόσον ἐπάγονται ἡμᾶς εἰς συγκατάθεσιν καὶ εἰς τὸ τὴν
ἀκόλουθον αὐταῖς πράξιν συνάπτειν etc.

Ex Stoicorum sententia hoc dictum esse conexus probat.

20 68 Sextus adv. math. VII 424 (Carneades). ἵνα γε μὴν αἰσθητικὴ γένηται φαντασία κατ' αὐτούς (scil. Stoicos), οἷον ὁρατικὴ, δεῖ πέντε συν-
δραμεῖν, τό τε αἰσθητήριον καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ πῶς καὶ τὴν διάνοιαν, ὥς ἐὰν τῶν ἄλλων παρόντων ἔν μόνον ἀπῇ, κα-
θάπερ διάνοια παρὰ φύσιν ἔχουσα, οὐ σωθήσεται, φασίν, ἢ ἀντίληψις.

25 69 Sextus adv. math. VII 426. ζητούντων ἡμῶν τίς ἐστὶν ἢ κατα-
ληπτικὴ φαντασία, ὁριζόμενοι φασιν „ἢ ἀπὸ ὑπάρχοντος etc. etc.“ εἶτα πά-
λιν (ἐπεὶ πᾶν τὸ ὁρικῶς διδασκόμενον ἐκ γινωσκομένων διδάσκεται) προσ-
ανακρινόντων ἡμῶν τί ποτ' ἔστι καὶ τὸ ὑπάρχον, ἀναστρέψαντές φασιν ὅτι
ὑπάρχον ἐστὶν ὃ κινεῖ καταληπτικὴν φαντασίαν.

30 70 Alexander de anima p. 71, 10. Bruns. τὰς δὴ ἀληθεῖς τῶν φαν-
τασιῶν καὶ σφοδρὰς εἰώθαμεν λέγειν καὶ καταληπτικὰς, τῷ κατάληψιν εἶναι
τὴν ταῖς τοιαύταις φαντασίαις συγκατάθεσιν, ἀκατάληπτον δὲ φαντασίαν κα-
λοῦμεν τὴν τε ψευδῇ καὶ τῶν ἀληθῶν τὰς ἀμυδράς.

§ 2. Περὶ αἰσθήσεως.

35 71 Dioeles Magnes apud Diog. Laërt. VII 52. αἰσθησις δὲ λέγεται
κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς τό τε ἀφ' ἡγεμονικοῦ πνεῦμα [καὶ] ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις
διῆκον καὶ ἢ δι' αὐτῶν κατάληψις καὶ ἢ περὶ τὰ αἰσθητήρια κατασκευή,
καθ' ἣν τινες πηροὶ γίνονται. καὶ ἢ ἐνέργεια δὲ αἰσθησις καλεῖται.

72 Aët. Plac. IV 8, 12. Οἱ Στωϊκοὶ πᾶσαν αἰσθησιν εἶναι συγκα-
40 τάθεσιν καὶ κατάληψιν.

73 Cicero Acad. Pr. II 108. Alterum est, quod negatis actionem ullius rei posse in eo esse, qui nullam rem adsensu suo comprobet. Primum enim videri oportere, in quo sit etiam adsensus. Dicunt enim

2 Cf. n. 112 sq. 7 de hac Stoicorum cum Academicis lite infra plura proponuntur. 15 probabilia = πιθανά. 34 Quae ad psychologiam pertinent, quaere in parte physica. 36 καὶ om. BP, habet F. 42 oportere Baiter, oportet libri.

Stoici sensus ipsos adsensus esse; quos quoniam adpetitio consequatur, actionem sequi; tolli autem omnia, si visa tollantur.

74 Porphyrius de anima apud Stobaeum ed. II 349, 23 W. τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς τὴν αἰσθησιν οὐκ ἐν τῇ φαντασίᾳ ἰσtάντων μόνον, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν ἀναρτῶντων ἀπὸ τῆς συγκαταθέσεως· αἰσθητικῇ γὰρ φαντασίᾳ 5 συγκαταθέσις ἐστὶν ἡ αἰσθησις, τῆς συγκαταθέσεως καθ' ὁρμὴν οὐσης.

75 Galenus in Hippocr. de medic. officina Vol. XVIII B p. 654 K. καὶ μὴν καὶ τοιαύτην ἐξήγησιν ἔγραψάν τινες· οὐ τὸ αὐτὸ σημαίνεσθαι φασιν ἐκ τοῦ φάναι „καὶ ἰδεῖν καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἔστι“ τῷ „καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ἀφῇ ἔστιν αἰσθάνεσθαι“. ἰδεῖν μὲν γὰρ ἔστι καὶ θι- 10 γεῖν καὶ ἀκοῦειν μὴ καταληπτικῶς, αἰσθάνεσθαι δὲ οὐκέτι μὴ καταληπτικῶς. ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη τῆς αἰσθήσεως ἐξήγησις τοῦ Σιμίλου τοῦ Στωϊκοῦ, διὸ καὶ <ὁ> τοῦ Κοῖντου μαθητῆς Ἰπικιανὸς αὐτὴν προσ- ἤκατο, τὴν Στωϊκὴν ἀσπαζόμενος φιλοσοφίαν. ἀλλ' ὃ λέγουσιν ἐστὶ τοιοῦ- 15 τον. τὸ μὲν ἕτερον μέρος τῆς ῥήσεως περὶ τοῦ γένους μόνον διδάσκει τῶν 15 πραγμάτων, ἐξ ὧν αἱ σημειώσεις ἡμῶν γίνονται· τὸ δὲ δεύτερον περὶ τοῦ κατ' αὐτὸ διηκριβωμένου τε καὶ πιστοῦ, ὥς εἰ καὶ οὕτως ἐγγράπτο· „προσῆκε ποιεῖσθαι τὰς διαγνώσεις ἀπὸ τῶν ὁμοίων τε καὶ ἀνομοίων τοῖς κατὰ φύ- σιν ἐν τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι φαινομένων. ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ 20 τούτων οὐχ ὅσα παρῆιδεν ἢ παρήκουσεν ἢ ὅλως παρήσθετο κατὰ τινα τῶν 20 αἰσθήσεων, ἀλλ' ἃ καλῶς καὶ καταληπτικῶς τῶν αἰσθήσεων ἐκάστη ῥῥσθετο καὶ τῇ γνώμῃ“. συγκεχρῆσθαι γὰρ φησι τῇ τοῦ αἰσθῆσθαι φωνῇ τὸν Ἰπ- ποκράτην κατὰ τῆς γνώμης.

76 Sextus adv. math. VIII 185. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ τοῦ Περιπάτου μέσην ὁδὸν τέμνοντες ἔνια μὲν ὑποκεῖσθαι τῶν αἰσθητῶν ἔλεξαν 25 ὡς ἀληθῆ, ἔνια δὲ μὴ ὑπάρχειν, ψευδομένης περὶ αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως.

77 Cicero Acad. Pr. II 101. Neque nos (scil. Academici) contra sensus aliter dicimus ac Stoici, qui multa falsa esse dicunt longeque aliter se habere ac sensibus videantur.

78 Aët. Plac. IV 9, 4. Οἱ Στωϊκοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἀληθεῖς, τῶν 30 δὲ φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς.

79 Galenus de dignoscendis pulsibus I 5. Vol. VIII p. 793. πρῶτα γὰρ ἐστὶν αἰσθητὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις σώμασι τὰ παθήματα, δεύτερα δὲ τὰ τούτων ποιητικὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα.

80 Sextus adv. math. IX 352. τοιούτων δὲ ἡπορημένων κατὰ τὸν 35 τόπον εἰώθασιν οἱ δογματικοί — λέγειν ὅτι τὸ μὲν ἐκτὸς ὑποκείμενον καὶ αἰσθητὸν οὔτε ὅλον ἐστὶν οὔτε μέρος, ἡμεῖς δὲ ἐσμεν οἱ ἐκείνου τό τε ὅλον καὶ τὸ μέρος ἐπικατηγοροῦντες. ἦν γὰρ τὸ ὅλον τῶν πρὸς τι· ὥς γὰρ πρὸς τὰ μέρη ἐνοεῖτο τὸ ὅλον· καὶ πάλιν τὰ μέρη τῶν πρὸς τι· ὥς γὰρ πρὸς τὸ ὅλον νοεῖται τὰ μέρη· τὰ δὲ πρὸς τι ἐν συμνημονεύσει ἐστὶν ἡμετέρα, ἡ δὲ 40 ἡμετέρα συμνημονεύσις ἐστὶν ἐν ἡμῖν. τὸ οὖν ὅλον καὶ τὸ μέρος ἐστὶν ἐν ἡμῖν. τὸ δὲ ἐκτὸς ὑποκείμενον αἰσθητὸν οὔτε ὅλον ἐστὶν οὔτε μέρος, ἀλλὰ πρᾶγμα οὗ ἡμεῖς ἐπικατηγοροῦμεν τὴν ἡμῶν αὐτῶν συμνη- μόνευσιν.

5 αἰσθητικῇ-φαντασίᾳ scripsi, αἰσθητικὴ φαντασία libri. 19 δὲ ἐστὶ scripsi, δὲ καὶ ed. 23 verba sunt Hippocratis, quae explicare studet Galenus; sententia, quam Simiae Stoico tribuit, Stoicorum communis est. 26 αἰσθησις vocabulum a Sexto patet ita hic usurpari ut non κατάληψιν significet, sed ἐνέ- 40 γειαν τοῦ αἰσθητηρίου. Cf. n. 71.

81 Aëti Plac. IV 9, 13. Χρύσιππος τὸ μὲν γενικὸν ἡδὺ νοητόν, τὸ δὲ εἰδικὸν καὶ προσπίπτον ἤδη αἰσθητόν.

§ 3. Περὶ ἐννοημάτων.

Cf. Vol. I n. 65.

5 82 Quae secuntur fragmenta ad Chrysippi doctrinam accommodata esse probabile duco. Is enim κριτήρια ἀπολείπει αἰσθῆσιν καὶ πρόληψιν (n. 105), is moralia placita eo commendat, quod τῶν ἐμφύτων ἄπτονται προλήψεων (III n. 69); idem dixit τὸ γενικὸν ἡδὺ νοητόν (81) et ἐμπειρίας vocabulo saepius usus est, ut in finis bonorum definitione: ζῆν κατ' 10 ἐμπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων (III n. 4).

83 Aëti Plac. IV 11. Πῶς γίνεται ἡ αἰσθήσις καὶ ἡ ἐννοία καὶ ὁ κατὰ ἐνδιάθεσιν λόγος. Gal. 92.

Οἱ Στωϊκοὶ φασιν· ὅταν γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς ὥσπερ χάριτην εὐεργον εἰς ἀπογραφὴν· εἰς τοῦτο μίαν ἐκά- 15 στην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται. — Πρῶτος δὲ [δ] τῆς ἀναγραφῆς τρόπος ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων. αἰσθανόμενοι γάρ τινος οἶον λευκοῦ, ἀπελθόντος αὐτοῦ μνήμην ἔχουσιν· ὅταν δὲ ὁμοειδεῖς πολλὰ μνημαὶ γίνονται, τότε φαιμέν ἔχειν ἐμπειρίαν· ἐμπειρία γάρ ἐστι τὸ τῶν ὁμοειδῶν φαντασιῶν πλήθος. — Τῶν δὲ ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικῶς γίνονται κατὰ τοὺς εἰρημέ- 20 νους τρόπους καὶ ἀνεπιτεχνήτως, αἱ δὲ ἤδη δι' ἡμετέρας διδασκαλίας καὶ ἐπιμελείας· αὗται μὲν οὖν ἐννοιαί καλοῦνται μόνον, ἐκεῖναι δὲ καὶ προλήψεις. — Ὁ δὲ λόγος, καθ' ὃν προσαγορευόμεθα λογικοὶ ἐκ τῶν προλήψεων συμπληροῦσθαι λέγεται κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα. ἔστι δ' ἐννόημα φάντασμα διανοίας λογικοῦ ζῴου· τὸ γὰρ φάντασμα ἐπειδὴν λο- 25 γικῇ προσπίπτει ψυχῇ, τότε ἐννόημα καλεῖται, εἰληφὸς τοῦνομα παρὰ τοῦ νοῦ. — Διόπερ τοῖς ἀλόγοις ζῴοις ὅσα προσπίπτει, φαντάσματα μόνον ἐστίν· ὅσα δὲ ἡμῖν καὶ τοῖς θεοῖς, ταῦτα καὶ φαντάσματα κατὰ γένος καὶ ἐννοήματα κατ' εἶδος· ὥσπερ τὰ δηνάρια καὶ οἱ στατήρες αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ ὑπάρχει δηνάρια <καὶ> στατήρες· ἐὰν δὲ εἰς πλοίων δοθῇ μίσθωσιν, τηνι- 30 καῦτα πρὸς τῷ δηνάρια εἶναι καὶ ναῦλα λέγεται.

84 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 52. ἡ δὲ κατάληψις γίνεται κατ' αὐτοὺς αἰσθῆσει μὲν λευκῶν καὶ μελάνων καὶ τραχέων καὶ λείων, λόγῳ δὲ τῶν δι' ἀποδείξεως συναγομένων, ὥσπερ τοῦ θεοῦ εἶναι καὶ προνοεῖν τούτους.

35 85 Sextus adv. math. VIII 409. οἱ δὲ (scil. Stoici) καὶ δι' ὑποδείγμάτων πειρῶνται τὸ ἀξιούμενον παραμυθεῖσθαι (scil. ὅτι τὰ ἀσώματα οὐ ποιεῖ τι οὐδὲ φαντασιοῖ ἡμᾶς, ἀλλ' ἡμεῖς ἐσμεν οἱ ἐπ' ἐκείνοις φαντασιούμενοι cf. § 406). ὥσπερ γάρ, φασίν, ὁ παιδοτρίβης καὶ ὁ ὀπλομάχος ἔσθ' ὅτε μὲν λαβόμενος τῶν χειρῶν τοῦ παιδὸς ῥυθμίζει καὶ διδάσκει τινὰς κι- 40 νεῖσθαι κινήσεις, ἔσθ' ὅτε δὲ ἄπωθεν ἐστὼς καὶ πῶς κινούμενος ἐν ῥυθμῷ παρέχει ἑαυτὸν ἐκείνῳ πρὸς μίμησιν, οὕτω καὶ τῶν φανταστῶν ἔνια μὲν οἶονεῖ ψαύοντα καὶ διγγάνοντα τοῦ ἡγεμονικοῦ ποιεῖται τὴν ἐν τούτῳ τύ-

2 ἡδὺ coni. Petersen. 12 διάθεσιν libri, corr. Wytttenb. 14 ἐνεργὸν libri, corr. Diels. 15 ὁ seclusi 24 ἐννόημα Diels, νόημα libri. 25 τὸν νοῦν libri, corr. Diels. 26 οὐ libri, ὅσα Diels. — Cf. n. 61. 29 add. Diels. 32 αὐτῆς F. 33 τοῦ scripsi, τὸ libri.

πῶσιν, ὁποῖόν ἐστι τὸ λευκὸν καὶ μέλαν καὶ κοινῶς τὸ σῶμα, ἔνια δὲ τοιαύτην ἔχει φύσιν, τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπ' αὐτοῖς φαντασιουμένου καὶ οὐχ ὑπ' αὐτῶν, ὁποῖα ἐστὶ τὰ ἀσώματα λεκτά.

86 Philo de provid. II § 58 (p. 85 Aucher). Quid tamen, quaeso, sit unquam species, nisi universalis alicuius comprehensio? Et intellectui 5 quid occurrat universale aliud, quod deus prius non fecerit, menti inserens fecunditatem, quae optime est apta ad admovendum sibi singula, occurrentibus signis vel antea conceptis pro naturis inquirendis.

87 Diocles Magnes apud. Diog. Laërt. VII 52. τῶν—νοουμένων τὰ μὲν κατὰ περίπτωσιν ἐνοήθη, τὰ δὲ καθ' ὁμοιότητα, τὰ δὲ κατ' ἀναλογίαν, τὰ 10 δὲ κατὰ μετάθεσιν, τὰ δὲ κατὰ σύνθεσιν, τὰ δὲ κατ' ἐναντίωσιν. κατὰ περίπτωσιν μὲν οὖν ἐνοήθη τὰ αἰσθητά, καθ' ὁμοιότητα δὲ [τὰ] ἀπὸ τινος παρακειμένου, ὡς Σωκράτης ἀπὸ τῆς εἰκότος, κατ' ἀναλογίαν δὲ αὐξητικῶς μὲν, ὡς ὁ Τιτυὸς καὶ Κύκλωψ, μειωτικῶς δέ, ὡς ὁ Πυγμαῖος. καὶ τὸ κέντρον δὲ τῆς γῆς κατ' ἀναλογίαν ἐνοήθη ἀπὸ τῶν μικροτέρων σφαι- 15 ρῶν. κατὰ μετάθεσιν δὲ ὅλον ὁφθαλμοὶ ἐπὶ τοῦ στήθους· κατὰ σύνθεσιν δὲ ἐνοήθη Ἰπποκένταυρος· καὶ κατ' ἐναντίωσιν θάνατος.

νοεῖται δὲ καὶ κατὰ μετάβασιν τινα, ὡς τὰ λεκτά καὶ ὁ τόπος. φυσικῶς δὲ νοεῖται δίκαιόν τι καὶ ἀγαθόν· καὶ κατὰ στέρησιν, οἷον ἄχειρ. — Cf. III n. 72.

88 Sextus adv. math. VIII 56. πᾶσα γὰρ νόησις ἀπὸ αἰσθήσεως γίνε- 20 ται ἢ οὐ χωρὶς αἰσθήσεως, καὶ ἢ ἀπὸ περιπτώσεως ἢ οὐκ ἄνευ περιπτώσεως. ὅθεν οὐδὲ τὰς λεγομένας ψευδεῖς φαντασίας, οἷον τὰς καθ' ὕπνους ἢ τὰς κατὰ μανίαν, εὐρήσομεν ἀπηρτημένας τῶν διὰ τῆς αἰσθήσεως κατὰ περίπτωσιν ἡμῖν ἐγνωσμένων. — καὶ καθόλου οὐδὲν ἐστὶν εὐρεῖν 25 κατ' ἐπίνοιαν ὃ μὴ ἔχει τις αὐτῷ κατὰ περίπτωσιν ἐγνωσμένον. τοῦτο γὰρ ἢ καθ' ὁμοιότητα τῶν ἐν περιπτώσει πεφηνότων ληφθήσεται ἢ κατὰ παραύξησιν ἢ κατὰ μείωσιν ἢ κατ' ἐπισύνθεσιν (sequuntur exempla) cf. id. IX 393—395.

89 Galenus defin. medicae 126 Vol. XIX p. 381 K. ἐπίνοιά ἐστιν ἐνα- 30 ποκειμένη νόησις· νόησις δὲ λογικὴ φαντασία.

§ 4. Κατάληψις, ἐπιστήμη, τέχνη.

Cf. Vol. I n. 66—73. 490.

90 Sextus adv. math. VII 151. τρία γὰρ εἶναι φασιν ἐκεῖνοι (Stoici ab Arcesilao impugnati i. e. Zeno et Cleanthes) τὰ συζυγούντα ἀλλήλοις, 35 ἐπιστήμην καὶ δόξαν καὶ τὴν ἐν μεθορίᾳ τούτων τεταγμένην κατάληψιν, ὧν ἐπιστήμην μὲν εἶναι τὴν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν καὶ ἀμετάθετον ὑπὸ λόγου κατάληψιν, δόξαν δὲ τὴν ἀσθενῆ καὶ ψευδῇ συγκατάθεσιν, κατάληψιν δὲ τὴν μεταξὺ τούτων, ἥτις ἐστὶ καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις· καταληπτικὴ 40 δὲ φαντασία κατὰ τούτους ἐτύγχανεν ἡ ἀληθὴς καὶ τοιαύτη οἷα οὐκ ἂν γένοιτο 40 ψευδής. ὧν τὴν μὲν ἐπιστήμην ἐν μόνοις ὑφίστασθαι λέγουσι τοῖς

1 κατὰ περίπτωσιν hoc dicitur n. 87. 8 antea conceptis] προλήψεις in graeco videtur fuisse. 11 τὰ δὲ κατὰ μετάθεσιν om. BPL. 12 οὖν om. F. || τὰ ἀπὸ BPF, τὰ ex antecedente τὰ αἰσθητά interpolatum. 14 ὡς om. BP. 16 δὲ οὖν οἱ B. 18 καὶ om. B. || λεκτά om. B in lacuna. 28 A Stoicis Scepticos haec mutuari praeter cetera probat Diocles ap. Diog. Laërt. VII 52.

σοφοῖς, τὴν δὲ δόξαν ἐν μόνοις τοῖς φαύλοις, τὴν δὲ κατάληψιν κοινὴν ἀμφοτέρων εἶναι καὶ ταύτην κριτήριον ἀληθείας καθεστάναι.

91 Sextus adv. math. VIII 396. ἐπεὶ καὶ οἱ Στωϊκοὶ μάλιστα δο-
 5 κούσιν ἐξηκριβωκέναι τοὺς ἀποδεικτικούς τρόπους, φέρε καὶ πρὸς τούτους ὀλίγα διεξέλθωμεν. — 397. ἔστι μὲν οὖν ἡ κατάληψις, ὥς ἔστι παρ' αὐτῶν ἀκούειν, καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις, ἣτις διπλοῦν ἔοικεν εἶναι πρᾶγμα, καὶ τὸ μὲν τι ἔχειν ἀκούσιον, τὸ δὲ ἐκούσιον καὶ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ κρίσει κείμενον. τὸ μὲν γὰρ φαντασιωθῆναι ἀβούλητον ἦν· καὶ
 10 οὐκ ἐπὶ τῷ πάσχοντι ἔκειτο ἀλλ' ἐπὶ τῷ φαντασιοῦντι τὸ οὕτως διατεθῆναι, οἷον λευκαντικῶς λευκοῦ ὑποπεσόντος χρώματος ἢ γλυκαντικῶς γλυκέος τῇ γεύσει προσαχθέντος· τὸ δὲ συγκαταθέσθαι τοῦτω τῷ κινήματι ἔκειτο ἐπὶ τῷ παραδεχομένῳ τὴν φαντασίαν.

92 Cicero Acad. Pr. II 119. Quamcumque vero sententiam proba-
 15 verit (scil. sapiens), eam sic animo comprehensam habebit ut ea, quae sensibus, nec magis adprobabit nunc lucere, quam, quoniam Stoicus est, hunc mundum esse sapientem, habere mentem, quae et se et ipsum fabricata sit et omnia moderetur, moveat, regat. Erit ei persuasum etiam solem, lunam, stellas omnes, terram, mare deos esse, quod quaedam ani-
 20 malis intelligentia per omnia ea permanet et transeat; fore tamen aliquando, ut omnis hic mundus ardore deflagret.

93 Galenus defin. medicae 7. Vol. XIX p. 350. ἐπιστήμη ἐστὶ κατάληψις ἀσφαλῆς καὶ ἀμετάπτωτος ὑπὸ λόγου. δυνατόν δὲ καὶ οὕτως ὀρίσασθαι· ἐπιστήμη ἐστὶν ἕξις ἀμετάπτωτος ἐκ φαντασιῶν δόξαν ἀμέμπτως ὑπὸ λόγου
 25 παρεχομένη, 8. τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ. ἢ οὕτως· τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων ἐφ' ἑνὶ τέλος τὴν ἀναφορὰν ἔχοντων.

94 Scholia in Dionys. Thrac. p. 649 Bekker Anecd. Gr. II. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ λέγουσι· τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων ἐμπειρίᾳ συγγεγυμ-
 30 νασμένων πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ.

95 Philo de congressu erud. gratia § 141 Vol. III p. 101, 5 Wendl. Τέχνης μὲν γὰρ ὅρος οὗτος· σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων, πρὸς τι τέλος εὐχρηστον (τοῦ εὐχρήστου διὰ τὰς κακοτεχνίας ὕγιως προστιθεμένου). Ἐπιστήμης δὲ· κατάληψις ἀσφαλῆς καὶ βέβαιος, ἀμετάπτωτος
 35 ὑπὸ λόγου. μουσικὴν μὲν οὖν καὶ γραμματικὴν καὶ τὰς συγγενεῖς καλοῦμεν τέχνας — — φιλοσοφίαν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπιστήμας καὶ τοὺς ἔχον-
 τας αὐτὰς ἐπιστήμονας. φρόνιμοι γὰρ εἰσι καὶ σώφρονες καὶ φιλόσοφοι, ὧν οὐδὲ εἷς ἐν τοῖς τῆς διαπεπονημένης ἐπιστήμης σφάλλεται δόγμασι, καθάπερ οἱ προειρημένοι ἐν τοῖς τῶν μέσων τεχνῶν θεωρήμασιν.

96 Sextus Pyrrh. Hypot. III 188. πάλιν οἱ Στωϊκοὶ περὶ ψυχὴν ἀγαθὰ φασιν εἶναι τέχνας τινὰς τὰς ἀρετὰς· τέχνην δὲ εἶναι φασὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων, τὰς δὲ καταλήψεις γίνεσθαι περὶ τὸ ἡγεμονικόν. Πῶς οὖν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, πνεύματι κατ' αὐτοὺς ὑπάρχοντι, ἐναπόθεσις γίνεται καταλήψεων καὶ ἀθροισμὸς τοσούτων ὥς γενέσθαι τέχνην,

6 κατάληψις scripsi, ἀπόδειξις libri.

16 num libri, corr. Cratander.

20 permeet cod. AB. 24 videntur haec corrupta; fortasse fuit: ἕξις ἀμετάπτωτος ἐν φαντασιῶν προσδέξει ἢ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου παρεχομένη. || ἐγγεγυμνασμένων bis ed. 32 συγγεγυμνασμένων Wendl., ἐγγεγυμνασμένων codd.

οὐχ οἶόν τε ἐννοῆσαι, τῆς ἐπιγιγνομένης τυπώσεως ἀεὶ τὴν πρὸ αὐτῆς ἀπαλειψούσης, ἐπεὶ χυτόν τέ ἐστι τὸ πνεῦμα καὶ ἐξ ὅλου κινεῖσθαι λέγεται καθ' ἐκάστην τύπωσιν.

97 Sextus adv. math. XI 182. τέχνη γάρ ἐστι σύστημα ἐκ καταλήψεων, καὶ καταλήψεῖς ἐστι καταληπτικῆς φαντασίας συγκατάθεσις. 5

ibid. 183. πρὸς τούτοις ἡ καταληπτικὴ φαντασία κρίνεται κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ὅτι καταληπτικὴ ἐστὶ τῷ ἀπὸ ὑπάρχοντος γενέσθαι καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένως καὶ ἐναπεσφραγισμένως· τὸ θ' ὑπάρχον δοκιμάζεται, ὅτι ὑπάρχον ἐστίν, ἐκ τοῦ καταληπτικὴν κινεῖν φαντασίαν. cf. Pyrrh. Hypot. III 242. 10

98 Ps. Galeni Prognostica ex mathem. scientia 1 Vol. XIX p. 529 K. Περὶ μὲν τοῦ ὑπαρκτὴν εἶναι τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην ἥρκει καὶ ἡ τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων, ἀνδρῶν καὶ λόγους διεκπεπονημένων καὶ τὸν βίον ὁποῖός ἐστι παραστησάντων δόξα.

99 Philo de congressu erud. gratia § 146 Vol. III p. 102, 15 Wendl. 15
Καίτοιγ' οὐδὲ τοῦτό τις ἀγνοεῖ, ὅτι πάσαις ταῖς κατὰ μέρος (scil. ἐπιστήμαις) τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ σπέρματα, ἐξ ὧν ἀναβλαστεῖν ἔδοξε τὰ θεωρήματα, φιλοσοφία δεδώρηται. Ἰσοπλευρά γὰρ καὶ σκαληνά, κύκλους τε καὶ πολυγώνια καὶ τὰ ἄλλα σχήματα γεωμετρία προσεξεῦρε· σημεῖον δὲ καὶ γραμμῆς καὶ ἐπιφανείας καὶ στερεοῦ φύσιν, ἃ δὴ ῥίξαι καὶ θεμέλιοι τῶν λεχθέντων εἰσίν, 20
οὐκέτι γεωμετρία. Πόθεν γὰρ αὐτῇ λέγειν ὀριζομένη, ὅτι σημεῖον μὲν ἐστίν, οὗ μέρος οὐδέν, γραμμῇ δὲ μῆκος ἀπλατές, ἐπιφάνεια δὲ ὃ μῆκος καὶ πλάτος μόνον ἔχει, στερεὸν δὲ ὃ τὰς τρεῖς ἔχει διαστάσεις, μῆκος, πλάτος, βάθος; Ταῦτα γὰρ ἀνέκειται φιλοσοφία, καὶ ἡ περὶ ὄρων πραγματεία πᾶσα τῷ φιλοσόφῳ. — Τό γε μὴν γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν γραμματικῆς τῆς ἀτε- 25
λεστέρας ἐπάγγελμα, ἣν παρατρέποντές τινες γραμματιστικὴν καλοῦσιν· τῆς δὲ τελειοτέρας ἀνάπτυξις τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσιν. Ἐπειδὴν οὖν περὶ τῶν τοῦ λόγου διεξέρχωνται μερῶν, τότε οὐ τὰ φιλοσοφίας εὐρήματα παρασπῶνται τε καὶ παρεργολαβοῦσι; ταύτης γὰρ ἴδιον ἐξετάζειν, τί σύνδεσμος, τί ὄνομα, τί ῥῆμα, τί κοινὸν ὄνομα, τί ἴδιον, τί ἑλλίπες ἐν λόγῳ, 30
τί πλήρες, τί ἀποφαντόν, τί ἐρώτημα, τί πύσμα, τί περιεκτικόν, τί εὐκτικόν, τί ἀρατικόν. τὰς γὰρ περὶ αὐτοτελῶν καὶ ἀξιωματῶν καὶ κατηγορημάτων πραγματείας ἥδ' ἐστὶν ἡ συνθεῖσα· ἡμίφωνον δὲ ἡ φωνῆεν ἢ παντελῶς ἄφωνον στοιχεῖον ἰδεῖν καὶ πῶς ἕναστον τούτων εἶωθε λέγεσθαι, καὶ πᾶσα ἡ περὶ φωνῆς καὶ στοιχείων καὶ τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἰδέα, οὐ φιλοσοφία 35
πεπόννηται καὶ κατήνυσται; (1. 31 exspecto: προστακτικόν pro περιεκτικόν)

100 Plutarchus quomodo adol. poet. aud. debeat p. 34b. Τὴν δ' ἐπὶ πλέον τῶν λεγομένων χρῆσιν ὑπέδειξεν ὀρθῶς ὁ Χρύσιππος, ὅτι· δεῖ μετὰγειν καὶ διαβιβάζειν ἐπὶ τὰ ὁμοειδῆ τὸ χρήσιμον. ὃ τε γὰρ Ἑσιόδος εἰπὼν (Op. et D. 348) 40

‘οὐδ’ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ’, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη’

καὶ περὶ κυνὸς ταῦτό καὶ περὶ ὄνου λέγει καὶ περὶ πάντων ὁμοίως τῶν ἀπολέσθαι δαναμένων. Καὶ πάλιν τοῦ Εὐριπίδου λέγοντος (inc.

18 πολύγωνα H¹GF. 21 αὐτῇ λέγει ὀριζομένη Turn. 32 εὐκτικόν, τί ἀρατικόν Wendl., εὐκτικόν M, ὀρατικόν A, εὐ τι κακόν ἄρα GF.

fab. fr. 950 N)

‘*τίς δ’ ἐστὶ δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὦν*’;

ὑπακουστέον ὅτι καὶ περὶ πόνου καὶ νόσου ταῦτον εἴρηκεν.

101 Plutarchus quomodo adol. poët. aud. debeat p. 31 E. δεῖ δὲ
5 μηδὲ τῶν ὀνομάτων ἀμελῶς ἀκούειν, ἀλλὰ τὴν μὲν Κλεάνθους
παιδιὰν παραιτεῖσθαι· κατειρωνεύεται γὰρ ἔστιν ὅτε προσποιούμενος
ἐξηγεῖσθαι τὸ

‘*Ζεῦ πάτερ Ἰδηθην μεδέων*’ (Γ 320)

καὶ τὸ

10 ‘*Ζεῦ ἄνα Λωδωναῖε*’ (Π 233)

κελεύων ἀναγιννώσκειν ὑφ’ ἑν, ὡς τὸν ἐκ τῆς γῆς ἀναθυμιώμενον
ἀέρα διὰ τὴν ἀνάδοσιν ἀναδωδωναῖον ὄντα. καὶ Χρύσιππος δὲ
πολλαχοῦ γλίσχρος ἐστίν, οὐ παύων ἀλλ’ εὐρησιλογῶν ἀπιθάνως, καὶ
παραβιαζόμενος ‘*εὐρυόπα Κρονίδην*’ εἶναι τὸν δεινὸν ἐν τῷ διαλέγεσθαι
15 καὶ διαβεβηκότα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου.

§ 5. Περὶ ζητήσεως.

Scriptis Chrysippus περὶ ζητήσεως duo volumina cf. n. 13 v.

102 Clemens Al. Strom. VI 14 p. 801 Pott. ἔστιν δὲ ἡ μὲν ζήτησις
ὁρμὴ ἐπὶ τὸ καταλαβεῖν διὰ τινων σημείων ἀνευρίσκουσα τὸ ὑποκείμενον· ἡ
20 εὐρεσις δὲ πέρας καὶ ἀνάπαισις ζητήσεως ἐν καταλήψει γενομένης.

103 Cicero Acad. Pr. II 26. (i. e. Antiochus contra ἀκαταληψίαν dis-
putans). Quid quod, si ista vera sunt, ratio omnis tollitur, quasi quae-
dam lux lumenque vitae! — nam quaerendi initium ratio attulit, quae
perfecit virtutem, cum esset ipsa ratio confirmata quaerendo. quaestio
25 autem est adpetitio cognitionis, quaestionisque finis inventio. at
nemo invenit falsa, nec ea quae incerta permanent, inventa esse possunt,
sed cum ea, quae quasi involuta fuerunt, aperta sunt, tum inventa dicun-
tur. sic et initium quaerendi et exitus percipiendi et comprehendendi
<facultate> tenetur.

30 104 Plutarchus apud Olympiodorum in Plat. Phaedon. p. 125, 7 ed.
Finckh. Ὅτι ἄπορον ὄντως εἰ οἶόν τε ζητεῖν καὶ εὐρίσκειν, ὡς ἐν Μέ-
νωνι (p. 80 E) προβέβληται· οὔτε γὰρ ἂ ἴσμεν· μάταιον γάρ· οὔτε ἂ μὴ
ἴσμεν· κὰν γὰρ περιπέσωμεν αὐτοῖς, ἀγνοοῦμεν, ὡς τοῖς τυχοῦσιν. —
οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς τὰς φυσικὰς ἐννοίας αἰτιῶνται· εἰ μὲν δὴ δυ-
35 νάμει, τὸ αὐτὸ ἐροῦμεν· εἰ δὲ ἐνεργείᾳ, διὰ τί ζητοῦμεν ἂ ἴσμεν; εἰ δὲ ἀπὸ
τούτων ἄλλα ἀγνοούμενα, πῶς ἄπερ οὐκ ἴσμεν.

3 ταῦτά libri, corr. Herch. Hoc et quod sequitur fragmentum Chrysippi hic collocavi, quia ad artem poëtas explicandi i. e. grammaticam pertinent, eiusque artis cum philosophia necessitudinem. Referenda sunt ad libros: περὶ τοῦ πῶς δεῖ τῶν ποιημάτων ἀκούειν β'. 5 Cf. I n. 535 (Cleanthes) II n. 1062. 23 dux Bentley. 29 facultate addidi. || tenetur Bentley, tenet libri. 31 ἄπορον ὄντως Wytttenbachius, ἀπόρον ὄντος libri. 34 φυσικαὶ ἐννοιαὶ apud Chrysippum eadem sunt quae προλήψεις.

§ 6. *Περὶ κριτηρίου.*

Qualis sit norma iudicii. Esse normam iudicii contra Scepticos defenditur.

105 Diogenes Laërt. VII 54. κριτήριον δὲ τῆς ἀληθείας φασὶ τυγχάνειν τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν, τουτέστι τὴν ἀπὸ ὑπάρχοντος, καθάφησι Χρύσιππος ἐν τῇ β' τῶν Φυσικῶν καὶ Ἀντίπατρος καὶ Ἀπολλόδωρος. ὁ μὲν γὰρ Βόηθος κριτήρια πλείονα ἀπολείπει, νοῦν καὶ αἰσθησιν καὶ ὄρεξιν καὶ ἐπιστήμην· ὁ δὲ Χρύσιππος διαφερόμενος πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ λόγου κριτηριὰ φησιν εἶναι αἰσθησιν καὶ πρόλησιν.

106 Augustinus de civ. dei VIII 7. qui posuerunt iudicium veritatis in sensibus corporis eorumque — regulis — omnia quae discuntur metienda esse censuerunt, ut Epicurei et quicumque alii tales, ut etiam ipsi Stoici, qui cum vehementer amaverint sollertiam disputandi, quam dialecticam nominant, a corporis sensibus eam ducendam putarunt, hinc asseverantes animum concipere notiones, quas appellant ἐννοίας, earum rerum scilicet quas definiendo explicant; hinc propagari atque coniecti totam discendi docendique rationem.

107 Sextus adv. math. VII 35. πάρεστι μέντοι καὶ τὸ λογικὸν τοῦτο (scil. κριτήριον) ὑποδιαίρεσθαι, λέγοντας τὸ μὲν τι εἶναι κριτήριον ὥς ὕφ' οὗ, τὸ δὲ ὥς δι' οὗ, τὸ δὲ ὥς προσβολὴ καὶ σχέσις. ὕφ' οὗ μὲν ὥς ἄνθρωπος, δι' οὗ δὲ ὥς αἰσθησις, τὸ δὲ τρίτον ὥς ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας. 37. καὶ ἔοικε τῷ μὲν ζυγοστάτῃ ἢ τέκτονι ὁ ἄνθρωπος, ὕφ' οὗ γίνεται ἡ κρίσις, τῷ δὲ ζυγῷ καὶ κανόνι ἡ αἰσθησις καὶ ἡ διάνοια, δι' ἧς γίνεται τὰ τῆς κρίσεως, τῇ δὲ σχέσει τῶν προειρημένων ὀργάνων ἡ προσβολὴ τῆς φαντασίας, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐπιβάλλεται κρίνειν.

108 Origenes contra Celsum VII 37 Vol. II p. 187, 22 Kō. (p. 720 Del.) dicit Celsum δογματίζειν παραπλησίως τοῖς ἀναιροῦσι νοητὰς οὐσίας Στωϊκοῖς περὶ τοῦ αἰσθήσεσιν καταλαμβάνεσθαι τὰ καταλαμβανόμενα καὶ πᾶσαν κατάλησιν ἡρτῆσθαι τῶν αἰσθήσεων.

109 Plutarchus de Stoi. repugn. cp. 10 p. 1036c. Ἐπὶ δὲ τοῖς κατὰ Συνηθείας ἐκδοθεῖσιν οὕτω κομῶσιν καὶ μεγαληγοροῦσιν, ὥστε τοὺς πάντων ὁμοῦ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγους εἰς ταῦτο συμφορηθέντας, οὐκ ἀξίους εἶναι παραβαλεῖν οἷς Χρύσιππος ἔγραψεν εἰς διαβολὴν τῶν αἰσθήσεων — — ἐκείνο δ' ἀληθές, ὅτι βουλευθεὶς αὐτοῖς συνειπεῖν τῇ Συνηθείᾳ καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἐνδεέστερος γέγονεν ἑαυτοῦ, καὶ τὸ σύνταγμα τοῦ συντάγματος μαλακώτερον. — p. 1036e. Ἠδέως ἂν οὖν πνθοίμην τῶν Στωϊκῶν, εἰ τὰ Μεγαρικὰ

5 ἐν τῇ β' scripsi. — ἐν τῇ ιβ' P, ἐν τῇ ιβ' B, ἐν τῇ δυωδεκάτῃ F
6 πολλὰ F. || ἀπολείπειν οὖν B. 8 αὐτὸν BPF, αὐτὸν scribendum esse, certum est. || ἐν τῷ περὶ λόγου α F. 20 Haec Stoicis Sextum debere probabile est. 24 patet αἰσθησιν hic significare τὴν τῶν αἰσθητηρίων κατασκευὴν. Cf. n. 71. 28 νοητῶν οὐσιῶν A, corr. Hoe. 29 αἰσθήσεσιν Jol. corr., αἰσθησιν A.

ἐρωτήματα δυναμικώτερα νομίζουσιν εἶναι τῶν ὑπὸ Χρυσίππου κατὰ τῆς Συνηθείας ἐν ἑξ βιβλίοις γεγραμμένων; p. 1037a. αὐτὸς δὲ τοσαῦτα βιβλία γράφων κατὰ τῆς Συνηθείας, οἷς, εἴτι ἀνεῦρες, προσέθηκας, ὑπερβαλέσθαι φιλοτιμούμενος τὸν Ἀρκεσίλαον — —
 5 οὐδὲ γὰρ ψιλοῖς χρῆται τοῖς κατὰ τῆς συνηθείας ἐπιχειρήμασι, ἀλλ' ὥσπερ ἐν δίκῃ μετὰ πάθους τινὸς συνεπιπάσχω, μωρολογεῖν τε πολ-
 λάκις λέγει καὶ κενοκοπεῖν.

Cicero Acad. Pr. II 87. *res iam universas profundam, de qui-
 bus volumina impleta sunt non a nostris solum, sed etiam a Chry-
 10 sippo — de quo queri solent Stoici, dum studiose omnia conquisierit
 contra sensus et perspicuitatem contraque omnem consuetudinem contra-
 que rationem, ipsum sibi respondentem inferiorem fuisse: itaque ab eo
 armatum esse Carneadem.*

idem Acad. Pr. II 75. *Atqui habebam molestos vobis, sed minutos,
 15 Stilponem, Diodorum, Alexinum, quorum sunt contorta et aculeata quae-
 dam σοφίσματα — sic enim appellantur fallaces conclusiunculae. Sed
 quid eos colligam, cum habeam Chrysippum, qui fulcire putatur por-
 ticum Stoicorum? Quam multa ille contra sensus, quam multa contra
 omnia, quae in consuetudine probantur. At dissolvit idem. Mihi quidem
 20 non videtur: sed dissolverit sane. Certe tam multa non collegisset, quae
 nos fallerent probabilitate magna, nisi videret iis resisti non facile posse.*

110 Cicero Acad. Pr. II 67. *Sed illud primum, sapientem, si assen-
 surus esset, etiam opinaturum, falsum esse et Stoici dicunt et eorum ad-
 stipulator Antiochus: posse enim eum falsa a veris et quae non
 25 possint percipi ab iis quae possint distinguere.*

111 Cicero Acad. Pr. II 26 (i. e. Antiochus contra ἀκαταληψίαν dis-
 putans). *Argumenti conclusio, quae est Graece ἀπόδειξις, ita definitur:
 ratio, quae ex rebus perceptis ad id, quod non percipiebatur,
 adducit. 27. quodsi omnia visa eius modi essent, qualia isti dicunt, ut
 30 ea vel falsa esse possent, neque ea posset ulla ratio discernere, quo modo
 quemquam aut conclusisse aliquid aut invenisse diceremus aut quae esset
 conclusi argumenti fides?*

112 Plutarchus de comm. not. cp. 36 p. 1077c. *ἀκοῦσαι τοίνυν ἔστιν
 αὐτῶν καὶ γράμμασιν ἐντυχεῖν πολλοῖς πρὸς τοὺς Ἀκαδημαῖκούς διαφορο-
 35 μένων καὶ βοώντων, ὥς πάντα πράγματα συγγέουσι ταῖς ἀπαρallaξίαις,
 ἐπὶ δυεῖν οὐσιῶν ἓνα ποιὸν εἶναι βιαζόμενοι· καίτοι τοῦτο μὲν οὐκ ἔστιν
 ὅστις ἀνθρώπων οὐ διανοεῖται καὶ τοῦναντίον οἶεται θαυμαστὸν εἶναι καὶ
 παράδοξον, εἰ μήτε φάττα φάττῃ μήτε μελίττῃ μέλιττα μήτε πυρρῷ πυρρὸς ἢ
 σύκῳ τὸ τοῦ λόγου σῦκον ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ γέγονεν ἀπαράλλακτον.*

40 113 Cicero Acad. Pr. II 85. *Stoicum est quidem nec admodum cre-*

3 εἴτι ἀνεῦρες Turnebus, τι ἀνεῦρες vel τινὰ νεῦρα libri.
 libri, corr. Lambin. 19 addissolvit libri, corr. Davisius.
 in conclusione Arcesilai. 31 dicemus libri optimi.
 est libri.

15 Silibonem
 22 primum: scil.
 40 Stoicum sed

dibile „nullum esse pilum omnibus rebus talem, qualis sit pilus alius, nullum granum“.

114 Cicero Acad. Pr. II 54. cur id potius contenditis, quod rerum natura non patitur, ut non <in> suo quidque genere sit tale, quale est, nec sit in duobus aut pluribus nulla re differens ulla communitas? ibid. 56 5 quod dilucide docetur a politioribus physicis, singularum rerum singulas proprietates esse.

115 Cicero Acad. Pr. II 37 (i. e. Antiochus contra ἀκαταληψίαν disputans). nunc de adsensione atque adprobatione, quam Graeci συγκατά-θεσιν vocant, pauca dicemus. — — nam cum vim, quae esset in sensibus, 10 explicabamus, simul illud aperiebatur, comprehendere multa et percipi sensibus, quod fieri sine adsensione non potest. deinde cum inter inanimem et animal hoc maxime intersit, quod animal agit aliquid (nihil enim agens ne cogitari quidem potest quale sit), aut ei sensus adimendus est aut ea, quae est in nostra potestate sita, reddenda assensio. — 38 15 sed haec etiam sequuntur, nec memoriam sine adsensione posse constare nec notitias rerum nec artes; idque quod maximum est, ut sit aliquid in nostra potestate, in eo, qui rei nulli adsentietur, non erit. Ubi igitur virtus, si nihil situm est in ipsis nobis?

116 Cicero Acad. Pr. II 24 (i. e. Antiochus contra ἀκαταληψίαν disputans). Atque etiam illud perspicuum est, constitui necesse esse initium, quod sapientia, cum quid agere incipiat sequatur, idque initium esse naturae accommodatum. Nam aliter adpetitio (eam enim volumus esse ὁρμήν), qua ad agendum impellimur et id adpetimus, quod est visum, moveri non potest. illud autem, quod movet, prius oportet videri 25 eique credi; quod fieri non potest, si id, quod visum erit, discerni non poterit a falso. quomodo autem moveri animus ad adpetendum potest, si id, quod videtur, non percipitur accommodatumne naturae sit an alienum?

Itemque si, quid officii sui sit, non occurrit animo, nihil unquam 30 omnino aget, ad nullam rem unquam impelletur, numquam movebitur. Quodsi aliquid aliquando acturus est, necesse est id ei verum, quod occurrit videri.

117 Cicero Acad. Pr. II 23 (i. e. Antiochus). Maxime vero virtutum cognitio confirmat percipi et comprehendere multa posse. in 35 quibus solis inesse etiam scientiam dicimus, quam nos non comprehensionem modo rerum, sed eam stabilem quoque et immutabilem esse censemus, itemque sapientiam, artem vivendi, quae ipsa ex sese habeat constantiam. Ea autem constantia si nihil habeat percepti et cogniti, quaero unde nata sit aut quo modo.

118 Sextus adv. math. VII 440. ἀλλ' εἰώθασιν ἀνθυποφέροντες οἱ δογματικοὶ ζητεῖν πῶς ποτε καὶ ὁ σκεπτικὸς τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον ἀποφαι-νεται· ἥτοι γὰρ ἀκρίτως τοῦτο λέγει ἢ μετὰ κριτηρίου· καὶ εἰ μὲν ἀκρίτως, 40

4 in add. Lambin. 5 nulla Lambin. 7 singularum rerum singulas proprietates = ἰδίως ποιὰ. 13 inter animum libri optimi. 36 eam scientiam quoque C. F. W. Müller. Ad scientiae definitionem cf n. 90sq. 37 etiam idem. || quoque om. idem. 38 sapientiam itemque transp. idem. || quae ap- tam ex sese idem.

ἄπιστος γενήσεται, εἰ δὲ μετὰ κριτηρίου, περιτραπήσεται καὶ λέγων μηδὲν εἶναι κριτήριον ὁμολογήσει εἰς τὴν τούτου παράστασιν κριτήριον παραλαμβάνειν.

πάνιν τε ἡμῶν συνερωτώντων „εἰ ἔστι κριτήριον, ἥτοι κέκριται ἢ ἀκριτόν ἐστι“ καὶ δυοῖν θάτερον συναγόντων ἥτοι τὴν εἰς ἄπειρον ἔκπτωσιν ἢ τὸ ἀτόπως ἑαυτοῦ τι κριτήριον εἶναι λέγεσθαι, ἀντιπαρεξάγοντές φασι μὴ ἄτοπον ὑπάρχειν τὸ ἑαυτοῦ τι κριτήριον ἀπολείπειν. καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὸ εὐθὺ καὶ ἄλλων ἔστι δοκιμαστικόν, καὶ ὁ ζυγὸς τῆς τε τῶν ἄλλων ἰσότητος καὶ τῆς ἰδίας σταθμητικὸς ὑπῆρχεν, καὶ τὸ φῶς οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῦ ἐκκαλυπτικὸν φαίνεται, διόπερ καὶ τὸ κριτήριον δύναται καὶ ἄλλων καὶ ἑαυτοῦ κριτήριον καθεστάναι.

119 Sextus adv. math. XI 162. ὅθεν καὶ καταφρονεῖν ἀναγκαῖον τῶν εἰς ἀνευρηγῆσιν αὐτὸν (scil. τὸν σκεπτικόν) περικλείεσθαι νομιζόντων ἢ εἰς ἀπέμφασιν· καὶ εἰς ἀνευρηγῆσιν μὲν ὅτι τοῦ βίου παντὸς ἐν αἰρέσει καὶ φυγαῖς οὗτος ὁ μήτε αἰρούμενός τι μήτε φεύγων δυνάμει τὸν βίον ἀρνεῖται καὶ τινος φυτοῦ τρόπον ἐπεῖχεν, εἰς ἀπέμφασιν δὲ ὅτι ὑπὸ τυράννῳ ποτὲ γενόμενος καὶ τῶν ἀρρήτων τι ποιεῖν ἀναγκαζόμενος ἢ οὐχ ὑπομενεῖ τὸ προσταττόμενον ἀλλ' ἐκούσιον ἐλεῖται θάνατον, ἢ φεύγων τὰς βασάνους ποιήσει τὸ κελευόμενον, οὕτω τε οὐκέτι „ἀφυγῆς καὶ ἀναίρετος“ ἔσται κατὰ τὸν Τίμωνα, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐλεῖται, τοῦ δ' ἀποστήσεται· ὅπερ ἦν τῶν μετὰ πείσματος κατελιφόντων τὸ φευκτόν τι εἶναι καὶ αἰρετόν. ταῦτα δὴ λέγοντες οὐ συνιᾶσιν etc.

120 Galenus adv. Iulianum 5. Vol. XVIII A p. 268 K. εἰ μὴ τις τὴν διαφωνίαν ἱκανὸν οἶται μάρτυρα εἶναι τῆς ἀγνοίας τοῦ δόγματος, ἐξαίφνης ἀπορητικὸς τις ἀντὶ Στωϊκοῦ γεγονώς· εἰ γὰρ δὴ τούτῳ πέπεισαι τῷ λόγῳ, φάσκοντι μηδὲν τῶν διαπεφωνημένων πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις εἰς γνῶσιν ἀνθρώπινην ἀφικέσθαι δύνασθαι etc.

121 Clemens Al. Stromat. VIII 5 (II p. 923 Pott.). Πρὸς τοὺς Πυρρωνεῖους. Εἰ <μὲν> φησιν ἡ ἐποχὴ βέβαιον εἶναι μηδὲν, δηλον ὅτι ἀφ' ἑαυτῆς ἀρξαμένη πρῶτον ἀκυρώσει ἑαυτήν. ἢ τοίνυν δίδωσιν ἀληθές τι εἶναι καὶ οὐ περὶ πάντων ἐφεκτέον, ἢ ἐνίσταται μηδὲν εἶναι ἀληθές λέγουσα καὶ δηλον ὅτι οὐδ' αὐτὴ πρότερον ἀληθεύσει. ἥτοι γὰρ αὐτὴ ἀληθεύει ἢ οὐκ ἀληθεύει. ἀλλ' εἰ μὲν ἀληθεύει, δίδωσιν ἄκουσά τι εἶναι ἀληθές. εἰ δὲ μὴ ἀληθεύει, ἀληθῆ ἀπολείπει ἅπερ ἀνελεῖν ἐβούλετο. ἐν ᾧ γὰρ ψευδὴς δεικνύται ἢ ἀναιροῦσα ἐποχὴ, ἐν τούτῳ τὰ ἀναιρούμενα ἀληθῆ δεικνύται, ὥς ὁ ὄνειρος ὁ λέγων ψευδεῖς εἶναι πάντας τοὺς ὄνειρους. αὐτῆς γὰρ ἀναιρετικῇ οὕσα τῶν ἄλλων γίνεται κυρωτική. καὶ ὅλως εἰ ἔστιν ἀληθής, ἀφ' ἑαυτῆς ποιήσεται τὴν ἀρχήν, οὐκ ἄλλου τινὸς οὕσα ἐποχὴ, ἀλλ' ἑαυτῆς πρῶτον. ἔπειτα εἰ καταλαμβάνει τις ὅτι ἀνθρώπος ἐστίν ἢ ὅτι ἐπέχει, δηλὸς ἐστὶ μὴ ἐπέχων. πῶς δ' ἂν καὶ τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν ἀμφισβήτησιν ἀφίκετο περὶ

6 ἑαυτοῦ τι Bk, αὐτοὺς τὸ libri. 7 ἑαυτοῦ Bk., ἐξ αὐτοῦ libri. || καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὸ Bk., τὸ γὰρ ἑαυτοῦ libri. || ζυγὸς Bk., λόγος libri. 10 Agnoscitur Chrysippus. Cf. n. 54. 12 Stoici haec sunt contra Pyrrhoneos disputantis. 14 αἰρέσει Bk., αἰρέσει libri. 16 τρόπον libri, malim τόπον. 20 ὑπειληφόντων coni. Bk. 25 Scil. Stoici pugnabant contra Scepticorum argumenta e disensione philosophorum ducta. 29 εἰ μὲν φησιν scripsi, εἴη φασιν vulgo. 36 αὐτῆς Sylb., αὐτοῦ vulgo. 37 κυρωτική vulgo. 39 καταλαμβάνει τις scripsi, καταλαμβάνεται vulgo. 40 ἐπέχων scripsi, ἐπέχειν vulgo.

πάντων ἐπέχων· πῶς δ' ἂν καὶ ἀπεκρίνεται πρὸς τὸ ἐρωτηθέν; περὶ γὰρ αὐτοῦ τούτου δηλὸς ἐστὶν οὐκ ἐπέχων· καὶ μὴν καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ἐπέχει. ὃ καὶ εἰ δεῖ πειθόμενον αὐτοῖς περὶ πάντων ἐπέχειν, περὶ αὐτῆς πρότερον τῆς ἐποχῆς ἐφύξομεν, εἴτε πειστέον αὐτῇ εἴτε καὶ μὴ. ἔτι εἰ τοῦτο αὐτό ἐστὶ τὸ ἀληθές τὸ μὴ εἰδέναι τὸ ἀληθές, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀληθές τι παρ' ἐκείνου δίδοται. εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἀμφισβητήσιμον ἔρει, τὸ ἀγνοεῖν τὰ ἀληθές, ἐν αὐτῷ τούτῳ δίδωσιν εἶναι τὸ ἀληθές γινώριμον, ἐν ᾧ τὴν περὶ αὐτοῦ ἐποχὴν φαίνεται μὴ βεβαιῶν. εἰ δὲ αἴρεσις ἐστὶ πρόσκλισις δογματῶν ἢ, ὥς τινες, πρόσκλισις δόγμασι πολλοῖς ἀκολουθίαν πρὸς ἄλληλα καὶ τὰ φαινόμενα περιέχουσι, πρὸς τὸ εὖ ζῆν συντείνουσα· καὶ τὸ μὲν δόγμα 10 ἐστὶ κατάληψις τις λογικὴ· κατάληψις δὲ ἕξις καὶ συγκατάθεσις τῆς διανοίας <οὐκ ἂν εἴη αἴρεσις ἢ τῶν ἐφεκτικῶν. καίτοι> οὐ μόνον οἱ ἐφεκτικοί, ἀλλὰ καὶ πᾶς δογματικὸς ἐν τισιν ἐπέχειν εἴωθεν, ἥτοι παρὰ γνώμης ἀσθένειαν ἢ παρὰ πραγμάτων ἀσάφειαν ἢ παρὰ τὴν τῶν λόγων ἰσοσθένειαν.

1 verba πῶς δ' ἂν—ἐπέχων e libro Paris. addit Potter in adnotatione.

2 καὶ scripsi, καὶ vulgo. 5 οὐδὲ] scribendum: εὐθύς. 10 περιέχουσι Potter in adn., περιέχουσα vulgo. 12 verba οὐκ ἂν — καίτοι supplēvi.

Caput II. Dialectica.

122 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 62. *διαλεκτικὴ δὲ ἐστίν, ὥς φησι Ποσειδώνιος, ἐπιστήμη ἀληθῶν καὶ ψευδῶν καὶ οὐδε-
5 τέρων· τυγχάνει δὲ αὕτη, ὥς ὁ Χρύσιππος φησι, περὶ σημαίνοντα καὶ σημαινόμενα.*

123 Sextus adv. math. XI 187. καὶ αὐτοὶ δὲ (scil. Stoici) τὴν διαλεκ-
τικὴν ἔφασαν ἐπιστήμην ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν καὶ οὐδετέρων.

124 Alexander in Aristot. Top. p. 3 Ald. p. 1, 8 Wal. ἡμᾶς δὲ καλῶς
10 ἔχει προειδέναι ὅτι τὸ τῆς διαλεκτικῆς ὄνομα οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημαίνοντον
πάντες οἱ φιλόσοφοι φέρουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὀρίζομενοι τὴν
διαλεκτικὴν ἐπιστήμην τοῦ εὔ λέγειν, τὸ δὲ εὔ λέγειν ἐν τῷ τὰ ἀληθῆ
καὶ τὰ προσήκοντα λέγειν εἶναι τιθέμενοι, τοῦτο δὲ ἴδιον ἡγούμενοι τοῦ φι-
λοσόφου κατὰ τῆς τελειοτάτης φιλοσοφίας φέρουσιν αὐτό· καὶ διὰ τοῦτο μό-
15 νος ὁ σοφὸς κατ' αὐτοὺς διαλεκτικός.

125 Philodemus de rhetorica Vol. I 10 Sudhaus. ἄξιόν τε ἐπιστῆσαι
| μήποτε οὐκ ἀπ(ι)θα(να) | λέγη(ι)ς ὥσπερ τὴν | διαλεκτικὴν τέ|χνην
ὑπάρχειν, οὐ(μ)ή(ν) | ἀπεργάζεσθαι τι κα|θ' ἑαυτὴν, εἰ μὴ τοῖ(ς) | ἡθι-
κοῖς καὶ φ(ν)σικο(ῖς) | συνδεθείη λόγ(οι)ς, ὃ(ν) | τρόπον καὶ τῶ(ν) Στω-
20 ικῶν ἔνιοι δι(έ)λαβον· | οὕτω καὶ τὴν ῥητο|ρικὴν etc.

126 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 24 p. 1045f. Ἐν τῷ τρίτῳ
περὶ τῆς Διαλεκτικῆς ὑπειπὼν ὅτι „Πλάτων ἐσπούδασε περὶ
τὴν Διαλεκτικὴν καὶ Ἀριστοτέλης καὶ <οἱ> ἀπὸ τούτων ἄχρι
Πολέμωνος καὶ Στράτωνος, μάλιστα δὲ Σωκράτης“ καὶ ἐπιφω-
25 νήσας ὅτι „καὶ συνεξαμαρτάνειν ἂν τις ἐθελήσκειε τούτοις το-
κούτοις καὶ τοιούτοις οὖσιν“ ἐπιφέρει κατὰ λέξιν· „Εἰ μὲν γὰρ
ἐκ παρέργου περὶ αὐτῶν εἰρήκεσαν, τάχ' ἂν τις διέκυρε τὸν
τόπον τοῦτον· οὕτω δ' αὐτῶν ἐπιμελῶς εἰρηκότων ὥς ἐν
ταῖς μεγίσταις δυνάμεσι καὶ ἀναγκαιοτάταις αὐτῆς οὔσης, οὐ
30 πιθανὸν ἐπὶ τοσοῦτον διαμαρτάνειν αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅλοις ὄν-
τας οἴους ὑπονοοῦμεν.“

127 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 10 p. 1035f. Τὸ πρὸς τὰ
ἐναντία διαλέγεσθαι καθόλου μὲν οὐ φησιν ἀποδοκιμάζειν, χρῆσθαι δὲ

1 Catalogus logicorum Chrysippi librorum n. 13 habet τόπον περὶ τὰ πρά-
γματα (= σημαίνόμενα) et τόπον περὶ τὰς λέξεις καὶ τὸν κατ' αὐτὰς λόγον (= ση-
μαίνοντα). Cf. Seneca ep. 89, 17. — verba ὥς ὁ Χρύσιππος φησι om. F.
23 οἱ add. Wil.

τούτῳ παραινεῖ μετ' εὐλαβείας, ὥσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, μὴ μετὰ συνηγορίας, ἀλλὰ διαλύοντας αὐτῶν τὸ πιθανόν „Τοῖς μὲν γὰρ ἐποχὴν ἄγρουσι περὶ πάντων, ἐπιβάλλει, φησί, τοῦτο ποιεῖν, καὶ συνεργόν ἐστι πρὸς ὃ βούλονται· τοῖς δ' ἐπιστήμην ἐνεργαζομένοις, καθ' ἣν ὁμολογουμένως βιωσόμεθα, τὰ ἐναντία, 5 στοιχειοῦν καὶ καταστοιχίζειν τοὺς εἰσαγομένους ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους· ἐφ' ὧν καιρὸς ἐστι μνησθῆναι καὶ τῶν ἐναντίων λόγων, διαλύοντας αὐτῶν τὸ πιθανόν, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις.“ Ταυτὶ γὰρ αὐταῖς λέξεσιν εἴρηκεν.

128 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 10 p. 1037b. Ἐν μὲν ταῖς 10 Φυσικαῖς Θέεσι ταῦτα γέγραφεν· „Ἔσται δὲ καὶ καταλαμβάνοντάς τι, πρὸς τὰ ἐναντία ἐπιχειρεῖν, τὴν ἐνοῦσαν συνηγορίαν ποιοῦμένους· ποτὲ δ' οὐδέτερον καταλαμβάνοντας εἰς ἐκάτερον τὰ ὄντα λέγειν.“

129 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 10 p. 1037b. Ἐν δὲ τῷ 15 περὶ τῆς τοῦ Λόγου Χρήσεως εἰπών, ὥς οὐ δεῖ τῇ τοῦ λόγου δυνάμει πρὸς τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα χρῆσθαι, καθάπερ οὐδὲ ὄπλοις, ταῦτ' ἐπέηκε· „Πρὸς μὲν γὰρ τὴν τῶν ἀληθῶν εὕρεσιν δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πρὸς τὴν τούτων συγγένειαν, εἰς τὰναντία δ' οὐ, πολλῶν ποιούντων τοῦτο.“ πολλοὺς [δὲ] λέγων ἴσως τοὺς ἐπέχοντας. 20

130 Diogenes Laërt. VII 46. αὐτὴν δὲ τὴν διαλεκτικὴν ἀναγκαίαν εἶναι καὶ ἀρετὴν ἐν εἵδει περιέχουσαν ἀρετάς· τὴν τε ἀπροπτωσίαν ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκατατίθεσθαι καὶ μὴ· τὴν τε ἀνειαυότητα ἰσχυρὸν λόγον πρὸς τὸ εἰκός, ὥστε μὴ ἐνδιδόναι αὐτῷ· τὴν τε ἀνελεγχσίαν ἰσχὺν ἐν λόγῳ, ὥστε μὴ ἀπάγεσθαι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἀντικείμενον· τὴν τε ἀματαιότητα 25 ἔξιν ἀναφέρουσαν τὰς φαντασίας ἐπὶ τὸν ὀρθὸν λόγον. αὐτὴν τε τὴν ἐπιστήμην φασὶν ἢ κατάληψιν ἀσφαλῆ ἢ ἔξιν ἐν φαντασιῶν προσδέξει ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου. οὐκ ἄνευ δὲ τῆς διαλεκτικῆς θεωρίας τὸν σοφὸν ἀπτωτον ἔσεσθαι ἐν λόγῳ· τό τε γὰρ ἀληθές καὶ τὸ ψεῦδος διαγιγνώσκεισθαι ὑπ' αὐτῆς καὶ τὸ πιθανόν τό τε ἀμφιβόλως λεγόμενον διευκρινεῖσθαι· χωρὶς 30 τε αὐτῆς οὐκ εἶναι ὁδὸν ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι. διατείνειν δὲ τὴν ἐν ταῖς ἀποφάνσεσι προπέτειαν καὶ ἐπὶ τὰ γινόμενα, ὥστε εἰς ἀκοσμίαν καὶ εἰκαιότητα τρέπεσθαι τοὺς ἀγυμνάστους ἔχοντας τὰς φαντασίας. οὐκ ἄλλως τε ὁξὺν καὶ ἀγγίνου καὶ τὸ ὅλον δεινὸν ἐν λόγοις φανήσεσθαι τὸν σοφόν· τοῦ γὰρ αὐτοῦ εἶναι ὀρθῶς διαλέγεσθαι καὶ διαλογίζεσθαι καὶ τοῦ αὐτοῦ 35 πρὸς τε τὰ προκείμενα διαλεχθῆναι καὶ πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι, ἅπερ ἐμπεύρου διαλεκτικῆς ἀνδρὸς εἶναι.

Cf. VII 83. καὶ τοιοῦτοι μὲν ἐν τοῖς λογικοῖς οἱ Στωϊκοί, ἵνα μάλιστα κρατύνωσι διαλεκτικὸν μόνον εἶναι τὸν σοφόν. πάντα γὰρ τὰ

5 ἐναντία libri, δόγματα Re. ἀναγκαῖα Wy. vix necessarium. — Ad librum περὶ λόγον χρήσεως videtur hoc fragmentum pertinere. 20 δὲ del. Wil. 23 24 25 τε scripsi ter, δὲ libri. 27 ἐκ φαντασιῶν πρὸς λέξιν F. 32 ἀποφάνσεσι scripsi, ἀποφάσει libri. 36 προσκείμενα B λεγόμενα F. || διαδεχθῆναι B. || ἀποκρίνεσθαι B. 37 ἐμπεύρου καὶ F. 38 τὰ pro ἵνα B. 39 κρατύνων B. || μόνον ἀεὶ P μόνον ante ἀεὶ suppl. B² εἶναι ἀεὶ (om. μόνον) F. || τὰ om. P.

πράγματα διὰ τῆς ἐν λόγοις θεωρίας ὁρᾶσθαι, ὅσα τε τοῦ φυσικοῦ τόπου
 τυγχάνει καὶ αὐτὸ πάλιν ὅσα τοῦ ἡθικοῦ (εἰς μὲν γὰρ τὸ λογικὸν τί δεῖ λέ-
 γειν;) περὶ τε ὀνομάτων ὁρθότητος ὅπως διέταξαν οἱ νόμοι ἐπὶ τοῖς ἔργοις
 οὐκ ἂν ἔχειν εἰπεῖν· δυοῖν δὲ οὐδὲν συνηθεῖαν ταῖν ὑποκλιπτούσων τῇ ἀρε-
 5 τῇ, ἥ μὲν τί ἕκαστον ἔστι τῶν ὄντων σκοπεῖ, ἥ δὲ τί καλεῖται.

131 Papyrus 1020 (Hercul. Vol. Coll. alt. X 112—177. Hermes
 XXV p. 473 sq.). [Col. IV n = O_x Nd] ὁ(τ)ι τὴν (ἐ)προπτωσί(αν) |
 τιμῶμ(ε)ν καὶ τὴν (ἀνει)|καιότ(η)τα, πρὸς δὲ | τὰς ἐναντίας δι(α)βε |
 βλήμεθα ὁρθῶ(ς). ἐσ|τί δ' ἡ μ(ε)ν ἀπροπτω|σίᾳ δι(α)β(ε)σις ἀσυννα |
 10 τάθετος πρὸ καταλή|ψεως, συνκαταθετι|κὴν κατὰ νερ αι | φαν-
 τασίᾳ κατα(λ)η|πτῶι, ἰσχύουσα τ' ἐν | φαντασίᾳ καὶ ἀνελκτον
 παρεχο(μ)έν(η) | ταῖς μὴ καταλη|πτικαῖς. Δεῖ γὰρ | τὸν ἀπροπτω-
 τον | ἀ(ν)έλ(κ)υστόν τε εἶ|ναι ὑπὸ φαντασίας | ἀκαταλήπτου καὶ |
 ἰσχύειν ἐν ταῖς φαν|τασίαις, ὥστε μὴ ἔλ|κεσθαι ἀπὸ φαντασι(ῶν)
 15 ἀκαταλήπτων | καὶ κρατεῖν τῶν | συνκαταθέσεων ὥς τε μεγλ . εςν . η
 μὴ | ἀ(κο)λουθ(εῖν) φαν(τασίαις).

[Frgm. In = O_x La] πρό(τερον) τοῦ(ς) τ(υ)ιού(τ)ους, (οὐ)δέ(ν)
 (ἐ)στι πρὸ(ς | τὸ) μὴ (ὑπαρκ)τοῦς εἶνα(ι | τοῦ)ς (ἀ)στελο)υς, ἀδυνα|τον
 (μὲν οὐκ) οἴμ(αι τυγχάνον)|τος αὐ(το)ῦ, δυσκαταπο|νήτο(ν δ' ἄκρ)ως
 20 καθάπερ | κα(ὶ δυσ)απο)σελστων· οὐ|τω (δ' εἰρη)ται ὅτι τῆς (ἀρε)τῆς
 ἰδρωτα θεοὶ | π(ροπ)άρο(ιθ)εν (ἐθ)ηκαν. | (Τῶι) δὲ μὴ (δ)οξάζειν
 τὸ(ν σο)φὸ(ν πλείω) ἀκο|λο(υθε)ῖν (φαμε)ν τοι αὐτ(α· προ)ῶ(το)ν μὲν
 τὸ | μὴ δοκεῖν αὐ(τ)ῷ μὴ|δέ(ν· ἡ γὰρ δόκη(σί)ς ἐσ|(τιν δό)ξ(α ἀ)κα-
 τάλ(ηπ)|τ(ος· καὶ) τὸ μὴδ' οἶεσ|θαι (αὐ)τὸν μὴδέν· καὶ | (γὰρ ἡ) οἰη-
 25 (σί)ς ἐστίν αὐτῇ | (δ)όξα ἀδιατος μάλ(λ)ον (δ)όκησις μι
 (λ)έ(γ)εται δὲ τ.

[Frgm. II n = O_x Lb] (μή)τε | (ἐ)ξ(ε)λέγγεσθ(αι σπον)δ(αί)ων
 εἶν(αι . . μὴ)|τε μεταπε(ισθ)ῆναι, | κατὰ ταῦτά δ' οὐ(δὲ) | ἐ(ξ)αλλάττειν
 α(ὐ)τ(ό)ν, | οὐδὲις οὔτε πα(ρ)ακούσε|ται οὔτε παρανο(ή)σει· δε(ῖ | γὰρ)
 30 μὴ παραδ(έ)χεσθαι αὐ(τὸ)ν ψευδῇ | .. τα μαν, ἔτι (δ' ἀ)|κο-
 λούθως τούτο(ις οὐ)|τ' αὐτὸς παρ(α)ριθμ(εῖ) | ο(ἴθ') ὑπ' ἄλλου[ς]
 παρ(α)ρι|θμῆται· καὶ πρὸς το(ύ)|τοις οὔτε παρορ(αῖ) οὔτε | (παρ)ακούει
 οὔτε (κατ' ἄλ)|λο τῶν αἰσθ(η)τηρ(ί)ων . . | .. ε(ικ)ατ . . . σ . τα |
 (δεῖ γὰρ) τὸν παρορῶ(ν)|τα, (κα)τὰ τὴν ὄψιν (λαμ)|β(άν)οντα φαν-

1 τόπον Meib., τύπον libri. 4 fortasse: εἰ μὲν γὰρ τὸν λογικὸν τι δεῖ
 λέγειν περὶ [τε] ὀνομάτων ὁρθότητος, πῶς τὰ κατ' ἀξίαν ὀνόματα ἐπὶ τοῖς ἔργοις
 οὐκ ἂν ἔχοι εἰπεῖν; || οὐδὲν συνηθεῖαν B. || τε pro ταῖν BP. 10 fortasse:
 συνκαταθετική δὲ κατὰ περίπτωσιν. 11 ἰσχύουσαι pap. || ανει|κτον pap., fort.
 ἀνελκτον. 15 ci . c . ικκαταληπτων pap. 18 ἀδυναδ|τον ο ἀδυναί|τον n.
 19 ατ . . ν ο . || κα . . νδ ως n. 21 versum Hesiodi restituit Brinkmann.
 22 (φαμεν)] σον n. 23 δοση . . c o. 24 τε pap. || οιεσθαι o.
 25 οἰποις ο, ωπ . . s n. 30 . . . Δ . μεν n; fort. φαντασμών. 31 τουτε pap.
 34 διτα . τον n.

τα(σίαν) | ψευδῆ, ταύτην πα(ρα)|δ(έχ)εσ(θαι) κ...ο... | θ...ικα
...ἀ|νε|ξ|α|πά|τη|τ(ον) οὐδενός | εν...ς...ονκ...

Frgm. III n = Ox Lc] τά(ξ)ιν.....ιν.ε|εν.....ιλει |
γὰρ | αὐτοῖς κατὰ τὰ πλς...|εις κα(λ) πολλὰς (τῶν)
τεχνῶν οὐχ ἔξουσιν | καὶ εἰσαχθήσονται εἰς | ταύτας· παρορᾶν δ(ἐ) 5
αὐ|τοὺς ἢ (ἀ)τέχνους εἶναι | οὐ (ῥ)ητέον λ..τὰς εἰ|ρ(ημέ)νας, οἱ τὰς
.... | τ.....εκει.... | οὐ(δὲ)ν...ἀ)λλα.... | να...τ.....ο
.ο... | προσυσι..... | desunt duo versus | ...νι..... |
α...ους | ν...αν..... (ῆ)|μὲν γὰρ μ(ετα)πτωτική
ἐσ)|τιν δ(ό)ξα..... | τικαι...σ..... | ἀδύ(νατον) οὐδέ.... | 10
.ν.....ος | totus versus deest | ..ψ.....

[Ox Ld, deest in n] δε..... ἀ)κολο(υθῆ)ῖ μῃ|δὲν ἀγνοεῖν τὸν
σο|φὸν· ἀ(φ' ὧ)ν καὶ (τοιαῦ)τα | παραπλ(ή)σια ἔσται· με|τὰ δὲ τ(ῶν)
προ(ειρ)ημ(ε)|ων τὰ (μὲν) ὄντα φαῦ|λα οὐκ ἔ(στ)α(ι) περὶ τὸν φρ(ό)-
νιμον, τ(ἀ) δὲ ἀναμέσον, | διὰ τὸ μὴ γίνε(σ)θαι ταῦ|τα ἐν τοῖς λογι- 15
κοῖς ἄ|νευ ἀμαρτημάτων. | ἡ μὲν γὰρ ὑπό(ν)ο(ι)α καὶ | ἡ ἄγ(ν)ο(ι)α κα(λ)
ἡ ἀ(πισ)τία | καὶ τὰ παρα(πλή)σια φαῦ|(λ)ά ἐστι(ν, ἡ) δ' (ἀτεχ)νία
(καὶ ἡ) παρό(ρα)σις καὶ πα|ραρίθ(μ)σι(ς τῶν) ἀνα|μέσον...α....τ
..αι | ..εἰα παραρειθμ(ῆ)σαι | ..εχ...αι τ.....παι... |ε...ι
.....τα.... | .α...ωσθ...αι τοῦ ψεύ|(δους) ..α..... | κα(λ) 20
παν)τὸς φ(αύ)λου· διὰ (τοῦ)|το καὶ λε.πα...σι. τοῖς | τριούτ(οι)ς
.....τατοῖς |ον.....οῖς... |αν.... διαφορα. |

[Col. In = Ox Ma] να· τούτοις δὲ ὡ(ς) φ(α)σ(ιν) | ἀκολ(ο)υθῆῖ καὶ
τὸ τοὺς | (σ)οφο(ύς) ἀνεξα(π)ατή|τους εἶναι καὶ ἀναμαρ|τήτους κατ'
Ἀρι(στ)οτέλην (κ)αὶ πάντα πρά(τ)τειν | εὔ· διὸ καὶ περὶ (τὰς σ)υν| 25
(κα)ταθέσεις ὅπως γίνον|ται μὴ ἄλλως, ἀλλὰ με|τὰ καταλήψεως πλεί|ω
γέγονεν ἐ(π)ι(στ)ρο|φή. πρῶτον μὲν γὰρ ἐσ|τιν (ἡ)φιλοσοφία, εἴτε
ἐ(π)ι|τῆδε(σι)ς λόγου ὁρ(θό)|τητ(ος (εἴτ') ἐπιστήμ(η), | ἡ (αὐτῇ) τῇ)
περὶ λόγον | π(ραγμ)ατεῖαι· καὶ γὰρ | ἐν(τὸ)ς ὄντες τῶν (τοῦ) | λό-
γου μορίων καὶ τῆς | (σ)υν(τάξεως αὐ)τῶν χρ(η)|(σ)όμ(ε)θα ἐμπ(ε)ί- 30
(ως αὐ)|τῶ· λό(γ)ον δὲ (λέ)γω τὸν | κα(τὰ φύσ)ιν π(ᾶσ)ι (τοῖς) |
λογικοῖς ὑπάρχοντα· | ε(λ) δ' ἡ διαλεκ(ικῇ) ἐσ(τιν) | ἐπισ(τ)ήμ(η) τοῦ
ὁ(ρ)θῶ(ς) | δι)αλέγεσ(θ)αι καθ' ἡ(μᾶς)?

[Col. II n = Ox Mb] (ἀ)ποκ(ρ)ίσει (πι)θαν(ὸ)ν | τοῦτον δεινὸν εἶ-
ναι· | (κ)αὶ τὸν ἐν ἐ(ρ)ωτ(ή)σει | (κ)αὶ ἀποκ(ρ)ίσει δεινὸν | μ(ῆ)τε 35
π(ερι)γίνεσθαι | δυνατὸν εἶναι μήτε | διαφεύ(γ)ειν, τὸν δ' οἶον | ὄντα

12 δειναιαισειν pap. 16 αμαοτηλεχτων pap. || —υτοι.ιν pap. || ηκα.ει.
17.αισιτ pap. || ...ονια pap. 19 και pap. 25 κατ' Ἀρι(στ)οτέλην testatur
Crönert Herm. 36, 550. 27 οἰτε n. 28 τηδον...s pap. || ορε...ο, ο.του n.
29 τα περιλογεια n. || εντος εντες n, εν...s εντες ο. 32 ΛΙΜΕΙCΤ...ο,
..ΜΕΝΤ n. 36 δειον ο, δε.ιον n.

ἐξαπατᾶσθαι | καὶ περιγενέσθαι(ι εἶν)αι | καὶ διαφεύγειν· ις ἱκα|νὸν
 μὲν δεῖ αὐτὸν | εἶναι ἐν τῷ διαλέ|γεσθαι, τὸν δ' ἱκανὸν | ἐν τῷ δ(ι)α-
 λέγεσθαι | ἐπακ(τέον εἶ)ναι κα(λ) | εὐρωτητητικὸν καὶ (εὐ)|αποκριτικόν,
 οὐ(τ)ε | τούτω(ν) ἐσομένων | κατὰ τὸν ἐ(ξαπ)α(τώ)|μ(ε)νον οὐ(τ' ἂν
 5 αὐτοῦ) | ψευδέσει καὶ προ(πετέ|σι λόγοις ὁρθῶς ἀποκρι)|νομένου, εἴ
 τινα τρι|βήν μὲν ἐν λόγῳ | προσῆκεν αὐτὸν (ἔχειν), | ἢ δ' ἕως τῶν
 ἐλαχίσ|των θεωρητι(κῆ.)ν — —

[Col. III n = Ox Mc] κατὰ τὸν ἐξαπ(α) | τώμενον, οὔτε (ἄλ)λου |
 ἂν, ὅσον δε ἱκανὸν | ἐν τῷ διαλ(έ)γεσθαι(ι ἀν|τ)ι λέγοντος, δυνατοῦ
 10 ὅντος περιγε(νέσ)θαι | οὔτε τ(η)ρῆσαι α(ύτ)ον | ἀπεριγένητον.
 καὶ | γὰρ ἀληθὲς λέγων | αὐτῶν ἀντερεῖ καὶ | ψευδὲς λέ(γ)ουσιν αὐ|
 τοῖς ἐπιπροεῦσοντα(ι)· (τ)υγχάνουσι δὲ καὶ | ἀνεξέ(λ)εκτοι ὄντες | οἱ
 ἀ(γ)αθοὶ καὶ καταλ(η)|πτικοὶ ὄντες ἀ(ξι)ω|μάτων αὐτά(ρκ)ως | προσ-
 ελέγχον(τες τε τ)ὸν ἀφαιρούμενον λό|γον καὶ ἰσχύον(τες) | (πρ)ὸς
 15 τοῦ(ς) ἐ)ν(αντί)ους· | δεῖ γὰρ αὐτοὺς καὶ ἀ|κινήτους εἶναι (ύ)π'
 ἐ|λέγχου καὶ συνκ(α)τ(α) | συνκατατίθεσθαι | πεφραγμένως πρὸς |
 τοὺς ἐ(ναντί)ους — —

132 Sextus adv. math. VII 38. τὴν δὲ ἀλήθειαν οἴονται τινες καὶ μά-
 λιστα οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς διαφέρειν τάληθοῦς κατὰ τρεῖς τρόπους, οὐσίᾳ τε
 20 καὶ συστάσει καὶ δυνάμει· οὐσίᾳ μὲν παρόσον ἢ μὲν ἀλήθεια σῶμά ἐστι,
 τὸ δὲ ἀληθὲς ἀσώματον ὑπῆρχεν. καὶ εἰκότως, φασίν, τοῦτ' ἐν γὰρ
 ἀξίωμα ἐστὶ· τὸ δὲ ἀξίωμα λεκτόν· τὸ δὲ λεκτὸν ἀσώματον. ἀνάπαλιν δὲ
 ἢ ἀλήθεια σῶμά ἐστι παρόσον ἐπιστήμη πάντων ἀληθῶν ἀποφαν-
 τικὴ δοκεῖ τυγχάνειν, πᾶσα δὲ ἐπιστήμη πῶς ἔχον ἐστὶν ἡγεμονικόν,
 25 ὥσπερ καὶ ἢ πῶς ἔχουσα χεῖρ πυγμὴ νοεῖται· τὸ δὲ ἡγεμονικὸν σῶμα κατὰ
 τούτους ὑπῆρχεν· τοίνυν καὶ ἢ ἀλήθεια κατὰ γένος ἐστὶ σωματικὴ. —
 συστάσει δὲ καθόσον τὸ μὲν ἀληθὲς ὡς μονοειδὲς τι καὶ ἀπλοῦν τὴν φύσιν
 νεύοιται — — ἢ δὲ ἀλήθεια ὡς ἂν ἐπιστήμη καθεστηκυῖα τοῦναντίον συ-
 στηματικὴ τε καὶ πλείονων ἄθροισμα τυγχάνειν ὑπελήπται. — — 42. δυ-
 30 νάμει δὲ ταῦτα ἀλλήλων κεχώρισται, ἐπεὶ τὸ μὲν ἀληθὲς οὐ πάντως ἐπιστή-
 μης εἶχετο (καὶ γὰρ ὁ φαῦλος καὶ ὁ νήπιος καὶ ὁ μεμηνὼς λέγει μὲν ποτέ
 τι ἀληθές, οὐκ ἔχει δὲ ἐπιστήμην ἀληθοῦς) ἢ δὲ ἀλήθεια κατ' ἐπιστήμην
 θεωρεῖται. ὅθεν καὶ ὁ ἔχων ταύτην σοφός ἐστιν (ἐπιστήμην γὰρ εἶχεν ἀλη-
 θῶν) καὶ οὐποτε ψεύδεται, κἂν ψεῦδος λέγῃ, διὰ τὸ μὴ ἀπὸ κακῆς, ἀλλ'
 35 ἀπὸ ἀστείας αὐτὸ διαθέσεως προφέρεισθαι. — 44. ὥδε καὶ ὁ σοφός, τουτέ-
 στιν ὁ τὴν τοῦ ἀληθοῦς ἐπιστήμην ἔχων, ἔρει μὲν ποτε ψεῦδος, ψεύσεται
 δὲ οὐδέποτε διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν γνώμην ψεύδει συγκατατιθεμένην. — 45.
 τὸ ψεῦδος λέγειν τοῦ ψεύδεσθαι κατὰ πολὺ διενήνοχεν, ἥ τὸ μὲν ἀπὸ ἀστείας
 γίνεται γνώμης, τὸ δὲ ψεύδεσθαι ἀπὸ πονηρᾶς.

40 133 Alexander in Aristot. Metaphys. p. 258, 4 Bon. 301, 17 Hayd. τὸ

3 ἐπακτέον restituit Brinckmann. 4 ἐξαπατῶμενον rest. idem. 5 ψευ-
 δοσι pap. 6 προσῆκεν pap.; cf. Crönert Herm. 36, 549. || ἡθεως pap. 7 θεω-
 ρητικῶν n. 8 ουτε τιου pap. 9 ὅσον scripsi, γον pap. || ἱκανὸν n, ικαν-
 θαι o. 11 ψευδει pap. 12 επιτεσ...σονται n επιτεσησονται o. 15 δεπαρ o.
 16 easdem syllabas scriba per errorem bis exaravit. 38 exspectamus: <καὶ> ἀπὸ.

δὴ μὴ ἡγεῖσθαι μᾶλλον ἄλλο ἄλλου διαψεύδεσθαι, ὃ δοκεῖ τοῖς ἀπὸ τῆς Στωᾶς, ψεῦδός τε καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα.

134 Cicero Orator 32, 115. *Ergo eum censeo, qui eloquentiae laude ducatur, non esse earum rerum (scil. logicae) omnino rudem, sed vel illa antiqua vel hac Chrysippi disciplina institutus, noverit primum vim, naturam, genera verborum, et simplicium et copulatum: deinde quot modis quidque dicatur: qua ratione verum falsumne sit iudicetur: quid efficiatur e quoque, quid cuique consequens sit, quidque contrarium: quumque ambigue multa dicantur, quomodo quidque eorum dividi explanarique oporteat.*

10

135 Galenus in Hippocr. de med. officina Vol. XVIII B p. 649 K. τῶν αἰσθήσεων ἀπάσαις τὴν γνώμην ἐφεξῆς ἔταξεν, ὅπερ ἐστὶ τὴν διάνοιαν, ἦν τε καὶ νοῦν καὶ φρένα καὶ λόγον κοινῶς οἱ ἄνθρωποι καλοῦσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν κατὰ φωνὴν ἐστὶ τις λόγος, ἀφορίζοντες οὖν τοῦτον τὸν προειρημένον λόγον οἱ φιλόσοφοι καλοῦσιν ἐνδιάθετον, ὃν λόγον τὰ τε ἀκόλουθα καὶ τὰ μαχόμενα γινώσκουμεν, οἷς ἐμπεριέχεται καὶ διαίρεσις καὶ σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις καὶ ἀπέδειξις.

Sextus adv. math. VIII 275. φασὶν ὅτι ἄνθρωπος οὐχὶ τῷ προφορικῷ λόγῳ διαφέρει τῶν ἀλόγων ζῴων (καὶ γὰρ κόρακες καὶ ψιττακοὶ καὶ κίτται ἐνάρθρους προφέρουσι φωνάς) ἀλλὰ τῷ ἐνδιάθετῳ, οὐδὲ τῇ ἀπλῇ μόνον φαντασίᾳ — ἀλλὰ τῇ μεταβατικῇ καὶ συνθετικῇ. διόπερ ἀκολουθίας ἔννοιαν ἔχων εὐθὺς καὶ σημείου νόησιν λαμβάνει διὰ τὴν ἀκολουθίαν.

Α. Περὶ Σημαινόντων, ἢ περὶ φωνῆς.

Quae hic collacavi supplentur Diogenis Babylonii fragmentis περὶ φωνῆς quae in Vol. III edentur. Cf. Vol. I n. 74. 485.

25

136 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 55. τῆς δὲ διαλεκτικῆς θεωρίας συμφώνως δοκεῖ τοῖς πλείστοις ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς φωνῆς ἐνάρχεσθαι τόπον.

137 Scholia Hesiod. Theog. v. 266. Ἴρις δὲ ὁ προφορικὸς λόγος ἀπὸ τοῦ εἶρω τὸ λέγω.

138 Origenes contra Celsum II 72 Vol. I p. 194, 13 Kō. (p. 441 Delarue). οὐδέπω δὲ λέγω ὅτι οὐ πάντως ἐστὶν ἀῆρ πεπληγμένος ἢ πληγὴ ἄερος ἢ ὅτι ποτὲ λέγεται ἐν τοῖς περὶ φωνῆς ἢ ἀναγραφομένη φωνὴ τοῦ Θεοῦ. Cf. id. VI 62 (p. 680 Del.) Vol. II p. 132, 16 Kō.

35

139 Scholia Arati v. 1. οἱ γὰρ Στωϊκοὶ ὑποτίθενται, μᾶλλον δὲ πάντες οἱ ὅρον φωνῆς γράψαντες πεπληγμένον ταύτην ἄερα καλοῦσιν.

140 Diogenes Laërt. VII 55. καὶ σῶμα δ' ἐστὶν ἡ φωνή, κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ὥς φησιν Ἀρχέδημος τε ἐν τῇ περὶ φωνῆς καὶ Διο-

1 ἄλλον ἄλλον. δις ψεύδεσθαι L(aur.).

12 ἔταξεν scil. Hippocrates.

21 De synthesi et metabasi cf. n. 87.

39 Ἀρχαίδημος BPF.

γένης καὶ Ἀντίπατρος καὶ Χρύσιππος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν φυσικῶν. πᾶν γὰρ τὸ ποιοῦν σῶμά ἐστιν· ποιεῖ δὲ ἡ φωνὴ προσιοῦσα τοῖς ἀκονούσιν ἀπὸ τῶν φωνούντων.

141 Gellius Noct. Att. V 15. Sed vocem Stoici corpus esse contendunt eamque esse dicunt ictum aëra.

142 Servius ad Verg. Aeneid. II 488. Ferit clamor: secundum philosophos physicos, qui dicunt, vocem corpus esse.

143 Varro de lingua lat. VI 56. *Loqui ab loco dictum, quod qui primo dicitur iam fari, vocabula et reliqua verba dicit, ante quam suo quisque loco ea dicere potest. Hunc Chrysippus negat loqui, sed ut loqui: quare ut imago hominis non sit homo, sic in corvis, cornicibus, pueris primitus incipientibus fari, verba non esse verba, quod non loquantur.*

144 Galenus in Hippocr. de humoribus lib. I. Vol. XVI p. 204 K. οὐ ταῦτὸν δὲ ἐστὶ φωνὴ καὶ διάλεκτος καὶ αὐδὴ, ἀλλ' ἡ μὲν φωνὴ ἔργον ἐστὶ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, ἡ διάλεκτος δὲ τῶν διαλεκτικῶν, ὧν τὸ μὲν πρῶτόν ἐστιν ἡ γλῶττα, ἔπειτα δὲ ἡ ῥίς καὶ τὰ χεῖλη καὶ οἱ ὀδόντες. φωνητικὰ δὲ ὄργανά ἐστι λάρυγξ καὶ οἱ κινουντες αὐτὸν μύες καὶ νεῦρα, ὅσα τὴν ἐξ ἐγκεφάλου παρακομίζει τούτοις δύναμιν. αὐδὴν δὲ οὔτε πᾶν τὸ τῆς ἀκοῆς ἴδιον αἰσθητὸν οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν, οὔτε ἐκείνο μόνον, ὃ διὰ στόματος ἐκπέμπεται, ἐν ᾧ περιέχεται καὶ τὸ κλάειν καὶ τὸ συρίζειν καὶ οἰμῶζειν καὶ βήτειν καὶ ὅσα τοιαῦτα, μόνην δὲ τὴν ἀνθρώπου φωνήν, καθ' ἣν διαλεγόμεθα πρὸς ἀλλήλους, αὐδὴν ὠνόμαζον.

Idem in Hippocr. Epidem. III Comment. III Vol. XVII 1 p. 757 K. iisdem verbis utitur inde ab αὐδὴν δὲ οὔτε — ὠνόμαζον. Pergit: οὕτω γοῦν καὶ ὁ ποιητής, ἥνικα ἐποίησε τοῖς ἰδίοις ἵπποις διαλεγόμενον τὸν Ἀχιλλέα, τηνικαῦτά φησι τὸν ἕτερον αὐτῶν ἀμείψασθαι λόγοις χρησάμενον ἀνθρωπίνῃ διαλέκτῳ. Αὐδήντα, γὰρ φησιν, ἔθηκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη (T 407). οὐχ ὥς ἄφωνον ὄντα πρότερον οὐδ' ὥς οὐκ ἔχοντα τὴν κοινὴν τῶν ἵππων φωνήν, ἀλλ' ὥς οὐκ ὀνομαζομένην αὐδὴν ἐκείνην. οὕτως οὖν καὶ „θεὸν αὐδήσσαν“ εἶρηκε τὴν ἀνθρωπίνῃ διαλέκτῳ χρωμένην, ὅτι καὶ αὐτὴν ἀνθρωποειδῆ φασιν εἶναι, μὴ πάντων τῶν θεῶν τοιούτων ὑπαρχόντων. ἐναργῶς γοῦν ἥλιος καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀστρῶν ἀποκεχώρηκε πάμπαν τῆς τῶν ἀνθρώπων ἰδέας.

145 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 117 (p. 336 Aucher). (intellectum, sensus, corpus comparat cum vocalibus, semivocalibus, consonantibus).

146 Origenes contra Celsum I, 24 (p. 341 Delarue) Vol. I p. 74, 10 Kō. ἐμπέπει εἰς τὸ προκειμενον λόγος βαθὺς καὶ ἀπόρρητος, ὁ περὶ φύσεως ὀνομάτων, πότερον, ὥς οἶται Ἀριστοτέλης, θέσει ἐστὶ τὰ ὀνόματα ἢ, ὥς νομίζουσιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, φύσει, μιμουμένων τῶν πρώτων φωνῶν τὰ πράγματα, καθ' ὧν τὰ ὀνόματα, καθὸ καὶ στοιχεῖά τινα τῆς ἐτυμολογίας εἰσάγουσιν.

147 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 57. τοῦ δὲ λόγου

1 καὶ Χρύς.—φυσικῶν om. F. 2 προσοῦσα BFP, corr. P¹. 31 Calypso μ 449. 40 ἐστὶ Φ Del., εἰσι A.

2 προσοῦσα BFP, corr. P¹. 31 Calypso

ἐστὶ μέρη πέντε, ὡς φησι Διογένης — — καὶ Χρύσιππος ὄνομα, προσηγορία, ῥῆμα, σύνδεσμος, ἄρθρον.

148 Galenus de Hipp. et Plat. plac. VIII 3 (232. 673 M.). τὸ αἰσθητὸν τουτὶ πῦρ ἄθροον ἄθροισμα νομίζει μικρῶν εἶναι σωμάτων, τὸ σχῆμα πάντων ἐχόντων πυραμίδος. ἐκείνων οὖν ἕκαστον στοιχεῖον εἶναί φησι τοῦ πυρός (sc. Plato), ὡς εἰ καὶ τοῦ τῶν πυρῶν σωροῦ στοιχεῖον ἔλεγεν εἶναί τις ἕκαστον τῶν πυρῶν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὰ τῆς φωνῆς στοιχεῖα γεννᾷν πρῶτον μὲν τὰς συλλαβάς, εἶτα ἐξ αὐτῶν γεννᾶσθαι τό τε ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα καὶ τὴν πρόθεσιν ἄρθρον τε καὶ σύνδεσμον, ἃ πάλιν ὁ 10 Χρύσιππος ὀνομάζει τοῦ λόγου στοιχεῖα.

149 Galenus de differentia pulsuum III 4 Vol. VIII p. 662. ἀλλὰ καὶ τὸ βλίττρι, φασί, καὶ τὸ σκινδαπὸς ἄσημα παντελῶς ἐστι. — — τί ληρεῖς, ἄνθρωπε, ἐκόν; καὶ γὰρ τὸ βλίττρι κροῦμά τι δηλοῖ καὶ τὸ σκινδαπὸς οὐκ οἰκέτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄργανον τινός ἐστιν ὄνομα.

15

Cf. Diog. Laërt. VII 57 (Diogenes Babylonius).

150 Simplicius in Aristot. categ. f. 8 Z. ed. Bas. Οἰκειοτέρως δὲ ὁ Ἀριστοτέλης συνώνυμα κέκληκε τὰ σὺν τῷ ὀνόματι καὶ τὸν ὁρισμὸν ἔχοντα τὸν αὐτὸν ἥπερ οἱ Στωϊκοὶ τὰ πολλὰ ἅμα ἔχοντα ὀνόματα, ὡς Πάρις καὶ Ἀλέξανδρος ὁ αὐτός, καὶ ἀπλῶς τὰ πολυώνυμα λεγόμενα.

20

151 Varro de lingua lat. IX 1 . . . nesciunt docere quam discere quae ignorant, in quo fuit Crates, nobilis grammaticus, qui fretus Chrysippo, homine acutissimo, qui reliquit περὶ ἀνωμαλίας III libros, contra analogiam atque Aristarchum est nixus, sed ita, ut scripta indicant eius, ut neutrius videatur pervidisse voluntatem, quod et Chrysippus, de inaequabilitate cum scribit sermonis, propositum habet ostendere similes res dissimilibus verbis et dissimiles similibus esse vocabulis notatas, id quod est verum etc.

152 Gellius N. A. XI 12. Chrysippus ait, omne verbum ambiguum natura esse, quoniam ex eodem duo vel plura accipi possunt, Diodorus autem, cui Crono cognomentum fuit „nullum“, inquit, „verbum est ambiguum, nec quisquam ambiguum dicit aut sentit, nec aliud dici videri debet, quam quod se dicere sentit is, qui dicit etc.“

153 Galenus de sophismatis ex elocutione 4. Vol. XIV p. 595 K. Εἰρηται δέ τινα καὶ τοῖς Στωϊκοῖς περὶ τούτων, <ἃ κατὰ> μέρος δι- καιον ἐπελθοῦσιν ἰδεῖν, εἰ τις ἔξω πίπτει τρόπος τῶν εἰρημένων. εἴη γὰρ <ἂν> ἐπαγωγ<ικ>ή τις αὕτη πίστις· καὶ δίκαιον ἄλλως, μηδεμίαν

11 Scripsit Chrysippus περὶ τῶν στοιχείων τοῦ λόγου καὶ τῶν λεγομένων ε' et alios eius generis libros. Vide in catalogo librorum n. 14 Σύνταξις δευτέρα.

26 Chrysippus scripsit περὶ τῆς κατὰ τὰς λέξεις ἀνωμαλίας πρὸς Δίωνα δ' n. 14r.

29 Chrysippus quot scripserit περὶ ἀμφιβολιῶν libros vide in catalogo librorum n. 14 Σύνταξις τρίτη. 35 τούτων <ἃ κατὰ> μέρος scripsi, τῶν τοῦ μέρους ed.

36 τῶν scripsi, εἶναι ed. 37 ἂν addidi. || ἐπαγωγική scripsi, ἐπαγωγή ed.

δόξαν ἀνδρῶν εὐδοκίμων πάρεργον τίθεσθαι. Τὸν μὲν οὖν τῆς ἀμφιβολίας ὄρον, εἰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἡμετέρων μάχεσθαι δοκεῖ, τό γε νῦν ἑατέον· ἑτέρας γὰρ καὶ ὑπὲρ τούτων σκοπεῖν πραγματείας ἐστὶ· τὰς δὲ διαφορὰς τῶν λεγομένων ἀμφιβολιῶν αὐτὰς
 5 ληπτέον. Εἰσὶ γὰρ πρὸς τῶν χαριεστέρων λεγόμεναι τὸν ἀριθμὸν ὀκτώ· μία μὲν ἦν κοινὴν ὀνομάζουσι τοῦ τε εἰρημένου καὶ τοῦ διαι-
 ρετοῦ, οἷα ἐστὶν ἡ ἀὐλητρὶς πεσοῦσα· κοινὴ γὰρ αὕτη τοῦ τε ἀὐλη-
 τρὶς ὀνόματος καὶ τοῦ εἰρημένου. δευτέρᾳ δὲ παρὰ τὴν ἐν τοῖς
 ἀπλοῖς <ὁμωνυμίαν>, οἷον ἄνδρεϊος· ἡ γὰρ χιτῶν ἢ ἄνθρωπος.
 10 τριτῇ δὲ παρὰ τὴν ἐν τοῖς συνθέτοις ὁμωνυμίαν, οἷον „ἄνθρωπος
 ἐστίν“. ἀμφίβολος γὰρ ὁ λόγος, εἴτε τὴν οὐσίαν εἴτε τὴν πτώσιν
 εἶναι σημαίνει. τετάρτῃ δὲ ἐστὶ παρὰ τὴν ἑλλειψιν, ὡς „ὃ ἐστὶ σου“·
 καὶ γὰρ ἑλλείπει τὸ διὰ μέσον, οἷον δεσπότου ἢ πατρός. πέμπτῃ
 δὲ παρὰ τὸν πλεονασμόν, ὥσπερ ἡ τοιαύτη „ἀπηγόρευσεν αὐτῷ μὴ
 15 πλεῖν“. τὸ γὰρ „μὴ“ προσκείμενον ἀμφίδοξον ποιεῖ τὸ πᾶν εἴτε τὸ
 πλεῖν ἀπηγόρευσεν εἴτε τὸ μὴ πλεῖν. ἕκτῃ φασὶν εἶναι τὴν μὴ
 διασαφοῦσαν τί μετὰ τίνος ἄσημον μόριον τέτακται, ὡς ἐν τῷ (Π.
 Ψ 382) „καὶ νῦν κεν ἡ παρέλασσεν“. τὸ γὰρ στοιχεῖον ** ἂν μὴ **
 γένοιτο διαzeugτικόν. ἐβδόμῃ δὲ ἐστὶν ἡ μὴ δηλοῦσα τί μετὰ τίνος
 20 τέτακται σημαντικὸν μόριον. ὡς ἐν τῷ „πεντήκοντ’ ἀνδρῶν ἑκατὸν
 λίπε δῖος Ἀχιλλεύς“. ὀγδόῃ ἡ μὴ δηλοῦσα τί ἐπὶ τί ἀναφέρεται,
 ὡς ἐν τῷ „Δίων Θέων ἐστίν“. ἄδηλον γὰρ ἐστὶν εἴτε ἐπὶ τὴν ἀμ-
 φοτέρων ὑπαρξιν ἀναφέρεται, εἴτε ἐπὶ τοιοῦτον, οἷον „ὁ Δίων Θέων
 ἐστίν“ ἢ πάλιν. — Οἱ μὲν δὴ τρόποι πρὸς τῶν χαριεστέρων οὗτοι
 25 κατηρτίθμηνται—τὸ δ’ ἀμέθοδόν τε καὶ ἄτεχνον πρόδηλον (quod plu-
 ribus ostendit Galenus).

154 Varro de lingua lat. VI 1. *In hoc dicam de vocabulis tem-
 porum et earum rerum quae in agendo fiunt aut dicuntur cum tempore
 aliquo ut „sedetur“, „ambulatur“, „loquantur“; atque si quae erunt ex
 30 diverso genera adiuncta, potius cognationi verborum quam auditori co-
 lumnianti geremus morem. Huius rei auctor satis mihi Chrysippus
 et Antipater qui omnes verba ex verbis ita declinari
 scribunt, ut verba litteras alia assumant, alia mittant, alia
 commutent etc.*

35 155 Varro de lingua lat. X 59. *Nam nonnunquam alterum ex
 altero videtur, ut Chrysippus scribit, quem admodum pater ex filio et*

5 λεγόμεναι scripsi, λεγομένων ed. 6. 8 scribendum, ni fallor, εἰρημένου
 et mox τοῦ διηρημένου pro altero τοῦ εἰρημένου. 7 πεσοῦσα scripsi, παῖς οὔσα
 ed. 9 ἀπλοῖς ὁμωνυμίαν scripsi, ἀπλῶς ed. 17 μὴ διασαφοῦσαν scripsi,
 μηδὲν σαφοῦσαν ed. 18 versum restitui, καὶ νῦν καὶ μὴ παρήλασεν ed. || cor-
 ruptelam significavi. Totam disputationem ex Chrysippi περὶ ἀμφιβολιῶν libris
 aliquo modo pendere probabile est. 36 videtur] scil. vocabulum derivatum.

filius ex patre, neque minus in fornicibus propter sinistram dextra stat, quam propter dextram sinistra. Quapropter et ex rectis casibus obliqui et ex obliquis recti et ex singularibus multitudinis et ex multitudinis singulares nonnunquam recuperari possunt.

156 Scholia in Hom. Iliad. A 295. ἀλάστωρ καὶ ὁ ἁμαρτωλός ἢ κατὰ Χρῦσιππον ὁ φονεὺς διὰ τὸ ἄξιος εἶναι ἀλᾶσθαι ὅ ἐστι πλανᾶσθαι.

157 Lexicon apud Bekk. Anecd. Gr. I 374. ἀλάστωρ· ὁ ἁμαρτωλός. ἢ ὁ φονικὸς δαίμων· καὶ κατὰ μὲν Χρῦσιππον τὸν φιλόσοφον ἀπὸ τῆς ἐλάσεως, ὁ ἄξιος ἐλαύνεσθαι διὰ φόνον· κατὰ δὲ Ἀπολλόδωρον ἀπὸ τοῦ ἀλιτεῖν etc.

158 Etymologicum Magn. s. v. ἀλάστωρ — — κατὰ μὲν Χρῦσιππον τὸν φιλόσοφον ἐπὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ φονέως, ἀπὸ τῆς ἐλάσεως, ὁ ἄξιος τοῦ ἐλαύνεσθαι διὰ φόνον.

159 Etymologicum Orion. s. v. ἀγκών· — — Χρῦσιππος δὲ ἐγκών, ἀπὸ τοῦ ἐγκεῖσθαι τῷ ἑτέρῳ ὅστέω τὸ ἕτερον.

160 Etymologicum Magn. s. v. διδάσκω p. 272, 18. Ἡρωδιανὸς δὲ λέγει ὅτι Χρῦσιππος φησὶ παρὰ τὸ ἀσκεῖν τὸ σημαῖνον τὸ διδάσκειν· τὶ ἀσκῶ, διδάσκω· καὶ ἐπενθέσει τοῦ δ διδάσκω.

161 Etymologicum Magn. s. v. παλαιστή p. 647, 34. Λέγεται σπιθαμὴ παρὰ τὸ ἀποσπασμὸν ποιεῖν, διὰ τὸν ἀποσπασμὸν τὸν ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου, τοῦ ἀντίχειρος, πρὸς τὸ τοῦ μικροῦ ἄκρον. ὥς δὲ Χρῦσιππος διὰ τὸ σπᾶσθαι τὴν ὅλην χεῖρα.

Cf. Etymol. Gud. et Or. s. vv.

162 Etymologium Gud. s. v. βάνανσος — — Χρῦσιππος δὲ ἀπὸ τοῦ τεχνίτας (leg. τοῖς τεχνίταις) τὴν πρὸς τὸν βίον ἐγγίνεσθαι καὶ πορίζεσθαι (excidit substantivum).

163 Varro de lingua lat. VI 11. *Aevum ab aetate omnium annorum; hinc aeviterium, quod factum est aeternum: quod Gracci αἰῶνα, id ait Chrysippus esse αἰεὶ ὄν.*

164 Ammonius in Aristot. de interpr. p. 42, 30 Busse. περὶ τῆς κατ' εὐθείαν γινομένης τῶν ὀνομάτων προφορᾶς εἶωθε παρὰ τοῖς παλαιοῖς ζητεῖσθαι, πότερον πτώσιν αὐτὴν προσήκει καλεῖν ἢ οὐδαμῶς, ἀλλὰ ταύτην μὲν ὄνομα, ὥς κατ' αὐτὴν ἐκάστου τῶν πραγμάτων ὀνομαζομένου, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις ὀνόματος ἀπὸ τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς εὐθείας γινομένης. τῆς μὲν οὖν δευτέρας προΐσταται δόξης ὁ Ἀριστοτέλης — — τῆς δὲ προτέρας οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ ὥς τούτοις ἀκολουθοῦντες οἱ τὴν γραμματικὴν μετιόντες τέχνην. λεγόντων δὲ πρὸς αὐτοὺς τῶν Περιπατητικῶν — — „τὴν εὐθείαν κατὰ τίνα λόγον πτώσιν ὀνομάζειν δίκαιον, ὥς ἀπὸ τίνος πεσοῦσαν;“ — — ἀποκρίνονται οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὥς ἀπὸ τοῦ νοήματος τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ αὕτη πέπτωκεν· ὁ γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ἔχομεν τοῦ Σωκρά-

τους νόημα δηλῶσαι βουλόμενοι τὸ „Σωκράτης“ ὄνομα προφερόμεθα· καθάπερ οὖν τὸ ἄνωθεν ἀφεθὲν γραφεῖον καὶ ὀρθὸν παγὲν πεπτωκέναι τε λέγεται καὶ τὴν πτώσιν ὀρθὴν ἐσχηκέναι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν εὐθείαν πεπτωκέναι μὲν ἀξιούμεν ἀπὸ τῆς ἐννοίας, ὀρθὴν δὲ εἶναι διὰ τὸ ἀρχέτυπον
5 τῆς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν προφορᾶς.

165 Scholia in Dionys. Thrac. Bekker Anecd. Gr. II p. 891. Τὸν ἐνεστώτα οἱ Στωϊκοὶ ἐνεστώτα παρατατικὸν ὀρίζονται ὅτι παρατείνεται καὶ εἰς μέλλοντα· ὁ γὰρ λέγων „ποιῶ“ καὶ ὅτι ἐποίησέ τι ἐμφαίνει καὶ ὅτι ποιήσῃ.

10

B. Περὶ Σημαινομένων,

ἢ Λεκτῶν.

Cf. Vol. I n. 488.

166 Sextus adv. math. VIII 11. ἦν δὲ καὶ ἄλλη τις παρὰ τούτοις (scil. apud dogmaticos) διάστασις, καθ' ἣν οἱ μὲν περὶ τῷ σημαινομένῳ τὸ
15 ἀληθές τε καὶ ψεῦδος ὑπεστήσαντο, οἱ δὲ περὶ τῇ φωνῇ, οἱ δὲ περὶ τῇ κινήσει τῆς διανοίας. καὶ δὴ τῆς μὲν πρώτης δόξης προσετήκασιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τρία φάμενοι συzyγεῖν ἀλλήλοις, τό τε σημαινόμενον καὶ τὸ σημαῖνον καὶ τὸ τυγχάνον, ὧν σημαῖνον μὲν εἶναι τὴν φωνήν, οἷον τὴν „Δίον“, σημαινόμενον δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὸ ὑπ' αὐτῆς δηλούμενον καὶ οὗ ἡμεῖς μὲν ἀν-
20 τιλαμβανόμεθα τῇ ἡμετέρᾳ παρυφισταμένῳ διανοίᾳ, οἱ δὲ βάρβαροι οὐκ ἐπαΐουσι καίπερ τῆς φωνῆς ἀκούοντες, τυγχάνον δὲ τὸ ἐκτὸς ὑποκείμενον, ὥσπερ αὐτὸς ὁ Δίον. τούτων δὲ δύο μὲν εἶναι σώματα, καθάπερ τὴν φωνήν καὶ τὸ τυγχάνον, ἓν δὲ ἀσώματον, ὥσπερ τὸ σημαινόμενον πρᾶγμα, καὶ λεκτὸν, ὅπερ ἀληθές τε γίνεται ἢ ψεῦδος. καὶ τοῦτο οὐ κοινῶς πᾶν, ἀλλὰ
25 τὸ μὲν ἔλλιπές τὸ δὲ αὐτοτελές. καὶ τοῦ αὐτοτελοῦς τὸ καλούμενον ἀξίωμα, ὅπερ καὶ ὑπογράφοντές φασιν „ἀξίωμά ἐστιν ὃ ἐστιν ἀληθές ἢ ψεῦδος“.

167 Sextus adv. math. VIII 80. πᾶν τε λεκτὸν λέγεσθαι δεῖ, ὅθεν καὶ ταύτης ἔτυχε τῆς προσηγορίας. — — λέγειν γὰρ ἐστι, καθὼς αὐτοὶ φασιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τὸ τὴν τοῦ νοουμένου πρᾶγματος σημαντικὴν προφέ-
30 ρεσθαι φωνήν etc.

168 Ammonius in Aristot. de interpret. p. 17, 24. ὁ Ἀριστοτέλης διδάσκει διὰ τούτων, τίνα ἐστὶ τὰ προηγουμένως καὶ προσεχῶς ὑπ' αὐτῶν σημαινόμενα (scil. ὑπὸ τῶν φωνῶν), καὶ ὅτι τὰ νοήματα, διὰ δὲ τούτων μέσων τὰ πρᾶγματα, καὶ οὐδὲν ἕτερον δεῖ παρὰ ταῦτα ἐπινοεῖν μέσον τοῦ τε
35 νοήματος καὶ τοῦ πρᾶγματος, ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὑποτιθέμενοι λεκτὸν ἡξίουν ὀνομάζειν.

169 Scholia in Hom. Iliad. B. 349. ψεῦδος: ἀντὶ τοῦ ψευδῆς. ταῦτα δὲ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς λεκτὰ καλεῖται τὰ πρὸς τὴν σημασίαν δι' ἄλλων φερόμενα.

40 170 Sextus adv. math. XI 224. τὸ μὲν οὖν σῶμα οὐ διδάσκεται, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς· λεκτὰ γὰρ ἐστὶ τὰ διδασκόμενα, σῶμα δ' οὐκ ἐστὶ τὰ λεκτὰ.

14 τῷ σημαινομένῳ Bk., τὰ σημαινόμενα libri. 25 fortasse: τὸ μὲν ἔλλιπές (οὐ), τὸ δὲ etc. 34 πρᾶγματα dicit Ammonius, quae Stoici τυγχάνοντα, scil. τὰ ἐκτὸς ὑποκείμενα. 39 definitio corrupta legitur. 42 Cf. idem I 20.

171 Plutarchus de Stoice. repugn. cp. 11 p. 1037 d. *Αὐτοί γε μὴν λέγουσι, τοὺς ἀπαγορεύοντας ἄλλο μὲν λέγειν, ἄλλο δ' ἀπαγορεύειν, ἄλλο δὲ προστάσσειν· ὁ γὰρ λέγων, Μὴ κλέψῃς, λέγει μὲν αὐτὸ τοῦτο, Μὴ κλέψῃς, ἀπαγορεύει δὲ <κλέπτειν, προστάσσει δὲ> μὴ κλέπτειν.*

5

§ 1. Περὶ ἐναντίων

καὶ ἀντικειμένων καὶ στερητικῶν.

Scriptisit Chrysippus περὶ ἀποφατικῶν πρὸς Ἀρισταγόραν γ' et περὶ τῶν κατὰ στέρησιν λεγομένων πρὸς Θέαρων α'. Locum περὶ ἐναντίων hic inserui, quia ad λεκτά secundum Stoicos pertinet omnis oppositio. Cf. n. 173: 10 ὅλως δὲ ἐν τοῖς πράγμασι τὰ ἐναντία θεωρεῖται. Praemittenda duxi, quia ad ἑλλειπῇ et αὐτοτελῇ pertinent.

172 Simplicius in Aristot. categ. f. 98 Γ ed. Bas. *ἀλλ' ἐπειδὴ σαφηνείας ἔτυχεν ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους λέξις, ἴδωμεν καὶ ὅσα τῷ τόπῳ προσεξεργάζονται οἱ κλεινότεροι τῶν ἐξηγητῶν. Τῶν γὰρ Στωϊκῶν 15 μέγα φρονούντων ἐπὶ τῇ τῶν λογικῶν ἐξεργασίᾳ, ἐν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων, σπουδάζουσι δεικνύναι, ὅτι πάντων τὰς ἀφορμὰς ὁ Ἀριστοτέλης παρέσχεν ἐν ἐνὶ βιβλίῳ, ὃ περὶ ἀντικειμένων ἐπέγραψεν, ἐν ᾧ καὶ ἀποριῶν ἐστὶ πλήθος ἀμήχανον, ὧν ὀλίγην ἐκείνοι μοῖραν παρέθεντο· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐν εἰσαγωγῇ παρεμβαλεῖν οὐκ 20 εὐλογον. ὅσα δὲ συμφώνως οἱ Στωϊκοὶ τῷ Ἀριστοτέλει διετάξαντο, ταῦτα ῥητέον. Ὅρου τοίνυν παλαιοῦ περὶ τῶν ἐναντίων καταβεβλημένου, οὗ καὶ ἔμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν, ὅτι ὅσα ἐστὶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρει, ἡθέτηκε τὸν ὅρον ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων, πολυειδῶς βᾶσανίσας αὐ- 25 τόν. — Χρησαμένου δὲ ὅμως τῷ ὅρῳ τούτῳ ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ μετὰ τοῦ ἐπισημῆνασθαι ὅτι παλαιὸς ὁ ὅρος, οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς παραλαβόντες αὐτὸν ἐχρήσαντο, τὸ μὲν σαθρὸν αὐτοῦ παραδεικνύοντες, πειρώμενοι δὲ ὅμως λύειν τὰ δοκοῦντα ἄτοπα. — τοῦτοις οὖν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐχρήσαντο πᾶσιν καὶ <ἐν> τοῖς ἄλλοις 30 διορισμοῖς τοῖς περὶ τῶν ἐναντίων Ἀριστοτέλει κατὰ πόδας ἠκολούθησαν, ἐκείνου τὰς ἀφορμὰς αὐτοῖς δεδοκός ἐν τῷ περὶ τῶν ἀντικειμένων συγγράμματι ἃς ἐξεργάσαντο ἐν τοῖς αὐτῶν βιβλίοις.*

173 Simplicius in Aristot. categ. f. 98 E. ed. Bas. *καὶ γὰρ καὶ τὰς ἑξῆς ἐναντίας ὑπέλαβον, ὥς ἐκεῖνος (scil. Aristoteles), οἷον φρό- 35 νησιν ἀφροσύνην, καὶ τὰ κατηγορήματα, ὥσπερ τὸ φρονεῖν καὶ ἀφραί-*

4 κλέπτειν, προστάσσει δὲ add. Mez. 24 aut διαφέροντα scribendum, aut δὲ post πλεῖστον inserendum. || ἡθέτηκε scripsi, ἡνθηνε ed. Bas. 29 ὅμως scripsi, ὅλως ed. Bas. 36 ἀφροσύνην scripsi, ἀφρόνησιν ed. Bas.

νειν, καὶ τὰς μεσότητας, οἷον τὸ φρονίμως ἢ ἀφρόνως. τοὺς μέντοι
 ποιоὺς καὶ πῶς ἔχοντας οὐκέτι ὑπέλαβον ἐναντίους, ἀλλ' ἐναντίως
 ἔχειν, καὶ <οὐ> τοῦτον τούτῳ ἀλλ' ἀμέσως τὸν φρόνιμον τῷ ἀφρο-
 5 λέγουσιν. ἐὰν δέ ποτε καὶ λέγωμεν τοῦτον τούτῳ ἐναντίον εἶναι,
 ἐπὶ τὰ ἄμεσα <βλέποντες> ποιούμεθα τὴν σημασίαν, ὥς φασι.
 κυριώτατα μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἔξεων καὶ τῶν σχέσεων καὶ τῶν
 ἐνεργειῶν καὶ τῶν τούτοις παρὰπλησίων ἢ ἐναντίωσις θεω-
 ρεῖται. δεύτερον δὲ ὡς ἐναντία λέγεται τὰ κατηγορήματα
 καὶ τὰ κατηγορούμενά πως ἐκείνοις. προσάγει δὲ ἀμῶς γέ πως
 10 πρὸς τὰ ἐναντία καὶ τὸ φρονίμως καὶ ἀφρόνως. ὅλως δὲ ἐν τοῖς
 πράγμασι τὰ ἐναντία θεωρεῖται, καὶ ἡ φρόνησις τῇ ἀφροσύνῃ
 ἀμέσως οὕτως ἐναντία λέγεται, οὐχ ἥδε τῇδε· τοιαύτης δὲ οὔσης τῆς
 Στωϊκῆς διδασκαλίας, ἴδωμεν πῶς αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀριστοτέλους
 παραδόσεως παρεσπᾶσαντο.

15 174 Simplicius in Aristot. categ. f. 98 Z. ed. Bas. ὄντος δὲ δυ-
 νατοῦ τὸ αὐτὸ καὶ κατ' ἀσύνθετον φωνὴν εἰπεῖν, οἷον φρόνησιν ἀφρο-
 σύνην, καὶ δι' ὅρου, οἷον ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ οὐδε-
 τέρων καὶ τὴν ἀφροσύνην ἄγνοιαν τῶν αὐτῶν, ζητοῦσι πότερόν ἐστι
 τὰ κατὰ τὰ ἀπλᾶ μόνον ἢ <καὶ τὰ> κατὰ τοὺς ὅρους <ἐναντία>. καὶ
 20 ὃ γε Χρύσιππος ἐφίστησι, μήποτε τὰ προσηγορικὰ καὶ ἀπλᾶ μόνον
 ἐστὶν ἐναντία, τὰ δὲ οὐκ ἔστι. πολλὰ γὰρ ἐν τούτοις συμπεριλαμ-
 βάνομεν καὶ μετὰ ἄρθρων καὶ μετὰ συνδέσμων καὶ ἄλλων δὲ μορίων
 ἐξηγητικῶν <προφέρομεν> ὧν ἕκαστον εἰς τὸν τῶν ἐναντίων λόγον
 ἀλλοτριῶς ἂν παραλαμβάνοιτο· διὸ τὴν μὲν φρόνησιν τῇ ἀφροσύνῃ
 25 φησὶν εἶναι ἐναντίον, τὸν δὲ ὅρον τῷ ὄρῳ οὐκέτι ὁμοειδῶς ἐναντίον
 εἶναι φησιν „ἐπ' ἐκεῖνα δὲ ποιούμενοι τὴν ἀναφορὰν καὶ τοὺς
 ὅρους κατὰ συζυρίαν ἀντιτιθέασι.“

175 Simplicius in Aristot. categ. f. 102 Z. ed. Bas. Καὶ οἱ ἀπὸ
 τῆς Στοᾶς δὲ διῆχυνρίζονται, ὅτι οὐδὲν τῶν κατὰ ἀπόφασιν λεγομέ-
 30 νων οὐδενὶ ἐστὶν ἐναντίον· ἦν γὰρ ἂν τῇ ἀρετῇ ἐναντία ἢ οὐκ ἀρετῇ,
 καὶ τῇ κακίᾳ ἐναντία ἢ οὐ κακία, ὑπὸ μὲν τὴν οὐκ ἀρετὴν καὶ τῆς
 κακίας πιπτούσης καὶ ἄλλων πολλῶν (καὶ γὰρ λίθου καὶ ἵππου καὶ
 πάντων τῶν παρὰ τὴν ἀρετὴν) ὑπὸ δὲ τὴν οὐ κακίαν καὶ τῆς ἀρετῆς
 καὶ τῶν ἄλλων πάντων. ἔσται οὖν ἐνὶ πάντα ἐναντία, καὶ τὰ αὐτὰ
 35 τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ ἐναντία, εἰ μὴ ἡ ἀρετὴ τῇ κακίᾳ ἐναντία, ἀλλ'
 ἢ οὐ κακία· συμβήσεται καὶ σπουδαίοις μέσα ἐναντία εἶναι
 καὶ φάυλοις, ἄτοπον δὲ τοῦτο, καὶ μάλιστα εἰ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ

3 ἀλλ' ἀμέσως scripsi, ἀλλὰ μέσως ed. Bas. 11 πράγματα hic quoque
 λεγτά dicuntur. 19 καὶ τὰ addidi. || ἐναντία addidi. 23 προφέρομεν ad-
 didi; hic locus probat cetera quoque, quae περὶ ἐναντίων Stoica Simplicius profert,
 Chrysippi esse.

μή. Καὶ τὸ δυοῖν ἐναντίων ὑφ' ὃ μὲν πάντα τὰ ὑποπίπτοντα ποιότη-
 τας εἶναι, ὥς ὑπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν, ὑφ' ὃ δὲ καὶ ποιό-
 τητας καὶ ποιά, ὥς ὑπὸ τὴν οὐκ ἀρετὴν καὶ τὴν οὐ κακίαν (ὑπὸ τάν-
 τας γὰρ καὶ ποιότητες καὶ ποιά καὶ ἐνέργειαι καὶ πᾶν ὅτιοῦν ἐστὶ)
 καὶ τοῦτό ἐστιν ἀπεμφαίνον. οὕτως μὲν οὖν καὶ παρὰ τοῖς Στωϊ- 5
 κοῖς διώρισται τὰ τε ἐναντία καὶ τὰ ἀποφατικῶς ἀντικείμενα.

176 Simplicius in Aristot. categ. f. 102 A ed. Bas. οἱ γοῦν Στωϊκοὶ
 μόνα τὰ ἀποφατικὰ τοῖς καταφατικοῖς ἀντικεῖσθαι νομίζουσιν.

Bekkeri Anecd. gr. p. 484. μηδὲ τὸ πρὸς τῶν Στωϊκῶν λεγόμενον
 παραλείπωμεν, παρ' οἷς ἐστὶ τις διαφορὰ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν διεξευγμένοις 10
 μαχομένου καὶ ἀντικειμένου· καὶ ἦν μαχόμενον τὸ μὴ δυνάμενον κατὰ τὸ
 αὐτὸ παραληφθῆναι, ὑπὲρ οὗ καὶ ἐν τοῖς προκειμένοις εἴρηται „ἡμέρα ἐστὶν
 ἢ νύξ ἐστίν“ ἢ „φθέγγομαι ἢ σιγῶ“ καὶ ἔτι τὰ τούτοις ὅμοια. ἀντικεί-
 μενον δὲ τὸ πλεονάζον ἀποφάσει etc.

177 Simplicius in Aristot. categ. f. 100 B. ed. Bas. ἐστὶ δέ τις 15
 στέρησις καὶ ἄλλη παρὰ τὴν φυσικὴν, λέγω δὲ παρ' ἣν ἐπὶ τῶν πεφυ-
 κότων ἐλέγομεν καὶ ὅτε ἐπεφύκεσαν, ἣν Χρύσιππος ἡθικὴν καλεῖ·
 ἀχίτων γὰρ καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἀνάριστος σημαίνει μὲν καὶ ψιλὴν
 ἀναίρεσιν, σημαίνει δὲ καὶ παρέμφασίν τινα, ὅτε καὶ κατὰ στέρησιν 20
 γίνεται. οὔτε γὰρ ἀχίωνα τὸν βοῦν ἐροῦμεν, οὔτε ἡμᾶς ὅταν λουώ-
 μεθα ἀνυποδέτους, καὶ ἀναρίστους οὔτε τοὺς ὄρνιθας οὔτε ἡμᾶς ἅμα
 τῷ ἡμέραν γενέσθαι, ἀλλὰ δεῖ συνεμφαίνεσθαι τὸ εἰθισμένον καὶ ὅτε
 εἰθισται τὴν στέρησιν. ὄντος γὰρ ἔθους ἀριστῶν κατὰ τινα ὥραν
 τεταγμένην ὃ ὑπὸ τὸ ἔθος ὢν, ὅταν μὴ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ τεταγμένῳ
 ἀριστήσῃ, οὐ φύσεως ἔμφασιν, ἀλλ' ἔθους κατὰ τὴν στέρησιν ἀναιρεῖ. 25
 εἰσὶν οὖν ἀέχραι αἱ μὲν τῶν φύσει, αἱ δὲ τῶν κατ' ἔθος, καὶ ἀναι-
 ρέσεις ἐν οἷς ἕκαστα καὶ πέφυκε καὶ εἰθισται. πολλάκις δὲ οὐκ ἔθους
 ἀλλὰ καθήκοντος ἀπόπτωσιν ἐμφαίνει ἢ στέρησις, ὥς ἐπὶ τοῦ ἄκλητον
 δειπνεῖν, ὅταν παρεμφαίνωμεν, ὅτι οὐ καθήκοντως ἀπῆντησεν οὔτε
 κατὰ τὸ ἐπιβάλλον τοῖς ἔθεσιν. ἐστὶ καὶ ἄλλως ἢ στέρησις τῶν ὁμω- 30
 νύμως λεγομένων· καὶ γὰρ ὅταν τι γένος ὅλον μὴ ἢ πεφυκός τι ἔχειν,
 ἐστερεῖσθαι λέγομεν ἐκείνου, ὃ μὴ πέφυκεν ἔχειν· οὕτως τὰ φυτὰ
 ἐστερεῖσθαι λέγομεν αἰσθήσεως τῷ μὴ πεφυκέναι ἔχειν αἰσθησιν.
 καὶ ὅταν δὲ τὰ ἐν τῷ γένει τὰ μὲν ἢ πεφυκότες ἔχειν, τὰ δὲ
 μὴ πεφυκότες, ἐστερεῖσθαι λέγεται τὰ μὴ πεφυκότες, ὥσπερ ἐν τῷ 35
 γένει τῶν ζώων ὃ ἀσπάλαξ ὕψεως. καὶ μᾶλλον γε τοῦτο λέγομεν
 ἢ ἐπὶ τοῦ πρὸς βίαν ἀφηρηθῆναι. κυρίως δὲ στέρησις λέγεται
 ἐπὶ τῶν πεφυκότων μὲν ἔχειν, μὴ ἐχόντων δὲ τότε ὅτε πεφύκασι καὶ
 ὅτε εἰώθασιν καὶ ἐνεστήσαντο ἔχειν, ὃ δὴ καὶ ἀντίθετον τῇ ἔξει θεω-

5 τοῦτό ἐστιν scripsi, ἐστὶν τοῦτο ed. Bas.
 φατικῶς Bas.

6 ἀποφατικῶς scripsi, ἀντι-

ρεῖται· καὶ ἡ ἐν τούτοις ἀντίθεσις κέκληται ἡ κατὰ ἕξιν καὶ στέρησιν.
 — — καὶ τοῦτο δὲ ἰστέον ὅτι ἐνίοτε μὲν οὐ στέρητικὰ ὀνόματα στέρησιν δηλοῖ, ὡς ἡ πενία τὴν στέρησιν τῶν χρημάτων καὶ ὁ τυφλὸς στέρησιν ὕψεως. ἐνίοτε δὲ στέρητικὰ ὀνόματα οὐ στέρησιν δηλοῖ· τὸ
 5 γὰρ ἀθάνατον, στέρητικὸν ἔχον τὸ σχῆμα τῆς λέξεως, οὐ σημαίνει στέρησιν· οὐ γὰρ ἐπὶ πεφυκότος ἀποθνήσκειν, εἴτα μὴ ἀποθνήσκοντος, χρώμεθα τῷ ὀνόματι. πολλὴ δὲ ταραχὴ ἐστὶ κατὰ τὰς φωνὰς τὰς στέρητικὰς. διὰ γὰρ τοῦ $\bar{\alpha}$ καὶ $\bar{\alpha}\nu$ προσαγομένων αὐτῶν, ὥσπερ ἄοικος καὶ ἀνέστιος, συμβαίνει ποτὲ μὲν ταῖς ἀποφάσεσι, ποτὲ δὲ
 10 τοῖς ἐναντίοις συμφύρεσθαι αὐτὰς (sequuntur exempla). πολλῆς δ' οὔσης τῆς ἀνωμαλίας Χρύσιππος μὲν ἐν τοῖς περὶ τῶν στέρητικῶν λεγομένοις ἐπέξηλθεν αὐτήν, Ἀριστοτέλει δὲ οὐ τοῦτο προὔκειτο etc.

Cf. f. 102 B. ἀλλὰ τὸν μὲν πλήρη περὶ τῶν στέρησεων λόγον
 15 ἔστιν ἔκ τε τοῦ Ἀριστοτελικοῦ καὶ τοῦ Χρύσιππειο βιβλίου λαμβάνειν.

178 Simplicius in Aristot. categ. f. 101 E. ed. Bas. ἕξεως δὲ καὶ στέρησεως οὐ δυνατόν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γίνεσθαι. τυφλότης μὲν γὰρ ἕξ ὕψεως γίνεται, οὐκέτι μέντοι καὶ ἀνάπαλιν. ὅθεν καὶ ὁ
 20 Χρύσιππος ἐξήτησεν, εἰ τυφλοὺς ῥητέον τοὺς ὑποχυθέντας, δυναμένους δὲ ἐκ παρακεντήσεως ἀναβλέψαι, καὶ ἐφ' ὧν τὰ βλέφαρα κέκλεισται. τῆς γὰρ δυνάμεως οὔσης εἰσκέναι τῷ καταμεμνότητι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τῷ κωλυμένῳ ὁρᾶν διὰ τι παραπέτασμα, οὗ ἀφαιρεθέντος οὐδὲν κωλύεται ὁρᾶν. διὸ οὐδὲ ἀπὸ στέρησεως εἰς ἕξιν γίνεται ἡ
 25 τοιαύτη μεταβολή. λαμβάνει δὲ νῦν στέρησιν τὴν κατὰ πῆρσιν.

179 Simplicius in Aristot. categ. f. 100 B. ed. Bas. (Jamblichum se exscribere significat ipse S.). καὶ γὰρ καὶ τὸν Χρύσιππον Ἀριστοτέλει ἐπόμενον στέρητικὰ λέγειν ταῦτα, ὅσα ἀναιρεῖ παρεμφαίνοντα τὴν τοῦ ἔχειν φύσιν, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὅταν ἐμφαίνῃ τὸ πεφυκὸς καὶ
 30 ὅτε πέφυκεν — καὶ ἀντίκειται τῇ ἀπὸ τοῦ ἔχειν λεγομένη ἕξει ἡ στέρησις, καὶ οὐ μόνον ποιότητων αἱ στέρησεις, ἀλλὰ καὶ ἐνεργειῶν, ὡς ἡ τυφλότης τῆς τοῦ ὁρᾶν ἐνεργείας καὶ ἡ χλωότης τῆς τοῦ βαδίζειν.

180 Papyrus Letronnii περὶ ἀποφατικῶν (ed. Brunet Notices
 35 et extraits de manuscrits de la bibliothèque impériale. Tome XVIII Paris 1865, Th. Bergk Opusc. II p. 114).

I. (έστ)ιν ὅπερ οὕτω λέγοι | (ἄν τι)ς· „Οὐκ οἶδ' ὅπως χοῦ | (τὸν σ)αφῶς κατειδότα | (τῆς Ἡ)ρακλείας φροντί-|(δος κ)ατηγορεῖν.“ Ναί

| (οὐ ἀλ)ηθὲς ὃν ἔλεγεν ὁ | (ποιητ)ήης· „Οὐκ οἶδ' ὅπως | (χορὴ τὸν) σαφῶς κατειδό|(τα τ)ῆς Ἡρακλείας | (φροντ)ίδος κατηγορεῖν.“ — | (Εἰ οὔτε) ψευδῶς οὐ | (τε ἀληθῶς) οὕτω λέγοι | (τις ἄν· „τοί με)ξένον οὐδὲ | (ἀδαήμ)ονα Μουσᾶν | (ἐπαίδευσ)αν κλυταὶ | (Θῆβαι“ οὐκ ἀλ)ηθὲς ὃν ἐλέ|(χθη ὅπερ λεχ)θείη ἂν οὕτω | „(οὔτοι με) ξένον οὐ|(δὲ ἀδα- 5 ἡμ)ονα Μουσᾶν ἐ|(παίδευσ)αν κλυταὶ Θῆβαι.“ | (ναί· οὔ)τε ψευδῶς | (οὔτ' ἀληθῶς) οὕτω λέγοι | (τις ἄν· „τοί) με ξένον | (οὐδὲ ἀδαήμ)ονα Μου|(σᾶν ἐπαίδευ)σαν κλυταὶ (Θῆβαι.“ ναὶ ο)ὐ· ἀληθὲς ἐ|(λέχθη ὅπερ) λεχθείη ἂν Π. οὕτως· „οὔτοι με ξένον οὐδὲ | ἀδαήμονα Μουσᾶν ἐπαί|δευσαν κλυταὶ Θῆβαι.“

10

3. Εἰ ἀληθῶς τις τῶν ποιη|τῶν οὕτως ἀπεφαίνετο |
„Οὔ μοι Σαρδανάπαλλος ἀρέσκει τὴν διάνοιαν“
ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„Οὔ μοι — διάνοιαν“
ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

15

„Οὔ μοι — διάνοιαν.“
ναὶ οὐ ἀληθῶς τις τῶν ποιητῶν οὕτως ἀπεφαίνετο·
„Οὔ μοι — διάνοιαν.“

4. Εἰ ἀπεφήνατό τις· (trag. fr. adesp. 83 Nauck)
„Οὐκ ἦν ἄρ' οὐθὲν πῆμ' ἐλευθέραν δάκνον
Ψυχὴν ὁμοίως ἀνδρὸς ὡς ἀτιμία.“

20

ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·
„Οὐκ ἦν — — ἀτιμία.“

ναὶ οὐ ἀπεφήνατό τις·
„Οὐκ ἦν — — ἀτιμία.“

25

5. (Εἰ ἀληθῶς) οὕτως ἀπέφασκεν Εὐριπίδης· (Iphig. Aul. 28)
„Οὐκ ἄραμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως.“

ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·
„Οὐκ — ἀριστέως.“

ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ
„Οὐκ — ἀριστέως.“

30

ναὶ οὐ ἀπέφασκεν οὕτως Εὐριπίδης·
„Οὐκ — ἀριστέως.“

6. Εἰ Ἀνδρομάχῃ Εὐριπίδου πρὸς Ἑρμιόνην τοῦτον ἀπεφήνατο τὸν τρόπον· (Androm. 205)

35

„Οὐκ ἐξ ἐμῶν σε φαρμάκων στυγεῖ πόσις“
ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·
„Οὐκ ἐξ — πόσις“

180 ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„Οὐκ ἔξ — πόσις“

ναὶ οὐ Ἀνδρομάχῃ Εὐριπίδου πρὸς Ἑρμιόνην ἀπεφήνατο τοῦτον
τὸν τρόπον·

5 „Οὐκ ἔξ — πόσις“

7. Εἰ ἀληθές ἐστιν, ὅπερ οὕτω λεχθεῖν ἄν· (Eur. Stheneb. fr. 662 N.)

„Οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ.“

ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„Οὐκ ἔστιν — εὐδαιμονεῖ.“

10 ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„Οὐκ ἔστιν — εὐδαιμονεῖ.“

V. ναὶ οὐ ἀληθές ἐστιν ὅπερ οὕτω λεχθεῖν ἄν·

„Οὐκ ἔστιν — εὐδαιμονεῖ.“

8. Εἰ ἀληθές ὃν ἔλεγεν Εὐριπίδης· (inc. fab. fr. 896 N.)

15 „Οὐκ ἐν γυναιξὶ τοὺς νεανίας χρεών,

ἀλλ' ἐν σιδήρῳ κὰν ὅπλοις τιμὰς ἔχειν.“

ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„Οὐκ ἐν — τιμὰς ἔχειν.“

ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

20 „Οὐκ ἐν — τιμὰς ἔχειν.“

ναὶ οὐ ἀληθές ὃν ἔλεγεν Εὐριπίδης·

„Οὐκ ἐν — τιμὰς ἔχειν.“

9. Εἰ ποιητής τις οὕτως ἀπεφήνατο· (lyr. fr. adesp. 5 Bgk.)

VI. „Οὐ μοι ἔτ' εὐκελάδων ὕμνων μέλει οὐδ' ἔτι μολπῆς.“

25 φάσις ἐστὶν ὅπερ οὕτω λεχθεῖν ἄν·

„μοι ἔτ' — — μολπῆς.“

ναὶ οὐ φάσις ἐστὶν ὅπερ οὕτω λεχθεῖν ἄν·

„μοι ἔτ' — μολπῆς.“

ναὶ οὐ ποιητής τις οὕτως ἀπεφήνατο·

30 „οὐ μοι ἔτ' — μολπῆς.“

Εἰ ποιητής τις οὕτως ἀπεφήνατο·

„Οὐ μοι ἔτ' — μολπῆς.“

ἀντίκειται τῷ·

„Οὐ μοι ἔτ' — μολπῆς.“

35 ἀξίωμα καταφατικόν. Ναὶ οὐ ἀντίκειται τῷ·

„Οὐ μοι ἔτ' — μολπῆς.“

ἀξίωμα καταφατικόν. Ναὶ οὐ ποιητής τις οὕτως ἀπεφήνατο·

„Οὐ μοι ἔτ' — μολπῆς.“

10. Εἰ Κύνκλωψ ὁ τοῦ Τιμοθέου πρὸς τινα οὕτως ἀπεφήνατο·

VII. (Timoth. fr. 4)

180

„Οὔτοι τόν γ' ὑπεραμπέχοντ' οὐρανὸν εἰσαναβήσει.“
 ἀντίκειται ἐνὶ καταφατικῷ ἀξιώματι δύο ἀποφατικὰ ἀξιώματα.
 ναὶ οὐ ἀντίκειται ἐνὶ καταφατικῷ ἀξιώματι δύο ἀποφατικὰ ἀξιώματα.
 ναὶ οὐ Κύκλωψ ὁ τοῦ Τιμοθέου πρὸς τινα οὕτως ἀπεφήνατο· 5
 „Οὔτοι τόν — εἰσαναβήσει.“

11. Εἰ οὕτως ἀπεφήνατό τις· (trag. fr. adesp. 78 N.)

„Οὐκ οἶδα· τάληθές γάρ ἀσφαλές φράσαι.“
 ἀποφαίνουσιν ἄν τις·
 „[οὐκ] οἶδα — φράσαι.“ 10
 ναὶ οὐ ἀποφαίνουσιν ἄν τις·
 „[κ] οἶδα — φράσαι.“
 ναὶ οὐ οὕτως ἀπεφαίνετο τις·
 „οὐκ οἶδαι — φράσαι.“

12. Εἰ οὕτως ἀποφαίνουσιν ἄν τις· (Thesp. fr. 2 N.)

15

VIII. „[κ] ἐξαθρήσας οἶδ'· ἰδὼν δέ σοι λέγω.“
 Θέσπιδις ὁ ποιητὴς οὕτως ἀπέφασκεν·
 „οὐκ ἐξαθρήσας οἶδ'· ἰδὼν δέ σοι λέγω.“
 ναὶ οὐ οὕτως ἀποφαίνουσιν ἄν τις·
 „[κ] ἐξαθρήσας οἶδ'· ἰδὼν δέ σοι λέγω.“ 20
 ναὶ οὐ Θέσπιδις ὁ ποιητὴς οὕτως ἀπέφασκεν·
 „οὐκ ἐξαθρήσας οἶδ'· ἰδὼν δέ σοι λέγω.“

13. Εἰ Σαπφὼ οὕτως ἀπεφήνατο· (fr. 69 Bgk.)

„οὐδ' ἴαν δοκίμοιμι προσιδουῖσαν φάος ἁλῖω
 ἔσσεσθαι σοφίαν παρθένον εἰς οὐδένα πω χρόνον
 τοιαύταν.“ 25

ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„οὐδ' ἴαν — — — τοιαύταν.“
 ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

IX. „οὐδ' ἴαν — — — τοιαύταν.“

30

ναὶ οὐ Σαπφὼ οὕτως ἀπεφαίνετο·

„οὐδ' ἴαν — — — τοιαύταν.“

14. Εἰ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ· (Ibyc. fr. 27 Bgk.)

„οὐκ ἔστιν ἀποφθιμένοις ζωᾷς ἔτι φάρμακον εὐρεῖν.“
 οὐκ [ὁ] Ἴβυκος ὁ ποιητὴς οὕτως ἀ(πε)φαίνει(ο)· 35
 „οὐκ ἔστιν — — — εὐρεῖν.“
 ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·
 „οὐκ ἔστιν — — — εὐρεῖν.“

10 οὐκ seclussit Bergk. 12 οἶδα Bergk, κοῖδα cod. 16. 20 ἐξαθρήσας
 Bergk, κἐξαθρήσας cod. 29 οὐκ cod., sed κ deletum a librario. 33 οὐ et
 mox οὐκ ante ὁ Ἴβυκος del. Bergk. 35 ὁ seclusi.

180 *ναὶ οὐ Ἴβυκος ὁ ποιητὴς οὕτως ἀπεφαίνετο·*

„οὐκ ἔστιν — — — εὐρεῖν.“

15. *Εἰ οὐ εἰσὶν ἀμφίβολοι διάλεκτοι, οὐ Εὐριπίδης οὕτως ἀποφηνάμενος·* (Eur. Dictys fr. 344 N.)

5 „οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός.“

[ἀπέφασκεν·

„ἂν γένοιτο — πατρός.“

ναὶ οὐ εἰσὶν ἀμφίβολοι διάλεκτοι· ναὶ οὐ Εὐριπίδης, οὕτως ἀποφηνάμενος·

10 „οὐκ ἂν γένοιτο — πατρός.“

ἀπέφασκεν·

„ἂν γένοιτο — πατρός.“

16. *Εἰ ἢ ψεῦδος ἢ ἀληθές ἐστιν, ὃ ἐλέχθη ὑπ' Εὐριπίδου τὸν τρόπον τοῦτον·* (Eur. Hel. 1261)

„οὐχ ὥδε ναύτας ὀλομένους τυμβεύομεν.“

X. *ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·*

„οὐχ ὥδε — — τυμβεύομεν.“

ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

20 „οὐχ ὥδε — — τυμβεύομεν.“

ναὶ οὔτε ψεῦδος οὔτε ἀληθές ἐστιν (ὃ ἐλέχθη) ὑπ' Εὐριπίδου τὸν τρόπον τοῦτον·

„οὐχ ὥδε — — τυμβεύομεν.“

17. *(Εἰ) ἀληθῶς Εὐριπίδης (ἐλ)εγεν·* (Eur. Phoenix fr. 814 N.)

25 „οὐκ ἔστι (τοῦ θρ)έψαντος ἥδιον πέδον.“

ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„οὐκ ἔστι — — πέδον.“

ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„οὐκ ἔστι — — πέδον.“

30 *ναὶ οὐ ἀληθῶς Εὐριπίδης ἔλεγεν·*

„οὐκ ἔστι — — πέδον.“

18. *Εἰ Εὐριπίδης οὕτως ἀπεφαίνετο·* (Eur. Suppl. 270)

„οὐκ ἔστιν οὐθὲν διὰ τέλους εὐδαιμονεῖν.“

ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

35 „οὐκ ἔστιν — εὐδαιμονεῖν.“

ναὶ οὐ ἀντίκειται ἀξίωμα καταφατικὸν τῷ·

„οὐκ ἔστιν — εὐδαιμονεῖν.“

6 quae uncis inclusi, non sunt in codice; supplevi partim secutus Bergkium. 21 ὃ ἐλέχθη add. Bergk. 24 *Εἰ* deest in cod. || . . *εγεν* cod. 25 *ἔστι* *εψαντος* cod. 30 *ναὶ* in marg. add. librarius. 33 *εὐδαιμονοῦν* Eurip.

- ναὶ οὐ *Εὐριπίδης* οὕτως ἀπεφαίνετο· 180
 „οὐκ ἔστιν — εὐδαιμονεῖν.“
19. *Εἰ* οὕτως ἀπεφαίνεταιο *τις* τῶν ποιητῶν· (trag. fr. adesp. 79 N.)
 „οὐκ ἀξιῶ *μικ(ρ)ῶν* σε· *μεγάλα* δ' οὐκ ἔχω.“
ἔστιν *τις* ὅς οὕτως ἀποφαίνεται' ἄν· 5
 „ἀξιῶ *μικ(ρ)ῶν* — ἔχω.“
ναὶ οὐ ἔστιν *τις* ὅς οὕτως ἀποφαίνεται' ἄν·
 „[κ] ἀξιῶ *μικ(ρ)ῶν* — ἔχω.“
ναὶ οὐ ἀπεφαίνεταιο *τις* τῶν ποιητῶν οὕτως·
 „οὐκ ἀξιῶ — — ἔχω.“ 10
20. *Εἰ* Ἀγαμέμνων οὕτως ἀπέφασκεν· (Cypriorum fr. 13 K.)
 „οὐκ ἐφάμην Ἀχιλῆι χολώσειν ἄλκιμον ἦτορ
 ὦδε μάλ' ἐκπάργλως, ἐπειδὴ μάλα μοι φίλος ἦην.“
ἀξιῶμά ἔστιν·
 „[κ] ἐφάμην Ἀχιλῆι — — ἦην.“ 15
ναὶ οὐκ ἀξιῶμά ἔστιν·
 „[κ] ἐφάμην Ἀχιλῆι — — ἦην.“
ναὶ οὐ Ἀγαμέμνων οὕτως ἀπέφασκεν·
 „οὐκ ἐφάμην — — ἦην.“
21. *Εἰ* Ἀλκμὰν ὁ ποιητῆς οὕτως ἀπεφαίνετο· (Alcm. fr. 25) 20
 „οὐκ ἦς ἀνὴρ ἄγροικος οὐδὲ σκαιός.“
καταφάσκοι ἄν *τις*·
 „[κ] ἦς ἀνὴρ — σκαιός.“
ναὶ οὐ *καταφάσκοι* ἄν *τις*·
 „[κ] ἦς ἀνὴρ — σκαιός.“ 25
ναὶ οὐκ Ἀλκμὰν ὁ ποιητῆς οὕτως ἀπεφαίνετο·
 „οὐκ ἦς — — σκαιός.“
22. *Εἰ* οὕτως ἀποφαίνεται' ἄν *τις*· (Anacr. fr. 15)
 „[οὐ]δηῦτ' ἔμπεδός εἰμι,
 οὐδ' ἀστοῖσι προσηνῆς, 30
οὐ Ἀνακρέων οὕτως ἀπεφάνετο·
οὐ δηῦτ' — προσηνῆς·
ναὶ οὐ οὕτως ἀποφαίνεται' ἄν *τις*·
 „δηῦτ' — — προσηνῆς.“
ναὶ οὐ Ἀνακρέων οὕτως ἀπεφάνετο· 35
 „οὐ δηῦτ' — — προσηνῆς.“
23. *Εἰ* Σαπφὼ οὕτως ἀποφαινομένη· (Sappho fr. 36)
 „οὐκ οἶδ' ὅτι θίω· δύο μοι τὰ νοήματα.“

4 *μικῶν* cod. semper. 8 *καξίω* cod., corr. Bergk. 15. 17 *καφαμην* cod.,
 corr. Bergk. 25 *κῆς* cod., corr. idem. 29 *οὐ* del. idem.

180 ἀπέφασκεν·

„οἶδ' ὅτι — — νοήματα.“

εἰσὶν ἀμφίβολοι διάλεκτοι. ναὶ οὐ εἰσὶν ἀμφίβολοι διάλεκτοι.
ναὶ οὐ Σαπφῶ οὕτως ἀποφαινομένη·

5 „οὐκ οἶδ' ὅτι — — νοήματα.“

ἀπέφασκεν·

„οἶδ' ὅτι — — νοήματα.“

Εἰ Σαπφῶ οὕτως ἀπέφασκεν·

„οὐκ οἶδ' — — νοήματα.“

10 ἔστιν τι καταφατικὸν ἀξίωμα ἀντικείμενον τῷ·

„οὐκ οἶδ' — — νοήματα.“

ναὶ οὐ ἔστιν τι καταφατικὸν ἀξίωμα ἀντικείμενον τῷ·

„οὐκ οἶδ' — — νοήματα.“

ναὶ οὐ Σαπφῶ οὕτως ἀπέφασκεν·

15 „οὐκ οἶδ' — — νοήματα.“

24. Εἰ ποιητὴς τις οὕτως ἀπεφάνετο· (lyr. fr. adesp. 106 Bgk.)

„οὐκ εἶδον ἀνεμωκέα κόραν.“

ἔστιν τι καταφατικὸν ἀξίωμα ἀντικείμενον τῷ·

„οὐκ εἶδον — κόραν.“

20 ναὶ οὐ ἔστιν τι καταφατικὸν ἀξίωμα ἀντικείμενον τῷ·

„οὐ ||

tredecim versus desiderantur

| α κό(ραν | καταφατ(ικῶ δύο ἀξιῶ)|ματα ἀπ(οφατικά ἀν) τί-
κειται | δέχεται | σιν κάκεινα | ἀποφαιν . . .
25 . . . | κ εἶδον ἀνεμωκέα κό|ραν ἀποφ | νεμωκέα κόραν . . . |
των ου ειδ |

§ 2. Λεκτὰ ἐλλιπῆ.

181 Diocles Magnes apud. Diog. Laërt. VII 63. φασὶ δὲ [τὸ] λεκτὸν εἶναι τὸ κατὰ φαντασίαν λογικὴν ὑφιστάμενον. τῶν δὲ λεκτῶν τὰ μὲν λέ-
30 γουσιν εἶναι αὐτοτελεῖ οἱ Στωϊκοί, τὰ δὲ ἐλλιπῆ· ἐλλιπῆ μὲν οὖν ἐστὶ τὰ ἀναπάρτιστον ἔχοντα τὴν ἐκφοράν, οἷον „γράφει“. ἐπιζητοῦμεν γάρ „τίς;“ αὐτοτελεῖ δ' ἐστὶ τὰ ἀπηρτισμένην ἔχοντα τὴν ἐκφοράν, οἷον „γράφει Σωκράτης“.

182 Philo de agricultura § 139. Vol. II p. 122, 18 Wendl. ὅτι τῶν
35 ὄντων τὰ μὲν ἐστὶ σώματα, τὰ δ' ἀσώματα· καὶ <τῶν σωμάτων> τὰ μὲν ἄψυχα, τὰ δὲ ψυχὴν ἔχοντα· καὶ τὰ μὲν λογικὰ, τὰ δ' ἄλογα· καὶ τὰ μὲν θνητά, τὰ δὲ θεία· καὶ τῶν θνητῶν τὸ μὲν ἄρρεν, τὸ δὲ θῆλυ, τὰ ἀνθρώπου τμήματα. Καὶ πάλιν τῶν ἀσωμάτων τὰ μὲν τέλεια, τὰ δ' ἀτελεῖ· καὶ τῶν τελείων τὰ μὲν ἐρωτήματα καὶ πύσματα, ἀρατικά τε αὐ καὶ ὀρκι-

28 τὸ seclusi. 35 τῶν σωμάτων add. Wendl. 38 καὶ Wendl., ἢ libri.
39 ἀρατικά Menagius ad Diog. Laërt. VII 66, ἐρωτικά codd.

καὶ καὶ ὅσαι ἄλλαι τῶν κατ' εἶδος ἐν ταῖς περὶ τούτων στοιχειώσεσιν ἀναγράφονται διαφοραί.

Τὰ δὲ πάλιν ἃ διαλεκτικοῖς ἔθος ἐστὶν ὀνομάζειν ἀξιώματα· καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπλᾶ, τὰ δ' οὐχ ἀπλᾶ· καὶ τῶν οὐχ ἀπλῶν τὰ μὲν συνημμένα, τὰ δὲ παρασυνημμένα τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον· καὶ προσέτι δὲ διεzeugμένα καὶ 5 ἄλλα τοιουτότροπα· ἔτι δ' ἀληθῆ τε καὶ ψευδῆ καὶ ἀδήλα, δυνατά τε καὶ ἀδύνατα· [καὶ τὰ μὲν φθαρτὰ καὶ ἄφθαρτα,] καὶ ἀναγκαῖα καὶ οὐκ ἀναγκαῖα, καὶ εὐπορά τε καὶ ἄπορα, καὶ ὅσα συγγενῇ τούτοις.

Πάλιν δὲ τῶν ἀτελῶν αἱ εἰς τὰ λεγόμενα κατηγορήματα καὶ συμβεβηκότα καὶ ὅσα τούτων ἐλάττω διαιρέσεις προσεχεῖς.

183 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 63. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἐλλιπέσι λεκτοῖς τέτακται τὰ κατηγορήματα· — 64. ἔστι δὲ τὸ κατηγόρημα τὸ κατὰ τινος ἀγορευόμενον· ἢ πρᾶγμα συντακτὸν περὶ τινος ἢ τινῶν, ὡς οἱ περὶ Ἀπολλόδωρόν φασιν, ἢ λεκτὸν ἐλλιπὲς συντακτὸν ὁρθῇ πτώσει πρὸς ἀξιώματος γένεσιν. τῶν δὲ κατηγορημάτων τὰ μὲν ἐστὶ συμβάματα 15 **** οἷον τὸ „διὰ πέτρας πλεῖν“. καὶ τὰ μὲν ἐστὶ τῶν κατηγορημάτων ὁρθά, ἃ δ' ὑπτια, ἃ δ' οὐδέτερα. ὁρθὰ μὲν οὖν ἐστὶ τὰ συντασσόμενα μιᾷ τῶν πλαγίων πτώσεων πρὸς κατηγορήματος γένεσιν, οἷον „ἀκούει“ „ὁρᾷ“ „διαλέγεται“. ὑπτια δὲ ἐστὶ τὰ συντασσόμενα τῷ παθητικῷ μορίῳ, οἷον „ἀκούομαι“ „ὁρῶμαι“. οὐδέτερα δ' ἐστὶ τὰ μηδετέρως ἔχοντα, οἷον „φρονεῖ“ „περιπατεῖ“. ἀντιπεπονθότα δὲ ἐστὶν ἐν τοῖς ὑπλοίς, ἃ ὑπτια ὄντα ἐνεργήματά [δέ] ἐστὶν, οἷον „κίρεται“. ἐμπεριέχει γὰρ ἑαυτὸν ὁ κειρόμενος. πλάγρια δὲ πτώσεις εἰσὶ γενική καὶ δοτική καὶ αἰτιατική.

184 Porphyrius apud Ammonium in Aristot. de interpr. p. 44, 19 Busse. („ἐν οἷς καὶ προσιστορεῖ (scil. Porphyrius) τὴν τῶν Στωϊκῶν διά- 25 ταξιν περὶ τῶν κατηγορουμένων ὄρων ἐν ταῖς προτάσεσιν οὕσαν τοιαύτην.) „Τὸ κατηγορούμενον ἦτοι ὀνόματος κατηγορεῖται ἢ πτώσεως, καὶ τούτων ἑκάτερον ἦτοι τέλειόν ἐστιν ὡς κατηγορούμενον καὶ μετὰ τοῦ ὑποκειμένου αὐταρκές πρὸς γένεσιν ἀποφάνσεως, ἢ ἐλλιπὲς καὶ προσθήκης τινὸς δεόμενον πρὸς τὸ τέλειον ποιῆσαι κατηγορούμενον. ἂν μὲν οὖν ὀνόματος τι 30 κατηγορηθὲν ἀπόφανσιν ποιῇ, κατηγόρημα καὶ σύμβαμα παρ' αὐτοῖς ὀνομάζεται (σημαίνει γὰρ ἑμῶν ταῦτόν), ὡς τὸ „περιπατεῖ“, οἷον „Σωκράτης περιπατεῖ“. ἂν δὲ πτώσεως, παρασύμβαμα, ὥσανεὶ παρακείμενον τῷ συμβάματι καὶ ὃν οἷον παρακατηγόρημα. ὡς ἔχει τὸ „μεταμέλει“, οἷον „Σωκράτης μεταμέλει“. τὸ μὲν γὰρ „μεταμελεῖται“ σύμβαμα εἶναι, τὸ δὲ „μετα- 35 μέλει“ παρασύμβαμα οὐ δυνάμενον ὀνόματι συνταχθὲν ἀπόφανσιν ἐργάσασθαι, οἷον „Σωκράτης μεταμέλει“ (οὐδεμία γὰρ τοῦτο ἀπόφανσις) ἀλλ' οὔτε κλίσιν ἐπιδέξασθαι δυνάμενον, ὡς τὸ „περιπατῶ, περιπατεῖς, περιπατεῖ“ οὔτε συμμετασχηματισθῆναι τοῖς ἀριθμοῖς· ὥσπερ γὰρ λέγομεν „τούτῳ μεταμέλει“ οὕτως καὶ „τούτοις μεταμέλει“. καὶ πάλιν ἂν μὲν τὸ τοῦ ὀνόματος κατηγο- 40 ρούμενον δέηται προσθήκης πτώσεως ὀνόματος τινος πρὸς τὸ ποιῆσαι ἀπό-

5 supplendum puto: <τὰ δὲ διασαφοῦντα> τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον. 6 ἔτι Wendl., εἰ MAGH¹. 7 καὶ τὰ—ἄφθαρτα secl. Wendl. 8 εὐπορά τε καὶ ἄπορα Turn., ἄπορά τε καὶ εὐπορά codd. 12 Scripsit Chrysippus περὶ τῶν κατηγορημάτων πρὸς Μητροδόωρον i Vide n. 13v. 16 multa exciderunt, certe: τὰ δὲ παρασύμβαμα || διὰ πέτρας πλεῖν corrupta. 21 φρονεῖν περιπατεῖν libri, quod correxi. || ἃ ὑπτια Cobetus ἀνύπτια libri. 22 δὲ del. Cobetus. || αὐτὸν BP αὐτὸν F. 23 καὶ bis om. F.

φανσιν, ἔλαττον ἢ κατηγορήμα λέγεται, ὥς ἔχει τὸ „φιλεῖ“ καὶ τὸ „εὐνοεῖ“, οἷον „Πλάτων φιλεῖ“. τούτω γὰρ προστεθὲν τὸ τινά, οἷον Δίωνα, ποιεῖ ὠρισμένην ἀπόφανσιν τὴν „Πλάτων Δίωνα φιλεῖ“. ἂν δὲ τὸ τῆς πτώσεως κατηγορούμενον ἢ τὸ δεόμενον ἐτέρᾳ συνταχθῇαι πλαγίᾳ πτώσει πρὸς τὸ ποιῆσαι ἀπόφανσιν, ἔλαττον ἢ παρασύμβαμα λέγεται, ὥς ἔχει τὸ μέλει, οἷον „Σωκράτει Ἀλκιβιάδου μέλει“. ταῦτα δὲ πάντα καλοῦσι ῥήματα. καὶ τοιαύτη μὲν ἡ τῶν Στωϊκῶν περὶ τούτων παράδοσις.

Eadem fere Stephanus in Aristot. de interpret. p. 10, 22 sq. p. 11, 8 sq. Hayd. (Comment. graec. XVIII, 3), Cf. etiam Apollon. περὶ συντ. III 32
 10 μεταμέλει γὰρ Σωκράτει καὶ ἔτι μέλει, τῆς ὀρθῆς οὐ συνούσης, διὸ καὶ παρασυμβάματα αὐτὰ ἐκάλεσαν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς, τῶν ἄλλων ῥημάτων κατὰ τὰς συμβαινούσας διαθέσεις παρ' αὐτοῖς συμβαμάτων προσαγορευομένων ἢ καὶ ἔτι κατηγορημάτων· καὶ τὸ μὲν ἀπαρτίζον τὴν διάνοιαν παρασύμβαμα, λέγω τὸ „μέλει Σωκράτει“, τὸ δὲ ἐλλείπον ἦττον ἢ παρασύμβαμα, λέγω δὴ
 15 τὸ „μέλει“. Idem I, 8 πᾶν ἀπαρέμφατον ὄνομά ἐστι ῥηματικόν, εἴ γε καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς αὐτὸ μὲν καλοῦσι ῥῆμα, τὸ δὲ „περιπατεῖ“ ἢ „γράφει“ κατηγορήμα ἢ σύμβαμα. Falsa de iisdem rebus produnt Suid. s. v. σύμβαμα Priscianus XVIII p. 1118.

185 Simplicius in Aristot. categ. f. 84 A ed. Bas. Παρατηρεῖν δὲ δεῖ
 20 καὶ πότε ὀρθόν ἐστι καὶ πότε ὑπτιον τὸ ἐνέργημα ἢ πάθος. αὐτίκα τὸ μὲν λυπεῖν ὀρθὸν τοῖς πολλοῖς δοκεῖ, τὸ δὲ λυπεῖσθαι ὑπτιον. οὐ μὴν αἰ τοῦτο συμβάλει, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τύπτουτος καὶ τυπτομένου· ἐνδέχεται γὰρ μὴ αἰ συνεῖναι τὸν λυποῦντα, οἷον τὸν ἀποθανόντα υἱόν, εἰ ἐπ' αὐτῷ τις λυποῖτο· ἐνδέχεται δὲ καὶ μὴ λυπεῖσθαι, εἰ μὴ ἄρα ἡ φαντασία, ποιητικόν
 25 οὔσα καὶ αὐτὴ αἴτιον, ἐπιμένει. ἔστι δ' ὅταν καὶ παυσαμένου τοῦ ποιοῦντος πάσχει τὸ πάσχον, ἐπιμενούσης τῆς διαθέσεως, ὥς ἐπὶ τοῦ ὑπὸ πυρὸς θερμαινομένου καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πυρὸς ἔτι πάσχοντος τὸ θερμαίνεσθαι· διττὸν γὰρ τὸ πάσχον, τὸ μὲν τῷ ποιεῖν συνηρτημένον, τὸ δὲ κατὰ τὴν διάθεσιν θεωρούμενον. ἴσως δὲ καὶ ἐνταῦθα ἔνδον συνέξενκται τὸ
 30 ποιοῦν, ἥτοι ἡ φαντασία ἢ τὸ ἔξωθεν ἐγγενόμενον πῦρ. τοῖς οὖν πράγμασιν ἄλλ' οὐ ταῖς λέξεσιν ἐν τῇ τούτων ἐπικρίσει ἀκολουθεῖν καλόν. πολλὴ δὲ ἡ τῶν τοιούτων ἐξεργασία παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς· ὧν ἐφ' ἡμῶν καὶ ἡ διδασκαλία καὶ τὰ πλεῖστα τῶν συγγραμμάτων ἐπιλέλοιπεν.

§ 3. Περὶ Λεκτῶν αὐτοτελῶν.

35 Scripsit Chrysippus de rebus hac paragrapho tractatis:

περὶ προσταγμάτων β'

περὶ ἐρωτήσεως β'

περὶ πεύσεως δ'

ἐπιτομή περὶ ἐρωτήσεως καὶ πεύσεως α'.

40 186 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 66. διαφέρει δὲ ἀξίωμα καὶ ἐρώτημα καὶ πύσμα <καὶ> προστακτικὸν καὶ ὀρικὸν καὶ ἀρατικὸν καὶ ὑποθετικὸν καὶ προσαγορευτικὸν καὶ πρᾶγμα ὁμοιον ἀξιώματι. ἀξίωμα μὲν

20 Scripsit Chrysippus περὶ ὀρθῶν καὶ ὑπτιῶν πρὸς Φίλαρχον α'. Vide n. 13γ. 41 καὶ addidi. || ὀρικόν B.

γάρ ἐστιν ὃ λέγοντες ἀποφαινόμεθα, ὅπερ ἢ ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος. ἐρώ-
τημα δέ ἐστι πρᾶγμα αὐτοτελές μὲν, ὥς καὶ τὸ ἀξίωμα, αἰτητικὸν δὲ ἀπο-
κρίσεως, οἷον „ἄρά γε ἡμέρα ἐστίν;“ τοῦτο δὲ οὔτε ἀληθές ἐστιν οὔτε ψεῦδος·
ὥστε τὸ μὲν „ἡμέρα ἐστίν“ ἀξιώμα ἐστι, τὸ δὲ „ἄρά γε ἡμέρα ἐστίν;“ ἐρώτημα.
πύσμα δέ ἐστι πρᾶγμα πρὸς ὃ συμβολικῶς οὐκ ἐστιν ἀποκρίνεσθαι, ὥς ἐπὶ 5
τοῦ ἐρωτήματος, „ναί“, ἀλλὰ <δεῖ> εἰπεῖν „οἰκεῖ ἐν τῷδε τῷ τόπῳ“. προσ-
τακτικὸν δέ ἐστι πρᾶγμα, ὃ λέγοντες πραστάσομεν, οἷον· (fr. trag. adesp.
144 N)

„σὺ μὲν βάδιζε τὰς ἐπ’ Ἰνάχου δοάς“.

ὀρμηκὸν **** <προσαγορευτικὸν> δέ ἐστι πρᾶγμα, ὃ εἰ λέγοι τις, προσ- 10
αγορεύοι ἄν, οἷον

„Ἀτρεΐδῃ κίδιστε, ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνον“.

ὁμοιον δέ ἐστιν ἀξιώματι, ὃ τὴν ἐκφορὰν ἔχον ἀξιωματικὴν παρά τινος
μορίου πλεονασμὸν ἢ πάθος ἔξω πίπτει τοῦ γένους τῶν ἀξιωμάτων, οἷον·

„καλὸς γ’ ὁ παρθενών“.

15

„ὥς Πριαμίδῃσιν ἐμφερῆς ὁ βουκόλος“ (frg. trag. adesp. 109) ἔστι δὲ
καὶ ἐπαπορητικὸν τι πρᾶγμα διεννηροχὸς ἀξιώματος, ὃ εἰ λέγοι τις, ἀποροίη
ἄν· (Menandri fr. 281, 9 Kock)

„ἄρ’ ἔστι συγγενές τι λύπη καὶ βίος;“

οὔτε δὲ ἀληθὴ ἐστιν οὔτε ψευδὴ τὰ ἐρωτήματα καὶ τὰ πύσματα καὶ τὰ τού- 20
τοις παραπλήσια, τῶν ἀξιωμάτων ἢ ἀληθῶν ἢ ψευδῶν ὄντων.

187 Sextus adv. math. VIII 70. αὐτίκα γὰρ — ἡξίουν οἱ Στωϊκοὶ
κοινῶς ἐν λεκτῷ τὸ ἀληθές εἶναι καὶ τὸ ψεῦδος. λεκτὸν δὲ ὑπάρχειν
φασὶ τὸ κατὰ λογικὴν φαντασίαν ὑφιστάμενον· λογικὴν δὲ εἶναι φαν-
τασίαν καθ’ ἣν τὸ φαντασθὲν ἔστι λόγῳ παραστήσαι. τῶν δὲ λεκτῶν τὰ 25
μὲν ἔλλιπῃ καλοῦσι τὰ δὲ αὐτοτελεῖ. ὧν τὰ μὲν ἔλλιπῃ παρέρσθω νῦν, τῶν
δὲ αὐτοτελεῶν πλείους εἶναί φασι <διαφοράς>. καὶ γὰρ προστακτικὰ κα-
λοῦσιν τινα, ἅπερ προστασσόντες λέγομεν, οἷον „δεῦρ’ ἵθι νύμφα φίλη“ (Π.
Γ 30) καὶ ἀποφαντικά, ἅπερ ἀποφαινόμενοι φάμεν, οἷον „ὁ Δίων πε-
ριπατεῖ“, καὶ πύσματα, ἅπερ λέγοντες πυνθανόμεθα, οἷον „ποῦ οἰκεῖ 30
Δίων;“ ὀνομάζεται δὲ τινα παρ’ αὐτοῖς καὶ ἀρατικά, ἅπερ λέγοντες ἀρώ-
μεθα „ᾧδὲ σφ’ ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι ὥς ὅδε οἶνος“ (Π. Γ 300) καὶ εὐκ-
τικά, ἅπερ λέγοντες εὐχόμεθα „Ζεῦ πάτερ, Ἰδῇθεν μεδέων, κίδιστε μέγιστε,
δὸς νίκην Αἴαντι καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι“ (Π. Η 202). προσαγορεύουσι
δὲ τινα τῶν αὐτοτελεῶν καὶ ἀξιώματα, ἅπερ λέγοντες ἢ ἀληθεύομεν ἢ ψευ- 35
δόμεθα. ἔστι δὲ τινα καὶ πλείονα ἢ ἀξιώματα, οἷον τὸ μὲν τοιοῦτο
„Πριαμίδῃσιν ἐμφερῆς ὁ βουκόλος“ ἀξιώμα ἐστιν· ἢ γὰρ ἀληθεύομεν λέγον-
τες αὐτὸ ἢ ψευδόμεθα· τὸ δὲ οὕτως ἔχον „ὥς Πριαμίδῃσιν ἐμφερῆς ὁ βου-
κόλος“ πλεον τι ἀξιώματός ἐστι καὶ οὐκ ἀξίωμα. πλὴν ἱκανῆς οὐσης ἐν τοῖς
λεκτοῖς διαφορᾷ, ἵνα τι, φασίν, ἀληθές ἢ ἢ ψεῦδος, δεῖ αὐτὸ πρὸ παντὸς 40
λεκτὸν εἶναι, εἴτα καὶ αὐτοτελές, καὶ οὐ κοινῶς ὁποῖον δῆποτε οὖν ἄλλ’ ἀξίωμα·
μόνον γὰρ τοῦτο, ὥς προεῖπον, λέγοντες ἦτοι ἀληθεύομεν ἢ ψευδόμεθα.

188 Ammonius in Aristot. de interpret. p. 2, 26 Busse. καλοῦσι δὲ οἱ
Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἀποφαντικὸν λόγον ἀξίωμα, τὸν δὲ εὐκτικὸν ἀρατικόν, τὸν
δὲ κλητικὸν προσαγορευτικόν, προστιθέντες τούτοις ἕτερα πέντε λόγων εἶδη 45

6 δεῖ addidi. 10 lacunam hausisse definitiones ὀρμηκοῦ, ἀρατικοῦ, ὑπο-
θετικοῦ vidit Hübner. 13 εἰσφορὰν BPF, corr. Menag. 14 πάθους BP.
15 καλλὸς B. 21 ἀληθινῶν BF. 27 διαφορᾷ add. Bk.

σαφῶς ὑπό τινα τῶν ἀπηριθμημένων ἀναφερόμενα· λέγουσι γὰρ τὸ μὲν τι εἶναι ὁμοτικὸν οἶον·

ἴστω νῦν τόδε γαῖα,

τὸ δὲ ἐκθετικὸν οἶον „ἔστω εὐθεῖα γραμμὴ ἥδε“, τὸ δὲ ὑποθετικὸν οἶον
5 „ὑποκείσθω τὴν γῆν κέντρον εἶναι τῆς τοῦ ἡλίου σφαίρας“ τὸ δὲ ὅμοιον ἀξιωματικὸν οἶον

ὥς ὠραῖζεται ἡ τύχη εἰς τοὺς βίους (Menander fr. 855)

ἄπερ ἅπαντα δεκτικὰ ὄντα ψεύδους τε καὶ ἀληθείας ὑπάγοιντο ἂν τῷ ἀποφαντικῷ. — — πέμπτον δέ τι πρὸς τοῦτοις εἶναι φασι τὸ ἐπαπορητι-
10 κὸν οἶον·

Δῖος πάρεστι· τί ποτ' ἐπαγγελῶν ἔρα;

ὑπερ ἐναργῶς ταῦτόν ὃν τυγχάνει τῷ ἐρωτηματικῷ, πλην ὅτι προτίθῃσι τὴν πρόφασιν τῆς ἐρωτήσεως.

189 Ammonius in Aristot. Analyt. pr. p. 2, 3 Wal. ὥστε οὐ περὶ
15 παντὸς λόγου ἐκεῖ διαλαμβάνει, οὔτε περὶ τοῦ εὐκτικοῦ οὔτε περὶ τοῦ προσ-
τακτικοῦ οὔτε ἄλλου τινὸς ἥτοι τῶν πέντε κατὰ τοὺς Περιπατητικούς ἢ τῶν
δέκα κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς πλην τοῦ ἀποφαντικοῦ. Cf. p. 26, 31.

190 Scholia Hesiod. Theog. v. 463. τῷ ἐρωτήματι συμβολικῶς ἔπεται
ἡ ἀπόκρισις, τῷ πύσματι δὲ διεξοδικῶς.

20 191 Alexander in Aristot. Topica p. 539, 17. καὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ εἶπε
(scil. Aristoteles in Top. lib. I) μὴ εἶναι διαλεκτικὰς ἐρωτήσεις τὰς τί ἐστι
τὸ προκείμενον ἐξεταζούσας, ἀ πύσματα ἔθος λέγειν τοῖς νεωτέροις.

192 Simplicius in Aristot. categ. f. 103 A. ed. Bas. χωρὶς δὲ τούτων,
φασί, πάσαι λέλνται ταῦτα ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι τοῦ ὅρου τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἀφο-
25 ριζομένου τὸ ἀξίωμα ὃ ἐστὶν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος· οὐ γὰρ τὸ ὁμοτικὸν οἶόν τε
ἀληθὲς εἶναι ἢ ψευδές, ἀλλ' εὐορκεῖν μὲν ἢ ἐπιορκεῖν ἐν τοῖς ὅροις εἰκός·
ἀληθεύειν δὲ ἢ ψεῦδεσθαι ἐν αὐτοῖς οὐχ οἶόν τε, κὰν περὶ ἀληθῶν ὁμότης
τις ἢ ψευδῶν. καὶ τὸ θαυμαστικὸν δὲ πλεονάζον τῷ θαύματι παρὰ τὸ
ἀξίωμα καὶ τὸ ψεκτικὸν τῷ μωμύμῳ (sic!) οὔτε ἀληθές ἐστὶν οὔτε ψευδές,
30 ἀλλὰ ὅμοια ἀληθέσιν ἢ ψευδέσιν· ἀλλ' αὗται μὲν ἀπὸ τῆς Στωϊκῆς ἀκρι-
βείας ἔστωσαν αἱ λύσεις.

§ 4. Περὶ ἀξιωμάτων.

Περὶ ἀπλῶν ἀξιωμάτων.

Ex Chrysippi libris ad hanc paragraphum pertinent:

35 περὶ ἀξιωμάτων α'
περὶ τῶν καταγορευτικῶν πρὸς Ἀθηνόδωρον α'
περὶ τῶν ἀορίστων ἀξιωμάτων πρὸς Δίωνα γ'
περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀορίστων δ'
περὶ δυνατῶν πρὸς Κλεῖτον δ'
40 περὶ τῶν κατὰ τὸ ὑποκείμενον ὠρισμένων ἐκφορῶν α'.

193 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 65. ἀξίωμα δέ
ἐστὶν ὃ ἐστὶν ἀληθὲς ἢ ψεῦδος· ἢ πρᾶγμα αὐτοτελὲς ἀποφαντὸν ὅσον
ἐφ' ἑαυτῷ ὡς ὁ Χρύσιππος φησιν ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς ὅροις

15 scil. Aristoteles. 30 ed. Bas. ἢ pro altero οὔτε.

„ἀξίωμα ἔστι τὸ ἀποφαντὸν ἢ καταφαντὸν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ οἶον ἡμέρα ἔστι" Ἅδιων περιπατεῖ". ὠνόμασται δὲ τὸ ἀξίωμα ἀπὸ τοῦ ἀξιοῦσθαι ἢ ἀθετεῖσθαι. ὁ γὰρ λέγων „ἡμέρα ἔστιν" ἀξιοῦν δοκεῖ τὸ ἡμέραν εἶναι. οὐχης μὲν οὖν ἡμέρας ἀληθές γίνεται τὸ προ-
κείμενον ἀξίωμα, μὴ οὐχης δὲ ψεῦδος.

5

194 Gellius Noct. Att. XVI 8, 1. Cum in disciplinas dialecticas induci atque imbui vellemus, necessus fuit adire atque cognoscere quas vocant dialectici εἰσαγωγάς. Tum quia in primo περὶ ἀξιωματικῶν discendum. — — 4. redimus igitur necessario ad graecos libros. Ex quibus accepimus ἀξίωμα esse his verbis: λεκτὸν αὐτοτελὲς ἀπόφαντον ὅσον ἐφ' αὐτῷ. — — 10 8. et omnino quicquid ita dicitur plena atque perfecta verborum sententia, ut id necesse sit aut verum aut falsum esse, id a dialecticis ἀξίωμα appellatum est. — —

195 Sextus adv. math. VIII 10. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς λέγουσι μὲν τῶν τε αἰσθητῶν τινα καὶ τῶν νοητῶν ἀληθῆ, οὐκ ἐξ εὐθείας δὲ τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ κατ' ἀναφορὰν τὴν ὡς ἐπὶ τὰ παρακείμενα τούτοις νοητά· ἀληθὲς γὰρ ἔστι κατ' αὐτοὺς τὸ ὑπάρχον καὶ ἀντικείμενόν τι, καὶ ψεῦδος τὸ μὴ ὑπάρχον καὶ [μὴ] ἀντικείμενόν τι· ὅπερ ἀσώματον ἀξίωμα καθεστὼς νοητὸν εἶναι.

196 Cicero Acad. Pr. II 95. Fundamentum dialecticae est, quidquid enuntietur (id autem appellant ἀξίωμα —) aut verum esse aut falsum. Quid igitur? haec vera an falsa sunt: 'si te mentiri dicis idque verum dicis, mentiris [verum dicis]'. Haec scilicet inexplicabilia esse dicitis. — Si ista explicari non possunt nec eorum ullum iudicium invenitur, ut respondere possitis, verane an falsa sint, ubi est illa definitio, effatum esse id, quod aut verum aut falsum sit?

197 Stobaeus Florileg. 28, 18 H. (28, 15 M.) Χρυσίππου. Χρυσίππος διαφέρειν ἔφη τὸ ἀληθορκεῖν τοῦ εὐδορκεῖν· καὶ τὸ ἐπιδορκεῖν τοῦ ψευδορκεῖν. Τὸν μὲν γὰρ ὁμνύντα καθ' ὃν ὁμνύει καιρὸν πάντως ἢ ἀληθορκεῖν ἢ ψευδορκεῖν. τὸ γὰρ ὁμνύμενον ὑπ' αὐτοῦ ἢ ἀληθὲς εἶναι ἢ ψεῦδος, ἐπειδὴ ἀξίωμα τυγχάνει ὅν. τὸν δὲ ὁμνύντα μὴ πάντως καθ' ὃν ὁμνύει χρόνον ἢ εὐδορκεῖν ἢ ἐπιδορκεῖν, ὅτε μὴ πάρεστιν ὁ χρόνος, εἰς ὃν ἡ ἀναφορὰ τῶν ὅρκων ἐρίγνεται. Ὅν τρόπον γὰρ λέγεσθαι τινα εὐσυνθετεῖν ἢ ἀσυνθετεῖν, οὐχ ὅτε συντίθεται, ἀλλ' ὅτε οἱ χρόνοι ἐνίστανται τῶν κατὰ τὰς ὁμολογίας· οὕτω καὶ εὐδορκεῖν τις καὶ ἐπιδορκεῖν ῥηθήσεται, ὅταν οἱ καιροὶ παραστῶσι, καθ' οὓς ὁμολόγησεν ἐπιτελέσειν τὰ κατὰ τοὺς ὅρκους.

198 Simplicius in Aristot. categ. f. 103 B ed Bas. περὶ δὲ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον ἀντιφάσεων οἱ μὲν Στωϊκοὶ τὰ αὐτὰ δοκιμάξουσιν, ἅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὡς γὰρ τὰ περὶ τῶν παρόντων καὶ παρεληλυθό-

40

17 eadem definitio X 220. Cf. etiam n. 132. 18 μὴ del. Meineke.

23 mentiris <an> verum dicis? Schütz; verum dicis seclusi. || inexplicabilia i. e. ἀπορα. 25 effectum libri optimi. 31 pugnant haec cum verbis Simplicii, qui non putat τὸ ὁμοτικόν esse ἀξίωμα n. 192. 38 τῶν scripsi, τὸν ed. Bas. — Haec ad doctrinam de fato alicuius momenti sunt. Cf. Phys. VI § 6 n. 952sq.

των ἀντικείμενα, οὕτως καὶ τὰ μέλλοντα αὐτὰ τέ φασι καὶ τὰ μόρια αὐτῶν. ἢ γὰρ τὸ ἔσται ἀληθές ἐστιν ἢ τὸ οὐκ ἔσται, εἰ δεῖ ἥτοι ψευδῇ ἢ ἀληθῇ εἶναι. ὠρίσθαι γὰρ κατ' αὐτὰ τὰ μέλλοντα. καὶ εἰ μὲν ἔσται ναυμαχία αὐρίον, ἀληθές εἰπεῖν ὅτι ἔσται· εἰ δὲ μὴ ἔσται, ψεῦδος τὸ εἰπεῖν ὅτι ἔσται.
 5 ἥτοι ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, ἥτοι ἄρα ἀληθές ἢ ψεῦδος θάτερον.

199 Sextus adv. math. VIII 79. τὰ νῦν δὲ ἐκείνο ῥητέον ὅτι τὸ αὐτοτελές ἀξίωμα σύνθετον εἶναι θέλουσιν, οἷον τὸ „ἡμέρα ἐστὶ“ σύγκειται ἔκ τε τοῦ „ἡμέρα“ καὶ τοῦ „ἐστίν“.

200 Proclus in Euclid. p. 193 Friedlein. καὶ οἱ γε ἀπὸ τῆς Στοᾶς
 10 ἅπαντα λόγον ἀπλοῦν ἀποφαντικὸν ἀξίωμα προσαγορεύειν εἰώθασιν, καὶ ὅταν διαλεκτικὰς ἡμῖν γράψωσι τέχνας „περὶ ἀξιωμαμάτων“, τοῦτο διὰ τῶν ἐπιγραμμάτων δηλοῦν ἐθέλουσιν.

201 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 75. πιθανὸν δὲ ἐστὶν ἀξίωμα τὸ ἄγον εἰς συγκατάθεσιν, οἷον „εἰ τίς τι ἔτεκεν, ἐκείνη ἐκείνου μή-
 15 τηρ ἐστὶ“. ψεῦδος δὲ τοῦτο· οὐ γὰρ ἡ ὄρνις ὡοῦ ἐστὶ μήτηρ. ἔτι τὰ μὲν ἐστὶ δυνατά, τὰ δὲ ἀδύνατα, καὶ τὰ μὲν ἀναγκαῖα, τὰ δ' οὐκ ἀναγκαῖα. δυνατόν μὲν τὸ ἐπιδεκτικὸν τοῦ ἀληθούς εἶναι, τῶν ἐκτὸς μὴ ἐναντιουμένων πρὸς τὸ ἀληθές εἶναι, οἷον „ἢ Διοκλῆς“. ἀδύνατον δὲ ὃ μὴ ἐστὶν ἐπιδεκτικὸν τοῦ ἀληθούς εἶναι, οἷον „ἢ γῆ ἵπταται“. ἀναγκαῖον δὲ
 20 ἐστίν, ὅπερ ἀληθές ὃν οὐκ ἐστὶν ἐπιδεκτικὸν τοῦ ψεῦδος εἶναι, ἢ ἐπιδεκτικὸν μὲν ἐστὶ, τὰ δ' ἐκτὸς αὐτῷ ἐναντιοῦται πρὸς τὸ ψεῦδος εἶναι, οἷον „ἢ ἀρετὴ ὠφελεῖ“. οὐκ ἀναγκαῖον δὲ ἐστὶν ὃ καὶ ἀληθές ἐστὶν καὶ ψεῦδος οἷον τε εἶναι, τῶν ἐκτὸς μηδὲν ἐναντιουμένων, οἷον τὸ „περιπατεῖ Δίων“. εὐλόγον δὲ ἐστὶν ἀξίωμα τὸ πλείονας ἀφορμὰς ἔχον εἰς τὸ ἀληθές εἶναι, οἷον „βιώ-
 25 σομαι αὐρίον“. καὶ ἄλλαι δὲ εἰσι διαφοραὶ ἀξιωμαμάτων καὶ μεταπτώσεις αὐτῶν ἐξ ἀληθῶν εἰς ψεύδη καὶ ἀντιστροφαί, περὶ ὧν ἐν τῷ πλάτει λέγομεν.

Boëthius ad Aristot. de interpr. p. 374. Stoici vero possibile quidem posuerunt, quod susceptibile esset verae praedicationis, nihil his prohibentibus, quae cum extra sint cum ipso tamen fieri contingunt; impossibile
 30 autem, quod nullam unquam suscipiat veritatem, aliis extra eventum ipsius prohibentibus; necessarium, quod cum verum sit falsam praedicationem nulla ratione suscipiat.

Idem p. 429. illud autem ignorandum non est, quod Stoicis universalius videatur esse possibile a necessario; dividunt enim enuntiationes
 35 hoc modo: „enuntiationum, inquit, aliae sunt possibles, aliae impossibiles; possibilium aliae sunt necessariae, aliae non necessariae; rursus non necessariarum aliae possibles etc.“ stulte atque improvide idem possibile et genus non necessarii et speciem constituentes.

202 Plutarchus de Stoic. repugn. c. 46 p. 1055 d. Ὁ δὲ τῶν
 40 δυνατῶν λόγος πρὸς τὸν τῆς εἰμαρμένης λόγον αὐτῷ πῶς οὐ μαχόμενός ἐστιν; εἰ γὰρ οὐκ ἐστὶ δυνατόν ὅπερ ἢ ἐστὶν ἀληθές ἢ ἔσται, κατὰ Διόδωρον, „ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐπιδεκτικὸν τοῦ γενέσθαι, καὶ μὴ μέλλῃ γενήσεσθαι δυνατόν ἐστίν“ ἔσται δυνατὰ πολλὰ τῶν μὴ καθ' εἰμαρμένην. <Ἡ ἄρα τὴν> ἀνίκητον καὶ ἀνεκβίαστον καὶ

16 ὡς pro καὶ F. 18 εἰς BPF, πρὸς Cobet. 23 μὴ F. 25 διαφοραὶ εἰσιν (hoc ord.) BF. 26 ἀντιστροφα BPF, corr. Rossius. 40 αὐτῷ; scil. Chrysippo. 44 ἢ ἄρα τὴν supplēvi.

περιγενητικὴν ἀπάντων ἡ εἰμαρμένη δύναμιν ἀπόλλυσιν ἢ ταύτης οἶαν ἀξιοῖ Χρύσιππος οὕσης, τὸ ἐπιδεκτικὸν τοῦ γενέσθαι πολλάκις εἰς τὸ ἀδύνατον ἐμπεσεῖται etc.

202a Alexander Aphrod. comm. in Aristot. Analyt. pr. p. 177, 25 Wallies. Χρύσιππος δὲ λέγων μηδὲν κωλύειν καὶ δυνατῷ ἀδύνατον εἶπεσθαι πρὸς μὲν τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους εἰρημένην δεῖξιν οὐδὲν λέγει, πειρᾶται δὲ διὰ παραδειγμάτων τινῶν οὐχ ὑγιῶς συγκειμένων δεικνύναι τοῦτο μὴ οὕτως ἔχον. φησὶ γὰρ ἐν τῷ συνημμένῳ τῷ „εἰ τέθνηκε Δίῳν, τέθνηκεν οὗτος“ δεικνυμένου τοῦ Δίῳνος ἀληθεῖ ὄντι τὸ μὲν ἡγούμενον <τὸ> „τέθνηκε Δίῳν“ δυνατὸν εἶναι τῷ δύνασθαι 10 ποτε ἀληθὲς γενέσθαι τὸ τεθνηκέναι Δίῳνα, τὸ δὲ „τέθνηκεν οὗτος“ ἀδύνατον· ἀποθανόντος γὰρ Δίῳνος φθείρεσθαι τὸ ἀξίωμα τὸ „οὗτος τέθνηκε“ μηκέτ' ὄντος τοῦ τὴν δεῖξιν ἀναδεχομένου· ἐπὶ γὰρ ζῶντος καὶ κατὰ ζῶντος ἡ δεῖξις. εἰ οὖν μή<τε> τεθνεώτος αὐτοῦ ἔτι τὸ „οὗτος“ οἶόντε, μήτε πάλιν ὑφίσταται ὁ Δίῳν, ὥς δύνασθαι ἐπ' αὐ- 15 τοῦ ῥηθῆναι τὸ „τέθνηκεν οὗτος“, ἀδύνατον τὸ „τέθνηκεν οὗτος“. ἦν γὰρ ἂν οὐκ ἀδύνατον, εἰ ὑστερόν ποτε ἐδύνατο μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δίῳνος, ἐφ' οὗ τὸ πρότερον ἐν τῷ συνημμένῳ, ὅτε ἔξη ὁ Δίῳν, κατηγορεῖτο τὸ „τέθνηκεν οὗτος“, κατηγορηθῆναι πάλιν τὸ „οὗτος“. ἐπεὶ δὲ μὴ οἶόντε τοῦτο, ἀδύνατον ἂν εἴη τὸ „τέθνηκεν οὗτος“. 20 ὁμοιον τούτῳ παρατίθεται καὶ τὸ „εἰ νύξ ἐστίν, οὐκ ἔστιν αὕτη ἡμέρα“ δεικνυμένης τῆς ἡμέρας· καὶ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ συνημμένῳ ἀληθεῖ ὄντι, ὥς οἶεται, δυνατῷ ὄντι τῷ ἡγούμενῳ ἀδύνατον τὸ ἐπόμενον“.

Cf. [Ammonius] in Aristot. Analyt. pr. (Comm. graec. Vol. IV, 6) 25 p. 50, 13 Wal. — Philoponus ad Anal. pr. f. 42 b notabilia sunt verba: τὸ γὰρ „τοῦτο“, δεικτικὸν ὑπάρχον, ὃν τι πρᾶγμα σημαίνει, τὸ δὲ τεθνάναι μὴ ὄν· τὸ δὲ ὄν ἀδύνατον μὴ εἶναι. τὸ ἄρα „τεθνάναι τοῦτον“ ἀδύνατον.

202b Proclus in Plat. Parmen. Vol. IV p. 103 ed. Cousin. εἰ δέ τις 30 τοσοῦτων εἰς ἐξέτασιν προκειμένων εἰς τὴν Στωϊκὴν τερθρεῖαν ἀπάγοι τὸν λόγον, ζητῶν εἰ δυνατῷ ἀδύνατον ἀκολουθεῖ τὸ „εἰ τέθνηκε Δίῳν“ εἰς μέσον φέρων· εἰ οὖν τις καὶ τῶν τοιούτων ἀπόρων ἐθέλοι ποιεῖσθαι μνήμην, ἱκανῶς ὑπὸ τῶν Περιπατητικῶν ἐξητασμένων, ῥᾴδιον ἀπαντᾶν.

203 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 68. τῶν ἀξιωμαμάτων 35 τὰ μὲν ἐστίν ἀπλᾶ, τὰ δ' οὐχ ἀπλᾶ, ὥς φασιν οἱ περὶ Χρύσιππον καὶ Ἀρχέδημον καὶ Ἀθηνόδωρον καὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρίνιν· ἀπλᾶ μὲν οὖν ἐστὶ τὰ συνεστῶτα ἐξ ἀξιώματος μὴ διαφορουμένου [ἢ ἐξ

1 ἡ εἰμαρμένη scripsi, ἡ εἰμαρμένην libri. Cf. Phys. VI § 8 n. 959 sq.
10 τὸ add. Ald. 14 τε add. Wal. 15 ὥς Wal., ὧ libri. 37 καὶ coni. Menag., ἡ libri (ante Ἀρχ.). || κρίνιν B. 38 μὴ om. BP.

ἀξιωμαίων], οἷον τὸ „ἡμέρα ἐστίν“. οὐχ ἀπλᾶ δὲ ἐστὶ τὰ συνεσιῶτα ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου ἢ ἐξ ἀξιωμαίων, ἐξ ἀξιώματος μὲν διαφορουμένου, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, <ἡμέρα ἐστίν>“. ἐξ ἀξιωμαίων δέ, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ“.

- 5 **204** Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 69. ἐν δὲ τοῖς ἀπλοῖς ἀξιωμασίῃς ἐστὶ τὸ ἀποφατικὸν καὶ τὸ ἀρνητικὸν καὶ τὸ στερητικὸν καὶ τὸ κατηγορικὸν καὶ τὸ καταγορευτικὸν καὶ τὸ ἀόριστον. — — <καὶ ἀποφατικὸν μὲν> οἷον „οὐχὶ ἡμέρα ἐστίν“. εἶδος δὲ τούτου τὸ ὑπεραποφατικόν. ὑπεραποφατικὸν δὲ ἐστὶν ἀποφατικὸν ἀποφατικοῦ, οἷον „οὐχὶ ἡμέρα <οὐκ>
10 ἐστὶ“. τίθησι δὲ τὸ „ἡμέρα ἐστίν“. ἀρνητικὸν δὲ ἐστὶ τὸ συνεστὸς ἐξ ἀρνητικοῦ μορίου καὶ κατηγορήματος, οἷον „οὐδεὶς περιπατεῖ“. στερητικὸν δὲ ἐστὶ τὸ συνεστὸς ἐκ στερητικοῦ μορίου καὶ ἀξιώματος κατὰ δύναμιν, οἷον „ἀφιλάνθρωπός ἐστιν οὗτος“. κατηγορικὸν δὲ ἐστὶ τὸ συνεστὸς ἐκ πτώσεως ὀρθῆς καὶ κατηγορήματος, οἷον „Δίων περιπατεῖ“. καταγορευτικὸν
15 δὲ ἐστὶ τὸ συνεστὸς ἐκ πτώσεως ὀρθῆς δεικτικῆς καὶ κατηγορήματος, οἷον „οὗτος περιπατεῖ“. ἀόριστον δὲ ἐστὶ τὸ συνεστὸς ἐξ ἀόριστου μορίου ἢ ἀόριστων μορίων <καὶ κατηγορήματος>, οἷον „τίς περιπατεῖ“, „ἐκεῖνος κινεῖται“.

204 a [Apuleius] περὶ ἐρμηνείας 266 (p. 2, 9 Goldb.). aliae dedicativae sunt (scil. propositiones) quae dedicant aliquid de quopiam, ut „virtus bonum est“ — — aliae abdicativae, quae abdicant aliquid de quopiam, ut „voluptas non est bonum“ — — at Stoici hanc quoque dedicativam putant, cum inquirunt: „evenit cuidam voluptati bonum non esse; ergo dedicat, quid evenerit ei, id est, quid sit. idcirco dedicativa, in-
25 quirunt, est, quia et in quo negavit esse, dedicat id, quod non videtur esse“. Solum autem abdicativum vocant, cui negativa particula praeponitur. Cf. Boëth. ad Arist. de interpr. p. 383 ed. Bas.

205 Sextus adv. math. VIII 93. τῶν ἀξιωμαίων πρώτην σχεδὸν καὶ κυριωτάτην ἐκφέρουσι διαφορὰν οἱ διαλεκτικοί, καθ' ἣν τὰ μὲν ἐστὶν αὐτῶν
30 ἀπλᾶ, τὰ δ' οὐχ ἀπλᾶ. καὶ ἀπλᾶ μὲν ὅσα μῆτ' ἐξ ἐνὸς ἀξιώματος δις λαμβανομένου συνέστηκεν, μῆτ' ἐξ ἀξιωμαίων διαφερόντων διὰ τινὸς ἢ τινῶν συνδέσμων. — — 94. ἀπλᾶ λέγεται ἀξιώματα, ἐπεὶ οὐκ ἐξ ἀξιωμαίων συνέστηκεν ἄλλ' ἐξ ἄλλων τινῶν. — — 95 οὐχ ἀπλᾶ δὲ ἐτύγχανε τὰ οἷον διπλᾶ, καὶ ὅσα δ' ἐξ ἀξιώματος δις λαμβανομένου ἢ ἐξ ἀξιωμαίων διαφερόντων συνέστηκε
35 διὰ συνδέσμων τε ἢ συνδέσμων, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, ἡμέρα ἐστίν· εἰ νύξ ἐστὶ, σκότος ἐστίν· καὶ [εἰ] ἡμέρα ἐστὶ καὶ φῶς ἐστίν· ἤτοι ἡμέρα ἐστίν ἢ νύξ ἐστίν“.

96 τῶν δὲ ἀπλῶν τινὰ μὲν ὠρισμένα ἐστίν, τινὰ δὲ ἀόριστα, τινὰ δὲ μέσα· ὠρισμένα μὲν τὰ κατὰ δεῖξιν ἐκφερόμενα, οἷον „οὗτος περιπατεῖ, 40 οὗτος κἀθῆται“. δέκνυνμι γὰρ τινὰ τῶν ἐπὶ μέρους ἀνθρώπων. ἀόριστα

1 ἢ ἐξ ἀξιωμαίων del. Rossius. 3 ἡμέρα ἐστίν addidi; διαφορουμένον om. F. 6 ἀποφαντικόν P¹ in litura F. || καὶ τὸ στ. καὶ τὸ κατηγορικὸν om. B. κατηγορητικόν F. 7 ἀποφατικὸν μὲν om. BPF, ἀποφαντικὸν μὲν habet Pal. 261. 8. 9 ὑπεραποφαντικόν bis P; τοῦτο ὑπὲρ τὸ ἀποφαντικὸν F. 9 ἀποφαντικὸν ἀποφαντικοῦ FP, sed ν bis expunxit P¹. || οὐκ om. BPF, suppl. Galesius. 10. 12. 13. 15. 16 συνεστὼς (vel ὤς) BPF. 14 οὗτος (pro Δίων) BPF. 17 καὶ κατηγορήματος addidi, ἐξ ἀόριστου μορίου ἢ ἐξ ἀόριστων μορίων F. 20 dedicativae = καταφατικά, abdicativae = ἀποφατικά. 36 εἰ del. Bek.

δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ἐν οἷς ἀόριστόν τι κυριεύει μόριον, οἷον „τίς κάθηται“, μέσα δὲ τὰ οὕτως ἔχοντα „ἄνθρωπος κάθηται“ ἢ „Σωκράτης περιπατεῖ“. τὸ μὲν οὖν „τίς περιπατεῖ“ ἀόριστόν ἐστιν, ἐπεὶ οὐκ ἀφώρικέ τινα τῶν ἐπὶ μέρους περιπατούντων· κοινῶς γὰρ ἐφ' ἐκάστου αὐτῶν ἐκφέρεσθαι δύναται· τὸ δὲ „οὗτος κάθηται“ ὠρισμένον ἐστίν, ἐπεὶ περ ἀφώρικε τὸ δεικνύμενον 5 πρόσωπον. τὸ δὲ „Σωκράτης κάθηται“ μέσον ὑπῆρχεν, ἐπεὶ περ οὔτε ἀόριστόν ἐστιν, ἀφώρικε γὰρ τὸ εἶδος, οὔτε ὠρισμένον, οὐ γὰρ μετὰ δειξέως ἐκφέρεται, ἀλλ' ἔοικε μέσον ἀμφοτέρων ὑπάρχειν, τοῦ τε ἀορίστου καὶ τοῦ ὠρισμένου· γίνεσθαι δὲ φασὶ τὸ ἀόριστον ἀληθές — ὅταν τὸ ὠρισμένον ἀληθές εὐρίσκηται. — —

100 καὶ δὴ τὸ ὠρισμένον τοῦτο ἀξίωμα, τὸ „οὗτος κάθηται“ ἢ „οὗτος περιπατεῖ“, τότε φασὶν ἀληθές ὑπάρχειν ὅταν τῷ ὑπὸ τὴν δεῖ- 10 ξιν πίπτουντι συμβεβήκη τὸ κατηγόρημα, οἷον τὸ καθῆσθαι ἢ τὸ περιπατεῖν.

206 Alexander Aphrod. apud Simplicium in Aristot. phys. p. 1299, 15 36 Diels. ἐκ δὴ τούτων τῶν λόγων, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, δυνατόν ὁρμώμενον δεικνύναι τὰ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ἀξιώματα, ἃ μεταπίπτουντά τινες λέγουσιν ἀπεριγράφως, μὴ ὄντα τοιαῦτα· ἐστὶ δὲ ταῦτα τοιαῦτα „εἰ 15 ξῆ Δίῳν, ξήσεται Δίῳν“. τοῦτο γὰρ εἰ καὶ ἀληθές ἐστι νῦν, ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς τοῦ „ξῆ Δίῳν“ καὶ λήγον ἐἰς ἀληθές τὸ „ξήσεται“, ἀλλ' ἐστὶ 20 ποτέ, ὅτε τῆς προσλήψεως ἀληθοῦς οὔσης τῆς „ἀλλὰ μὴν ξῆ Δίῳν“ μεταπεσεῖται τὸ συνημμένον εἰς ψεῦδος τῷ ἔσεσθαι ποτε, ὅτε ἀληθοῦς ὄντος ἔτι τοῦ „ξῆ Δίῳν“ οὐκ ἐστὶ ἀληθές τὸ „καὶ ξήσεται“, οὐ μὴ ὄντος ἀληθοῦς τὸ ὅλον συνημμένον γίνοιτο ἂν ψεῦδος μεταπίπτον· οὐ γὰρ αἰέ, ὅτε τὸ „ξῆ“ 25 ἀληθές, καὶ τὸ „ξήσεται“, ἐπεὶ οὕτως ἀθάνατος ἂν εἴη ὁ Δίῳν. οὐ μὴν 30 ἐστὶ ὀρίσαντας εἰπεῖν, πότε οὐκ ἀληθές ἐστὶ ζῶντος αὐτοῦ τὸ „ξήσεται“. διὸ καὶ ἐν ἀπεριγράφῳ καὶ ἀορίστῳ χρόνῳ λέγουσι γίνεσθαι τὴν τῶν τοιούτων ἀξιωμάτων μεταπτώσιν.

206a Dionysius Halicarn. de compos. verb. p. 31. Re. "Εγωγ' οὖν ὅτε διέγνω συντάττεσθαι ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἐξήτουν εἴ τι 30 τοῖς πρότερον εἴρηται περὶ αὐτῆς, καὶ μάλιστα τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλοσόφοις εἰδῶς τοὺς ἄνδρας οὐ μικρὰν φροντίδα τοῦ λεκτικοῦ τόπου πεποιημένους. δεῖ γὰρ αὐτοῖς τάληθῆ μαρτυρεῖν. οὐδαμῇ δ' οὐδὲν ὑπ' οὐδενὸς εὐρῶν τῶν ὀνόματος ἠξιωμένων οὔτε μείζον οὔτ' 35 ἔλαττον συναχθὲν εἰς ἣν ἐγὼ προήρημαι πραγματείαν, ἃς δὲ Χρύσιπιος καταλέλοιπε συντάξεις διττάς, ἐπιγραφὴν ἐχούσας „Περὶ τῆς συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν“ οὐ δῆτορικὴν θεωρίαν ἐχούσας, ἀλλὰ διαλεκτικὴν, ὥς ἴσασιν οἱ τὰς βίβλους ὑνεγνωκότες, ὑπὲρ ἀξιο- 40 μάτων συντάξεως, ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν καὶ δυνατῶν καὶ ἀδυνάτων, ἐνδεχομένων τε καὶ μεταπιπτόντων καὶ ἀμφιβό-

10 Joh. Sicel. ad Hermog. Walz. Rh. Gr. VI p. 201: ὁ δὲ τῶν Στωϊκῶν ὁ λέγων τὰ ἐναντία δέχεσθαι τὴν ἀπροσδιόριστον, ἀληθές καὶ ψεῦδος (griphus, qui sequitur, nihil ad Stoicos pertinet). 17 Libros περὶ τῶν μεταπιπτόντων λόγων πρὸς Ἀθηναίῳν α' et λόγοι μεταπίπτοντες πρὸς τὴν μεσότητα γ' Chrysippi pseudepigraphos dicit index librorum. Cf. ἀξιωμάτων μεταπτώσεις n. 201. 40 μεταπίπτοντα ἀξιώματα tractantur n. 263, quem locum huc referre debebam.

λων καὶ ἄλλων τινῶν τοιοντοτρόπων, οὐδεμίαν οὔτε χρεῖαν οὔτ' ὠφέλειαν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις συμβαλλομένων, εἰς γοῦν ἡδονὴν ἢ κάλλος ἐρμηνείας, ὧν δεῖ στοχάζεσθαι τὴν σύνθεσιν· ταύτης μὲν τῆς πραγματείας ἀπέστην.

§ 5. *Περὶ τῶν οὐχ ἀπλῶν ἀξιωμαμάτων.*

Huc pertinent ex libris Chrysippi:

Περὶ τῶν οὐχ ἀπλῶν ἀξιωμαμάτων α'.

Περὶ τοῦ συμπεπλεγμένου πρὸς Ἀθηνάδην β'.

Περὶ ἀληθοῦς διεξευγμένου πρὸς Γοργιππίδην α'.

10 *Περὶ ἀληθοῦς συνημμένου πρὸς Γοργιππίδην δ'.*

Πρὸς τὸ περὶ ἀκολουθῶν α'.

207 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 71. τῶν δ' οὐχ ἀπλῶν ἀξιωματῶν συνημμένον μὲν ἔστιν, ὡς ὁ Χρύσιππος ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς φησι καὶ Διογένης ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ, 15 τὸ συνεστὸς διὰ τοῦ „εἰ“ συναπτικοῦ συνδέσμου· ἐπαγγέλλεται δὲ ὁ σύνδεσμος οὗτος ἀκολουθεῖν τὸ δεύτερον τῷ πρώτῳ, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ“. (Deinde definitur τὸ παρασυνημμένον, ὡς ὁ Κρίνιος φησὶν ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ). 72. συμπεπλεγμένον δὲ ἔστιν ἀξίωμα ὃ ὑπὸ τινων συμπλεκτικῶν συνδέσμων συμπέπλεκται, οἷον „καὶ 20 ἡμέρα ἐστὶ καὶ φῶς ἐστὶ“. διεξευγμένον δὲ ἔστιν, ὃ ὑπὸ τοῦ „ἢτοι“ διαξευκτικοῦ συνδέσμου διέξενεται, οἷον, „ἢτοι ἡμέρα ἐστὶν ἢ νύξ ἐστίν“. ἐπαγγέλλεται δὲ ὁ σύνδεσμος οὗτος τὸ ἕτερον τῶν ἀξιωματῶν ψεῦδος εἶναι. αἰτιῶδες δὲ ἔστιν ἀξίωμα τὸ συντασσόμενον διὰ τοῦ „διότι“, οἷον „διότι ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν“. οἷον γὰρ αἰ- 25 τίον ἔστι τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου. διασαφοῦν δὲ τὸ μᾶλλον ἀξίωμα ἔστι τὸ συνταττόμενον ὑπὸ τοῦ διασαφοῦντος τὸ μᾶλλον συνδέσμου καὶ τοῦ „ἢ“ μέσον τῶν ἀξιωματῶν τασσομένου, οἷον „μᾶλλον ἡμέρα ἐστὶν ἢ νύξ ἐστίν“. διασαφοῦν δὲ τὸ ἥττον ἀξίωμα ἔστι τὸ ἐναντίον τῷ προκειμένῳ, οἷον „ἥττον νύξ ἐστὶν ἢ ἡμέρα 30 ἐστίν“.

208 Galenus introductio dialectica 4 p. 10,13 Kalbf. εἰ δὲ ἐφ' ἐτέρων λέροιο <ἢ> φωνῇ, <ἄ> μῆτε ἀκολουθίαν ἔχει πρὸς ἄλληλα μῆτε μάχην ἀποφατικὴν, συμπεπλεγμένον καλέσομεν τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα, καθάπερ ἐπὶ τοῦ „Δίων περιπατεῖ καὶ Θέων διαλέγεται“. 35 ταυτὶ γὰρ οὔτε μάχην οὔτε ἀκολουθίαν ἔχοντα κατὰ συμπλοκὴν ἐρμη-

14 ὡς ὁ Χρ. φησὶν ἐν τῇ διαλεκτικῇ τέχνῃ (om. cet.) F. 15 συνεστὸς (vel. -ὤς) BPF. || εἰ διὰ B. 21 ἢ F. 24 οἷον διότι et ἐστὶ om. B., add. B² in mg. 27 „ἢ“ addidi, τοῦ om. BP. || μέσον BPF. 32 ἢ addidi; ἢ φωνῇ scil. ὁ συμπλεκτικὸς σύνδεσμος. || φωνῇ ἄ scripsi, φωνῇ libri; φωνῶν ἄ Kalbf. 33 ἀποφατικὴν del. Kalbf. 35 ἐρμηνεύεται Kalbf., ἐρμηνεύει cod.

νεύεται. διὸ κάπειδ' ἀποφάσκωμεν αὐτά, τὸν λόγον ἐκείνον ἦτοι γε ἀποφατικὴν συμπλοκὴν ἢ ἀποφατικὸν εἶναι συμπεπλεγμένον φήσομεν· οὐδὲν γὰρ πρὸς τὸ παρὸν διαφέρει συμπεπλεγμένον λέγειν ἀποφατικὸν ἢ συμπλοκὴν. — — ἀλλ' οἱ περὶ Χρύσιππον, κἀνταῦθα τῇ λέξει μᾶλλον ἢ τοῖς πράγμασι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἅπαντα τὰ διὰ τῶν συμπλεκτικῶν καλουμένων συνδέσμων συνιστάμενα κἀν ἐκ μαχομένων ἢ ἀκολούθων, συμπεπλεγμένα καλοῦσιν, ἐν οἷς μὲν ἔγκειται τις ἀκριβεία διδασκαλίας, ἀμελῶς χρώμενοι τοῖς ὀνόμασιν, ἐν οἷς δὲ οὐδὲν διαφέρουν αἱ φωναὶ σημαίνουσιν, αὐτοὶ νομοθετοῦντες ἴδια σημαίνόμενα etc.

10

209 Dexippus in Aristot. categ. p. 22, 18 Busse. φαμὲν δὴ ὅτι οἱ μόνην συμπλοκὴν τὴν μετὰ συμπλεκτικοῦ συνδέσμου προφορὰν λέγοντες τοῖς Στωϊκοῖς ἐπακολουθοῦσιν, ὧν ἀρχαιότερος Ἀριστοτέλης καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων συνηθείᾳ χρώμενος, οἵτινες τὴν τῶν πλειόνων μερῶν τοῦ λόγου σύνοδον συμπλοκὴν ὠνόμαζον.

15

210 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 29 p. 1047c. Ἀλλὰ μὴν αὐτὸς (sc. Chrysippus) τὰς διὰ δέκα ἀξιωματῶν συμπλοκάς πλήθει φησὶν ὑπερβάλλειν ἑκατὸν μυριάδας, οὔτε δι' αὐτοῦ ζητήσας ἐπιμελῶς οὔτε διὰ τῶν ἐμπείρων τὸ ἀληθὲς ἱστορήσας etc. — — Χρύσιππον δὲ πάντες ἐλέγχουσιν οἱ ἀριθμητικοί. ὧν καὶ Ἰππαρχὸς ἐστίν, ἀποδεικνύων τὸ διάπτωμα τοῦ λογισμοῦ παμμέγεθες αὐτῷ γεγονός· εἶγε τὸ μὲν καταφατικὸν ποιεῖ συμπεπλεγμένων ἀξιωματῶν μυριάδας δέκα, καὶ πρὸς ταύταις τρισχίλια τεσσαράκοντα ἑννέα, τὸ δ' ἀποφατικὸν ἑννακόσια πεντήκοντα δύο πρὸς τριάκοντα καὶ μιᾷ μυριάδι.

Cf. Plut. Quaest. Conviv. VIII 9, ubi eadem fere verba recurrunt.

25

211 Sextus adv. math. VIII 124. ἐνέσται δὲ ἀπὸ τούτων καὶ ἐπὶ τὰ συμπεπλεγμένα καὶ ἐπὶ τὰ διεξευγμένα κοινῶς τε ἐπὶ τὰ λοιπὰ εἶδη τῶν οὐχ ἀπλῶν ἀξιωματῶν διαβαίνειν. — ὅταν λέγωσιν ὑγιὲς εἶναι συμπεπλεγμένον τὸ πάντ' ἔχον ἐν αὐτῷ ἀληθῆ, οἷον τὸ „ἡμέρα ἐστὶ καὶ φῶς ἐστίν“, ψεῦδος δὲ τὸ ἔχον ψεῦδος. Haec impugnat Sextus, deinde pergit 128. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ βίῳ, φασί, τὸ κατὰ μὲν τὰ πλεῖστα μέρη ὑγιὲς ἱμάτιον, κατ' ὀλίγον δὲ διεξῶγος οὐκ ἀπὸ τῶν πλείστων καὶ ὑγιῶν μερῶν ὑγιὲς εἶναι λέγομεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὀλίγου καὶ διεξῶγός τοις διεξῶγός, οὕτω καὶ τὸ συμπεπλεγμένον, κἀν ἐν μόνον ἔχῃ ψεῦδος, πλείονα δὲ ἀληθῆ, λεχθήσεται τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ ἐνός ψεῦδος.

35

212 Galenus de simplic. medicam. II 16. Vol. XI p. 499 K. τὴν ὑποθετικὴν πρότασιν, ἣν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον ἀξίωμα συνημμένον ὀνομάζουσιν.

213 Gellius Noct. Att. XVI 8, 9. Sed quod Graeci συνημμένον ἀξίωμα dicunt — — id — tale est: „si Plato ambulat, Plato movetur“, „si dies est, sol super terras est.“

5 προσέχοντες Kalbfl., προσέχουσι cod.
10 νομοθετοῦντες Kalbfl., μόνοι αἰτοῦνται cod.

9 χρώμενοι cod., corr. Kalbfl.
27 τε ἐπὶ Bk. in adn., ἐπὶ τε libri.

Item quod illi *συμπεπλεγμένον*, nos vel „coniunctum“ vel „copulatum“ dicimus, quod est eiusdemmodi: „P. Scipio, Pauli filius, et bis consul fuit et triumphavit et censura functus est et collega in censura L. Mummi fuit“. In omni autem coniuncto si unum est mendacium, etiamsi cetera vera sunt, totum esse mendacium dicitur.

214 Sextus adv. math. VIII 88. οὐ πᾶν δέ γε δύνανται παραστῆσαι τὸ ἀντικείμενον ἡμῖν οἱ Στωϊκοί. — φασὶ γὰρ „ἀντικείμενά ἐστιν ὢν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἀποφάσει πλεονάζει, οἷον ἡμέρα ἐστίν — οὐχ ἡμέρα ἐστίν. τοῦ γὰρ ἡμέρα ἐστίν ἀξιώματος τὸ ὅτι οὐχ ἡμέρα ἐστίν ἀποφάσει πλεονάζει τῇ ὀυχί, καὶ διὰ τοῦτ' ἀντικείμενόν ἐστιν ἐκείνῳ“. ἀλλ' εἰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἀντικείμενον, ἔσται καὶ τὰ τοιαῦτα ἀντικείμενα τό τε ἡμέρα ἐστίν <καὶ φῶς ἐστίν> καὶ τὸ ἡμέρα ἐστίν <καὶ οὐχί φῶς ἐστίν> τοῦ γὰρ „ἡμέρα <ἐστίν καὶ φῶς> ἐστίν“ ἀξιώματος ἀποφάσει πλεονάζει τὸ <„ἡμέρα ἐστίν καὶ“ οὐχί φῶς ἐστίν“. οὐχί δέ γε κατ' αὐτοὺς ταῦτα ἀντικείμενά ἐστιν οὐκ ἄρα ἀντικείμενά ἐστιν <ὢν> τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἀποφάσει πλεονάζει. ναί φασιν, ἀλλὰ σὺν τούτῳ ἀντικείμενά ἐστι, σὺν τῷ τὴν ἀπόφασιν προτετάχθαι τοῦ ἑτέρου· τότε γὰρ κυριεύει τοῦ ὅλου ἀξιώματος· ἐπὶ δὲ τοῦ „ἡμέρα ἐστίν καὶ οὐχί φῶς ἐστίν“ μέρος οὕσα τοῦ παντός, οὐ κυριεύει πρὸς τὸ ἀποφατικὸν ποιῆσαι τὸ πᾶν.

215 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 73. ἔτι τῶν ἀξιωματικῶν κατὰ τε ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος ἀντικείμενα ἀλλήλοις ἐστίν, ὢν τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου ἐστίν ἀποφατικόν, οἷον τὸ „ἡμέρα ἐστίν“ καὶ τὸ „οὐχί ἡμέρα ἐστίν“. συνημμένον οὖν ἀληθές ἐστίν, οὗ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λήγοντος μάχεται τῷ ἡγουμένῳ, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, φῶς ἐστίν“. τοῦτο ἀληθές ἐστὶ τὸ γὰρ „οὐχί φῶς ἐστίν“, ἀντικείμενον τῷ λήγοντι, μάχεται τῷ „ἡμέρα ἐστίν“. συνημμένον δὲ ψεῦδός ἐστιν οὗ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λήγοντος οὐ μάχεται τῷ ἡγουμένῳ, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, Δίον περιπατεῖ“. τὸ γὰρ „οὐχί Δίον περιπατεῖ“ οὐ μάχεται τῷ „ἡμέρα ἐστίν“. (sequitur παρασυνημμένον, quod inter Crinidis fragmenta posui.) αἰτιῶδες δὲ ἀληθές μὲν ἐστίν, ὃ ἀρχόμενον ἀπὸ ἀληθοῦς εἰς ἀκόλουθον λήγει, οὐ μὴν ἔχει τῷ λήγοντι τὸ ἀρχόμενον ἀκόλουθον, οἷον „διότι ἡμέρα ἐστίν, φῶς ἐστίν“. τῷ μὲν γὰρ „ἡμέρα ἐστίν“ ἀκολουθεῖ τὸ „φῶς ἐστίν“, τῷ δὲ „φῶς ἐστίν“ οὐχ ἔπεται τὸ „ἡμέρα ἐστίν“. αἰτιῶδες δὲ ψεῦδός ἐστιν ὃ ἦτοι ἀπὸ ψεύδους ἀρχεται ἢ μὴ εἰς ἀκόλουθον λήγει ἢ ἔχει τῷ λήγοντι τὸ ἀρχόμενον ἀκόλουθον, οἷον „διότι νύξ ἐστίν, Δίον περιπατεῖ“.

216 Sextus adv. math. VIII 108. καὶ δὴ οὐχ ἀπλᾶ μὲν ἐστίν ἀξιώματα — ἅπερ ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου ἢ ἀξιωματικῶν διαφερόντων συνέστηκε καὶ ἐν οἷς σύνδεσμος ἢ σύνδεσμοι ἐπικρατοῦσιν· λαμβανέσθω δὲ ἐκ τούτων ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ καλούμενον συνημμένον. τοῦτο τολύνην συν- ἐστήκεν ἐξ ἀξιώματος διαφορουμένου ἢ ἐξ ἀξιωματικῶν διαφερόντων διὰ τοῦ „εἰ“ ἢ „ἐπεί“ συνδέσμου· οἷον ἐκ διαφορουμένου μὲν ἀξιώματος καὶ τοῦ „εἰ“ συνδέσμου συνέστηκε τὸ τοιοῦτον συνημμένον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, ἡμέρα

12. 13. 14. 15 addidi quae sententia flagitat. 16 πλεονάζει scripsi, πλεονάζειν libri. 22 ἀποφατικόν PF. || ἡμέρα οὐχί (hoc ord.) B, οὐχ ἡμέρα F.

24 οὐ μάχεται F. 30 ἂν ἐπόμενον (pro δ ἀρχόμενον) B. || ἀληθῶν B.

31 ἐπόμενον (pro ἀρχόμενον) B; ἀκόλουθον τὸ ἀρχόμενον (hoc ord.) F. || τὸ pro τῷ B. 32 τῷ B³ || τὸ F. 34 ἀνακόλουθον BPF, corr. Rossius ex Suida s. αἰτιῶδες ψεῦδος.

ἐστίν“. ἐκ διαφερόντων δὲ ἀξιωμαίων καὶ διὰ τοῦ „εἴπερ“ συνδέσμον τὸ οὕτως ἔχον „εἴπερ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν“. τῶν δὲ ἐν τῷ συνημμένῳ ἀξιωμαίων τὸ μετὰ τὸν „εἰ“ ἢ τὸν „εἴπερ“ σύνδεσμον τεταγμένον ἡγούμενον τε καὶ πρῶτον καλεῖται, τὸ δὲ λοιπὸν λήγον τε καὶ δεύτερον, καὶ ἐὰν ἀναστροφῶς ἐκφέρηται τὸ ὅλον συνημμένον, οἷον οὕτως „φῶς ἐστίν, εἴπερ ἡμέρα 5 ἐστίν“. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ λήγον μὲν καλεῖται τὸ „φῶς ἐστίν“ καίπερ πρῶτον ἐξενεχθέν, ἡγούμενον δὲ τὸ „ἡμέρα ἐστίν“, καίπερ δεύτερον λεγόμενον, διὰ τὸ μετὰ τὸν „εἴπερ“ σύνδεσμον τετάχθαι. ἡ μὲν οὖν σύστασις τοῦ συνημμένου, ὡς ἐν συντόμῳ εἰπεῖν, ἐστὶ τοιαύτη, ἐπαγγέλλεσθαι δὲ δοκεῖ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα ἀκολουθεῖν τῷ ἐν αὐτῷ πρώτῳ τὸ ἐν αὐτῷ δεύ- 10 τερον, καὶ ὅντος τοῦ ἡγουμένου ἔσεσθαι τὸ λήγον. ὅθεν σφωζομένης μὲν τῆς τοιαύτης ἐπαγγελίας καὶ ἀκολουθοῦντος τῷ ἡγουμένῳ τοῦ λήγοντος ἀληθὲς γίνεται καὶ τὸ συνημμένον, μὴ σφωζομένης δὲ ψεύδους.

217 Galenus introductio dialectica cp. 3 p. 8, 11 Kalbfl. ἐπειδὴν 15 διότι μὴ ἔστι τόδε, εἶναι τόδε νοῶμεν, οἷον <ὅτι> νύξ οὐκ ἔστιν, ἡμέραν εἶναι — — διεξενγμένον ἀξίωμα τίσι τῶν νεωτέρων φιλοσόφων (scil. Stoicis) ὀνομάζεται, καθάπερ γε καὶ συνημμένον τὸ ἕτερον εἶδος τῶν προτάσεων τῶν ὑποθετικῶν ὥς κατὰ συνέχειαν ἐλέγομεν γίνεσθαι (cf. supra: ἐπειδὴν ὑπάρ- 20 χον τι πιστεύεται δι’ ἕτερον ὑπάρχειν ἢ κατὰ συνέχειαν), οἰκειότερα δὲ ἐστὶ λέξις τὸ [τὰ] „διεξενγμένον“ τοῖς ἀξιώμασιν (ὥς δηλονότι διαιρητικὰς προτάσεις ἔφαμεν ὀνομάζεσθαι) <τοῖς> διὰ τοῦ „ἥτοι“ συνδέσμον (διαφέρει δὲ οὐδὲν „ἥ“ διὰ μιᾶς συλλαβῆς λέγειν ἢ διὰ δυοῖν „ἥτοι“). „συνημμένον“ δὲ <τοῖς> διὰ τοῦ „εἰ“ <ἢ „ἐπεὶ“>, εἴπερ ἐν καὶ οὗτοι σημαίνουσιν· ὡς ὀνο- 25 μάζεσθαι τὸν μὲν τοιοῦτον λόγον „εἰ ἡμέρα ἐστίν, ὃ ἥλιος ὑπὲρ γῆς ἐστίν“ συνημμένον ἀξίωμα κατὰ γε τοὺς νεωτέρους φιλοσόφους. — — τοὺς δὲ γε τοιούτους „ἥτοι γ’ ἡμέρα ἐστίν ἢ νύξ ἐστὶ“ διεξενγμένον μὲν ἀξίωμα παρὰ τοῖς νεωτέροις φιλοσόφοις etc.

ibid. 14 p. 32, 13 Kalbfl. καλοῦσι δὲ τὰς μὲν κατὰ συνέχειαν (scil. προτάσεις) οἱ Στωϊκοὶ συνημμένα ἀξιώματα, τὰς δὲ κατὰ διαί- 30 ρεσιν διεξενγμένα, καὶ συμφωνεῖται γε αὐτοῖς δύο μὲν γίνεσθαι συλλογισμοὺς κατὰ τὸ συνημμένον ἀξίωμα, δύο δὲ κατὰ τὸ διεξενγμέ- νον. — — τρίτον οὖν ἀναπόδεικτον τῶν περὶ τὸν Χρύσιππον ἡγουμένων ἐξ ἀποφατικοῦ συμπεπλεγμένου καὶ θατέρου τῶν ἐν αὐτῷ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ περαινόντα etc. 35

Epimerismi Homer. Cramer. Anecd. Ox. I p. 188. ὃ „ἥ“ σύνδεσμος ψιλούμενος καὶ ὀξυνόμενος σημαίνει τρία· ἢ διαξενκτικός ἐστίν ἢ ὑποδια- 40 ξενκτικός ἢ διασφαητικός — — τί διαφέρουσιν ἀλλήλων; ὅτι ὁ μὲν διαξενκτικός τὸ ἕτερον μόνον τῶν ὑποκειμένων αἰρεῖται, τὸ δὲ ἕτερον ἀναιρεῖ „ἥ ἡμέρα ἐστίν ἢ νύξ“ (τὸ ἕτερον μόνον· οὐ γὰρ δύναται ἀμφοτέρω) — — ὁ δὲ παραδιαξενκτικός καὶ ἀμφοτέρω δύναται παραλαμβάνειν, ἐπειδὴν οὕτω λέγωμεν „ἐρέσω ἢ ἐπισπᾶται τὴν κόπην ἢ ἀπωθεῖται“ (ἀμφοτέρω γὰρ

16 ὅτι add. Prantl. 18 τῆς προτάσεως cod., corr. Kalbfl. 21 τὸ διε-
ξενγμένον Kalbfl., τὸ τὰ διεξενγμένα cod. 22. 24 τοῖς addidi. 23 ἥτοι· συν-
ημμένον scripsi, τοῖς συνημμένοις cod. 24 ἢ ἐπεὶ add. Prantl. 34 συμπεπ-
λεγμένον Kalbfl., συμπεράσματος cod || καὶ θατέρου Kalbfl., καθ’ ἑτέρου cod.

ποιεῖ) — — ἔστι δὲ καὶ διασαφητικός, ὁ ἐλεγκτικὸς καλούμενος παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς, οὕτως λύσεις „βούλομ' ἐγὼ λαὸν σοὺν ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι“. ἔστι γὰρ ἥπερ ἀπολέσθαι. ἐν ἡθελί δὲ λέγεται ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

218 Gellius Noct. Att. XVI 8, 12. Est item aliud, quod Graeci διε-
 5 *ξευγμένον ἀξίωμα*, nos „disiunctum“ dicimus. Id huiusmodi est: „aut malum est voluptas aut bonum aut neque bonum neque malum est“. Omnia autem, quae disiunguntur, pugnantia esse inter sese oportet, eorumque opposita, quae *ἀντικείμενα* Graeci dicunt, ea quoque ipsa inter se ad-
 10 versa esse. Ex omnibus, quae disiunguntur, unum esse verum debet, falsa cetera. Quod si aut nihil omnium verum, aut omnia plurave quam unum vera erunt, aut quae disiuncta sunt non pugnant, aut quae opposita eorum sunt contraria inter sese non erunt, tunc id disiunctum mendacium est et appellatur *παραδιεξευγμένον*; sicuti hoc est, in quo quae opposita non sunt contraria: „aut curris aut ambulas aut
 15 stas“. — — possis enim simul eodemque tempore neque ambulare neque stare neque currere.

219 Cicero Acad. Pr. II 97. cum ab Epicuro — non impetrent, ut verum esse concedat, quod ita effabimur: „aut vivet cras Hermarchus aut non vivet“, cum dialectici sic statuunt, omne quod ita disiunctum
 20 sit, quasi ‘aut etiam aut non’ non modo verum esse, sed etiam necessarium. (paulo post:) dialectici — id est Antiochus et Stoici.

220 Galenus introductio dialectica 5 p. 12, 3 Kalbf. <ἐν> ἐνίοις δ' ἀξιώμασιν ἐγγωρεῖ μὲν εἶναι καὶ πλείω καὶ πάντα, μὴ μόνον ἐν, ἀναγκαῖον δ' ἔστι τὸ ἐν ὑπάρχειν. ὀνομάζουσι δ' ἐνιοὶ τὰ τοιαῦτα „παραδιεξευγ-
 25 μένα“, τῶν διεξευγμένων ἐν μόνον ἐχόντων ἀληθές, ἂν τ' ἐκ δυοῖν ἀξιωμάτων ἀπλῶν ἂν τ' ἐκ πλειόνων συγκέηται.

§ 6. Περὶ σημείου.

221 Sextus adv. math. VIII 244. βραχεία δ' ἴσως δεήσει καὶ περὶ τοῦ ἀρέσκοντος αὐτοῖς προλαβεῖν, καθ' ὃ ἀξίωμα θέλουσιν εἶναι τὸ σημεῖον, καὶ
 30 διὰ τοῦτο νοητόν. ὑπογράφοντες τοίνυν φασὶ σημεῖον εἶναι ἀξίωμα ἐν ὕγει συννημμένῳ καθηγούμενον, ἐκκαλυπτικὸν τοῦ λήγοντος. κρίσεις δὲ τοῦ ὕγιους συννημένου πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας εἶναι φασιν, μίαν δ' ἐξ ἀπασῶν ὑπάρχειν — — τὴν ἀποδοθησομένην. πᾶν γὰρ συννημένον ἢ ἀπὸ ἀληθοῦς ἀρχόμενον εἰς ἀληθές λήγει, ἢ ἀπὸ ψεύδους ἀρχόμενον ἐπὶ
 35 ψεύδος λήγει, ἢ ἀπ' ἀληθοῦς ἐπὶ ψεύδος, ἢ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές. ἀπὸ μὲν οὖν ἀληθοῦς ἀρχόμενον ἐπ' ἀληθές λήγει τὸ „εἰ“ εἰς θεοί, προνοία θεῶν διοικεῖται ὁ κόσμος“, ἀπὸ ψεύδους δὲ ἐπὶ ψεύδος τὸ „εἰ πέταται ἡ γῆ, πτέρυγας ἔχει ἡ γῆ“, ἀπὸ ψεύδους δὲ ἐπ' ἀληθές τὸ „εἰ πέταται ἡ γῆ, ἔστιν ἡ γῆ“, ἀπὸ δὲ ἀληθοῦς ἐπὶ ψεύδος τὸ „εἰ κινεῖται οὗτος, περιπατεῖ
 40 οὗτος“ μὴ περιπατοῦντος μὲν αὐτοῦ, κινουμένου δέ. τεσσάρων οὖν οὐδῶν τοῦ συννημένου συζυγιῶν, — — κατὰ μὲν τοὺς πρώτους τρεῖς τρόπους φασὶν ἀληθές τοῦτο γίνεσθαι — καθ' ἓνα δὲ μόνον γίνε-

22 ἐν ἐνίοις Kalbf., ἐνιοὶ cod. 24 ἐν ὑπάρχειν Kalbf., ἐνυπάρχειν cod. || ἐνιοὶ scil. Stoici, qui etiam παρασυννημένον. excogitaverunt. Cf. Gellius N. A. XVI, 8. 36 εἰ add. Bk.

σθαι ψεῦδος, ὅταν ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον λήγη ἐπὶ ψεῦδος. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ἀναζητητέον, φασί, τὸ σημεῖον οὐκ ἐν τῷ μοχθηρῷ τούτῳ συνημμένῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὑγιεῖ· εἴρηται γὰρ ἀξίωμα τὸ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγοούμενον. ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ' ἐν ἧν ὑγιές συνημμένον, τρία δέ, καθάπερ τὸ ἀπ' ἀληθοῦς ἀρχόμενον καὶ ἐπ' ἀληθές λήγον καὶ τὸ ἀπὸ ψεύδους 5 ἐπὶ ψεῦδος καὶ τὸ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές, σκεπτέον πότερον ποτε ἐν πᾶσι ζητητέον τοῖς ὑγιεῖσι συνημμένοις τὸ σημεῖον ἢ ἐν τισὶν ἢ ἐν τινί. οὐκοῦν εἰ τὸ σημεῖον ἀληθές εἶναι δεῖ καὶ ἀληθοῦς παραστατικόν, οὔτε ἐν τῷ ἀπὸ ψεύδους ἀρχομένῳ καὶ ἐπὶ ψεῦδος λήγουντι οὔτε ἐν τῷ ἀπὸ ψεύδους ἐπ' ἀληθές ὑποκείσεται. λείπεται οὖν <ἐν> ἐκείνῳ μόνον αὐτὸ τυγχάνειν τῷ ἀπὸ 10 τοῦ ἀληθοῦς τε ἀρχομένῳ καὶ ἐπ' ἀληθές λήγουντι, ὥς ἂν καὶ αὐτοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ σημειωτοῦ συνυπάρχειν ὀφείλουτος αὐτῷ. τοίνυν ὅταν λέγεται τὸ σημεῖον ἀξίωμα εἶναι ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγοούμενον, δεήσει ἐν μόνῳ ἀκούειν αὐτὸ καθηγοούμενον συνημμένῳ τῷ ἀπ' ἀληθοῦς τε ἀρχομένῳ καὶ ἐπ' ἀληθές λήγουντι. — καὶ μὴν οὐκ εἴτι ἡγεῖται 15 ἀξίωμα ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ ἀπ' ἀληθοῦς τε ἀρχομένῳ καὶ ἐπ' ἀληθές λήγουντι, τοῦτό ἐστι σημεῖον· (sequitur exemplum) δεῖ ἄρα τὸ σημεῖον — — καὶ ἐκκαλυπτικὴν ἔχειν φύσιν τοῦ λήγοντος, οἷόν ἐστι τὸ ἐν τοῖς τοιοῦτοις συνημμένοις „εἰ γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε, κεκύηκεν ἥδε“ καὶ „εἰ βρογχεῖον ἔπτυνκεν οὗτος, ἔλκος ἔχει ἐν πνεύμονι οὗτος“. τουτὶ γὰρ τὸ συνημμένον 20 ὑγιές ἐστιν, ἀρχόμενον μὲν ἀπ' ἀληθοῦς — — λήγον δ' ἐπ' ἀληθές — — μετὰ τοῦ ἐκκαλυπτικὸν εἶναι τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου· ἐκείνῳ γὰρ προσβάλλοντες κατάληψιν τούτου ποιούμεθα.

Ἔτι, φασί, τὸ σημεῖον παρὸν παρόντος εἶναι δεῖ σημεῖον. ἔνιοι γὰρ ἐξαπατάμενοι καὶ παρὸν παρωχημένου θέλουσιν εἶναι σημεῖον, ὥς ἐπὶ 25 τοῦ „εἰ οὐλὴν ἔχει οὗτος, ἔλκος ἔσχηκεν οὗτος“. εἰ μὲν γὰρ οὐλὴν ἔχει, παρὸν ἐστι, φαίνεται γὰρ, τὸ δὲ ἔλκος ἔσχηκεναι παρωχημένον, οὐκέτι γὰρ ἐστιν ἔλκος· καὶ παρὸν μέλλοντος, ὥς τὸ περιεχόμενον τῷ τοιοῦτῳ συνημμένῳ „εἰ καρδίαν τέτρωται οὗτος, ἀποθάνειται οὗτος“. τὸ μὲν γὰρ τραῦμα τῆς καρδίας εἶναι φασιν ἥδη, τὸν δὲ θάνατον μέλλειν· ἀγνοοῦσι δὲ οἱ τὰ τοιαῦτα 30 λέγοντες ὅτι ἄλλ' ἐστι τὰ παρωχημένα καὶ τὰ μέλλοντα, τὸ μέντοι σημεῖον καὶ τὸ σημειωτὸν κἂν τούτοις παρὸν παρόντος ἐστίν. ἐν τε γὰρ τῷ προτέρῳ — τὸ μὲν ἔλκος γέγονεν ἥδη καὶ παρῶχηκεν, τὸ δὲ ἔλκος ἔσχηκεναι τοῦτον ἀξίωμα καθεστηκὸς ἐνέστηκεν, περὶ γεγονότος τινὸς λεγόμενον· ἐν τε τῷ „εἰ καρδίαν τέτρωται οὗτος, ἀποθάνειται οὗτος“, ὁ μὲν θάνατος μέλλει, τὸ δὲ 35 ἀποθανεῖσθαι τοῦτον ἀξίωμα ἐνέστηκεν, περὶ μέλλοντος λεγόμενον, παρὸ καὶ νῦν ἐστιν ἀληθές. ὥστε καὶ ἀξίωμά ἐστι τὸ σημεῖον, καὶ ἐν ὑγιεῖ συνημμένῳ καθηγεῖται, τῷ ἀρχομένῳ ἀπὸ ἀληθοῦς καὶ λήγοντι ἐπ' ἀληθές, ἐκκαλυπτικόν τέ ἐστι τοῦ λήγοντος, καὶ διὰ παντὸς παρὸν παρόντος ἐστὶ σημεῖον.

Τούτων δ' ὑποδεδειγμένων κατὰ τὰς αὐτῶν ἐκείνων τεχνολογίας etc.

222 Sextus adv. math. VIII 177. τῶν μὲν αἰσθητὸν ὑπολαμβάνόντων τοῦτο (scil. τὸ σημεῖον) εἶναι, τῶν δὲ νοητόν. Ἐπικούρου μὲν γὰρ καὶ οἱ προσεστώτες αὐτοῦ τῆς αἰρέσεως ἔλεξαν αἰσθητὸν εἶναι τὸ σημεῖον, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς νοητόν.

45

10 ἐν add. Bk. 16. 17 ἀρχόμενον et λήγον libri, ipse correxi. 41 Cf. Sextus adv. math. VIII 112—117, ubi Philoni eadem sententia περὶ ἀληθοῦς συνημμένον tribuitur, quae hic ex Stoico adumbratur compendio.

223 Sextus adv. math. VIII 275. οἱ δὲ δογματικοὶ πρὸς ἕναστος μὲν τῶν οὕτως ἐπικειρημένων (argumenta scil. quibus sceptici probabant nullum esse σημεῖον) πεφίμωται, τούναντίον δὲ κατασκευάζοντες φασιν ὅτι ἄνθρωπος οὐχὶ τῷ προφορικῷ λόγῳ διαφέρει τῶν ἀλόγων ζῴων (καὶ γὰρ 5 κόρακες καὶ ψιττακοὶ καὶ κίτται ἐνάριθρους προφέρονται φωνάς) ἀλλὰ τῷ ἐνδιαθέτῳ, οὐδὲ τῇ ἀπλῇ μόνον φαντασίᾳ (ἐφαντασιοῦτο γὰρ κακεῖνα) ἀλλὰ τῇ μεταβατικῇ καὶ συνθετικῇ. διόπερ ἀκολουθίας ἔννοιαν ἔχων εὐθύς καὶ σημείου νοήσιν λαμβάνει διὰ τὴν ἀκολουθίαν· καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ σημεῖον ἔστι τοιοῦτον „εἰ τόδε, τόδε“. ἔπεται ἄρα τῇ φύσει καὶ 10 κατασκευῇ τάνθρώπου τὸ καὶ σημεῖον ὑπάρχειν. — συνωμολόγηται τε ἡ ἀπόδειξις τῷ γένει σημείου εἶναι. δηλωτικὴ γὰρ ἔστι τοῦ συμπεράσματος, καὶ ἔσται ἡ διὰ τῶν λημμάτων αὐτῆς συμπλοκὴ σημείου τοῦ ὑπάρχειν τὸ συμπέρασμα. οἶον ἐπὶ τῆς τοιαύτης „εἰ ἔστι κίνησις, ἔστι κενόν· ἔστι δὲ κίνησις· ἔστιν ἄρα κενόν“ τὸ τοιοῦτον συμπεπλεγμένον „εἰ ἔστι κί- 15 νησις, ἔστι κενόν (καὶ ἔστι κίνησις)“, διὰ τῶν λημμάτων συμπεπλεγμένον, εὐθύς καὶ σημεῖον ἔστι τοῦ συμπεράσματος τοῦ „ἔστι κενόν“. ἥτοι οὖν ἀποδεικτικοὶ εἰσι λόγοι, φασίν, οἱ κατὰ τοῦ σημείου κομισθέντες ὑπὸ τῶν ἀπορητικῶν ἢ οὐκ ἀποδεικτικοί. καὶ εἰ μὲν οὐκ εἰσιν ἀποδεικτικοί, ἀπιστοὶ καθεστᾶσιν, ὅπου γε καὶ ἀποδεικτικοὶ τυγχάνοντες μόλις ἂν ἐπιστεύθησαν· 20 εἰ δὲ ἀποδεικτικοί, δηλὸν ὅτι ἔστι τι σημεῖον· ἡ γὰρ ἀπόδειξις σημεῖον ἦν κατὰ τὸ γένος. — εἴπερ δὲ οὐδὲν οὐδενός ἔστι σημεῖον, ἥτοι σημαίνουσί τι αἱ κατὰ τοῦ σημείου ἐκφερόμεναι φωναὶ ἢ οὐδὲν σημαίνουσιν. καὶ εἰ μὲν οὐδὲν, οὐδὲ τὴν τοῦ σημείου ὑπαρξιν ἀνελοῦσιν· πῶς γὰρ οἶόν τε τὰς μηδὲν σημαίνουσας πιστεῦσθαι περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι σημεῖον; εἰ δὲ σημαίνουσι, 25 μάταιοι καθεστᾶσιν οἱ ἀπὸ τῆς σκέψεως, λόγῳ μὲν ἐκβάλλοντες τὸ σημεῖον, ἔργῳ δὲ τοῦτο παραλαμβάνοντες. — καὶ μὴν εἰ μηδὲν ἔστι θεώρημα τέχνης ἴδιον, οὐ διοίσει τῆς ἀτεχνίας ἢ τέχνης· εἰ δ' ἔστι θεώρημα τέχνης ἴδιον, ἥτοι φαινόμενόν ἐστιν ἢ ἄδηλον· ἀλλὰ φαινόμενον μὲν οὐκ ἂν εἴῃ· τὰ γὰρ φαινόμενα πᾶσιν ὁμοίως καὶ ἀδιδάκτως φαίνεται. εἰ δὲ ἄδηλον τυγχάνει, διὰ 30 σημείου θεωρηθήσεται. εἰ δὲ ἔστι τι διὰ σημείου θεωρούμενον, ἔσται τι καὶ σημεῖον. Τινὲς δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν „εἰ ἔστι τι σημεῖον, ἔστι σημεῖον· εἰ μὴ ἔστι σημεῖον, ἔστι σημεῖον. ἥτοι δ' οὐδὲν ἔστι σημεῖον ἢ ἔστιν· ἔστιν ἄρα“. (cetera § 281—284 non opus est exscribere).

§ 7. Περὶ ὄρου.

35 224 Sextus adv. math. XI 8. τὸν γὰρ ὄρον φασίν οἱ τεχνογράφοι ψιλῇ τῇ συντάξει διαφέρειν τοῦ καθολικοῦ, δυνάμει τὸν αὐτὸν ὄντα. καὶ εἰκότως· ὁ γὰρ εἰπὼν „ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητόν“ τῷ εἰπόντι „εἰ τί ἐστιν ἄνθρωπος, ἐκεῖνο ζῶον ἐστι λογικὸν θνητόν“ τῇ μὲν δυνάμει τὸ αὐτὸ λέγει, τῇ δὲ φωνῇ διάφορον. καὶ 40 ὅτι τοῦτο, συμφανὲς ἐκ τοῦ μὴ μόνον τὸ καθολικὸν τῶν ἐπὶ μέρους εἶναι περιληπτικόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὄρον ἐπὶ πάντα τὰ εἶδη τοῦ ἀπο-

10 συνωμολόγηται scripsi (cf. ibid. 289), ἀνωμολόγηται libri. || τε Bk., δὲ libri. 15 καὶ ἔστι κίνησις addidi. Ad hanc disputationem cf. n. 115—19.

διδομένου πράγματος διήκειν, οἷον τὸν μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ πάν-
 τας τοὺς κατ' εἶδος ἀνθρώπους, τὸν δὲ τοῦ ἵππου ἐπὶ πάντας τοὺς
 ἵππους. ἐνός τε ὑποταχθέντος ψεύδους ἐκάτερον γίνεται μοχθηρόν,
 τό τε καθολικὸν καὶ ὁ ὅρος. ἀλλὰ γὰρ ὡς ταῦτα φωναῖς ἐξηλλαγμένα
 κατὰ δύναμιν ἐστὶ τὰ αὐτά, ὥδε καὶ ἡ τέλειος, φασί, διαίρεσις, 5
 δύναμιν ἔχουσα καθολικὴν, συντάξει τοῦ καθολικοῦ διενήνοχεν. ὁ
 γὰρ τρόπῳ τῷδε διαιρούμενος „τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσὶν Ἕλληνες
 οἱ δὲ βάρβαροι“ ἴσον τι λέγει τῷ „εἰ τινὲς εἰσὶν ἄνθρωποι, ἐκεῖνοι
 ἢ Ἕλληνες εἰσὶν ἢ βάρβαροι“. ἐὰν γὰρ τις ἄνθρωπος εὐρίσκηται
 μήτε Ἕλλην μήτε βάρβαρος, ἀνάγκη μοχθηρὸν μὲν εἶναι τὴν διαίρεσιν, 10
 ψεῦδος δὲ γίνεσθαι τὸ καθολικόν. διόπερ καὶ τὸ οὕτω λεγόμενον
 „τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ δὲ τούτων μεταξύ“
 δυνάμει κατὰ τὸν Χρύσιππον τοιοῦτόν ἐστι καθολικόν „εἰ τινὰ
 ἐστὶν ὄντα, ἐκεῖνα ἢτοι ἀγαθὰ ἐστὶν ἢ κακὰ ἐστὶν ἢ ἀδιάφορα“.

225 Simplicius in Arist. categ. f. 16 B. ed. Bas. καὶ τοῦ μὲν ὀνό- 15
 ματος τὸ συνηρημένον ἢ, ὡς οἱ Στωϊκοὶ φασί, τὸ κεφαλαιῶδες δηλοῦντος,
 τοῦ δὲ ὀρισμοῦ τὸ διακεκριμένον etc.

226 Scholia Vaticana in Dionys. Thrac. p. 107, 5 Hilgard (Gram.
 Gr. III). ὁ δὲ Χρύσιππος λέγει ὅτι ὅρος ἐστὶν ἡ τοῦ ἰδίου ἀπό-
 δοσις, τουτέστιν ὁ τὸ ἰδίον ἀποδιδούς. ὁ δὲ Ἀντίπατρος ὁ Στωϊ- 20
 κὸς λέγει· ὅρος ἐστὶ λόγος κατ' ἀνάγκην ἐκφερόμενος, τουτέστι κατ'
 ἀντιστροφὴν· καὶ γὰρ ὁ ὅρος ἀντιστρέφειν θέλει.

Diog. Laërt. VII 60. ὅρος δὲ ἐστὶν, ὡς φησὶν Ἀντίπατρος ἐν
 τῷ πρώτῳ περὶ ὅρων λόγος κατ' ἀνάλυσιν ἀπαρτιζόντως ἐκφερόμενος
 ἢ ὡς Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ ὅρων ἰδίου ἀπόδοσις. 25

227 Galenus defin. medicae 1. Vol. XIX p. 349 K. ὅρος ἐστὶ λόγος
 κατ' ἀνάλυσιν ἀπαρτιζόντως ἐκφερόμενος.

Ibid. ὑπογραφή ἐστὶ λόγος τυπωδῶς εἰσάγων εἰς τὴν δηλουμένην τοῦ
 πράγματος γνῶσιν.

228 Alexander in Aristot. Top. p. 24 Ald. p. 42, 20. οὐκ ἄρα αὐ- 30
 ταρκες τὸ ἦν (scil. ἐν τῷ τί ἦν εἶναι), ὡς τινες ἡγοῦνται, ὧν δοκεῖ πρώ-
 τος μὲν Ἀντισθένης εἶναι, εἶτα δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς τινὲς, ἀλλὰ
 εὐλόγως τὸ εἶναι πρόσκειται.

Idem paulo post: οἱ δὲ λέγοντες ὅρον εἶναι λόγον κατὰ ἀνάλυσιν ἀπαρ-
 τιζόντως ἐκφερόμενον (ἀνάλυσιν μὲν λέγοντες τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ ὀριστοῦ καὶ 35
 κεφαλαιωδῶς, ἀπαρτιζόντως δὲ τὸ μήτε ὑπερβάλλειν μήτε ἐνδεῖν) οὐδὲν ἂν
 λέγοιεν τὸν ὅρον διαφέρειν τῆς τοῦ ἰδίου ἀποδόσεως etc.

229 Galenus de differentia pulsuum IV 2. Vol. VIII p. 708 K. ἀρ-
 ξώμεθ' οὖν αὐτίς ἀπὸ τῶν ἐννοηματικῶν ὅρων, οὓς οὐδὲν ἔφαμεν ἐρ-

5 ὥδε Bk., ὡς δὲ libri.

21 immo κατ' ἀνάλυσιν cf. locum Laërtii.

24 ἀπαρτιζόντος B.

25 Hic liber in indice n. 13 r vocatur ὅρων διαλεκτικῶν
 πρὸς Μητροδότῳ ζ'. || ἰδίον restitui ex schol. Dion. Thr., ἢ P ἢ B ἢ ὡς — ἀπό-
 δοσις om. F.

27 Antipatro tribuit Diog. La. VII 60.

29 cf. Diog. La. VII 60.

fortasse: εἰς τὴν τοῦ δηλ. πράγματος γνῶσιν.

μηνεύειν πλεον ὧν ἅπαντες ἄνθρωποι γινώσκουσιν. — οὓς οἱ δεινοὶ
περὶ τὰς προσηγορίας οὐδ' ὅρους ἀξιοῦσιν, ἀλλ' ὑπογραφάς τε καὶ ὑπο-
τυπώσεις ὀνομάζειν.

230 Galenus adv. Lycum 3. Vol. XVIII A. p. 209 K. οὕτως οὖν
5 ἀπαλδευτον ἐρωτᾷ λόγον ὁ Λύκος, ὥστε οὐκ αἰσθάνεται τὰς τέχνας
ἀπάσας ἀναιρῶν. ἐν γὰρ τοι τῇ γνῶσει τῶν διαφορῶν ἐκάστου
τῶν ὄντων αἱ τέχναι συνίστανται. καὶ τοῦτο ἐπὶ πλείστον μὲν
κὰν τῷ Φιλήβῳ διήλθεν ὁ Πλάτων εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος·
ἐφύλαξε δ' αὐτοῦ τὴν γνώμην Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος, Χρύ-
10 σιππός τε καὶ Μνησίθεος καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ διήλθεν ἐν τῷ περὶ
τέχνης γράμματι τὸν αὐτὸν λόγον.

§ 8. Περὶ λόγων

καὶ συλλογισμῶν.

Quot Chrysippus libros scripserit ad syllogisticam doctrinam perti-
15 nentes vid. n. 14 v. Λογικοῦ τόπου πρὸς τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους.

231 Galenus de libris propriis 11. Vol. XIX p. 43 K. ἔτι δὲ
παῖς ὢν, ἥνικα πρῶτον ὁ πατήρ με τῷ τὴν λογικὴν θεωρίαν Χρυσίπ-
που καὶ τῶν ἐνδόξων Στωϊκῶν διδάξοντι παρέδωκεν, ἐποιήσαμην
ἐμαντῷ τῶν Χρυσίππου συλλογιστικῶν βιβλίων ὑπομνήματα.

20 232 Galenus de libris propriis 16. Vol. XIX p. 47 K. de Stoi-
corum logica doctrina se scripsisse testatur haec: περὶ τῆς κατὰ Χρύ-
σιππον λογικῆς θεωρίας γ'. τῆς Χρυσίππου συλλογιστικῆς πρώτης
ὑπομνήματα γ'. δευτέρας ἐν. περὶ τῆς λογικῆς δυνάμεως καὶ θεω-
ρίας ζ'. περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων ἐν.
25 — — περὶ τῆς χρείας τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς θεωρημάτων β'.

233 Lucianus Icaromen. 24 (Iupiter loquitur:) τοιγαροῦν ψυχρο-
τέρους ἂν μου τοὺς βωμοὺς ἴδοις τῶν Πλάτωνος Νόμων ἢ τῶν Χρυ-
σίππου συλλογισμῶν.

234 Galenus de Hippocr. et Plat. plac. II. 3 (91) p. 178 Mü.
50 καὶ ταύτῃ διήνεγκεν ἐπιστημονικὸν δέξιως λῆμμα ῥητορικοῦ τε καὶ
γυμναστικοῦ καὶ σοφιστικοῦ, ὑπὲρ ὧν οὐδ' αὐτῶν οὐδεὶς ἐδίδαξαν
ἡμᾶς οὔτε μέθοδον οὔτε γυμνασίαν οἷγε περὶ τὸν Ζήνωνα καὶ
τὸν Χρυσίππον. ὅθεν ἀναμέμικται φύρδην ἐν τοῖς βιβλίοις αὐ-
τῶν ἐφεξῆς ἅπαντα τὰ λήμματα. καὶ πολλάκις ἡγεῖται μὲν, εἰ οὕτως
35 ἔχει, ῥητορικὸν ἐπιχέλημα, τούτῳ δ' ἔπεται γυμναστικὸν τε καὶ δια-

23 num hic commentarius pertinuit ad librum: περὶ τῶν πρώτων καὶ ἀνα-
ποδείκτων συλλογισμῶν πρὸς Ζήωνα α'? An totam syntaxin primam et alteram
commentatus est? 25 Scripsit Chrysippus: περὶ τῶν εἰς τοὺς συλλογισμοὺς
θεωρημάτων.

λεκτικόν, εἴθ' ἐξῆς ἐπιστημονικόν, εἴθ' οὕτως εἰ ἔτυχε σοφιστικόν, οὐκ εἰδότων, ὥς τὰ μὲν ἐπιστημονικὰ λήμματα πρὸς τὴν οὐσίαν ἀναφέρεται τοῦ ζητουμένου etc.

235 Diogenes Laërt. VII 45. εἶναι δὲ τὸν λόγον αὐτὸν σύστημα ἐκ λημμάτων καὶ ἐπιφορᾶς· τὸν δὲ συλλογισμόν λόγον συλλογιστικόν ἐκ 5 τούτων· τὴν δὲ ἀπόδειξιν λόγον διὰ τῶν μᾶλλον καταλαμβανομένων τὸ ἥτον καταλαμβανόμενον περαίνοντα.

236 [Ammonius] in Aristot. Analyt. pr. (Comm. graec. IV 6) p. 68, 4 Wal. τίνα τὰ ὀνόματα οἷς οἱ Στωϊκοὶ κέχρηται; οὗτοι τοίνυν τὰ πράγματα τυγχάνοντα καλοῦσι· τέλος γὰρ τὸ τυχεῖν τούτων· τὰ νοήματα ἐκφορικά. 10 ταῦτα γὰρ ἐκφέρομεν διὰ τῶν φωνῶν, τὰς φωνὰς λεκτά. τὸ συνημμένον ἢ διεξευγμένον τροπικόν διὰ τὸ τρόπον ποιεῖσθαι ἀπ' ἄλλης προτάσεως εἰς ἄλλην· τὸ ἡγούμενον ὁμοίως ἡμῖν ἡγούμενον, τὸ ἐπόμενον λῆγον, τὴν πρόσληψιν ὁμοίως ἡμῖν πρόσληψιν. — — ὃ δ' ἡμεῖς λέγομεν συμπέρασμα, ἐκεῖνοι ἐπιφορὰν καλοῦσι. τοὺς δ' ὑποθετικούς συλλογισμούς ἀναποδείκ- 15 τους καλοῦσι καὶ θέματα.

237 Ammonius in Aristot. Analyt. pr. p. 26, 36. οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἀξιώματα αὐτὰς (scil. τὰς προτάσεις) ἐκάλουν καὶ λήμματα παρὰ τὸ λαμβάνειν καὶ ἀξιοῦν αὐτὰς ἀληθεῖς εἶναι, ὥς τὰ παρὰ τοῖς γεωμέτραις ἀξιώματα.

238 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 77. τῶν δὲ λόγων οἱ μὲν 20 εἰσιν ἀπέραντοι, οἱ δὲ περαντικοί· ἀπέραντοι μὲν ὧν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐπιφορᾶς οὐ μάχεται τῇ διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῇ, οἷον οἱ τοιοῦτοι „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ· ἡμέρα δὲ ἐστὶ· περιπατεῖ ἄρα Δίῳ“. τῶν δὲ περαντικῶν λόγων οἱ μὲν ὁμωνύμως τῷ γένει λέγονται περαντικοί, οἱ δὲ συλλογιστικοί. συλλογιστικοὶ μὲν οὖν εἰσιν οἱ ἥτοι ἀναπόδεικτοι ὄντες ἢ ἀναγόμενοι ἐπὶ 25 τοὺς ἀναποδείκτους κατὰ τι τῶν θεμάτων ἢ τινά, οἷον οἱ τοιοῦτοι „εἰ περιπατεῖ Δίῳ, <κινεῖται Δίῳ· ἀλλὰ μὴν περιπατεῖ Δίῳ> κινεῖται ἄρα Δίῳ“. περαντικοὶ δὲ εἰσιν εἰδικῶς οἱ συνάγοντες μὴ συλλογιστικῶς, οἷον οἱ τοιοῦτοι „ψευδὸς ἐστὶ τὸ ἡμέρα ἐστὶ καὶ νύξ ἐστὶ· ἡμέρα δὲ ἐστὶν· οὐκ ἄρα νύξ ἐστὶν“. ἀσυλλόγιστοι δ' εἰσιν οἱ παρακείμενοι μὲν πιθανῶς 30 τοῖς συλλογιστικοῖς, οὐ συνάγοντες δέ, οἷον „εἰ ἵππος ἐστὶ Δίῳ, ζῶν ἐστὶ Δίῳ <ἀλλὰ μὴν ἵππος οὐκ ἐστὶ Δίῳ>· οὐκ ἄρα ζῶν ἐστὶ Δίῳ“. ἔτι τῶν λόγων οἱ μὲν ἀληθεῖς εἰσιν, οἱ δὲ ψευδεῖς. ἀληθεῖς μὲν οὖν εἰσι λόγοι οἱ δι' ἀληθῶν συνάγοντες, οἷον „εἰ ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ, ἡ κακία βλάπτει· <ἀλλὰ μὴν ὠφελεῖ ἡ ἀρετὴ· ἡ κακία ἄρα βλάπτει>“. ψευδεῖς δὲ εἰσιν οἱ 35

5 συστημάτων καὶ ἐπιφορᾶς (om. ἐκ λημμάτων) BPF, corr. Beier. 7 περαίνοντα P. Faber, περὶ πάντων libri. 11 λεκτά. hoc falsum esse patet.

12 Scripsit Chrysippus: σύγκρισις τῶν τροπικῶν ἀξιωμάτων α'. 14 Cf. Bekker. Anecd. gr. p. 518 καλούμενον γοῦν ἔστιν εὐρέσθαι παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τὸν „δέ γε“ (scil. σύνδεσμον) ὄντα προσληπτικόν· τοὺς γὰρ ἀπὸ συναφῆς λόγους εἰς σχηματισμὸν μετιόντας ἢ τοιαύτη σύνταξις ἢ τῶν συνδέσμων ὑπάγει· „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶν· ἡμέρα δὲ γε ἐστὶν.“ καὶ ἐπεὶ ἐν προσλήψει ἐγένετο ὁ λόγος, προσληπτικοὶ οἱ τοιοῦτοι σύνδεσμοι. 15 Scripsit idem: περὶ τῶν ἐπιφορῶν πρὸς

Ἀρισταγόραν α'. 22 οὐ om. BPF, add. Rossius e cod. Steph. 25 ἦτι B. || ἐπὶ τι BPF, τι om. vulg. 27 κινεῖται—Δίῳ supplevi. 31 ζῶν (pro Δίῳ) F. 32 ἀλλὰ μὴν—Δίῳ om. BPF. 35 necessaria supplevi. Scripsit Chrysippus: περὶ τῶν περαινόντων λόγων πρὸς Ζήνωνα α'. λόγοι συλλογιστικοὶ κατὰ ἀνάλυσιν ἐν τοῖς ἀναποδείκτοις α'.

τῶν λημμάτων ἔχοντες τι ψεῦδος ἢ ἀπέραντοι ὄντες, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν· ἡμέρα δὲ ἐστὶ· ζῆ ἄρα Δίῳν“. καὶ δυνατοὶ δ' εἰσὶ λόγοι καὶ ἀδύνατοι καὶ ἀναγκαῖοι καὶ οὐκ ἀναγκαῖοι.

- 239 Sextus adv. math. VIII 411. οἴονται τοίνυν (scil. Stoici) τρεῖς
 1 τινὰς ἀλλήλοις συζυγεῖν λόγους, τὸν τε συνακτικὸν καὶ τὸν ἀληθῆ καὶ τὸν
 ἀποδεικτικόν· ὦν τὸν μὲν ἀποδεικτικὸν πάντως ἀληθῆ τε καὶ συνακτικόν,
 τὸν δὲ ἀληθῆ πάντως συνακτικὸν μὲν ὑπάρχειν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ καὶ ἀπο-
 δεικτικόν, τὸν δὲ συνακτικὸν οὔτε πάντως ἀληθῆ οὔτε πάντως ἀποδεικτικόν.
 — καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἡμέρας οὔσης „εἰ νύξ ἐστὶ, σκότος ἐστίν· ἀλλὰ μὴν
 10 νύξ ἐστίν· σκότος ἄρα ἐστίν“ συνάγει μὲν διὰ τὸ ἐν ὑγιεῖ ἡρωτησθαι σχή-
 ματι, οὐκ ἔστι δὲ ἀληθές, τὸ δεύτερον λῆμμα ἔχων ψεῦδος, τὴν πρόσληψιν,
 τὸ „ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστίν“. ὁ δὲ οὕτως ἔχων ἡμέρας οὔσης „εἰ ἡμέρα ἐστὶ,
 φῶς ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν“ φῶς ἄρα ἐστίν“ συνακτικὸς ἅμα ἦν καὶ
 ἀληθής τῷ καὶ ἐν ὑγιεῖ ἡρωτησθαι σχήματι καὶ δι' ἀληθῶν ἀληθὲς συνάγειν.
 15 Κρίνεσθαι δὲ φασι τὸν συνακτικὸν λόγον ὅτι συνακτικὸς ἐστίν, ὅταν
 τῇ διὰ τῶν λημμάτων αὐτοῦ συμπλοκῇ ἔπῃται τὸ συμπέρασμα· οἷον τὸν
 τοιοῦτον λόγον ἡμέρας οὔσης „εἰ νύξ ἐστὶ, σκότος ἐστίν· ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστίν·
 σκότος ἄρα ἐστίν“ καίπερ μὴ ὄντα ἀληθῆ διὰ τὸ ἐπὶ ψεῦδος ἄγειν, συνακ-
 20 τικὸν εἶναι φασί· συμπλέξαντες γὰρ οὕτω τὰ λήμματα „νύξ ἐστὶ καὶ εἰ νύξ
 ἐστὶ, σκότος ἐστίν“, ποιοῦμεν συνημμένον [συλλογισμόν], ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ
 τῆς τοιαύτης συμπλοκῆς, λῆγον δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, τοιοῦτον „εἰ νύξ
 ἐστὶ καὶ εἰ νύξ ἐστὶ, σκότος ἐστίν, <σκότος ἐστίν>“. τοῦτο γὰρ τὸ συνημμένον
 ἀληθὲς ἐστὶ, διὰ τὸ μηδέποτε ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς λῆγειν ἐπὶ ψεῦ-
 25 δος· ἡμέρας μὲν γὰρ οὔσης ἀρχεται ἀπὸ ψεύδους — — καὶ λήξει ἐπὶ ψεῦ-
 δος — καὶ οὕτως ἔσται ἀληθές· νυκτὸς δὲ ἀρχεται τε ἀπ' ἀληθοῦς καὶ λήξει
 ἐπ' ἀληθές, καὶ ἔσται παρ' αὐτὸ τοῦτο ἀληθές. οὐκοῦν ὁ μὲν συνακτικὸς
 τότε ἐστίν ὑγιής, ὅταν συμπλεξάντων ἡμῶν τὰ λήμματα καὶ συνημμένον
 ποιησάντων τὸ ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς, λῆγον
 30 δ' εἰς τὸ συμπέρασμα, εὐρίσκηται τοῦτο αὐτὸ συνημμένον ἀληθές. — ὁ δ'
 ἀληθὲς λόγος κρίνεται ὅτι ἐστίν ἀληθής οὐκ ἐκ τοῦ μόνου τὸ συνημμένον
 τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς διὰ τῶν λημμάτων συμπλοκῆς καὶ λῆγον εἰς τὸ συμ-
 πέρασμα εἶναι ἀληθές, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ διὰ τῶν λημμάτων συμπεπλεγμέ-
 νου ὑπάρχειν ὑγιές· ὥς ἂν τὸ ἕτερον τούτων εὐρίσκηται ψεῦδος, καὶ τὸν
 λόγον ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι ψευδῆ. — ὥστε γίνεται ἀληθής ὁ λόγος οὔτε
 35 ὅταν τὸ συμπεπλεγμένον μόνον ἢ ἀληθὲς οὔτε ὅταν τὸ συνημμένον, ἀλλ'
 ὅταν ἀμφοτέρω ἀληθῇ. — ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς τοῦ ἀληθοῦς διαφέρει, ὅτι
 ὁ μὲν ἀληθὲς δύναται ἐναργῆ ἔχειν πάντα, φημί δὲ τὰ τε λήμματα καὶ τὴν
 ἐπιφορὰν, ὁ δὲ ἀποδεικτικὸς πλέον τι ἔχειν βούλεται, λέγω δὲ τὸ τὴν ἐπι-
 40 φορὰν ἄδηλον οὔσαν ἐκκαλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν λημμάτων. ὅθεν ὁ μὲν τοι-
 οῦτος — — ἐναργῆ ἔχων τὰ λήμματα καὶ τὴν ἐπιφορὰν ἀληθὲς ἐστὶ καὶ
 οὐκ ἀποδεικτικὸς· ὁ δὲ τοιοῦτος „εἰ γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε, κεκύηκεν
 ἥδε· ἀλλὰ μὴν γάλα ἔχει ἐν μαστοῖς ἥδε· κεκύηκεν ἄρα ἥδε“ σὺν τῷ ἀλη-
 θὲς εἶναι ἔτι καὶ ἀποδεικτικὸς ἐστίν· ἄδηλον γὰρ ἔχων τὸ συμπέρασμα —
 τοῦτο διὰ τῶν λημμάτων ἐκκαλύπτει.

20 συλλογισμόν seclusi. 21 λῆγον scripsi, λήγοντα libri. 21. 22 εἰ et
 σκότος ἐστίν supplevi. 25 τε Bk., μὲν libri. 32 τὸ huc transposui, quod
 post λημμάτων collocant libri. 36 Ad haec adhibe disputationem περὶ σημείου
 n. 221 v.

239a [Apuleius] *περὶ ἐρμηνείας* 277 (p. 15, 11 Goldb.). Est et altera probatio communis omnium etiam indemonstrabilium, quae dicitur „impossibile“ appellaturque a Stoicis „prima constitutio“ vel „primum expositum“. quod sic definiunt: „Si ex duobus tertium quid colligitur, alterum eorum cum contrario illationis colligit contrarium reliqui“. — — quae res inventa est adversus eos, qui concessis acceptionibus id, quod ex illis colligitur, impudenter recusant. — — nec frustra constituerunt dialectici eum modum verum esse, cuius adversum illationis cum alterutra acceptione tollit reliquam. At Stoici quidem tantum negativa particula praeposita putant illationem recusari etc.

10

240 Sextus adv. math. VIII 429. *περὶ μὲν οὖν τῶν περαινόντων πολλῆς καὶ ἀκριβοῦς οὔσης ζητήσεως οὐκ ἀνάγκη νῦν διεξελθεῖν, περὶ δὲ τῶν ἀπεράντων λόγων ἐπὶ ποσὸν ὑποδεικτέον. τοίνυν φασὶ τετραχῶς γίνεσθαι τὸν ἀπέραντον λόγον, ἥτοι κατὰ διάρτησιν ἢ κατὰ παρολκὴν, ἢ κατὰ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτηῆσθαι σχήματι ἢ κατὰ ἔλλειψιν. — ἀλλὰ κατὰ 15 διάρτησιν μὲν ὅταν μηδεμίαν ἔχη κοινωνίαν καὶ συνάρτησιν τὰ λήμματα πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς τὴν ἐπιφοράν, οἷον ἐπὶ τοῦ τοιούτου λόγου „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν· ἀλλὰ μὴν πυροὶ ἐν ἀγορᾷ πωλοῦνται· φῶς ἄρα ἐστίν“. — — κατὰ δὲ παρολκὴν ἀπέραντος γίνεται ὁ λόγος ὅταν ἔξωθεν τι καὶ περισσῶς παραλαμβάνηται τοῖς λήμμασι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ οὕτως ἔχοντος „εἰ 20 ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρετὴ ὠφελεῖ· φῶς ἄρα ἐστίν“. — — διὰ δὲ τὸ ἐν μοχθηρῷ ἠρωτηῆσθαι σχήματι ἀπέραντος γίνεται λόγος ὅταν ἐν τινι τῶν παρὰ τὰ ὑγιῆ σχήματα θεωρουμένων ἐρωτηθῇ σχήματι· οἷον ὅντος ὑγιῶς σχήματος τοῦ τοιούτου „εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον· τὸ δὲ γε πρῶτον, τὸ ἄρα δεύτερον“, ὅντος δὲ καὶ τοῦ „εἰ τὸ πρῶτον τὸ 25 δεύτερον· οὐχὶ δὲ γε τὸ πρῶτον, οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον“, φάμεν τὸν ἐν τοιούτῳ σχήματι ἐρωτηθέντα „εἰ τὸ πρῶτον τὸ δεύτερον· οὐχὶ δὲ γε τὸ πρῶτον· οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον“ ἀπέραντον εἶναι, οὐχ ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐν τῷ τοιούτῳ σχήματι λόγον συνερωτᾶσθαι δι’ ἀληθῶν ἀληθῆς συνάγοντα (δύναται γάρ, οἷον ὁ τοιοῦτος „εἰ τὰ τρία τέσσαρά ἐστιν, τὰ ἕξ ὁκτώ ἐστιν· οὐχὶ δὲ γε τὰ 30 τρία τέσσαρά ἐστιν· οὐκ ἄρα τὰ ἕξ ὁκτώ ἐστιν“), τῷ δὲ δύνασθαι τινας λόγους ἐν αὐτῷ τάττεσθαι μοχθηρούς, καθάπερ καὶ τὸν τοιοῦτον „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν· ἀλλὰ μὴν οὐκ ἐστίν ἡμέρα· οὐκ ἄρα ἐστὶ φῶς“. — κατ’ ἔλλειψιν δὲ ἀπέραντος ἐγίνετο ὁ λόγος, ὅταν ἐλλείπη τι τῶν συνακτικῶν λημμάτων. οἷον „ἥτοι κακόν ἐστιν ὁ πλοῦτος ἢ ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος· οὐχὶ 35 δὲ γε κακόν ἐστιν ὁ πλοῦτος· ἀγαθόν ἄρα ἐστίν ὁ πλοῦτος“. ἐλλείπει γάρ ἐν τῷ διεξυγμένῳ τὸ ἀδιάφορον εἶναι τὸν πλοῦτον, ὥστε τὴν ὑγιῆ συνερωτησὶν τοιαύτην μᾶλλον ὑπάρχειν „ἥτοι ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος ἢ κακόν ἐστιν ἢ ἀδιάφορον· οὔτε <δέ γ’> ἀγαθόν ἐστιν ὁ πλοῦτος οὔτε κακόν· ἀδιάφορον ἄρα ἐστίν“.*

40

241 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 79. εἰς δὲ καὶ ἀναπόδεικτοί τινες, τῷ μὴ χρῆζειν ἀποδείξεως, ἄλλοι μὲν παρ’ ἄλλοις, παρὰ δὲ τῷ Χρυσίππῳ πέντε, δι’ ὧν πᾶς λόγος πλέκεται,

2 indemonstrabilium = τῶν ἀναποδείκτων.

5 illationis = τῆς ἐπιφορᾶς.

19 Scripsit Chrysippus: περὶ τῶν παρελκόντων λόγων πρὸς Πάσυχον β’.

22 Scripsit idem: περὶ τῶν κατὰ ψευδῆ σχήματα συλλογισμῶν ε’.

add. Bk.

39 δέ γ’

οὔτινες λαμβάνονται ἐπὶ τῶν περαντικῶν καὶ ἐπὶ τῶν συλλογιστικῶν καὶ ἐπὶ τῶν τροπικῶν. πρῶτος δὲ ἐστὶν ἀναπόδεικτος, ἐν ᾧ πᾶς λόγος συντάσσεται ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου, ἀφ' οὗ ἄρχεται τὸ συνημμένον, καὶ τὸ λῆγον ἐπιφέρει, οἷον „εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δὲύτερον· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δὲύτερον“. δὲύτερος δ' ἐστὶν ἀναπόδεικτος ὁ διὰ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ λήγοντος τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου ἔχων συμπέρασμα, οἷον „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν· ἀλλὰ μὴν νύξ ἐστίν· οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστίν“. ἡ γὰρ πρόσληψις γίνεται ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῷ λήγοντι καὶ ἡ ἐπιφορὰ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῷ ἡγουμένῳ. τρίτος δ' ἐστὶν ἀναπόδεικτος ὁ δι' ἀποφατικοῦ συμπλοκῆς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ ἐπιφέρων τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ, οἷον „οὐχὶ τέθνηκε Πλάτων καὶ ζῇ Πλάτων· ἀλλὰ μὴν τέθνηκε Πλάτων· οὐκ ἄρα ζῇ Πλάτων“. τέταρτος δὲ ἐστὶν ἀναπόδεικτος ὁ διὰ διεξευγμένου καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ διεξευγμένῳ τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ ἔχων συμπέρασμα, οἷον „ἥτοι τὸ πρῶτον ἢ τὸ δὲύτερον· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· οὐκ ἄρα τὸ δὲύτερον“. πέμπτος δὲ ἐστὶν ἀναπόδεικτος, ἐν ᾧ πᾶς λόγος συντάσσεται ἐκ διεξευγμένου καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ διεξευγμένῳ ἀντικειμένου καὶ ἐπιφέρει τὸ λοιπόν, οἷον „ἥτοι ἡμέρα ἐστὶν ἢ νύξ ἐστίν· οὐχὶ δὲ νύξ ἐστίν· ἡμέρα ἄρα ἐστίν“.

242 Sextus adv. math. VIII 223. εὐθέως γάρ, ἵνα μικρὸν ἄνωθεν προλάβωμεν, ἀναπόδεικτοι λέγονται διχῶς, οἳ τε μὴ ἀποδεδειγμένοι καὶ οἳ μὴ χρεῖαν ἔχοντες ἀποδείξεως τῷ αὐτόθεν εἶναι περιφανὲς ἐπ' αὐτῶν τὸ ὅτι συνάγουσιν. ἐπεδείξαμεν δὲ πολλάκις ὡς κατὰ τὸ δὲύτερον σημαινόμενον ταύτης ἡξίωται τῆς προσηγορίας οἱ κατ' ἀρχὴν τῆς πρώτης περὶ συλλογισμῶν εἰσαγωγῆς παρὰ τῷ Χρυσίππῳ τεταγμένοι. νυνὶ δὲ ἐφ' ὁμολόγῳ τούτῳ γνωστέον ὅτι πρῶτος μὲν ἐστὶν ἀναπόδεικτος ὁ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἡγουμένου, τὸ λῆγον ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ ἔχων συμπέρασμα. τουτέστιν ὅταν λόγος δύο ἔχῃ λήμματα, ὧν τὸ μὲν ἕτερόν ἐστι συνημμένον τὸ δὲ ἕτερον ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ, ἔχῃ δὲ καὶ ἐπιφορὰν τὸ λῆγον ἐν τῷ αὐτῷ συνημμένῳ, τότε ὁ τοιοῦτος λόγος πρῶτος ἀναπόδεικτος καλεῖται, οἷον ὁ οὕτως ἔχων „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν· φῶς ἄρα ἐστίν“. οὗτος γὰρ τὸ μὲν ἕτερον τῶν λημμάτων ἔχει συνημμένον, τὸ „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν“, τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἡγούμενον ἐν τῷ συνημμένῳ „ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν“, τὸ <δὲ> „φῶς ἄρα ἐστίν“ τρίτον τὴν ἐπιφορὰν τὸ λῆγον τοῦ συνημ-

1 συλλογισμῶν PF. 3 λόγος om. F. || ἄρχεται τι BPF, corr. Cobet.
7 ἔχον BP. 8 verba ἐστὶ—ἡμέρα om. BF (suppl. m. 2 in marg.) 11 ἀποφα-
τικοῦ BPF, ἀποφατικῆς vulgo. 13 καὶ ζῇ Πλάτων om B. 15 ἔχον PF.
37 δὲ add. Bk

μένον. — δεύτερος δ' ἐστὶν ἀναπόδεικτος ὁ ἐκ συνημμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῷ λήγοντι ἐν ἐκείνῳ τῷ συνημμένῳ, τὸ ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ ἔχων συμπέρασμα. τουτέστιν ὅταν λόγος πάλιν ἐκ δυοῖν συνεστῶς λημμάτων, ὧν τὸ μὲν ἕτερόν ἐστι συνημμένον, τὸ δὲ ἕτερον ἀντικείμενον τῷ λήγοντι ἐν τῷ συνημμένῳ, ἔχῃ δὲ καὶ ἐπιφορὰν τὸ 5 ἀντικείμενον τῷ ἡγουμένῳ, τότε ὁ τοιοῦτος γίνεται δεύτερος ἀναπόδεικτος, ὡς τὸ „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστίν· οὐχὶ δέ γε φῶς ἐστίν· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡμέρα“. τό τε γὰρ „εἰ ἐστὶν ἡμέρα, φῶς ἐστίν“ τὸ ἕτερον λῆμμα τοῦ λόγου συνημμένον ἐστὶ, τό τε „οὐχὶ δέ γε φῶς ἐστίν“ λοιπὸν λῆμμα τοῦ λόγου καθεστῶς, ἀντικείμενόν ἐστι τῷ λήγοντι ἐν 10 τῷ συνημμένῳ· ἢ τε ἐπιφορὰ ἢ „οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστίν“ τὸ ἀντικείμενον ἦν τοῦ ἡγουμένου. — τρίτος δὲ ἐστὶ λόγος ἀναπόδεικτος ὁ ἐξ ἀποφατικοῦ συμπλοκῆς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ, τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ ἔχων συμπέρασμα, οἷον „οὐχὶ καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ νύξ ἐστίν· ἡμέρα δὲ ἐστίν· οὐκ ἄρα ἐστὶ νύξ“. τὸ 15 μὲν γὰρ „οὐχὶ καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ νύξ ἐστίν“ ἀποφατικὸν ἦν συμπλεγμένου τοῦ „καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ νύξ ἐστίν“, τὸ δὲ „ἡμέρα ἐστὶ“ τὸ ἕτερον ἐτύγχανε τῶν ἐν τῇ [συμπλοκῇ], τὸ δὲ „οὐκ ἄρα ἐστὶ νύξ“ τὸ ἀντικείμενον ἦν τῷ λοιπῷ τῶν ἐν τῇ συμπλοκῇ. — Οἱ μὲν οὖν λόγοι τοιοῦτοί τινές εἰσι, τρόποι δὲ αὐτῶν καὶ ὥσπερ εἰ σχήματα 20 ἐν οἷς ἡρώτηνται οἱ οὕτως ἔχοντες, τοῦ μὲν πρώτου ἀναποδείκτου· „εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον· τὸ δέ γε πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον“. τοῦ δὲ δευτέρου „εἰ τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον· οὐχὶ δέ γε τὸ δεύτερον· οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον“, τοῦ δὲ τρίτου „οὐχὶ καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον· τὸ δέ γε πρῶτον· οὐκ ἄρα τὸ δεύτερον“. — Ἐτι χρὴ γινώσκειν 25 ὅτι τῶν ἀναποδείκτων οἱ μὲν εἰσιν ἀπλοῖ οἱ δὲ οὐχ ἀπλοῖ· ὧν ἀπλοῖ μὲν εἰσιν οἱ αὐτόθεν σαφεῖς ἔχοντες τὸ ὅτι συνάγουσιν — — ὁποῖοι εἰσιν οἱ ἐκκείμενοι. — — οὐχ ἀπλοῖ δὲ εἰσιν οἱ ἐκ τῶν ἀπλῶν πεπλεγμένοι καὶ ἔτι χρεῖαν ἔχοντες τῆς εἰς ἐκείνους ἀναλύσεως, ἵνα γνωσθῶσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ συνάγουσιν. τούτων δὲ τῶν οὐχ ἀπλῶν οἱ 30 μὲν ἐξ ὁμογενῶν εἰσι συνεστῶτες, οἱ δὲ ἐξ ἀνομογενῶν, καὶ ἐξ ὁμογενῶν μὲν ὥσπερ οἱ ἐκ δυοῖν πρώτων ἀναποδείκτων πεπλεγμένοι ἢ ἐκ δυοῖν δευτέρων, ἐξ ἀνομογενῶν δὲ ὥσπερ οἱ ἐκ πρώτου ἀναποδείκτου συνεστῶτες ἢ ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου, καὶ κοινῶς οἱ τούτοις παραπλήσιοι (sequuntur apud Sextum § 230 exempla).

35

243 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 81. ἐπ' ἀληθείᾳ δὲ ἀληθὲς ἔπεται, κατὰ τοὺς Στωϊκούς, ὡς τῷ „ἡμέρα ἐστὶ“ τὸ „φῶς ἐστὶ“ καὶ ψεύδει ψεύδος, ὡς τῷ „νύξ ἐστὶ“ ψεύδει τὸ „σκότος ἐστὶ“, καὶ ψεύδει ἀλη-

20 Cf. [Apuleius] περὶ ἑρμην. 279 (p. 17,11 Goldb.) Stoici porro pro litteris numeros usurpant, ut „si primum, secundum; atqui primum; secundum igitur.“ 37 τὸ B. 38 τὸ BP.

θές, ὡς τῷ „ἔπτασθαι τὴν γῆν“ τὸ „εἶναι τὴν γῆν“. ἀληθεὶ μέντοι ψεῦδος οὐκ ἀκολουθεῖ τῷ γὰρ „εἶναι τὴν γῆν“ τὸ „πέτεσθαι τὴν γῆν“ οὐκ ἀκολουθεῖ.

244 Galenus introductio dialectica 7 p. 16, 18 Kalbf. κατὰ μὲν δὴ
 5 τοὺς τοιοῦτους συλλογισμοὺς (locutus erat de quinque illis Chrysippi ἀναποδείκτοις) αἱ προτάσεις ἡγεμονικαὶ τῶν προσλήψεων· οὔτε γὰρ ἐν τῷ διεξευγμένῳ <πλείους ἢ δύο γίνονται προσλήψεις οὔτ' ἐν τῷ συνημμένῳ>, κατὰ δὲ τὴν ἑλλιπῆ μάχην ἐν μόνον οἶόν τε προσλαμβάνειν· ὅπερ οἱ περὶ Χρύσιππον οὐχ ἡγεμονικὰ μόνον ἀλλὰ καὶ τρο-
 10 πικὰ <τὰ> τοιαῦτα τῶν ἀξιωματῶν ὀνομάζουσιν, ὡς ἂν ἐπ' αὐτοῖς ὅλου τοῦ συλλογισμοῦ πηγνυμένου καθάπερ ἐπὶ τρόπιδι νεώς. καὶ μέντοι καὶ τῶν ἐκ τοῦ Περιπάτου τινές. ὥσπερ καὶ Βόηθος οὐ μόνον ἀναποδείκτους ὀνομάζουσι τοὺς ἐκ τῶν ἡγεμονικῶν λημμάτων συλλογισμούς, ἀλλὰ καὶ πρώτους· ὅσοι δὲ ἐκ κατηγορικῶν προ-
 15 τάσεών εἰσιν ἀναπόδεικτοι συλλογισμοί, τούτους οὐκ ἔτι πρώτους ὀνομάζειν συγχωροῦσι· καίτοι καθ' ἑτερόν γε τρόπον οἱ τοιοῦτοι πρότεροι τῶν ὑποθετικῶν εἰσιν, εἴπερ γε καὶ αἱ προτάσεις αὐτῶν, ἐξ ὧν σύγκεινται, πρότεραι βεβαίως εἰσίν· οὐδεὶς γὰρ ἀμφισβητήσει τὸ μὴ οὐ πρότερον εἶναι τὸ ἀπλοῦν τοῦ συνθέτου.

245 Galenus introductio dialectica 6 p. 15, 8 Kalbf. ὀνομάζουσι
 δὲ τρόπον οἱ διαλεκτικοὶ τὰ τῶν λόγων σχήματα, οἶον ἐπὶ μὲν τοῦ <ἐκ συνημ>μένου καὶ τοῦ ἡγουμένου τὸ λῆγον περαινόντος, ὃν ὁ Χρύσιππος ὀνομάζει πρῶτον ἀναπόδεικτον, ὁ τοιοῦτος τρόπος
 25 ἐστίν „εἰ τὸ $\bar{\alpha}$, τὸ $\bar{\beta}$ · τὸ δὲ $\bar{\alpha}$ · τὸ ἄρα $\bar{\beta}$ “. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐκ συνημμέ-
 νου <καὶ τοῦ> ἀντικειμένου τῷ εἰς ὃ λήγει τὸ τοῦ ἡγουμένου ἀντι-
 κείμενον ἐπιφέροντος, ὃν καὶ αὐτὸν ὁ Χρύσιππος δεύτερον ἀνα-
 πόδεικτον ὀνομάζει, τοιοῦτός ἐστιν „εἰ τὸ $\bar{\alpha}$, τὸ $\bar{\beta}$ · οὐχὶ δὲ τὸ
 30 δεύτερον, οὐκ ἄρα τὸ πρῶτον“, ὥσπερ γε καὶ πρὸς τοῦ τρίτου κατὰ τοῦτον, ὃς ἐξ ἀποφατικοῦ συμπεπλεγμένου καὶ ἐνὸς τῶν ἐν αὐτῷ
 τὸ ἀντικείμενον τοῦ λοιποῦ παρέχει, τοιοῦτος ὁ τρόπος ἐστίν „οὐχὶ
 τὸ $\bar{\alpha}$ καὶ τὸ $\bar{\beta}$ · <τὸ δὲ $\bar{\alpha}$ · οὐκ ἄρα τὸ $\bar{\beta}$ >. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοῦ τε-
 τάρτου κατὰ τὸν αὐτόν, ὃς ἐκ διεξευγμένου καὶ ἐνὸς τῶν ἐν αὐτῷ
 τοῦ λοιποῦ τὸ ἀντικείμενον ἐπιφέρει, τοιοῦτός τις ὁ τρόπος ἐστίν
 „ἤτοι τὸ $\bar{\alpha}$ ἢ τὸ $\bar{\beta}$ · τὸ δὲ $\bar{\alpha}$ · οὐκ ἄρα τὸ $\bar{\beta}$ “. Καὶ τοίνυν καὶ πρὸς τοῦ

1 τὸ B¹PF. || μέν τι F. 2 τὸ B. || αὐτὴν B (pro altero τὴν γῆν).

7 πλείους—συνημμένῳ supplevi secundum Kalbf., qui παραδιεξευγμένῳ pro συνημμένῳ.

8 τὴν ἑλλιπῆ μάχην substituit auctor in locum tertii thematis Chrysippi. 10 τὰ add. Kalbf. 11 τρόπιδι My., τρόπιν cod. 16 καίτοι

My., καὶ τοῖς cod. || γε My., τε cod. 22 ὃν ὁ Kalbf., ἐν ᾧ libri. 24 ἐπεὶ cod., corr. My. 25 καὶ τοῦ add. Kalbf. 30 παρέρει vel περαινει conl.

Kalbf. || οὐχὶ τὸ scripsi, οὐχ ὑπὸ cod.; οὐχὶ τὸ τε Kalbf. 31 τὸ— $\bar{\beta}$ suppl. Kalbf. 32 τὸν αὐτόν Prantl, τῶν αὐτῶν cod. || ὃς Kalbf., ὅσα cod.

πέμπτον, ὃς <ἐκ> διεξευγμένον καὶ τοῦ ἀντικειμένου ἐνὸς τῶν ἐν αὐτῷ τὸ λοιπὸν ἐπιφέρει, τοιοῦτός [δὲ] ἐστὶν ὁ τρόπος „ἦτοι τὸ $\bar{\alpha}$ ἢ τὸ $\bar{\beta}$ · <οὐχὶ δὲ τὸ $\bar{\alpha}$, τὸ ἄρα $\bar{\beta}$ >“.

246 Galenus introductio dialectica 5 p. 13, 10 Kalbf. ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ συνέχειαν ὑποθετικῆς προτάσεως, ἣν οἱ περὶ τὸν Χρύ-⁵σιππον ὀνομάζουσιν συνημμένον ἀξίωμα, προσλαβόντες μὲν τὸ ἡγούμενον ἔξομεν τὸ λῆγον συμπέρασμα, προσλαβόντες δὲ τὸ τοῦ λήγοντος ἀντικείμενον ἔξομεν συμπέρασμα τὸ τοῦ ἡγουμένου ἀντικείμενον, οὐ μὴν οὔτε τὸ λῆγον προσλαβόντες οὔτε τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡγουμένου συμπέρασμα ἔξομεν.

10

247 Galenus introductio dialectica 19 p. 48, 23 Kalbf. διὰ τοῦτο οὖν οὐδὲ τοὺς ὑπὸ Χρυσίππου συντεθέντας ἐν ταῖς τρισὶ Συλλογιστικαῖς ἀρχήστοις ἐπιδεικτέον μοι νῦν ἐστὶν ἀρχήστοις ὄντας· ἐτέρῳθι γὰρ ἔδειξα τοῦτο, καθάπερ καὶ <περὶ> τῶν περραντικῶν ὑπ' αὐτοῦ κληθέντων· ἐδείχθη<σαν> γὰρ καὶ τούτων ἔνιοι μὲν οὐκ ἰδίον¹⁵ τι γένος ὄντες συλλογισμῶν, ἀλλὰ <διὰ> πεπονθυίας λέξεως ἐρμηνευόμενοι, ποτὲ μὲν κατ' ἀκολουθίας ὑπέρθεσιν ****· οἱ δὲ ὑποσυλλογιστικοὶ κληθέντες ἐν ἰσοδυναμούσαις λέξεσι τοῖς συλλογιστικοῖς λεγόμενοι· τέλος δὲ περιττοὶ πρὸς τούτοις οὓς ἀμεθόδους ὀνομάζουσιν, οἷς οὐδενὸς ὄντος ὅλως μεθοδικοῦ λόγου συλλογιστέον.

20

248 Galenus de Hippocr. et Plat. plac. II 3 (92) p. 182 Mü. νυνὶ δὲ πῶς μὲν οἱ διὰ δύο τροπικῶν ἢ τριῶν ἀναλύονται συλλογισμοὶ καὶ πῶς οἱ ἀδιαφόρως περαίνοντες ἢ τινες ἄλλοι τοιοῦτοι, τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ θέματι προσχωρώμενοι, πολλοῖς ἔστι συντυχεῖν ἀκριβῶς ἡσκημένοις, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἐπ' ἄλλοις,²⁵ ὅσοις διὰ τοῦ τρίτου θέματος ἢ τετάρτου συλλογισμοὺς ἀναλύουσιν. (καίτοι τούτων τοὺς πλείστους ἔνεστιν ἐτέρως ἀναλύειν συντομώτερον, ὡς Ἀντίπατρος ἔγραψεν, πρὸς τῷ καὶ περιεργίαν εἶναι οὐ μικρὰν ἀχρήστον πράγματος ἅπασαν τὴν τῶν τοιούτων συλλογισμῶν συμπλοκὴν, ὡς αὐτὸς ὁ Χρυσίππος ἔργῳ μαρτυρεῖ, μηδαμόθι³⁰ τῶν ἑαυτοῦ συγγραμμάτων εἰς ἀπόδειξιν δόγματος ἐκείνων δεηθεὶς τῶν συλλογισμῶν. ὅπως δὲ χρὴ γνωρίζειν τε καὶ διακρίνειν ἐπιστημονικὰ λήμματα διαλεκτικῶν τε καὶ ῥητορικῶν καὶ σοφιστικῶν οὐκέτι

1 ὃς<ἐκ>διεξευγμένον Prantl, ὁ διεξευγμένος cod. || ἐνὸς Prantl, ἐν ᾧ cod.
2 δὲ del. Prantl. 3 οὐχὶ— $\bar{\beta}$ suppl. Kalbf. 13 ἀχρήστοις scripsi, ἀχρήστοις cod.; del. Kalbf. 14 περὶ add. Kalbf. 15 ἐδείχθησαν My., ἐδείχθη cod.
16 διὰ add. Kalbf. || ἐρμηνευόμενοι Prantl, ἐρμηνευόμενον cod. 17 κατ' ἀκολουθίας Prantl, κατ' ἀκολουθοῦσαν cod. 19 πρὸς τούτοις scripsi, πρὸς αὐτοὺς cod.; potest etiam παρ' αὐτοῖς scribi. 20 οἷς—συλλογιστέον corruptela laborant. 26 ἐν ἄλλοις <συλλογισμοῖς> Müller. || συλλογισμοὺς del. Müller.
30 πλοκὴν CM συμπλοκὴν ceteri. 33 οὐκέτι <οὔτε> Müller.

ἔγραψαν ἀξιόλογον οὐδὲν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον, οὐδὲ φαίνονται χρῶμενοι.

ibidem (93) p. 184 Mü. πρὸς μέντοι τοὺς Στωϊκοὺς ἀναγκαῖόν ἐστι μακρὸν ἀνύεσθαι λόγον, ἀνθρώπους ἐν μὲν τοῖς ἀχρήστοις τῆς
5 λογικῆς θεωρίας ἱκανῶς γεγυμνασμένους, ἐν δὲ τοῖς χρηστέμοις ἀγυμνα-
στοτάτους τε ἅμα καὶ μοχθηραῖς ὁδοῖς ἐπιχειρημάτων ἐντεθραμμένους.
— — περὶ δὲ τοῦ προτεθέντος ἀεὶ ζητοῦσι, πρὶν ὅπως χρὴ ζητεῖν
καταστήσασθαι —

249 Sextus adv. math. VIII 443. τὸ μὲν γὰρ λέγειν μὴ ἀρέσκειν
10 τῷ Χρυσίππῳ μονολημμάτων εἶναι λόγους, ὃ τάχα τινὲς ἐροῦσι
πρὸς τὴν τοιαύτην ἔνστασιν, τελέως ληρωδές. οὔτε γὰρ ταῖς Χρυσίπ-
που φωναῖς ὡς πυθοχρήστοις παραγγέλμασιν ἀνάγκη πείθεσθαι, οὔτε
μαρτυρία προσέχειν ἀνδρῶν ἐστὶν εἰς οἰκείαν ἀπόρρῃσιν ἐκ μάρτυρος
τοῦ τὸ ἐναντίον λέγοντος· Ἀντίπατρος γάρ, τῶν ἐν τῇ στωικῇ αἰρέσει
15 ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν, ἔφη δύνασθαι καὶ μονολημμάτων λόγους
συνίστασθαι.

Cf. Alexander Aphrod. in Arist. Topica p. 6 Ald. οὓς γὰρ οἱ
περὶ τὸν Ἀντίπατρον μονολημμάτων συλλογισμοὺς λέγουσιν, οὐκ
εἰσὶ λογισμοί, ἀλλ' ἐνδεῶς ἐρωτῶνται, ὡς οὗτοι· ἀναπνεῖς· ζῆς ἄρα.

250 Plutarchus de comm. not. 2 p. 1059e. Τὸ γάρ, ὦ ἄριστε,
συμπεπλεγμένον τι δι' ἀντικειμένων μὴ φάναι ψεῦδος εὐπόρως
εἶναι· λόγους δὲ πάλιν αὖ φάναι τινὰς ἀληθῆ τὰ λήμματα
καὶ τὰς ἀγωγὰς ὕγιεις ἔχοντας, ἔτι καὶ τὰ ἀντικείμενα τῶν
συμπερασμάτων ἔχειν ἀληθῆ, ποίαν ἔννοιαν ἀποδείξεως ἢ τίνα
25 πείστεως οὐκ ἀνατρέπει πρόληψιν;

251 Dexippus in Aristot. categ. p. 25, 22 Busse. ἀλλὰ δὴ πῶς ἀπαν-
τήσομεν τοῖς ἐριστικοῖς, οἳ τὰ μὴ ὑπάρχοντα τῷ κατηγορουμένῳ λαμβάνοντες
ὡς λεγόμενα κατ' αὐτοῦ ποιοῦσι πρὸς τῷ ὑποκειμένῳ τὸν τῆς ἀποφάσεως
συλλογισμόν; οἷον ὁ ἄνθρωπος τοῦ Σωκράτους καθ' ὑποκειμένου κατηγο-
30 ρεῖται, κατὰ δὲ τοῦ ἀνθρώπου λέγεται τὸ μὴ εἶναι Σωκράτην· οὐκοῦν καὶ
κατὰ Σωκράτους ῥηθεῖν ἂν τὸ μὴ εἶναι Σωκράτην. Πάλιν γὰρ καὶ πρὸς
τούτους ὑπολογιζόμεθα, οὐχ ὡς οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι, τὴν τῶν ἀποφα-
τικῶν ὑπεξαιρέσιν, ἀλλ' ὡς Ἀριστοτέλης διδάσκει, τὴν τῶν κατ' οὐσίαν
ὑπαρχόντων λῆψιν, ἣν ἐκεῖνοι οὐ παρασώσάμενοι παραλογίζονται, τὰ μὴ ὑπαρ-
35 χοντα ὡς καθ' ὑποκειμένου λεγόμενα οὐσίαν προσλαμβάνοντες.

252 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 390, 16 Wal. ὥστε ἀνά-
παιν κατ' αὐτὸν (scil. Aristotelem) ἢ ὡς οἱ νεώτεροι ἀξιοῦσιν οἱ ὑπο-
θετικοὶ λόγοι περὶαντικοὶ μὲν, οὐ συλλογισμοὶ δέ, — — συλλογισμοὶ δ' οἱ
κατηγορικοί.

40 253 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 373, 28 Wal. Ἀριστοτέλης
μὲν οὖν οὕτως περὶ τῶν κατὰ τὰς λέξεις μεταλήψεων φέρεται· οἱ δὲ νεώ-

1 οὐδὲ scripsi, οὔτε libri. 13 εἰς οἰκείαν — λέγοντος corruptela laborant.

21 συμπεπερασμένον libri deteriores.

41 dixerat enim Aristot. Anal. pr. I

τεροι, ταῖς λέξεσιν ἐπακολουθοῦντες οὐκέτι δὲ τοῖς σημαينوμένοις, οὐ ταυτόν φασι γίνεσθαι ἐν ταῖς εἰς τὰς ἰσοδυναμούσας λέξεις μεταλήψεσι τῶν ὄρων· ταυτόν γὰρ σημαίνοντος τοῦ „εἰ τὸ *A* τὸ *B*“ τῷ ἀκολουθεῖν τῷ *A* τὸ *B*, συλλογιστικὸν μὲν λόγον φασὶν εἶναι τοιαύτης ληφθείσης τῆς λέξεως „εἰ τὸ *A* τὸ *B*, τὸ δὲ *A*, τὸ ἄρα *B*“, οὐκέτι δὲ συλλογιστικὸν ἀλλὰ πε- 5 ραντικὸν τὸ „ἀκολουθεῖ τῷ *A* τὸ *B*, τὸ δὲ *A*, τὸ ἄρα *B*“.

254 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 262, 28. δι' ὑποθέσεως δὲ ἄλλης, ὡς εἶπεν (scil. Aristoteles), εἶεν ἂν καὶ οὗς οἱ νεώτεροι συλλογισμοὺς μόνους βούλονται λέγειν· οὗτοι δ' εἶδιν οἱ διὰ τροπικοῦ, ὡς φασι, καὶ τῆς προσλήψεως γινόμενοι, τοῦ τροπικοῦ ἢ συνημμένου 10 ὄντος ἢ διεzeugμένου ἢ συμπεπλεγμένου, οὗς οἱ ἀρχαῖοι λέγουσι μικτοὺς ἐξ ὑποθετικῆς προτάσεως καὶ δεικτικῆς, τοῦτ' ἔστι κατηγορικῆς. cf. ibid. p. 263, 12. — p. 264, 7. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ διαιρητικοῦ „ἦτοι τόδε ἢ τόδε“, ὃ καὶ αὐτὸ ἐκ τροπικοῦ καὶ τῆς προσλήψεως λέγουσιν. — p. 265, 3. ἃ μὲν γὰρ λέγουσι τροπικά, ἐν πᾶσι δι' ὑποθέσεως καὶ ὁμο- 15 λογίας ὡς φανερά παραλαμβάνεται· ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ δεῖται δείξεως τὰ μεταλαμβάνόμενα καὶ προσλαμβάνόμενα, εἰ ὅλως εἶεν χρεώδεις οἱ τοιοῦτοι λόγοι· ὡς ὅπου μὴ δεῖται δείξεως τὸ μεταλαμβάνόμενον, οὐδὲ συλλογισμὸς ἔστι τὸ γινόμενον, πάντων γε φανερῶν ὄντων.

255 Alexander in Aristot. Anal. pr. p. 278, 6 Wal. ἔστι δὲ ἡ τοι- 20 αὕτη σύνθεσις κατὰ τὸ τρίτον ὑπὸ τῶν νεωτέρων καλούμενον θέμα γινόμενη. — — 11. τοῦ δὲ γε τρίτου καλουμένου θέματος ἡ περιοχὴ καὶ αὐτοῦ ἔχει ὥδε „ὅταν ἐκ δυεῖν τρίτον τι συνάγεται, ἐνὸς δὲ αὐτῶν ἔξωθεν ληφθῇ συλλογιστικά, ἐκ τοῦ λοιποῦ καὶ ἐκ τῶν ἔξω- 25 θεν τοῦ ἐτέρου συλλογιστικῶν τὸ αὐτὸ συναχθήσεται.“

256 Simplicius in Arist. de caelo p. 236, 33 Heibg. ἡ δὲ τοιαύτη ἀνάλυσις τοῦ λόγου ἢ τὸ συμπέρασμα λαμβάνουσα καὶ προσλαμβάνουσα ἄλ- λην πρότασιν κατὰ τὸ τρίτον λεγόμενον παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς θέμα περαι- νεται, οὗ λόγος κατὰ τοὺς παλαιούς τοιοῦτος· ἐὰν ἐκ δυεῖν τρίτον τι συνά- γηται, τὸ δὲ συναγόμενον μετ' ἄλλου τινὸς ἔξωθεν συνάγῃ τι, καὶ ἐκ τῶν 30 πρῶτων δυεῖν καὶ τοῦ ἔξωθεν προσληφθέντος συναχθήσεται τὸ αὐτό.

257 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 283, 7 Wal. οἷον εἰ λάβοι- μεν τὸ *A* κατὰ τοῦ *B*, τὸ *B* κατὰ τοῦ *Γ*, τὸ *Γ* κατὰ τοῦ *Δ*, τὸ *Δ* κατὰ τοῦ *Ε*, τὸ *Α* ἄρα κατὰ τοῦ *Ε*. — — ἐν τῇ τοιαύτῃ τῶν προτάσεων συνεχελᾷ τό τε συνθετικόν ἔστι θεώρημα, περὶ οὗ προειρήκαμεν, καὶ οἱ καλούμενοι 35 ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐπιβάλλοντές τε καὶ ἐπιβαλλόμενοι. — — οἱ δὲ ἐπιβάλλοντές τε καὶ ἐπιβαλλόμενοι καλούμενοι εἶεν ἂν ἐν ταῖς συνεχῶς λαμβανομέναις προτάσεσι χωρὶς τῶν συμπερασμάτων. ἐπιβαλλόμενοι μὲν γὰρ εἰσιν, ὧν παρεῖται τὸ συμπέρασμα, ἐπιβάλλοντες δέ, ὧν ἡ δεικτικὴ πρό- τασις παρεῖται· τὰ γὰρ συμπεράσματα τὰ παραλειπόμενα τῶν ἐπιβαλλομένων 40 συλλογισμῶν, οἳ εἰσι πρῶτοι τῇ τάξει, προτάσεις εἰσὶ δεικτικαὶ τῶν ἐπιβαλ- λόντων, οἳ εἰσι δεύτεροι τῇ τάξει, οἷον τὸ *A* κατὰ παντὸς τοῦ *B*, τὸ *B* κατὰ παντὸς τοῦ *Γ*, τὸ *Γ* κατὰ παντὸς τοῦ *Δ*, τὸ *Δ* κατὰ παντὸς τοῦ *Α*. ἐπι- βαλλόμενος γὰρ ἔστιν ὁ πρῶτος, οὗ παρεῖται τὸ συμπέρασμα, ὃ ἔστιν „*A* κατὰ παντὸς τοῦ *Γ*“. ἐπιβάλλων δὲ ὁ ἐκ τε τοῦ παρειμένου τοῦ „τὸ *A* 45

p. 49^b 3 δεῖ δὲ καὶ μεταλαμβάνειν ἃ τὸ αὐτὸ δύναται ὀνόματα ἀντ' ὀνομάτων.
39 παρεῖται bis Ald., παρειᾶται B.

κατὰ τοῦ Γ⁶ καὶ ἐκ τοῦ „τὸ Γ κατὰ τοῦ Δ“ δεικνύμενος, οὗ ἔστι συμπέρασμα „τὸ ἄρα Α κατὰ τοῦ Δ“. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν εἰρημένων καὶ ὁ ἐπιβάλλων καὶ ὁ ἐπιβαλλόμενος ἐν πρώτῳ σχήματι· δύναται δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην καὶ ἐκ δευτέρου σχήματος ἐπιβάλλειν συλλογισμὸς ἐκ πρώτου σχήματος συλλογισμῷ· ἂν γὰρ „τὸ Α κατὰ παντὸς τοῦ Β, τὸ Β κατὰ παντὸς τοῦ Γ, τὸ Α κατ’ οὐδενὸς τοῦ Δ, <τὸ Γ κατ’ οὐδενὸς τοῦ Δ>“ γίνεταί ὁ μὲν ἐπιβαλλόμενος ἐν πρώτῳ σχήματι, οὗ συμπέρασμα „τὸ Α <κατὰ παντὸς τοῦ> Γ, ὁ δὲ ἐπιβάλλων αὐτῷ ἐν δευτέρῳ σχήματι, ὁ ἔχων προτάσεις „τὸ Α κατὰ παντὸς τοῦ Γ“, ὃ παρεῖται ὃν συμπέρασμα τοῦ πρώτου, 10 προτάσεις δὲ τούτου, καὶ „τὸ Α κατ’ οὐδενὸς τοῦ Δ“, ἔχων συμπέρασμα „τὸ Γ κατ’ οὐδενὸς τοῦ Δ“. — δύναται δὲ καὶ ἀνάπαλιν ὁ ἐπιβαλλόμενος εἶναι ἐν δευτέρῳ σχήματι, ὁ δὲ ἐπιβάλλων ἐν τῷ πρώτῳ (sequitur exemplum). τῇ αὐτῇ μεθόδῳ καὶ ἐκ τοῦ τρίτου σχήματος ἔστι καὶ ἐπιβάλλοντα καὶ ἐπιβαλλόμενον λαβεῖν καὶ πρὸς τῶν ἐν πρώτῳ τινὰ σχήματι καὶ 15 πρὸς τῶν ἐν δευτέρῳ· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῶν αὐτῶν σχημάτων πρὸς ἀλλήλους, τοὺς μὲν ἐν πρώτῳ πρὸς ἀλλήλους, τοὺς δὲ ἐν δευτέρῳ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοὺς ἐν τρίτῳ ὁμοίως· ἀλλὰ καὶ τρεῖς συλλογισμοὺς ἔστιν οὕτως λαβεῖν ἐκ τῶν τριῶν σχημάτων ἐπιβάλλοντάς τε καὶ ἐπιβαλλομένους κατὰ τὸ παραδεδομένον συνθετικὸν θεώρημα, ὃ οἱ μὲν περὶ Ἀριστοτέλῃ τῇ χρεῖα παρα- 20 μετρήσαντες παρέδωκαν ἐφ’ ὅσον αὕτη ἀπῆται, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς παρ’ ἐκείνων λαβόντες καὶ διελόντες ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τὸ καλούμενον παρ’ αὐτοῖς δεύτερον θέμα καὶ τρίτον καὶ τέταρτον, ἀμελήσαντες μὲν τοῦ χρησίμου, πᾶν δὲ τὸ ὅπως οὖν δυνάμενον λέγεσθαι ἐν τῇ τοιαύτῃ θεωρίᾳ, καὶ ἄχρηστον ἢ, ἐπεξελθόντες τε καὶ ζηλώσαντες.

25 258 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 263, 26. διαφέρειν δὲ δοκεῖ κατὰ τοὺς ἀρχαίους τὸ μεταλαμβάνομενον τοῦ προσλαμβάνομενον· ἐφ’ ὃν μὲν γὰρ ἐν τοῖς εἰλημμένοις ἔγκειται τε καὶ ἔστι τὸ λαμβανόμενον, οὐ μὴν οὕτως οὐδὲ τοιοῦτον οἷον λαμβάνεται, ἐπὶ τούτων τὸ λαμβανόμενον μεταλαμβάνομενόν ἐστιν· οὐ γὰρ ἔξωθεν προστίθεται, ἀλλὰ κείμενον ἄλλως μεταλα- 30 βάνεται εἰς ἄλλο· ἐν γὰρ τῷ „εἰ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστὶ“ τὸ „ἡμέρα ἐστίν“, ὃ προσλαμβάνομενον οἱ νεώτεροι λέγουσιν, ἔγκειται μὲν, οὐ μὴν τοιοῦτον ὁποῖον λαμβάνεται· τίθεται μὲν γὰρ ἐν τῷ συνημμένῳ ἐν ὑποθέσει τε καὶ ἀκολουθίᾳ, λαμβάνεται δὲ ὡς ὑπάρχον. — — προσλαμβάνομενον δὲ λέγουσιν, ἐφ’ ὃν τοῖς κειμένοις ἔξωθεν τι προστίθεται etc.

35 Cf. p. 262, 6. μεταλαμβάνομενον λέγων ἐκεῖνο, οὗ ἡ δεῖξις καὶ ὁ συλλογισμὸς γίνεταί, ὃ ἔστι ποτὲ μὲν — — ποτὲ δὲ — — ποτὲ δὲ, ὃ οἱ νεώτεροι προσλαμβάνομενον λέγουσιν. p. 324, 16.

259 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 164, 27 Wal. ὅθεν δῆλον, ὅτι καὶ ταῦτα, περὶ ὧν αὐτὸς μὲν οὐκ εἴρηκε (scil. Aristoteles), λέγουσι δὲ 40 οἱ νεώτεροι, ἀχρηστῶν ὄντων πρὸς ἀπόδειξιν, δι’ ἀχρηστῶν οὐ δι’ ἄγνοϊαν παρέλιπεν, οἷοι εἰσιν οἱ διαφορούμενοι λόγοι ἢ ἀδιαφόρως περαινόντες ἢ ἡ ἄπειρος ὕλη λεγομένη καὶ καθόλου τὸ θέμα τὸ δεύτερον καλούμενον παρὰ τοῖς νεωτέροις.

6 τὸ Γ κατ’ οὐδενὸς τοῦ Δ addidi.

7 κατὰ παντὸς τοῦ addidi.

9 παρεῖται ὃν scripsi, παρειατέον libri. Ad totam disputationem cf. n. 242 extr., quae dicuntur περὶ τῶν οὐχ ἀπλῶν συλλογισμῶν. 41 οἱ om. BM. || διαφορούμενοι Wal. || διαφόρως BM.

260 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 21, 28 Wal. καθόλου γάρ, εἴ τι εἴη συναγόμενον μὲν, οὐ μὴν ἐκ τῶν κειμένων, ἀλλ' ἑτέρας προτάσεως προσλήψει, τὸ τοιοῦτον ἀναγκαῖον μὲν ζηθήσεται, οὐ μὴν συλλογισμὸς ἤδη τοῦτο· ὅποιοι εἰσι καὶ οἱ ἀμεθόδως περαίνοντες λόγοι παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς, οἷον εἰ λέγοι τις „τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου μείζον, τὸ δὲ δεύ- 5 τερον τοῦ τρίτου, τὸ ἄρα πρῶτον τοῦ τρίτου μείζον“. τοῦτο γὰρ ἀναγκαίως μὲν ἔπεται, οὐ μὴν καὶ συλλογιστικῶς, εἰ μὴ προσληφθῇ τις ἕξωθεν πρότασις ἢ λέγουσα „τὸ τοῦ μείζονος μείζον καὶ τοῦ ἐλάττονος ἐκείνου μείζον ἐστίν“. p. 22, 17 καὶ ὅλως τοιοῦτον τὸ εἶδός ἐστι τῶν λόγων, οὓς οἱ νεώτεροι λέγουσιν ἀμεθόδως περαίνοντας, οἷόν ἐστι καὶ τὸ „ἡμέρα ἐστίν· 10 ἀλλὰ καὶ σὺ λέγεις ὅτι ἡμέρα ἐστίν· ἀληθεύεις ἄρα“.

Cf. p. 68, 21. ὅσοι δὲ ἡγοῦνται ἐκ δύο ἐπὶ μέρους συλλογιστικῶς τι συναγεσθαι, ὥς οἱ τοὺς παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς λεγόμενους ἀμεθόδως περαίνοντας παρεχόμενοι εἰς δεῖξιν τούτου καὶ ἄλλα τινὰ παραδείγματα ἀθροίζοντες — ἴστωσαν — πρὸς τῷ καὶ τὰ παραδείγματα, ἃ παρέχονται, μὴ 15 τοῖς λαμβανομένοις καὶ τιθεμένοις ἔχειν ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενον τὸ συμπέρασμα, μηδὲ „τῷ ταῦτα εἶναι“ (Anal. pr. I 1 p. 24^b 20) ἀλλὰ τῷ ἀληθῆ εἶναι ἐπ' αὐτῶν τὴν καθόλου πρότασιν, παρ' ἧς ἔχοντες τὸ συμπέρασμα, ἐν τῇ τῶν προτάσεων λήψει παραλιπόντες ἐκείνην, τὴν ἐλάττονα εἰς δύο διαιροῦσιν. πάντες γὰρ οὕτως συνάγουσιν τῶν λεγόμενων ὑπ' αὐτῶν ἀμεθόδως 20 περαίνειν οἱ τὰς δύο προτάσεις ἐπὶ μέρους ἔχοντες· ῥᾷδιον δὲ ἐπὶ τῶν παραδειγμάτων, ὧν παρέχονται, τοῦτο δεικνύναι. καὶ τἄλλα δέ, ὅσα ἡμαρτημένως λαμβάνουσι βιαζόμενοι δεικνύναι συλλογιστικὴν τὴν τοιαύτην συζυγίαν, οὐ χαλεπὸν ἐλέγχειν.

p. 344, 11. οὐ γὰρ εἰ ὁ συλλογισμὸς ἐξ ἀνάγκης δεικνυσί τι, ἤδη καὶ 25 ἔνθα ἂν ἦ ἐξ ἀνάγκης τι δεικνύμενον τῷ τοῖς κειμένοις ἔπεσθαι, τοῦτο συλλογισμὸς ἐστίν. p. 345, 13. τοιοῦτοί εἰσι καὶ οὓς λέγουσιν οἱ νεώτεροι ἀμεθόδως περαίνοντας. οὓς ὅτι μὲν μὴ λέγουσι συλλογιστικῶς συνάγειν, ὕγιως λέγουσι· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν εἰσι τοιοῦτοι. ὅτι δὲ ἡγοῦνται ὁμοίους αὐτοὺς εἶναι τοῖς κατηγορικοῖς συλλογισμοῖς, περὶ ὧν ἡ 30 παροῦσα πραγματεία, οὕτως λαμβανομένους, ὥς τιθέασιν αὐτούς, τοῦ παντὸς διαμαρτάνουσιν· εἰ γὰρ ἦσαν τούτοις ὅμοιοι, εἶχον ἂν καὶ τὸ εἶναι συλλογισμοί.

Alexander in Aristot. Top. p. 10 Ald. p. 14, 20. τοιοῦτοι δὲ εἰσι λόγοι καὶ οἱ ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς λεγόμενοι ἀμεθόδως περαίνοντες. Secun- 35 tur eadem explicationes quas ex Analyticorum commento apposui.

261 Alexander in Aristot. Anal. pr. (p. 24^b 18) p. 18, 12 Wal. πάνν δὲ καλῶς τὸ δεῖν ἕτερον τῶν τεθέντων εἶναι τὸ συμπέρασμα προσέθηκεν (scil. Aristoteles). — τὸ γὰρ χρειῶδες τοῦ συλλογισμοῦ οὐ παρέχεται τὸ „εἰ ἡμέρα ἐστίν, φῶς ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν· φῶς ἄρα ἐστίν“ καὶ ὅλως 40 οἱ λεγόμενοι ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀδιαφόρως περαίνοντες. τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ διαφορούμενοι, οἷός ἐστιν „εἰ ἡμέρα ἐστίν, ἡμέρα ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν· ἡμέρα ἄρα ἐστίν“. p. 19, 3. ὁ γὰρ ἐξ ἀντιφάσεως διαιρετικὸς συλλογισμὸς οὐχ ὥς ταῦτὸν τῷ μεταλαμβανομένῳ ἢ, ὥς οἱ νεώτεροί φασι, προσλαμβανομένῳ τὸ συμπέρασμα ἐπιφέρει· ὁ γὰρ λέγων 45 „ἦτοι ἡμέρα ἐστίν ἢ οὐκ ἐστίν ἡμέρα“ εἶτα προσλαμβάνων τὸ ἕτερον τῶν ἐν τῷ διαιρετικῷ, ἢ τὸ ἀποφατικὸν τὸ „ἀλλὰ μὴν οὐκ ἐστίν ἡμέρα“ ἢ τὸ καταφατικὸν τὸ „ἡμέρα ἐστίν“, ἔχει μὲν συναγόμενον ἢ τὸ „οὐκ ἄρα ἡμέρα ἐστίν“ ἢ τὸ „ἡμέρα ἄρα ἐστίν“, ὃ δοκεῖ ταῦτὸν εἶναι τῷ προσειλημένῳ, ἦτοι τῷ

„ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστιν ἡμέρα“ ἢ τῷ „ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν“· οὐ μὴν ὡς ταὐτὸν ὃν αὐτῷ ἐπιφέρεται, ἀλλ' ὡς ἀντικείμενον τῷ ἑτέρῳ τῶν ἐν τῷ διαιρετικῷ. — ibid. 20. ὃ ἀναγκαῖον καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς λέγειν, εἴ γε ἐν τοῖς διαιρετικοῖς καὶ διαξενκτικοῖς συλλογισμοῖς φασι τῇ προσλήψει
 5 θατέρου τῶν ἐν τῷ διεξευγμένῳ τὸ ἀντικείμενον ἔπεσθαι τοῦ λοιποῦ τῆς συλλογιστικῆς συμπλοκῆς. p. 20, 10. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ οἱ διαφοροῦμενοι λόγοι λεγόμενοι ὑπ' αὐτῶν συλλογιστικοί, οἷός ἐστιν ὁ „εἰ ἡμέρα ἐστίν, ἡμέρα ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν· ἡμέρα ἄρα ἐστίν“. οὔτε γὰρ τὴν χρεῖαν τὴν τοῦ συλλογισμοῦ παρέχεται, ἔτι τε, εἰ ἡ τοῦ ἐπομένου
 10 πρόσληψις ἐν τοῖς συνεχέσιν ἀσυλλόγιστος, ἐν δὲ τοῖς τοιούτοις συνεχέσι ταὐτὸν τὸ ἡγούμενον τῷ ἐπομένῳ, ἢ πρόσληψις οὐ μᾶλλον τοῦ ἡγούμενου ἢ τοῦ ἐπομένου γίνεται etc.

Cf. Ammonius in Aristot. Anal. pr. p. 27, 35, 32, 13 Wal.

262 [Apuleius] περὶ ἐρμηνείας 272 (p. 9, 12 Goldb.) supervacanei
 15 sunt moduli Stoicorum non idem differenter peragentes: „aut dies est aut nox; atqui dies est; <igitur dies est>“. item idem geminantes: „si dies est, dies est; <atqui dies est>; dies igitur est“.

263 Alexander in Aristot. Top. p. 8 Ald. p. 10, 5. οὐδὲ συλλογισμὸς οὖν ἔτι εἰη ἂν ὁ μὴ τὴν χρεῖαν σφῶν τὴν τοῦ συλλογισμοῦ. τοιοῦτος δὲ
 20 ὁ συλλογισμὸς ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα τινι τῶν κειμένων· οἷοι εἶσι κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς οἱ διαφοροῦμενοί τε καὶ οἱ ἀδιαφόρως περαινέειν ὑπ' αὐτῶν λεγόμενοι· διαφοροῦμενοι μὲν γὰρ εἰσι κατ' αὐτοὺς οἱ τοιοῦτοι „εἰ ἡμέρα ἐστίν, ἡμέρα ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν· ἡμέρα ἄρα ἐστίν“. ἀδιαφόρως δὲ περαίνοντες ἐν οἷς τὸ συμπέρασμα ταὐτόν ἐστιν ἐνὶ
 25 τῶν λημμάτων, ὡς ἐπὶ τῶν τοιούτων „ἤτοι ἡμέρα ἐστίν ἢ νύξ ἐστίν· ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστίν· ἡμέρα ἄρα ἐστίν“.

264 Alexander in Aristot. Analyt. pr. p. 84, 5 Wal. (εἰ τὸ M τῷ μὲν N παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ E μὴ παντὶ) συναχθήσεται τὸ N οὐ παντὶ τῷ E. τοιοῦτός ἐστιν ὁ ὑποσυλλογιστικὸς ὑπὸ τῶν νεωτέρων λεγόμενος ὁ λαμβάνων μὲν τὸ ἰσοδυναμοῦν τῇ προτάσει τῇ συλλογιστικῇ,
 30 ταὐτὸν δὲ καὶ ἐκ ταύτης συνάγων· τῷ γὰρ „τινὶ μὴ ὑπάρχειν“ τὸ „μὴ παντὶ ὑπάρχειν“ ἰσοδυναμοῦν μετείληπται. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν οὖν λέγουσι τοὺς τοιούτους συλλογισμούς, εἰς τὴν φωνὴν καὶ τὴν λέξιν βλέποντες· ἀλλ' Ἀριστοτέλης πρὸς τὰ σημαινόμενα ὁρῶν, ἐφ' ὧν ὁμοίως σημαίνεται, οὐ
 35 πρὸς τὰς φωνάς, τὸν αὐτὸν φησι συναγέσθαι συλλογισμὸν καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ τῆς λέξεως ἐν τῷ συμπεράσματι μεταλήψει, ἂν ἢ συλλογιστικῇ ὅλως συμπλοκῇ.

265 Alexander in Aristot. Anal. pr. p. 20, 2 Wal. ἐν γοῦν τοῖς μὴ ἐξ ἀντικειμένων διαιρετικοῖς, ὡς ἐν τοῖς ἐξ ἐναντίων, οὐδετέρῳ τῶν κειμένων
 40 ταὐτὸν τὸ συμπέρασμα οὐδὲ τῇ λέξει, ὅτι μὴ συμπίπτει ἐπὶ τούτων τὸ ἀντικείμενον τῷ ἑτέρῳ τῷ λοιπῷ ταὐτὸν εἶναι· ἐν γὰρ τῷ „ἤτοι ἡμέρα ἐστίν ἢ νύξ ἐστίν, ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστιν ἡμέρα, νύξ ἄρα ἐστίν“ — τὸ „νύξ ἐστίν“ οὐδετέρῳ ταὐτὸν τῶν εἰλημμένων, οἷς τε τῷ τροπικῷ ὑπ' αὐτῶν (scil. a Stoicis) λεγομένῳ (ἦν γὰρ ἐκεῖνο „ἤτοι ἡμέρα ἐστίν ἢ νύξ ἐστίν“ τὸ ὅλον

10 συνεχῇ appellat, quae Stoici συνημμένα.

15 fortasse: idem non.

16. 17 necessaria inserui.

21 διαφοροῦμενοι aliis locis dicuntur.

32 οὖν

scripsi, οὐ B, om. a LM.

τοῦτο) οὔτε τῇ προσλήψει· ἡ γὰρ πρόσληψις ἐστὶν „ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστιν ἡμέρα“· ὧν ἀμφοτέρων ἕτερόν ἐστι τὸ „νύξ ἐστίν“.

266 Sextus adv. math. VIII 310. τούτων δὴ οὕτως ἐχόντων ἡ ἀπόδειξις πρὸ παντὸς ὀφείλει λόγος εἶναι, δεύτερον συνακτικὸς, τρίτον καὶ ἀληθής, τέταρτον καὶ ἄδηλον ἔχων συμπέρασμα, πέμπτον καὶ ἐκκαλυπτόμενον⁵ τοῦτο ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν λημμάτων. (hoc exemplis illustratur § 311—313) 314. συνδραμόντων οὖν πάντων τούτων, τοῦ τε συνακτικὸν εἶναι τὸν λόγον καὶ ἀληθῆ καὶ ἀδήλου παραστατικόν, ὑφίσταται ἡ ἀπόδειξις· ἔνθεν καὶ οὕτως αὐτὴν ὑπογράφουσιν „ἀπόδειξις ἐστὶ λόγος δι’ ὁμολογουμένων λημμάτων κατὰ συναγωγὴν ἐπιφορὰν ἐκκαλύπτων ἄδηλον“.

267 Sextus adv. math. VIII 367. ἀλλ’ οὐ δεῖ, φασί, πάντων ἀποδείξιν αἰτεῖν, τινὰ δὲ καὶ ἐξ ὑποθέσεως λαμβάνειν, ἐπεὶ οὐ δυνήσεται προβαίνειν ἡμῖν ὁ λόγος, ἐὰν μὴ δοθῇ τι πιστὸν ἐξ αὐτοῦ τυγχάνειν.

369. οὐχ ἡ ἀπόδειξις μόνον ἐξ ὑποθέσεως προκόπτειν ἀξιοῦται τοῖς δογματικοῖς, ἀλλὰ καὶ ὅλη σχεδὸν φιλοσοφία.

375. νῆ Δία, ἀλλ’ εἰώθασιν ὑποτυγχάνοντες λέγειν ὅτι πίστις ἐστὶ τοῦ ἐρῶσθαι τὴν ὑπόθεσιν τὸ ἀληθὲς εὐρίσκεσθαι ἐκεῖνο τὸ τοῖς ἐξ ὑποθέσεως ληφθεῖσιν ἐπιφερόμενον· εἰ γὰρ τὸ τούτοις ἀκολουθοῦν ἐστὶν ὑγιές, κἀκεῖνα οἷς ἀκολουθεῖ ἀληθῆ καὶ ἀναμφίλεκτα καθέστηκεν.

268 Sextus adv. math. VIII 463. οἶονται γὰρ οἱ δογματικοὶ τῶν²⁰ φιλοσόφων λόγον τὸν ἀξιοῦντα μὴ εἶναι ἀπόδειξιν αὐτὸν ὑφ’ αὐτοῦ περιτρέπεσθαι, καὶ δι’ ὧν ἀναίρει ταύτην, διὰ τούτων αὐτὴν ὀρίζειν. ὅθεν καὶ ἀντικαθιστάμενοι τοῖς σκεπτικοῖς φασίν· „ὁ λέγων μηδὲν εἶναι ἀπόδειξιν ἥτοι ψιλῇ καὶ ἀναποδείκτῳ χρώμενος φάσει λέγει μηδὲν ὑπάρχειν ἀπόδειξιν, ἢ λόγῳ τὸ τοιοῦτον ἀποδεικνύς· καὶ εἰ μὲν ψιλῇ φάσει προσχρώμενος, οὐδεὶς²⁵ αὐτῷ πιστεύσει τῶν τὴν ἀπόδειξιν παραδεχομένων, ψιλῇ φάσει χρωμένῳ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀντικειμένης ἐπισχεθήσεται φάσεως, εἰπόντος τινὸς εἶναι ἀπόδειξιν· εἰ δὲ ἀποδεικνύς τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν (τοῦτο γὰρ φασιν), αὐτόθεν ὁμολόγησε τὸ εἶναι ἀπόδειξιν· ὁ γὰρ δεικνύς λόγος τὸ μὴ εἶναι ἀπόδειξιν ἐστὶν ἀπόδειξις τοῦ εἶναι ἀπόδειξιν· καὶ καθόλου ὁ κατὰ τῆς ἀποδείξεως λόγος³⁰ ἥτοι ἀπόδειξις ἐστίν, ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, ἄπιστός ἐστιν, εἰ δὲ ἔστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξις ἐστίν“· ἔνιοι δὲ καὶ οὕτω συνερωτῶσιν· „εἰ ἔστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξις ἐστίν· εἰ μὴ ἔστιν ἀπόδειξις, ἀπόδειξις ἐστίν· ἥτοι δὲ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις· ἀπόδειξις ἄρα ἔστιν“.

(hanc argumentationem sanam esse pluribus probatur § 466—469).

269 Galenus in Hippocr. prognost. I. Vol. XVIII B p. 26 K. ἀναλογισμὸς δ’ ἐστὶ λόγος ἐκ τοῦ φαινομένου δομώμενος καὶ τοῦ ἀδήλου κατάληψιν ποιούμενος· ἐπιλογισμὸς δὲ ὁ κοινὸς καὶ συμφωνούμενος παρὰ πάντων λόγος.

§ 9. Περὶ σοφισμάτων λύσεως.

40

270 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 10 p. 1036c. “Ὡςτ’ αὐτὸν ἑαυτῷ μάχεσθαι — — φυλάττεσθαι μὲν ἑτέροις παραινοῦντα τοὺς εἰς τάναντία λόγους, ὡς περιπῶντας τὴν κατάληψιν, αὐτὸν δὲ τῶν βεβαι-

ούντων τὴν κατάληψιν λόγων φιλοτιμότερον συντιθέντα τοὺς ἀναιροῦν-
 τας. Καίτοι ὅτι τοῦτο αὐτὸς φοβεῖται, σαφῶς ὑποδείκνυσιν ἐν τῷ
 τετάρτῳ περὶ Βίων ταῦτα γράφων „Οὐχ ὡς ἔτυχε δὲ οὐδὲ τοὺς
 ἐναντίους ὑποδεκτέον λόγους, οὐδὲ προσ<ετέα> τὰ ἐναντία
 5 πιθανά, ἀλλ' εὐλαβουμένους, μὴ καὶ περισπασθέντες ὑπ' αὐτῶν
 τὰς καταλήψεις ἀφῶσιν, οὔτε τῶν λύσεων ἱκανῶς ἂν ἀκοῦσαι
 δυνάμενοι, καταλαμβάνοντές τε εὐαποσείστως· ἐπεὶ καὶ οἱ τὴν
 συνήθειαν καταλαμβάνοντες καὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ ἄλλα ἐκ
 τῶν αἰσθήσεων, ῥαδίως προΐενται ταῦτα, καὶ ὑπὸ τῶν Μεγα-
 10 ρικῶν ἐρωτημάτων περισπώμενοι, καὶ ὑπ' ἄλλων πλείονων
 καὶ δυναμικωτέρων ἐρωτημάτων.“

271 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 10 p. 1036f. Ἡ τοῦτο
 (quantī τὰ Μεγαρικὰ ἐρωτήματα aestimanda sint) παρ' αὐτοῦ Χρυσίπ-
 που δεῖ πυνθάνεσθαι; σκόπει γὰρ οἷα περὶ τοῦ Μεγαρικοῦ λόγου γέ-
 15 γραφεν ἐν τῷ περὶ Λόγου Χρήσεως οὕτως· „Οἷόν τι συμβέβηκε
 καὶ ἐπὶ τοῦ Στίλπωνος λόγου καὶ Μενεδήμου· σφόδρα γὰρ
 ἐπὶ σοφίᾳ γενομένων αὐτῶν ἐνδόξων, νῦν εἰς ὄνειδος αὐτῶν
 ὁ λόγος περιτέτραπται, ὡς τῶν μὲν παχυτέρων, τῶν δ' ἐκφα-
 νῶς σοφισομένων.“

272 Galenus de animi peccatis dignoscendis 3. Vol. V p. 72 K. ἀναγ-
 καῖον δ' ἐστὶ τὸν ἐξαίφνης προσελθόντα κρίσει λόγου ἀδυνατεῖν διαγνώσκει
 τε καὶ διακρίνει τοὺς ψευδεῖς ἀπὸ τῶν ἀληθῶν. ἐναργὲς δὲ τούτου τεκμή-
 ριον ἐστὶ, τὰ καλούμενα σοφίσματα, λόγοι τινὲς ὄντες ψευδεῖς εἰς ὁμοιό-
 τητα τῶν ἀληθῶν πεπανουργημένοι· τὸ μὲν οὖν ψεῦδος αὐτῶν πρόδηλον
 25 φαίνεται διὰ τοῦ συμπεράσματος οὐκ ὄντος ἀληθοῦς· ἐπειδὴ δ' οἱ ψευδεῖς
 λόγοι πάντως ἦτοι τῶν λημμάτων ἔχουσί τι ψεῦδος ἢ τὸ συμπεράσμα κακῶς
 ἐπιφερόμενον, οὐ φαίνεται δὲ προχείρως ταῦτα κατὰ τὰ σοφίσματα, διὰ τοῦτο
 δύσσοπα τοῖς ἀγνυμνάστοις περὶ λόγους.

273 Anonymi scholia in status Walz. Rh. Gr. VII 1 p. 383. ὅπου γε
 30 καὶ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς καλεῖται τις διάλληλος λόγος, ὅς ἐστιν ἀνα-
 πόδεικτος· οἷον ποῦ Θεῶν οἰκεῖ, ἔνθα Δίων, καὶ ποῦ Δίων, ἔνθα Θεῶν·
 ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος, ὁ διάλληλός φημι τὴν ἀπόδειξιν ἔχειν, ἀναπόδεικτος
 τέ ἐστι καὶ πέρας αὐτοῦ οὐδὲν γίγνεται, ὅταν τὰ σημεῖα τοῦ πράγματος δι'
 ἀλλήλων συγκατασκευάζεται.

35 274 Diocles Magnes apud Diog. Laërt. VII 82. καὶ ἄποροι δὲ τινὲς
 εἰσι λόγοι, ἐγκεκαλυμμένοι καὶ διαλεληθότες καὶ σωρεῖται καὶ κερατίδες καὶ
 οὔτιδες. ἐστὶ δὲ ἐγκεκαλυμμένος οἷον ὁ τοιοῦτος „οὐχὶ τὰ μὲν δύο ὀλίγα

2 αὐτὸς Mez., αὐτὸ libri. 4 προσετέα Wy, προσαντέα Re; πρὸς libri.
 6 οὔτε Reiske, οὐδὲ libri. 15 οὗτος libri, corr. Bernardakis. 18 παχυτέρων
 Wy., παχύτερον libri. 21 προσελθόντα scripsi, προσελθόντα libri. 22 τούτου
 scripsi, τοῦτο libri. 32 fortasse: ὁ διάλληλόν φημι τὴν ἀπόδειξιν ἔχειν.
 37 Chrysippus scripsit: περὶ τοῦ ἐγκεκαλυμμένου πρὸς Ἀριστοβούλον β', περὶ τοῦ
 διαλεληθότος πρὸς Ἀθηναῖον α', περὶ τοῦ οὔτιδος πρὸς Μενεκράτην η', περὶ τῶν
 ἐξ ἀορίστου καὶ ὠρισμένου λόγων πρὸς Πάσυλον β', περὶ οὔτιδος λόγον πρὸς Ἐπι-
 κράτην α', περὶ τῶν ἀπόρων διαλεκτικῶν λόγων πρὸς Διοσκουρίδην ε'.

ἐστίν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τρία, οὐχὶ δὲ καὶ ταῦτα μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τέσσαρα, καὶ οὕτω μέχρι τῶν δέκα· τὰ δὲ δύο ὀλίγα ἐστίν· καὶ τὰ δέκα ἄρα“. οὕτις δὲ ἐστὶ λόγος συνακτικὸς [καὶ] ἐξ ἀορίστου καὶ ὠρισμένου συνεστώς, πρόσληψιν δὲ καὶ ἐπιφορὰν ἔχων, οἶον· „εἰ τίς ἐστὶν ἐνταῦθα, οὐκ ἔστιν ἐκείνος ἐν Ῥόδῳ“ <ἀλλὰ μὴν ἐστὶς ἐνταῦθα· οὐκ ἄρα τις ἔστιν ἐν Ῥόδῳ>“. 5

275 Sextus Pyrrh. Hyp. II 253. καὶ εἶγε οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον δογματικοὶ ἐν τῇ συνερωτήσει τοῦ σωρίτου προϊόντος τοῦ λόγου φασὶ δεῖν ἴστασθαι καὶ ἐπέχειν, ἵνα μὴ ἐκπέσωσιν εἰς ἀτοπίαν, πολὺν δὲ πον μᾶλλον ἂν ἡμῖν ἀρμόζον εἴη σκεπτικοῖς οὖσιν, ὑποπτεύουσιν ἀτοπίαν, μὴ προπλῖπτειν κατὰ τὰς συνερωτήσεις τῶν λημμάτων, 10 ἀλλ' ἐπέχειν καθ' ἕκαστον ἕως τῆς ὅλης συνερωτήσεως τοῦ λόγου.

276 Sextus adv. math. VII 416. ἐπὶ γὰρ τοῦ σωρίτου τῆς ἐσχάτης καταληπτικῆς φαντασίας τῇ πρώτῃ ἀκαταλήπτῳ παρακειμένης καὶ δυσδιορίστου σχεδὸν ὑπαρχούσης, φασὶν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον ὅτι ἐφ' ὧν μὲν φαντασιῶν ὀλίγη τις οὕτως ἔστι διαφορά, στή- 15 σεται ὁ σοφὸς καὶ ἡσυχάζει, ἐφ' ὧν δὲ πλείων προσπλῖπτει, ἐπὶ τούτων συγκαταθήσεται τῇ ἑτέρᾳ ὡς ἀληθεῖ.

277 Cicero Acad. Pr. II 93. *Placet enim Chrysippo cum gradatim interrogetur, verbi causa „tria pauca sint anne multa,“ aliquanto prius quam ad multa perveniat quiescere, id est quod ab iis dicitur 20 ἡσυχάζειν. „Per me vel stertas licet, inquit Carneades, non modo quiescas.“*

278 Simplicius in Aristot. categ. f. 26E. ed. Bas. Ἄξιον δὲ ζητεῖν κατὰ τοὺς ὑπόστασιν διδόντας τοῖς εἰδεσι καὶ γένεσιν εἰ ρηθήσεται „τάδε“ εἶναι. Καὶ γὰρ καὶ Χρύσιππος ἀπορεῖ περὶ τῆς ἰδέας 25 εἰ τόδε τι ρηθήσεται. συμπαραληπτέον δὲ καὶ τὴν συνήθειαν τῶν Στωϊκῶν περὶ τῶν γενικῶν ποιῶν, πῶς αἱ πτώσεις κατ' αὐτοὺς προφέρονται καὶ πῶς οὐ τίνα τὰ κοινὰ παρ' αὐτοῖς λέγεται καὶ ὅπως παρὰ τὴν ἄγνοιαν τοῦ μὴ πᾶσαν οὐσίαν τόδε τι σημαίνει καὶ τὸ παρὰ τὸν οὕτινα σόφισμα γίνεταί, παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως, 30 οἶον εἰ τις ἐστὶν ἐν Ἀθήναις, οὐκ ἔστιν ἐν Μεγάροις. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐ τις ἐστίν. οὐ γὰρ ἐστὶ τις ὁ κοινός, ὡς τινὰ δὲ αὐτὸν ἐλάβομεν ἐν τῷ λόγῳ, καὶ παρὰ τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦτο ἔσχευ ὁ λόγος, „οὐ τις“ κληθεῖς. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦδε τοῦ σοφίσματος ἐστίν· ὁ ἐγὼ εἰμὶ, σὺ οὐκ εἶ. ἄνθρωπος δ' εἰμὶ ἐγώ. ἄνθρωπος ἄρα 35

2 οὕτω pro οὕτις B. 3 συναπτικὸς B. || καὶ om. BP, habet F. 4 εἰ τὸ B. 5 ἀλλὰ—Ῥόδῳ supplevi. Ipsa descriptio mutila est. Exspecto: „οὕτις“ ἐστὶ λόγος συν(ημμένον μὲν) ἐξ ἀορίστου καὶ ὠρισμένου συνεστώς, πρόσληψιν δὲ καὶ ἐπιφορὰν ἔχων (ἀόριστον). 16 πλείων libri, corr Bekker. 20 iis Orelli, his codd. 28 Cf. n. 329sq. 31 Supplendum est ex Laërtio: ἄνθρωπος δὲ ἐστὶν ἐν Ἀθήναις· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἄνθρωπος ἐν Μεγάροις. Cf. Ammon. ad Categ. f. 586.

σὺ οὐκ εἶ. Καὶ γὰρ ἐπὶ τούτου τοῦ σοφίσματος τὸ μὲν „ἐγὼ“ καὶ „σὺ“ ἐπὶ τῶν ἀτόμων λέγεται· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἐν μέρει. γέρονεν οὖν ἡ παραγωγή διότι τῷ οὐ τινι ὥς „τινι“ ἐχρήσατο.

279 Diogenes Laërt. VII 186. Ὁ δὴ φιλόσοφος καὶ τοιούτους
 5 τινὰς ἡρώτα λόγους. Ὁ λέγων τοῖς ἀμνήτοις τὰ μυστήρια ἀσεβεῖ· ὁ δὲ
 γε ἱεροφάντης τοῖς ἀμνήτοις λέγει <τὰ μυστήρια>· ἀσεβεῖ ἄρα ὁ ἱερο-
 φάντης. ἄλλο· Ὁ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ πόλει, οὐδ' ἐν τῇ οἰκίᾳ· οὐκ ἔστι
 δὲ φρέαρ ἐν τῇ πόλει· οὐδ' ἄρα ἐν τῇ οἰκίᾳ. ἄλλο· Ἔστι τις κεφαλὴ.
 ἐκείνην δὲ οὐκ ἔχεις· ἔστι δὲ γέ τις κεφαλὴ <ἣν οὐκ ἔχεις>· οὐκ ἄρα
 10 ἔχεις κεφαλὴν. ἄλλο· Εἴ τις ἔστιν ἐν Μεγάροις, οὐκ ἔστιν ἐν
 Ἀθήναις· ἄνθρωπος δὲ ἔστιν ἐν Μεγάροις· οὐκ ἄρα ἔστιν
 ἄνθρωπος ἐν Ἀθήναις. Καὶ πάλιν· Εἴ τι λαλεῖς, τοῦτο διὰ τοῦ
 στόματός σου διέρχεται· ἅμαξαν δὲ λαλεῖς· ἅμαξα ἄρα διὰ τοῦ στό-
 ματός σου διέρχεται. καί· Εἴ τι οὐκ ἀπέβαλες, τοῦτο ἔχεις· κέρατα
 15 δὲ οὐκ ἀπέβαλες· κέρατα ἄρα ἔχεις. οἱ δὲ Εὐβουλίδου τοῦτο φασιν.

280 Arrianus Epictet. dissert. II 17, 34. ἀλλ' ἐγὼ θέλω γινῶναι
 τί λέγει Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ τοῦ Ψευδομένου.

281 Hieronymus ep. 69 ad Oceanum. *statimque recordatus Chrysippi sophismatis: Si mentiris, idque vere dicis, mentiris.*

282 Cicero Acad. Pr. II 96. *Quomodo igitur hoc conclusum esse iudicas? „Si dicis nunc lucere et verum dicis <lucet; dicis autem lucere et verum dicis> lucet igitur.“ Probatis certe genus et rectissime conclusum dicitis. Itaque in docendo eum primum concludendi modum traditis. Aut quidquid igitur eodem modo concluditur, probabitis, aut ars*
 25 *ista nulla est. Vide ergo hanc conclusionem probaturusne sis: „Si dicis te mentiri, verumque dicis, mentiris. Dicis autem te mentiri verumque dicis: mentiris igitur.“ Qui potes hanc non probare, quum probaveris eiusdem generis superiorem? Haec Chrysippea sunt, ne ab ipso quidem dissoluta. Quid enim faceret huic conclusioni: ‘Si lucet, lucet;*
 30 *lucet autem; lucet igitur.’ Cederet scilicet. Ipsa enim ratio conexi, cum concesseris superius, cogit inferius concedere. Quid ergo haec ab illa conclusione differt?*

283 Arrianus Epictet. dissert. II 19, 1sq. Ὁ κυριεύων λόγος ἀπὸ τοιούτων τινῶν ἀφορμῶν ἡρωτῆσθαι φαίνεται. Κοινῆς γὰρ οὔσης

1 Cf. Gellius XVIII 13 „quod ego sum, id tu non es“ — „homo autem ego sum“ — „homo igitur tu non es.“ 5 Sophismata, quibus solvendis Chrys. operam dedit. 6 ὁ δὲ γε BP ὁ δὲ D. 7 οὐκ om. BPF, habet D. || οὐδ' D τοῦτο καὶ BP τοῦτο F. 9 ἣν οὐκ ἔχεις om. BPDF, habet Suid. 10 ἄλλο om. BPF (qui ἦ τις). 13 σοῦ ante διὰ BP. || ἔρχεται B. || ἅμαξα σου (om. σου post στόματος) PFD. 14 καὶ πάλιν BPDF. 17 Complures libros scripsit Chrysippus περὶ τοῦ Ψευδομένου Vide n. 15v, 22 lucet—verum dicis add. Manutius. 25 video libri opt.

μάχης τοῖς τρισὶ τούτοις πρὸς ἄλληλα, τῷ „Πᾶν παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖον εἶναι“ καὶ τῷ „Δυνατῷ ἀδύνατον μὴ ἀκολουθεῖν“ καὶ τῷ „Δυνατὸν εἶναι ὃ οὐτ' ἔστιν ἀληθὲς οὐτ' ἔσται“· συνιδὼν τὴν μάχην ταύτην ὁ Διόδωρος, τῇ τῶν πρώτων δυοῖν πιθανότητι συνεχρήσατο πρὸς παράστασιν τοῦ „Μηδὲν εἶναι δυνατὸν ὃ οὐτ' ἔστιν ἀληθὲς οὐτ' ἔσται.“ Λοιπὸν ὁ μὲν τις ταῦτα τηρήσει τῶν δυοῖν, ὅτι ἔστι τέ τι δυνατόν, ὃ οὐτ' ἔστιν ἀληθὲς οὐτ' ἔσται· καὶ δυνατῷ ἀδύνατον οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ πᾶν δὲ παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστι· καθάπερ οἱ περὶ Κλεάνθην φέρεσθαι δοκοῦσιν, οἷς ἐπιπολὺν συνηγόρησεν Ἀντίπατρος. Οἱ δὲ (scil. Chrysippus) τᾷλλα δύο· ὅτι δυνα- 10 τὸν τ' ἔστιν ὃ οὐτ' ἔστιν ἀληθὲς οὐτ' ἔσται καὶ πᾶν παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστιν· δυνατῷ δ' ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. Τὰ τρία δ' ἐκεῖνα τηρῆσαι ἀμήχανον, διὰ τὸ κοινὴν εἶναι αὐτῶν τὴν μάχην.

ibid. § 9. Γέγραφε δὲ καὶ Χρύσιππος θαυμαστῶς ἐν τῷ 15 πρώτῳ περὶ Δυνατῶν· καὶ Κλεάνθης δ' ἰδίᾳ γέγραφε περὶ τούτου καὶ Ἀρχέδημος· γέγραφε δὲ καὶ Ἀντίπατρος, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς περὶ Δυνατῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς περὶ τοῦ Κυριεύοντος.

284 Cicero ad famil. IX 4. Περὶ δυνατῶν *me scito κατὰ Διόδωρον κρίνειν. Quapropter si venturus es, scito necesse esse te venire: 20 sin autem non es, τῶν ἀδυνάτων est, te venire. Nunc vide, utra te κρίσις magis delectet, Χρυσίππειά ne, an haec, quam noster Diodotus non concoquebat. Sed de his etiam rebus, otiosi quum erimus, loquemur: hoc etiam κατὰ Χρύσιππον δυνατὸν est.*

285 Cicero Acad. Pr. II 143. *In hoc ipso, quod in elementis dia- 25 lectici docent, quo modo iudicare oporteat, verum falsumne sit, si quid ita conexum est, ut hoc: „si dies est, lucet“, quanta contentio est! aliter Diodoro, aliter Philoni, Chrysippo aliter placet. Quid? cum Cleanthe, doctore suo, quam multis rebus Chrysippus dissidet! quid? duo vel principes dialecticorum, Antipater et Archedemus, opiniosissimi homines, 30 nonne multis in rebus dissentiunt?*

286 Syrianus Schol. in Hermog. Vol. II p. 42, 1 Rabe. τὸν ἄπορον ἐν κατηγορίᾳ, ὃν καὶ κροκοδειλλτὴν οἱ Στωϊκοὶ φασιν, οἶον· Εὐαθλὸς συνέθετο Πρωταγόρᾳ τῷ σοφιστῇ δώσειν μισθόν, εἰ τὴν πρώτην δίκην λέγων νικήσειε. μαθὼν καὶ μὴ βουλόμενος λέγειν ὑπὸ τοῦ Πρωταγό- 35 ρου τὸν μισθὸν ἀπαιτεῖται· ὃ δὲ ἀντιλέγει· εἴτε γὰρ νικήσειεν, οὐ δίκαιος δοῦναι κατὰ τὴν σύνταξιν, εἴτε ἡττηθείη, ὥς μηδέπω μαθὼν οὐκ ἄξιός ἀπαιτεῖσθαι.

287 Lucianus vitarum auctio 22. Χρύσιππος· ἔστι σοι παιδ- 40 ὅλον; — Ὁνητήης· τί μήν; — Χρυσ. τοῦτο ἦν πῶς κροκοδείλιος

ἀρπάσῃ πλησίον τοῦ ποταμοῦ πλαζόμενον εὐρών, κῆτά σοι ἀποδώσειν
 ὑπισχνῆται αὐτό, ἣν εἴπῃς τάληθές ὅτι δέδοκται αὐτῷ περὶ τῆς ἀπο-
 δόσεως τοῦ βρέφους, τί φήσεις αὐτὸν ἐγνωκέναι; — — — — Χρυσ.
 Καὶ ἄλλα γὰρ σε διδάξομαι θαυμασιώτερα — τὸν θερίζοντα καὶ
 5 τὸν κυρίττοντα καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν Ἠλέκτραν καὶ τὸν ἐγκεκα-
 λυμμένον. — — Ἠλέκτραν μὲν ἐκείνην — ἢ τὰ αὐτὰ οἶδέ τε ἅμα
 καὶ οὐκ οἶδεν· παρεστῶτος γὰρ αὐτῇ τοῦ Ὀρέστου ἔτι ἀγνωστός, οἶδε
 μὲν Ὀρέστην, ὅτι ἀδελφὸς αὐτῆς, ὅτι δὲ οὗτος Ὀρέστης ἀγνοεῖ. τὸν
 δ' αὖ ἐγκεκαλυμμένον καὶ πάννυ θαυμαστὸν ἀκούσῃ λόγον. ἀπόκριναι
 10 γὰρ μοι, τὸν πατέρα οἶσθα τὸν σεαυτοῦ; — Ὡν. ναί. — Χρυσ. τί
 οὖν; ἣν σοι παραστήσας τινὰ ἐγκεκαλυμμένον ἔρωμαι „τοῦτον οἶσθα“;
 τί φήσεις; — Ὡν. δηλαδὴ ἀγνοεῖν. — Χρυσ. ἀλλὰ μὴν αὐτὸς οὗτος
 ἦν ὁ πατήρ ὁ σός, ὥστε εἰ τοῦτον ἀγνοεῖς, δηλὸς εἶ τὸν πατέρα τὸν
 σὸν ἀγνοῶν.

4 τὸν θερίζοντα] cf. Ammon. ad Aristot. de interpr. f. 106 a.

Caput III.

De rhetorica.

288 Cicero de finib. IV 7. (*de rhetorica arte locutus:*) *Totum genus hoc Zeno et qui ab eo sunt — aut non potuerunt <tueri> aut noluerunt — certe reliquerunt. Quamquam scripsit artem rhetoricam* 5 *Cleanthes; Chrysippus etiam; sed sic ut si quis obmutescere concupierit, nihil aliud legere debeat.*

289 Quintilianus instit. orat. III. 1, 15. Theophrastus quoque Aristotelis discipulus de rhetorice diligenter scripsit atque hinc vel studiosius philosophi quam rhetores praecipueque Stoicorum ac Peripateticorum 10 principes.

290 Quintilianus instit. orat. I 17, 2. quod (scil. rhetorice artem esse) non oratores tantum vindicarunt — — sed cum iis philosophi Stoici et Peripatetici plerique consentiunt.

291 Cicero de oratore III 65. Stoicos autem, quos minime improbo, 15 dimitto tamen — — atque hanc iis habeo gratiam, quod soli ex omnibus eloquentiam virtutem ac sapientiam esse dixerunt.

292 Quintilianus instit. orat. II 15, 34. *huic eius substantiae maxime conveniet finitio „rhetorice esse bene dicendi scientiam.“* nam et orationis omnes virtutes semel complectitur et protinus etiam 20 mores oratoris, cum bene dicere non possit nisi bonus. idem valet Chrysippi finis ille, ductus a Cleanthe, „scientia recte dicendi.“ Sunt plures eiusdem, sed ad alias quaestiones magis pertinent.

293 Anonymi Proleg. in Hermog. status Walz. Rh. Gr. VII p. 8. οἱ μὲν γὰρ αὐτὴν (scil. τὴν ρητορικὴν) ἐκάλεσαν ἐπιστήμην ἀπὸ τοῦ μελίζοντος, 25 δριζύμενοι ἐπιστήμην τοῦ εὖ λέγειν, οἱ Στωϊκοί.

294 Sextus adv. math. II 6. Ξενοκράτης δὲ ὁ Πλάτωνος ἀκουστῆς καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλόσοφοι ἔλεγον ρητορικὴν ὑπάρχειν ἐπιστήμην τοῦ εὖ λέγειν, ἄλλως μὲν Ξενοκράτους τὴν ἐπιστήμην λαμβάνοντος — ἄλλως δὲ τῶν Στωϊκῶν, ἀντὶ τοῦ βεβαίως ἔχειν καταλήψεις, ἐν σοφῷ μόνῳ 30 φρομένην. τὸ δὲ λέγειν ἀμφοτέροι παραλαμβάνουσιν ὥς διαφέρουν τοῦ διαλέγεσθαι, ἐπειδήπερ τὸ μὲν ἐν συντομίᾳ κείμενον κἂν τῷ λαμβάνειν καὶ δίδοναι λόγον διαλεκτικῆς ἐστὶν ἔργον, τὸ δὲ λέγειν ἐν μήκει καὶ διεξόδῳ θεωρούμενον ρητορικῆς ἐτύγχανεν ἴδιον.

295 Diogenes Laërt. VII 42. καὶ τὴν ῥητορικὴν αὐτὴν μὲν εἶναι λέγουσι τριμερῇ· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι συμβουλευτικόν, τὸ δὲ δικανικόν, τὸ δὲ ἐγκωμιαστικόν· εἶναι δ' αὐτῆς τὴν διαίρεσιν εἰς τε τὴν εὗρεσιν καὶ εἰς τὴν φράσιν καὶ εἰς τὴν τάξιν καὶ εἰς τὴν ὑπόκρισιν, τοῦ δὲ ῥητορικοῦ λόγου εἰς τε τὸ προοίμιον καὶ εἰς τὴν διήγησιν καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους καὶ τὸν ἐπίλογον.

296 Anonymus art. rhetor. (Rhet. graec. Vol. I ed. Spengel) p. 454, 1. ἔργον δὲ ἐπιλόγον Πλάτων μὲν ἐν Φαίδρῳ φησὶν, ἐν κεφαλαίῳ ἕκαστα λέγοντα ὑπομνησάμενος ἐπὶ τελευτῆς τοὺς ἀκούοντας περὶ τῶν εἰρημένων (Plat. Phaedr. p. 267d). ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ Χρύσιππος· καὶ γὰρ αὐτὸς μονομερῇ φησὶ τὸν ἐπίλογον.

297 Plutarchus de Stoi. repugn. cp. 28 p. 1047a. Τὴν ῥητορικὴν ὁρίζεται τέχνην περὶ κόσμον εὐρημένου λόγου καὶ τάξιν· ἔτι δ' ἐν τῷ πρώτῳ καὶ ταῦτα γέγραπεν· „Οὐ μόνον δὲ τοῦ ἐλευθερίου καὶ ἀφελοῦς κόσμου δεῖν οἶομαι ἐπιστρέφεσθαι ἀπὲρ τῶν λόγων ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκείων ὑποκρίσεων κατὰ τὰς ἐπιβαλλούσας τάσεις τῆς φωνῆς, καὶ σχηματισμοὺς τοῦ τε προσώπου καὶ τῶν χειρῶν.“ Οὕτω δέ τις φιλότιμος ἐνταῦθα καὶ περιττὸς γενόμενος etc.

298 Plutarchus de Stoi. repugn. cp. 28 p. 1047b. πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ περὶ τῆς τῶν φωνηέντων συγκρούσεως ὑπειπὼν, „Οὐ μόνον, φησί, ταῦτα παρετέον τοῦ βελτίονος ἐχομένους, ἀλλὰ καὶ ποιάς ἀσαφείας καὶ ἐλλείψεως καί, νῆ Δία, σολοικισμοὺς, ἐφ' οἷς ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν οὐκ ὀλίγοι.“

298a

ΧΡ(ΥCΙΠΠΟΥ)

ΛΟΓΙΚΩ(N)

ΖΗΤ(Η)Μ(ΑΤΩΝ)

Ᾱ.

fr. 1 (n, deest in o):

3 ἐχομένου τῶν καὶ νος

30 πληθυντικῆ . του λν

. ες τωμητω . . τωπληθυντι-

κω καὶ τῶν ἑρωτ(ή)ς . . ὁμοί-

. . μετω . . . ὁμεν . . . λε . .

γ . ι περὶ τ . . τουτο ἐν . . τω .

35 εἶναι τι του λοι

1 τὴν μὲν (om. μὲν post αὐτὴν) P, item F, om. αὐτὴν εἶναι. 2 αὐτῆς βουλευτικόν F (om. εἶναι συμ.). 4 ἀπόκρισιν B. || τοῦ—ῥητορικοῦ λόγον scripsi, τὸν—ῥητορικὸν λόγον libri. 13 κόσμον Xyl., κόσμον libri. || εὐρημένον Volkman, καὶ ego transposui, καὶ εἰρημένον λόγον τάξιν libri. 15 ἀπὲρ corruptum ἐπὶ Wy. 16 ἀλλὰ Xyl., ᾧ libri. 24 Hunc textum ex editione Crönerti Herm. 36,552 transscripsi et recognovi. Cf. p. 8, 27. Hic adieci ut totius logicae appendicem.

λεγους το προ
 κονεν
 .. τότε ντῶπα
 ρ)εληλυ(θότι)ν το ..
 τωνου αιπ
 τ . τη εν
 ἀ(λ)λα μόνον τα
 ... ωνπροηγε

5

fr. 2n (p. 284ο):

. κει .. τον (ο; κον η) 10
 .. θα ικεινος
 πορίζεσθαι ὅπεροη (ὅπερ οὐ πιθανόν)
 φαίνεται)α(ι) κἀνταῦθ'
 5 το ιρητων ἀ(πί-
 θα(νον φαίνες)θαι, οὔτ' .. (δι 15
 χῶ(ς) προ ωτ
 τ ος μενα ερον
 τι κατὰ τῷ(ν) οσυ(μ)βε
 .. των ἐν τῷ ΛΙΔΙΚ .. ΙCΘαι (ἐν τῷ διαλέγεσθαι?)
 ει . παν απρο (... τοα pro παν ο) 20
 .. να μ(ἢ ἐνεκ)τέον (εἰ-
 ν)αι ἐπὶ ταῦτα ὥσθ' ἐν(α
 περὶ πάντων ποιήσασθαι
 λόγον .. πε . δεσ . τι (ὑπ)άρ- (εἴπερ ἐνεστὸς ὑπάρχει)
 χει μα παρ .. (ἀξίωμα, πιθανὸν ὑπάρχειν) 25
 τις νου παρε (τι ἐκείνου παρεληλυθός)
 καὶ πα(ρε)λη(λυθότων παρε-
 ληλυθ(ότ)α ἐστ(ιν μέχρι εἰς
 ἄπειρον . καὶ ἔσ(τι μὲ)ν (πα-
 ρεληλυθότα τοια(ῦτ)α καὶ κα- (θοτ . τοτα . . α ο) 30
 τα(τὸν) αὐτὸν ἐς(ομέ)ν(ων
 ἐσόμενα ἔ(ς)ται (μέχ)ρι εἰς (ἄ-
 πειρον . καὶ (παρελη)λυθό-
 των ἐστ(ί) γε
 . εν . ωεν. 35

fr. 3n (p. 285ο):

τὸ ειςθα(ι ὑ)πτιο . . .
 ὑπτ
 καὶ τ μέ(χρι) εἰς ἄ(πειρον
 τ . ει ταυτων ἐντ

40

νον

(4 versus desunt)

..ων ὀρθ(ῶν) ..χει

ν ..τηοις ο . ci

τ . ν

5

τ)ῶ μ(ἐ)ν ἐν τῷ ε . i ὑπ(άρ- (μουσιν εν τω η)
χειν .. ὑπτιο(ν δ' αὐ)δέν (γεντω pro ὑπτιο η

.. . . . εἶσθαι (c)υν

.. ν ὑπάρχειν ν . κ

10

.. ου τητων

τοιού(τ)ων . ἀ(λλά)γε τὰ πρό-

τερ(ον λ)εγόμενα παρεί(cθω

τάτ' ἐκείνου καὶ τα

.. λνο ον . . . νε

15

.. α ερβωμε . . ε . . εον

.. ν ν ἄπειρα . . . τω (πω η)

.. ος ετερ εσθαι τα

.. c ἔχοντα ο

ρεληλυθότα καὶ

.. ροστ . (ύ)παρ

20

col. In (p. 286ο):

.. (δ)υοῖν τὸ

.. (δ)υοῖν ἐ

.. μ)έχρι εἰς ἄπει-

25

ρον) ὁμοίων ἐc(τί (ομετωνες ο)

5 των . . . τα . . .

.. α ται ἐπιζ(ητ . .

.. α ουτων

τ . η κισε (ηπε legit Crönert)

.. ατ

30

τερ . . . ατε ερτῶ(ν . τοι-

ούτων εκ . . τουθ . α . περ . .

τῶν συνβ(ε)βηκότ(ων

δόξε(ι) καὶ (τ)ὸ π(ληθυντι)κὸν

35

.. κατ' αὐτ(ὸν) α ναι

.. ἀπὸ τούτων δ(ἐ) καὶ

πρὸς ἐκεῖνα ἔcται πιθανῶς

προσελθεῖν λέγοντα (ο)ὐ δ(ῆτα

πληθυντικὰ μὲν πλ(ηθυν-

τικῶν εἶναι, τρόπον τιν(ᾶ)
 τῶν πρὸς τὰ ἐνικὰ
 . . . μενων, παρεληλυθότα δὲ
 παρεληλυθότων μὴ εἶναι
 καὶ ὕπτια ὑ(πτί)ων . μηδ' ἐ-
 πὶ) τούτων (μὲν) τὴν ἀ(π)ειρί-
 αν) γίνεσθαι, ἐπ' ἐκείνων (δ') ἄρ(α)
 μή, καὶ (ἔμ)παλιν . καὶ εἰ
 ἄ(ρα τις) τοιούτους εἰ(ῖ)ποι
 λόγους κ(ατὰ) τῶν ἐτέρ(ων)
 κ' κατ(ὰ) (ταῦτ)α διαβαίνο(ι ἀπό
 τινος (τῶν) τοιούτων (εἰς) συν-
 γεγῆ . . . τόπον, ἡ(μ)ὲν (ἀγωγῇ
 τ(οῦ λόγου ὑγιῆς) τῶ(ι) εἴ(δ)ει, αὐ-
 τ(ῇ) δὲ ἡ (δι)άβασίς ἐστιν τῶν

5

10

15

Col. 2n (p. 287ο):

. ταν (ο, εἰαν η)
 δωνπ (ο, ιοντ η).
 (κ)ατὰ κλ . . . θην (εἰν ο, ων η)
 (κ)ειμέν(ου δὲ) του
 πρὸς ἔλε(γ)χο(ν)
 . . . η . . . (γ)ενομένων
 μὲν ἐκ τῆς κα
 τὰ
 ε . . . ο νυπ . . . ε

20

25

ὄντων (παρε)
 λη(λυθοτ
 τ . ίτα ιτα κ(αὶ παρελ)η-
 λ(υ)θότων παρελ(ηλυθό(τ)α ἐ(ς-
 τι μέχρι εἰς ἄπειρον . οὐ πάνυ
 δὲ τοῦτο . οὐτ' ἄ(ρα κ)α(τηγορή-
 ματα οὐτ' (ἀξι)ώ(μα)τά ἐστιν πα-
 ρελη(λυθότα. Εἰ ἔστιν ὕ(πτια)
 κατηγορήμ(α)τα, καὶ ὑπτίων
 ὕπτ(ιά) ἐστιν κατηγορήματα
 μέχρι εἰς (ἄ)πειρον . οὐ πάνυ
 δὲ τοῦτο . οὐδ' ἄρα τὸ π(ρῶτον). Εἰ
 πληθυντικά ἐστιν κατηγορή-
 ματα, καὶ πληθυντικῶν πλη-
 θυντικά ἐστὶ μέχρι εἰς ἄπει-

(εἰ ἔστι παρε-
 ληλυθότα κατηγορήματα
 καὶ ἀξιώματα)

30

35

40

ρον . οὐ πάνυ δὲ τοῦτο . ο(ὐδ' ἄρα
 τὸ πρῶ)τον . Ἐπὶ γὰρ τῶν τοιού
 των . . . με αιμε τ . . .
 αβε (ακε ο ?)
 5 καὶ πρὸς
 ευ ας εμ
 πλη σε ον ἔσται
 τυγχάνει
 ἑτέρα(ν) αὐ
 10 λεγ
 με τοιουτοῖς . . .
 δ ιαλογισμο . .
 επ αὐτ . ουδ . .
 επιτουδε . .

15 Col. 3n (288o):

. τει . . .
 αν . .
 θαι ημων .
 ων ητων . .
 20 θησεις καὶ
 η
 αἰς ουν
 αν θη

25 τη νης λι
 νομ δεαν υτε
 πτω απο ιλλς
 αι (φ)αντας(ι)αι γί-
 νον(ται ἀληθ)εῖς καὶ ψευ-
 30 δεῖς (καὶ κα)τα(λη)πτικαὶ καὶ
 ἀκατ(ἀληπ)τοι· καὶ ἐπὶ τῆς
 διανοίας τ(ὸ) παραπλήσιον ὑ-
 πάρχει . . . γὰρ ἐπὶ πάντων
 . . . δικ υτωιστε . . (φαν-
 35 τ)ασίας αὐτῶν λαμβάνειν
 οὔτε καταλαμβάνειν δύνα-
 ται πάντα, ψευδεῖς τε γίνον-

ται κατ' αὐτὴν φαντασίαι καὶ
 ἀκατά(ληπ)τοι, οὐθὲν (ἦτ)τον
 καὶ κατα(ληπτι)κῶν γινομέ-

νων . (π)α(ραπλή)σιον δὲ τού-
των καὶ τοῦτο (c)υντέτευχεν
τὸ παρα . ς c ἄλλα γ(εί- (fortasse: τὰς φύσεις)
νεσθαι ἄ ὅρ)ατὰ καὶ (fortasse: ἄλλοις)
ἀκουστὰ (καὶ ὁμ)οίως ἐπὶ τ(ῶν
λοιπῶν α(ἰσθήσε)ων . κ(αὶ κατὰ
τὸ ὅλον ἄ καὶ κα(τὰ (fortasse: τὸ ὅλον δὲ cῶμα)
τὴν διάνο(ιαν . . . ατὰ
. . λεγ ἐπὶ τ(ῶν
λοιπῶν μὴ κ(ατα-

5

10

Col. 4n (p. 289o):

ε . . . ωι
ce <ως κα
α . . αν παρ . . . cot
δι(αφο)ρῶν . . . μεν
θε κ
τι ου
μον φαν χε
δαδη . c χε
οὔτοις . ο(ὐ μό)νον δ(ὲ π)αρὰ τ(ὰς
φύσεις γίνονται το(ιαῦται δι)-
αφοραί, ἀλλὰ καὶ π(α)ρ(ᾶ) τέχ(ν)ας
καὶ τριβὰς ἄλλων πρὸς ἄλλα
πολλα(χ)ῶς. Ἔτι δὲ τὸ ὅμοιον

15

20

το(ῖς) αἰσθητ(ηρίοις) καὶ ἐπὶ τῶν
τεχνῶν συντέτευχεν . ο(ὐ)τε
ἄρ οὐθὲν αὐταῖς ἐστὶν φωρα-
τὸν οὐτ' εἰς πάντα (τ)ὸν ὁμ(ο-
γενῇ τόπον διατείνειν δ(ύ-
να(νται). Καὶ ταῦτα πάντα (δι-

25

30

ατείνειν ὑπονοητέον (ο)ὐ μό-
νον εἰς τοὺς φρονίμους ἀν-
θρώπους ἀλλὰ καὶ (εἰς τοὺς νέ- (τοὺς ἐνεοὺς Cr.)
ους. Ἐπιστ . . . αι αιν . .

τον ἐπὶ τῶν . ω π . . .
τί τὸ γινόμενόν ἐστὶν οὐ
δε(ικνύ)ντες δύο λέγωσιν
(ἄν) ὅ(τ)ι „οὐκ (ἐστὶν) οὗτος οὐ-
τος“ . . ot mc διασα-

35

φῆ(κα)ι οὐκ ἂν δύν(αι)ντ(ο)
 θαρ(ρ)ήσαντ(ε)ς
 . . οὐδὲ μα υετ . . .
 βαν . . .
 5 τιν . . . στενε . . παιδον . . .

Col. 5n (p. 290ο):

(πε)ρὶ τ μος . . .
 τω αδια . . .
 . ε ωαιρα . .
 10 αυτ ο
 δεν η . θαι . .
 διε πρ)ὸς ταῦτα τὰ
 μετ ιμουτα . . .
 ναις δὴ τὸ ρης
 15 των ὅτι ταῦτόν ἐστ(ι τὸ „τοῦ-
 τον (τοῦτο)ν εἶναι“ (τῷ „εἶναι
 τοῦ(τον τοῦτον“) οἶον ὅτι τ(αὐτόν
 ἐστι (τὸ „Δίω)να Θέω(να εἶν)αι“
 τῷ „Δίω)να Θέω)να εἶναι“ (ἐάνθ') οὐ-
 20 τως ἐάνθ' ὠρισμένως ἐκφέ-
 ρωμεν. Εἰ(θ') ὅτι ἀντίκειται τῷ

„Δίω)να Θέω)να εἶναι“ τὸ „μὴ εἶ-
 ναι Δίω)να Θέω)να“ κἂν ὠρις-
 μένως ἐκφέρωμεν. Ἐπὶ γο(ῦ)ν
 25 τούτων καὶ τῶν ὁμοίων οὐ
 μόνον τί. (τὸ λ)εγόμενον ἐς-
 τὴν (χ)αλεπὸν συνβαλεῖν, (συνκαλεῖν η)
 ἀλλὰ καὶ μήποτε λανθάνο-
 μεν τὰ (ψ)ευδῇ λέγοντες· ὁμο-

30 εἰδῶς ἂν τούτων διατει(νόν-
 των καὶ εἰς τοὺς σοφούς· Οὕ(τε
 γὰρ πιθαν(ὸ)ν μὴθὲν τοιοῦτο
 ἀποφαί(νε)σθαι ἂν, οὗτ' ἂν
 ἀποφ(αι)νόμ(ε)νο(ν μὴ) διαπο-
 35 (ρ)η(θῇ)ναι. Τὰ παραπλήσια
 δ' ἐστὶν ἐπιλέγειν ματ . . .
 . . .ων καὶ ἐπακαω
 . . . ο . . .ων παραλ(λ)α(γ)ὰς καὶ
 θ' ὅταν κα

..... διαλεγ
 κα . α
 τ)ὸ παραβε
 (sequuntur etiam 5 versus)

Col. 6n (p. 291ο):

5

του
 τε
 ... ο)ῦτ' αρ . πε μη
 τοιοῦτ(ον ὑ)πάρχει
 θε τε 10
 (ἐκ ο) ἐν κτά (ἐς)τιν καὶ (βερ η)
 (δθγ ο) δεις .. κ)αὶ ταῦτα ... ουτο (fortasse: δείκνυται ταῦτα)
 νει ... θυν χε
 εἰς πρ .. αδε
 τυγχάνει 15
 κ)α(ι) τὸ μὲν (π)ληθ(υντι)κὸν ..

οχ λ
 ουτο τερο .. ανα
 λωνς ἐ)κφερομ . δης
 ᾧρα πληθυντ(ι)κὸν (ἐστι) δι- 20
 ᾧ τούτων, καθάπερ καὶ ἐπὶ
 τῶν παραπλησίων τούτων (πα-
 ρέξει (ἡμῖν) ἐπίστασιν . ἡ κατὰ
 μὲν τοὺς α(ὕτο)ὺς δεικν(υ)μένους(c
 ἔσται τοι(οῦτ)ο πληθυ(ντι)κὸν, 25
 οἶον „ἡμέτερος“, ἄλλων δὲ καὶ
 ἄλλων (δεικν)υ(μ)ένων οὔ· ἡ μή
 ποτε τὸ ζ(η)τούμενόν ἐστιν τοι- (ἐστι μον ο)
 οὔτο· ἐνικοῦ γὰρ ὄντος τοῦ „τού-
 τους τύπτων“ ἔστιν τ(ι τ)οιοῦτο 30
 πληθυντ(ικὸν) : (πανουντω η)
 ... τοιούτῳ
 ριον „τούτους τύπτων“ (τῶν δ') ἄλ-
 λων δ(εικνυ)μένῳ(ν ... οιστου
 ποικ . λ 35
 ᾧ)ν μ(ῆ) καθ' ἑτερόν τινα
 χθῶμ(ε)ν λόγον καὶ δια
 . ες .. π)ληθυντ(ικά), εἰ καὶ τ(ὸν .
 τρ)όπ(ο)ν ἐπὶ τὸ μ ... εκ

- 5 (γρ)άφεται
 . . αμε μαι
 . . λον κο διαστα
 μεν . ν . εξει δὲ καὶ
 αςιν . . ιατιναγ . . 5
- 10 . . . μ(ετ)ὰ (τὸ τ)οῦτον φρονῆσαι
 ἐφρόνησα“ καὶ „μετὰ τὸ τοῦτον
 περιπατῆσαι ἐκάθι(ς)α“. Οὐ γὰρ †
 . . αυτ . . αἰ ἔστιν τὰ ὡ(μ)οιω-
 μένα ο(ῖο)ν „(μ)ετὰ (δὲ) τοῦτο ἐφρό- 10
 (τις α ο) νησα ἢ ἀνέστην“. Ὅντων δὲ
-
- καὶ τοιούτων λεκτῶν ἔσται ἐπι-
 ζητεῖν κατὰ τί ἔκονται αἱ δια-
 φοραὶ αὐτῶν. Ὅμοια δ' ἔστιν τὰ
 πράγματα καὶ ἐπὶ τι . . οι . . να (ἐπὶ τ(οῦτ)ω(ν „μετ)ὰ) 15
 τὸ) τοῦτον φρονῆσαι ἐφρόνη-
 σα“ „ὑστερον τοῦ τουτονὶ φρονῆ-
 σαι ἐφρόνησα“ υτων . ν ακολου-
 θεντος καὶ τὸ τοῦτον φρονῆ-
 ν . σαις ψευδές ἐστιν 20
 τὰ δ' οὐκ (ἀκολου) θούντος το
 . . ου τοιουτος ημα
 . . . εμον μετὰ τοῦτον
 . . . καὶ ὑστερον τούτου . . ρο
 ψευδές ἐστιν τὸ 25
 τα τοῦτο φρο
 ν . . ος καὶ πο α . δε
 μεταλη

Col. 9n (p. 294o):

- νομ 30
 θαι
 ε . . κα δα . . . οτος . . .
 οφ . ιναι ερι . . . τειν . . . (τ . ρα . . . υειν . . μ ο)
 α . . κατα μενο . . ατ^υ
 τως τ υδιων . ν 35
 τοῖς σ(ημαι-
 νομενοις
 τουτο καὶ . . .
 νο . ει τε . . ναιδην αυ

τὸν τοιο(ῦ)τ(ο) δυνατόν ἀπό(ς)η
 μαιν . ν . ο κ)αὶ λέγου-
 σιν μὲν τὰ πράγματα (κ)αὶ ση-
 μαί(νου)σιν οὔτε δ(ὲ ὁμ)νύουσιν
 5 οὔτε προστάττου(σιν) οὔτ' (ἀρ)ῶν-
 ται (οὔτ' ἐ)ρωτῶσ(ιν οὔτ)ε πυνθά-
 νον(τ)αι . (κ)αὶ ἕως τίνος δεῖ ταῦ-

θ' ὑπα(κ)οῦε(ι)ν παρέχ(ε)ι ἐπίστα-
 σιν κατὰ τὸν παρὰ μικρὸν
 10 λόγον . οἱ τον εἰ πε-
 ρὶ τῆς ἀποκρίσε(ως) . ησειν, (πι-
 θανὸν δὲ μ(ηδὲ) τοῦτο ὑπά(ρχε)ιν.

καὶ ὁμοίω(ς περὶ τοὺς ἀληθεύ-
 ο)ν ονομῶς λεγόν-
 15 των α ου καὶ ἀλη(θ)η καὶ (ψ)εῦ-
 δός (ἐστιν ἡ) ἐπιφ(ορά) καὶ . . .
 σινομο σιν . . .
 μενο ουτι
 20 τος σιν καὶ
 αὐτ ὅτι καὶ στα . . .
 ἀνα ντ ὡ

. . . ὁ)μνύειν ἀλλ

Col. 10n (p. 295o):

. σ)υνκα
 25 ο ντὰ πράγ(ματα)
 (ο π) τα μες αὐτο
 (τα π) ου ἐξ τα
 (ου π) ἔσται τα ανμ

(ες π) τα(ύ)ταις ἢ τοιαύτα(ις) ἐπι(φοραῖς
 30 (τα π) και οναδι
 (κατ' π) σιν ομν περι(ει
 λημμένα ἀξ τειν
 μεν τον αυ ἀ)πί
 35 θα(νον) δὲ καὶ τοῦτο . (ἀληθ)εύειν
 (κ)α(ι) ψεύδεσθαι αὐτοὺς οὐ ρητέ-
 ον, οὐ τοῦτο ὑφορωμένου(ς) ἀλ-
 λω τρόπῳ, εἰ ὁ αὐτὸς ἅμα ἀ-
 ληθεύει καὶ ψεύ(ς)εται, ἀλλ' ὁ-

τι τοῦ σημαινομένου τελέ-
ως ἀποπλαν(ῶν)ται. Κ(αὶ) τὸν

προηγούμενον λόγον προς-
ε)λέγ(χει) καὶ τὸν (ψεύεσθαι
αὐτοὺς ἅμα καὶ ἀ(λη)θεύειν

5

τυγχάνειν δ' ἐν πᾶσιν τοῖς
τοιούτοις ὅτε μὲν ἀπλῶς λε-
γόμενα ὅτε δὲ πλέονός τι-
νος συνπαρεμφαινομένου.

λέγω δ' οὐ τὸ μὲν λεγόμενον
αὐτῶν κατὰ δοξα(σμ)ὸν (ἢ διά-
νοι(αν), τὸ δὲ κατὰ λ(έξιν) . . νου
το . . . αλλοι . . . οὐτ' εἰς
ο . . . ἰηγντατε . . . καὶ . . .
. . . ἄλλ(ᾶ) τὰ ὅμοια τὰ . .

10

15

Col. 11n (p. 296o):

ον . οπ εἰ

. ιτ . . ν

. ιομενο

. . . . ντ . της διετ

λέγ(ω) μέχ(ρι) κατ

. εἰν λοι . . εν

. . . . οα αμ

. . . . καὶ . αρον συν . γε . . .

ἄλλων . εν εἰπάτω λέγειν τοι- (ἄλλοτε μὲν?)

αὐτα κα(τὰ φ)ορὰς ἡμε(τέ)ρας, ἔς-

τιν θ' ὅτε (τα)ύτας (ὕ)πε(ξε)λόμε-

νος καὶ τὸ ὅλον . λτ . πωτι (τοῖς οτι η in fine)

(στ)ρεφό(μ)ενοι ὥστε μὴ ἀγ-

απηρτιζμένως μηδ' ἀμφι-

βόλους τὰς λέξεις λέγειν, χρη-

σίμου σφόδρ' ὄντος παρασεση-

μάνθαι τὸν τόπον τοῦτον,

ὅπως ἀνα(στ)ρέφ(ω)μεν εἰς αὐ-

τὸν) συνε(χέ)ςτερον. Ἐπὶ δὲ τῶν

τοιούτων „περιπάτει, ἐπεὶ ἡ-

μέρα ἐστίν“ μήπ(οτε) διχῶς

λέγομεν, ὥστε κα(τὰ θά)τερον

μὲν τῶν λεκτῶν προστάτ-

20

25

30

35

τειν τὸ ὅλον τοῦτο, τὸ „περιπα-
 τεῖν, ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἐ(στι)ν“ κα-
 τὰ (τὸ) λο(ι)πὸν δ' ὃ καὶ μᾶλλον
 ἐνφαίνεται καὶ (ῶ μᾶλ)λον
 5 χρώμεθα, τὸ περιπα(τεῖν) προς-
 τάττεται, τὸ δὲ λο(ι)πὸν ἔξ(ω-
 θεν) ἐπι(γίν)εται κα-
 . . ματι . μενο

Col. 12n (p. 297o):

10 . . . πρ . . . νυτοινυμεν
 . . . απ . . . ος . . . υρα
 . . ρεστ οπ(ε)ριλαν-
 (βαν)ομ ον . .
 . ις . . . α

15 . ωθεν α πα νλα(νβα-
 ν)ομένου . δο ε .

ται κα(ι τοι)ο(ύ)των „ο(ῦ)τος) πε
 (ρι)πάτε(ι, εἰ δ)ὲ μ(ῆ) κάθ(ου)“. Πάν-
 τα μὲ(ν γ)ὰ(ρ) ὑπ(ὸ) τὴν (π)ρός-

20 ταξιν πίπτει, κατηγόρησιν

δ(ὲ μεταλλα . ιν οὐθ(αμῆ) ἔς- (μεταλαβεῖν Cr.)

τιν . οὐθὲν γὰρ ἐμφα(ίνει) τοι-

οὔτο πρᾶγμα „οὔτος (πε)ριπα-

τ(ε)ῖ· εἰ δὲ μὴ κάθηται“. (ῆμ)ῖν

25 γ' ἡ χρεία τοιαύτη δια . . ου

. . χους λόγον „περιπάτει, ἐ-

ὰν δὲ τοῦτ(ο μ)ῆ ἐκποι(ῆ) κ)α-

θου“ καὶ οἷον „μάλιστα (μ)ὲν πε-

ριπάτει, ἐὰν δὲ τοῦτο (μ)ῆ ἐκ-

30 ποιῇ, κάθου“. Δύναται (δ') εἰς

τὸ καὶ ἐπὶ (π)λέον ἐκτ(είνεσ-)

θαι καὶ νῆ Δία[ν] κατηκ . ι . . ,

τι τηπω τουτων . . ε .

. . . . εν („περι)πάτει, εἰ δ(ὲ μ)ῆ

καθεύδε(ι)“ καὶ „μάλ(ις)τα (ποί)ει (κάθου“ λέγεται)

τοῦτο, εἰ δὲ (μ)ῆ τοῦ(το ποίει, εἰ δὲ

μὴ τοῦτ(ο“ καὶ) οὕτως ε(ἰς) ἄπει-

ρον ουν ο)ῦτως

. . εν αχ

40 τοῦ(τ)ον πε(ριπατεῖν, εἰ δὲ

μὴ, καθῆσθ(αι ουδ)εν φα

... ναι τετ . .
 ες υ. (ν?)
 καταλη(πτικ)ῶς

Col. 13n (p. 298ο):

..... ἐστι . . . εἰε . . . (τε pro εἰε η) 5
 ν . . . αμ . . . τ (διαλ pro αμ η)
 ἄλλ' ἐπὶ

μ . ν ατο . τουονο . .
 καταμε . ιουτο . . . ω
 τη ινεδ ε προ(ς- 10
 τά(ττ)ε(ςθ)αι μὴ π(οιεῖ)ν. Τὸ δὲ
 τοιοῦτο δ(ι)χῶς ῥηθή(ς)ται „ἢ
 περιπάτε(ι ἢ) κάθου“ ὧν τὸ μ(έν
 ἐστὶ τοι(οῦτον) ω ατ . . (fortasse: ὡς τῶν ἀξιου-
 μενων (τ)ούτωντ . ενι μένων τούτων τὸ ἐντυχὸν 15
 μεν οὐ προστάττεσθαι, τ(ὸ μόνον προστάττεσθαι)
 δὲ τοιοῦτο „τούτο, εἰ δὲ μὴ (τοῦ-
 το“. Πότ(ε)ρον οὖν ταῦτα λέ(γω-
 μεν ἢ ῥητέον κάνταῦθα εἰ- 20
 να(ι δ)ὴ τὸ προ(ς)ταττόμενον,
 ὃν τρόπον ἐ(ς)τί τοιοῦτο ἀξί- (fortasse: ὃν τρόπον ἐκεῖ)
 ωμα „περιπατεῖ Δίῳν, εἰ δὲ
 μὴ κάθηται“ καὶ κατηγόρη-
 μ)α πιθ(α)νὸν εἶναι τοιοῦτο
 „περιπατεῖν, εἰ δὲ μὴ καθῆς- 25
 θαι“, εἰ δὲ τοῦτο καὶ προστάτ-
 τεσθ)αι τ(οι)οῦτο πιθανόν (ἐς-
 τιν). Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ (έτέ-
 ρα ἐστὶν ἐπίστας το(ι)αύ-
 τη, μήποτε καὶ οἱ οὕτως προσ- 30
 τάττοντες „ὃ ἔτυχε τούτων
 λαβέ“ καὶ „ὅποιοно(ῶν τού)των
 λαβέ“ οὐθ(ἐ)ν προστάττουςιν.
 οὔτε γὰρ κατηγόρημά τι ἔς-
 τιν εὔρεῖν τὸ (προστ)αττόμ(ε- 35
 νον οὔτ' ἄλλο τοιοῦτον οὐ-
 θέν. Ὅμοίως δὲ καὶ ἂν οὕτως
 ιπητ τοντ ον . . .
 Δ ουτ . ιςμελ . ν . .
 υσοδουμ

Col. 14n (p. 299o):

..... τω γει... καὶ...
 ονος οὐχ ὡ ου
 ... ἀλλ' ἔξωθέν πω(ς ἐπιγι-
 5 νόμεν)ον

 τα, κ(αὶ) ἄλ(λ)ων . δ
 ν . ων . οὕτως δὲ ω
 ε . ἐπίστασιν πως λέγεται
 10 το(ῖ)χός τ' ἔξαληλειμμένος
 κ(αὶ) κ)εκονιαμένος καὶ κίων
 πεπιττωμένος καὶ θύρα καὶ
 ἄσπίς λελευκωμένη καὶ τού-
 15 τοις κύνεγγυς ἄνθρωπος ἀλη-
 λειμμένος καὶ ἡςβολωμένος
 καὶ πάλιν ἱμάτιον (ἐρ)ῤῥυπας-
 μένον καὶ (ῤῥυ)παρὸν καὶ ἄν-
 20 θ(ρωπος) ῥυπαρός. Δεῖ δὲ δι-
 ανέχειν κατὰ τὸν τόπον τοῦ-
 τ(ον .. ἄ)νωθεν ἔξ τον κα(ὶ)
 ς τινῶν μὲν περι
 ... ον συνκατατ(ά)τεσθαι
 ... αὐτὸν λογ ωςμε-
 ὕποτε τινῶν
 25 .. ἄλλα(ς πα)ραλλ(αγὰς ...
 ὅσα γ ... καὶ
 ἐπὶ πολλῶν καὶ
 ἀξιώ)ματα καὶ κατη-
 γορήματα
 30 (quinque versus inutiles omitto)

Col. 15n (p. 300o):

λιν καταμα .. με . δεον .
 ουγ . αρ νευω . καρ
 35 σον κα(τηγορη)μάτων ...
 πανδεις τὰ πολλὰ μὲν ἀ-
 ποδέχεταιί πως, τὰ δὲ καὶ
 ε . ε ... πω . διχ(ῶ)ς λ(εγό)μεν(α
 καὶ τοιαυτά τινα
 .. περὶ) δ' ἐκ(εῖ)νων ἀρκεῖ τὰ
 40 εἰρημένα.

Physica I.

Physicae doctrinae fundamenta.

§ 1. De duobus principiis, materia et causa.

299 Diogenes Laërt. VII 134. διαφέρειν δέ φασιν ἀρχὰς καὶ στοι-
χεῖα· τὰς μὲν γὰρ εἶναι ἀγενήτους <καὶ> ἀφθάρτους, τὰ δὲ στοιχεῖα κατὰ 5
τὴν ἐκπύρωσιν φθείρεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἀσωμάτους εἶναι τὰς ἀρχὰς καὶ ἀμόρ-
φους, τὰ δὲ μεμορφῶσθαι. Cf. n. 408.

300 Diogenes Laërt. VII 139. δοκεῖ δ' αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι τῶν
ὄλων δύο, τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τὴν
ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην· τὸ δὲ ποιοῦν τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. 10
τοῦτον γὰρ αἰδίδιον ὄντα διὰ πάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἕκαστα. τλήθῃσι
δὲ τὸ δόγμα τοῦτο Ζήνων μὲν ὁ Κιτιεὺς ἐν τῷ περὶ οὐσίας, Κλεάνθης
δὲ ἐν τῇ περὶ τῶν ἀτόμων, Χρύσιππος δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυ-
σικῶν πρὸς τῷ τέλει — —

301 Sextus adv. math. IX 11. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοῖας, 15
δύο λέγοντες ἀρχάς, θεὸν καὶ ἄποιον ὕλην, τὸν μὲν θεὸν ποιεῖν ὑπεκλήφασιν,
τὴν δὲ ὕλην πάσχειν τε καὶ τρέπεσθαι.

302 Philo de mundi opificio § 8 Vol. I p. 2, 18 Wendl. ἔγνω δὴ
ὅτι ἀναγκαιότατόν ἐστιν, ἐν τοῖς οὖσι τὸ μὲν εἶναι δραστήριον αἷτιον, τὸ δὲ
παθητόν, καὶ ὅτι τὸ μὲν δραστήριον ὁ τῶν ὄλων νοῦς ἐστὶν εἰλικρινέστατος 20
καὶ ἀκραιφνέστατος — — τὸ δὲ παθητόν ἄψυχον καὶ ἀκίνητον ἐξ ἑαυτοῦ,
κινηθὲν δὲ καὶ σχηματισθὲν καὶ ψυχωθὲν ὑπὸ τοῦ νοῦ μετέβαλεν εἰς τὸ τε-
λειότατον ἔργον, τόνδε τὸν κόσμον.

303 Seneca ep. 65, 2. dicunt, ut seis, Stoici nostri: duo esse in
rerum natura, ex quibus omnia fiant, causam et materiam, materia 25
iacet iners, res ad omnia parata, cessatura, si nemo moveat, causa autem,
id est ratio, materiam format et quocumque vult versat, ex illa varia
opera producit. Esse ergo debet, unde fiat aliquid, deinde a quo fiat;
hoc causa est, illud materia.

304 Origenes de principiis (interpr. Rufino) II cp. 1 p. 78. ed. De- 30
larue contra eos disputat, qui dum deum mundi opificem et providentem
autumant, materiam (τὴν ἄποιον ὕλην) ingentam esse affirmant.

305 Theodoretus graec. affect. cur. 58, 10. Καὶ τὴν ὕλην δὲ — —

4 φησιν F (antecedit Posidonii mentio). 5 καὶ om. BPF. 6 ἀσωμάτους
Suid. s. ἀρχή, σώματα BPF. 12 Cf. I n. 85 (Zeno) I n. 493 (Cleanthes).

καὶ ὁ τῶν Στωϊκῶν ὁρμαθὸς τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καὶ ῥευστὴν ἔφασαν εἶναι. *ibid.* 19. Ἀριστοτέλης δὲ αὐτὴν σωματικὴν κέκληκεν, οἱ Στωϊκοὶ δὲ σῶμα.

306 Alexander Aphrod. in Aristotelis Metaphys. p. 133, 33 Bon. 178, 15 Hayd. ἀλλ' εἰ καὶ ἔστι τι καθ' αὐτὸ αἴτιον παρὰ τὴν ὕλην, καὶ ἄλλο τί φησι δεῖν ἐπισκῆψασθαι, πότερον τοῦτο ἔστι κεχωρισμένον ὕλης καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ ὑφesiτῶς ἢ ἐν τῇ ὕλῃ, ὁποῖόν ἐστι τὸ ἐνυλον εἶδος καὶ ὡς τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔδοξεν ὁ θεὸς καὶ τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἐν τῇ ὕλῃ εἶναι.

Cf. Aselepius in Aristot. Metaphys. p. 146, 15 Hayd.

307 Proclus in Plat. Timaeum p. 81 E Schn. ἀποροῦσι δὲ τινες, ὅπως ὁ Πλάτων ἔλαβεν ὡς ὁμολογημένον τὸ δημιουργὸν εἶναι τοῦ παντός εἰς παράδειγμα βλέποντα· μὴ γὰρ εἶναι δημιουργὸν εἰς τὸ κατὰ ταῦτα ἔχον ὁρῶντα. πολλοὶ γὰρ καὶ τούτου προεστᾶσι τοῦ λόγου τῶν παλαιῶν, οἱ μὲν Ἐπικούρειοι καὶ πάντῃ τοῦ παντός αἴτιον οὐκ εἶναι φάσκοντες, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς εἶναι μὲν, ἀχώριστον δὲ ὑφesiτᾶναι τῆς ὕλης. Cf. p. 299 C. περὶ δὲ ἀπάντων τῶν κατευθυνόντων τὴν γένεσιν θεῶν λέγωμεν, ὡς οὔτε τὴν οὐσίαν ἔχουσι τῇ ὕλῃ συμμεμιγμένην, καθάπερ φασὶν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς etc.

308 Syrianus in Aristot. Metaphys. (Aristot. Acad. V. 841^a). ἄλλων δὲ καὶ ποιητικὴν μὲν αἰτίαν ἀπολειπόντων, ἀχώριστον δὲ ταύτην τῆς ὕλης, καθάπερ οἱ Στωϊκοὶ μὲν ὕστερον, ἄλλοι δὲ τινες πρὸ αὐτοῦ (sc. Aristotele).

309 Sextus adv. math. X 312. ἐξ ἀποίου μὲν οὖν καὶ ἐνὸς σώματος τὴν τῶν ὄλων ὑφesiτήσαντο γένεσιν οἱ Στωϊκοί· ἀρχὴ γὰρ τῶν ὄντων κατ' αὐτούς ἐστιν ἡ ἀποιος ὕλη καὶ δι' ὄλων τρεπτὴ, μεταβαλλούσης τε ταύτης γίγνεται τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, πῦρ καὶ ἀήρ, ὕδωρ καὶ γῆ.

310 Alexander Aphrod. de mixtione p. 224, 32 Bruns. αἰτιάσασθαι δ' ἂν τις εὐλόγως αὐτῶν, ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, καὶ τὸ δὺο ἀρχὰς τῶν πάντων λέγοντας εἶναι, ὕλην τε καὶ θεόν, ὧν τὸν μὲν ποιοῦντα εἶναι, τὴν δὲ πάσχουσαν, μεμῖχθαι τῇ ὕλῃ λέγειν τὸν θεόν, διὰ πάσης αὐτῆς διήκοντα καὶ σχηματίζοντα καὶ μορφοῦντα καὶ κοσμοποιοῦντα τούτῳ τῷ τρόπῳ· εἰ γὰρ θεὸς κατ' αὐτούς σῶμα, πνεῦμα ὦν νοερόν τε καὶ αἰδιδιον, καὶ ἡ ὕλη δὲ σῶμα, πρῶτον μὲν ἔσται πάλιν διήκον σῶμα διὰ σώματος, ἔπειτα τὸ πνεῦμα τοῦτο ἥτοι τι τῶν τεσσάρων τῶν ἀπλῶν ἔσται σωματών, ἃ καὶ στοιχεῖα φασιν, ἢ ἐκ τούτων σύγκριμα, ὥς που καὶ αὐτοὶ λέγουσιν (καὶ γὰρ ἄερος καὶ πυρὸς ὑφlίστανται τὴν οὐσίαν ἔχειν τὸ πνεῦμα) ἢ <εἰ> ἄλλο τι εἴη, ἔσται τὸ θεῖον αὐτοῖς σῶμα πέμπτη τις οὐσία, χωρὶς ἀποδελέως τινος καὶ παραμυθίας λεγομένη τοῖς πρὸς τὸν μετὰ τῶν οἰκείων <ἀποδελέων> τιθέμενον τοῦτο ἀντιλέγουσιν ὡς λέγοντα παράδοξα.

311 Sextus adv. math. IX 75. ἡ τοίνυν τῶν ὄντων οὐσία, φασὶν, ἀκίνητος οὕσα ἐξ αὐτῆς καὶ ἀσχημάτιστος, ὑπὸ τινος αἰτίας ὀφείλει κινεῖσθαι τε καὶ σχηματίζεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο, ὡς χαλκούργημα περικαλλῆς θεασάμενοι ποθοῦμεν μαθεῖν τὸν τεχνίτην ἅτε καθ' αὐτὴν τῆς ὕλης ἀκινήτου καθεστῶσης, οὕτω καὶ τὴν τῶν ὄλων ὕλην θεωροῦντες κινουμένην καὶ ἐν μορφῇ τε καὶ διακοσμήσει τυγχάνουσιν, εὐλόγως ἂν σκεπτοίμεθα τὸ κινουν

14 αἴτιον Us. Epic. p. 257, trad. αἰωνίου. || φάσκοντες Us. *ibid.*, trad. φασί. 28 ποιοῦντα Bruns, ποιοῦν libri. 29 λέγειν Apelt, λέγει libri.

36 εἰ add. Apelt. 37 λεγομένη Apelt, λεγομένης libri. 38 ἀποδελέων addidi. || scil. Aristotelem.

αὐτὴν καὶ πολυειδῶς μορφοῦν αἷτιον. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλο τι πιθανόν ἐστιν εἶναι ἢ δυνάμιν τινα δι' αὐτῆς πεφοιτηκυῖαν, καθάπερ <ἐν> ἡμῖν ψυχῇ πεφοιτήκεν.

αὕτη οὖν ἡ δύναμις ἥτοι αὐτοκίνητος ἐστὶν ἢ ὑπὸ ἄλλης κινεῖται δυνάμεως· καὶ εἰ μὲν ὅφ' ἐτέρας κινεῖται, τὴν ἐτέραν **** ἀδύνατον εἶναι κινεῖσθαι μὴ ὑπ' ἄλλης κινουμένην, ὅπερ ἄτοπον· ἔστι τις ἄρα καθ' ἑαυτὴν αὐτοκίνητος δύναμις, ἣτις ἂν εἴη θεία καὶ αἰδῖος.

ἢ γὰρ ἐξ αἰῶνος κινήσεται ἢ ἀπὸ τινος χρόνου· ἀλλ' ἀπὸ τινος χρόνου μὲν οὐ κινήσεται· οὐ γὰρ ἔσται τις αἰτία τοῦ ἀπὸ τινος αὐτὴν χρόνου κινεῖσθαι. αἰδῖος τοίνυν ἐστὶν ἡ κινουσα τὴν ὕλην δύναμις καὶ τεταγμένως 10 αὐτὴν εἰς γενέσεις καὶ μεταβολὰς ἄγουσα· ὥστε θεὸς ἂν εἴη αὕτη.

312 Simplicius in Aristot. Phys. p. 25, 15. καὶ τῶν πεπερασμένων (scil. λεγόντων ἀρχάς) οἱ μὲν δύο ὡς Παρμενίδης — — ἢ ὡς οἱ Στωϊκοὶ θεὸν καὶ ὕλην, οὐχ ὡς στοιχεῖον δηλονότι τὸν θεὸν λέγοντες, ἀλλ' ὡς τὸ μὲν ποιοῦν, τὸ δὲ πάσχον.

313 Plutarchus de comm. not. ep. 48 p. 1085b. καὶ μὴν οὗτοι τὸν θεὸν ἀρχὴν ὄντα σῶμα νοερὸν καὶ νοῦν ἐν ὕλῃ ποιοῦντες, οὐ καθαρὸν οὐδ' ἀπλοῦν οὐδ' ἀσύνθετον ἀλλ' ἐξ ἐτέρου καὶ δι' ἐτέρου ἀποφαίνουσιν· ἢ δ' ὕλη καθ' αὐτὴν ἄλογος οὖσα καὶ ἄποιος τὸ ἀπλοῦν ἔχει καὶ τὸ ἀρχοειδές. ὁ θεὸς δέ, εἴπερ οὐκ ἐστὶν ἀσώματος οὐδ' ἄυλος, ὡς ἀρχῆς μετέσχηκε τῆς 20 ὕλης· εἰ μὲν γὰρ ἔν καὶ ταῦτόν ἢ ὕλη καὶ ὁ λόγος, οὐκ εὖ τὴν ὕλην ἄλογον ἀποδεδώκασιν· εἰ δ' ἕτερα, [καὶ] ἀμφοτέρων ταμίας ἂν τις ὁ θεὸς εἴη καὶ οὐχ ἀπλοῦν ἀλλὰ σύνθετον πρᾶγμα, τῷ νοερῷ τὸ σωματικὸν ἐκ τῆς ὕλης προσειληφώς.

314 Plotinus Ennead. VI lib. I 27 (Vol. II p. 258 Mue.). ἐχρῆν δὲ 25 καὶ ἄλλως, τηροῦντας τὴν ἀρχὴν τῶν πάντων ἐν τῷ τιμίῳ, μὴ τὸ ἄμορφον μηδὲ τὸ παθητὸν μηδὲ τὸ ζωῆς ἅμοιρον καὶ ἀνόητον καὶ σκοτεινὸν καὶ τὸ ἀόριστον τίθεσθαι ἀρχὴν καὶ τοῦτω ἀναφέρειν καὶ τὴν οὐσίαν. ὁ γὰρ θεὸς αὐτοῖς εὐπρεπείας ἔνεκεν ἐπεισάγεται, παρὰ τε τῆς ὕλης ἔχων τὸ εἶναι καὶ σύνθετος καὶ ὕστερος, μᾶλλον δὲ ὕλη πῶς ἔχουσα· ἔπειτα εἰ ὑποκείμενον, 30 ἀνάγκη ἄλλο εἶναι, ὃ ποιοῦν εἰς αὐτήν, ἔξω ὃν αὐτῆς, παρέχει αὐτὴν ὑποκεῖσθαι τοῖς παρ' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς αὐτήν· εἰ δ' ἐν τῇ ὕλῃ καὶ αὐτὸς εἴη ὑποκείμενος καὶ αὐτὸς σὺν αὐτῇ γενόμενος, οὐκέτι ὑποκείμενον τὴν ὕλην παρέξεται, οὐδὲ μετὰ τῆς ὕλης αὐτὸς ὑποκείμενον· τίνι γὰρ ὑποκείμενα ἔσται, οὐκέτι ὄντος τοῦ παρέχοντος ὑποκείμενα αὐτά, ἀπάντων καταναλωθέντων εἰς 35 τὸ λεγόμενον ὑποκείμενον; πρὸς τι γὰρ τὸ ὑποκείμενον, οὐ πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ποιοῦν εἰς αὐτὸ κείμενον. καὶ τὸ ὑποκείμενον ὑπόκειται πρὸς τὸ οὐχ ὑποκείμενον, εἰ <δὲ> τοῦτο, πρὸς τὸ ἔξω, ὥστε παραλειμμένον ἂν εἴη τοῦτο· εἰ δὲ οὐδὲν δέονται ἄλλου ἔξωθεν, αὐτὸ δὲ πάντα δύναιται γίνεσθαι σχηματιζόμενον, ὥσπερ ὁ τῇ ἀρχῇσει πάντα αὐτὸν 40 ποιῶν, οὐκέτ' ἂν ὑποκείμενον εἴη, ἀλλ' αὐτὸ τὰ πάντα. — — p. 259, 14 συμβαίνει αὐτοῖς, αἰτιωμένοις τοὺς ἐκ μὴ οὐσιῶν οὐσίας ποιοῦντας, αὐτοὺς ποιεῖν ἐξ οὐσίας μὴ οὐσίαν. ὁ γὰρ κόσμος καθ' ὅσον κόσμος οὐκ οὐσία. — — πῶς δὲ ἡ ὕλη ὅτε μὲν σώματα γίνεται, ἄλλο δὲ αὐτῆς ψυχῇ;

315 Plotinus Ennead. VI lib. I 26. ὅλως δὲ τὸ προτάττειν ἀπάντων 45 τὴν ὕλην, ὃ δυνάμει ἐστίν, ἀλλὰ μὴ ἐνέργειαν πρὸ δυνάμεως τάττειν παν-

2 ἐν addidi.

5 lacunam significavi.

18 ἀλλὰ <σύνθετον> ἐξ Wy.

22 καὶ del. Wy.

38 δὲ add. Kirchhoff.

46 τὴν ὕλην om. Müller.

τάπασιν ἀτοπώτατον — — ἀλλὰ δεῖ ἢ πρὸ αὐτοῦ εἶναι τὸ ἐνεργεῖν, καὶ οὐκ ἐτι τοῦτο ἀρχὴ ἢ, εἰ ἕμα λέγοιεν, ἐν τύχαις θήσονται τὰς ἀρχάς· ἔπειτα εἰ ἕμα, διὰ τί οὐκ ἐκεῖνο προτάττουσι; καὶ διὰ τί τοῦτο μᾶλλον ὄν, ἢ ὕλη, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο; εἰ δὲ ὕστερον ἐκεῖνο, πῶς; οὐ γὰρ δὴ ἡ ὕλη τὸ εἶδος γεννᾷ, ἢ ἄποιοις τὸ ποιόν, οὐδ' ἐκ τοῦ δυνάμει ἐνεργεῖα· ἐνυπῆρχε γὰρ ἂν τὸ ἐνεργεῖν καὶ οὐχ ἀπλοῦν ἐτι. καὶ ὁ θεὸς δεύτερος αὐτοῖς τῆς ὕλης· καὶ γὰρ σῶμα ἐξ ὕλης ἦν καὶ εἶδους. καὶ πόθεν αὐτῷ τὸ εἶδος; εἰ δὲ καὶ ἄνευ τοῦ ὕλην ἔχειν <ἔστιν>, ἀρχοειδὴς ὢν καὶ λόγος, ἀσώματος ἂν εἴη ὁ θεὸς καὶ τὸ ποιητικὸν ἀσώματος. εἰ δὲ καὶ ἄνευ τῆς ὕλης ἐστὶ τὴν οὐσίαν σύνθετος, ἅτε 10 σῶμα ὢν, ἄλλην ὕλην τὴν τοῦ θεοῦ εἰσάξουσιν. ἔπειτα πῶς ἀρχὴ ἢ ὕλη, σῶμα οὐσα; οὐ γὰρ ἔστι σῶμα μὴ οὐ πολλὰ εἶναι· καὶ πᾶν σῶμα ἐξ ὕλης καὶ ποιότητος. εἰ δὲ ἄλλως τοῦτο [τὸ] σῶμα, ὁμωνύμως λέγουσι σῶμα τὴν ὕλην. εἰ δὲ κοινὸν ἐπὶ σώματος τὸ τριχῇ διαστατόν, μαθηματικὸν λέγουσιν. εἰ δὲ μετὰ ἀντιτυπίας τὸ τριχῇ, οὐχ ἔν λέγουσιν. — — ἔπειτα πόθεν ἢ 15 ἔνωσις; οὐ γὰρ δὴ αὐτὸ ἔν, ἀλλὰ μετοχῇ ἐνότητος.

316 Diogenes Laërt. VII 150. οὐσίαν δὲ φασι τῶν ὄντων ἀπάντων τὴν πρώτην ὕλην, ὡς καὶ Χρύσιππος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν καὶ Ζήνων. ὕλη δὲ ἐστὶν ἐξ ἧς ὅτιδηποτοῦν γίνεται. καλεῖται δὲ διχῶς οὐσία τε καὶ ὕλη, ἢ τε τῶν πάντων καὶ ἢ τῶν ἐπὶ μέρους. 20 ἢ μὲν οὖν τῶν ὅλων οὔτε πλείων οὔτε ἐλάττων γίνεται, ἢ δὲ τῶν ἐπὶ μέρους καὶ πλείων καὶ ἐλάττων.

Chalcidius in Tim. c. 290. *Plerique tamen silvam separant ab essentia, ut Zeno et Chrysippus.*

317 Stobaeus Eclog. I p. 133, 6 W. (Arii Did. frg. phys. 20 Diels). 25 Χρυσίππου Στωϊκοῦ. Τοῖς κατὰ ποιότητα ὑφισταμένην πρώτην ὕλην· ταύτην δὲ ἄτδιον, οὔτε αὕξησιν οὔτε μείωσιν ὑπομένουσιν, διαίρεσιν δὲ καὶ σύγχυσιν ἐπιδεχομένην κατὰ μέρη, ὥστε φθορὰς γίνεσθαι [ἐκ] τῶν μερῶν εἰς τινα οὐ κατὰ διαίρεσιν <μόνον>, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν τῇ συγχύσει τινῶν γιγνομένων ἐκ τινων.

318 Origenes de oratione Vol. II p. 368, 1 Koe. (p. 246. ed. Delarue). 30 Τοῖς δὲ ἐπακολουθητικὴν αὐτὴν εἶναι νομίζουσι (scil. τὴν τῶν ἀσωμάτων οὐσίαν) προηγουμένην δὲ τὴν τῶν σωμάτων ὅροι αὐτῆς οὗτοι εἰσιν· οὐσία ἐστὶν ἢ πρώτη τῶν ὄντων ὕλη καὶ ἐξ ἧς τὰ ὄντα· ἢ τῶν σωμάτων ὕλη καὶ ἐξ ἧς τὰ σώματα· ἢ τῶν ὀνομαζομένων καὶ ἐξ ἧς τὰ ὀνο- 35 μαζόμενα· ἢ τὸ πρῶτον ὑπόστατον ἄποιον· ἢ τὸ προὑφιστάμενον τοῖς οὖσιν· ἢ τὸ πάσας δεχόμενον τὰς μεταβολὰς τε καὶ ἀλλοιώσεις, αὐτὸ δὲ ἀναλλοώτον κατὰ τὸν ἴδιον λόγον· ἢ τὸ ὑπομένον πᾶσαν ἀλλοίωσιν καὶ μεταβολήν. κατὰ τούτους δὲ ἢ οὐσία ἐστὶν ἄποιός τε καὶ ἀσχημάτιστος κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἀλλ' οὐδὲ μέγεθος ἀποτεταγμένον ἔχουσα, 40 πάσῃ δὲ ἔκκειται ποιότητι καθάπερ ἔτοιμόν τι χωρίον· ποιότητος δὲ διατακ-

3 ἢ ὕλη om. Müller. 7 ὕλης libri (pro εἶδους), εἶδους m³ A. 8 ἔστιν addidi. 12 τὸ seclusi. 15 αὐτὸ ἐν scripsi, αὐτὸ ἔνωσις libri. 18 ὁδηπο- τοῦν BPF. 21 καὶ πλείων καὶ ἐλάττων om. F. 23 Cf. I n. 86 (Zeno). 25 τοῖς Wilam., τῶν libri. || ὑφισταμένην Wilam., ὑφισταμένων libri. 28 ἐκ seclusi. || μόνον addidi. 29 τινων Wachsm., τινος libri. 40 ἔκκειται scripsi,

τικῶς λέγουσι τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ποιήσεις κοινῶς, ἐν αἷς εἶναι τὰς κινήσεις καὶ τὰς σχέσεις συμβέβηκεν. Οὐδὲ τινὸς γὰρ τούτων κατὰ τὸν ἴδιον λόγον μετέχειν φασὶ τὴν οὐσίαν, ἀεὶ δὲ τινὸς αὐτῶν ἀχώριστον εἶναι, παθητὴν δὲ οὐδὲν ἦτοον καὶ ἐπιδεκτὴν πασῶν τῶν τοῦ ποιούντος ἐνεργειῶν ὥς ἂν ἐκεῖνο ποιῇ καὶ μεταβάλλῃ· ὁ γὰρ συνὼν αὐτῇ τόνος καὶ δι' ὧν κε- 5 χωρηκῶς πάσης τε ποιότητος καὶ τῶν περὶ αὐτὴν αἷτιος ἦν οἰκονομιῶν. Δι' ὧν τε μεταβλητὴν καὶ δι' ὧν διαιρετὴν λέγουσιν εἶναι καὶ πᾶσαν οὐσίαν πάσῃ συγγεῖσθαι δύνασθαι, ἡνωμένην μέντοι.

319 Plotinus Ennead. VI lib. I 28 (Vol. II p. 259, 33 M.). αἷτιον δὲ ἡ αἰσθησις αὐτοῖς ἡγεμὼν γενομένη καὶ πιστὴ εἰς ἀρχῶν καὶ τῶν ἄλλων 10 θέσιν. τὰ γὰρ σώματα νομίσαντες εἶναι τὰ ὄντα, εἶτα αὐτῶν τὴν μεταβολὴν εἰς ἄλληλα φοβηθέντες, τὸ μένον ὑπ' αὐτά, τοῦτο ᾤθησαν τὸ ὄν εἶναι, ὥσπερ ἂν εἴ τις μᾶλλον τὸν τόπον ἢ τὰ σώματα νομίσαιεν εἶναι τὸ ὄν, ὅτι οὐ φθίρεται ὁ τόπος νομίσας. — — p. 260, 14 πάντων τε θαυμαστότατον τὸ τῇ αἰσθήσει πιστομένους ἕκαστα, τὸ μὴ τῇ αἰσθήσει ἀλωτὸν τίθεσθαι 15 ὄν. οὐδὲ γὰρ ὀρθῶς τὸ ἀντιτυπὲς αὐτῇ διδόασιν· ποιότης γὰρ τοῦτο.

320 Plotinus Ennead. II lib. IV, 1 (Vol. I p. 104 M.). καὶ οἱ μὲν σώματα μόνον τὰ ὄντα εἶναι θέμενοι καὶ τὴν οὐσίαν ἐν τούτοις, μίαν τε τὴν ὕλην λέγουσι καὶ τοῖς στοιχείοις ὑποβεβλησθαι, καὶ αὐτὴν εἶναι τὴν οὐ- 20 σίαν· τὰ δ' ἄλλα πάντα οἷον πάθη ταύτης, καὶ πῶς ἔχουσιν αὐτὴν καὶ τὰ 20 στοιχεῖα εἶναι. καὶ δὴ καὶ τολμῶσι καὶ μέχρι θεῶν αὐτὴν ἄγειν· καὶ τέ- 20 λος δὴ καὶ αὐτὸν [αὐτῶν] τὸν θεὸν ὕλην ταύτην πῶς ἔχουσιν εἶναι. διδόασιν δὲ καὶ σῶμα αὐτῇ, ἅποιον αὐτὸ σῶμα λέγοντες· καὶ μέγεθος δέ.

321 Chalcidius ad Timaeum cp. 280. Qui tamen providentiae opus silvae quoque constitutionem esse pronuntiaverunt, censent eam una qua- 25 dam ab exordio usque ad finem continuatione porrectam, nec tamen omnes eodem modo. aliter enim Pythagoras et item aliter Plato diversoque Aristoteles modo et cum aliquanta differentia Stoici. Sed hi quidem omnes informem eam et sine ulla qualitate constituunt.

322 Galenus methodi med. II 7. Vol. X p. 155 K. τὴν γὰρ μικρο- 30 λογίαν τῶν ὀνομάτων, ἣν ἐκοιμήσαντο τινες τῶν φιλοσόφων — παραιτοῦμαι λέγειν τὰ νῦν. — — λέγω δὲ μικρολογίαν, ἐν ᾗ διαίρονται κατὰ γένη τό τε ὄν καὶ τὸ ὑφεστός.

323 Galenus de qualitatibus incorporeis 5. Vol. XIX p. 476 K. πρὸς <δ> οἷς ἔφην ἀτόποις οὐδ' ἡνωμένην ἔτι χρὴ λέγειν ὑπάρχειν τὴν οὐσίαν. 35 — — — ἦν τε λέγουσιν οἱ Στωϊκοὶ πρώτην ὕλην καὶ πρώτην οὐσίαν, ἐξ ἧς φασὶ τὸν τε κόσμον καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων ἕκαστον πεποιηκέναι τὸν Δία, εἰ καθάπερ αἱ ποιότητες σῶμα ἦν, πῶς οὐκ ἦν καὶ αὐτὴ ποιότης ἢ εἶχε γε ποιότητα; εἴτε τὰς ἄλλας ποιότητας οὐκ εἶχε, ἀλλὰ δὴ πάντως ὑπῆρχε βάρος, ὅπερ φασὶν εἶναι σώματος <ἴδιον>, πῶς ἀπλὴν ἔτι φασὶ τὴν 40 πρώτην οὐσίαν, ἀλλ' οὐχὶ σύγκριμα; εἰ δὲ πεπερασμένην εἶναι φασὶ καὶ πέ- 40 ρασιν κεχωρημένην, καὶ σχῆμα δῆλον ὥς ἐκέκμητο, ἄτοπον γὰρ ἔστιν ἰδίους

ἐγκτεται T ὑπόκειται Angl. 1 διατακτικῶς vix sanum. 3 παθητὴν scripsi, πάθει τὴν T. 6 ἦν scripsi, ἂν T, ἂν <εἶη> Angl. 22 αὐτῶν del. Müller. 35 δ' addidi. || οὐδ' ἡνωμένην scripsi, οὐθένων μὲν ἦν P. 38 πεποιηκέναι τὸν Δία εἰ scripsi, πεποίηκε τὸ δ' αἰεὶ P, πεποίηκε τόνδε αἰεὶ A. || αὐτὴ scripsi, αὕτη libri. 39 ἢ scripsi, εἰ libri. || ἀλλὰ δὴ scripsi, δηλαδὴ libri. 40 ὅπερ Kalbf., ἔπερ libri. || ἴδιον addidi, σώματος ed. σώματα AP.

περαινόμενον σῶμα πέρασι μὴ μετὰ σχήματος πάντως ὑπάρχειν, εἰ καὶ μὴ συννοοῖτο τοῦτ' αὐτῷ καθ' ὑπόθεσιν· ὥστε εἰ περὶ ὕλην ἦν ταῦθ' ἄπερ ἔφην πάντα, ταῦτα δ' ἐστὶ, καθάπερ αὐτοὶ φασι, σώματα, οὔτε ἄποιος ἦν δηλαδὴ οὔτε ἀπλῆ. — — ταύτη δὲ οὐδὲν ἀμιγρὲς ἦν κατ' αὐτούς.

- 5 **323a** Galenus de qualitativibus incorporeis 6. Vol. XIX p. 478 K. ὁ μὲν οὖν ἱατρὸς συντιθεὶς ἐκ πολλῶν φαρμάκων ἕτερον φάρμακον, ἰδίαν ποιότητα πάντων ἐχόντων, ποῖον ἕτερον ἐκ τῆς μίξεως ποιεῖ, τὸν Δία δ' οὐ φασι μῖξαι τῇ πρώτῃ οὐσίᾳ καὶ σχηματότητα, οὐδὲ μηκότητα οὐδὲ τῶν ἄλλων τι συμβεβηκότων. εἰ δὲ μίγνυσιν, ὅντα καὶ αὐτὰ δηλον ὡς αἰδία, ταῦτά
10 [ἐστίν], πῶς ἔτι λέγουσι μόνην τὴν πρώτην ὕλην αἰδίου τὴν ἄποιον, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς ἄλλας ποιότητας καὶ πάντα τὰ συμβαίνοντα. οὐδὲ γὰρ ποιητὴν εἶναι φασι, καθάπερ τινὰ χειροτέχνην, τὸν Δία, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλης τῆς ὕλης διεληλυθότα πάντων δημιουργὸν γεγονέναι. τὴν τε πηλικότητα τοῦ θείου πυρὸς καὶ τὰ ἐπὶ μέρους τῇ πηλικότητι συμβεβηκότα, τό τε μῆκος καὶ πλά-
15 τος καὶ βάθος, καὶ πρὸς τούτοις τὸ λογικὸν αὐτοῦ καὶ τὴν μακαριότητα, εἰ μὲν οὐσίας εἶναι φήσουσι καὶ σωματικὰς αὐτὰς ἑροῦσιν, ἐκ σωμάτων δηλον ὡς ἦν ὁ Ζεὺς συνεσθηκὼς καὶ οὐχ ἀπλοῦν ἦν, ἀλλὰ καὶ σύγκριμα. εἰ δὲ ἀνουσίλους αὐτὰς — — φύσεις ἑροῦσι, τὸ λεγόμενον ὑφ' ἡμῶν κρατύνεται τὸ μὴ σωματικὴν ἔχειν φύσιν τὰ συμβεβηκότα μηδὲ τὰς ποιότητας.

- 20 **324** Aëtius Plac. I 9, 2. Οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν καὶ μεταβλητὴν καὶ φευστὴν ὅλην δι' ὅλης τὴν ὕλην. (Stob. λέγω δὲ τοὺς μέχοι τῶν Στωϊκῶν καταβεβηκότας σὺν Ἡρακλείτῳ etc.) cf. Theodoret IV 13.

325 Aëtius Plac. I, 9, 7. Οἱ Στωϊκοὶ σῶμα τὴν ὕλην ἀποφαίνονται.

- 25 **326** Simplicius in Aristot. phys. p. 227, 23. ἀλλ' ἐπειδὴ τινες καὶ οὐδὲ οἱ τυχόντες ἐν φιλοσοφίᾳ τὸ ἄποιον σῶμα τὴν πρωτίστην ὕλην εἶναι φασι καὶ κατὰ Ἀριστοτέλην καὶ κατὰ Πλάτωνα, ὥσπερ τῶν μὲν παλαιῶν οἱ Στωϊκοί, τῶν δὲ νέων Περικλῆς ὁ Λυδὸς, καλῶς ἂν ἔχοι ταύτην ἐπισκέψασθαι τὴν δόξαν.

- 30 **327** Galenus de qualitativibus incorporeis 5. Vol. XIX p. 477 K. (de materia Stoicorum locutus) ἀδιανόητόν τε καὶ τὸ μήτε βαρὺ τοῦθ' ὑπάρχειν μήτε κοῦφον, οὐχ ἦττον <δ'> ἄτοπον εἰ λέγοι τις ἅμα τοῦτ' ἔχειν ἀμφοτέρω καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ μὴ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο κρινόμενον· τό τε μὴ <ποιᾶν> ἐκείνης ἐχούσης οὐσίαν, τῶν ἐξ αὐτῆς, ὡς φασι, γεγονότων πρώτον
35 τεττάρων ἕκαστον ἔχειν ποιότητα. — — εἰ δὲ μὴδ' αὐτὸ εἶχε τούτων μηδὲ ἐν καθ' ὑπόθεσιν τὸ αἰθέριον δὴ ἐκεῖνο πῦρ, ὑφ' οὗ φασι τὰ τε στοιχεῖα καὶ τὸν κόσμον γεγονέναι, πῶς ταῦτ' ἔχει τὰ γεννήματα καὶ ποιήματα καὶ πλάσματα.

- 328** Asclepius in Aristot. Metaph. p. 377, 29 Hayd. καὶ πάλιν οἱ μὲν μίαν οὐσίαν εἶναι εἰρήκασιν, οἷον τὴν αἰσθητὴν, ὥσπερ οἱ φυσικοὶ καὶ
40 οἱ Στωϊκοί.

1 περαινόμενον scripsi, περικλινόμενον P ed. || μετὰ σχήματος P, κατὰ σχῆμα A ed. 2 συννοοῖτο AP, συννοῖτο ed. || τοῦτ' αὐτῷ P, τοῦτ' αὐτὸ ed. || ὥστε AP, ὡς ed. || εἰ περὶ ὕλην ἦν ταῦθ' scripsi, εἴπερ εἶδεν ἐνταῦθ' libri. 3 ἄπερ ἔφην AP, om. ed. 6 συντιθεὶς scripsi, αἷτιος εἰς libri. || ἰδίαν scripsi, ἴσην libri. 9 μίγνυσιν P, μίγνυειν A ed. 10 ἐστίν seclusi. 11 οὐδὲ scripsi, οὔτε libri. 16 δηλον ὡς A, ὡς δηλον ὡς P, ὡς δηλον ed. 32 δ' addidi. 33 τό τε μὴ ποιᾶν scripsi, τοῦτο μὴδ' libri. 34 τῶν ἐξ αὐτῆς scripsi, τῆς ἐξ αὐτῶν libri. 35 αὐτὸ scripsi, αὐτὸς libri. || τούτων PA, τοῦτον ed. 36 δὴ scripsi, δ' ἦν libri. || φασι Kalbf., πασι libri.

§ 2. *τινά, ὄντα, οὕτινα.*

329 Alexander Aphrod. comm. in Aristot. Topica IV p. 155 Ald. p. 301, 19 Wal. οὕτω δεικνύοις ἂν ὅτι μὴ καλῶς τὸ τί οἱ ἀπὸ τῆς Στοιᾶς γένος τοῦ ὄντος τίθενται· εἰ γὰρ τί, δηλον ὅτι καὶ ὄν· εἰ δὲ ὄν, τὸν τοῦ ὄντος ἀναδέχοιτο ἂν λόγον· ἀλλ' ἐκεῖνοι νομοθετήσαντες αὐτοῖς τὸ ὄν 5 κατὰ σωμάτων μόνων λέγεσθαι, διαφεύγειν ἂν τὸ ἡπορημένον· διὰ τοῦτο γὰρ τὸ τί γενικώτερον αὐτοῦ φασιν εἶναι, κατηγορούμενον οὐ κατὰ σωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄσωμάτων.

Cf. p. 180 Ald. p. 359, 12 Wal. οὕτω δειχθήσεται μηδὲ τὸ τί γένος ὄν τῶν πάντων· ἔσται γὰρ καὶ τοῦ ἑνὸς γένος ἢ ἐπίσης ὄντος αὐτῷ ἢ καὶ ἐπὶ 10 πλεον· εἴ γε τὸ μὲν ἔν καὶ κατὰ τοῦ ἐννοήματος· τὸ δὲ τί κατὰ μόνων σωμάτων καὶ ἄσωμάτων· τὸ δὲ ἐννόημα μηδέτερον τούτων κατὰ τοὺς ταῦτα λέγοντας.

330 Sextus adv. math. I 17. καὶ μὴν εἰ διδάσκεται τι, ἤτοι διὰ τῶν οὐτινῶν διδαχθήσεται ἢ διὰ τῶν τινῶν· ἀλλὰ διὰ μὲν τῶν οὐτινῶν οὐχ οἷόν 15 τε διδαχθῆναι· ἀνυπόστατα γὰρ ἔστι τῇ διανοίᾳ ταῦτα κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοιᾶς.

331 Sextus adv. math. X 218. ὥσθ' οὕτοι μὲν σῶμα ποιούσι τὸν χρόνον, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλόσοφοι ἄσώματον αὐτὸν ᾤκηθησαν ὑπάρ- 20 χειν· τῶν γὰρ τινῶν φασὶ τὰ μὲν εἶναι σώματα τὰ δὲ ἄσώματα, τῶν δὲ ἄσω- μάτων τέσσαρα εἶδη καταριθμοῦνται ὥς λεπτὸν καὶ κενὸν καὶ τόπον καὶ χρόνον. ἐξ οὗ δηλον γίγνεται ὅτι πρὸς τῷ ἄσώματον ὑπολαμβάνειν τὸν χρόνον, ἔτι καὶ καθ' αὐτό τι νοούμενον πρᾶγμα δοξάζουσι τοῦτον.

Cf. ibid. 227. 234.

332 Seneca ep. 58, 12. illud genus „quod est“ (scil. τὸ ὄν) generale 25 supra se nihil habet. initium rerum est, omnia sub illo sunt. Stoici volunt superponere huic etiamnunc aliud genus magis principale. —

ibid. 15. Primum genus Stoicis quibusdam videtur „quid“: quare videatur subiiciam. in rerum, inquit, natura quaedam sunt, quaedam non sunt. et haec autem, quae non sunt, rerum natura complectitur, quae 30 animo succurrunt, tamquam Centauri, Gigantes et quicquid aliud falso cogitatione formatum habere aliquam imaginem coepit, quamvis non habeat substantiam“.

333 Anonymi Proleg. in Aristot. Categ. p. 34^b Brandis (Schol. in Ar.). τρία δὲ τὰ καθολικώτατα ὁμώνυμα, ἔν, ὄν, τί· κατὰ πάντων γὰρ τῶν ὄντων 35 φέρεται ταῦτα, κατὰ μὲν Πλάτωνα τὸ ἔν, κατ' Ἀριστοτέλη τὸ ὄν, κατὰ δὲ τοὺς Στωϊκούς τὸ τί.

334 Philo Leg. Alleg. III § 175 Vol. I p. 151, 28. τὸ γὰρ μάννα ἐρ- 40 μνηνέεται „τί“· τοῦτό ἐστι τὸ γενικώτατον τῶν ὄντων.

335 Plutarchus de comm. not. cp. 30 p. 1074 d. οὐδὲν οὖν ἔτι 40 δεῖ λέγειν τὸν χρόνον, τὸ κατηγορημα, τὸ ἀξίωμα, τὸ συνημμένον, τὸ συμπεπλεγμένον· οἷς χρῶνται μὲν μάλιστα τῶν φιλοσόφων, ὄντα δ' οὐ λέγουσιν εἶναι.

30 pugnant haec adversis frontibus cum iis quae testatur Alexander n. 329.

§ 3. De causis.

336 Stobaeus Eclogae I p. 138, 23 W. Χρυσίππου. Χρύσιππος αἴτιον εἶναι λέγει δι' ὅ. Καὶ τὸ μὲν αἴτιον ὄν καὶ σῶμα <οὐ δὲ αἴτιον μήτε ὄν, μήτε σῶμα> καὶ αἴτιον μὲν ὅτι, οὐ δὲ αἴτιον διὰ τι.
 5 Αἰτίαν δ' εἶναι λόγον αἰτίου, ἢ λόγον τὸν περὶ τοῦ αἰτίου ὡς αἰτίου. Sequitur simillima Posidonii disputatio (Diels Ariti Didymi Epit. phys. frgm. 18). Cf. Zeno I n. 89.

337 Sextus adv. math. IX 196. εἶπερ τοίνυν, φασίν, ἔστι σπέρμα, ἔστι καὶ αἴτιον, ἐπεὶπερ τὸ σπέρμα αἰτίον ἔστι τῶν ἐξ αὐτοῦ φευομένων τε καὶ
 10 γεννωμένων· ἔστι δὲ γε σπέρμα, ὡς ἐκ τῶν σπειρομένων καὶ ζωογονουμένων δέκνυται· ἔστιν ἄρα αἴτιον. καὶ πάλιν εἰ ἔστι τι φύσις, ἔστι τι αἴτιον· τῶν γὰρ φευομένων ἢ ἐκπεφυκότων αἰτίον ἔστιν ἡ φύσις. ὑπάρχει δὲ αὕτη, ὡς ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων συμφανές. — — τοίνυν εἰ ἔστι φύσις, ἔστι τι αἴτιον· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· ἄρα τὸ δεύτερον. καὶ ἄλλως εἰ ἔστι τι ψυχῇ,
 15 ἔστιν αἴτιον· αὕτη γὰρ καὶ τοῦ ζῆν καὶ τοῦ θνήσκειν αἰτία γίνεται, τοῦ μὲν ζῆν παροῦσα, τοῦ δὲ θνήσκειν χωριζομένη τῶν σωμάτων· ἔστι δὲ γε ψυχῇ, φασίν, εἶγε καὶ ὁ λέγων μὴ εἶναι ψυχὴν αὐτῇ προσχωρῶμενος τοῦτο ἀποφαίνεται· ἔστιν ἄρα αἴτιον. πρὸς τούτοις εἰ ἔστι θεός, ἔστιν αἴτιον· οὗτος γὰρ ἦν ὁ τὰ ὅλα διοικῶν· ἔστι δὲ γε κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας τῶν ἀνθρώπων
 20 θεός· ἔστιν ἄρα αἴτιον· καίτοι καὶ μὴ θεὸς ὑπάρχη, ἔστιν αἴτιον· τὸ γὰρ μὴ εἶναι θεοὺς διὰ τινα αἰτίαν γίνεται· καὶ τῷ οὖν ὑπάρχειν θεὸν καὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν ἐπ' ἰσῆς ἀκολουθεῖ τὸ εἶναι τι αἴτιον.

πολλῶν γε μὴν γεννωμένων καὶ φθειρομένων, αὐξομένων τε καὶ μειουμένων, κινουμένων τε καὶ ἀκίνητιζόντων, ἐξ ἀνάγκης ὁμολογεῖν δεῖ τὸ εἶναι
 25 τινα τούτων αἰτία, τὰ μὲν γενέσεως τὰ δὲ φθορᾶς, καὶ τὰ μὲν αὐξήσεως τὰ δὲ μειώσεως καὶ ἥδη κινήσεως ἢ ἀκινήσεως· σὺν τῷ καὶ μὴ ὑπάρχει ταῦτα τὰ ἀποτελέσματα, φαίνεται δὲ μόνον, πάλιν εἰσαγέσθαι τὴν ὑπαρξίν τῶν αἰτίων· τοῦ γὰρ φαίνεσθαι μὲν ἡμῖν αὐτὰ ὡς ὑποκείμενα, μὴ ὑποκειῖσθαι δέ, αἰτίον τι καθέστηκεν. καὶ μὴν εἰ μηδὲν ἔστιν αἴτιον, πάντα ἐκ παντὸς δεή-
 30 σαι γίνεσθαι καὶ ἐν παντὶ τόπῳ, ἔτι καὶ κατὰ πάντα καιρόν· ὅπερ ἄτοπον. εὐθέως γὰρ εἰ μηδὲν ἔστιν αἴτιον, οὐδὲν τὸ κωλύον ἐξ ἀνθρώπου ἵππον συνίστασθαι· [αἴτιον ἄρα τι ἔσται]. μηδενὸς δὲ ὄντος τοῦ κωλύοντος συστήσεται ποτε ἐξ ἀνθρώπου ἵππος, καὶ οὕτως, εἰ τύχοι, ἐξ ἵππου φυτόν· κατὰ ταῦτα δὲ οὐκ ἀδύνατον ἔσται χιόνα μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πηγνυσθαι, ἄβροχίαν
 35 δὲ ἐν Πόντῳ συμβαίνειν, καὶ τὰ μὲν τοῦ θέρους ἐν χειμῶνι γίνεσθαι, τὰ δὲ τοῦ χειμῶνος ἐν θέρει συνίστασθαι· ὅθεν εἶπερ ὧς ἔπεται τι ἀδύνατον, καὶ αὐτὸ ἔσται ἀδύνατον, τῷ δὲ μὴ εἶναι αἴτιον ἔπεται πολλὰ τῶν ἀδυνάτων, ῥητέον καὶ τὸ μὴ εἶναι αἴτιον τῶν ἀδυνάτων ὑπάρχειν. ὅ τε λέγων μὴ εἶναι αἴτιον ἦτοι χωρὶς αἰτίας τοῦτο λέγει ἢ μετὰ τινος αἰτίας. καὶ εἰ μὲν
 40 χωρὶς τινος αἰτίας, ἄπιστός ἐστιν, μετὰ τοῦ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὸ μὴ μᾶλλον τοῦτο ἀξιοῦν ἢ τὸ ἀντικείμενον τούτῳ, αἰτίας εὐλόγου μὴ προὑποκειμένης, δι' ἣν φησιν ἀνύπαρκτον εἶναι τὸ αἴτιον· εἰ δὲ μετὰ τινος αἰτίας, περιτρε-

3 add. Wachsmuth.
 Bk., ταῦτα libri.
 Bk., φασιν libri.

4 αἴτιον del. Heeren. || μὲν om. L.
 36. 37. ἀδύνατον bis scripsi, δυνατόν libri.

34 ταῦτα
 42 φησιν

πεται, κἂν τῷ λέγειν μὴ εἶναί τι αἰτιον τίθησι τὸ εἶναί τι αἰτιον· ὅθεν καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐρωτᾶν ἔξεστι καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ σημείου καὶ τῆς ἀποδείξεως διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἀποδοθέντα λόγον, ὃς ἔξει τὴν σύνταξιν τοιαύτην· „εἰ ἔστι τι αἰτιον, ἔστιν αἰτιον· ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ ἔστι τι αἰτιον, ἔστιν αἰτιον· ἥτοι δὲ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν· ἔστιν ἄρα“. τῷ τε γὰρ εἶναι αἰτιον ἀκολουθεῖ τὸ εἶναί τι αἰτιον, μὴ διαφέροντος παρὰ τὸ ἡγούμενον τοῦ λήγοντος, τῷ τε μὴδὲν εἶναι αἰτιον ἀκολουθεῖ πάλιν τὸ εἶναί τι αἰτιον, ἐπείπερ ὁ λέγων μὴδὲν εἶναι αἰτιον ὑπὸ τινος αἰτίας κινηθεὶς λέγει μὴδὲν εἶναι αἰτιον. ὥστε καὶ τὸ διεξευγμένον πρὸς τοῖς δυσὶ συνημμένοις ἀληθὲς γίνεσθαι ἐξ ἀντικειμένων διεξευγμένον, καὶ τὴν ἐπιφορὰν τοῖς τοιούτοις λήμμασι συνεισά- 10 γεσθαι, καθὼς ἀνώτερον παρεμυθισάμεθα.

338 Aëtius Plac. 11, 7. Οἱ Στωϊκοὶ τὸ πρῶτον αἰτιον ὠρίσαντο κινητόν.

339 Simplicius in Aristot. Phys. p. 420, 6 Diels. ὅτι τισὶ δοκεῖ μὴ εἶναί τι κινεῖν ἀκίνητον, ἀλλὰ πᾶν τὸ κινεῖν κινεῖσθαι — — καὶ δῆλον 15 ὅτι ταύτης εἰδὲ τῆς δόξης τῶν τε παλαιῶν φυσιολόγων ὅσοι σωματικὴν ἢ μίαν ἢ πλείους ὑπέθεντο τὴν ἀρχήν, καὶ τῶν νέων οἱ Στωϊκοί.

340 Aëtius Plac. I 11, 5. Οἱ Στωϊκοὶ πάντα τὰ αἴτια σωματικά· πνεύματα γάρ.

341 Sextus adv. math. IX 211. εἶγε Στωϊκοὶ μὲν πᾶν αἰτιον σῶμά 20 φασι σώματι ἄσωμάτου τινὸς αἰτιον γίνεσθαι, οἷον σῶμα μὲν τὸ σμιλλόν, σώματι δὲ τῇ σαρκί, ἄσωμάτου δὲ τοῦ τέμνεσθαι κατηγορήματος, καὶ πάλιν σῶμα μὲν τὸ πῦρ, σώματι δὲ τῷ ξύλῳ, ἄσωμάτου δὲ τοῦ καίεσθαι κατηγορήματος.

342 Simplicius in Aristot. categ. f. 77 B. ed. Bas. οὐδὲ ἔδει ἀπὸ τῶν 25 ἐσχάτων ἄρχεσθαι ποιήσεων, λέγω δὴ τῶν κατὰ πληρὴν καὶ ὅσιν, οὐδὲ τοῖς Στωϊκοῖς συγχωρεῖν περὶ οὗ διατελοῦμεν αὐτοῖς διαφερόμενοι, ὥς τὸ ποιοῦν πελάσει τινὶ ποιεῖ καὶ ἄπει. βέλτιον γὰρ λέγειν ὥς οὐ πάντα πελάσει καὶ ἄπει ποιεῖ.

343 Proclus in Plat. Parmen. Vol. V p. 74 ed Cousin. Τὸ δεύτερον 30 τοίνυν ὁ τῆς σφραγίδος τύπος Στωϊκῶν ὑποθέσσει προσήκει ταῖς σωματικῶς λεγούσαις τὰ ποιοῦντα ποιεῖν καὶ τὰ πάσχοντα πάσχειν· ὠτισμοῦ γὰρ δεδέηται καὶ ἀντιτυπίας καὶ ἐπερείσεως καὶ οὐκ ἄλλως γέγονεν.

344 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 929 Pott.). αἰτιον δὲ κυρίως λέγεται τὸ παρεκτικόν τινος ἐνεργητικῶς. ἐπεὶ καὶ τὸν σί- 35 δηρον τμητικόν φασιν εἶναι οὐ μόνον ἐν τῷ τέμνειν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μὴ τέμνειν· οὕτως οὖν καὶ τὸ παρεκτικὸν ἄμφω σημαίνει, καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν, καὶ τὸ μὴδέπω μὲν, δυνάμει δὲ κεκρημένον τοῦ ἐνεργῆσαι.

345 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 929 Pott.). οἱ μὲν οὖν σωμάτων, οἱ δ' ἄσωμάτων φασὶν εἶναι τὰ αἴτια (scil. Stoici et 40 Peripatetici). οἱ δὲ τὸ μὲν σῶμα κυρίως αἰτιόν φασι, τὸ δὲ ἄσωματον καταχρηστικῶς καὶ οἷον αἰτιωδῶς (scil. Stoici). ἄλλοι δ' ἔμπαλιν ἀναστρέφουσι, τὰ μὲν ἄσώματα κυρίως αἴτια λέγοντες, καταχρηστικῶς δὲ τὰ σώματα.

346 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 929 Pott.). Τῶν αἰτίων τὰ μὲν προκαταρκτικά, τὰ δὲ συνεκτικά, τὰ δὲ συνεργά, τὰ δὲ 45 ὧν οὐκ ἄνευ. προκαταρκτικά μὲν τὰ πρῶτως ἀφορμὴν παρεχόμενα εἰς τὸ

3 τῶν Bk., τὸν libri. 19 πνευματικά coni. Diels. 46 τὰ ὧν οὐκ ἄνευ causas esse negabant Stoici.

γίγνεσθαι τι, καθάπερ τὸ κάλλος τοῖς ἀκολάστοις τοῦ ἔρωτος· ὁφθὲν γὰρ αὐτοῖς τὴν ἐρωτικὴν διάθεσιν ἐμποιεῖ μὲν, οὐ μὴν κατηναγκασμένως· συνεκτικὰ δὲ ἅπερ συνωνύμως καὶ αὐτοτελεῇ καλεῖται, ἐπειδήπερ αὐτάρκως δι' αὐτῶν ποιητικὰ ἔστι τοῦ ἀποτελέσματος.

- 5 ἐξῆς δὲ πάντα τὰ αἷτια ἐπὶ τοῦ μανθάνοντος δεικτέον. ὁ μὲν πατὴρ αἰτιὸν ἔστι προκαταρκτικὸν τῆς μαθήσεως, ὁ διδάσκαλος δὲ συνεκτικόν, ἡ δὲ τοῦ μανθάνοντος φύσις συνεργὸν αἷτιον, ὁ δὲ χρόνος τῶν ὧν οὐκ ἄνευ λόγον ἐπέχει.

346a Seneca epist. 65, 4. Stoicis placet unam causam esse id
10 quod facit.

ibid. 11. Haec quae ab Aristotele et Platone ponitur turba causarum aut nimium multa aut nimium pauca comprehendit. nam si, quocumque remoto quid effici non potest, id causam iudicant esse faciendi, pauca dixerunt: ponant inter causas tempus: nihil sine tempore fieri potest.
15 ponant locum: si non fuerit, ubi fiat aliquid, ne fiet quidem. ponant motum: nil sine hoc nec fit nec perit, nulla sine motu ars, nulla mutatio est. Sed nos nunc primam et generalem quaerimus causam. haec simplex esse debet, nam et materia simplex est, quaerimus quae sit causa, ratio scilicet faciens, id est deus.

- 20 347 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 930 Pott.).
τὸ δὲ αὐτὸ ἄρα αἷτιον καὶ ποιητικὸν καὶ δι' ὅ. καὶ εἰ μὲν τί ἐστὶν αἷτιον καὶ ποιητικόν, τοῦτο πάντως ἔστι καὶ δι' ὅ, εἰ δέ τι ἐστὶ δι' ὅ, οὐ πάντως τοῦτο καὶ αἷτιον. πολλὰ γοῦν ἐφ' ἔν ἀποτελέσμα συντρέχει, δι' ἃ γίνεται τὸ τέλος, ἄλλ' οὐκ ἔστι πάντα αἷτια· οὐ γὰρ ἂν ἐτεκνοκτόνησεν Μῆδεια, εἰ
25 μὴ ὤργισθη· οὐδ' ἂν ὤργισθη, εἰ μὴ ἐξήλωσεν· οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ ἡράσθη· οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ Ἰάσων ἐπλευσεν εἰς Κολχούς· οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ Ἀργὼ κατεσκευάσθη· οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ τὰ ξύλα ἐκ τοῦ Πηλίου ἐτμήθη· ἐν τούτοις γὰρ ἅπασιν τοῦ „δι' ὅ“ τυγχάνοντος, οὐ πάντα τῆς τεκνοκτονίας αἷτια τυγχάνει, μόνη δὲ ἡ Μῆδεια.

- 30 348 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 932 Pott.).
ἔτι ζητεῖται, εἰ πολλὰ κατὰ σύνοδον ἐνὸς αἷτια γίνεται· <καὶ τινὲς μὲν λέγουσιν ὅτι γίνεται>· πολλοὶ γὰρ ἄνθρωποι συνέλκοντες αἷτιοί εἰσι τοῦ καθέλκεσθαι τὴν ναῦν, <οὐκ αὐτὸς ἕκαστος αἷτιος ὧν> ἀλλὰ σὺν τοῖς ἄλλοις, εἰ δὴ τι καὶ τὸ συναἷτιον αἷτιον. ἄλλοι δὲ φασιν, εἰ πολλὰ αἷτια, κατ' ἰδίαν
35 ἕκαστον ἐνὸς αἷτιον γίνεται· τοῦ γοῦν εὐδαιμονεῖν ἐνὸς ὄντος αἷτια τυγχάνουσιν αἱ ἀρεταὶ πολλαὶ οὕσαι· καὶ τοῦ θερμαίνεσθαι καὶ τοῦ ἀλγεῖν ὁμοίως πολλὰ τὰ αἷτια. μὴ τι οὖν αἱ πολλαὶ ἀρεταὶ μία ἔστι κατὰ δύναμιν, καὶ τὰ θερμαίνοντα καὶ τὰ ἀλγύνοντα. καὶ τὸ πλῆθος δὲ τῶν ἀρετῶν κατὰ γένος ἐν τυγχάνον ἐνὸς αἷτιον γίνεται τοῦ εὐδαιμονεῖν. τῷ ὄντι δὲ προκα-
40 ραρκτικὰ μὲν αἷτια ἐνὸς γίνεται πλείονα κατὰ γένος καὶ κατ' εἶδος· καὶ κατὰ γένος μὲν τοῦ νοσεῖν ὅπως οὖν, οἷον ψύξις, ἐκλυσίς, κόπος, ἀπεψία, μέθη· κατ' εἶδος δὲ τοῦ πυρετοῦ. τὰ δὲ συνεκτικὰ αἷτια κατὰ γένος μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ κατ' εἶδος. τοῦ γὰρ εὐδιαλέγεσθαι κατὰ γένος ἐνὸς ὄντος πολλὰ τὰ αἷτια κατ' εἶδος· οἷον λιβανωτός, ῥόδον, κρόκος, στύραξ, σμύρνα, μύρον·

2 μὲν scripsi, μόνον vulgo.

vulgo. 31 καὶ—γίνεται addidi.

4 αὐτῶν ποιητικὰ scripsi, αὐτοῦ ποιητικόν
32 πολλοὶ γὰρ scripsi, πολλὰ οἱ γὰρ vulgo. ||
συνέλκοντες Sylburg, συνελόντες vulgo. 33 οὐκ αὐτὸς—ὧν addidi. 34 δὴ τι
scripsi, μὴ τι vulgo. 38 ἀλγύνοντα scripsi, ἀλγοῦντα vulgo.

<τοῦ δὲ εὐωδιάζεσθαι τοῦ κατ' εἶδος οὐκέτι πολλά>· τὸ γὰρ ῥόδον οὐκ ἂν οὕτως εὐώδες εἴη, ὥς ἡ σμύρνα.

349 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 932 Pott.). ἀλλήλων οὐκ ἔστι τινὰ αἷτια, ἀλλήλοις δὲ αἷτια· ἡ γὰρ σπληνικὴ διάθεσις προϋποκειμένη οὐ πυρετοῦ αἷτιος, ἀλλὰ τοῦ γίνεσθαι τὸν πυρετόν, καὶ ὁ πυρετὸς προϋποκείμενος οὐ σπληνός, ἀλλὰ τοῦ αὔξεσθαι τὴν διάθεσιν. οὕτως καὶ αἱ ἀρεταὶ ἀλλήλαις αἷτιαι, τῷ μὴ χωρίζεσθαι διὰ τὴν ἀντακολουθίαν· καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ψαλίδος λίθοι ἀλλήλοις εἰσὶν αἷτιοι τοῦ μένειν κατηγορήματος, ἀλλήλων δὲ οὐκ εἰσὶν αἷτιοι· καὶ ὁ διδάσκαλος δὲ καὶ ὁ μαθητὴς ἀλλήλοις εἰσὶν αἷτιοι τοῦ προκόπτειν κατηγορήματος. λέγεται δὲ ἀλλήλοις αἷτια ποτὲ μὲν τῶν αὐτῶν, ὥς ὁ ἔμπορος καὶ ὁ κάπηλος ἀλλήλοις εἰσὶν αἷτιοι τοῦ κερδαίνειν· ποτὲ δὲ ἄλλον καὶ ἄλλον, καθάπερ ἡ μάχαιρα καὶ ἡ σάρξ· ἡ μὲν γὰρ τῇ σαρκὶ τοῦ τέμνεσθαι, ἡ σάρξ δὲ τῇ μαχαίρᾳ τοῦ τέμνειν etc.

350 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 933 Pott.). τὸ δὲ αὐτὸ τῶν ἐναντίων αἷτιον γίνεται, ποτὲ μὲν παρὰ τὸ μέγεθος τοῦ αἵ- 15 τίου καὶ τὴν δύναμιν, ποτὲ δὲ παρὰ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ πάσχοντος· παρὰ μὲν τὴν ποιὰν δύναμιν, <οἶον> ἡ αὐτὴ χορδὴ παρὰ τὴν ἐπίτασιν ἢ τὴν ἄνεσιν ὀξὺν ἢ βαρὺν ἀποδίδωσι τὸν φθόγγον· παρὰ δὲ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν πασχόντων, <οἶον> τὸ μέλι γλυκάζει μὲν τοὺς ὑγιαίνοντας, πικράζει δὲ τοὺς πυρέσσοντας· καὶ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς οἶνος τοὺς μὲν εἰς ὀργὴν, τοὺς δὲ 20 εἰς διάχυσιν ἄγει· καὶ ὁ αὐτὸς ἥλιος τήκει μὲν τὸν κηρόν, ξηραίνει δὲ τὸν πηλόν.

351 Clemens Alexandrinus Stromat. VIII 9 (Vol. II p. 933 Pott.). καὶ τὰ μὲν προκαταρκτικά, τὰ δὲ συνεκτικά, τὰ δὲ συναίτια, τὰ δὲ συνεργά. — τῶν μὲν οὖν προκαταρκτικῶν αἰρομένων μένει τὸ ἀποτέλεσμα· συνεκ- 25 τικὸν δὲ ἔστιν αἷτιον, οὗ παρόντος μένει τὸ ἀποτέλεσμα καὶ αἰρομένου αἰρεται. τὸ δὲ συνεκτικὸν συνωνύμως καὶ αὐτοτελὲς καλοῦσιν, ἐπειδὴ αὐτάρκως δι' αὐτοῦ ποιητικόν ἔστι τοῦ ἀποτελέσματος. εἰ δὲ τὸ αἷτιον αὐτοτελοῦς ἐνεργείας ἔστι δηλωτικόν, τὸ <δὲ> συνεργὸν ὑπηρεσίαν σημαίνει καὶ τὴν σὺν ἐτέρῳ λειτουργίαν, εἰ μὲν οὖν μηδὲν παρέχεται, οὐδὲ συνεργὸν λεχ- 30 θήσεται· εἰ δὲ παρέχεται, τούτου πάντως γίνεται αἷτιον, οὗ καὶ παρέχεται, τουτέστιν τοῦ δι' αὐτὸ γινομένου· ἔστιν οὖν συνεργόν, οὗ παρόντος ἐγίνετο τὸ ἀποτέλεσμα· προδήλως μὲν οὖν παρόντος <προδήλου>, ἀδήλως δὲ ἀδήλου· καὶ τὸ συναίτιον δὲ ἐκ τοῦ γένους ἔστι τῶν αἰτίων, καθάπερ ὁ συστρατιώ- 35 της στρατιώτης καὶ ὁ συνέφηβος ἑφηβος. τὸ μὲν οὖν συνεργὸν αἷτιον τῷ συνεκτικῷ πρὸς τὴν ἐπίτασιν βοηθεῖ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γινομένου· τὸ δὲ συναίτιον οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἔστιν ἐννοίας· δύναται γὰρ συναίτιον ὑπάρχειν, κἂν μὴ συνεκτικὸν αἷτιον ᾗ τι. νοεῖται γὰρ σὺν ἐτέρῳ τὸ συναίτιον οὐδ' αὐτῷ 40 δυναμένῳ κατ' ἰδίαν ποιῆσαι τὸ ἀποτέλεσμα, αἷτιον δὲ σὺν αἰτίῳ. διαφέρει δὲ τοῦ συναιτίου τὸ συνεργὸν ἐν τῷ τὸ μὲν συναίτιον <μεθ' ἐτέρου αἰτίου> 45 κατ' ἰδίαν μὴ ποιοῦντος τὸ ἀποτέλεσμα παρέχειν, τὸ δὲ συνεργὸν ἐν τῷ κατ' ἰδίαν μὴ ποιεῖν, ἐτέρῳ δὲ προσερχόμενον τῷ κατ' ἰδίαν ποιοῦντι συνεργεῖ αὐτῷ πρὸς τὸ σφοδρότερον γίνεσθαι τὸ ἀποτέλεσμα. μάλιστα δὲ τὸ

1 τοῦ δὲ—πολλά supplevi. 17 nonne scribendum: ποσὴν? 17. 19 οἶον bis addidi. 29 δὲ addidi; demonstratur enim etiam συνεργόν esse αἷτιον. 32 δι' αὐτὸ scripsi, δι' αὐτοῦ vulgo. 33 προδήλου addidi. 40 μεθ' ἐτέρου αἰτίου inserenda esse docet sententiarum conexus. 43 σφοδρότερον scripsi, σφοδρότατον libri.

ἐκ προκαταρκτικοῦ συνεργόν γεγενῆναι, <ἐπὶ τοῦτο> τὴν τοῦ αἰτίου διατείνειν δύναμιν παρίστησιν.

352 Clemens Alexandrinus Stromat. I p. 376. 77 Pott. distinguit τὸ συνεργόν, τὸ συναίτιον, τὸ συνεκτικὸν αἷτιον.

⁵ ὁ δὲ μεθ' ἐτέρου ποιεῖ, ἀτελὲς ὄν καθ' αὐτὸ ἐνεργεῖν, συνεργὸν φαμέν καὶ συναίτιον [ἀπὸ τοῦ συναιτίου αἷτιον ὑπάρχειν] ἀπὸ τοῦ ἐτέρου συνελθὼν αἷτιον γίνεσθαι ὠνομασμένον· καθ' ἑαυτὸ δὲ μὴ δύνασθαι τὸ ἀποτέλεσμα — — παρέχειν.

paulo post: ἀλλὰ τῶν συνεργῶν τὰ μὲν πλείονα τὰ δὲ ἐλάττωνα προσ-
¹⁰ φέρεται δύναμιν.

353 Clemens Alexandrinus Stromat. I p. 367 Pott. οἶδα πολλοὺς — — καὶ τὸ μὴ κωλύον αἷτιον εἶναι λέγοντας. — — φαμέν δὴ πρὸς αὐτοὺς τὸ αἷτιον ἐν τῷ ποιεῖν καὶ ἐνεργεῖν καὶ δοῶν νοεῖσθαι· τὸ δὲ μὴ κωλύον κατὰ γε τοῦτο ἀνενέργητον εἶναι. ἔτι τὸ μὲν αἷτιον πρὸς τῇ ἐνεργείᾳ
¹⁵ ἐστὶ, καθάπερ ὁ μὲν ναυπηγὸς πρὸς τῷ γίνεσθαι τὸ σκάφος, ὁ δὲ οἰκοδόμος πρὸς τῷ κτίζεσθαι τὴν οἰκίαν· τὸ δὲ μὴ κωλύον κεχώρισται τοῦ γιγνομένου etc.

354 Galenus defin. med. 154—160 Vol. XIX p. 392 K. definit αἷτια προκαταρκτικά, προηγούμενα, συνεκτικά, αὐτοτελῆ, συναίτια, συνεργά.

²⁰ **355** Galenus adv. Iulianum 6 Vol. XVIII A p. 279 K. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τῶν συνεκτικῶν αἷτιων ἐτέρωθι δεικνύντων ἡμῶν ὅτι τό τε ὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτό, καθ' οὗ τοῦνομα, τῆς Στωϊκῆς αἰρέσεώς ἐστι καὶ ὡς οὐκ ὀρθῶς ὑπειλήφασιν οὐτ' ὀνομάζουσιν οἱ νεώτεροι τῶν ἱατρῶν ἅπαν τοῦτο τὸ γένος, ὅτι τε καὶ ἡμεῖς ἐπόμενοι πολλάκις αὐτοῖς, ὅπως μὴ δόξω-
²⁵ μεν ἐρρίξειν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος, εἶνα μὲν τῶν αἷτιων οὕτω καλεῖσθαι συγχωροῦμεν, οὐ μὰ Δία ὅσα τῶν ἀπλῶς ὄντων ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι κεκτημένων.

ibid. p. 298. καὶ μὴν οὐδ' ἄλλην τινα ἔννοιαν εἰπεῖν ἔχει τοῦ συνέ-
χοντος αἷτιου παρὰ τὸ γίνεσθαι τι πρὸς αὐτοῦ καὶ παύεσθαι σὺν αὐτῷ, πλὴν
³⁰ εἰ κἀνταῦθα πάλιν ἐξαίφνης ἑαυτὸν εἶναι φησι Στωϊκόν, ὡς ἐν ἄλλοις ἐποίησεν. ἀλλὰ τοῦτό γε πράξας οὐ νόσου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑγείας αὐτῆς αἷτιον ἀποφανεῖται τι εἶναι καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀναγκασθήσεται τι λέγειν εἶναι νόσημα καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρόν, ἅπερ οὐ βούλεται. μὴ τοίνυν
⁴⁰ ληρεῖτω μάταια μηδ' ἐμπλήκτων τρόπον ἄλλοτ' ἄλλα φανταξέσθω, ποτὲ μὲν
³⁵ ἐπαινωῶν Στωϊκοῦς, ποτὲ δ' ἀναιρῶν αὐτῶν τὰ δόγματα.

356 Galenus synopsis librorum de pulsibus 9. Vol. IX p. 458 K. με-
μνησθαι μέντοι χρὴ πρὸ πάντων ὅπως ἔφαμεν ὀνομάζειν τὸ οἶον συνεκτικὸν
αἷτιον, ὅτι μὴ κυρίως ἀλλὰ καταχρώμενοι τῇ προσηγορίᾳ· τὸ μὲν γὰρ κυρίως
λεγόμενον αἷτιον συνεκτικὸν οὐτ' ὠνόμασέ τις ἄλλος πρὸ τῶν Στωϊκῶν
⁴⁰ οὐτ' εἶναι συνεχώρησε· τὰ δὲ καὶ πρὸ ἡμῶν οἶον συνεκτικὰ λεγόμενα γενέ-
σεώς τινος, οὐχ ὑπάρξεως αἷτια.

1 ἐπὶ τοῦτο inserui; intellege: ἐπὶ τὸ συνεργόν. 6 uncis inclusi. || trad. συνελθεῖν. 16 τῷ scripsi, τὸ cod. || κτίζεσθαι scripsi, ἐκτίσθαι cod. 21 τό τε ὄνομα scripsi, τε τοῦνομα ed. 26 ἀπλῶς scripsi, ἀπλῶν ed. 32 τι εἶναι scripsi, τινα ed.

§ 4. De corporibus. Quid sit corpus. Sola corpora esse, non esse ideas. Tria genera corporum.

357 Arius Didymus epit. phys. fr. 19 Diels (DG p. 457, 17. Stobaeus ecl. I p. 143, 24 W.). σῶμά ἐστι τὸ τριχῇ διαστατόν, πλάτει, βάθει, μήκει· ταῦτα δὲ πλεοναχῶς λέγεσθαι. ὅτε μὲν γὰρ μήκος [εἶναι] λέγεσθαι 5 τὸ μέγιστον διάστημα τοῦ σώματος, ὅτε δὲ μόνον τὸ κάτωθεν ἄνω· καὶ πλάτος ὅτε <μὲν> τὸ δεύτερον διάστημα, ὅτε δὲ τὸ ἐκ δεξιᾶς καὶ ἐξ εὐωνύμου· καὶ βάθος ὅτε μὲν τὸ εἰς ἑαυτὸ διάστημα, ὅτε δὲ τὸ πρόσω καὶ ὀπίσω· κατὰ μὲν τὸν πρότερον λόγον οὔτε τῶν σφαιρῶν οὔτε τῶν τετραγώνων καὶ τῶν ὁμοίων οὐδὲν τῶν διαστημάτων τούτων ἔχοντων, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον 10 παντὸς σώματος τὰς τρεῖς ἔχοντος διαστάσεις διὰ τὸ κατὰ πᾶσαν θέσειν ὑπὸ τὸν λόγον τοῦτον πίπτειν αὐτό.

358 Philo de mundi opificio § 36 Vol. I p. 11, 9 Wendl. τὸ γὰρ σῶμα φύσει στερεὸν ὅτιπερ καὶ τριχῇ διαστατόν· στερεοῦ δὲ καὶ σώματος 15 ἔννοια τίς ἑτέρα, πλὴν τὸ πάντῃ διεστηκός.

359 Clemens Alexandrinus Stromat II p. 436 Pott. διίσχυρίζονται τοῦτ' εἶναι μόνον ὅπερ ἔχει προσβολὴν καὶ ἐπαφήν τινα, ταῦτόν σῶμα καὶ οὐσίαν ὀριζόμενοι, <ἄλλοι δὲ> πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς 20 ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἅττα καὶ ἀσώματα εἶδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι.

360 Aëtius I 10, 5. Οἱ ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας ἔφασαν.

361 Syrianus in Aristot. Metaph. (Aristot. Acad. Bor. Vol. V) p. 892^a. τῶν καθ' ἕκαστα, ἃ εἴτε ῥέοι κατὰ πᾶν — — εἴτε γίνονται μὲν αἰεὶ καὶ φθίροιο, διαμένοι δὲ κατὰ τὸ ἑαυτῶν ὅλον διὰ τὴν εἰδητικὴν αἰτίαν — — 25 εἴτε καὶ ὄντα τις αὐτὰ καλοίη, ὥς Ἀριστοτέλης εἶωθεν, εἴτε καὶ μόνα εἶναι λέγοι, ὥς οἱ Στωϊκοὶ φασιν.

362 Simplicius in Aristot. categ. f. 17 A ed. Bas. οἱ δὲ ἀναιροῦσι μὲν τὴν τῶν κοινῶν φύσιν, ἐν δὲ τοῖς καθ' ἕκαστα αὐτὰ μόνους ὑφεστάναι νομίζουσιν, αὐτὰ καθ' αὐτὰ μηδαμοῦ θεωροῦντες. 30

363 Sextus adv. math. VIII 263. τὸ ἀσώματον κατ' αὐτοὺς (scil. Stoicos) οὔτε ποιεῖν τι πέφυκεν οὔτε πάσχειν.

364 Syrianus in Aristot. Metaphys. (Aristot. Acad. V 892^b, 14). ὥς ἄρα τὰ εἶδη παρὰ τοῖς θεοῖς τούτοις ἀνδράσιν οὔτε πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς τῶν ὀνομάτων συνηθείας παρήγετο, ὥς Χρύσιππος καὶ 35 Ἀρχέδημος καὶ οἱ πλείους τῶν Στωϊκῶν ὕστερον ᾤκηθησαν (πολλαῖς γὰρ διαφοραῖς διέστηκεν τὰ καθ' αὐτὰ εἶδη τῶν ἐν τῇ συνηθείᾳ λεγομένων) οὔτε etc.

365 Proclus in Euclidem 35, 25 p. 395 Friedlein. (Τὰ παραλληλόγραμμα τὰ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως καὶ ἐν ταῖς αὐταῖς παραλληλῶν 40

5 πλεοναχῶς P², πλέον ἄλλως FP¹. || εἶναι delevi. 7 μὲν add. cod. Vatic. 8 τὸ εἰς ἑαυτὸ Diels, καὶ εἰς ἑαυτὸ F, εἰς ἑαυτὸ P; τὸ ἐλάχιστον Usener. 9 πρότερον Usener, πρῶτον FP. 12 τοῦτον cod. August., τοῦτο FP. 18 ἄλλοι δὲ addidi ex conji.

ἴσα ἀλλήλοις ἐστίν). Τὰ δ' οὖν τοιαῦτα τῶν θεωρημάτων, ὡς φησὶν ὁ Γεμῖνος, ἀπεΐκαζεν ὁ Χρύσιππος ταῖς ιδέαις. ὡς γὰρ ἐκεῖναι τῶν ἀπείρων ἐν πέρασιν ὠρισμένοις τὴν γένεσιν περιλαμβάνουσιν, οὕτως καὶ ἐν τούτοις τῶν ἀπείρων ἐν ὠρισμένοις τόποις ἢ περιλήψεσι γίνε-
5 ται. καὶ διὰ τὸν ὅρον τοῦτον ἡ ἰσότης ἀναφαίνεται. τὸ γὰρ ὕψος τῶν παραλλήλων τὸ αὐτὸ μένον ἀπείρων νοουμένων ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως παραλληλογράμμων πάντα ἴσα ἀλλήλοις ἀποφαίνει.

366 Plutarchus praec. conjugalia ep. 34: Τῶν σωμάτων οἱ φιλόσο-
φοι (scil. Stoici) τὰ μὲν ἐκ διεστώτων λέγουσιν εἶναι καθάπερ στόλον καὶ
10 στρατόπεδον, τὰ δ' ἐκ συναπτομένων ὡς οἶκον καὶ ναῦν, τὰ δ' ἡνωμένα καὶ συμφυῆ καθάπερ ἐστὶ τῶν ζώων ἕκαστον. — — — δεῖ δὲ ὥσπερ οἱ φυσικοὶ τῶν ὑγρῶν λέγουσι δι' ὅλων γενέσθαι τὴν κρᾶσιν, οὕτω etc.

367 Plutarchus de defectu oraculorum ep. 29. οὐ γὰρ ἐνταῦθα
μὲν ἐν συνίσταται σῶμα πολλάκις ἐκ διεστώτων σωμάτων, οἷον ἐκ-
15 κλησία καὶ στρατεύμα καὶ χορός· ὧν ἕκαστῳ καὶ ζῆν καὶ φρονεῖν καὶ
μανθάνειν συμβέβηκεν, ὡς οἶται Χρύσιππος· ἐν δὲ τῷ παντὶ δέκα κόσμους — — ἐνὶ χρῆσθαι λόγῳ — — ἀδύνατόν ἐστιν.

368 Achilles Isagoge 14 p. 134 in Petav. Uranol. (Τί μὲν ἀστήρ,
τί δὲ ἄστρον;) σώματα ἡνωμένα λέγεσθαι ὅσα ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατεῖται,
20 οἷον λίθος, ξύλον· ἐστὶ δὲ ἕξις πνεῦμα σώματος συνεκτικόν. συνημμένα δὲ ὅσα οὐχ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως δέδεται, ὡς πλοῖον καὶ οἰκία· τὸ μὲν γὰρ ἐκ πολ-
λῶν σανίδων, ἡ δὲ ἐκ πολλῶν λίθων σύγκειται. διεστώτα δὲ ὡς χορός. τῶν
δὲ τοιούτων διτταὶ αἱ διαφοραί. τὰ μὲν γὰρ ἐξ ὠρισμένων σωμάτων καὶ
ἀριθμῶ ληπτῶν ὡς χορός, τὰ δὲ ἐξ ἀορίστων ὡς ὄχλος. εἴη οὖν <ἂν> ὁ
25 μὲν ἀστήρ σῶμα ἡνωμένον, τὸ δὲ ἄστρον. ἐκ διεστώτων καὶ ὠρισμένων·
ἀριθμὸς γὰρ ἀστέρων ἐφ' ἑκάστου δεικνυται.

§ 4. Quattuor categoriae.

369 Simplicius in Aristot. categ. f. 16 A ed. Bas. Οἱ δὲ γε Στωϊ-
κοὶ εἰς ἐλάττονα συστέλλειν ἀξιοῦσι τὸν τῶν πρώτων γενῶν ἀριθμόν. καὶ
30 τινὰ ἐν τοῖς ἐλάττοσιν ὑπελλαγμένα παραλαμβάνουσι. ποιοῦνται γὰρ τὴν
τομὴν εἰς τέσσαρα· εἰς ὑποκείμενα καὶ ποιά καὶ πῶς ἔχοντα καὶ πρὸς
τί πῶς ἔχοντα. καὶ δῆλον ὅτι πλεῖστα παραλείπουσιν. τό τε γὰρ ποσὸν
ἄντικρυς, καὶ τὰ ἐν χρόνῳ καὶ ἐν τόπῳ. εἰ γὰρ τὸ πῶς ἔχον νομίζουσιν
αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα περιλαμβάνειν, ὅτι τὸ πέρυσιν ὄν ἢ τὸ ἐν Λυκίῳ ἢ τὸ
35 καθῆσθαι ἢ τὸ ὑποδεδῆσθαι διάκειται πῶς κατὰ τι τούτων, πρῶτον μὲν
πολλῆς οὐσης τῆς ἐν τούτοις διαφορᾶς ἀδιάρθρωτος ἢ τοῦ πῶς ἔχειν κοι-
νότης ἐκφέρεται κατ' αὐτῆς. ἔπειτα τὸ κοινὸν τοῦτο πῶς ἔχειν καὶ τῷ ὑπο-
κειμένῳ ἀρμόσει καὶ τῷ ποσῷ μάλιστα. καὶ ταῦτα γὰρ διάκειται πῶς.

370 Dexippus in Aristot. categ. p. 5, 18 Busse (de Aristotelis cate-
40 goriis locutus:) σχεδὸν γὰρ κατανενόηκα, ὡς οὔτε πλείους ἀντιλογίαι εἰς

12 immo γίνεσθαι.
legitur.

19 ἡνωμένα transposui, quod vulgo post ἕξεως

έτεραν υπόθεσιν γερόνασιν ούτε μελζους άγώνες κεκίνηηται ού μόνον τοῖς Στωϊκοῖς καὶ Πλατωνικοῖς, σαλεύειν έπιχειροῦσι ταύτας τὰς Ἀριστοτέλους κατηγορίας etc.

371 Plotinus Ennead. VI lib. I 25 (Vol. II p. 256 Mü.). πρὸς δὲ τοὺς τέτταρα τιθέντας (scil. γένη τοῦ ὄντος) καὶ τετραχῶς διαιροῦντας εἰς 5 ὑποκείμενα καὶ ποιά καὶ πὼς ἔχοντα καὶ πρὸς τι πὼς ἔχοντα καὶ κοινόν τι ἐπ' αὐτῶν τιθέντας καὶ ἐνὶ γένει περιλαμβάνοντας τὰ πάντα, ὅτι μὲν κοινόν τι καὶ ἐπὶ πάντων ἐν γένος λαμβάνουσι, πολλὰ ἂν τις λέγοι. καὶ γὰρ ὡς ἀσύνετον αὐτοῖς καὶ ἄλογον τὸ „τί“ τοῦτο καὶ οὐκ ἐφαρμό- 10 τον ἀσωμάτοις καὶ σώμασι. καὶ διαφορὰς οὐ καταλελοίπασιν, αἷς τὸ 10 „τί“ διαιρῇσουσι etc.

372 Simplicius in Aristot. Phys. p. 94, 11 Diels. διὸ πολλαχῶς ἔφη τὸ ὄν (scil. Aristoteles). πλὴν ὅτι τὰ ἄλλα ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ συμβέβηκε, καθ' ἣν καὶ χαρακτηρίζεται τὸ ὑποκείμενον, διὸ οἱ μὲν ἀνήρουν τὰ ἄλλα, καθάπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐποίουν παρὰ τὰ ἐναργῆ, ὁ δὲ ὁμοίως τῇ 15 οὐσίᾳ καὶ τᾷλλ' εἰπὼν εἶναι μᾶλλον ἀμαρτάνει.

373 Plotinus Ennead. VI lib. I 25 (Vol. II p. 256 Mü.). αὐτὴν δὲ τὴν διαίρεσιν ἐπισκεπτέον· ὑποκείμενα μὲν γὰρ πρῶτα τάξαντες καὶ τὴν ὕλην ἐνταῦθα τῶν ἄλλων προτάξαντες, τὴν πρῶτην αὐτοῖς δοκοῦσαν ἀρχὴν συν- 20 τάττουσι τοῖς μετὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν — — ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ φήσουσι παρὰ 20 τῆς ὕλης, οἶμαι, τοῖς ἄλλοις τὸ εἶναι ὑπάρχειν. ἔπειτα τὸ ὑποκείμενον ἐν ἀριθμοῦντες οὐ τὰ ὄντα ἐξαριθμοῦνται, ἀλλ' ἀρχὰς τῶν ὄντων ζητοῦσι. δια- φέρει δὲ ἀρχὰς λέγειν καὶ αὐτά. εἰ δὲ ὃν μὲν μόνον τὴν ὕλην φήσουσι, τὰ δ' ἄλλα πάθη τῆς ὕλης, οὐκ ἔχρην τοῦ ὄντος καὶ τῶν ἄλλων ἐν τι γένος προτάττειν· μᾶλλον δ' ἂν βέλτιον αὐτοῖς ἐλέγετο, εἰ τὸ μὲν οὐσίαν (ἐφασαν), 25 τὰ δ' ἄλλα πάθη, καὶ διηροῦντο ταῦτα. τοῦ δὲ καὶ λέγειν „τὰ μὲν ὑποκεί- 25 μενα, τὰ δὲ τὰ ἄλλα“, ἐνὸς ὄντος τοῦ ὑποκειμένου καὶ διαφορὰν οὐκ ἔχον- 25 τος, ἀλλ' ἢ τῷ μεμερίσθαι ὥσπερ ὄγκον εἰς μέρη (καίτοι οὐδὲ μεμερίσθαι τῷ συνεχῇ λέγειν τὴν οὐσίαν) βέλτιον λέγειν ἦν „τὸ μὲν ὑποκείμενον.“

374 Dexippus in Aristot. categ. p. 23, 25 Busse. πρὸς τοῦτο τὸ 30 ἀπόρημα ἐκεῖνο χρὴ προσεπειν, ὡς ἔστι τὸ ὑποκείμενον διττὸν καὶ κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ κατὰ τοὺς πρεσβυτέρους· ἐν μὲν τὸ λεγόμενον πρῶτον ὑποκείμενον ὡς ἡ ἅποιος ὕλη, ἣν δυνάμει σῶμα Ἀριστοτέλης φησί, δεύτερον δὲ ὑποκείμενον τὸ ποιόν, ὃ κοινῶς ἢ ἰδίως ὑφίσταται· ὑποκείμενον γὰρ καὶ ὁ χαλκὸς καὶ ὁ Σωκράτης τοῖς ἐγγινομένοις ἢ κατηγορουμένοις κατ' 35 αὐτῶν. τὸ γὰρ ὑποκείμενον κατὰ <τὸ> πρὸς τι λέγεσθαι ἐδόκει (τινὶ γὰρ ὑποκείμενον), ἥτοι δὲ ἀπλῶς τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ καὶ κατηγορουμένων αὐτοῦ ἢ ἰδίως· ἀπλῶς μὲν γὰρ ὑποκείμενον πᾶσι τοῖς γινομένοις καὶ κατη- 40 γορουμένοις ἢ πρῶτῃ ὕλῃ, τισὶ δὲ ὑποκείμενον γιγνομένοις ἐπ' αὐτοῦ καὶ κατηγορουμένοις ὁ χαλκὸς καὶ ὁ Σωκράτης. δύο τοίνυν ὑποκειμένων ὄντων 40 πολλὰ τῶν ἐγγινομένων, ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα, ὡς πρὸς τὸ δεύτερον οὐκ ἦν ἐν ὑποκειμένῳ ἀλλὰ μέρη αὐτοῦ.

375 Plotinus Ennead. IV lib. VII 9 (Vol. II p. 114 Mü.). ὅτι δὲ καὶ τὰ σώματα ἀσωμάτοις δυνάμεσι δύνανται ἂ δύνανται, ἐκ τῶνδε δῆλον. ὁμολογήσουσι γὰρ ἕτερον ποιότητα καὶ ποσότητα εἶναι καὶ πᾶν σῶμα ποσὸν 45 εἶναι καὶ ἔτι οὐ πᾶν σῶμα ποιὸν εἶναι, ὥσπερ τὴν ὕλην. ταῦτα δὲ ὁμολο-

16 εἶναι scripsi, ἐν libri. 25 ἐφασαν addidi. 26 τοῦ scripsi, τὸ libri.
29 βέλτιον om. Mü. 36 τὸ inserui. 46 ποιὸν scripsi, ποσὸν libri.

γοῦντες τὴν ποιότητα ὁμολογήσουσιν, ἕτερον οὖσαν ποσοῦ, ἕτερον σώματος εἶναι. πῶς γὰρ μὴ ποσὸν οὖσα σῶμα ἔσται, εἴπερ πᾶν σῶμα ποσόν; — τὸ δὲ ὕλην μὲν τὴν αὐτὴν εἶναι, σῶμα ὥς φασιν οὖσαν, διάφορα δὲ ποιεῖν ποιότητος προσλαβοῦσαν, πῶς οὐ δῆλον ποιεῖ, τὰ προσγενόμενα λόγους ἄλλους
 5 καὶ ἀσωμάτους εἶναι;

§ 6. Ποιότητες, ποιὰ, ἰδίως ποιὰ.

376 Plotinus Ennead. VI lib. I 29 (Vol. II p. 260 Mū.). τὰ δὲ ποιὰ αὐτοῖς ἕτερα μὲν δεῖ εἶναι τῶν ὑποκειμένων καὶ λέγουσιν· οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ δευτέρα κατηγορεῖσθαι. — — εἰ δὲ τὰ ποιὰ ὕλην ποιὰν λέγοιεν, πρῶτον μὲν
 10 οἱ λόγοι αὐτοῖς ἔνυλοι, ἀλλ' οὐκ ἐν ὕλῃ γενόμενοι σύνθετόν τι ποιήσουσιν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ συνθέτου, ὃ ποιοῦσιν, ἐξ ὕλης καὶ εἶδους ἔσονται· οὐκ ἄρα αὐτοὶ εἶδη οὐδὲ λόγοι. εἰ δὲ λέγοιεν μηδὲν εἶναι τοὺς λόγους ἢ ὕλην πῶς ἔχουσιν, τὰ ποιὰ δῆλον ὅτι πῶς ἔχοντα ἐροῦσι, καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ γένει τακτέον. εἰ δὲ ἦδε ἡ σχέσις ἄλλη, τίς ἢ διαφορά; ἢ δῆλον ὅτι τὸ πῶς
 15 ἔχειν ἐνταῦθα ὑπόστασις μᾶλλον;

377 Galenus de qualitativis incorporeis 1 Vol. XIX p. 463 K. ἦν δὲ ὁ περὶ τῶν ποιότητων λόγος καὶ τῶν συμβεβηκότων ἀπάντων, ἃ φασιν εἶναι Στωϊκῶν παῖδες σώματα.

378 Simplicius in Aristot. categ. f. 57E. ed. Bas. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ
 20 τὸ κοινὸν τῆς ποιότητος τὸ ἐπὶ τῶν σωμάτων λέγουσι διαφορὰν εἶναι οὐσίας, οὐκ ἀποδιαληπτὴν καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' εἰς ἓν νόημα καὶ ἰδιότητα ἀπολήγουσαν, οὔτε χρόνῳ οὔτε ἰσχύϊ εἰδοποιουμένην, ἀλλὰ τῇ ἐξ αὐτῆς τοιουτότητι, καθ' ἣν ποιοῦ ὑφίσταται γένεσις. ἐν δὲ τούτοις εἰ μὴ οἶόν τε, κατὰ τὸν ἐκείνων λόγον, κοινὸν εἶναι σύμπτωμα σωμάτων καὶ
 25 ἀσωμάτων, οὐκέτι ἔσται γένος ἢ ποιότης etc.

379 Alexander Aphrod. in Aristot. Topica IV p. 181 Ald. p. 360, 9 Wal. ἀναιροῖτο ἂν τὸ τὴν ποιότητα εἶναι πνεῦμά πως ἔχον ἢ ὕλην πῶς ἔχουσιν. — ἀλλὰ καὶ ὁ τὴν πυγμὴν λέγων εἶναι χειρὰ πως ἔχουσιν ἀμαρ-
 τάνει. οὐ γὰρ ἡ πυγμὴ χεῖρ, ἀλλ' ἐν ὑποκειμένῳ τῇ χειρὶ ἢ πυγμῇ.

380 Plutarchus de comm. not. ep. 50 p. 1085e. ἔτι τὴν μὲν οὐσίαν
 30 καὶ τὴν ὕλην ὑφεστάναι ταῖς ποιότησι λέγουσι, ὥς σχεδὸν οὕτω τὸν ὄρον ἀποδιδόναι· τὰς δὲ ποιότητας αὖ πάλιν οὐσίας καὶ σώματα ποιοῦσι· ταῦτα δὲ πολλὴν ἔχει ταραχήν. εἰ μὲν γὰρ ἰδίαν οὐσίαν οἱ ποιότητες ἔχουσι καθ' ἣν σώματα λέγονται καὶ εἰσιν, οὐχ ἑτέρας οὐσίας δεόνται· τὴν γὰρ αὐτῶν
 35 ἔχουσιν. εἰ δὲ τοῦτο μόνον αὐταῖς ὑφέστηκε τὸ κοινόν, ὅπερ οὐσίαν οὗτοι καὶ ὕλην καλοῦσι, δῆλον ὅτι σώματος μετέχουσι, σώματα δ' οὐκ εἰσιν (οὐδ' οὐσίαι)· τὸ γὰρ ὑφεστῶς καὶ δεχόμενον διαφέρειν ἀνάγκη τῶν ἃ δέχεται καὶ οἷς ὑφέστηκεν. οἱ δὲ τὸ ἥμισυ βλέπουσι· τὴν γὰρ ὕλην ἄποιον ὀνομάζουσι, τὰς δὲ ποιότητας οὐκέτι βούλονται καλεῖν ἄλλους. p. 1086a ὃν δὲ τινες
 40 αὐτῶν προβάλλονται λόγον, ὥς ἄποιον τὴν οὐσίαν ὀνομάζοντες, οὐχ ὅτι πάσης ἐστέρηται ποιότητος ἀλλ' ὅτι πάσας ἔχει τὰς ποιότητας, μάλιστα παρὰ τὴν ἐννοίαν ἐστίν.

4 ποιότητος scripsi, ποιότητος libri. || ἄλλους scripsi, αὐτοὺς libri.

10 fortasse: αὐτοὶ ἔνυλοι.

31 ὥς Bernardacis, καὶ libri.

36 δ' οὐκ Wy.,

γὰρ οὐκ libri.

37 οὐδ' οὐσίαι addidi propter sequentia. || γὰρ Wy., δὲ libri.

381 Galenus de qualitatibus incorporeis 10. Vol. XIX p. 483 K. εἴτε καὶ τῶν συμβεβηκότων ἕκαστον σῶμά ἐστι, τί βουλόμενοι τὸ σῶμα μόνον φασὶν ἐπ' ἄπειρον τέμνεσθαι, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ σχῆμα φέρε καὶ τὴν γλυκύτητα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, οὐ τῷ κατὰ συμπλοκὴν τρόπῳ, φημί, οὐδὲ κατ' ἀναφορὰν ἐπὶ τὸ συνήθως καλούμενον σῶμα, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας; διὰ τί δὲ μόνον, καθάπερ ἔφην, τοῦ σώματος τοῦτον ὅρον εἶναι φασιν, τὸ τριχῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας, οὐχὶ δὲ καὶ χροάν καὶ χυλὸν καὶ χυμὸν καὶ τῶν λοιπῶν συμβεβηκότων ἕκαστον οὕτως ὀρίζονται; εἰ δὲ σῶμα<τα> πάντα ταῦτ' εἶναι φασι (κἂν γὰρ ἐπ' εἶδους διαφέρῃ, κοινῶς γε καὶ πάντα σώματα εἶναι φασιν) — — τῶν συμβεβηκότων ἕκαστον ὀριζόμενοι λεγέτωσαν οὐσίαν 10 σωματικὴν τριχῇ διαστατὴν μετὰ ἀντιτυπίας.

382 Galenus de qualitatibus incorporeis 3. 4 Vol. XIX p. 471 K. ἐπιτείνεται δὲ τὸ ἄπορον τοῦ λόγου, εἰ καὶ τὸ μῆκος τοῦ σώματος σῶμά ἐστι καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος. ἅμα γὰρ ἄπειροι, φημί, σωμάτων ἀπειροὶαι γενήσονται ἐν βραχεῖ κατὰ περιγραφὴν πρὸς αἰσθησιν τόπῳ. τό τε τῶν 15 πολλῶν τούτων, μᾶλλον δὲ ἀπείρων σωμάτων πλήθος ἄρα γε οὖν αἰδίδιον; καὶ πῶς ἔτι φήσουσιν ἄποιον τὴν πρώτην οὐσίαν; ἐξ ἧς φασὶ τὸν τε κόσμον καὶ τῶν ἐπὶ μέρους εἰδῶν ἕκαστον γεγενῆσθαι.

383 Simplicius in Aristot. categ. f. 69 Γ. ed. Bas. ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῶν Στωϊκῶν δόξα, λεγόντων σώματα εἶναι τὰ σχήματα, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα 20 ποιά, συμφωνεῖ τῇ Ἀριστοτέλους δόξῃ.

384 Galenus de qualitatibus incorporeis 2 Vol. XIX p. 467 K. (postquam probare studuit μῆκος, πλάτος, βάθος, βάρος, σχῆμα non esse corpora) ὁ δ' ὅμοιος ἐπὶ τῶν λοιπῶν συμβεβηκότων λόγος, χρωμάτων τε καὶ χυμῶν καὶ τῶν πρὸς ὄσφρησιν καὶ τῶν πρὸς ἀκοήν, φωνῶν, λόγων, συριγ- 25 μῶν, μυγμῶν, ποππυσμῶν, στεναγμῶν, ῥωχμῶν, ῥογχασμῶν, βόμβων, ἤχων, ψόφων· εἰ δὲ λέγοι τις ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὑπάρχειν ἄρα πεπληγμένον πως, καλὸν ἐπειπεῖν αὐτῷ τὸ Μενάνδρειον

„ταῦτά σ' ἀπολώλεκεν, ὦ πονηρέ“

τὸ μὴ δίχα σώματος νοεῖσθαι τι τοιοῦτο. — — οὐκ οὐκ οὐδὲ πληγὴ τοῦ 30 ἀέρος ἀήρ ἐστίν etc.

385 Galenus de qualitatibus incorporeis 6 Vol. XIX p. 480 K. κἀκεῖνα λοιπὸν τοῖς φιλονίκους ἀνδράσιν οὐκ ἄτοπα; καὶ γὰρ τὰς κινήσεις, αἱ προσγίγνονται τοῖς σώμασιν καὶ πάλιν ἀπογίγνονται, σώματ' εἶναι φασιν. — — ἀλλ' εἰ μὲν τῷ κατὰ ἀναφορὰν τρόπῳ τῆς κλήσεως οὕτως ἐκάλουν, 35 οὐδ' ἂν οὐδ' αὐτὸς ἐχάλεπαινον αὐτοῖς. — εἰ δὲ πρώτως καὶ κυρίως, ἅμαρ-τάνουσιν.

386 Galenus de qualitatibus incorporeis 4. Vol. XIX p. 473 K. <πῶς δ' εἰ> καὶ τὸ φῶς ἐστὶ σῶμα καὶ ἡ λευκότης καὶ ἡ θερμότης, πᾶν δὲ σῶμα ποσόν ἐστὶ καὶ πηλίκον καὶ συναυξητικὴν φύσιν ἔχει, τὸ καταυγασθὲν καὶ 40

4 οὐ τῷ P, corr. A; οὕτω ed. 6 εἶναι φασι P, φασὶν εἶναι ed. 8 σώματα scripsi, σῶμα libri. 13 ἄπορον PA, ἄπειρον ed. 15 τόπῳ Kalbfleisch, τόπον libri. 24 ἐπὶ P, οὖν ed. 26 μυγμῶν scripsi, νυγμῶν libri. || ῥωχμῶν A, ῥοχμῶν P. 29 σέ P, τε ed. 33 λοιπὸν scripsi, λιπεῖν PA φιλεῖν ed. || ἄτοπα scripsi, ἄτοπον libri. || τὰς scripsi, τοι libri. || αἱ scripsi, εἰ libri. 34 προσγίγνονται—ἀπογίγνονται Kalbf., -εται libri. || σώματ' scripsi, σῶμα δ' libri. 35 κλήσεως A, κλίσεως P ed. 38 πῶς δ' εἰ supplevi. 39 καὶ ἡ θερμότης PA, om. ed. 40 ἔχει scripsi, ἔχειν libri. || καταυγασθὲν scripsi,

θερμανθὲν ὕδωρ ὑπὸ ἡλίου <οὐ> πλεῖόν τε καὶ μείζον γίγνεται καὶ διὰ τοῦτο μείζονος δεῖται τόπου.

387 Aëtius Plac. IV 20, 2. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ σῶμα τὴν φωνήν· πᾶν γὰρ τὸ δρῶν ἢ καὶ ποιοῦν σῶμα· ἢ δὲ φωνὴ ποιεῖ καὶ δρᾶ· ἀκούομεν γὰρ 5 αὐτῆς καὶ αἰσθανόμεθα προσπιπτούσης τῇ ἀκοῇ καὶ ἐκτυπούσης καθάπερ δακτυλίου εἰς κηρόν. ἔτι πᾶν τὸ κινοῦν καὶ ἐνοχλοῦν σῶμά ἐστι· κινεῖ δὲ ἡμᾶς ἢ εὐμουσία, ἐνοχλεῖ δὲ ἢ ἀμουσία. ἔτι πᾶν τὸ κινούμενον σῶμά ἐστι· κινεῖται δὲ ἢ φωνὴ καὶ προσπίπτει εἰς τοὺς λείους τόπους καὶ ἀντανακλάται καθάπερ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς βαλλομένης εἰς τοῖχον· ἐν γοῦν ταῖς κατ' 10 Αἴγυπτον πυραμίσιν ἔνδον μία φωνὴ ῥηγνυμένη τέτταρας ἢ καὶ πέντε ἤχους ἀπεργάζεται.

388 Simplicius in Aristot. categorias f. 54 B. ed. Bas. οἱ δὲ τινὰς μὲν ἀνήρουν ποιότητος, τινὰς δὲ κατελείπανον. τῶν δὲ ὑπόστασιν αὐταῖς διδόντων, οἱ μὲν πάσας ἡγοῦντο ἀσωμάτους, ὥσπερ οἱ ἀρχαῖοι· οἱ δὲ τῶν 15 μὲν ἀσωμάτων ἀσωμάτους, τῶν δὲ σωμάτων σωματικὰς ὥσπερ οἱ Στωϊκοί.

389 Simplicius in Aristot. categ. f. 56 A ed. Bas. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ τῶν μὲν σωμάτων σωματικὰς, τῶν δὲ ἀσωμάτων ἀσωμάτους εἶναι λέγουσι τὰς ποιότητας. σφάλλονται δὲ ἀπὸ τοῦ ἡγείσθαι τὰ αἷτια τοῖς ἀποτελου- 20 μένοις ἀφ' ἑαυτῶν ὁμοούσια εἶναι καὶ ἀπὸ τοῦ κοινὸν λόγον τῆς αἰτίας ἐπὶ τε τῶν σωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἀσωμάτων ὑποτίθεσθαι. πῶς δὲ καὶ πνευ- ματικὴ ἢ οὐσία ἔσται τῶν σωματικῶν ποιότητων, αὐτοῦ τοῦ πνεύ- ματος συνθέτου ὄντος καὶ ἐκ πλείονων συνεστηκότος, μεριστοῦ τε ὑπάρχοντος καὶ ἐπίκτητον ἔχοντος τὴν ἔνωσιν, ὥστε οὐ κατ' οὐσίαν ἔχειν τὸ συνηνῶσθαι οὐδὲ πρῶτως ἀφ' ἑαυτοῦ; πῶς οὖν ἂν τοῖς ἄλλοις τοῦτο παρέχοι τὸ συν- 25 ἔχεσθαι;

390 Simplicius in Aristot. categ. f. 55 A ed. Bas. Καὶ εἰ ὁ Ἀριστο- τέλης μὲν καὶ τὰ ἐκτὰ καὶ τὰς ἐνεργείας περὶ ἡμᾶς ἀπολείπει, οἱ δὲ ἐξ Ἀκαδημίας ἀμφοτέρω ἐκτός, οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὰ μὲν ἐκτὰ περὶ ἡμᾶς, τὰ δὲ ἐνεργήματα καὶ τὰ ποιήματα ἐκτός, συγχέαντες τὰς δύο δόξας, συμφώνως 30 ἑαυτῷ ὁ Ἀριστοτέλης συνῆψε τῇ ποιότητι τὸ ποιοῦν, ὥς ὄντα ἀμφοτέρω περὶ ἡμᾶς. τῶν δὲ Στωϊκῶν τινες, τριχῶς τὸ ποιοῦν ἀφοριζόμενοι, τὰ μὲν δύο σημαίνόμενα ἐπιπλέον τῆς ποιότητος λέγουσι· τὸ δὲ ἐν ἡτοὶ ἐνὸς μέρος συν- ἀπαρτίζειν αὐτῇ φασί. λέγουσι γὰρ ποιοῦν καθ' ἑν μὲν σημαίνόμενον πᾶν τὸ κατὰ διαφοράν, εἴτε κινούμενον εἴη εἴτε ἐχόμενον· καὶ εἴτε δυσ- 35 αναλύτως εἴτε εὐαναλύτως ἔχει. κατὰ τοῦτο δὲ οὐ μόνον ὁ φρόνιμος καὶ ὁ πῦξ προτείνων, ἀλλὰ καὶ ὁ τρέχων ποιοί. καθ' ἕτερον δὲ καθ' ὃ οὐκ ἐτι τὰς κινήσεις περιελάμβανον, ἀλλὰ μόνον τὰς σχέσεις· ὃ δὴ καὶ ὠρίζοντο τὸ ἰσχύμενον κατὰ διαφοράν, οἷός ἐστιν ὁ φρόνιμος καὶ ὁ προβεβλημένος. καὶ τούτων δὲ τῶν ἐμμόνως ἰσχυμένων κατὰ διαφοράν οἱ μὲν ἀπηρτισμένως 40 κατὰ τὴν ἐκφοράν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπίνοιαν εἰσὶ τοιοῦτοι, οἱ δὲ οὐκ ἀπηρτισμένως. καὶ τούτους μὲν παρητοῦντο· τοὺς δὲ ἀπαρτίζοντας καὶ ἐμμόνους ὄντας κατὰ διαφοράν ποιοὺς ἐτίθεντο. ἀπαρτίζειν δὲ κατὰ τὴν ἐκφοράν ἔλεγον τοὺς τῇ ποιότητι συνεξισουμένους, ὥς τὸν γραμ- ματικὸν καὶ τὸν φρόνιμον. οὔτε γὰρ πλεονάζει οὔτε ἐλλείπει τούτων ἐκάτερος 45 παρὰ τὴν ποιότητα· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φίλοφος καὶ ὁ φίλινος. οἱ μέντοι περὶ τὰς ἐνεργείας τοιοῦτοι, ὥσπερ ὁ ὀψοφάγος καὶ ὁ οἰνόφυλξ, ἔχοντες μέρη

τοιαῦτα, δι' ὧν ἀπολαμβάνουσιν, οὕτως λέγονται. διὸ καὶ εἰ μὲν τις ὀψοφάγος, καὶ φίλος πάντως· εἰ δὲ φίλος, οὐ πάντως ὀψοφάγος. ἐπιλειπόντων γὰρ τῶν μερῶν δι' ὧν ὀψοφαγεῖ, τῆς μὲν ὀψοφαγίας ἀπολέλυται, τὴν δὲ φίλον ἔξιν οὐκ ἀνήρηκε. τριχῶς οὖν τοῦ ποιοῦ λεγομένου, ἡ ποιότης κατὰ τὸ τελευταῖον ποῖον συναπαρτίζει πρὸς τὸ ποῖον. διὸ καὶ ὅταν ὀρί- 5 ζωνται τὴν ποιότητα σχέσιν ποιοῦ, οὕτως ἀκουστέον τοῦ ὅρου, ὥς τοῦ τρίτου ποιοῦ παραλαμβανομένου. μοναχῶς μὲν γὰρ ἡ ποιότης λέγεται κατ' αὐτοὺς τοὺς Στωϊκοὺς, τριχῶς δὲ ὁ ποῖός.

391 Simplicius in Aristot. categ. f. 55 E ed. Bas. Καὶ οἱ Στωϊκοὶ δὲ κατὰ τὰς αὐτῶν ὑποθέσεις τὴν αὐτὴν ἂν ἀπορίαν προσαγάγοιεν τῷ λέ- 10 γοντι λόγῳ, κατὰ ποιότητα πάντα τὰ ποιά λέγεσθαι. τὰς γὰρ ποιότητας ἔκτὰ λέγοντες οὗτοι, ἐπὶ τῶν ἡνωμένων μόνων ἔκτὰ ἀπολείπουσιν· ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ συναφήν, οἷον νεῶς, καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ διάστασιν, οἷον στρατοῦ, μηδὲν εἶναι ἑκτόν, μηδὲ εὐρίσκεσθαι πνευματικόν τι ἔν ἐπ' αὐτῶν μηδὲ ἓνα λόγον ἔχον, ὥστε ἐπὶ τινὰ ὑπόστασιν ἐλθεῖν μιᾶς ἕξεως. τὸ δὲ 15 ποῖον καὶ ἐν τοῖς ἐκ συναπτομένων θεωρεῖται καὶ ἐν τοῖς ἐκ διεστώτων. ὥς γὰρ εἰς γραμματικὸς ἐκ ποιάς ἀναλήψεως καὶ συγγυμνασίας ἐμμόνως ἔχει κατὰ διαφοράν, οὕτως καὶ ὁ χορὸς ἐκ ποιάς μελέτης ἐμμόνως ἔχει κατὰ δια- φοράν. διὸ ποιά μὲν ὑπάρχει διὰ τὴν κατάταξιν καὶ τὴν πρὸς ἓν ἔργον συνέργειαν· δίχα δὲ ποιότητός ἐστι ποιά. ἕξις γὰρ ἐν τούτοις οὐκ ἔστιν· 20 οὐδὲ γὰρ ὅλως ἐν διεστώσαις οὐσίαις καὶ μηδεμίαν ἐχούσαις συμφυῇ πρὸς ἀλλήλας ἔνωσιν ἐστι ποιότης ἢ ἕξις. εἰ δὲ ποιοῦ ὄντος οὐκ ἔστι ποιότης, οὐ συναπαρτίζειν ταῦτα ἀλλήλοις φαῖεν ἔν, οὐδὲ δυνατόν ἐστι διὰ τοῦ ποιοῦ τὴν ποιότητα ἀποδίδοσθαι. πρὸς δὲ ταῦτα δυνατόν μὲν λέγειν, ὥς ἀσώματον ὃν τὸ εἶδος ἔν καὶ τὸ αὐτὸ διατείνει ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, πανταχοῦ τὸ αὐτὸ 25 ὑπάρχον ὅλον. εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται καὶ ποιότης μία διήκουσα διὰ τῶν διεστη- κόντων καὶ συναπτομένων ποιῶν. εἰ μέντοι τοιαύτην τις τὴν ὑπόθεσιν ὥς ἀπεξενωμένην τῆς Στωϊκῆς αἰρέσεως μὴ προσδέχοιτο, ἔστιν ἰσχυρῶς ἀπο- μάχεσθαι etc.

392 Simplicius in Aristot. categ. f. 70 E ed. Bas. καὶ οἱ Στωϊκοὶ 30 δὲ ποιότητος ποιότητων ποιοῦσιν, ἑαυτῶν ποιοῦντες ἕκτὰς ἕξεις.

393 Simplicius in Aristot. categ. f. 61 B ed. Bas. Ἄξιον δὲ καὶ τὴν τῶν Στωϊκῶν συνήθειαν πάντων περὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα καταμαθεῖν. δο- 35 κοῦσι γὰρ οὗτοι τισὶν ἀνάπαλιν τῷ Ἀριστοτέλει τὴν διάθεσιν τῆς ἕξεως μονι- μωτέραν ἡγεῖσθαι. τὸ δὲ ἀφορμὴν μὲν ἔχει τῆς τοιαύτης ὑπονομίας, οὐ μὲν- 35 τοι κατὰ τὸ μονιμώτερον ἢ μὴ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ἢ τούτων εἰληπται διαφορά, ἀλλὰ κατ' ἄλλας διαθέσεις. καὶ γὰρ τὰς μὲν ἕξεις ἐπιτείνεσθαι φασὶ δύνασθαι καὶ ἀνέσθαι· τὰς δὲ διαθέσεις ἀνεπιτάτους εἶναι καὶ ἀνα- νέτους. διὸ καὶ τὴν εὐθύτητα τῆς ῥάβδου, καὶ εὐμετάβολος ἢ, δυναμένη κάμπτεσθαι, διάθεσιν εἶναι φασὶ. μὴ γὰρ ἀνεθῆναι ἢ ἐπιταθῆναι τὴν εὐ- 40 θύτητα μηδὲ ἔχειν τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, διόπερ εἶναι διάθεσιν. οὕτως δὲ καὶ τὰς ἀρετὰς διαθέσεις εἶναι, οὐ κατὰ τὸ μόνιμον ἰδίωμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀνεπίτατον καὶ ἀνεπίδεκτον τοῦ μᾶλλον· τὰς δὲ τέχνας καίτοι δυσκινήτους οὕσας [ἢ] μὴ εἶναι διαθέσεις. καὶ εἰκόνασι τὴν μὲν ἕξιν ἐν τῷ πλάτει τοῦ εἶδους θεωρεῖν· τὴν δὲ διάθεσιν ἐν τῷ τέλει τοῦ εἶδους καὶ ἐν τῷ μάλιστα, 45

19 ed. Bas. ἐνὸς ἔργου. 23 ed. Bas. συναπαρτίζει. 26 ed. Bas. συν-
διστ. 39 ἀνανέτους scripsi, ἀνέτους ed. Bas. 43 καίτοι scripsi, ed. Bas.
ἦτοι et paulo post ἢ quod uncinis saepsi.

εἴτε κινοῖτο καὶ μεταβάλλοι, ὥς τὸ εὐθὺν τῆς ῥάβδου, εἴτε καὶ μῆ. μᾶλλον δ' ἐχρήν ἐκεῖνο ἐπιστῆσαι, μὴ ἢ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς σχέσις ἢ αὐτὴ ἐστὶ τῇ παρὰ Ἀριστοτέλει διαθέσει, κατὰ τὸ εὐανάλυτον καὶ δυσανάλυτον διῆστα-
 μένη πρὸς τὴν ἕξιν· ἄλλ' οὐδὲ οὕτως συμφωνοῦσιν. ὁ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλης
 τὴν ἀβέβαιον ὑγίαν διαθεσιν εἶναι φησιν· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς τὴν ὑγίαν,
 ὅπως ἂν ἔχη, οὐ συγχωροῦσι σχέσιν εἶναι· φέρειν γὰρ τὸ τῆς ἕξεως ἰδίωμα.
 τὰς μὲν γὰρ σχέσεις ταῖς ἐπικτήτοις καταστάσεσι χαρακτηρίζεσθαι, τὰς δὲ
 ἕξεις ταῖς ἐξ ἑαυτῶν ἐνεργείαις. ὅθεν οὐδὲ χρόνον μήκει ἢ ἰσχύϊ εἰδοποι-
 οῦνται αἱ ἕξεις κατ' αὐτούς, ἰδιότητι δὲ τινι καὶ χαρακτηρῇ. καὶ ὥσπερ τὰ
 10 ἐρρόζωμένα μᾶλλον καὶ ἥτιον ἐρρόζονται, ἐν δὲ ἔχει τὸ κοινὸν ἰδίωμα, τὸ
 ἀντέχεσθαι τῆς γῆς, οὕτω καὶ ἡ ἕξις ἐπὶ τῶν δυσκινήτων καὶ εὐκινήτων ἢ
 αὐτῇ θεωρεῖται. ὅλως γὰρ τῷ γένει πολλὰ ποιά ὄντα, ἐκκελυμένον ἐκεῖνο
 τὸ ἰδίωμα ἔχει καθὼς εἰδοποιεῖται, ὥς ὁ ἀσθηρὸς οἶνος καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ
 καὶ μολοττικὸς κύων καὶ μελιταῖος, οἷς πᾶσι μέτεστι μὲν ὁ γενικὸς χαρακτηρῇ,
 15 ἐπὶ βραχὺ δὲ καὶ ἀνεμίνως, καὶ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ ἕξει λόγοις ἐπι-
 μένει ἐπὶ μιᾷ καταστάσεως αὕτη, τὸ δὲ εὐκίνητον πολλάκις ἐξ ἄλλης αἰτίας
 ἔχει. διόπερ οἱ Στωϊκοὶ διατείνουσι τὰς ἕξεις κοινότερον καὶ ἐπὶ τὰς εὐ-
 κινήτους ὥς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης διαθέσεις, καὶ ταύτας ἡγοῦνται πολὺ διενη-
 νοχῆναι τῆς σχέσεως. ἡ γὰρ τοῦ ἀναλαμβάνοντος τὴν ὑγίαν ἕξις καθίσταται
 20 καὶ προβολῆς καὶ τῶν τοιοῦτων σχέσεων πάντη διέστηκεν. αἱ μὲν γὰρ ἄρ-
 ρίζοι καὶ ἀπαγεῖς εἰσιν· τὰς δὲ οὕτως ὑφεστηκέναι φασίν, ὥστε ἀφεθείσας
 διαμένειν ὅσον ἐφ' ἑαυταῖς δύνασθαι, τὸ ἔμμονον ἐξ ἑαυτῶν καὶ τοῦ οἰκείου
 λόγου παρεχομένας. διὰ ταῦτα οὐδὲ ἡ ὁπωσοῦν δυσανάλυτος σχέσις λέγεται
 ἕξις παρ' αὐτοῖς. εἰ γὰρ ἕξωθεν ἔχει τὸ δυσανάλυτον, ὥσπερ ὁ δακτύλιος
 25 ἐν δακτυλήθρῳ ὢν, οὐκ ἂν εἴη ἐν ἕξει τῆς τοιαύτης καταστάσεως, ἀλλ' εἰ
 ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἐνέργειαν παρέχοιτο τοῦ εἶναι τοιόνδε, τότε ἂν εἴη ἐν ἕξει,
 ὥσπερ ὁ πηλὸς εἰς ὄστρακον μεταβαλὼν. αὐτὸς γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τοιόσδε γέ-
 γονεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἰστορεῖσθαι.

cf. f. 72A. Τρίτη δὲ αἵρεσις ἢ τῶν Στωϊκῶν, οἳ τινες διελόμενοι
 30 χωρὶς τὰς ἀρετὰς ἀπὸ τῶν μέσων τεχνῶν, ταύτας οὔτε ἐπιτείνεσθαι λέγουσιν
 οὔτε ἀνίστασθαι. τὰς δὲ μέσας τέχνας καὶ ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν δέχεσθαι φασιν.
 τῶν οὖν ἕξεων καὶ τῶν ποιῶν κατὰ τούτους τὰ μὲν οὔτε ἐπιτείνεται οὔτε
 ἀνίσταται, τὰ δὲ ἀμφοτέρω ἐπιδέχεται.

394 Alexander Aphrod. de anima p. 17, 15 Bruns. ἀλλ' οὐδὲ κατὰ
 35 τοὺς λέγοντας πᾶν σῶμα ἢ ὕλην ἢ ἐξ ὕλης εἶναι (ὥς τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς
 δοκεῖ) εἶη ἂν τὸ εἶδος σῶμα.

p. 17, 21. εἰ γὰρ οὕτως λέγοιεν τὸ εἶδος ἐξ ὕλης τε καὶ εἶδους, οὐχ
 ὥς ἐξ ἄλλου τινὸς εἶδους, ἀλλ' ὥς αὐτοῦ σὺν ὕλῃ τὸ εἶναι ἔχοντος, οὐδ' ἂν
 ἢ ὕλη κατ' αὐτοὺς ἅποιος εἶη κατὰ τὸν αὐτῆς λόγον etc.

40 p. 18, 7. ἔτι δὲ πῶς οὐκ ἄτοπον τὸ τὴν ὕλην λέγειν ἐν τῷ τὸ εἶδος
 καὶ τὴν ποιότητα λαμβάνειν καὶ ὕλην τινα προσλαμβάνειν; ὃ ἀναγκαῖον ἐστὶ
 λέγειν τοῖς τὸ εἶδος τε καὶ τὴν ποιότητα σῶμα ἔνυλον λέγουσιν.

395 Simplicius in Aristot. de anima p. 217, 36 Hayd. εἰ γε καὶ
 ἐπὶ τῶν συνθέτων τὸ ἀτομωθὲν ὑπάρχει εἶδος, καθ' ὃ ἰδίως παρὰ τοῖς
 45 ἐκ τῆς Στοᾶς λέγεται ποιόν, ὃ καὶ ἀθρόως ἐπιγίνεται καὶ αὖ ἀπορίνε-
 ται καὶ τὸ αὐτὸ ἐν παντὶ τῷ τοῦ συνθέτου βίῳ διαμένει, καίτοι τῶν μορίων
 ἄλλων ἄλλοτε γινομένων τε καὶ φθειρομένων.

396 Plutarchus de comm. not. ep. 36 p. 1077d. *ἐκεῖνα δ' ὄντως παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν, ἃ λέγουσιν οὗτοι καὶ πλάττουσιν „ἐπὶ μιᾷ οὐσίας δύο ἰδίως γενέσθαι ποιούς καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἓνα ποιὸν ἰδίως ἔχουσιν ἐπιόντος ἑτέρου δέχεσθαι καὶ διαφυλάττειν ὁμοίως ἀμφοτέρους.“* 5

397 Philo de incorrupt. mund. 236, 6B. Χρύσιππος γοῦν ὁ δοκιμώτατος τῶν παρ' αὐτοῖς ἐν τοῖς περὶ Αὐξανομένου τερατεύεται τι τοιοῦτον· προκατασκευάσας ὅτι δύο ἰδίως ποιούς ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ἀμήχανον συστήναι, φησὶν·

„Ἐστὼ θεωρίας ἕνεκα τὸν μὲν τινα ὀλόκληρον, τὸν δὲ 10
χωρὶς ἐπινоеῖσθαι τοῦ ἑτέρου ποδός, καλεῖσθαι δὲ τὸν μὲν ὀλόκληρον Δίωνα, τὸν δὲ ἀτελῆ Θέωνα, καῖπειτα ἀποτέμενεσθαι Δίωνος τὸν ἕτερον τοῖν ποδοῖν.“

Ζητουμένου δὴ πότερος ἔφθαρται, τὸν Θέωνα φάσκειν οἰκειότερον εἶναι. τοῦτο δὲ παραδοξολογούντος μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἀληθεύοντος. πῶς 15
γὰρ ὁ μὲν οὐδὲν ἀκρωτηριασθεὶς μέρος, ὁ Θέων, ἀνήρπασται, ὁ δ' ἀποκοπεῖς τὸν πόδα Δίων οὐχὶ διέφθαρται;

„Δεόντως, φησὶν, ἀναδεδράμηκε γὰρ ὁ ἐκτμηθεὶς τὸν πόδα Δίων ἐπὶ τὴν ἀτελῆ τοῦ Θέωνος οὐσίαν, καὶ δύο ἰδίως 20
ποιοὶ περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον οὐ δύνανται εἶναι. τοιγαρ-
οῦν τὸν μὲν Δίωνα μένειν ἀναγκαῖον, τὸν δὲ Θέωνα διε-
φθάρθαι.“

Sequentibus auctor hac Chrysippi argumentatione ad mundum translata efficit, τῇ ἐκπυρῶσει τὴν τοῦ κόσμου ψυχὴν διεφθάρθαι, τὸν 25
δὲ κόσμον μένειν.

398 Syrianus in Aristot. Metaphys. Acad. (Aristot. V 852^a 3). καὶ οἱ 30
Στωϊκοὶ δὲ τοὺς κοινῶς ποιούς πρὸ τῶν ἰδίως ποιῶν ἀποτίθενται.

§ 7. Πῶς ἔχοντα ἐπὶ πρὸς τί πως ἔχοντα.

399 Dexippus in Aristot. categ. p. 34, 19 Busse. εἰ δέ τις εἰς τὸ 30
πῶς ἔχον συντάττοι τὰς πλείστας κατηγορίας, ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ ποιοῦσιν, 30
ἐπιδεικτέον αὐτοῖς, ὅτι πλείστα παραλείπουσι τῶν ὄντων, τὰ τε ἐν τόπῳ καὶ
τὰ ἐν χρόνῳ καὶ κατ' ἀριθμὸν ποσὰ καὶ κατὰ πηλίκον καὶ τὸ ὑποδεδέσθαι
καὶ ἄλλα τοιαῦτα· οὐδὲν γὰρ ὅ,τι τῶν τοιούτων περιέχεται ἐν τῷ πῶς ἔχοντι.

400 Plotinus Ennead. VI lib. I, 30 (Vol. II p. 261 M.). ἐν δὲ τοῖς 35
πῶς ἔχουσιν ἄτοπον μὲν ἴσως τὰ πῶς ἔχοντα τρίτα τίθεσθαι ἢ ὁπωσοῦν
τάξεως ἔχει, ἐπειδὴ περὶ τὴν ὕλην πῶς ἔχοντα πάντα. ἀλλὰ διαφορὰν τῶν
πῶς ἔχόντων φήσουσιν εἶναι καὶ ἄλλως πῶς ἔχειν τὴν ὕλην ὥδὲ καὶ

8 εἰδοποιούς libri, hic et infra, ἰδίως ποιά scripsit Cumont. 2 δύνανται
Bernays, δύναται libri.

οὕτως, ἄλλως δὲ ἐν τοῖς πῶς ἔχουσι· καὶ ἔτι τὰ μὲν ποιά περὶ τὴν ὕλην πῶς ἔχοντα, τὰ ἰδίως δὲ πῶς ἔχοντα περὶ τὰ ποιά. ἀλλὰ τῶν ποιῶν αὐτῶν οὐδὲν ἢ ὕλης πῶς ἐχούσης ὄντων, πάλιν τὰ πῶς ἔχοντα ἐπὶ τὴν ὕλην αὐτοῖς ἀνατρέχει καὶ περὶ τὴν ὕλην ἔσται. πῶς δὲ ἐν τῷ πῶς ἔχον, πολλῆς διαφορᾶς ἐν αὐτοῖς οὐσης; πῶς γὰρ τὸ τριπληγὺ καὶ τὸ λευκὸν εἰς ἓν, τοῦ μὲν ποσοῦ, τοῦ δὲ ποιοῦ ὄντος; πῶς δὲ τὸ „πότε“ καὶ τὸ „ποῦ“; πῶς δὲ ὅλως πῶς ἔχοντα τὸ χθές καὶ τὸ πέρυσιν καὶ τὸ ἐν Ἀνκείῳ καὶ <ἐν> Ἀκαδημίᾳ; καὶ ὅλως πῶς [δὲ] ὁ χρόνος πῶς ἔχων; οὔτε γὰρ αὐτὸς οὔτε τὰ ἐν αὐτῷ [τῷ χρόνῳ] οὔτε ὁ τόπος οὔτε τὰ ἐν τῷ τόπῳ. τὸ δὲ ποιεῖν πῶς πῶς ἔχον; — — ὥς δ' ἂν μόνον ἀρμόσει<ε> ἐπὶ τοῦ κεῖσθαι τὸ πῶς ἔχον καὶ ἐπὶ τοῦ ἔχειν. ἐπὶ δὲ τοῦ ἔχειν οὐ πῶς ἔχον ἀλλὰ ἔχον.

401 Simplicius in Aristot. categ. f. 94E ed. Bas. τῶν δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἀξιούντων εἰς τὸ „πῶς ἔχειν“ ἀναφέρειν τὸ „ἔχειν“ ὁ Βοηθὸς ἐναντιοῦται etc.

402 Plotinus Ennead. VI lib. I 30. τὸ δὲ „πρὸς τι“ εἰ μὲν μὴ ὕφ' ἐν τοῖς ἄλλοις ἐτίθεσαν, ἕτερος λόγος ἦν ἂν ζητούντων, εἴ τινα διδόασιν ὑπόστασιν ταῖς τοιαύταις σχέσεσι, πολλαχοῦ οὐ διδόντων· εἰ δ' ἐν γένει τῷ αὐτῷ, ἐπιγενόμενον πρᾶγμα τοῖς ἡδὴ οὔσιν, ἄτοπον συντάττειν τὸ ἐπιγινόμενον εἰς ταῦτόν γένος τοῖς πρότερον οὔσι. δεῖ γὰρ πρότερον ἐν καὶ δύο ²⁰ εἶναι, ἵνα καὶ ἡμισὺ καὶ διπλάσιον.

403 Simplicius in Aristot. categor. f. 42E ed. Bas. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἀνθ' ἐνὸς γένους δύο κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἀριθμοῦνται, τὰ μὲν ἐν τοῖς πρὸς τι τιθέντες, τὰ δὲ ἐν τοῖς πρὸς τί πως ἔχουσι. καὶ τὰ μὲν πρὸς τι ἀντιδιαίρουσι τοῖς καθ' αὐτά· τὰ δὲ πρὸς τί πως ἔχοντα τοῖς κατὰ διαφοράν, ²⁵ πρὸς τι μὲν λέγοντες τὸ γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ὅσα τοιῶσδε διατίθῃσι· πρὸς τι δὲ πως ἔχοντα ὅλον δεξιόν, πατέρα καὶ τὰ τοιαῦτα. κατὰ διαφοράν δὲ φασι τὰ κατὰ τι εἶδος χαρακτηριζόμενα. ὥσπερ οὖν ἄλλη τῶν καθ' αὐτὰ ἔννοια καὶ ἄλλη τῶν κατὰ διαφοράν, οὕτως ἄλλα μὲν τὰ πρὸς τι ἐστίν, ἄλλα δὲ τὰ πρὸς τί πως ἔχοντα. ἀντεστραμμένη δὲ ἐστὶ τῶν συζυ- ³⁰ γιῶν ἢ ἀκολουθία. τοῖς μὲν γὰρ καθ' αὐτὰ συννύσχει τὰ κατὰ διαφοράν. καὶ γὰρ τὰ καθ' αὐτὰ ὄντα διαφορὰς ἔχει τινάς, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ μέλαν. οὐ μέντοι τοῖς κατὰ διαφοράν τὰ καθ' αὐτὰ συννύσχει. τὸ γὰρ γλυκὺ καὶ πικρὸν διαφορὰς μὲν ἔχει, καθ' ὅς χαρακτηρίζεται, οὐ μέντοι καθ' αὐτὰ ἐστὶ τοιαῦτα, ἀλλὰ πρὸς τι. τὰ δὲ πρὸς τί πως ἔχοντα, ἅπερ ἀντίκειται τοῖς ³⁵ κατὰ διαφοράν, πάντως καὶ πρὸς τι ἐστίν. ὁ γὰρ δεξιὸς καὶ πατὴρ μετὰ τοῦ πῶς ἔχειν καὶ πρὸς τι εἰσίν. τὸ γλυκὺ καὶ πικρὸν πρὸς τι ὄντα κατὰ διαφοράν ἐστὶ· τὰ δὲ πρὸς τί πως ἔχοντα ἐναντία τοῖς κατὰ διαφοράν ὑπάρχει. καὶ γὰρ τὰ μὲν πρὸς τί πως ἔχοντα ἀδύνατον καθ' αὐτὰ εἶναι ἢ κατὰ διαφοράν. ἐκ γὰρ τῆς πρὸς ἕτερον σχέσεως ἡρτῆται μόνης. τὰ μέντοι ⁴⁰ πρὸς τι καθ' αὐτὰ μὲν οὐκ ἐστὶ (οὐ γὰρ ἐστὶν ἀπόλυτα) κατὰ διαφοράν δὲ πάντως ἐστὶ· μετὰ γὰρ τινος χαρακτηῆρος θεωρεῖται. — εἰ δὲ δεῖ σαφέστερον μεταλαβεῖν τὰ λεγόμενα, πρὸς τι μὲν λέγουσιν ὅσα κατ' οἰκείον χαρακτηῆρα διακείμενά πως ἀπονεύει πρὸς ἕτερον, πρὸς τι δὲ πως ἔχοντα ὅσα πέφυκε συμβαίνειν τινὶ καὶ μὴ συμβαίνειν ἄνευ τῆς περὶ αὐτὰ μεταβολῆς καὶ ἄλλοι- ⁴⁵ ὥσεως μετὰ τοῦ πρὸς τὸ ἐκτὸς ἀποβλέπειν, ὥστε ὅταν μὲν κατὰ διαφοράν τι διακείμενον πρὸς ἕτερον νεύσῃ, πρὸς τι μόνον τοῦτο ἔσται, ὡς ἡ ἕξις καὶ

7 ἐν addidi. 8 δὲ seclusi. 9 τῷ χρόνῳ seclusi. 10 ἀρμόσειε scripsi, ἀρμόσει libri. 17 εἰ δ' scripsi, ἔτι δ' libri.

ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ αἴσθησις. ὅταν δὲ μὴ κατὰ τὴν ἐνοῦσαν διαφορὰν, κατὰ ψιλὴν δὲ τὴν πρὸς ἕτερον σχέσιν θεωρῇται, πρὸς τί πως ἔχον ἔσται. ὁ γὰρ υἱὸς καὶ ὁ δεξιὸς ἔξωθεν τινων προσδέονται πρὸς τὴν ὑπόστασιν. διὸ καὶ μηδεμιᾶς γινομένης περὶ αὐτὰ μεταβολῆς, γένοιτ' ἂν οὐκέτι πατήρ τοῦ υἱοῦ ἀποθανόντος, ὁ δὲ δεξιὸς τοῦ παρακειμένου μεταστάντος. τὸ δὲ γλυκὺ καὶ 5 πικρὸν οὐκ ἂν ἄλλοιᾳ γένοιτο, εἰ μὴ συμεταβάλλοι καὶ ἡ περὶ αὐτὰ δύναμις. εἰ τοίνυν καὶ μηδὲν αὐτὰ παθόντα μεταβάλλοι κατὰ τὴν τοῦ ἄλλου πρὸς αὐτὰ σχέσιν, δηλονότι ἐν τῇ σχέσει μόνῃ τὸ εἶναι ἔχει καὶ οὐ κατὰ τινὰ διαφορὰν, τὰ πρὸς τί πως ἔχοντα.

ibid. cf. 43 A. ἔπεται δὲ αὐτοῖς κακεῖνο ἄτοπον τὸ σύνθετα ποιεῖν τὰ 10 γένη ἐκ προτέρων τινῶν καὶ δευτέρων, ὡς τὸ πρὸς τι ἐκ ποιοῦ καὶ πρὸς τι· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀκολουθίας, οὔτε ὡς οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι τῷ μὲν πρὸς τί πως ἔχοντι τὸ πρὸς τι ἔπεται, τῷ δὲ πρὸς τι οὐκέτι τὸ πρὸς τί πως ἔχον· οὔθ' ὡς ὁ Βοηθὸς ἀμυνόμενος αὐτούς etc.

ibid. f. 44 B. καὶ οὐ καλῶς οἱ Στωϊκοὶ νομίζουσι πάσης τῆς κατὰ 15 διαφορὰν ιδιότητος ἀπηλλάχθαι τὰ πρὸς τί πως ἔχοντα, διότι πέφυκε συμβαίνειν καὶ ἀποσυμβαίνειν μηδεμιᾶς μεταβολῆς περὶ αὐτὰ γενομένης. ψεῦδος γὰρ τοῦτο λέγεται etc.

404 Sextus adv. math. VIII 453. καὶ ὅτι τῷ ὄντι ἐπινοία μόνον σφίζεται τὰ πρὸς τί πως ἔχοντα, ὑπαρξίς δὲ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, πάρεστι δι- 20 δάσκειν ἐκ τῆς τῶν δογματικῶν ἀνθομολογήσεως. ὑπογράφοντες γὰρ τὸ πρὸς τι συμφώνως φασί „πρὸς τι ἐστὶ τὸ πρὸς ἑτέρῳ νοούμενον.“

§ 8. Primae qualitates.

405 Galenus de constitutione artis medicae 8 Vol. I p. 251 K. ἐπειδὴ τὸ στοιχεῖον ἁλλοιωτόν ἐστι δι' ὅλου, πόσα τὰ πάντ' ἐστὶ στοιχεῖα, διέλ- 25 θωμεν ἐξῆς, ἀρχὴν κἀναναῦθα τῶν λόγων τῶν ἐναργῶς τι φαινομένων ποιησάμενοι. τοῖς ἁλλοιοῦσιν ὅτιοῦν ἀναγκαῖον, [καὶ] ἀψαμένοις πρῶτον, ὧν ἁλλοιοῦσι, ποιήσασθαι τὴν μεταβολήν, ὥσπερ ἡ αἴσθησις διδάσκει, καὶ αὐτῇ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις ἐνδείκνυται. — — καὶ μὴν, εἰ ἀψάμενον ἁλλοιοῖ τὸ μεταβάλλον, ἀναγκαῖον αὐτῷ κατὰ τινὰς τῶν ἀπτῶν ποιότητας ἐνεργῆσαι. 30 τί οὖν τὸ κωλύον ἐστὶν ἐπισκέψασθαι πάσας αὐτάς; ὁξὺ μὲν οὖν τέμνει τὸ πλησιάζον, ἀλλ' οὐκ ἁλλοιοῖ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, καθάπερ οὐδὲ τὸ βάρος, ἀλλὰ θλά μὲν καὶ τοῦτο, δι' ὅλου δ' οὐκ ἐργάζεται τῆς πασχούσης οὐσίας τὴν μεταβολήν. οὐ μὴν οὐδὲ σκληρότης οὕτω ἁλλοιωσάι δύναται τὸ πλησιάζον, ὡς εἰς ἕτερον εἶδος μεταστῆσαι. θερμότης μέντοι καὶ ψυχρότης ὅλην ἁλλοι- 35 ὤσαι δύναται τὴν πλησιάζουσαν οὐσίαν. ὡσαύτως δὲ ὕγρότης καὶ ξηρότης, εἰ καὶ μὴ διὰ τάχους ὁμοίως ταῖς εἰρημέναις, ἀλλ' ἐν χρόνῳ γε καὶ αὗται μεταλλάττουσι τὰ ὑποκείμενα. ἄρ' οὖν καὶ ἑτέραν τινὰ ἔχομεν ἁλλοιοῦν δυναμένην ἢ τὸ σύμπαν πλῆθος ἐν ταύταις ἐστί; καὶ μόνας ὀνομάζεσθαι τε καὶ νομίζεσθαι προσήκει τὰς εἰρημένας ποιότητας δραστηκῆς, καὶ μάλιστ' ἐν αὐταῖς 40 τὴν πρώτην ἀντίθεσιν, καὶ κατ' αὐτὴν μᾶλλον τὴν θερμότητα· δραστηκωτάτη γὰρ αὕτη τῶν ποιότητων ἐστίν. ἐξῆς δ' αὐτῆς ψυχρότης, εἰθ' ὕγρότης καὶ ξηρότης. ἄλλη δὲ οὐδεμία ποιότης ἁλλοιοῖ τὰ πλησιάζοντα δι' ὅλων αὐτῶν. — — ὅσα τοίνυν σώματα πρῶτον τὰς τοιαύτας ἔχει ποιότητας,

ἐκείνα στοιχεῖα τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐστὶ καὶ τῆς σαρκός. ἔστι δὲ ταῦτα γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀήρ καὶ πῦρ, ἅπερ ἅπαντες οἱ μὴ φεύγοντες ἀπόδειξιν φιλόσοφοι στοιχεῖα τῶν γεννωμένων τε καὶ φθειρομένων ἔφασαν εἶναι. καὶ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλά φασιν αὐτὰ καὶ εἶναι τι κοινὸν ἅπασιν ὑποκείμενον.

5 Ad totam disputationem cf. Gal. de elementis sec. Hippocr. I, 1.

406 Galenus de natur. facult. I 3 ed. Bas. I 88. K. II 7. εἰσὶ δ' οὐκ ὀλίγοι τινὲς ἄνδρες οὐδὲ ἄδοξοι, φιλόσοφοί τε καὶ ἰατροί, οἱ τῷ μὲν θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ τὸ δρᾶν ἀναφέροντες, ὑποβάλλοντες δ' αὐτοῖς παθητικὰ τό τε ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν. Καὶ πρῶτός γ' Ἀριστοτέλης τὰς τῶν κατὰ μέρος
10 ἀπάντων αἰτίας εἰς ταύτας ἀνάγειν πειρᾶται τὰς ἀρχάς, ἡκολούθησε δ' ὕστερον αὐτῷ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς χορός. Καίτοι τούτοις μὲν ὥς ἂν καὶ αὐτῶν τῶν στοιχείων τὴν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν χύσεσσι τέ τισι καὶ πιλήσεσιν ἀναφέρουσιν εὐλογον ἦν ἀρχὰς δραστηκᾶς ποιήσασθαι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, Ἀριστοτέλει δ' οὐχ οὕτως etc.

15 407 Plutarchum de primo frigido cp. 2 p. 946 a, cum frigus probet non esse στέρησιν caloris, Stoicis uti argumentis haec verba fidem faciunt: ἡ δὲ ψυχρότης οὐκ ἐλάττωνα τῆς θερμότητος ἐγγιγνομένη τοῖς σώμασι πάθη καὶ μεταβολὰς ἐνεργάζεσθαι πέφυκε· καὶ γὰρ πῆγνυται πολλὰ τῷ ψυχρῷ καὶ συγκρίνεται καὶ πυκνοῦται· καὶ τὸ στάσιμον αὐτῷ καὶ δυσκίνητον οὐκ
20 ἀργόν ἐστιν, ἀλλ' ἐμβριθὲς καὶ βέβαιον, ὑπὸ ῥώμης συνερειστικὸν καὶ συνεκτικὸν ἐχούσης τόνον. ὅθεν ἡ μὲν στέρησις ἐκλειψις γίνεται καὶ ὑποχώρησις τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως, ψύχεται δὲ πολλά, πολλῆς αὐτοῖς θερμότητος ἐνυπαρχούσης· ἐνια δὲ καὶ μᾶλλον ἢ ψυχρότης, ἂν λάβῃ θερμότερα, πῆγνυσι καὶ συνάγει, καθάπερ τὸν βαπτόμενον σίδηρον· οἱ δὲ Στωϊκοὶ καὶ τὸ πνεῦμα λέγουσιν ἐν τοῖς σώμασι τῶν βρεφῶν τῇ περιφύξει στο-
25 μοῦσθαι καὶ μεταβάλλον ἐκ φύσεως γίνεσθαι ψυχρήν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀμφισβητήσιμον etc.

408 Galenus de elementis sec. Hippocr. I 6. Vol. I p. 469 K. ὅτι τε γὰρ ἀπλούστερόν ἐστι πυρὸς ἢ ἄκρα θερμότης, ὅτι τε ταύτης ἐγγιγνομένης
30 τῇ ὕλῃ πῦρ ἀποτελεῖται, τοῖς φιλοσόφοις ὠμολόγηται πᾶσιν, οἷς Ἀθήναιος ἔπεσθαι σπουδάζει. καὶ μὲν δὴ καὶ ὥς ἀρχὴ τῆς τοῦ πυρὸς γενέσεως ὕλη τίς ἐστιν ἢ ἅπασιν ὑποβεβλημένη τοῖς στοιχείοις ἢ ἄποιος ἢ τ' ἐγγιγνομένη ταύτῃ θερμότης ἢ ἄκρα, καὶ τοῦθ' ὁμοίως ὠμολόγηται· καὶ ὥς ἡ μὲν ὕλη διὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἐστίν, ἀγέννητός τε καὶ ἀφθαρτος οὖσα, τὸ δὲ γινώ-
35 μενόν τε καὶ ἀπογινόμενον αὐτῆς ἢ ποιότης ἐστίν· καὶ ὥς ὁμογενεῖς εἶναι χρὴ τὸ στοιχεῖον, οὐπερ ἂν ἢ στοιχεῖον. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ καὶ διήνεγκε στοιχεῖον ἀρχῆς, ἐν τῷ τὰς μὲν ἀρχὰς οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὁμογενεῖς εἶναι τοῖς πράγμασιν, ὧν ὑπάρχουσιν ἀρχαί, τὰ δὲ στοιχεῖα πάντως ὁμογενῆ.

409 Galenus in Hippocr. de nat. hom. lib. I Vol. XV p. 30 K. οὐ μὴν στοιχεῖα γε ταῦτ' ἐστίν (scil. ἡ ἀγέννητος ὕλη et quattuor primae quali-
40 tates ψυχρότης, θερμότης, ξηρότης, ὑγρότης) οὔτε τῶν ἄλλων οὔτ' ἀνθρώπου φύσεως, ἀλλ' ἀρχαί. συνεκένυτο οὖν τοῦτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, οὐδ' εἰς ἐννοίαν ἀφιγμένοις τῆς διαφορᾶς ἀρχῆς τε καὶ στοιχείου, διὰ τὸ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ τοῦ στοιχείου προσηγορίᾳ κατὰ τῶν ἀρχῶν. ἀλλὰ [δὲ] δύο
45 πράγματά ἐστι φανερώς ἀλλήλων διαφέροντα, τὸ μὲν ἕτερον ἐλάχιστον μόριον

24 haec probant totam argumentationem e libro Stoico haustam esse; antea enim ἐνια dixit, sed alterum exemplum ipse non probat Plutarchus. Etiam quae cp. 3—7 continentur, Stoicos sapiunt. 44 ἀλλὰ scripsi, ἄλλα δὲ ed.

τοῦ ὅλου, τὸ δὲ ἕτερον, εἰς ὃ διέλη τις κατ' ἐπίνοιαν αὐτὸ τοῦτο <τὸ> ἐλάχιστον. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ πῦρ οὐχ οἷόν τε διελεῖν εἰς δύο σώματα καὶ δεῖξαι κεκραμένον ἐξ ἐκείνων, ὥσπερ οὐδὲ τὴν γῆν ἢ τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα νοῆσαι μέντοι δυνατόν, ἑτέραν μὲν εἶναι τοῦ μεταβάλλοντος τὴν οὐσίαν, ἑτέραν δὲ τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ. οὐ γὰρ ταῦτό ἐστι τὸ μεταβάλλον σῶμα τῇ κατ' αὐτὸ 5 μεταβολῇ. τὸ μὲν γὰρ μεταβάλλον ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον, ἡ μεταβολὴ δὲ αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν ποιότητων ἀμοιβὴν γίνεται.

410 Galenus de nat. facult. II 4. Vol. II p. 88 K. τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὕγρὸν εἰς ἄλληλα δρῶντα καὶ πάσχοντα· καὶ 10 τούτων αὐτῶν δραστηκώτατον μὲν τὸ θερμὸν, δεύτερον δὲ τῇ δυνάμει τὸ ψυχρὸν, — — τρέφεσθαι δὲ δι' ὅλων αὐτῶν τὰ τρεφόμενα καὶ κεράννυσθαι δι' ὅλων τὰ κεραννύμενα καὶ ἀλλοιοῦσθαι δι' ὅλων τὰ ἀλλοιούμενα, — — καὶ τὴν πέψιν ἀλλοίωσίν τινα ὑπάρχειν καὶ μεταβολὴν τοῦ τρέφοντος εἰς 15 τὴν οἰκείαν τοῦ τρεφομένου ποιότητα, τὴν δ' ἐξαιμάτωσιν ἀλλοίωσιν εἶναι, καὶ τὴν θρέψιν ὡσαύτως, καὶ τὴν αὐξησιν ἐκ τῆς πάντη διατάσεως τοῦ 15 σώματος καὶ θρέψεως γίνεσθαι· τὴν δ' ἀλλοίωσιν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ μάλιστα συντελεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν θρέψιν καὶ τὴν πέψιν καὶ τὴν τῶν χυμῶν ἀπάντων γένεσιν· ἥδη δὲ καὶ τοῖς περιττώμασι τὰς ποιότητας ὑπὸ 20 τῆς ἐμφύτου θερμοσίας ἐγγίνεσθαι. — — p. 92 ἀλλ' ὅτι μὲν τῆς Ἀριστοτέλους φυσιολογίας οὐδὲν Ἐρασιστράτῳ μέτεστιν, ὁ κατάλογος τῶν προ- 20 ειρημένων ἐνδείκνυται δογμάτων· ἂ πρῶτον μὲν Ἰπποκράτους ἦν, δευτέρου δ' Ἀριστοτέλους, τρίτων δὲ τῶν Στωϊκῶν, ἐνὸς μόνου μετατιθεμένου, τοῦ τὰς ποιότητας εἶναι σώματα.

411 Galenus methodi med. I 2. Vol. X 15 K. (contra Thessalum medicum pugnans, qui Hippocrati ceterisque antiquis medicis obtrecta- 25 verat) εἰ δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλοσόφους εἰς τὸ συνέδριον εἰσαγαγόντες ἐπιτρέψαιμεν καὶ τούτοις τὴν ψῆφον, ἐξ ὧν αὐτοὶ τίθενται δογμάτων, ἐκ τούτων Ἰπποκράτην στεφανώσουσι. τὸ γὰρ θερμὸν καὶ 30 τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὕγρὸν Ἰπποκράτης μὲν πρῶτος εἰσηγήσατο, μετ' αὐτὸν δ' Ἀριστοτέλης ἀπέδειξεν· ἔτοιμα δ' ἥδη παραλα- 30 βόντες οὐκ ἐφιλούνκησαν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον, ἀλλ' ἐκ τούτων τὰ σύμπαντα κεκρᾶσθαι λέγουσι, καὶ ταῦτ' εἰς ἄλληλα πάσχειν καὶ δρᾶν, καὶ τεχνικὴν εἶναι τὴν φύσιν, ἅπαντά τε τᾶλλα τὰ περὶ φύσεως Ἰπποκράτους δόγματα προσίενται· πλὴν περὶ μικροῦ τινός ἐστιν αὐ- 40 τοῖς ἡ διαφορὰ πρὸς Ἀριστοτέλη. λέγοντος γὰρ Ἰπποκράτους ὁρθῶς 35 ὡς σύμπνουν καὶ σύρρουν ἐστὶν ἅπαν τὸ σῶμα καὶ πάντα συμπαθῇ τὰ τῶν ζώων μόρια, προσίενται μὲν ἀμφοτέροι τουτί, διαφέρονται δὲ ἐν τῷ τὰς μὲν ποιότητας μόνας τὸν Ἀριστοτέλη δι' ἀλλήλων εἶναι καὶ κεράννυσθαι πάντη, τοὺς δ' ἀπὸ τῆς Στοᾶς οὐ ταύτας μόνας, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσίας αὐτὰς ὑπολαμβάνειν.

1 τὸ addidi. 22 paulo supra dixit Galenus: ὡς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς κατ' ἔχνη τῆς ἐκείνου (scil. Aristotelis) φυσιολογίας βαδίζουσι. 31 similia exstant VIII 3. Vol. X p. 462 K.

§ 9. Quattuor elementa.

412 Galenus de elementis I 9 ed. Bas. I 56. K. I 487. Ἀριστο-
τέλει δ' ἐν τε τοῖς περὶ οὐρανοῦ καὶ τοῖς περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς
ὁ περὶ τῶν στοιχείων λόγος ἐξείργασται, ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ οὐσίας
5 λόγοις Χρυσίππῳ.

413 Stobaeus Eclog. I p. 129,1 W. Χρυσίππου. Περὶ δὲ τῶν
ἐκ τῆς οὐσίας στοιχείων τοιαῦτά τινα ἀποφαίνεται, τῷ τῆς αἰρέσεως
ἡγεμόνι Ζήνωνι κατακολουθῶν, τέτταρα λέγων εἶναι στοιχεῖα <πῦρ,
ἀέρα, ὕδωρ, γῆν, ἐξ ὧν συνίστασθαι πάντα καὶ ζῶα> καὶ φυτὰ καὶ
10 τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα καὶ εἰς ταῦτα διαλύ-
εσθαι. τὸ δὲ <πῦρ καὶ> κατ' ἐξοχὴν στοιχεῖον λέγεσθαι διὰ τὸ ἐξ
αὐτοῦ πρώτου τὰ λοιπὰ συνίστασθαι κατὰ μεταβολὴν καὶ εἰς αὐτὸ
ἐσχατον πάντα χεόμενα διαλύεσθαι, τοῦτο δὲ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὴν εἰς
ἄλλο χύσιν ἢ ἀνάλυσιν. [συνίστασθαι δὲ ἐξ αὐτοῦ τὰ λοιπὰ καὶ χε-
15 ὀμενα εἰς τοῦτο ἐσχατον τελευτᾶν· παρὸ καὶ στοιχεῖον λέγεσθαι, ὃ
πρῶτον ἔστηκεν οὕτως, ὥστε σύστασιν διδόναι ἀφ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸ
τῶν λοιπῶν χύσιν καὶ διάλυσιν δέχεσθαι εἰς αὐτό]. κατὰ μὲν τὸν
λόγον τοῦτον αὐτοτελῶς λεγομένου τοῦ πυρὸς στοιχείου· οὐ μετ' ἄλ-
λου γάρ· κατὰ δὲ τὸν πρότερον καὶ μετ' ἄλλων συστατικὸν εἶναι,
20 πρώτης μὲν γιγνομένης τῆς ἐκ πυρὸς κατὰ σύστασιν εἰς ἀέρα μετα-
βολῆς, δευτέρας δ' ἀπὸ τούτου εἰς ὕδωρ, τρίτης δ' ἔτι μᾶλλον κατὰ
τὸ ἀνάλογον συνισταμένου τοῦ ὕδατος εἰς γῆν. πάλιν δ' ἀπὸ ταύτης
διαλυομένης καὶ διαχεομένης πρώτη μὲν γίγνεται χύσις εἰς ὕδωρ, δευ-
τέρα δ' ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα, τρίτη δὲ καὶ ἐσχάτη εἰς πῦρ. Λέγεσθαι
25 <δὲ> πῦρ τὸ πυρῶδες πᾶν καὶ ἀέρα τὸ ἀερῶδες καὶ ὁμοίως τὰ λοιπὰ.
Τριχῶς δὴ λεγομένου κατὰ Χρυσίππου τοῦ στοιχείου, καθ' ἓνα μὲν
τρόπον τοῦ πυρὸς, διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ τὰ λοιπὰ συνίστασθαι κατὰ μετα-
βολὴν καὶ εἰς αὐτὸ λαμβάνειν τὴν ἀνάλυσιν· καθ' ἕτερον δέ, καθὸ
λέγεται τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ (ἐπεὶ διὰ τούτων
30 τινὸς ἢ τινῶν ἢ καὶ πάντων τὰ λοιπὰ συνέστηκε, διὰ μὲν τῶν τετ-
τάρων, ὡς τὰ ζῶα καὶ τὰ ἐπὶ γῆς πάντα συγκρίματα, διὰ δυοῖν δέ,
ὡς ἡ σελήνη διὰ πυρὸς καὶ ἀέρος συνέστηκε, δι' ἑνὸς δὲ ὡς ὁ ἥλιος,
διὰ πυρὸς γὰρ μόνου, ὁ γὰρ ἥλιος πῦρ ἐστὶν εἰλικρινές), κατὰ τρίτον
λόγον λέγεται στοιχεῖον** εἶναι ὃ πρῶτον συνέστηκεν οὕτως, ὥστε
35 γένεσιν διδόναι ἀφ' αὐτοῦ ὁδῷ μέχρι τέλους καὶ ἐξ ἐκείνου τὴν
ἀνάλυσιν δέχεσθαι εἰς ἑαυτὸ τῇ ὁμοίᾳ ὁδῷ. Γεγονέναι δ' ἔφησε καὶ

9 add. Diels dubit. in adn. 11 add. Heeren Usener. 14 lectoris addi-
tamentum secl. Wachsm. 25 δὲ add. Heeren. 34 lacunam post στοιχεῖον
sic explet Wachsm.: καὶ πᾶν τὸ στοιχειῶδες. Ἐφησε δὲ καὶ στοιχεῖον.

τοιαύτας ἀποδόσεις περὶ στοιχείου, ὥς ἔστι τό τε δι' αὐτοῦ ἐκινη-
τότατον καὶ ἡ ἀρχὴ <καὶ ὁ σπερματικὸς> λόγος καὶ ἡ αἰδῖος δύναμις
φύσιν ἔχουσα τοιαύτην, ὥστε αὐτὴν τε κινεῖν κάτω πρὸς [γῆν] τὴν
τροπὴν καὶ ἀπὸ τῆς τροπῆς ἄνω πάντῃ κύκλῳ, εἰς αὐτὴν τε πάντα
καταναλίσκουσα καὶ ἀφ' αὐτῆς πάλιν ἀποκαθιστᾶσα τεταγμένως καὶ 5
ὁδῶ (Diels Arii Didymi epit. phys. fragm. 21).

Cf. Probus ad Verg. p. 10, 33 K. *Ex his (quattuor elementis) omnia esse postea effigiata Stoici tradunt Zenon Citieus et Chrysippus Solaeus et Cleanthes Assius, qui principem habuerunt Empedoclem Agrigentinum qui de his ita scribit:*

10

τέσσαρα δὴ πάντων ὁζώματα πρῶτον ἔασιν etc.

414 [Iustinus] de resurrect. 6. Φασὶ τοίνυν οἱ τοῦ κόσμου φυσικοὶ
σοφοὶ λεγόμενοι τὸ πᾶν ὑπάρχειν οἱ μὲν ὕλην καὶ θεὸν ὥς Πλάτων — —
οἱ δὲ τὰ τέσσαρα, πῦρ, ὕδωρ, ἀέρα, γῆν, ὥσπερ οἱ Στωϊκοί. — — Καὶ
ὁ μὲν Πλάτων φησὶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὰ πάντα ἐκ τῆς ὕλης γεγενῆσθαι — — 15
οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἐκ τῶν τεσσάρων διήκοντος δι' αὐτῶν τοῦ θεοῦ.

ibidem paulo post: Ἀλλὰ μὴν κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ἐκ τῆς τῶν τεσσά-
ρων στοιχείων κράσεως γινομένου τοῦ σώματος, καὶ διαλυομένου τούτου εἰς
τὰ τέσσαρα, παραμενόντων τούτων ἀφθάρτων, δυνατόν ἐστι πάλιν τὰ τέσσαρα
στοιχεῖα, τὴν αὐτὴν μῆξιν καὶ κρᾶσιν λαβόντα ἀπὸ τοῦ διήκοντος δι' αὐτῶν 20
θεοῦ, ποιῆσαι ὃ πρότερον πεποιήκει σῶμα.

415 Galenus de venae sectione therapeutici 3. Vol. XI p. 256 K.
αἱ δ' ἀρχαὶ τῆς γενέσεως ἅπασι τοῖς οὖσιν, ὕλην ἔχουσι, τὰ τέτταρα στοι-
χεῖα, κεράννυσθαι τε πεφυκῶτα δι' ὅλων ἀλλήλων καὶ δρᾶν εἰς ἄλληλα.

416 Galenus introductio s. medicus 9. Vol. XIV p. 698 K. κατὰ δὲ 25
τὸν Ἀθήναιον στοιχεῖα ἀνθρώπου οὐ τὰ τέσσαρα πρῶτα σώματα, πῦρ καὶ
ἀήρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆ, ἀλλ' αἱ ποιότητες αὐτῶν, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν
καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν, ὧν δύο μὲν τὰ ποιητικὰ αἰτία ὑποτίθεται, τὸ
θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, δύο δὲ τὰ ὕλικά, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν, καὶ πέμ-
πτον παρεισάγει κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς τὸ διήκον διὰ πάντων πνεῦμα, 30
ὅφ' οὗ τὰ πάντα συνέχεσθαι καὶ διοικεῖσθαι.

417 Origenes contra Celsum IV 56. Vol. I p. 329, 12 Kō. (p. 547
Delarue). προσφρεύεται δὲ Ἀριστοτέλει καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, ἅντων
φάσκουσιν εἶναι τὸν αἰθέρα καὶ πέμπτης παρὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα αὐτὸν
εἶναι φύσεως· πρὸς ὃν λόγον οὐκ ἀγεννῶς καὶ οἱ ἀπὸ Πλάτωνος καὶ οἱ 35
ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔστησαν.

418 Nemesius de nat. hom. cp. 5 p. 126. λέγουσι δὲ οἱ Στωϊκοὶ
τῶν στοιχείων τὰ μὲν εἶναι δραστικά, τὰ δὲ παθητικά· δραστικά μὲν ἀέρα
καὶ πῦρ, παθητικά δὲ γῆν καὶ ὕδωρ.

419 Aëtius I 15, 11 (περὶ χρωμάτων) DG. p. 314, 11. οἱ μὲν ἄλλοι 40
τὰ στοιχεῖα κερᾶσθαι φυσικῶς.

420 Galenus de constitutione artis medicae 7. Vol. I p. 245 K. Ἔστι
μὲν δὴ τὸ προκείμενον — αὐτὸ τοῦτο ἐξευρεῖν, ὅποια τὰ πρὸς τὴν φύσιν

2 add. Usener. 3 trad. γῆν, αὐτὴν Wachsm. || γῆν del. Hirzel. 4 trad.
τροφὴν et τροφῆς, corr. Usener. 5 καὶ τὸ αὐτῆς libri, corr. Meineke.
41 ad Stoicos quoque hoc referri conexus docet. Cf. I n. 91 (Zeno).

ἐστὶ [τὰ] πρῶτά τε καὶ ἀπλούστατα μόρια. μὴ τοίνυν ἐπὶ πάντων, ἀλλ' ἐφ' ἑνὸς — ὁ λόγος ἡμῖν γιγνέσθω, τῆς σαρκὸς ἐπισκεπτομένης, πρῶτον μὲν εἰ ἔν τι τὴν ιδέαν ἐστὶ τὸ γεννηῆσαν αὐτὴν στοιχεῖον (οὐδὲν γὰρ χεῖρον οὕτως ὀνομάσαι τὸ πρῶτόν τε καὶ ἀπλούστατον ἐν αὐτῇ μόριον). εἴθ' ἐξῆς, 5 εἴπερ μὴ φαίνεται τοιοῦτον, εἰ πολλά, κάπειτα πόσα γε καὶ τίνα καὶ ὅστις ὁ τρόπος αὐτοῖς ἐστὶ τῆς συνθέσεως.

ἐπεὶ τοίνυν ἡ σὰρξ ὀδυνᾷται τεμνομένη τε καὶ θερμαινομένη σφοδρῶς, ἀδύνατον ἔν εἶναι τῷ εἶδει τὸ στοιχεῖον, οἷον Ἐπίκουρος ὑπέθετο τὴν ἄτομον. ὅτι γὰρ [οὐχ] ἔν τῷ εἶδει τὸ στοιχεῖόν ἐστι <τὸ> τοιοῦτον, ἐνθὲνδε 10 δῆλον. οὐδεμία τῶν ἀτόμων αὐτὴ καθ' αὐτὴν οὔτε θερμὴ τὴν φύσιν ἐστὶν οὔτε ψυχρά, οὐ μὴν οὐδὲ λευκὴ τίς ἐστὶν ἐξ αὐτῶν ἢ μέλαινα. — ὅλως γὰρ οὐδεμία ποιότης ἐστὶν αὐτῇ τῇ ἀτόμῳ, ὥς οἱ πατέρες αὐτῶν βούλονται. τῶν γὰρ δὴ τοιούτων ποιότητων πᾶσαι δι' ὧν φαίνονται διεληλυθέναι τῶν σωμάτων, ὥς ἢ γε κατὰ τὸ σχῆμα ποιότης ὑπάρχει πάσαις αὐταῖς, ὑπάρχει 15 δὲ καὶ ἀντιτυπία καὶ βάρος. ἀλλ' εἴτε ποιότητα χρὴ καλεῖν, εἴτε ἄλλο τι τὰ τοιαῦτα, πρὸς γε τὸ προκείμενον οὐδὲν διαφέρει. πάσαις γὰρ αὐταῖς ὑπάρχει τὰ εἰρημμένα, καὶ οὐ διαφέρουσιν ἀλλήλων εἶδει, καθάπερ αἱ ὁμοιομέρειαι τοῖς ἐκείνας ὑποτιθεμένοις, ἢ τὰ τέτταρα στοιχεῖα τοῖς ὑποτιθεμένοις ταῦτα. φησὶν οὖν Ἰπποκράτης, „ἐγὼ δὲ φημι, εἰ ἔν ἦν ἄνθρωπος, οὐδέποτε" ἂν 20 ἦλγεεν“ ὀρθότατα λέγων. τὸ γὰρ ἔν ἀμετάβλητον εἰς ἕτερον, οὐκ ἔχον γε εἰς ὃ μεταβάλαι. τὸ δὲ ἀμετάβλητον ἀναλλοίωτον καὶ ἀπαθές, τὸ δὲ ἀπαθές ἀνώδυνον. γίνεταί τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων προτάσεων συμπέρασμα, τὸ ἔν ἀπαθές ὑπάρχειν. ἐφ' ᾧ πάλιν ἕτερος ἐρωτηθήσεται λόγος τοιόσδε. „εἰ ἔν ἦν τῷ εἶδει τὸ στοιχεῖον, οὐδὲν ἐν τοῖς πᾶσιν οὐδέποτε ὀδυνήσεται. ἀλλὰ 25 μὴν ὀδυνᾷται. οὐκ ἄρα ἔν ἐστὶ τὸ στοιχεῖον.“ ἐπεὶ δ' ὑπέκειτο περὶ σαρκὸς ποιῆσθαι τὸν λόγον, ἐπ' ἐκείνης ἐξεταξέσθω. „εἰ ἔν ἦν τῷ εἶδει τὸ τῆς σαρκὸς στοιχεῖον, οὐδέποτε ἡ σὰρξ ὀδυνήσεται. ἀλλὰ μὴν ὀδυνᾷται. οὐκ ἄρα ἔν ἐστὶ τῷ εἶδει τὸ τῆς σαρκὸς στοιχεῖον.“ ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ καθ' ἕτερον ἐρωτηθήσεται τρόπον. „εἰ ἀπαθές ἐστὶ τὸ τῆς σαρκὸς στοιχεῖον, οὐκ 30 ὀδυνηθήσεται. ἀλλὰ μὴν ὀδυνᾷται. οὐκ ἄρα ἐστὶν ἀπαθές.“

εἰ δὲ καὶ πλείω λέγοι τις εἶναι τὰ στοιχεῖα, μὴ μέντοι γε ἀλλοιούμενα, καὶ ἐπ' ἐκείνων ὁ αὐτὸς λόγος ἐρωτηθήσεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. „εἰ ἀπαθὴ τῆς σαρκὸς ἐστὶ τὰ στοιχεῖα, οὐκ ἀλγήσει. ἀλλὰ μὴν ἀλγεῖ. οὐκ ἄρα ἐστὶν ἀπαθὴ τὰ τῆς σαρκὸς στοιχεῖα.“ ὁ μὲν οὖν πρότερος λόγος ἀνατρέπει 35 τὴν τε τῶν ἀτόμων καὶ τὴν τῶν ἀνάρμων καὶ τὴν τῶν ἐλαχίστων ὑπόθεσιν, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον ἢ τε τῶν ὁμοιομερῶν ἀναιρεῖται δόξα καὶ ἡ Ἐμπεδοκλέους. καὶ γὰρ οὗτος ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων βούλεται συνίστασθαι τὰ σώματα, μὴ μεταβαλλόντων εἰς ἄλληλα.

προσέχε νῦν ἡδη τῷ λόγῳ, ὃς θάττον ἐλπίδος ἐξεῦρε τὸ μέγιστον μέρος 40 ὧν ἐξήτει. οὐκ ἀπαθὴ γὰρ ἀπέδειξεν εἶναι δεῖν τὰ στοιχεῖα τῆς σαρκὸς. οὐκ οὖν ἔτι καθέξουσι τὸ προκείμενον κατὰ τὸν λόγον, ἐν τῇ συνθέσει τῶν ἀπαθῶν ἐκείνων σωμάτων, ἃ δὴ στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων ἀπάντων φύσεως ὑποτίθενται, τὰς ὀδύνας γεννᾶσθαι φάσκοντες. ἀπαθὲς γὰρ ὀδυνώμενον οὐδ' ἢ διάνοια παραδέχεται, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν μαρ- 45 τυρεῖ. τοὺς γοῦν δακτύλους εἰ συμπλέξαις ἀλλήλοις, εἴτ' αὖτις ἀποχωρίζοις,

1 τὰ seclusi. 9 οὐχ seclusi. || τὸ addidi. 13 τῶν γὰρ — σωμάτων] scribendum γε pro γάρ, ὅσαι pro πᾶσαι. 39 νῦν scripsi, νοῦν libri. || ὃς scripsi, ὡς libri. 45 Ad totam disputationem cf. Gal. de elementis sec. Hippocr. I, 1.

οὐθ' ἡ σύνοδος οὐθ' ὁ διαχωρισμὸς ὀδύνην ἐργάζεται. τὸ μὲν γὰρ ὀδυ-
νασθαι σὺν τῷ πάσχειν ἐστίν· πάσχει δὲ οὐδὲν τὸ ψαῦον, ἐπειδήπερ ἐν δυοῖν
τοῦτοι ἐστὶ τὸ πάσχειν, ἀλλοιῶσει τε τῇ δι' ὅλων καὶ λύσει τῆς συνεχείας.
ὁπότ' οἷν οὐθ' ἐν τοῖς παθητικοῖς ἐναργῶς σώμασιν οὐθ' ἡ σύνοδος οὐθ' ἡ
ἄφοδος ὀδύνην ἐργάζεται, σχολῇ γε ἂν ἐν τοῖς ἀπαθέσιν ἐργάσαιτο. — — 5
χρὴ τοίνυν τὸ μέλλον ὀδυνήσεσθαι παθητὸν εἶναι καὶ αἰσθητὸν.

οὐ μὲν ἐξ αἰσθητικῶν γε τῶν πρώτων ἀναγκαῖον εἶναι τὸ
αἰσθητικόν, ἀλλ' ἄρκει τὸ παθητικὸν μόνον. αἰσθητικὸν γὰρ
δύναται γενέσθαι ποτέ, μεταβάλλον τε καὶ ἀλλοιούμενον. ἐπεὶ δ'
ἀπείρους ἐγγραεῖ τὸ πλῆθος γενέσθαι τὰς ἐκ τῶν στοιχείων ἀλλοιώσεις τε 10
καὶ κρᾶσεις, ἀπείροι τῶν κατὰ μέρος σωμάτων αἱ ἰδιότητες συστήσονται, καθ'
ὥς οὐδὲν ἄτοπον ἀναισθητα γενέσθαι πολλά, καὶ τῶν αἰσθανομένων τὸ μὲν
μᾶλλον αἰσθάνεσθαι, τὸ δ' ἥττον.

421 Cicero de natura deorum III 35. Sed omnia vestri, Balbe, so-
lent ad igneam vim referre, Heraclitum, ut opinor, sequentes — —; vos 15
autem ita dicitis, omnem vim esse igneam, itaque et animantis, cum calor
defecerit, tum interire, et in omni natura rerum id vivere, id vigere, quod
caleat. — 36. Ita vultis, opinor, nihil esse animal intrinsecus in natura at-
que mundo praeter ignem. — Quodsi ignis ex sese ipse animal est nulla se
alia admiscente natura, quoniam is, cum inest in corporibus nostris, efficit, 20
ut sentiamus, non potest ipse esse sine sensu. — Ita fit, ut ne ignem
quidem efficere possitis aeternum. 37. Quid enim? non eisdem vobis placet
omnem ignem pastus indigere nec permanere ullo modo posse, nisi alatur?
ali autem solem, lunam, reliqua astra aquis, alia dulcibus, alia marinis?

422 Philo de visione angeli p. 616 Aucher. Cherubim exponitur 25
typus vel incendium. — — Incendium vero propterea, quia consumunt
privationem ab ordine sive informitatem materiae, in ordinem eam redu-
centes et consequenter informem in formam et inornatum in ornatum. Quo-
niam non corruptibilis ignis erant virtutes, sed salutaris, per quem omnia
artificiose facta sunt. Quare, ut mihi videtur, etiam nonnulli philosopho- 30
rum ignem artificialem asseruere in viam cadere ad semina in generationem
producenda. Siquidem extensum illud lucis volumen corporis conceditur
oculis, evidens autem in invisibilibus natura, qua creatur formaturque
materia, mentis velocissime videntibus oculis.

423 Augustinus de civ. dei VIII 5. Nam quidam eorum a rebus 35
non vivis res vivas fieri posse crediderunt, sicut Epicurei; quidam vero
a vivente quidem et viventia et non viventia, sed tamen a corpore cor-
pora. Nam Stoici ignem, id est corpus, unum ex his quattuor elementis,
quibus visibilis mundus hic constat, et viventem et sapientem et ipsius
mundi fabricatorem atque omnium, quae in eo sunt, eumque omnino ignem 40
deum esse putaverunt.

424 Galenus de differentia pulsuum III 6. Vol. VIII p. 672 K. οὐ
μὲν οἱ τῷ λόγῳ διανοησάμενοι τι περὶ τοῦ ἀέρος ἰατροὶ τε καὶ φιλόσοφοι
κενὸν εἶναι παντάπασιν ὑπολαμβάνουσιν αὐτόν, ἀλλ' οἱ μὲν τινες, ὧν τῆς
δόξης καὶ ἡμεῖς μετέχουμεν, ἐν ὑπάρχειν σῶμα συνεχὲς ἐαυτῷ πάντῃ, 45
μηδαμῶδι κενοῦ παραπλοκήν ἔχον, οἱ δὲ τινες ἐν κενῷ πολλὰ σώματα,

τὰ σμικρά, τὰ πρῶτα, προσφερόμενα προσκρούοντά τε καὶ ἀποπαλλόμενα, μὴ μέντοι περιπλεκόμενά τε καὶ συγκρινόμενα.

ibid. 673. οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἐν κόσμῳ τοιοῦτον (scil. κενόν), ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐπικράτειαν. οὐδενὸς γὰρ ὑπάρχοντος ὅλως ἐν κόσμῳ κενοῦ, πῶς ἂν εἴη τι κατ' ἐπικράτειαν κενόν;

ibid. 674. (pneumatici aiunt:) οὐ γὰρ εἶναι τοιαύτην (scil. κενὴν χώραν) οὐδεμίαν ἐν κόσμῳ νομίζουσιν, ἀλλ' ἡνῶσθαι τὴν ὅλην οὐσίαν ἑαυτῇ.

425 Aëtius Plac. IV 19, 4. Οἱ δὲ Στωϊκοί φασι τὸν ἀέρα μὴ συγκεῖσθαι ἐκ θραυσμάτων, ἀλλὰ συνεχῇ δι' ὅλου, μηδὲν κενὸν ἔχοντα. 10 ἔπειδ' ἂν δὲ πληγῇ πνεύματι, κυματοῦται κατὰ κύκλους ὀρθοῦς εἰς ἄπειρον, ἕως πληρώσῃ τὸν περικείμενον ἀέρα, ὥς ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας τῆς πληγείσης λίθου. καὶ αὕτη μὲν κυκλικῶς κινεῖται, ὁ δ' ἀήρ σφαιρικῶς.

426 Galenus de simplic. medicam. I 24. Vol. XI p. 423. τὸν ἀέρα τοίνυν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ εἶπε λεπτομερῇ, τῷ καταθραύεσθαι δηλο- 15 νότι ῥαδίως εἰς λεπτὰ μόρια καὶ διὰ πυκνοτάτων σωμάτων ἔτολμως διέρχεσθαι. Ἡ εἴπερ ἐξ ἄλλου τινὸς ἐπιφέρουσιν αὐτῷ τὸ λεπτομερὲς ὄνομα, διδασκόντων ἡμᾶς σαφῶς. οὐ γὰρ δὴ ἐξ ὄγκων γε λεπτῶν, ὥς οἱ τῆς ἐτέρας ἀφρέσεως εἴποιεν ἂν ἡγεμόνες, ἐροῦμεν καὶ ἡμεῖς συγκεῖσθαι τὸν ἀέρα. συνεχῆς γὰρ ἔστιν καὶ εἰς ὅλος, οὐδαμῶθι κενὸν ἐν ἑαυτῷ περιέχων 20 οὐδέν. ἐν δὲ τοιαύτῃ φύσει σώματος ἡ λεπτομέρεια τῷ τάχει τῆς εἰς μικρὰ διαιρέσεως ἐπινοεῖται μόνω. ἀλλ' εἴπερ διὰ τοῦτο λεπτομερὲς ὁ ἀήρ, οὐχ ἅπαν πῦρ ἔσται λεπτομερὲς. ἔστι μὲν γὰρ δῆπου καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος καὶ λίθος καὶ ξύλον καὶ πᾶν ὅπερ <ἂν> ἀνθρακωθῇ πῦρ, οὐ μὴν λεπτομερ- 25 ἔστερον νῦν ἢ πρόσθεν. αἱ μέντοι φλόγες, ἑτερόν τι γένος πυρός, ὄντως εἰς λεπτομερεῖς etc.

427 Galenus de simplic. medic. IV 2. Vol. XI p. 626 K. ἀλλ' ἀήρ μὲν ἐκπυρωθεὶς φλὸξ γίννεται, γῇ δὲ ἄνθραξ, τὸ δ' ὕδωρ δέχεται μὲν ἰσχυ- 30 ρὰν θερμασίαν, ἀλλ' οὔτε φλὸξ οὔτ' ἄνθραξ γίνεται, διὰ τὴν σύμφυτον ὑγρότητα. φλὸξ μὲν γὰρ καὶ ἄνθραξ εἶδη πυρός etc.

428 Galenus de simplic. medicam. I 14. Vol. XI p. 405 K. λέγω δὲ ἀραιὰν (οὐσίαν), ἧς τὰ μόρια διαλαμβάνεται χώραις κεναῖς, ἐπισταμένων 35 ἡμῶν δηλονότι καὶ μεμνημένων αἰ, πῶς λέγεται χώρα κενὴ πρὸς τῶν ἡνῶσθαι φασκόντων τὴν οὐσίαν, ὅτι μὴ καθάπερ Ἐπικούρου καὶ Ἀσκληπιάδου δοκεῖ, ἀλλ' ἔστιν ἀέρος πλήρης ἐν ἅπασιν τοῖς ἀραιοῖς σώμασιν ἡ κενὴ χώρα.

429 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 43 p. 1053f. Τὸν ἀέρα φύσει ξοφερόν εἶναι λέγει, καὶ τούτῳ τεκμηρίῳ χρῆται τοῦ καὶ ψυχρόν εἶναι 40 πρῶτως· „ἀντικεῖσθαι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν ξοφερόν πρὸς τὴν λαμπρότητα, τὸ δὲ ψυχρόν πρὸς τὴν θερμότητα τοῦ πυρός.“ Ταῦτα κινῶν ἐν τῷ πρῶτῳ τῶν Φυσικῶν ζητημάτων πάλιν ἐν τοῖς etc.

idem de primo frigido cp. 17 p. 952c. ἐπεὶ δὲ καὶ Χρύσιππος οἰόμενος τὸν ἀέρα πρῶτως ψυχρόν εἶναι, διότι καὶ σκοτεινόν, ἐμνήσθη 45 μόνον τῶν πλέον ἀφεστάναι τὸ ὕδωρ τοῦ αἰθέρος ἢ τὸν ἀέρα λεγόντων, καὶ πρὸς αὐτούς τι βουλόμενος εἰπεῖν „Οὕτω μὲν ἂν“, ἔφη, „καὶ τὴν γῆν ψυχρὰν εἶναι πρῶτως λέγοιμεν, ὅτι τοῦ αἰθέρος ἀφέρστηκε πλείστον“, ὡς ἀδόκιμόν τινα παντελῶς τοῦτον καὶ ἄτοπον

ἀπορρίψας τὸν λόγον, ἐγὼ μοι δοκῶ μηδὲ τὴν γῆν ἄμοιρον εἰκότων καὶ πιθανῶν ἀποφαίνειν, ποιησάμενος ἀρχὴν ὧ μάλιστα Χρύσιππος ὑπὲρ τοῦ ἀέρος κέχρηται· τί δὲ τοῦτό ἐστι; τὸ σκοτεινὸν ὄντα πρῶτως <εἶναι καὶ ψυχρὸν πρῶτως>.

430 idem de primo frigido cp. 9 p. 948d. ἐπεὶ τὸ πῦρ θερμὸν ἅμα 5 καὶ λαμπρὸν ἐστὶ, δεῖ τὴν ἀντικειμένην τῷ πυρὶ φύσιν ψυχρὰν τε εἶναι καὶ σκοτεινὴν· ἀντίκειται γὰρ ὡς τῷ λαμπρῷ τὸ ξοφερόν, οὕτω τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν· ἐστὶ γὰρ ὡς ὅψεως τὸ σκοτεινόν, οὕτω τὸ ψυχρὸν ἀφ᾽ ἧς συγχυτικόν· ἡ δὲ θερμότης διαχεῖ τὴν αἰσθησιν τοῦ ἀπτομένου, καθάπερ ἡ λαμπρότης τοῦ ὁρώντος. τὸ ἄρα πρῶτως σκοτεινὸν 10 ἐν τῇ φύσει πρῶτως καὶ ψυχρὸν ἐστίν. — ὅτι δὲ ἄηρ τὸ πρῶτως σκοτεινόν ἐστίν, οὐδὲ τοὺς ποιητὰς λέληθεν· ἀέρα γὰρ τὸ σκότος καλοῦσιν·

Ἄηρ γὰρ παρὰ νηυσὶ βαθὺς ἦν, οὐδὲ σελήνην
οὐρανόθεν προῦφαινε. (ι 143)

15

καὶ πάλιν·

Ἡέρα ἐσδάμενοι πᾶσαν φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν (Hes. Op. et D. 255)

καὶ πάλιν

Αὐτίκα δ' ἡέρα μὲν σκέδασεν καὶ ἀπῶσεν ὀμίχλην,
ἡέλιος δ' ἐπέλαμψε· μάχη δ' ἐπὶ πᾶσι φαάνθη (P 649) 20

καὶ γὰρ „κνέφας“ τὸν ἀφώτιστον ἀέρα καλοῦσιν, κενὸν ὡς ἔοικε φάους ὄντα· καὶ „νέφος“ ὁ συμπεσὼν καὶ πυκνωθεὶς ἄηρ ἀποφάσει φωτὸς κέκληται· καλεῖται δὲ καὶ ἄχλὺς καὶ ὀμίχλη, καὶ ὅσα τοῦ φωτὸς οὐ παρέχει τῇ αἰσθήσει δίοψιν, ἀέρος εἰς διαφοραί· καὶ τὸ αἰεδὲς αὐτοῦ καὶ ἄχρωστον Ἀίδης καὶ Ἀχέρων ἐπέκλησιν ἔσχεν. ὥσπερ οὖν 25 αὐγῆς ἐπιλιπούσης σκοτεινὸς ἄηρ, οὕτω θερμοῦ μεταστάντος τὸ ἀπολειπόμενον ἄηρ ψυχρὸς, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐστι· διὸ καὶ τάρταρος οὕτως ὑπὸ ψυχρότητος κέκληται· δηλοῖ δὲ καὶ Ἡσίοδος εἰπών·

— τάρταρον ἡερόεντα· (Hesiod. Theog. 119)

καὶ τὸ ῥιγοῦντα πάλλεσθαι καὶ τρέμειν ταρταρίζειν. ταῦτα μὲν οὖν 30 τοιοῦτον ἔχει λόγον.

cp. 10. Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολὴ τίς ἐστι τῶν φθειρομένων εἰς τοῦναντίον ἐκάστω, σκοπῶμεν εἰ καλῶς εἴρηται τὸ „Πυρὸς θάνατος ἀέρος γένεσις.“ Θνήσκει γὰρ καὶ πῦρ, ὥσπερ ζῷον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον ἢ δι' αὐτοῦ μαραινόμενον. ἡ μὲν οὖν σβέσις ἐμφανεστέραν 35 ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὁ καπνὸς ἀέρος ἐστὶν εἶδος, καὶ ἡ κατὰ Πίνδαρον,

Ἄερα κνισᾶντι λακτίζουσα καπνῷ

λιγνὸς καὶ ἀναθυμίασις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ φθινούσης ἀτροφία φλο-

4 add. Patzigius. 27 οὗτος libri, corr. Emperius. 34 Heracliti frg. 25 Byw. p. 11. 38 Pind. Isthm. 4,112.

γὸς ἰδεῖν ἔστιν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λύχνων, τὸ ἄκρον εἰς αἶρα καὶ γνο-
φώδη καὶ ζοφερόν ἀποχεόμενον. ἱκανῶς δὲ καὶ ὁ τῶν μετὰ λουτρὸν
ἢ πυρίαν περιχεαμένων ψυχρὸν ἀνιῶν ἀτμὸς ἐνδείκνυται τὴν εἰς αἶρα
τοῦ θερμοῦ φθιρομένου μεταβολήν, ὡς φύσει πρὸς τὸ πῦρ ἀντικεί-
5 μενον· ὃ τὸ πρῶτως τὸν αἶρα σκοτεινὸν εἶναι καὶ ψυχρὸν ἡκολούθει.

cp. 11. Καὶ μὴν ἀπάντων γε τῶν γινομένων ὑπὸ ψυχρότητος ἐν
τοῖς σώμασι σφοδρότατον καὶ βιαιότατον ἢ πῆξις οὔσα, πάθος μὲν
ἔστιν ὕδατος, ἔργον δὲ αἰέρος· αὐτὸ μὲν γὰρ καθ' ἑαυτὸ τὸ ὕδωρ εὐ-
διάχυτον καὶ ἀπαγές καὶ ἀσύστατόν ἐστιν, ἐντείνεται δὲ καὶ συνάγεται
10 τῷ αἰερί σφιγγόμενον ὑπὸ ψυχρότητος· διὸ καὶ λέλεται,

Εἰ δὲ νότος βορέην προκαλέσσεται, αὐτίκα νίψει·

Τοῦ γὰρ νότου καθάπερ ὕλην τὴν ὑγρότητα παρασκευάσαντος ὁ βό-
ρειος ἀήρ ὑπολαβὼν ἔπηξε. καὶ δῆλόν ἐστι μάλιστα περὶ τὰς χιόνας,
αἶρα γὰρ μεθεῖσαι καὶ προαναπνεύσασαι λεπτὸν καὶ ψυχρὸν οὕτω
15 ῥέουσιν· Ἀριστοτέλης δὲ καὶ τὰς ἀκόνιας τοῦ μολίβδου τήμεσθαί φησι
καὶ ῥεῖν ὑπὸ κρύους καὶ χειμῶνος, ὕδατος μόνου πλησιάζοντος αὐ-
ταῖς· ὁ δὲ ἀήρ, ὡς ἔοικε, συνελάνων τὰ σώματα τῇ ψυχρότητι κατα-
θραύει καὶ ῥήγνυσιν.

Similes argumentationes cp. 12 continentur.

20 **431** Galen de simpl. medicam. temp. II 20 ed. Bas. II 25 K. XI 510.
καὶ δῆλον ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς διαδέχεται μέγιστον ζήτημα, τὸ καὶ τοῖς ἐν-
δοξοτάτοις φιλοσόφοις ἡμφισβητημένον, Ἀριστοτέλους μὲν καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ
θερμὸν ὑπολαμβάνοντων εἶναι τὸν αἶρα, τῶν δ' ἀπὸ τῆς Στοᾶς ψυχρὸν.

432 Alexander de anima libri mantissa p. 124, 9 Bruns (in capite
25 ὅτι αἱ ποιότητες οὐ σώματα adversus Stoicos scripto) ἔτι εἰ σῶμα αἱ ποι-
ότητες καὶ τὸ φῶς ποιότης καὶ, ὡς δοκεῖ αὐτοῖς, σῶμα.

p. 132, 30 (in capite πρὸς τοὺς διὰ τῆς τοῦ αἰέρος συνεντάσεως τὸ
ὁρᾶν ποιοῦντας, adversus Chrysippum conscripto) ἔτι εἰ τὸ φῶς σῶμα ὃν
καὶ δι' ὕδατος καὶ διὰ τῶν ἄλλων κευρωμέναι λέγουσιν, δῆλον ὡς, ἂν φανῇ
30 τὸ φῶς μὴ ὃν σῶμα, κενὸς ὁ λόγος ἂν εἴη. εἰ γὰρ, διότι σῶμα, ἐπερείσεις
αὐτῷ γίνεται, ἂν μὴ σῶμα ᾗ, δῆλον ὅτι οὐκ ἐπεραιοθήσεται. ἔτι πῶς οὐ
συγκρίνεται τῇ τοῦ ὕδατος ψυχρότητι τὸ φῶς τοῦτο καὶ παύεται τοῦ φῶς
εἶναι, εἴπερ διακρίσει φῶς ἐστιν. ἔτι καὶ ἐν τοῖς πάροις ἐχρῆν ἦτιον
φῶς γίνεσθαι, καθάπερ καὶ ἀλέαν. τὸ γὰρ μὴ συγκρίνεσθαι τὸ πνεῦμα ὕδα-
35 τος συγκρινόμενον καὶ κρυστάλλου γινομένου παράλογον, εἰ γέ ἐστιν ἀήρ
διακρινόμενος τὸ φῶς.

p. 138, 2 (extremo capite πρὸς τοὺς διὰ τῆς ἀπορρόφας τῆς ἀπ' ἀμφοῖν
τὸ ὁρᾶν λέγοντας) ἔτι καὶ κατὰ τούτους σῶμα ἔσται τὸ φῶς (sequitur caput:
ὅτι μὴ σῶμα τὸ φῶς). Εἰ σῶμα τὸ φῶς, ἦτοι πῦρ ἐστὶ ἢ πυρὸς ἀπορ-
40 ροή, ἣν αὐγὴν τε λέγουσιν καὶ τρίτον τι πυρὸς εἶδος.

p. 139, 1. ἔτι εἰ σῶμα τὸ σκότος, ὁ ἀήρ, ἐν ᾧ γίνεται τὸ φῶς, ἦτοι
δι' ὅλου σῶμα ὢν δέξεται τὸ φῶς, καὶ οὕτω σῶμα διὰ σώματος χωρήσει, ἢ

ἔξει πόρους, δι' ὧν δλείσιν τὸ φῶς. οὗτοι δὲ ἦτοι, ὅταν μὴ ᾗ φῶς, ἔσονται τινος ἄλλου σώματος πλήρεις, ὃ τί ποτε ἐροῦσιν εἶναι, ἢ ποῦ μεθίστασθαι; δεήσει γὰρ αὐτὸ λεπτότερον ἀέρος εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ φωτός αὐτοῦ, εἴ γε καὶ τούτῳ ὑποχωρεῖ καὶ μεθίσταται· τί δ' ἂν εἴη σῶμα κατ' αὐτοὺς τοῦ φωτός λεπτότερον; — — εἰ δὲ οἱ τοῦ ἀέρος πόροι κενοὶ μένουσιν ὄντος 5 σκοτούς, πρῶτον μὲν ἔσται κενόν τι ἐνεργεῖα ἐν τῷ κόσμῳ κατ' αὐτούς, ὅπερ οὐ θέλουσιν, ἔτι καὶ μανότερος ὁ ἀήρ ἔσται τῆς νυκτός, ἅτε ἔχων ἐν αὐτῷ κενά (δοκεῖ δὲ πυκνότερος γίνεσθαι τότε), ἔτι τὸ φῶς οὐκ ἔσται διακριτικὸν καὶ λεπτυντικὸν τοῦ ἀέρος, ὥς λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ-
ναντίον.

10

433 Galenus in Hippocr. Epidem. VI comment. IV Vol. XVII B. p. 161 K. Λαμπρὸν γὰρ φαίνεται τὸ καθαρὸν ὕδωρ οὐκ ἀγῆς τινος ἔξωθεν ἐμπιπτούσης εἰς αὐτὸ λαμπρῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν, ἣν ἐκ τοῦ προσπίπτοντος ἔχει φωτός, ὥσπερ γε καὶ αὐτὸς ὁ ἀήρ. οὐδὲ γὰρ οὐδ' οὗτός ἐστι κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν λαμπρός· πάντως <γὰρ> ἂν ἦν καὶ νύκτωρ τοιοῦτος. 15 ἀλλὰ τοῖς ἄνω πέρασιν αὐτοῦ προσπιπτούσης τῆς ἡλιακῆς ἀγῆς ὅλος ἀλλοιοῦται τε καὶ μεταβάλλεται συνεχῆς ὦν ἑαυτῷ. τὸ δὲ κενὰς εἶναι τινος χώρας ἢ κατὰ τὸ ὕδωρ ἢ κατὰ τὸν ἀέρα, τῇ μὲν Ἐπικούρου τε καὶ Ἀσκληπιάδου δόξῃ περὶ τῶν στοιχείων ἀκόλουθον ἐστίν· τῇ δ' Ἀριστοτέλους τε καὶ <τῶν> Στωϊκῶν ἐναντίον, οὐδαμῶτι κενόν οὐδὲν ἐν 20 τῷ κόσμῳ πεπεισμένων ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐκπεληρωθῆσαι πάντα σώμασιν. οὐδὲ γὰρ κατὰ τὴν κίσσηριν αἱ μεταξὺ τῶν γεωδῶν σωμάτων χῶραι παντάπασιν αὐτοῖς εἶναι δοκοῦσι κενά. περιέχεσθαι γοῦν ἐν αὐταῖς τὸν ἀέρα φασί. κατὰ μέντοι τὸ ὕδωρ οὐκ εἶναι τινα ποροποιῶν τοιαύτην ὁποία κατὰ τὴν κίσσηρίν ἐστιν, ἀλλὰ συνεχῆς ἑαυτῷ παντοίως ὑπάρχειν αὐτό. 25

Plutarchus de facie in orbe lunae cp. 18 p. 930f. αὐτὸν δὲ τὸν ἀέρα λέγουσιν οὐκ ἀπορροαῖς τισὶν οὐδὲ ἀκτίσι μεμιγμέναις, ἀλλὰ τροπῇ καὶ μεταβολῇ κατὰ νύξιν ἢ ψαῦσιν ἐξηλιοῦσθαι.

434 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 42 p. 1053e. Τὸν ἀέρα ποτὲ μὲν ἀνωφερῇ καὶ κοῦφον εἶναί φησι — — — Ἐν μὲν οὖν τῷ 30 δευτέρῳ περὶ Κινήσεως „τό τε πῦρ, ἀβαρὲς ὄν, ἀνωφερὲς εἶναι λέγει, καὶ τούτῳ παραπλησίως τὸν ἀέρα, τοῦ μὲν ὕδατος τῇ γῇ μᾶλλον προσνεμομένου, τοῦ δ' ἀέρος τῷ πυρὶ.“

435 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 42 p. 1053e. Ἐν δὲ ταῖς Φυσικαῖς Τέχναις ἐπὶ τὴν ἐτέραν ῥέπει δόξαν, ὥς „μήτε βάρος ἐξ 35 αὐτοῦ, μήτε κονφότητα τοῦ ἀέρος ἔχοντας.“

436 Scholia Pind. Olymp. I 1 p. 22 B. τῇ τῶν φιλοσόφων ἐπόμενος γνώμῃ, οἱ φυσικώτερον κινήθენტες ἐκ τοῦ ὕδατος ἔφασαν καὶ τὰ ἄλλα τρία στοιχεῖα συνίστασθαι· τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ, τὸ λεπτομερές, ἀέρα λέγουσι γίνεσθαι, τὸ δὲ παχύτερον εἰς ἑαυτὸ συνιστάμενον γῆν, ἀποτελεῖν δὲ ἀπολεπτυνόμενον 40 τὸν διάπυρον αἰθέρα πῦρ.

437 Philo de incorrupt. mund. 225; 5 B. Χάος δ' ὁ μὲν Ἀριστοτέλης τόπον οἶεται εἶναι, ὅτι τὸ δεξόμενον ἀνάγκη προὔποκεῖσθαι σώματι, τῶν δὲ Στωϊκῶν ἔνιοι τὸ ὕδωρ, παρὰ τὴν χύσιν τοῦνομα πεποιῆσθαι νομίζοντες.

Cf. I n. 103. 104 (Zeno).

45

438 Galenus de simplic. medicam. IX 1 Vol. XII p. 165 K. ἔν μὲν δὴ τοῦτο σημαινόμενον ἐστὶ τοῦ τῆς γῆς ὀνόματος ἅπανι σύνηθες, ἕτερον δὲ μόνον τοῖς φιλοσόφοις, ἐπειδὴν λέγωσι τῶν σωμάτων στοιχεῖα γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ. τὸ γὰρ ξηρὸν ἐσχάτως σῶμα καὶ ψυχρὸν ὀνομάζουσι γῆν. κατὰ τούτους οὖν οὐδὲν μὲν τῶν συνθέτων τούτων σωμάτων ἐστὶν ἢ στοιχειώδης γῆ, πλείστον μέντοι τῆς γῆς ἔχειν αὐτὰ φασιν, οἶον τὸν τε ἀδάμαντα καὶ τὰς πέτρας, καὶ ὅσῳ γ' ἂν ὥσι σκληρότερα τὸ σῶμα, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὰ εἶναι φασὶ γεωδέστερα. — — κατὰ μὲν οὖν τὸ παρὰ τοῖς φιλοσόφοις σημαινόμενον αἱ τῆς γῆς διαφοραὶ τρισὶν ὀρισθῆσονται γένεσιν. ἐστὶ γὰρ τὸ μὲν τι λίθος αὐτῆς, τὸ δὲ μεταλλευτὸν τι σῶμα, τὸ δὲ τρίτον ἢ γεωργουμένη γῆ, διαφωνίας γεγонуίας παρ' αὐτοῖς περὶ τῶν χεομένων μεταλλευτῶν σωμάτων, οἶον χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου καὶ μολύβδου. ταῦτα γὰρ ἔνιοι φασιν οὐ γῆς, ἀλλ' ὕδατος ἔχειν τὸ πλεόν. — — ἐκεῖνο μόνον ἔτι προσθείς, ὥς ἡ προειρημένη τομὴ τῶν γεωδῶν σωμάτων εἰς τε λίθους καὶ τὰ μεταλλευόμενα καὶ τὴν γεωργουμένην γῆν ἄνευ τῶν φυσικῶν ἰδίως ὀνομαζομένων σωμάτων εἴρηται. τούτων δὲ προσιόντων καὶ τὰ ξύλλα πάντα καὶ καρπῶν μόρια πολλά, καθάπερ καὶ ζώων, ὀνομασθήσεται γεώδη τὴν οὐσίαν εἶναι. καρπῶν μὲν μόρια πυρῆνης ἐλαίων καὶ γίγαρτα σταφυλῶν καὶ καρῶν λέμματα καὶ κώνων, ἕτερα τὰ πολλὰ τοιαῦτα, τῶν ζώων δὲ τὰ τ' ὅστέα καὶ τὰ κέρατα καὶ οἱ ὀδόντες.

§ 10. Πνεῦμα, τόνος, ἔξις.

439 Galenus περὶ πλήθους 3 Vol. VII p. 525 K. ποιεῖν δ' εἰς ἑαυτὸ λέγειν ὁτιοῦν ἢ ἐνεργεῖν εἰς ἑαυτὸ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν· οὕτως οὖν καὶ συνέχειν ἑαυτό. καὶ γὰρ οἱ μάλιστα εἰσηγησάμενοι τὴν συνεκτικὴν δύναμιν, ὥς οἱ Στωϊκοί, τὸ μὲν συνέχον ἕτερον ποιοῦσι, τὸ συνεχόμενον δὲ ἄλλο· τὴν μὲν γὰρ πνευματικὴν οὐσίαν τὸ συνέχον, τὴν δὲ ὕλικὴν τὸ συνεχόμενον· ὅθεν ἀέρα μὲν καὶ πῦρ συνέχειν φασί, γῆν δὲ καὶ ὕδωρ συνέχεσθαι.

440 Galenus περὶ πλήθους 3 Vol. VII p. 526 K. ὅπως τοίνυν ἀναγκαστὸν ἐστὶν εἰς ἄτοπον τὸν λόγον ἀχθῆναι, θεμένων ἡμῶν ἅπαν τὸ ὃν δεῖσθαι συνεκτικῆς αἰτίας, ἥδη σοι δέειμι. τὴν συνεκτικὴν αἰτίαν, ἥτις ποτ' ἐστὶν (οὐ γὰρ ὁμολογοῦσιν αὐτὴν οἱ Ἡροφίλαιοι γιγνώσκειν), ἄρα γε ἐκ τῶν ὄντων τί καὶ αὐτοὶ ὑπολαμβάνουσιν ἢ τῶν οὐκ ὄντων; εἰ μὲν γὰρ τῶν οὐκ ὄντων τι, θαυμάζω τὴν σοφίαν τῶν ἀνδρῶν, εἰ καὶ τῶν ὄντων ἕκαστον δεῖσθαι φασὶ τῶν οὐκ ὄντων τινός· εἰ δὲ τῶν ὄντων τίθενται τὴν συνεκτικὴν αἰτίαν, ἀναμνησθήτωσαν, ὥς ἅπαν τὸ ὃν ἔφασαν αἰτίας δεῖσθαι συνεκτικῆς εἰς τὸ εἶναι. συμβῆσεται γὰρ οὕτως καὶ αὐτὴν τὴν αἰτίαν αἰτίας ἑτέρας, ἵνα ὑπάρχη, δεηθῆναι, κάκελναι αὐτῆς ἄλλης καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον. εἰ δὲ τῶν ὄντων τὰ μὲν ἑτέρου τινός αἰτίου δεῖσθαι πρὸς τὸ εἶναι, τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἔχειν τὸ εἶναι φήσουσι, πρῶτον μὲν ἴστωσαν οὐκ ἐτι διαφυλάττοντες τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀξίωμα. — — δεύτερον δὲ μακροτάτου χρήζοντες λόγου διὰ τί τὰ μὲν δεῖται, τὰ δὲ οὐ δεῖται, ἢ καὶ ὅποια ἐκ τούτων αὐτῶν ἐστὶν ἑκάτερα. οὐδὲ γὰρ οὐδ' οἱ πολλοὶ τῶν Ἡροφιλείων οὐδ'

οἱ νεώτεροι Στωϊκοὶ λέγουσι τινα ἀπόδειξιν τοῦ τὸ μὲν πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ συνέχειν ἑαυτὸ τε καὶ τὰ ἄλλα, τὸ δὲ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν ἑτέρου δεῖσθαι τοῦ συνέζοντος. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ προχείρῳ φαντασίᾳ τὸ μὲν σκληρὸν καὶ ἀντίτυπον καὶ πυκνὸν ἑαυτὸ συνέχειν (ἄν) λέγοιτο, τὸ δ' ἀραιὸν τε καὶ μαλακὸν καὶ ὑπεῖκον ἑτέρου δεῖσθαι τοῦ συνέζοντος. οὐ μόνον δὲ οὐδεμίαν ἀπόδειξιν εἰπόντες οἱ ἄνδρες ἀξιοῦσι πιστεῦσθαι τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτὴν ὑποτιθέμενοι μαχομένην οὐκ ἔτι αἰσθάνονται. τὰ γὰρ ἀπάντων λεπτομερέστερα καὶ μαλακώτερα καὶ εἰκτικώτερα, τὸ πῦρ καὶ <τὸν> ἄερα, ταῦτ' αἷτια τῇ γῇ τῆς σκληρότητός τε καὶ ἀντιτυπίας εἶναι φασιν, ὥς ἐνδεχόμενον ἕτερον ἑτέρῳ τινὶ μεταδοῦναι δυνά- 10 μως ἢ φύσεως ἢ ἐνεργείας ἢ ποιότητος, ἧς οὐ μετέληφεν αὐτό. καὶ γὰρ αὖ καὶ φαίνεται σαφῶς οὐ μόνον οὐδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς συνεχόμενον, ἀλλὰ καὶ διαλυόμενα πάντα. πρὸς μὲν δὴ τὴν τῶν Στωϊκῶν ὑπόθεσιν ἑτέρωθι λέλεκται διὰ πλειόνων.

441 Alexander Aphrod. de mixtione p. 223, 25 Bruns. τούτου δ' 15 οὕτως ἔχοντος, πῶς ἂν ἔτι ἀληθὲς εἴη, τὸ πᾶν ἡνῶσθαι τε καὶ συνέχεσθαι, πνεύματός τινος διὰ παντὸς διήκοντος αὐτοῦ; ἔπειτα δ' εὐλογον μὲν ἦν, ὁμοίαν τὴν ὑπὸ τοῦ πνεύματος συνοχὴν γινομένην ἐν πᾶσιν εἶναι τοῖς σώμασιν· οὐχ οὕτως δ' ἔχει. τῶν γὰρ σωμάτων τὰ μὲν ἔστι συνεχῆ, τὰ δὲ διωρισμένα. διὸ εὐλογώτερον, ἕκαστον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ οἰκείου 20 εἶδους συνέχεσθαι τε καὶ ἡνῶσθαι λέγειν πρὸς ἑαυτό, καθ' ὃ ἔστιν αὐτῶν ἕκαστῳ τὸ εἶναι, τὴν <δὲ> συμπάθειαν αὐτῶν σφῆζεσθαι τὴν πρὸς ἄλληλα διὰ τε τὴν τῆς ὕλης κοινωνίαν καὶ τὴν τοῦ περικειμένου θείου σώματος αὐτῷ φύσιν ἢ τῷ διὰ τοῦ πνεύματος δεσμῷ. τίς γὰρ καὶ ὁ τόνος τοῦ πνεύματος, ὅψ' οὗ συνοδούμενα τὴν τε συνέχειαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ 25 οἰκεῖα μέρη καὶ συνῆπται τοῖς παρακειμένοις; βιαζόμενον μὲν γὰρ ὑπὸ τινος τὸ πνεῦμα, διὰ τὴν πρὸς τοῦτο εὐφυΐαν, τῷ μηδεμίαν ἀντίβασιν ἔχειν τῷ κινεῖν δι' εὐπάθειαν δύνασθαι, ὑπὸ τῆς ἀθρόας κινήσεως ἰσχύειν τινα λαμβάνει· εὐπαθεῖς δὲ ὅν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ὕγρον ἔστι καὶ εὐδιαίρετον, ὥς καὶ τῶν ἄλλων, ἐν οἷς ἂν ἢ τοῦτο μεμιγμένον, κατὰ τοῦτο 30 μάλιστα [τε καὶ] ῥᾶσθην γίνεσθαι τὴν διαίρεσιν. — καὶ γὰρ εἰ τοῦ μὴ διαπίπτειν, ἀλλὰ συμμένειν τὰ σώματα αἷτιον τὸ συνέχον αὐτὰ πνεῦμα, τὰ διαπίπτοντα τῶν σωμάτων δῆλον ὥς οὐκ ἂν ἔχοι τὸ πνεῦμα τὸ συνδέον. πῶς δ' ἂν τὴν ἀρχὴν ἢ διαίρεσις σφῆζοιτο τῶν σωμάτων, εἴ γε ἢ μὲν διαίρεσις χωρισμός ἔστι τῶν ἡνωμένων, μένει δὲ κατ' αὐτοὺς [τῶν] 35 ἡνωμένα ὁμοίως ἀλλήλοις πάντα, καὶ διαίρεθῃ. πῶς δ' οὐκ ἂν ἀπεμφαίνοι τὸ τὰ παρακειμένα ἀλλήλοις καὶ ῥαδίως ἀλλήλων χωρίζεσθαι δυνάμενα ὑπ(ὸ τ)αὐτοῦ καὶ ὁμοίως ἀλλήλοις ἡνῶσθαι λέγειν τοῖς συνεχεῖσι τε οὔσι καὶ χωρὶς διαίρεσεως μὴ δυναμένοις [τινὸς] ἀλλήλων χωρισθῆναι ποτε.

442 Alexander Aphrod. de mixtione p. 224, 14 Bruns. πρὸς δὲ τοῦ- 40 τοις εἰ τὸ πνεῦμα γεγονὸς ἐκ πυρὸς τε καὶ ἀέρος διὰ πάντων πε-

1 hoc placitum non fuit recentiorum tantum Stoicorum. 4 ἄν addidi.

9 τὸν addidi. 18 ὁμοίαν scripsi, ὅποιαν libri. || ὑπὸ scripsi, ἀπὸ libri.

22 δὲ add. Bruns. 24 τῷ Ra, τὸ ceteri. || δεσμῷ τίς scripsi, δεσμότης libri.

28 δι' Bruns, δ' libri. || malim πιλοῦντι et πιλήσεως. 29 εὐπαθεῖς Schwartz, ἀπαθεῖς libri. 31 [τε καὶ] ῥᾶσθην scripsi, τε καὶ ἀρεσθῆν libri. 35 τῶν de-

levi. 36 ἡνωμένα scripsi, ἡνωμένων libri. 37 ἀπεμφαίνοι τὸ Bruns, πάντα φαίνοιτο libri. 38 ὑπὸ αὐτοῦ scripsi, ὅπ' αὐτοῦ libri. 39 τινὸς delevi.

φοίτηκε τῶν σωμάτων <τῷ> πᾶσιν αὐτοῖς κεκρᾶσθαι καὶ ἐκάστω αὐτῶν ἐκ τούτου ἡρτῆσθαι τὸ εἶναι, πῶς ἂν ἔτι ἀπλοῦν τι εἴη σῶμα; πῶς δ' ἂν, εἰ ὕστερον τὸ ἐκ τινων συγκείμενον τῶν ἀπλῶν, τὸ πῦρ ἂν καὶ ὁ ἀήρ εἴη, ἐξ ὧν μιγνυμένων τὸ πνεῦμα γίνεται, οὗ χωρὶς ἀδύνατον εἶναι τι σῶμα; εἰ γὰρ ἐξ ἐκείνων μὲν ἡ γένεσις τῷ πνεύματι, ἀδύνατον δὲ ἐκείνων εἶναι τι χωρὶς πνεύματος, οὐτ' ἂν ἐκείνων τι εἴη πρὸ τῆς τοῦ πνεύματος γενέσεως, οὐτ' ἂν τὸ πνεῦμα γίνοιτο, οὐκ ὄντων ἐξ ὧν ἡ γένεσις αὐτῷ. πῶς δ' ἂν τις ἐν τῷ ψυχρῷ ἐνεργεῖα τι θερμὸν εἶναι λέγοι; τίς δὲ καὶ ἡ εἰς τὸ ἐναντίον ἅμα κίνησις αὐτοῦ, καθ' ἣν συνέχει τὰ ἐν οἷς ἂν ᾗ, ὅν, ὡς φασι, πνεῦμα κινούμενον ἅμα ἐξ αὐτοῦ τε καὶ εἰς αὐτό, καὶ κατὰ τὴν εἶδος κινήσεως γίνεται;

443 Plotinus Ennead. IV lib. VII, 3 (Vol. II p. 106, 20 Mū.). λυθί-
σεται τε καὶ τότε τὸ ξύμπαν, εἴ τις αὐτὸ πιστεύσειε σώματος συνέρξει, δι-
δοὺς αὐτῷ ψυχῆς τάξιν μέχρι τῶν ὀνομάτων, ἀέρι καὶ πνεύματι σκεδαστο-
15 τάτῳ.

ibid. 4. μαρτυροῦσι δὲ καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀγόμενοι, ὡς δεῖ
τι πρὸ τῶν σωμάτων εἶναι κρεῖττον αὐτῶν ψυχῆς εἶδος, ἐννοῦν τὸ πνεῦμα
καὶ πῦρ νοερόν τιθέμενοι, ὥσπερ ἄνευ πυρὸς καὶ πνεύματος οὐ δυνα-
μένης τῆς κρείττονος μοίρας ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι, τόπον δὲ ζητούσης εἰς τὸ
20 ἰδρυθῆναι — — εἰ δὲ μηδὲν παρὰ τὸ πνεῦμα τὴν ζωὴν καὶ τὴν
ψυχὴν τίθενται, τί τὸ πολυθρύλλητον αὐτοῖς „πῶς ἔχον“, εἰς ὃ κατα-
φεύγουσιν ἀναγκάζομενοι τίθεσθαι ἄλλην παρὰ τὰ σώματα φύσιν δραστήριον;
εἰ οὖν οὐ πᾶν μὲν πνεῦμα ψυχὴν (ὅτι μυρία πνεύματα ἀψυχα), τὸ δὲ πῶς
ἔχον πνεῦμα φήσουσι, τὸ „πῶς ἔχον“ τοῦτο καὶ ταύτην τὴν σχέσιν ἢ τῶν
25 ὄντων τι φήσουσιν ἢ μηδέν· ἀλλ' εἰ μὲν μηδέν, πνεῦμα ἂν εἴη μόνον, τὸ
δὲ „πῶς ἔχον“ ὄνομα· καὶ οὕτω συμβήσεται αὐτοῖς, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν εἶναι
λέγειν ἢ τὴν ὕλην· καὶ ψυχὴν καὶ θεὸν καὶ *** ὀνόματα πάντα, ἐκεῖνο δὲ
μόνον <ὄν>.

444 Plutarchus de comm. not. cp. 49 p. 1085c. τὰ γε μὴν τέσσαρα
30 σώματα, γῆν καὶ ὕδωρ ἀέρα τε καὶ πῦρ, πρῶτα στοιχεῖα προσαγορεύοντες,
οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ μὲν ἀπλᾶ καὶ καθαρὰ, τὰ δὲ σύνθετα καὶ μεμιγμένα
ποιοῦσι. γῆν μὲν γὰρ φασι καὶ ὕδωρ οὕθ' ἑαυτὰ συνέχειν οὕθ'
ἕτερα, πνευματικῆς δὲ μετοχῇ καὶ πυρώδους δυνάμεως τῇ γῇ ἐνό-
τητα διαφυλάττειν· ἀέρα δὲ καὶ πῦρ αὐτῶν τ' εἶναι δι' εὐτονίαν
35 ἐκτικά, καὶ τοῖς δυσὶν ἐκείοις ἐγκεκραμένα τόνον παρέχειν καὶ
τὸ μόνιμον καὶ οὐσιώδες. Ex his Plutarchus concludit: ἀλλ' οὐκ ἔστι
γῆ καθ' ἑαυτὴν οὐδ' ὕδωρ· ἀλλὰ τὴν ὕλην ὁ ἀήρ ὧδε μὲν συναγαγὼν καὶ
πυκνώσας γῆν ἐποίησεν, ὧδε δὲ πάλιν διαλυθεῖσαν καὶ μαλαχθεῖσαν ὕδωρ.
οὐδέτερον οὖν τούτων στοιχείων, οἷς ἕτερον ἀμφοτέροις οὐσίαν καὶ γένεσιν
40 παρέσχηκεν.

445 Scholia Hesiod. Theogon. v. 120. τὰ τρία στοιχεῖα εἰπὼν τὸ
τέταρτον λέγει, τὸ πῦρ, ὅπερ δαιμονίως ἔρωτά φησι· συναρμόζειν γὰρ καὶ
ἐνοῦν πέφυκεν.

1 τῷ add. Ideler. 9 αὐτοῦ Apelt, αὐτοῖς· οὐ libri. || συνέχει Ideler,
συνέχειν libri. 10 ὅν Apelt, ὧν libri. || κινούμενον Apelt, κινουμένου libri.

23 ψυχὴν scripsi, ψυχὴ libri. 27 lacunam significavi. 28 ὅν add. Kirchhoff.

32 φασι scripsi, ἴσασι libri. 33 μετοχῆς libri, ex Amyoti versione corr. Bern-
nardakis. 35 ἐκτικά scripsi, ἐκτατικά libri. 38 πάλιν δὲ libri, trans-
posuit Wy.

446 Galenus de tremore, palpitatione, convulsione 6 Vol. VII p. 616 K. οὐκ ὄγκους καὶ πόρους ἡμῶν στοιχεῖα τιθεμένων τοῦ σώματος — ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλον σῶμα σύμπικτον τε καὶ σύρροον ἡγουμένων, τὸ θερμὸν δ' οὐκ ἐπίκτητον οὐδ' ἑσπερον τοῦ ζῆου τῆς γενέσεως, ἀλλ' αὐτὸ πρῶτόν τε καὶ ἀρχέγονον καὶ ἔμφυτον. καὶ ἡ γὰρ φύσις καὶ ἡ ψυχὴ οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτ' 5 ἐστίν, ὥστ' οὐσίαν αὐτοκίνητον τε καὶ ἀεικίνητον αὐτὸ νοῶν οὐκ ἂν ἀμάρτοις. — — ἅτε γὰρ ἀεικίνητον ὃν τὸ ἔμφυτον θερμὸν, οὐτ' εἴσω μόνον οὐτ' ἔξω κινεῖται, διαδέχεται δ' αἰεὶ τὴν ἐτέραν αὐτοῦ κίνησιν ἢ ἐτέρα. ταχὺ γὰρ ἂν ἡ μὲν ἔσω μονὴ κατέπαυσεν εἰς ἀμνησίαν, ἡ δὲ ἐκτὸς ἐσπένδασέ τε καὶ ταύτῃ διψθεῖεν αὐτό. μέτρια δὲ σβεννύμενον καὶ 10 μέτρια ἀνακτόμενον, ὥς Ἡράκλειτος ἔλεγεν, ἀεικίνητον οὕτω μένει. ἀνάπτεται μὲν οὖν τῇ κάτω συννεύσει, τῆς τροφῆς ὀρεγόμενον· αἰρούμενον δὲ καὶ πάντῃ σιιδνάμενον σβέννυται. ἀλλὰ τὴν μὲν ἄνω τε καὶ ἔξω φορὰν καὶ ὥς ἂν τις εἴποι ἐξάπλωσιν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, διότι φύσει θερμὸν ἐστὶ, κίνηται· τὴν δ' εἴσω τε καὶ κάτω, τοιούστιν ἐπὶ τὴν ἰδίαν 15 ἀρχὴν ὁδοῖ, ὅτι ψυχρὸν τι μετέχει· μικτὸν γὰρ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ γέγονε· κατὰ μὲν τὸν πρῶτον λόγον τοῦ θερμοῦ, <ῆ> τοῦτ' ἐστὶν αὐτοκίνητον αὐτοῦ καὶ τούτου μάλιστα δεῖται πρὸς τὰς ἐνεργείας· μεγάλην δ' ὅμως αὐτῷ χρεῖαν καὶ τὸ ψυχρὸν παρέχει. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν εἰς ὕψος αἵρεσθαι καὶ συμπροσέγειν αὐτῷ τὴν τροφήν. εἰ δὲ μὴ τὸ ψυχρὸν ἐμποδῶν 20 ἐγένετο, καὶ ἐπὶ μῆκιστον προῆκε. γίνεται δ' ἐμποδῶν τὸ ψυχρὸν τῇ τοιαύτῃ τοῦ θερμοῦ κινήσει, ὥς μὴ ἀπόλοιτο ἐκτεινόμενον. κίνδυνος γὰρ ὑπὸ κορυφότητος καὶ τῆς πρὸς τὸ ἄνω ὀσμῆς ἀποστήναι τῶν σωμάτων αὐτό. ἀλλὰ τὸ ψυχρὸν ἐπέχει τε καὶ καλύπτει καὶ τῆς ἄγαν ταύτης κινήσεως ἀφαιρεῖ τὸ σφοδρόν. 25

447 Clemens Al. Stromat. V 8 p. 674 (ex Clodio Neapolitano) σφιγξ δὲ οὐχ ἡ τῶν ὅλων σύνεσις καὶ ἡ τοῦ κόσμου κατὰ τὸν ποιητὴν Ἄρατον περιφορά. ἀλλὰ τάχα μὲν ὁ διήμων πνευματικὸς τόπος καὶ συνέχων τὸν κόσμον εἶη ἔν. ἄμεινον δὲ ἐκδέχεσθαι τὸν αἰθέρα πάντα συνέχοντα καὶ σφιγγόντα· καθὰ καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς φησὶν· (v. 130—33 St.) 30

448 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 131, 5 Bruns. τὸ δὲ ὅλον ἀπορίας ἔχει πολλὰς ἢ περὶ τῆς τουικῆς κινήσεως δόξα. πρῶτον μὲν γὰρ ὁμοειδές τι ὃν αὐτὸ ἑαυτὸ κινῆσει, ὃ ἀδύνατον δεικνύται προχειριζομένοις τὰς κατέκαστα κινήσεις. ἔπειτα εἴπερ ἔν τι συνέχει τὸν τε σύνολον κόσμον ἅμα τοῖς ἐν αὐτῷ, καὶ καθ' ἕκαστον τῶν ἐπὶ 35 μέρους σωμάτων ἐστὶ τι ὃ συνέχει, πῶς οὐκ ἀναγκαῖον ταῦτόν ἅμα τὰς ἐναντίας κινεῖσθαι κινήσεις.

449 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 43 p. 1053f. πάλιν ἐν τοῖς περὶ Ἑξέων „οὐδὲν ἄλλο τὰς ἑξεις πλὴν ἀέρας εἶναι φησιν· ὑπὸ τούτων γὰρ συνέχεται τὰ σώματα· καὶ τοῦ ποιὸν ἕκαστον εἶναι 40 τῶν ἑξει συνεχομένων ὁ συνέχων αἰτίας ἀήρ ἐστίν, ὃν σκληρότητα μὲν ἐν σιδήρῳ, πυκνότητα δ' ἐν λίθῳ, λευκότητα δ' ἐν ἀργύρῳ καλοῦσι.“

p. 1054a. Καίτοι πανταχοῦ „τὴν ὕλην ἀργὸν ἐξ ἑαυτῆς καὶ ἀκίνητον ὑποκείσθαι ταῖς ποιότησιν ἀποφαίνουσι, τὰς δὲ ποιότητας 45

πνεύματα ούσας καὶ τόνους ἀερώδεις, οἷς ἂν ἐγγένωνται μέρεσι τῆς ὕλης, εἰδοποιεῖν ἕκαστα καὶ σχηματίζειν.“

450 Galenus de musculorum motu I ep. 7 et 8 (K. vol. IV p. 400)
(Quaerit Galenus, siquis brachium extendat atque hunc statum servet, moveantur musculi necne?) διότι μὲν γὰρ ἐνεργοῦσιν οἱ μύες διὰ τοῦτ' αὐτοὺς κινεῖσθαι λέγομεν· διότι δ' οὐθ' ὅλον τὸ κῶλον οὐ μέρος εἰσὶν, οὐτ' αὐτοὶ κατὰ μόνας φαίνονται κινούμενοι, διὰ τοῦτ' αὐτοὺς πάλιν οὐ τολμῶμεν ὁμολογεῖν κινεῖσθαι. τίνα οὖν ἂν τις λύσιν ἐφεύροι τῆς ἀπορίας; πότερον ἢν οἱ τὰς τονικὰς καλουμένας ὑποθέμενοι κινήσεις, ἢ τινα ἑτέραν βελ-
10 τίονα — —; cp. 8. καὶ δὴ ποιοῦμεν οὕτως καὶ πρῶτον μὲν ὥσπερ ἐκείνοι διδάσκουσιν ὁ λόγος προῖτω. Νοήσωμεν ἔλκεσθαι τι σῶμα τῶν ἀψύχων, ὅλον ξύλον ἢ λίθον ὑπὸ του, αὐθις δ' αὖ νοήσωμεν ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἐπὶ τάναντία ταῦτο τοῦτο πάλιν ἀντισπᾶσθαι, κρατεῖν μέντοι τῇ ῥώμῃ τὴν προ-
15 ἑτέραν ὁλκήν καὶ διὰ τοῦθ' ἔπεσθαι μὲν ἐκείνη τὸ σῶμα, πολὺ δ' ἥττον ἢ εἰ πρὸς μηδενὸς ἀνθελίκετο. τρίτην δὲ κατάστασιν τῷ τοιοῦτῳ σώματι προσ-
φέρωμεν ὅταν ἰσοσθενῶς εἰς τάναντία τείνηται. οὐκοῦν ἢ μὲν πρώτη κα-
τάστασις ἐκίνησεν αὐτὸ μίαν κίνησιν ὅσην ἢ τοῦ κινούντος δύναμις ἢ δύνατο
καὶ εἰς τσαύτην ἠγάγκασε προελθεῖν διάστασιν εἰς ὅσην οἶόν τ' ἦν ἄγειν
τὸ κινοῦν, ἢ δὲ δευτέρα τοσοῦτον ἐλάττονα τῆς πρόσθεν τὴν διάστασιν ἀπέ-
20 δεῖξεν, ὅσον θάτερον τῶν κινούντων εἰς τοῦναντίον ἀπέσπασε τὸ κινούμενον.
ἢ δὲ τρίτη κατάστασις, ὅσον ἢ ἑτέρα τῶν κινήσεων εἴλκε πρόσω τοσοῦτον
ἀντισπῶσης εἰς τοῦπίσω τῆς ἑτέρας, ἐν ταύτῃ τόπῳ τὸ σῶμα μένειν ἠγά-
κασεν, οὐχ ὥς τὸ παντελῶς ἀκίνητον· μένει γὰρ καὶ τοῦτ' ἐν ταύτῃ διὰ
παντὸς ἄλλ' οὐχ ὁμοίως ἐκείνῳ· τὸ μὲν γὰρ ὅτι μὴδ' ὅλως κινεῖται, τὸ δὲ
25 ὅτι διττῶς, ὥσπερ καὶ ὁ πρὸς ῥοῦν ποταμῶν νήχων ἐναντίως. καὶ γὰρ οὐ-
τος ἐὰν ἰσοσθενῆς ἢ τῇ τοῦ ῥοῦ σφοδρότητι κατὰ τὸν αὐτὸν ἀεὶ διαμένει
τόπον, οὐχ ὥς μὴδ' ὅλως κινούμενος, ἀλλ' ὅτι πρόσω τοσοῦτον ὑπὸ τῆς οἰ-
κείας διαφέρεται κινήσεως ὅσον ὑπὸ τῆς ἑξωθεν ὀπίσω φέρεται. οὐδὲν δὲ
30 τις ὑψηλὸς ὄρεις ἐν ταύτῃ τόπῳ φαινόμενος μένειν. πότερον ἀκίνητον εἶναι
τοῦτον λεκτέον, ὥσπερ εἰ καὶ κρεμᾶμενος ἄνωθεν ἔτυχεν, ἢ κινεῖσθαι τὴν
ἐπὶ τὰ ἄνω κίνησιν εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἦγαγεν αὐτὸν κάτω τὸ τοῦ σώμα-
τος βάρος; ἔμοι μὲν τοῦτο ἀληθέστερον εἶναι δοκεῖ. στερεῆσας γοῦν αὐτὸν
τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ τῶν μυῶν τόνου ταχέως ἐπὶ τὴν γῆν ὅφει καταφερόμενον·
35 ὃ δὴλον ὅτι τὴν σύμφυτον τῷ τοῦ σώματος βάρει κάτω ῥοπήν εἰς ἴσον ἀν-
τεσῆκου τῇ κατὰ τὸν τῆς ψυχῆς τόνον ἄνω φορᾷ. πότερον οὖν ἐν ταῖς
τοιαύταις ἀπάσαις καταστάσεσι ποτὲ μὲν κάτω ποτὲ δὲ ἄνω τὸ
σῶμα φέρεται τάναντία πάσχον ἐν μέρει, διὰ δὲ τὸ ταχείας τε καὶ
ὀξυρρόπους γίνεσθαι τὰς μεταβολὰς καὶ κατὰ βραχυτάτων δια-
40 στημάτων φέρεσθαι τὰς κινήσεις ἐν ταύτῃ φαίνεται τόπῳ μένειν
ἢ ὅντως ἕνα διὰ παντὸς τοῦ χρόνου κατέχει τόπον, οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ
διελθεῖν· ἐν γὰρ τοῖς φυσικοῖς περὶ κινήσεως λόγοις τὰ τοιαῦτα ἐρευνᾶσθαι
δικαιότερον· ἀλλ' ἀρκεῖ πρὸς τὰ παρόντα τοῦτο ἐξευρηθῆαι τὸ γίνεσθαι τι
καὶ τοιοῦτον εἶδος ἐνεργείας ὃ καλεῖν μὲν εἴτε τονικὸν εἴτ' ἄλλως ὥς ἂν
45 ἐθέλῃς οὐ διοίσει.

Cf. de tremore, palpitatione, convulsione 4 Vol. VII p. 589 K.

451 Nemesius de nat. hom. ep. 2 p. 42. εἰ δὲ λέγοιεν, καθάπερ οἱ
Στωϊκοί, τονικήν τινα εἶναι κίνησιν περὶ τὰ σώματα εἰς τὸ εἶσω ἅμα κι-

νουμένην καὶ εἰς τὸ ἔξω· καὶ τὴν μὲν εἰς τὸ ἔξω μεγεθῶν καὶ ποιότητων ἀποτελεστικὴν εἶναι, τὴν δὲ εἰς τὸ εἶσω ἐνώσεως καὶ οὐσίας, ἐρωτητέον αὐτοὺς — — (sequitur refutatio platonica, paulo infra:) εἰ δὲ λέγοιεν ὅτι τὰ σώματα τριχῇ διαστατά ἐστι καὶ ἡ ψυχὴ δὲ διόλου διήκουσα τοῦ σώματος τριχῇ διαστατὴ ἐστι καὶ διὰ τοῦτο πάντως καὶ σῶμα, 5 ἐροῦμεν etc.

452 Simplicius in Aristot. categ. f. 68E. ed. Bas. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ δύνανται ἢ μᾶλλον κίνησιν τὴν μανωτικὴν καὶ πυκνωτικὴν τίθενται, τὴν μὲν ἐπὶ τὰ ἔσω, τὴν δὲ ἐπὶ τὰ ἔξω· καὶ τὴν μὲν τοῦ εἶναι, τὴν δὲ τοῦ ποιῶν εἶναι νομίζουσιν αἰτῶν. 10

453 Philo de sacrif. Abel et Cain § 68 Vol. I p. 230, 5 Wendl. de λόγῳ locutus: οὐ μεταβατικῶς κινούμενος, ὥς τὸν μὲν ἐπιλαμβάνειν, τὸν δὲ ἀπολείπειν τόπον, ἀλλὰ τονικῇ χρώμενος τῇ κινήσει.

454 Sextus adv. math. IX 149 (Carneadis argumentum, quo deos non esse probabat, Stoicam de spiritu doctrinam respicit) ὥσαύτως δὲ 15 καὶ ἄψυχόν ἐστιν (scil. τὸ θεῖον). εἰ γὰρ ὑπὸ ψυχῆς συνέχεται, πάντως ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα καὶ ἀπὸ τῶν περάτων ἐπὶ τὰ μέσα φερόμενον <πνεύματος> συνέχεται.

455 Cleomedes Circul. doct. I cp. 8 p. 58 Bake. τὰ στερεὰ τῶν σωμάτων οἷά τε ἐστὶ πολλὰ ὥς σχηματίζεσθαι, ἐπὶ δὲ πνευματικῆς ἢ πυρώδους 20 οὐσίας, ὅποτε καθ' αὐτὰς εἶεν, οὐδὲν ἐγγωρεῖ τοιοῦτον γίνεσθαι. Ἐπὶ τὸ οἰκεῖον οὖν τῇ φύσει αὐτῶν παραγίνονται σχῆμα τετονωμέναι καὶ τὸ ἴσον ἀπὸ τοῦ μεσαιτάτου πάντῃ ἀποτεϊνόμεναι, μαλακῆς αὐτῶν τῆς οὐσίας οὔσης καὶ μηδεὶς ὄντος στερεοῦ, ὃ ἄλλως σχηματίζει ἂν αὐτάς.

456 Simplicius in Aristot. categ. f. 68E. ed. Bas. Τὸ τοίνυν σχῆμα 25 οἱ Στωϊκοὶ τὴν τάσιν παρέχεσθαι λέγουσιν, ὥσπερ καὶ τὴν μεταξὺ τῶν σημείων διάστασιν. διὸ καὶ εὐθεῖαν ὀρίζονται γραμμὴν τὴν εἰς ἄκρον τεταμένην.

457 Galenus de dignoscendis pulsibus IV 2 Vol. VIII p. 923K. τὸ μὲν γε τοῦ τόνου διαμφοισθητεῖται. τὴν ἀρχὴν γὰρ οἷός τις ἐστὶν ὁ τόνος 30 ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασι οὐχ ὠμολόγηται πρὸς τῶν εἰς ἐλάχιστα ἢ εἰς ἄτομα ἢ εἰς ἄναρμα τὴν ὅλην οὐσίαν καταθραυόντων. μόνοις γὰρ ὁμολογεῖται τοῖς ἡνῶσθαι φάσκουσιν αὐτήν.

458 Philo Leg. Alleg. II § 22 Vol. I p. 95, 8 Wendl. ὁ νοῦς — — 35 πολλὰς ἔχει δυνάμεις, ἐκτικὴν, φυτικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοητικὴν, ἄλλας μυρίας κατὰ τε εἶδη καὶ γένη. Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ τῶν ἀψύχων ἐστὶ, λίθων καὶ ξύλων, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ζοικότα λίθοις ὅστέα. Ἡ δὲ φύσις διατείνει καὶ ἐπὶ τὰ φυτά. καὶ ἐν ἡμῖν δὲ ἐστὶν ζοικότα 40 φυτοῖς, ὀνυχές τε καὶ τρίχες· ἐστὶ δὲ ἡ φύσις ἕξις ἥδη κινουμένη. Ψυχὴ δὲ ἐστὶ φύσις προσηληφυσία φαντασίαν καὶ ὁρμὴν. αὕτη κοινὴ καὶ τῶν ἀλόγων ἐστίν. Ἐχει δὲ καὶ ὁ ἡμέτερος νοῦς ἀναλογοῦν τι ἀλόγου ψυχῇ· πάλιν ἡ διανοητικὴ δύναμις ἰδίᾳ τοῦ νοῦ ἐστὶ, καὶ ἡ λογικὴ κοινὴ μὲν 45 τάχα καὶ τῶν θειοτέρων φύσεων, ἰδίᾳ δὲ, ὥς ἐν θνητοῖς, ἀνθρώπων. αὕτη δὲ διττὴ. ἡ μὲν καθ' ἣν λογικοὶ ἐσμεν, νοῦ μετέχοντες· ἡ δὲ καθ' ἣν δια- λεγόμεθα.

Philo Quod deus sit immut. § 35 Vol. II p. 64, 1 Wendl. Τῶν γὰρ σωμάτων τὰ μὲν ἐνεδήσατο ἕξει, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ ψυχῇ, τὰ δὲ καὶ λογικῇ

ψυχῇ. Αἰδῶν μὲν οὖν καὶ ζῴων, ἃ δὴ τῆς συμφορᾶς ἀνίσταται, δεσμὸν
 κραταιότατον ἔξιν εἰργάζεται. ἡ δὲ ἰστέτι πνεῦμα ἀναστρέφαν ἔφ'
 ἑαυτό. Ἀρχεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν μίσων ἐπὶ τὰ πλείστα κίνησθαι, φανῶσαν
 δὲ ἄκρας ἐπιφανείας ἀνακάμπει πάλιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀφίκηται
 5 τόπον, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον ὠρμήθη. Ἐξέως ὁ σπινθὴρ οὗτος θέαυλος ἀφθαρ-
 τος, ὃν οἱ δρομεῖς ἀπομιμούμενοι τοῖς τοιότημασιν ἐν κατὰ ἀπορρήτων ἀπέν-
 των κοινοῖς θεάτροις ὡς μέγα δὴ καὶ λαμπρὸν καὶ περιμέχρητον ἔργον ἐπι-
 δεικνυνται. Τὴν δὲ φύσιν ἀπένειμε τοῖς φυτόις, ἀρπάζοντας αὐτὴν ἐν
 πλείστον δυνάμεσιν, θρεπτικῆς τε καὶ μεταβλητικῆς καὶ ἐκδημητικῆς. (de his
 10 tribus δυνάμεσιν plura enarrantur) — — § 41. Ψυχὴν δὲ πάντως τοιαύ-
 διαλλάττουσαν ὁ ποιῶν ἐπολεῖ αἰσθήσει, φαντασίᾳ, ὁρμῇ. Τὴ μὲν γὰρ συνὰ
 ἀόρμητα, ἀφάνταστα, αἰσθήσεως ἀμέτοχα, τῶν δὲ ἔφαρ ἑκαστον ἀδράων με-
 τέχει τῶν εἰρημένων. Αἰσθηθεῖς μὲν οὖν, ὡς αὐτὸ ποῦ δηλοῖ τοῦ-
 νομα, εἰσθεσὶς τις οὕσα, τὰ φανέντα ἐπιστρέφει τῷ τῷ. Τούτῳ γὰρ
 15 ἐπειδὴ μέγιστόν ἐστι ταμιεῖον καὶ πανδεχέες, πάνθ' ὅσα ἐν' ὁράσει καὶ ἀσθεῖ
 καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητικῶν ὁργάνων ἐντίθεται καὶ ἀνασθητηαρίζεται. Φαν-
 τασία δὲ ἐστὶ τύπωσις ἐν ψυχῇ· ἃ γὰρ εἰσῆλκεν ἐκότη τῶν αἰσθησεων.
 ὥσπερ δακτύλιός τις ἢ σφραγὶς ἐναπεμάξατο τὴν οὐσίαν χαρακτῆρα. Περὶ
 δὲ οἰκῶς ὁ νοῦς, τὸ ἐκμαγεῖον δεξάμενος ἄκρας κατὰ τὴν φύσιν φιλάται, μέχρις
 20 ἂν ἡ ἀντίπαλος μνήμης τὸν τύπον λεάνασα λήθῃ ἀμνηστὸν ἐργάσθαι ἢ παν-
 τελῶς ἀφανίσῃ. Τὸ δὲ φανέν καὶ τυπῶσαν τότε μὲν οἰκείως, τότε δὲ ὡς
 ἐτέρως διέθηκε τὴν ψυχὴν. Τοῦτο δ' αὐτῆς τὸ πάθος ὁρμὴ καλεῖται. ἢν
 ὀριζόμενοι πρῶτην ἔφασαν εἶναι ψυχῆς κίνησιν. Τασούτοις μὲν δὴ
 ζῶα προὔχει φυτῶν. Ἰδωμεν δὲ τίνοι τῶν ἄλλων ζῶων ἐπερβέβληκεν ἄνθρω-
 25 πος. Ἐξείρετον οὗτος τοίνυν γέρας ἔλαχε διάνοιαν, ἣ τὰς ἰσάστηται φύσεις.
 σωμάτων τε ὁμοῦ καὶ πραγμάτων εἰώθε καταλαμβάνειν. Καθότι γὰρ ἐν
 μὲν τῷ σώματι τὸ ἡγεμονικὸν ὅψις ἐστίν, ἐν δὲ τῷ πνεύτι ἢ τοῦ φωτὸς αἰσῆς.
 τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ἐν ἡμῖν τὸ κρατιστεῦδον ὁ νοῦς. Ψυχῆς γὰρ
 ὅψις οὗτος, οἰκείαις περιλαμπόμενος αἰγῶς, δι' ἃν ὁ πῦλός καὶ βαθεῖς ζέ-
 30 φος, ὃν κατέχευεν ἄγνοια τῶν πραγμάτων, ἀνασπιδνύεται.

459 Critolaus apud Philonem περὶ ἀφθιμότητος κόσμου p. 24d, 2. τί
 δῆποτ' οὐχὶ καὶ τὴν τοῦ κόσμου φύσιν λεκτέον εἶναι μαθητάτα τὴν τάξιν
 τῶν ἀτάκτων, τὴν ἀρμονίαν τῶν ἀναρμόστων, τὴν συμφωνίαν τῶν ἀσυμφώ-
 νων, τὴν ἔνωσιν τῶν διεστηκῶτων, τὴν ζύλωσιν μὲν καὶ λῆθον ἔξιν, σπαρτῶν
 35 τε καὶ δένδρων φύσιν, ψυχὴν δὲ ζῴων ἀνάστασιν, ἀνθρώπων δὲ νοῦν καὶ
 λόγον, ἀρετὴν δὲ σπουδαίων τελειοτάτην;

(Veri simile hanc Naturae ex Stoicorum ore definitionem verbo tenus
 ex aliquo Chrysippi libro desumptam esse.)

460 Plutarchus de virtute morali ep. 12 p. 451b. καθόλου δὲ τῶν
 40 ὄντων αὐτοὶ τέ φασι (scil. Stoici antiquiores) καὶ δηλὸν ἔστιν, ὅτι τὰ μὲν
 ἔξει διοικεῖται, τὰ δὲ φύσει, τὰ δ' ὁ λόγῳ ψυχῇ, τὰ δὲ καὶ λόγον ἔχουσιν καὶ
 διάνοιαν.

461 Dexippus in Aristot. categ. p. 50, 31 Busse. θαυμάζω δὲ τῶν
 Στωϊκῶν χωριζόντων τὰς ἔξεις ἀπὸ τῶν ἐκτῶν. ἀσώματα γὰρ μὴ παραδε-
 45 χόμενοι καθ' ἑαυτά, ὅταν ἐρεσχελεῖν θέον ἢ. ἐπὶ τὰς τοιαύτας διαλήψεις ἔρχονται.

12 ἀθρόον AUHPE.

17 & UNED ἢν MHP, ὦν Wendl.

21 ὡς om.

MA. 24 ὑπερβέβληκεν MAHP, ὑπερβέβηκεν ceteri.

25 ἢ MG.

27 ἡγεμο-

νικώτατον GUF.

29 ταῖς οἰκείαις UFE.

462 Galenus de nat. facult. II 3. Vol. II p. 82 K. ἡ γὰρ διαπλάττουσα τὰ μόρια φύσις ἐκείνη καὶ κατὰ βραχὺν προσαύξουσα πάντως δῆπου καὶ δι' ὅλων αὐτῶν ἐκτίτεται· καὶ γὰρ ὅλα δι' ὅλων, οὐκ ἔξωθεν μόνον, αὐτὰ διαπλάττει τε καὶ τρέφει καὶ προσαύξει. — οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἄψανστον αὐτῇ μέρος οὐδ' ἀνεξέργαστον οὐδ' ἀκόσμητον.

5

§ 11. De mixtione

(σῶμα διὰ σώματος χωρεῖ).

463 Galenus in Hippocr. de nat. hom. lib. I Vol. XV p. 32 K. ἔνιοι μὲν γὰρ τὰς τέτταρας ποιότητας μόνας κεράννυσθαι δι' ὅλων ἀλλήλαις, ἔνιοι δὲ τὰς οὐσίας ἀπεφῆναντο, Περιπατητικοὶ μὲν τῆς προτέρας δόξης προστάντες, 10 Στωϊκοὶ δὲ τῆς δευτέρας.

464 Galenus de elementis sec. Hippocr. I 9. Vol. I p. 489 K. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅπως δι' ὅλων κεράννυνται τὰ κεραννύμενα, πότερον τῶν ποιότητων μόνον, ὥς Ἀριστοτέλης ὑπέλαβεν, ἢ καὶ τῶν σωματικῶν οὐσιῶν δι' ἀλλήλων 15 ἰουσῶν, οὐκ ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι τοῖς ἰατροῖς.

465 Plutarchus de comm. not. ep. 37 p. 1077 e. παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι σῶμα σώματος εἶναι τόπον καὶ σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος, κενὸν μηδέ- 20 τέρου περιέχοντος, ἀλλὰ τοῦ πλήρους εἰς τὸ πλήρες ἐνδουομένου καὶ δεχομένου τὸ ἐπιμιγνύμενον τοῦ διάσταςιν οὐκ ἔχοντος οὐδὲ χώραν ἐν αὐτῷ διὰ τὴν συνέχειαν· οἱ δ' οὐχ ἓν εἰς ἓν οὐδὲ δύο οὐδὲ τρία <ἦ> καὶ δέκα συνωθοῦν- 25 τες, ἀλλὰ πάντα μέρη τοῦ κόσμου κατακερματισθέντος ἐμβάλλοντες εἰς ἓν ὅ,τι ἂν τύχωσι, καὶ τοῦλάχιστον αἰσθητὸν οὐ φάσκοντες ἐπιλείψειν ἐπὶ τῷ μεγίστῳ, νεανιεύονται etc.

p. 1078 b. ἀνάγκη γάρ, εἰς ἄλληλα χωροῦντων τῷ κεράννυσθαι, μὴ 30 θάτερον μὲν περιέχειν, περιέχεσθαι δὲ θάτερον, καὶ τὸ μὲν δέχεσθαι, τὸ δ' ἐνυπάρχειν· οὕτω γὰρ οὐ κρᾶσις, ἀφῆ δὲ καὶ ψαῦσις ἔσται τῶν ἐπιφανειῶν, τῆς μὲν ἐντὸς ὑποδυομένης, τῆς δ' ἐκτὸς περιεχούσης, τῶν δ' ἄλλων μερῶν ἀμίκτων καὶ καθαρῶν ἐνδιάφερομένων· ἀλλ' ἀνάγκη, γιγνομένης ὥσπερ ἄξιοῦσι 35 τῆς ἀνακράσεως, ἐν ἀλλήλοις τὰ μιγνύμενα γίνεσθαι καὶ ταῦτόν ὁμοῦ τῷ ἐνυπάρχειν περιέχεσθαι καὶ τῷ δέχεσθαι περιέχειν θάτερον. καὶ μηδέτερον 30 αὐτῶν αὖ πάλιν δυνατόν εἶναι, συμβαίνει <δ'> ἀμφοτέρα, τῆς κρᾶσεως δι' ἀλλήλων διέναι καὶ μηδὲν ἔτι λείπεσθαι μηδενὸς μόριον ἀλλὰ <πᾶν> παντὸς ἀναπλίμπασθαι βιαζομένης.

466 Alexander Aphrod. de mixtione p. 219, 16 Bruns (τὸ σῶμα τὸ 35 τριχῇ τε καὶ πάντῃ διεστηκός, εἰς ἄλλῃ ὁμοίως αὐτῷ διεστῶτι συντεθεῖ, ἐξ 35 ἀνάγκης συναύξει τοῦτο). εἰ δὴ τοῦτο μὲν οἰκίον τοῖς σώμασιν καὶ ἴδιον αὐτῶν, οἱ δὲ λέγοντες σῶμά τι διὰ σώματος χωρεῖν <τῷ> καὶ ἑλαττόν ποτε καὶ ἴσον τὸ ἐξ ἀμφοῖν ποιεῖν ἀναιροῦσι τοῦτο, ἀναιροῖεν ἂν τὴν τοῦ σώματος φύσιν.

467 Simplicius in Aristot. Phys. p. 530, 9 Diels. τὸ δὲ σῶμα διὰ 40 σώματος χωρεῖν οἱ μὲν ἀρχαῖοι ὥς ἐναργὲς ἄτοπον ἐλάμβανον, οἱ δὲ ἀπὸ

19 post ἔχοντος verba ἀλλὰ τοῦ πλήρους in libris repetuntur, del. Huttenus.

20 ἢ inserui. 22 οὐ φάσκοντες Bernardakis, ἐπιφάσκοντες libri. 28 ἐν δὲ

διαφερομένων libri, corr. Wy. || ἀνάγκης libri, corr. Wy. 31 δ' add. Wy.

32 ἔτι λείπεσθαι scripsi, ἐπιλείπεσθαι libri. || πᾶν inseruit Wy. 37 τῷ addidi.

τῆς Στοᾶς ὕστερον προσήκοντο ὡς ἀκολουθοῦν ταῖς σφῶν αὐτῶν ὑποθέ-
σεσιν, ὥς ἐνόμιζον παντὶ τρόπῳ δεῖν κυροῦν· σώματα γὰρ πάντα λέγειν δο-
κοῦντες, καὶ τὰς ποιότητας καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ παντὸς ὁρῶντες τοῦ σώ-
ματος καὶ τὴν ψυχὴν χωροῦσαν καὶ τὰς ποιότητας, ἐν ταῖς κράσεσι συν-
5 ἐχώρουν σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν. 22. οὐδὲ γὰρ αἰτιῶνται κενὰ οἱ δι'
ἁλλήλων λέγοντες χωρεῖν.

468 Themistius paraphr. in Arist. Phys. IV 1 p. 256 Sp. ἀλλ'
οὕτω τὸ πάντων ἀτοπώτατον ἀπαντήσεται· σῶμα γὰρ διὰ σώματος
χωρήσει δι' ὅλου καὶ δύο σώματα τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον. εἰ γὰρ
10 καὶ ὁ τόπος σῶμα καὶ τὸ γενόμενον ἐν αὐτῷ σῶμα καὶ ἴσα τοῖς δια-
στήμασιν ἄμφω, τὸ σῶμα ἔσται ἐν ἴσῳ ἐτέρῳ σώματι, τοῦτο δὲ Χρυ-
σίπῳ μὲν καὶ τοῖς ἀπὸ Ζήνωνος <ἐν> δόγμασιν ἔστιν, οἱ δὲ πα-
λαιοί etc.

469 Hippolytus Philos. 21 (DDG p. 571,23) Stoici Chrysippus
15 et Zeno: σώματα δὲ πάντα ὑπέθεντο καὶ σῶμα διὰ σώματος μὲν χω-
ρεῖν, ἀλλὰ ἀνάστασιν εἶναι καὶ πεπληρωθῆναι πάντα καὶ μηδὲν εἶναι
κενόν. ταῦτα καὶ οἱ Στωϊκοί.

470 Alexander Aphrod. de mixtione p. 216,1 Bruns. μετέλθωμεν
δὲ ἐπὶ τοὺς κοινῶς ἡνῶσθαι τὴν ὕλην λέγοντας καὶ μίαν πᾶσι τοῖς
20 γινομένοις καὶ τὴν αὐτὴν ὑποθέ<ν>τας — — τῶν δὴ ἡνῶσθαι τὴν
ὕλην λεγόντων δοκοῦσι μάλιστα τε καὶ περὶ κράσεως οἱ ἀπὸ τῆς
Στοᾶς περὶ κράσεως διαλαμβάνειν. οὔσης δὲ καὶ ἐν τούτοις πολυ-
φωνίας (ἄλλοι γὰρ ἄλλως αὐτῶν τὰς κράσεις γίνεσθαι λέγουσιν) ἢ
μάλιστα δοκοῦσα δόξα εὐδοκιμεῖν παρ' αὐτοῖς περὶ κράσεως ἔστιν ἢ
25 ὑπὸ Χρυσίππου λεγομένη. τῶν γὰρ μετ' αὐτὸν οἱ μὲν Χρυσίπῳ
συμφέρονται, οἱ δὲ τινες αὐτῶν, τῆς Ἀριστοτέλους δόξης ὕστερον
ἀκοῦσαι δυνηθέντες, πολλὰ τῶν εἰρημένων ὑπ' ἐκείνου περὶ κράσεως
καὶ αὐτοὶ λέγουσιν, ὧν εἷς ἔστι καὶ Σωσιγένης, ἐταῖρος Ἀντιπά-
τρου, οἷς οὐ δυνάμενοι πάντῃ συμφέρεσθαι διὰ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις
30 διαφωνίαν ἐν πολλοῖς αὐτοῖς λέγοντες εὐρίσκονται μαχόμενα.

471 Stobaeus Eclogae I p. 153,24 W. Χρύσιππος δὲ τοιοῦτόν
τι διεβεβαίουτο· εἶναι τὸ ὃν πνεῦμα κινοῦν ἑαυτὸ πρὸς ἑαυτὸ καὶ ἐξ
αὐτοῦ, ἢ πνεῦμα ἑαυτὸ κινοῦν πρόσω καὶ ὀπίσω· πνεῦμα δὲ εἰληπται
διὰ τὸ λέγεσθαι αὐτὸ ἄερα εἶναι κινούμενον· ἀνάλογον δὲ γίνεσθαι καπλὶ
35 τοῦ αἰθέρος, ὥστε καὶ εἰς κοινὸν λόγον πεσεῖν αὐτά. Ἡ τοιαύτη δὲ
κίνησις κατὰ μόνους γίνεται τοὺς νομίζοντας τὴν οὐσίαν πᾶσαν μετα-
βολὴν ἐπιδέχεσθαι καὶ σύγχυσιν καὶ σύστασιν καὶ σύμμιξιν καὶ συμ-

10 locum Stoici non dixerunt esse corpus. 12 ἐν addidi. 16 ἀνάστασιν
corruptum, ἀντιπαρέκτασιν Diels, ἀντίκτασιν Usener; fortasse: ἀποκατάστασιν, ut
de restitutione corporum mixtione absumptorum cogitaverit. 21 περὶ κράσεως
corruptum, πρὸ πάντων Bruns. 34 κάπειτα libri, corr. Diels. 35 αὐτὸν coni.
Hirzel. 37 trad. χύσιν; corr. Heeren.

φυσιν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. Διαφέρειν γὰρ ἀρέσκει τοῖς ἀπὸ τῆς Στωϊκῆς αἰρέσεως παράθεσιν, μῖξιν, κρᾶσιν, σύγχυσιν. Παράθεσιν μὲν γὰρ εἶναι σωμάτων συναφὴν κατὰ τὰς ἐπιφανείας, ὡς ἐπὶ τῶν σωρῶν ὁρῶμεν, ἐν οἷς πυροὶ τε καὶ κριθαὶ καὶ φακοὶ καὶ εἴ τινα τούτοις ἄλλα παραπλήσια περιέχεται καὶ τῶν ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν 5 ψήφων καὶ ἄμμων. Μῖξιν δ' εἶναι δύο ἢ καὶ πλειόνων σωμάτων ἀντιπαρέκτασιν δι' ὅλων, ὑπομενουσῶν τῶν συμφυῶν περὶ αὐτὰ ποιότητων, ὡς ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἔχει καὶ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου, ἐπὶ τούτων γὰρ <δι'> ὅλων γίνεσθαι τῶν σωμάτων τὴν ἀντιπαρέκτασιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐν ἡμῖν ψυχῶν ἔχειν· δι' ὅλων γὰρ τῶν σωμά- 10 των ἡμῶν ἀντιπαρεκτείνουσιν, ἀρέσκει γὰρ αὐτοῖς σῶμα διὰ σώματος ἀντιπαρῆκειν. Κρᾶσιν δὲ εἶναι λέγουσι δύο ἢ καὶ πλειόνων σωμάτων ὑγρῶν δι' ὅλων ἀντιπαρέκτασιν τῶν περὶ αὐτὰ ποιότητων ὑπομενουσῶν· [Τὴν μὲν μῖξιν καὶ ἐπὶ ξηρῶν γίνεσθαι σωμάτων, οἶον πυρὸς καὶ σιδήρου, ψυχῆς τε καὶ τοῦ περιέχοντος αὐτὴν σώματος· 15 τὴν δὲ κρᾶσιν ἐπὶ μόνων φασὶ γίνεσθαι τῶν ὑγρῶν] συνεκφαίνεσθαι γὰρ ἐκ τῆς κρᾶσεως τὴν ἐκάστου τῶν συγκραθέντων ὑγρῶν ποιότητα, οἶον οἴνου, μέλιτος, ὕδατος, ὕξους, τῶν παραπλησίων. Ὅτι δ' ἐπὶ τοιούτων κρᾶσεων διαμένουσιν αἱ ποιότητες τῶν συγκραθέντων, πρόδηλον ἐκ τοῦ πολλάκις ἐξ ἐπιμηχανήσεως ἀποχωρίζεσθαι ταῦτα ἀπ' 20 ἀλλήλων. Ἐὰν γοῦν σπόγγον ἡλαιομένον καθῇ τις εἰς οἶνον ὕδατι κεκραμένον, ἀποχωρίσει τὸ ὕδωρ τοῦ οἴνου, ἀναδραμόντος τοῦ ὕδατος εἰς τὸν σπόγγον. Τὴν δὲ σύγχυσιν δύο <ῆ> καὶ πλειόνων ποιότητων περὶ τὰ σώματα μεταβολὴν εἰς ἑτέρας διαφορούσης τούτων ποιότητος γένεσιν, ὡς ἐπὶ τῆς συνθέσεως ἔχει τῶν μύρων καὶ τῶν ἱατρι- 25 κῶν φαρμάκων (Diels Arii Didymi epit. phys. fragm. 28).

472 Philo de confusione linguarum § 184 Vol. II p. 264, 23 Wendl. ἀλλ' ἡ μὲν μῖξις ἐν ξηραῖς, ἡ δὲ κρᾶσις ἐν ὑγραῖς οὐσίαις δοκιμάζεται. Μῖξις μὲν οὖν σωμάτων διαφερόντων ἐστὶν οὐκ ἐν κόσμῳ παράθεσις, ὥσπερ ἂν εἴ τις σωρὸν ποιήσῃ κριθᾶς καὶ πυροῦς καὶ ὁρόβους καὶ ἄλλ' ἅττα εἶδη 30 τῶν σπαρτῶν εἰς ταὐτὸ εἰσενεγκῶν. Κρᾶσις δ' οὐ παράθεσις, ἀλλὰ τῶν ἀνομοίων μερῶν εἰς ἄλληλα εἰσδυομένων δι' ὅλων ἀντιπαρέκτασις, ἔτι δυναμένων ἐπιτεχνήσει τινὲ διακρίνεσθαι τῶν ποιότητων, ὡς ἐπὶ οἴνου καὶ ὕδατος φασὶ γίνεσθαι· συνελθούσας μὲν γὰρ τὰς οὐσίας ἀποτελεῖν κρᾶσιν· τὸ δὲ κραθὲν οὐδὲν ἥττον ἀναπληροῦσθαι πάλιν εἰς τὰς ἐξ ὧν ἀποτελέσθη ποιότητας. 35 Σπόγγῳ γὰρ ἡλαιομένῳ τὸ μὲν ὕδωρ ἀναλαμβάνεσθαι, τὸν δὲ οἶνον ὑπολείπεσθαι. Μήποτε ἐπειδήπερ ἐξ ὕδατος ἡ σπογγιᾶς γένεσις ἐστὶ τὸ μὲν οἰκεῖον ὕδωρ πέφυκεν ἀναλαμβάνεσθαι πρὸς αὐτῆς ἐκ τοῦ κράματος, τὸ δ' ἀλλότριον ὑπολείπεσθαι ὁ οἶνος. Σύγχυσις δὲ ἐστὶ φθορὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς

9 δι' ὅλων Meineke, trad. ὅλον vel ὅλον.

10 ἔχειν Usener, trad. ἔχει.

14 lectoris additamentum secluserit Wachsm. 21 trad. ἡλαιομένον, sed cf. Philo de confus. linguarum p. 433 Mang. 23 ἢ add. Meineke. 30 ἀλλ' ἅττα N, ἀλλά τα GP ἄλλα τὰ H. 35 ἀναπληροῦσθαι HP, ἀποπληροῦσθαι vulg. 37 μήποτε—

ποιοτήτων, πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἀντιπαρεκτεινομένων, εἰς διαφορούσης μιᾶς γένεσιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐν ἱατρικῇ τετραφαρμάκου συντέτενχε. Κηρὸς γὰρ καὶ στέαρ καὶ πῖττα ῥητίνη τε οἶμαι συνελθόντα ταύτην ἀποτελεῖ· συνδεθείσης δὲ ἀμήχανον ἔτι τὰς ἐξ ὧν συνετέθη διακριθῆναι δυνάμεις, ἀλλ' ἐκάστη μὲν 5 αὐτῶν ἠφάνισται, πασῶν δὲ φθορὰ μίαν ἐξαίρετον ἄλλην ἐγέννησε δύναμιν.

473 Alexander Aphrod. de mixtione p. 216, 14 Bruns. ἔστι δὲ ἡ Χρυσίππου δόξα περὶ κραάσεως ἥδε· ἠνῶσθαι μὲν ὑποτίθεται τὴν σύμπασαν οὐσίαν, πνεύματός τινος διὰ πάσης αὐτῆς διήκοντος, ὅφ' οὗ συνέχεται τε καὶ συμμένει καὶ συμπαθές ἐστὶν αὐτῷ τὸ πᾶν· τῶν 10 δὲ μίγνυμένων ἐν αὐτῇ σωμάτων, τὰς μὲν παραθέσει μίξεις γίνεσθαι λέγει δύο τινῶν ἢ καὶ πλειόνων οὐσιῶν εἰς ταύτῃ συντεθειμένων καὶ παρατιθεμένων ἀλλήλαις, ὡς φησιν, καθ' ἀρμὴν, σφωζούσης ἐκάστης αὐτῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ παραθέσει κατὰ τὴν περιγραφὴν τὴν οἰκείαν οὐσίαν τε καὶ ποιότητα, ὡς ἐπὶ κνύμων, φέρε εἶπεῖν, καὶ πυ- 15 ρῶν ἐν τῇ παρ' ἀλλήλους θέσει γίνεται. τὰς δὲ τινὰς συγχύσει, δι' ὅλων τῶν τε οὐσιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ποιοτήτων συμφθειρομένων ἀλλήλαις, ὡς γίνεσθαι φησιν ἐπὶ τῶν ἱατρικῶν φαρμάκων, κατὰ σύμφθαρσιν τῶν μίγνυμένων ἄλλου τινὸς ἐξ αὐτῶν γεννωμένου σώματος. τὰς δὲ τινὰς γίνεσθαι μίξεις λέγει, δι' ὅλων τινῶν οὐσιῶν 20 τε καὶ τῶν τούτων ποιοτήτων ἀντιπαρεκτεινομένων ἀλλήλαις μετὰ τοῦ τὰς ἐξ ἀρχῆς οὐσίας τε καὶ ποιότητος σφάζειν ἐν τῇ μίξει τῇ τοιαύτῃ· ἢν τινὰ τῶν μίξεων κραῖσιν ἰδίως εἶναι λέγει. τὴν γὰρ δύο ἢ καὶ πλειόνων τινῶν σωμάτων ὅλων δι' ὅλων ἀντιπαρέκτασιν ἀλλήλοις οὕτως ὡς σφάζειν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῇ μίξει τῇ τοιαύτῃ τὴν τε οἰκείαν 25 οὐσίαν καὶ τὰς ἐν αὐτῇ ποιότητας λέγει κραῖσιν εἶναι μόνην τῶν μίξεων· εἶναι γὰρ ἰδιον τῶν κεκραμένων τὸ δύνασθαι χωρίζεσθαι πάλιν ἀπ' ἀλλήλων, ὃ μόνως γίνεσθαι τῷ σφάζειν ἐν τῇ μίξει τὰ κεκραμένα τὰς αὐτῶν φύσεις. — Τὸ δὲ ταύτας τὰς διαφορὰς εἶναι τῆς μίξεως, πειρᾶται πιστοῦσθαι διὰ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, μάλιστα δὲ κρι- 30 τήρια τῆς ἀληθείας φησὶν ἡμᾶς παρὰ τῆς φύσεως λαβεῖν ταύτας. ἄλλην γοῦν φαντασίαν ἔχειν ἡμᾶς τῶν καθ' ἀρμὴν συγκειμένων καὶ ἄλλην τῶν συγκεχυμένων τε καὶ συνεφθαρμένων καὶ ἄλλην τῶν κεκραμένων τε καὶ ἀλλήλοις δι' ὅλων ἀντιπαρεκτεινομένων οὕτως ὡς σφάζειν ἕκαστον αὐτῶν τὴν οἰκείαν φύσιν· ἢν διαφορὰν φαντασιῶν 35 οὐκ ἂν εἶχομεν, εἰ πάντα τὰ ὁπωσοῦν μίγνυμενα παρέκειτο ἀλλήλοις καθ' ἀρμὴν. τὴν δὲ τοιαύτην ἀντιπαρέκτασιν τῶν κίρναμένων ὑπο-

ὁ οἶνος om. HP, fort. recte (Wendl.).

1 μιᾶς Turn., μίαν codd.

3 συντε-

θείσης Mang.

4 ἔτι Wendl., ἐπὶ codd.

5 δὲ HP, δ' ἢ G δὴ F.

9 πᾶν·

τῶν Apelt, πάντων libri.

10 παραθέσει μίξεις Ideler, παραθέσεις μίξει libri.

12 ἀρμὴν Bruns, ὀρμὴν libri.

15 γίνεται Bruns, γίνεσθαι libri.

|| συγχύσει

Ideler, συγχύσεις libri.

30 λαβεῖν ταύτας Bruns, λαβόντας libri.

31 ἀρμὴν

Bruns, ὀρμὴν libri.

λαμβάνει γίνεσθαι χωρούντων δι' ἀλλήλων τῶν κιρνάμενων σωμάτων, ὥς μηδὲν μόνον ἐν αὐτοῖς εἶναι μὴ μετέχον πάντων τῶν ἐν τῷ τοιούτῳ μίγματι· οὐκέτι γὰρ ἂν, εἰ μὴ τοῦτο εἶη, κρᾶσιν ἀλλὰ παράθεσιν τὸ γινόμενον εἶναι. — Τοῦ δὲ τοῦτο οἶεσθαι γίνεσθαι πίστεις φέρουσιν οἱ προϋστάμενοι τῆσδε τῆς δόξης τό τε πολλὰ τῶν σωμάτων σφῶζειν τὰς ἑαυτῶν ποιότητας ἐπὶ τ' ἐλαττόνων ἐναργῶν ὄγκων καὶ ἐπὶ μειζόνων ὄντα· ὥς ὁρᾶν ἔστιν ἐπὶ τοῦ λιβανωτοῦ, ὃς ἐν τῷ θυμιάσθαι λεπυνόμενος ἐπὶ πλεῖστον τὴν αὐτοῦ φυλάσσει ποιότητα· ἔτι τε πολλὰ εἶναι, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὴ οἶά τε ὄντα ἐπὶ τι ἐλθεῖν μέγεθος ὑπ' ἄλλων βοηθούμενα ἐπ' αὐτὸ πρόεισι· τὸν γοῦν χρυσὸν ὑπὸ τινων μιγνυμένων φαρμάκων ἐπὶ πλεῖστον χεῖσθαι τε καὶ λεπτύνεσθαι, ἐφ' ὅσον καθ' αὐτὸν ἐλαυνόμενος οὐκ ἐδύνατο. Καὶ ἡμεῖς δέ, ἃ καθ' αὐτοὺς ὄντες οὐκ ἔσμεν οἱοί τε ἐνεργεῖν, σὺν ἄλλοις ἐνεργοῦμεν. τοὺς τε γὰρ ποταμοὺς διαβαίνομεν ἀλλήλων ἐφαπτόμενοι, οὓς οὐχ οἱοί τε ἔσμεν διαβαίνειν καθ' αὐτούς, καὶ βάρη τινὰ φέρομεν μετ' ἄλλων, ὧν τὸ ἐπιβάλλον ἡμῖν μέρος, μόνον γενόμενοι, φέρειν οὐ δυνάμεθα. καὶ ἄμπελοι δὲ καθ' αὐτὰς ἴστασθαι μὴ δυνάμεναι, ἀνίστανται ἀλλήλαις ἐμπλεκόμεναι· ὧν οὕτως ἐχόντων οὐδὲν φασὶ θαυμαστὸν τὸ καὶ σώματά τινα βοηθούμενα ὑπ' ἀλλήλων οὕτως ἀλλήλοις ἐνοῦσθαι δι' ὅλων, ὥς αὐτὰ σφῶζόμενα μετὰ τῶν οἰκείων ποιότητων ἀντιπαρεκτείνεσθαι ἀλλήλοις δι' ὅλων ὅλα, καὶ ἢ τινα ἐλάττω τὸν ὄγκον καὶ μὴ δυνάμενα καθ' αὐτὰ ἐπὶ τοσοῦτον χεῖσθαι τε καὶ σφῶζειν τὰς οἰκείας ποιότητας· οὕτω γὰρ καὶ τὸν κύαθον τοῦ οἴνου κιρνᾶσθαι τῷ ὕδατι τῷ πολλῷ, βοηθούμενον ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ἔκτασιν. — Τοῦ δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχειν ὥς ἐναργέσι χρῶνται μαρτυρίοις τῷ τε τὴν ψυχὴν, ἰδίαν ὑπόστασιν ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ τὸ δεχόμενον αὐτὴν σῶμα, δι' ὅλου τοῦ σώματος διήκειν, ἐν τῇ μίξει τῇ πρὸς αὐτὸ σφῶζουσιν τὴν οἰκείαν οὐσίαν· οὐδὲν γὰρ ψυχῆς ἄμοιρον τοῦ τὴν ψυχὴν ἔχοντος σώματος. ὁμοίως δὲ ἔχειν καὶ τὴν τῶν φυτῶν φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξιν ἐν τοῖς συνεχομένοις ὑπὸ τῆς ἑξέως. Ἀλλὰ καὶ τὸ πῦρ ὅλον δι' ὅλου χωρεῖν τοῦ σιδήρου λέγουσιν, σφῶζοντος αὐτῶν ἑκατέρου τὴν οἰκείαν οὐσίαν. καὶ τῶν στοιχείων δέ φασὶ τῶν τεσσάρων τὰ δύο, τό τε πῦρ καὶ τὸν ἀέρα, λεπτομερεῖ τε καὶ κοῦφα καὶ εὐτονα ὄντα διὰ τῶν δύο, γῆς τε καὶ ὕδατος, παχυμερῶν καὶ βαρέων καὶ ἀτόνων ὄντων, διαπεφοιτηκέναι ὅλα δι' ὅλων, σφῶζοντα τὴν οἰκείαν φύσιν καὶ συνέχειαν αὐτά τε καὶ ἐκεῖνα. δηλητήριά τε τὰ φθείροντα καὶ τὰς ὁσμὰς, ὅσαι τοιαῦται, ἡγοῦνται κιρνᾶσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν πάσχουσιν ὅλα δι' ὅλων παρατιθέμενα. Καὶ τὸ φῶς δὲ τῷ ἀέρι ὁ Χρυσίππος κιρνᾶσθαι λέγει. Καὶ αὕτη μὲν ἡ περὶ κράσεως δόξα Χρυσίππου τε καὶ τῶν κατ' αὐτὸν φιλοσοφούντων.

κεχυμένα τε καὶ συνεφθαρμένα οὐχ οἶόν τε αὐτὰ σφῶσθαι, οὐδ' ἂν ἔξεις σφῶσιντο αὐτῶν, εἴ γε ἔν μὲν τι τὸ γεγρονὸς ἐκ τῶν συγκεχυμένων τε καὶ συνεφθαρμένων, ἀνάγκη δὲ τὸ ἐν σῶμα ὑπὸ μιᾶς, ὥς φασιν, ἔξεως συν-
έχεσθαι.

- 5 475 Alexander Aphrod. de mixtione p. 226, 34 Bruns. Ταῦτα μὲν εἰπεῖν προήχθη διὰ τοὺς ἀντιλέγοντας μὲν Ἀριστοτέλει περὶ τοῦ πέμπτου σώματος καὶ τοῖς μόνοις κατ' ἄξιαν τῶν θείων εἰρημένοις ἐνίστασθαι πειρω-
μένους διὰ φιλοτιμίαν, τῆς δὲ ἀτοπίας τῶν ὑφ' αὐτῶν λεγομένων μηδὲ τὴν ἀρχὴν συνιέντας, οἷς καὶ τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα τῶν κατὰ φιλοσοφίαν
10 δογμάτων ἡρτηται καὶ τὴν κατασκευὴν ἀπὸ τοῦ θαυμαστοῦ δόγματος ἔχει τοῦ σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος. Ὁ τε γὰρ περὶ κράσεως αὐτοῖς λόγος οὐκ ἐν ἄλλῳ τινί. ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ ψυχῆς ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα ἐντεῦθεν ἡρτη-
ται. ἥ τε πολυθρύλητος αὐτοῖς εἰμαρμένη καὶ ἡ τῶν πάντων πρόνοια δὲ
15 <ἐντεῦθεν> τὴν πίστιν λαμβάνουσιν. ἔτι τε ὁ περὶ ἀρχῶν τε καὶ θεοῦ <λόγος> καὶ ἡ τοῦ παντὸς ἔνωσις τε καὶ συμπάθεια πρὸς αὐτό. πάντα γὰρ αὐτοῖς ταῦτ' ἐστὶν ὁ διὰ τῆς ὕλης διήκων θεός. τοῦτο δέ, τὸ σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος, ἐξ οὗ σχεδὸν ἀπάσης τῆς φυσιολογίας ἀνῆρτηται αὐτοῖς τὰ πείσματα παρὰ τε τὰς κοινὰς προλήψεις λεγομένου καὶ παρὰ τὰς ἀπάντων δόξας τῶν φιλοσόφων, τὴν πίστιν κατ' αὐτοὺς λαμβάνει ὥς ἂν ἀπὸ ἐναργοῦς
20 τοῦ τὸν σίδηρον ὅταν ἡ πεπυρωμένος [μὲν] μὴ αὐτὸν ἐξάπτεσθαι τε καὶ πυροῦσθαι λέγειν ὁμοίως τοῖς, οἷς ὕλη τὸ πῦρ <χοῖται>, ἀλλὰ διὰ παντὸς αὐτοῦ χωρεῖν τὸ πῦρ ὑπολαμβάνειν μετὰ τῆς ὕλης ἐκείνης, ἐφ' ἧς ὃν γει-
νιάσαν τῷ σιδήρῳ ἐθερμυνέ τε καὶ ἐξῆψεν αὐτόν.

- 476 Alexander Aphrod. Quaest. II 12 p. 57, 9 Bruns. Ὅτι οὐ δει-
25 κνυται διὰ τοῦ συστέλλεσθαι τὰ σώματα εἰς ἑαυτὰ τὸ σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν impugnat Stoicorum κρᾶσιν δι' ὅλον. Cf. inprimis p. 57, 22 εἰ μὲν οὖν ἐν τῇ τῶν σωμάτων χωρήσει δι' ἀλλήλων ἐγίνετο φθορά τις καὶ [ἡ] μεταβολὴ εἰς παχυμερέστερα σώματα, ἴσως ἂν ἐδύνατο ὃν τέως τὸ ἔτερον κατεῖχεν τόπον, τοῦτον ὕστερον κατέχειν τὸ ἐκ τῆς ἀμφοτέρων μίξεως γινό-
30 μενον, εἰ δὲ τὰ αὐτὰ μένει (ἐκότερον γὰρ αὐτῶν δοκεῖ σφῶσιν τὴν ἑαυτοῦ φύσιν) πῶς ἂν ἐνδέχοιτο τοῦτο γίνεσθαι. ἔτι ἔνια μινυόμενα, οὐ μόνον οὐ παχύτερον ἀλλὰ καὶ λεπτότερον αὐτὸ ἢ πρόσθεν ἦν ποιεῖ, ὥστε ἔδει αὐτὸ ἐπὶ μείζονος γινόμενον ὄγκου καὶ τόπου κατέχειν πλεόνα.

- 477 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 139, 30 Bruns. Τὸ
35 σῶμα διὰ σώματος διήκειν, εἰ μὲν ὥς ἐχόντων κενὰ τῶν σωμάτων — — ἄλλος ὁ λόγος — — εἰ δὲ μὴ διὰ κενῶν (οὐδὲ γὰρ εἶναι φασιν κενὸν ἐν τῷ κόσμῳ οἷς τοῦτο ἀρέσκει) ἀλλὰ μεστὸν τι ὃν αὐτοῦ σῶμα ἄλλο δεξάμενον αὐτοῦ σῶμα κακεῖνο μεστὸν ὃν ὁμοίως ἐν αὐτῷ οὐδὲν ηὐξήθη, ἀλλ' ἔμεινεν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, τί δὴ ποτε τότε μὲν τὸ σῶμα δέξεται ἐν αὐτῷ ἄλλο σῶμα,
40 τότε δὲ οὐ etc.

140, 10. ἔτι εἰ ὅλα ὅλοις παρεκτείνεται καὶ τὰ βραχύτατα τοῖς μεγίστοις μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείας, ὃν κατέχει τὸ ἐν τόπον, τὸ συναμφοτέρον καθέξει.

140, 20. εἰ δὲ ὧν ὁ τόπος ἴσος, καὶ αὐτὰ ἴσα, τά τε ἐξ ὧν τὸ συν-

7 μόνοις Schwartz, νόμοις libri. 14 ἐντεῦθεν addidi. 15 λόγος add. Apelt. 16 αὐτοῖς om. Ra. || τοῦτο Apelt, τούτου libri. 19 ἂν Apelt, αἱ libri. 20 μὲν del. Bruns. 21 ὕλη τὸ πῦρ χοῖται scripsi, ὕλη τὸ πῦρ libri. 27 ἡ seclusi. 31 ἐνδέχοιτο Diels, ἔτι γίγνοιτο libri.

αμφοτέρων ἴσα ἀλλήλοις ἔσται, καὶ τὸ συναμφοτέρων ἑκατέρῳ αὐτῶν· καὶ ὁ κύαθος ἄρα τοῦ οἴνου εἰς πέλαγος ἐκχυθεὶς ἴσος ἔσται τῷ πελάγει, καὶ τὸ πέλαγος μετὰ τοῦ κυάθου τῷ κυάθῳ μόνῳ. τὸ γὰρ λέγειν ὅτι τῇ δυνάμει οὐκ ἴσον, οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον. ἀρκεῖ γὰρ εἰς τὴν τοῦ προκειμένου δεῖξιν τὸ κατὰ τὸ ποσὸν ἴσα αὐτὰ πεφυκέναι. ἔτι τε οὐδὲν μᾶλλον 5 τὸ πῦρ διὰ τοῦ σιδήρου δέισιν ἢ ὁ σίδηρος διὰ τοῦ πυρός· καὶ γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ διὰ τοῦ σώματος καὶ ἡ φύσις διὰ τῶν φυτῶν καὶ ἡ ἔξις διὰ τῶν ἄλλων σωμάτων, καὶ ἀνάπαλιν ταῦτα δι' ἐκείνων. οὐδὲν γὰρ τὸ λεπτότερόν τι εἶναι καὶ παχύτερον εἰς τοῦτο συντελεῖ, εἴγε ἀμφοτέρα ὁμοίως ἔστι πλήρη. — — ἔτι τίς αἰτία, δι' ἣν ἐκ τινῶν μὲν μίγνυμένων ὁ ὄγκος γίνεται με- 10 ζων, ἐκ τινῶν δὲ ὁ αὐτὸς μένει; τὸ γὰρ λέγειν τὸν σίδηρον παχύτερον γεγενέαι τῇ μίξει τοῦ πυρός παραλόγον.

478 Plotinus Ennead. II lib. VII 1 (Vol. I p. 127 Mü.). οἱ δ' αὖ (scil. οἱ τὴν δι' ὅλων κρᾶσιν εἰσάγοντες) τέμνεσθαι μὲν καὶ μὴ εἰς τομὰς ἀναλίσκεσθαι λέγειν ἂν δύναιντο, καὶ δι' ὅλων τῆς κρᾶσεως γιγνομένης· ἐπεὶ 15 καὶ τοὺς ἰδρωτάς οὐ τοῦ σώματος τομὰς ποιεῖν οὐδ' αὖ κατατετρῆσθαι φήσουσι. καὶ γὰρ εἴ τις λέγοι μηδὲν κωλύειν τὴν φύσιν οὕτω πεποιημέναι τοῦ διῆναι τοὺς ἰδρωτάς χάριν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τεχνητῶν, ὅταν λεπτὰ ἢ καὶ συνεχῇ, ὁρᾶσθαι τὸ ὑγρὸν δι' ὅλου δεῦν[τα] αὐτὰ καὶ διαρρεῖν ἐπὶ θάτερα τὸ ὑγρὸν. ἀλλὰ σωμάτων ὄντων πῶς οἶόν τε τοῦτο γίνεσθαι, ὥς διῆναι 20 μὴ τέμνοντα, ἐπινοῆσαι οὐ ῥᾶδιον· τέμνοντα δὲ κατὰ πᾶν ἀναιρήσει ἄλληλα δηλονότι. τὰς δὲ αὖξας ὅταν λέγωσι μὴ γίνεσθαι πολλαχοῦ, διδόασιν τοῖς ἑτέροις ἄρων ἐξόδους αἰτιασθαι. πρὸς τε τὴν τῶν τόπων αὖξῃσιν χαλεπῶς μὲν, ὅμως δὲ τί κωλύει λέγειν, συνεισφερομένου ἑκατέρου σώματος καὶ τὸ μέγεθος μετὰ τῶν ἄλλων ποιότητων, ἐξ ἀνάγκης τὴν αὖξην γίνεσθαι· 25 μὴ γὰρ μηδὲ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὥσπερ οὐδὲ τὰς ἄλλας ποιότητας· καὶ ὥσπερ ἐκεῖ ποιότητος ἄλλο εἶδος μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν, οὕτω καὶ μέγεθος ἄλλο [οὔ] δὴ τὸ μῖγμα ποιεῖ, τὸ ἐξ ἀμφοῖν μέγεθος. — — τὸ δὲ ἔλαττον διὰ παντὸς τοῦ μείζονος καὶ <διὰ> μεγίστου τὸ μικρότατον [καὶ] ἐφ' ὧν φανερόν ὅτι κίρναται (ἐπὶ γὰρ τῶν ἀδήλων ἔξεστι λέγειν, μὴ εἰς πᾶν φθάνειν) ἀλλ' ἐφ' 30 ὧν γε φανερῶς συμβαίνει, λέγοιεν ἂν ἐκτάσεις τῶν ὄγκων, οὐ σφόδρα πιθανὰ λέγοντες, εἰς τοσοῦτον τὸν σμικρότατον ὄγκον ἐκτείνοντες. οὐδὲ γὰρ μεταβάλλοντες τὸ σῶμα μέγεθος αὐτῷ πλέον διδόασιν, ὥσπερ εἰ ἐξ ὕδατος ἄηρ γίγνοιτο. τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐφ' αὐτοῦ ζητητέον, τί συμβαίνει ὅταν ὥσπερ ἦν ὄγκος ὕδατος ἄηρ γίγνηται <καὶ> πῶς τὸ μείζον ἐν τῷ γενομένῳ. 35

479 Diogenes Laërt. VII 151. Καὶ τὰς κρᾶσεις δὲ διόλου γίνεσθαι, καθά φησιν ὁ Χρύσιππος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν φυσικῶν, καὶ μὴ κατὰ περιγραφὴν καὶ παραθέσειν· καὶ γὰρ εἰς πέλαγος ὀλίγος οἶνος βληθεὶς ἐπὶ ποσὸν ἀντιπαρεκταθήσεται, εἴτα συμφυαρήσεται.

480 Plutarchus de comm. not. ep. 37 p. 1078e. Καὶ ταῦτα προσ- 40 δέχεται Χρύσιππος εὐθύς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν Ζητημάτων „οὐδὲν ἀπέχειν φάμενος, οἶνον σταλαγμὸν ἕνα κερᾶσαι

19 δεῦν Müller, δεύοντα libri. 27 οὐ δὴ AB, οὐ δὴ C, οὐ seclusi.

29 διὰ addidi. || καὶ del. Müller. 31 λέγοιεν ἂν scripsi, λέγοιτ' ἂν καὶ λέγοιεν libri (scil. λέγοιεν fuit correctura ad λέγοιτε adscripta; cum vero iuxta illud in textum irrepsisset, καὶ interpolatum est). 35 καὶ addidi. 38 γραφὴν F. 42 σταλαγμῷ ἐνὶ Giesenus.

τὴν θάλατταν,“ καὶ ἵνα δὴ μὴ τοῦτο θαυμάζωμεν, „εἰς ὅλον, φησί, τὸν κόσμον διατενεῖν τῇ κρᾷσει τὸν σταλαγμόν.“

481 Alexander Aphrod. de mixtione p. 213,2 Bruns. πῶς δ' ἂν παραδεξαίτο τις τὸ ἐν τῇ τοιαύτῃ κρᾷσει τῶν σωμάτων ἕκαστον τῶν κίρναμένων φυλάττειν δύνασθαι τὴν οἰκείαν ἐπιφάνειαν, ὥς ὁμοῦ μὲν μὴδὲ τὸ τυχὸν αὐτοῦ μῶριον εἶναι καθ' αὐτὸ κεχωρισμένον θατέρου, ὁμοῦ δὲ φυλάττειν ἕκαστον αὐτῶν τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἑαυτοῦ, ἣν εἶχε καὶ πρὸ τῆς κρᾷσεως; τοῦτο γὰρ ὑπεραίρει καὶ τὰς ἐν τοῖς μύθοις παραδοξολογίας, ὃ τίθησι Χρύσιππος, ὥς ὃν ἐν τούτῳ τὸ δύνασθαι τὰ κεκραμένα χωρίζεσθαι πάλιν.

Cf. p. 220,37. εἰ μὲν γὰρ ὅλα δι' ὅλων τὰ κεκραμένα μέμικται καὶ μὴδέτερον αὐτῶν ἐν τῷ μίγματι ἄμικτον θατέρου μῶριον ἔχει, ἀδύνατον αὐτῶν ἕκαστον ὑπὸ ἰδίας ἐπιφανείας περιέχεσθαι.

§ 12. De infinita divisione.

482 Stobaeus Eclogae I 142,2 W. Χρύσιππος ἔφασκε τὰ σώματα εἰς ἄπειρον τέμνεσθαι καὶ τὰ τοῖς σώμασι προσεικόμενα, οἷον ἐπιφάνειαν, γραμμὴν, τόπον, κενόν, χρόνον· εἰς ἄπειρόν τε τούτων τεμνομένων οὔτε σῶμα ἐξ ἀπείρων σωμάτων συνέστηκεν οὔτ' ἐπιφάνεια οὔτε γραμμή οὔτε τόπος (οὔτε κενὸν οὔτε χρόνος) (Diels Aëtii Placita I 16,4).

Diogenes Laërt. VII 150. καὶ παθητὴν δὲ ἐστίν (scil. ἡ οὐσία) ὥς ὁ αὐτός φησιν (scil. Apollodorus ἐν τῇ φυσικῇ). εἰ γὰρ ἦν ἄτρεπτος, οὐκ ἂν τὰ γινόμενα ἐξ αὐτῆς ἐγίνετο. ἔνθεν ἀκ(ολουθ)εῖν ὥς ἢ τε τομὴ εἰς ἄπειρόν ἐστίν (ἦν ἄπειρον, <οὐκ εἰς ἄπειρόν> φησιν ὁ Χρύσιππος· οὐ γάρ ἐστὶ τι ἄπειρον, εἰς ὃ γίνεται ἡ τομὴ. ἀλλ' ἀκατάληκτός ἐστι) καὶ τὰς κρᾷσεις δὲ διόλου γίνεσθαι etc.

483 Plutarchus de comm. not. ep. 38 p. 1079b. Λέγει γὰρ ὁ Χρύσιππος „ἐρωτωμένους ἡμᾶς, εἴ τινα ἔχομεν μέρη καὶ πόσα καὶ ἐκ τίνων συγκείμενα μερῶν καὶ πόσων, διαστολῇ χρῆσεσθαι, τὸ μὲν ὅλοσχερὲς τιθέντας, ὥς ἐκ κεφαλῆς καὶ θώρακος καὶ σκελῶν συγκείμεθα· τοῦτο γὰρ ἦν πᾶν τὸ ζητούμενον καὶ ἀπορούμενον· ἐὰν δ' ἐπὶ τὰ ἔσχατα μέρη τὸ ἐρωτᾶν προάγωσιν, οὐδέν, φησί, τῶν τοιούτων ἐστὶν ὑποληπτέον, ἀλλὰ ρητέον, οὔτ' ἐκ τινων συνεστάναι, καὶ ὁμοίως, οὔτ' ἐξ ὁπόσων, εἴτ' ἀπείρων, εἴτε πεπερασμένων.

6 μὴδὲ Bruns, μήτε libri. 9 ὥς ὅν Bruns, ὅσον libri. 12 μὴδέτερον scripsi, μὴ ἔτερον libri. 19 οὔτε—χρόνος add. Heeren. 23 ἀκολουθεῖν ὥς scripsi, ἀκείνως F ἀκείνος BP. 24 οὐκ εἰς ἄπειρον supplvi. In Palat. 261 haec verba sic leguntur: ἔνθεν ἀκείνο ὅτι ἡ τομὴ εἰς ἄπειρόν ἐστίν. οὐκ ἄπειρον δὲ φησιν αὐτὴν ὁ Χρύσιππος etc. quae interpolatoris videntur esse. 33 καὶ ὁμοίως si verum, οὐδ' ἐξ scribendum. 34 εἴτ' scripsi, οὔτ' libri. || εἴτε scripsi, οὔτ' ἐκ libri.

484 Plutarchus de comm. not. ep. 38 p. 1079a. *γενόμενοι δὲ Στωϊκοὶ δοξάζουσιν, ὥς οὐκ ἔστιν ἐκ πλείονων μορίων ὁ ἄνθρωπος ἢ ὁ δάκτυλος, οὐδ' ὁ κόσμος ἢ ὁ ἄνθρωπος (ἐπ' ἄπειρον γὰρ ἡ τομὴ προάγει τὰ σώματα· τῶν δ' ἀπείρων οὐδέν ἐστι πλέον οὐδ' ἔλαττον) οὐδ' ὅλως ὑπερβάλλει πλήθος, ἢ παύσεται τὰ μέρη τοῦ ὑπολειπομένου 5 μεριζόμενα καὶ παρέχοντα πλήθος ἐξ αὐτῶν ὅτιοῦν.*

485 Plutarchus de comm. not. ep. 38 p. 1078e. *Καὶ μὴν παρὰ τὴν ἔννοιαν μὴτ' ἄκρον ἐν τῇ φύσει τῶν σωμάτων μῆτε πρῶτον μὴτ' ἔσχατον <μέρος εἶναι> μηδέν, εἰς δ' ἰσχυρῶς τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ἀλλ' αἰέ(τι) τοῦ ληφθέντος ἐπέκεινα φαινόμενον εἰς ἄπειρον καὶ ἀόρι- 10 στον ἐμβάλλειν τὸ ὑποκείμενον. p. 1079a οἱ σῶμα μηδέν εἰς ἔσχατον μέρος περαίνοντες ἀλλὰ πάντα πλήθει μερῶν ἐπ' ἄπειρον ἐξάγοντες.*

486 Plutarchus de comm. not. ep. 40 p. 1080d. *καὶ μὴν τὸ μηδενὸς ἅπτεσθαι μηδὲν παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν· οὐχ ἦττον δὲ τοῦτο, ἅπτεσθαι μὲν ἀλλήλων τὰ σώματα, μηδενὶ δ' ἅπτεσθαι· τοῦτο δ' ἀνάγκη προσδέχεσθαι τοῖς 15 μὴ ἀπολείπουσιν ἐλάχιστα μέρη σώματος, ἀλλ' αἰέ τι τοῦ δοκοῦντος ἅπτεσθαι πρότερον λαμβάνουσι καὶ μηδέποτε τοῦ προάγειν ἐπέκεινα πανομένων.*

487 Plutarchus de comm. not. ep. 40 p. 1080e. *Ὁ γοῦν αὐτοὶ μάλιστα προφέρουσι τοῖς τῶν ἀμερῶν προισταμένοις τοῦτό ἐστι „τὸ μῆτε ὅλοις ὅλων ἀφὴν εἶναι, μῆτε μέρεσι μερῶν· τὸ μὲν γὰρ οὐχ 20 ἀφὴν ἀλλὰ κρᾶσιν ποιεῖν, τὸ δ' οὐκ εἶναι δυνατόν, μέρη τῶν ἀμερῶν οὐκ ἔχόντων.“ Πῶς οὖν οὐκ αὐτοὶ τούτῳ περιπίπτουσι, μηδὲν μέρος ἔσχατον μηδὲ πρῶτον ἀπολείποντες; ὅτι, νῆ Δία „ψαύειν κατὰ πέρας τὰ σώματα <οὐχ> ὅλα ὅλων, οὐ(δὲ) κατὰ μέρος“ λέγουσι· τὸ δὲ πέ- 25 ρας σῶμα οὐκ ἔστιν.*

488 Proclus in Euclid. def. I p. 89 Friedlein. *ὅτι δὲ οὐ δεῖ νομίζειν κατ' ἐπίνοιαν ψιλὴν ὑφεστάναι τὰ τοιαῦτα πέρατα, λέγω τῶν σωμάτων, ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὑπέλαβον, ἀλλ' εἶναι τινὰς φύσεις ἐν τοῖς οὖσι τοιάσδε καὶ λόγους αὐτῶν προεστάναι δημιουργικούς, ἀναμνησθεῖν μὲν ἂν εἰς τὸν ὅλον κόσμον ἀποβλέψαντες etc. 30*

489 Plutarchus de comm. not. ep. 39 p. 1079d. *Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐπιανευνόμενος φησὶ „τῆς πυραμίδος ἐκ τριγώνων συνισταμένης. τὰς πλευρὰς <τὰς> κατὰ τὴν συναφὴν ἐγκεκλιμένας ἀνίσους μὲν εἶναι, μὴ ὑπερέχειν δέ, ἢ μείζονές εἰσι.“ p. 1079e. Ἔτι τοίνυν ὅρα τίνα τρόπον ἀπήντησε Δημοκρίτῳ, διαποροῦντι φυσικῶς καὶ ἐπιτυχῶς, εἰ 35 κῶνος τέμνοιτο παρὰ τὴν βάσιν ἐπιπέδῳ, τί χρὴ διανοεῖσθαι τὰς τῶν*

4 προάγει Wy., πράττει libri. 5 lacunosa atque sic fere supplenda: ὑπερβάλλει <τι κατὰ τὸ τῶν μερῶν> πλήθος. 9 μέρος εἶναι addidi. 10 τι addidit Dü. 17 τοὺς et mox πανομένους libri, corr. Wy. 23 ἀπολιπόντες libri, corr. Bernardakis. || μὴ διαψαύειν libri, corr. Wy.; fortasse pro ὅτι scribendum ὅτε. 24 add. Wy. 32 τριγώνων <ἀνίσων> Rasmus. 33 τὰς addidi. || ἐγκεκλιμένας Bernardakis, ἐκκεκλιμένας libri. 34 ὑπάρχειν codd. BE. 35 ἐπιτυχῶς Wy., ἐμψύχως libri.

τμημάτων ἐπιφανείας, ἴσας ἢ ἀνίσους γινομένας· ἀνισοὶ μὲν γὰρ οὐσαὶ τὸν κῶνον ἀνώμαλον παρῆξουσιν, πολλὰς ἀποχαράξεις λαμβάνοντα βαθμοειδεῖς καὶ τραχύτητας· ἴσων δ' οὐσῶν, ἴσα τμήματα ἔσται, καὶ φανεῖται τὸ τοῦ κυλίνδρου πεπονθῶς ὁ κῶνος, ἐξ ἴσων συγκείμενος
 5 καὶ οὐκ ἀνίσων κύκλων, ὅπερ ἔστιν ἀτοπώτατον. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Δημόκριτον ἀποφαίνων ἀγνοοῦντα „τὰς μὲν ἐπιφανείας, φησί, μήτ' ἴσας εἶναι μήτ' ἀνίσους· ἀνισὰ δὲ τὰ σώματα, τῷ μήτ' ἴσας εἶναι μήτ' ἀνίσους τὰς ἐπιφανείας.“

490 Syrianus in Aristot. Metaphys. (Aristot. Acad. V 911a 28). ὅταν
 10 δὲ λέγωσι (scil. Pythagorei) μονάδα εἶναι εἰδῶν εἶδος τὴν ἀρχηγικὴν αὐτῶν αἰτίαν ἐνδείκνυνται τὴν πάντων ἐν ἑαυτῇ τὰ εἶδη τῶν ἀριθμῶν προειληφύϊαν, ἣν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐν πλήθους οὐκ ὥκνον καλεῖν.

491 Sextus adv. math. X 123. τάξει δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης στάσεως ποιόμεθα τὴν ἐπιχείρησιν, καθ' ἣν πάντα εἰς ἀπειρον τέμνεται. καὶ δὴ οἱ
 15 προσεστώτες αὐτῆς φασὶ τὸ κινούμενον σῶμα ὅφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἄθρονον μεριστὸν ἀνύειν διάστημα, καὶ οὐ τὸ πρῶτον τοῦ διαστήματος πρῶτον ἐπιλαμβάνειν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ μέρει καὶ τὸ δεύτερον τῇ τάξει δεύτερον, ἀλλ' ὅφ' ἐν τῷ ὅλῳ μεριστὸν διάστημα καὶ ἁθρόως διέρχεσθαι.

cf. ibid. 142. πρὸς μὲν οὖν τοὺς εἰς ἀπειρον τέμνεσθαι λέγοντας τὰ
 20 τε σώματα καὶ τοὺς τόπους καὶ τοὺς χρόνους (οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς) ταῦθ' ἤρμοξε λέγειν.

§ 13. De motu.

492 Stobaeus Eclogae I p. 165, 15. Χρυσίππου. Κίνησιν δὲ φησιν εἶναι ὁ Χρυσίππος μεταβολὴν κατὰ τόπον ἢ ὅλῳ ἢ μέρει, ἢ
 25 μεταλλαγὴν ἐκ τόπου ἢ καθ' ὅλον ἢ κατὰ μέρος. Καὶ ἄλλως· κίνησιν μεταλλαγὴν κατὰ τόπον ἢ σχῆμα· φορὰν δὲ μετέωρον κίνησιν ὀξεῖαν, μονὴν δὲ τὸ μὲν οἶον ἀκίνησίαν σώματος, τὸ δ' οἶον σώματος σχέσιν κατὰ ταῦτά καὶ ὡσαύτως νῦν τε καὶ πρότερον. Πολλαχῶς δὲ λέγεσθαι τὴν κίνησιν καὶ τὴν μονήν, διὸ καὶ πολλοὺς καθ' ἕκαστον σημαινόμενον ἀποδίδοσθαι ὅρους. Τὰς δὲ πρώτας κινήσεις εἶναι δύο, τὴν τε εὐθεῖαν καὶ τὴν καμπύλην· διὰ τούτων δὲ πολλαχῶς μιγνυμένων γίνεσθαι πολλὰς κινήσεις καὶ διαφερούσας (Diels Arit. Didymi Epit. phys. fragm. 22).

Sextus adv. math. X 52. καὶ φασιν ὅτι κινήσις ἐστὶ μετάβασις
 35 ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἥτοι ὅλου τοῦ σώματος ἢ τῶν τοῦ ὅλου μερῶν.

493 Sextus adv. math. X 45. καὶ εἶναι μὲν (scil. κίνησιν) — οἱ πλείους τῶν φυσικῶν — — οἷς καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς συναπεγράψαντο.

12 Propter infinitam divisionem unitas est multitudo.
 μὲν add. Diels.

26 trad. μετεώρον, corr. Diels.

25 post κίνησιν

494 Galenus methodi med. I 6 Vol. X p. 46 K. ἐπεὶ δ' ἐξάλλαξιν εἶπον εἶναι τοῦ προϋπάρχοντος τὴν κίνησιν, ἐξαλλάττεται δὲ διχῶς τὸ προϋπάρχον ἢ κατὰ ποιότητα ἢ κατὰ τόπον, ἡ μὲν οὖν κατὰ τόπον ἐξαλλαγὴ αὐτοῦ φορὰ ὀνομάζεται, ἡ δὲ κατὰ ποιότητα μεταβολὴ ἀλλοίωσις· ὥστε εἶναι φορὰν μὲν ἐξάλλαξιν ἢ ὑπάλλαξιν ἢ ἀλλαγὴν ἢ μεταβολὴν τοῦ προϋπάρχοντος τόπον — — ἀλλοίωσιν δὲ ἢ μεταβολὴν κατὰ τὸ ποιοῦν ἢ ἀλλαγὴν τῆς προϋπαρχούσης ποιότητος etc.

495 Galenus de nat. facult. I 2. Vol. II p. 4 K. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἴσασιν, ὅσα περὶ τῆς καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν ἀλλοιώσεως Ἀριστοτέλει τε καὶ μετὰ τοῦτον Χρυσίπῳ γέγραπται, παρακαλέσαι χρὴ τοῖς 10 ἐκείνων αὐτοὺς ὁμιλῆσαι γράμμασιν.

496 Simplicius in Aristot. phys. p. 1320, 19 Diels. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς κατὰ πᾶσαν κίνησιν ἔλεγον ὑπεῖναι τὴν τοπικὴν ἢ κατὰ μεγάλα διαστήματα ἢ κατὰ λόγῳ θεωρητὰ ὑφισταμένην.

497 Simplicius in Aristot. categ. f. 78 A. Πλωτῖνος καὶ οἱ ἄλλοι οἱ 15 ἀπὸ τῆς τῶν Στωϊκῶν συνηθείας εἰς τὴν Ἀριστοτέλους αἵρεσιν μεταφέροντες τὸ κοινὸν τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν εἶναι τὰς κινήσεις.

498 Simplicius in Aristot. categ. f. 78 B. ed. Bas. καὶ τῆς κινήσεως, φησὶν Ἰάμβλιχος, οὐ καλῶς οἱ Στωϊκοὶ ἐπιλαμβάνονται λέγοντες τὸ ἀτελὲς ἐπὶ τῆς κινήσεως εἰρησθαι, οὐχ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνέργεια (ἔστι γὰρ πάντως, 20 φασίν, ἐνέργεια) ἀλλ' ἔχει τὸ πάλιν καὶ πάλιν, οὐχ ἵνα ἀφίκηται εἰς ἐνέργειαν (ἔστι γὰρ ἤδη) ἀλλ' ἵνα ἐργάσῃται πρὸς ἕτερον, ὃ ἔστι μετ' αὐτήν. ταῦτα μὲν οὖν οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι.

499 Simplicius in Aristot. categ. f. 78 B. ed. Bas. Καὶ γὰρ ὅταν οἱ Στωϊκοὶ διαφορὰς γενῶν λέγῳσι τὸ ἐξ αὐτῶν κινεῖσθαι ὡς ἡ μάχαιρα 25 τὸ τέμνειν ἐκ τῆς οἰκείας ἔχει κατασκευῆς (κατὰ γὰρ τὸ σχῆμα καὶ τὸ εἶδος ἡποίησις ἐπιτελεῖται) τὸ δὲ δι' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖν τὴν κίνησιν, ὡς αἱ φύσεις καὶ αἱ ἱατρικαὶ δυνάμεις τὴνποίησιν ἀπεργάζονται (καταβληθὲν γὰρ τὸ σπέρμα ἀναπληροῖ τοὺς οἰκείους λόγους καὶ ἐπισπᾶται τὴν παρακειμένην ὕλην καὶ διαμορφοῖ τοὺς ἐν αὐτῷ λόγους) ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ 30 ποιεῖν, ὃ ἔστι κοινῶς μὲν ἀπὸ ἰδίας ὁρμῆς ποιεῖν, ἕτερον δὲ ἀπὸ λογικῆς ὁρμῆς, ὃ καὶ πλάττειν καλεῖται· τούτου δὲ ἔτι εἰδικώτερον τὸ κατ' ἀρετὴν ἐνεργεῖν.

500 Simplicius in Aristot. categ. f. 210 B. ed. Bas. οἱ μέντοι Στωϊκοὶ διαφέρειν ἀλλήλων ἡγοῦνται τὸ μένειν, τὸ ἡρεμεῖν, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ 35 ἀκίνητεῖν, τὸ ἀκίνητίζειν· μένειν γὰρ ἂν ῥηθῆναι <οὐ> πρὸς ἓνα χρόνον, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐνεστώτα καὶ μέλλοντα· μένειν γὰρ λέγομεν τὸ κατέχον τὸν αὐτὸν τόπον καὶ καθέξον. τὸ γὰρ κατεσχηγὸς μενενημέναι λέγομεν. χρόνῳ μεθὰ δέ, φασί, καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι τῷ μένειν, ὥστε καταχρηστικῶς εἶπεῖν ἂν τινα καὶ ἐπὶ τῶν σώματων τὸ μένειν ἀντὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι. 40 κοινὸν μὲν οὖν πάντων σωμάτων τὸ μένειν, τὸ δὲ ἡρεμεῖν καὶ ἡσυχάζειν, φησί, μήποτε ζῶων εἰσὶ συμπτώματα· λίθος γὰρ οὐκ ἡρεμεῖ. ζῶων δὲ καὶ τὸ ἡσυχάζειν. τὸ ἀκίνητεῖν καὶ ἀκίνητίζειν ἐπὶ τῶν σωμάτων λέγεται, ἃ πέφυκε μὴ κινεῖσθαι, ἀντὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι δὲ λέγεται.

24 Plura huius doctrinae testimonia vide in capite de fato et libero arbitrio. 38 τόπον] χρόνον ed. Bas. || καθ' ἕξιν ed. Bas. 40 τῷ ed. Bas.

§ 14. De loco et inani.

501 Sextus adv. math. X 7. εἴπερ οὖν ἔστιν ἄνω καὶ κάτω καὶ εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ καὶ πρόσω καὶ ὀπίσω, ἔστι τις τόπος· μέρη γὰρ εἰσιν αἱ ἕξ αὐταὶ παρατάξεις τοῦ τόπου, καὶ ἀδύνατόν ἐστὶ τινος τῶν μερῶν
 5 ὑπαρχόντων μὴ οὐχὶ κἀκεῖνο ὑπάρχειν οὐ ἔστι τὰ μέρη. ἔστι δέ γε ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἄνω καὶ κάτω καὶ εἰς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ πρόσω καὶ ὀπίσω· ἔστιν ἄρα τόπος. οὐ μὴν ἄλλ' εἰ ὅπου ἦν Σωκράτης, νῦν ἐστὶν ἄλλος, οἷον Πλάτων ἀποθανόντος Σωκράτους, ἔστιν ἄρα τόπος. ὥς γὰρ τοῦ ἐν τῷ ἀμφορεῖ ὕγρου ἐκκενωθέντος καὶ ἄλλου ἐπεγχυθέντος λέγομεν ὑπάρ-
 10 χεῖν τὸν ἀμφορέα τόπον ὄντα καὶ τοῦ προτέρου καὶ τοῦ ὕστερου ἐπεμβληθέντος ὕγρου, οὕτως εἰ ὃν τόπον κατεῖχε Σωκράτης ὅτ' ἔξη, τοῦτον ἕτερος νῦν κατέχει, ἔστι τις τόπος. καὶ ἄλλως εἰ ἔστι τι σῶμα, καὶ τόπος ἐστίν· <σῶμα γὰρ ἐστὶ τὸ κατέχον τόπον>· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον. πρὸς τούτοις εἰ ὅπου τὸ κοῦφον φύσει φέρεται, ἐκεῖ τὸ βαρὺ φύσει οὐ φέ-
 15 ρεται, ἔστιν ἴδιος τοῦ κούφου καὶ τοῦ βαρέος τόπος· ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον· τὸ ἄρα δεύτερον. τὸ γέ τοι πῦρ, φύσει κοῦφον καθεστώς, ἀνωφόρόν ἐστι, καὶ τὸ ὕδωρ, φύσει βαρὺ τυγχάνον, κάτω βρίθκει, καὶ οὔτε τὸ πῦρ κάτω φέρεται οὔτε τὸ ὕδωρ ἄνω ἔττει. ἔστιν ἄρα ἴδιος τοῦ φύσει κούφου καὶ τοῦ φύσει βαρέος τόπος. ὥσπερ τε εἰ τὸ ἐξ οὗ γίνεταί ἐστι, καὶ τὸ ὑφ'
 20 οὗ τι γίνεταί καὶ τὸ δι' ὃ, οὕτως ὑπάρχον ἂν καὶ τὸ ἐν ᾧ τι γίνεταί· ἔστι δὲ τὸ ἐξ οὗ τι γίνεταί, οἷον ὕλη, καὶ τὸ ὑφ' οὗ, οἷον τὸ αἷτιον, καὶ τὸ δι' ὃ, καθάπερ τὸ τέλος· ἔστιν ἄρα καὶ τὸ ἐν ᾧ τι γίνεταί, τουτέστιν ὁ τόπος. οἳ τε παλαοὶ καὶ τὰ ὅλα διακοσμήσαντες ἀρχὴν τῶν πάντων ὑπέθεντο τόπον, κἀντεῦθεν ὀρμηθεῖς ὁ Ἡσίοδος ἀνεφώνησεν· (Theog. 116sq.)

25 ἦτοι μὲν πρῶτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ,

χάος λέγων τὸν χωρητικὸν τῶν ὅλων τόπον· μὴ ὑποκειμένου γὰρ τούτου οὔτε γῆ οὔτε ὕδωρ οὔτε τὰ λοιπὰ τῶν στοιχείων, οὐχ ὁ σύμπας κόσμος ἐδύνατο συστήναι. κἀν κατ' ἐπίνοιαν δὲ ἅπαντα ἀνέλωμεν, ὁ τόπος οὐκ ἀναί-
 30 ρεθήσεται ἐν ᾧ ἦν τὰ πάντα, ἀλλ' ὑπομένει, τὰς τρεῖς ἔχων διαστάσεις, μῆκος βάθος πλάτος, χωρὶς ἀντιτυπίας· τοῦτο γὰρ ἴδιον ἦν σώματος.

502 Galenus de qualitativibus incorporeis 1 Vol. XIX 464K. ὅτι δὲ κοινόν ἐστι τοῦτο [δηλον] (λέγω δὲ τὸ τριχῇ διαστατόν) σώματός τε καὶ κενοῦ καὶ τόπου, Στωϊκοὺς μὲν ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, ἅτε κενὸν ἀπολιπόν-
 35 τας ἐν τῇ τῶν ὄντων πραγμάτων φύσει, κἀν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦθ' ὑπάρχειν μὴ λέγωσι.

Cf. ibid. 4 p. 474. ὅτι τε μηδὲν εἶναι φασιν ἐν τῷ κόσμῳ κενὸν οἱ Στωϊκοί.

503 Stobaeus Eclogae I p. 161,8 W. Χρυσίππου. Τόπον δ'
 40 εἶναι ὁ Χρυσίππος ἀπεφαίνετο τὸ κατεχόμενον δι' ὅλου ὑπὸ ὕντος ἢ τὸ οἶόν <τε> κατέχεσθαι ὑπὸ ὕντος καὶ δι' ὅλου κατεχόμενον εἴτε ὑπὸ τινὸς <εἴτε> ὑπὸ τινῶν. Ἐὰν δὲ τοῦ οἴου τε κατέχεσθαι ὑπὸ ὕντος

13 σῶμα—τόπον addidi, ut syllogismus staret, ex Aët. I 12, 1 sumpta.

33 δηλον del. Kalbfleisch.

35 πραγμάτων Paris. Suppl. gr. 35, πραγματεία ed. 41 τε add. Diels.

42 εἴτε add. Heeren.

τὸ μὲν κατέχεται, τὸ δὲ μή, τὸ ὅλον <οὔτε> κενὸν ἔσεσθαι οὔτε τόπον, ἕτερον δέ τι οὐκ ὠνομασμένον· τὸ μὲν γὰρ κενὸν τοῖς κενοῖς ἀγγείοις λέγεσθαι παραπλησίως, τὸν δὲ τόπον τοῖς πλήρεσι· χώραν δὲ πότερον τὸ μείζον οἶόντε κατέχεσθαι ὑπὸ ὄντος καὶ οἶον μείζον ἀγγεῖον σώματος ἢ τὸ χωροῦν μείζον σῶμα; Τὸ μὲν οὖν κενὸν ἄπειρον εἶναι λέγεσθαι· τὸ γὰρ ἐκτὸς τοῦ κόσμου τοιοῦτ' εἶναι, τὸν δὲ τόπον πεπερασμένον διὰ τὸ μηδὲν σῶμα ἄπειρον εἶναι. Καθάπερ δὲ τὸ σωματικὸν πεπερασμένον εἶναι, οὕτως τὸ ἀσώματον ἄπειρον, ὃ τε γὰρ χρόνος ἄπειρος καὶ τὸ κενόν. Ὡςπερ γὰρ τὸ μηδὲν οὐδὲν ἐστὶ πέρασ, οὕτως οὐδὲ τοῦ μηδενός, οἷόν ἐστι τὸ κενόν. Κατὰ γὰρ τὴν αὐτοῦ ὑπόστασιν ἄπειρόν ἐστι· περατοῦται δ' αὖ τοῦτο ἐκπληρούμενον· τοῦ δὲ πληροῦντος ἀρθέντος οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ νοῆσαι πέρασ (Diels Arii Didymi Epit. phys. frgm. 25).

504 Aëtius Plac. I 20, 1. Οἱ Στωϊκοὶ . . . διαφέρειν κενόν, τόπον, χώραν· καὶ τὸ μὲν κενὸν εἶναι ἐρημίαν σώματος, τὸν δὲ τόπον τὸ ἐχόμενον ὑπὸ σώματος, τὴν δὲ χώραν τὸ ἐκ μέρους ἐχόμενον, ὥςπερ ἐπὶ τῆς τοῦ οἴνου πιθάνης.

505 Sextus adv. math. X 3. καὶ οἱ Στωϊκοὶ δὲ κενὸν μὲν εἶναι φασὶ τὸ οἶόντε ὑπὸ ὄντος κατέχεσθαι, μὴ κατεχόμενον δέ, ἢ διάστημα ἐρημιον σώματος ἢ διάστημα ἀκαθεκτούμενον ὑπὸ σώματος, τόπον δὲ τὸν ὑπὸ ὄντος κατεχόμενον καὶ ἐξισαζόμενον τῷ κατέχοντι αὐτόν, νῦν ὃν καλοῦντες τὸ σῶμα, καθὼς καὶ ἐκ τῆς μεταλήψεως τῶν ὀνομάτων ἐστὶ συμφανές. χώραν δὲ φασὶν εἶναι διάστημα κατὰ μὲν τι κατεχόμενον ὑπὸ σώματος κατὰ δέ τι ἀκαθεκτούμενον.

Cf. Pyrrh. Hypoth. III 124.

idem adv. math. X 4. ἔνιοι δὲ (scil. Chrysippus cf. 503) χώραν ἔλεξαν ὑπάρχειν τὸν τοῦ μείζονος σώματος τόπον, ὥς ταύτῃ διαφέρειν τοῦ τόπου τὴν χώραν τᾷ ἐκείνῳ μὲν μὴ ἐμφαίνειν μέγεθος τοῦ ἐμπεριεχομένου σώματος (κἂν γὰρ ἐλάχιστον περιέχῃ σῶμα, οὐδὲν ἦτιον τόπος προσαγορεύεται), τὴν δ' ἀξιόλογον ἐμφαίνειν μέγεθος τοῦ ἐν αὐτῇ σώματος.

506 Themistius paraphr. ad Arist. Phys. IV 4 p. 268 Sp. λείπεται τοῖνυν ἡμῖν ὅτι μηδὲ τὸ διάστημα ὁ τόπος ἐστὶν ἀποδειξαι. διάστημα δὲ τὸ μεταξὺ νοούμενον τῶν περάτων τοῦ περιέχοντος, οἶον τὸ μεταξὺ τῆς κοίλης ἐπιφανείας τοῦ κάδου. παλαιὰ μὲν οὖν ἡ δόξα καὶ τοῖς τὸ κενὸν τιθεμένοις προσήκουσα, ἠκολούθησεν δὲ ὁμῶς αὐτῇ καὶ ὁ περὶ Χρύσιππον χορὸς καὶ Ἐπίκουρος ὕστερον.

507 Simplicius in Aristot. categ. f. 91 A ed. Bas. ὁ Ἰάμβλιχος ζητεῖ προῶτον, πότερον αὐτὰ τὰ πράγματα ἐν τόπῳ ὄντα ἀφορίζει τὸν τόπον περὶ αὐτὰ ἢ σὺν αὐτοῖς, ἢ ὁ τόπος ἀφορίζει τὰ πράγματα, ὥς ἂν αὐτὸς αὐτὰ συμπεραίνων, καὶ φησὶν ὅτι „εἰ μὲν, ὥς οἱ Στωϊκοὶ λέγουσι, παρφυρίσταιτο

1 οὔτε add. Canterus. 2 ἔσται οὔτε τόπος libri, corr. Usener. αἰτίοις et mox αἴτιον libri, corr. Canterus. 10 δὲ libri, οὐδέ Usener. 28 τὴν χώραν Bk., τὸν τόπον libri.

τοῖς σώμασιν ὁ τόπος, καὶ τὸν ὄρον ἀπ' αὐτῶν προσλαμβάνει τὸν μέχρι το-
σοῦδε καθ' ὅσον συμπληροῦται ὑπὸ τῶν σωμάτων. εἰ μέντοι etc."

508 Simplicius in Aristot. Phys. p. 571, 22. ἢ γὰρ τὸ εἶδος τοῦ ἐν
τόπῳ ἢ τὴν ὕλην αὐτοῦ ἢ τὸ διάστημα τὸ μεταξὺ τῶν ἐσχάτων τοῦ περι-
έχοντος τὸν τόπον ἀνάγκη εἶναι (ὅ τινες καὶ τῶν προτέρων ὡς οἱ περὶ Δη-
μόκριτον καὶ τῶν ὑστέρων ὡς οἱ περὶ Ἐπίκουρον καὶ οἱ Στωϊκοί, τινὲς
δὲ καὶ κατὰ Πλάτωνα τοῦτο τὸν τόπον εἶναι ἐνόμισαν) ἢ τὰ ἔσχατα τοῦ
περιέχοντος. — τὸ δὲ διάστημα τοῦτο οἱ μὲν περὶ Δημόκριτον καὶ Ἐπί-
κουρον κενὸν εἶναι λέγουσιν οὕτως ὥστε ποτὲ μὲν πληροῦσθαι σώματος ποτὲ
10 δὲ καὶ κενὸν ἀπολείπεσθαι, οἱ δὲ Πλατωνικοὶ καὶ οἱ Στωϊκοὶ εἶναι μὲν
ἄλλο παρὰ τὰ σώματά φασιν, αἰεὶ δὲ σῶμα ἔχειν, ὡς μηδέποτε κενὸν
ἀπολείπεσθαι.

§ 15. De tempore.

509 Stobaeus Eclogae I. p. 106, 5.W. (Arii Did. fr. 26 Diels).
15 Χρυσίππου· Ὁ δὲ Χρύσιππος χρόνον εἶναι κινήσεως διάστημα, καθ'
ὃ ποτὲ λέγεται μέτρον τάχους τε καὶ βραδύτητος· ἢ τὸ παρακολουθοῦν
διάστημα τῇ τοῦ κόσμου κινήσει, καὶ κατὰ μὲν τὸν χρόνον κινεῖσθαι
τε ἕκαστα καὶ εἶναι· εἰ μὴ ἄρα διττὸς λέγεται ὁ χρόνος, καθάπερ ἢ τε
γῆ καὶ ἡ θάλαττα καὶ τὸ κενόν, τὰ τε ὅλα καὶ τὰ μέρη τὰ αὐτῶν.
20 Ὡσπερ δὲ τὸ κενὸν πᾶν ἄπειρον εἶναι πάντη, καὶ τὸν χρόνον πάντα
ἄπειρον εἶναι ἐφ' ἑκάτερα· καὶ γὰρ τὸν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλ-
λοντα ἄπειρον εἶναι. Ἐμφανέστατα δὲ τοῦτο λέγει, ὅτι οὐδεὶς ὅλως
ἐνίσταται χρόνος. Ἐπεὶ γὰρ εἰς ἄπειρον ἡ τομὴ τῶν συνεχόντων ἐστί,
κατὰ τὴν διάρρῃσιν ταύτην καὶ πᾶς χρόνος εἰς ἄπειρον ἔχει τὴν το-
25 μὴν· ὥστε μηθένα κατ' ἀπαρτισμὸν ἐνεστάναι χρόνον, ἀλλὰ κατὰ πλά-
τος λέγεσθαι. Μόνον δ' ὑπάρχειν φησὶ τὸν ἐνεστώτα, τὸν δὲ παρω-
χημένον καὶ τὸν μέλλοντα ὑφεστάναι μὲν, ὑπάρχειν δὲ οὐδαμῶς φησιν,
ὡς καὶ κατηγορήματα ὑπάρχειν λέγεται μόνον τὰ συμβεβηκότα, οἷον τὸ
περιπατεῖν ὑπάρχει μοι ὅτε περιπατῶ, ὅτε δὲ κατακέκλιμαι ἢ κάθῃμαι
30 οὐχ ὑπάρχει (lacunam signif. Meineke).

Ad definitionem temporis initio prolatam cf. Phil. de incorrupt.
mund. p. 238, 5 B. ὥστ' εὐθυβόλως ἀποδεδόσθαι πρὸς τῶν εἰωθότων
τὰ πράγματα ὀρίξεσθαι χρόνον διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως
ibid. 11. διάστημα δὲ κοσμικῆς κινήσεως ἐδείχθη ὁ χρόνος ὢν. ibid. 13.
35 τάχα τις εὐρησιλογῶν Στωϊκὸς ἔρει, τὸν χρόνον ἀποδεδόσθαι διάστημα
τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως οὐχὶ τοῦ νῦν διακεκοσμημένου μόνον ἀλλὰ
καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐκπύρῳσιν ὑπονοουμένου.

510 Simplicius in Aristot. categ. f. 88Z. ed. Bas. τῶν δὲ Στωϊκῶν
Ζήνων μὲν πάσης ἀπλῶς κινήσεως διάστημα τὸν χρόνον εἶπε· Χρύσιπ-

2 συμπληροῦνται ed. Bas. 4 τὴν ὕλην scripsi, ἡ ὕλη libri. 15 καθ' ὃν
libri, corr. Heeren. 27 φησιν scripsi, εἰσὶν libri. 39 Cf. I n. 93.

πος δὲ διάστημα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως· οὐ γὰρ δύο ὅρους εἰς ταὐτὸν συνάπτει, ἀλλ' ἓνα ὁρισμὸν ποιεῖται καὶ ἰδιάζοντα τοῦτον παρὰ τὰς τῶν ἄλλων ἀποφάσεις.

511 Philo de mundi opificio § 26 Vol. I p. 8, 7 Wendl. χρόνος γὰρ οὐκ ἦν πρὸ κόσμου ἀλλ' ἢ σὺν αὐτῷ γέγονεν ἢ μετ' αὐτόν. Ἐπεὶ γὰρ διά- 5 στήμα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως ἐστὶν ὁ χρόνος, προτέρα <δὲ> τοῦ κινουμένου κινήσεις οὐκ ἂν γένοιτο, ἀλλ' ἀναγκαῖον αὐτὴν ἢ ὕστερον ἢ ἕμα συνίστασθαι, ἀναγκαῖον ἄρα καὶ τὸν χρόνον ἢ ἰσῆλικά κόσμου γεγονέναι ἢ νεώτερον ἐκείνου.

512 Philo quod deus sit immut. § 31 Vol. II p. 63, 3 Wendl. δη- 10 μιουργὸς δὲ καὶ χρόνον θεός· καὶ γὰρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πατὴρ· πατὴρ δὲ χρόνου κόσμος, τὴν κίνησιν αὐτοῦ γένεσιν ἀποφήνας ἐκείνου.

513 Sextus adv. math. X 170. καὶ δὴ τινὲς φασὶ χρόνον εἶναι διά- στήμα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως.

514 Aëtius Plac. I 22, 7. Οἱ πλείους τῶν Στωϊκῶν (χρόνου οὐσίαν) 15 αὐτὴν τὴν κίνησιν.

515 Plutarchus quaest. Plat. 8, 4 p. 1007a. ῥητέον οὖν τοὺς ὑπὸ τούτων ταραττομένους δι' ἄγνοιαν οἶεσθαι τὸν χρόνον „μέτρον εἶναι κινήσεως καὶ ἀριθμὸν κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον“ ὡς Ἀριστοτέλης εἶπεν, ἢ „τὸ ἐν κινήσει ποσόν“ ὡς Σπεύσιππος, ἢ „διάστημα κινήσεως“ ἄλλο δ' οὐδέν, 20 ὡς ἔνιοι τῶν Στωϊκῶν ἀπὸ συμβεβηκότος ὁριζόμενοι, τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν οὐ συνορῶντες.

516 Simplicius in Aristot. phys. p. 700, 16 Diels. ἄδηλον οὖν καὶ τὸ τί ἐστὶν (scil. ὁ χρόνος), εἶπερ οἱ μὲν τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν καὶ περι- 25 φορὰν τὸν χρόνον εἶναι φασιν, — — οἱ δὲ τὴν σφαιρὰν αὐτὴν τοῦ οὐρα- νοῦ, ὡς τοὺς Πυθαγορείους ἱστοροῦσι λέγειν οἱ παρακούσαντες ἴδως τοῦ Ἀρχύτου λέγοντος καθόλου τὸν χρόνον διάστημα τῆς τοῦ παντὸς φύσεως, ἢ ὡς τινες τῶν Στωϊκῶν ἔλεγον· οἱ δὲ τὴν κίνησιν ἀπλῶς.

517 Plutarchus de comm. not. ep. 41 p. 1081f. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ περὶ τῶν Μερῶν τίθῃσι „τοῦ ἐνεστηκό- 30 τος χρόνου τὸ μὲν μέλλον εἶναι, τὸ δὲ παρεληλυθός.“

518 Plutarchus de comm. not. ep. 41 p. 1081f. Χρύσιππος δὲ βουλόμενος φιλοτεχνεῖν περὶ τὴν διαίρεσιν, ἐν μὲν τῷ περὶ τοῦ Κενοῦ καὶ ἄλλοις τισὶ „τὸ μὲν παρωχημένον τοῦ χρόνου καὶ τὸ μέλλον οὐχ ὑπάρχειν ἀλλ' ὑφεστηκέναι φησί, μόνον δὲ ὑπάρχειν τὸ 35 ἐνεστηκός.“

519 Plutarchus de comm. not. ep. 41 p. 1081c. παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι χρόνον εἶναι μέλλοντα καὶ παρωχημένον, ἐνεστώτα δὲ μὴ εἶναι χρόνον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄρτι καὶ τὸ πρῶν ὑφεστάναι, τὸ δὲ νῦν ὅλως μηδὲν εἶναι. καὶ μὴν τοῦτο συμβαίνει τοῖς Στωϊκοῖς ἐλάχιστον χρόνον μὴ ἀπολείπονσι 40 μηδὲ τὸ νῦν ἀμερὲς εἶναι βουλομένοις, ἀλλ' ὅ,τι ἂν τις ὡς ἐνεστώτος οἴηται λαβὼν διανοεῖσθαι, τούτου τὸ μὲν μέλλον, τὸ δὲ παρωχημένον εἶναι φάσκουσιν.

520 Diogenes Laërt. VII 140 (postquam de inani incorporeo locutus

6 δὲ add. ex Eus. 8 καὶ om. codd. FGH. || τοῦ κόσμου γενέσθαι codd. ABP. 12 αὐτοῦ H² αὐτοῦ G.

est) εἶναι δὲ καὶ ταῦτα ἀσώματα ὅμοια, ἔτι δὲ καὶ τὸν χρόνον ἀσώματον, διάστημα ὄντα τῆς τοῦ κόσμου κινήσεως. τούτου δὲ τὸν μὲν παρωχηκότα καὶ τὸν μέλλοντα ἀπείρους, τὸν δὲ ἐνεστῶτα πεπερασμένον.

521 Proclus in Platonis Timaeum p. 271 D. ἔτι δὲ κἀκεῖνο ληπτέον ἀπὸ τῶν προειρημένων, ὅτι πολλοῦ δεῖ τοιοῦτον ὑπονοῆσαι τὸν χρόνον ὁ Πλάτων οἷον οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὑπέλαβον ἢ τῶν ἐκ τοῦ Περιπάτου πολλοί, οἱ μὲν κατ' ἐπίνοιαν ψιλὴν αὐτὸν συνιστάντες ἀμενηνὸν καὶ ἔγγιστα τοῦ μὴ ὄντος· ἐν γὰρ ἦν τῶν παρ' αὐτοῖς ἀσωμάτων ὁ χρόνος, ἃ δὲ καταπεφρόνηται παρ' αὐτοῖς ὥς ἀδρανῆ καὶ οὐκ ὄντα καὶ ἐν ἐπινοίαις ὑφιστά-
10 μενα ψιλαῖς· οἱ δὲ συμβεβηκὸς τῆς κινήσεως λέγοντες.

1 ταῦτα cum non habeat, quo referatur, scribendum videtur: τὰ λεκτὰ et mox ὁμοίως. antea de inani incorporeo locutus erat.

Physica II.

De mundo.

§ 1. Differre inter se τὸ πᾶν et τὸ ὅλον.

522 Aëtius Plac. II 1, 7. Οἱ Στωϊκοὶ διαφέρειν τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον· πᾶν μὲν γὰρ εἶναι τὸ σὺν τῷ κενῷ τῷ ἀπειρῷ, ὅλον δὲ χωρὶς τοῦ 5 κενοῦ τὸν κόσμον.

523 Achilles Isagoge 5 p. 129 Petav. Uranol. τὸ δὲ πᾶν τοῦ ὅλου παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς διαφέρει. ὅλον μὲν γὰρ λέγουσι τὸν κόσμον· πᾶν δὲ μετὰ τοῦ κενοῦ.

524 Sextus adv. math. IX 332. καὶ δὴ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς 10 φιλόσοφοι διαφέρειν ὑπολαμβάνουσι τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν· ὅλον μὲν γὰρ εἶναι λέγουσι τὸν κόσμον, πᾶν δὲ τὸ σὺν τῷ κόσμῳ ἔξωθεν κενόν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν ὅλον πεπερασμένον εἶναι, πεπερασταὶ γὰρ ὁ κόσμος, τὸ δὲ πᾶν ἄπειρον, τοιοῦτον γὰρ τὸ ἐκτὸς τοῦ κόσμου κενόν.

[336. οἱ δὲ Στωϊκοὶ οὔτε ἕτερον τοῦ ὅλου τὸ μέρος οὔτε τὸ αὐτό φασιν 15 ὑπάρχειν· ἡ γὰρ χεὶρ οὔτε ἡ αὐτὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐστίν, οὐ γὰρ ἐστὶν ἄνθρωπος, οὔτε ἐτέρα παρὰ τὸν ἄνθρωπον· σὺν αὐτῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος νοεῖται ἄνθρωπος.]

525 Plutarchus de comm. not. cp. 30 p. 1073d. καθόλου μὲν ἀτο- 20 πον καὶ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν εἶναι μὲν τι, μὴ ὂν δ' εἶναι· καὶ <ἄλλα δ'> εἶναι μὲν, οὐκ ὄντα δὲ εἶναι λεγόντων, ἀτοπώτατόν ἐστι τὸ ἐπὶ τοῦ παντός λεγόμενον. κενὸν γὰρ ἄπειρον ἔξωθεν τῷ κόσμῳ περιθέντες οὔτε σῶμα τὸ πᾶν οὔτ' ἀσώματον εἶναι λέγουσιν. ἔπεται δὲ τούτῳ τὸ μὴ ὂν εἶναι τὸ πᾶν· ὄντα γὰρ μόνα τὰ σώματα καλοῦσιν, ἐπειδὴ ὄντος τὸ ποιεῖν τι καὶ πάσχειν, τὸ δὲ πᾶν οὐκ ὂν ἐστίν· ὥστε οὔτε τι ποιήσει οὔτε τι πείσεται τὸ 25 πᾶν. p. 1074a. ὥστ' ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς ὅπερ λέγουσι μήτε μένον εἶναι τὸ πᾶν μήτε κινούμενον ibid. 6. τὸ πᾶν ὁμολογοῦντες μήτ' ἔμψυχον εἶναι μήτ' ἄψυχον ibid. οὔτοι δὲ τέλειον οὐ φασιν εἶναι τὸ πᾶν· ὠρισμένον γάρ τι τὸ τέλειον, τὸ δὲ πᾶν ὑπ' ἀπειρίας ἀόριστον· οὐκοῦν ἐστι τι κατ' αὐτούς, ὃ μήτ' ἀτελὲς μήτε τέλειόν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν οὔτε μέ- 30 ρος ἐστὶ τὸ πᾶν· οὐδὲν γὰρ αὐτοῦ μεῖζον· οὔθ' ὅλον, ὥς αὐτοὶ λέγουσι. τεταγμένου γὰρ τὸ ὅλον κατηγορεῖσθαι, τὸ δὲ πᾶν δι' ἀπειρίαν καὶ

5 κενῷ ἄπειρον libri Plut., recta lect. apud. Cyrillum c. Iul. II p. 4613.
12 scribendum: πᾶν δὲ σὺν τῷ κόσμῳ τὸ ἔξωθεν κενόν. 20 ἄλλα δ' addidi.
25 οὔτε Rasmus, οὐδὲ libri post ποιήσει. 26 μόνον libri BE.

ἀόριστον εἶναι καὶ ἄτακτον. αἷτιον τοίνυν οὔτε τοῦ παντός ἕτερόν ἐστι, τῷ μὴδὲν εἶναι παρὰ τὸ πᾶν ἕτερον, οὔτ' ἄλλου τὸ πᾶν ἄλλ' οὐδ' ἑαυτοῦ. ποι-
εῖν γὰρ οὐ πέφυκε, τῷ δὲ ποιεῖν τὸ αἷτιον νοεῖται.

§ 2. Duae notiones vocabuli κόσμος.

5 **526** Diogenes Laërt. VII 137. λέγουσι δὲ κόσμον τριχῶς· αὐτόν τε τὸν θεὸν τὸν ἐκ τῆς ἀπάσης οὐσίας ἰδίως ποίον, ὃς δὴ ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγέννητος, δημιουργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως, κατὰ χρόνων ποιάς περιόδους ἀναλίσκων εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν καὶ πάλιν ἐξ αὐτοῦ γεννῶν.
138. καὶ αὐτὴν δὲ τὴν διακόσμησιν [τῶν ἀστέρων] κόσμον εἶναι λέγουσι.
10 καὶ τρίτον τὸ συνεστηκὸς ἐξ ἁμφοῖν.

527 Stobaeus Eclogae I. p. 184, 8 W. Χρυσίππου. Κόσμον δ' εἶναί φησιν ὁ Χρυσίππος σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων· ἢ τὸ ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων σύστημα καὶ ἐκ τῶν ἔνεκα τούτων γεγονότων. Λέγεται δ' ἑτέρως κόσμος ὁ θεός, καθ' ὃν
15 ἡ διακόσμησις γίνεται καὶ τελειοῦται. Τοῦ δὲ κατὰ τὴν διακόσμησιν λεγομένου κόσμου τὸ μὲν εἶναι περιφερόμενον περὶ τὸ μέσον, τὸ δ' ὑπομένον· περιφερόμενον μὲν τὸν αἰθέρα, ὑπομένον δὲ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς ὕγρα καὶ τὸν ἀέρα. Τὸ γὰρ τῆς πάσης οὐσίας πυκνό-
20 ὄστημα, τοῦτο δὲ καλεῖσθαι γῆν. Περὶ δὲ ταύτην τὸ ὕδωρ περικεχύ-
σθαι σφαιρικῶς, ὁμαλωτέραν τὴν ἰσχὺν διειληγός. Τῆς γὰρ γῆς ἑξο-
χὰς τινὰς ἐχούσης ἀνωμάλους διὰ τοῦ ὕδατος εἰς ὕψος ἀνηγούσας, ταύτας δὴ νήσους καλεῖσθαι· τούτων δὲ τὰς ἐπὶ πλεῖον διηκούσας ἡπείρους προσηγορεῦσθαι ὑπ' ἀγνοίας τοῦ περιέχεσθαι καὶ ταύτας
25 πελάγεσι μεγάλοις. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος τὸν ἀέρα ἐξηφθαι καθάπερ ἐξαπμισθέντα, καὶ περικεχύσθαι σφαιρικῶς· ἐκ δὲ τούτου τὸν αἰθέρα ἀραιότατον ὄντα καὶ εἰλικρινέστατον. Τὸν μὲν οὖν κατὰ τὴν διακό-
σμησιν λεγόμενον κόσμον εἰς ταύτας διακεκρίσθαι τὰς φύσεις· τὸ δὲ περιφερόμενον αὐτῷ ἐγκυκλίως αἰθέρα εἶναι, ἐν ᾧ τὰ ἄστρα καθίδρου-
30 ται, τὰ τε ἀπλανῆ καὶ τὰ πλανώμενα, θεῖα τὴν φύσιν ὄντα καὶ ἔμ-
ψυχα καὶ διοικούμενα κατὰ τὴν πρόνοιαν. Τῶν μὲν οὖν ἀπλανῶν ἀστέρων ἀκατάληπτον εἶναι τὸ πλῆθος, τὰ δὲ πλανώμενα ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν εἶναι, πάντα δὲ τὰ πλανώμενα ταπεινότερα τῶν ἀπλανῶν. Τετάρχθαι δὲ τὰ μὲν ἀπλανῆ ἐπὶ μιᾷς ἐπιφανείας, ὥς καὶ ὁράται. τὰ

7 ἀγέννητος BPF. || περίοδον B. 9 τῶν ἀστέρων seclusi. || λέγουσι om. B in lacuna. 14 δ' ἕτερος vel δεύτερος libri, corr. Diels. 17 μὲν Canterus καὶ libri. 21 χύσειν coni. Usener, φύσει Diels dubitanter pro ἰσχύν. 23 δὴ Wachsm., δὲ libri. 26 σφαιρικῶς post ἐξαπμισθέντα libri, transposuit Diels. 27 ὄντα Mein., τε trad. 29 αὐτῷ Mein., αὐτοῦ vel αὐτούς libri. || καθι-
δρῶσθαι Usener.

δὲ πλανώμενα ἐπ' ἄλλης καὶ ἄλλης σφαίρας· περιέχεσθαι δὲ πάσας τὰς τῶν πλανωμένων ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας. Τῶν δὲ πλανωμένων ὑψηλοτάτην εἶναι μετὰ τὴν <τῶν> ἀπλανῶν τὴν τοῦ Κρόνου, μετὰ δὲ ταύτην τὴν τοῦ Διός, εἶτα τὴν τοῦ Ἄρεος, ἐφεξῆς δὲ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ καὶ μετ' αὐτὴν τὴν τῆς Ἀφροδίτης, εἶτα τὴν τοῦ ἡλίου, 5 ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν τῆς σελήνης, πλησιάζουσιν τῷ ἄερι. Διὸ καὶ ἀερωδεστέραν φαίνεσθαι καὶ μάλιστα διατείνειν τὴν ἀπ' αὐτῆς δύναμιν εἰς τὰ περιγεία. Ὑπὸ δὲ τὴν σελήνην τὴν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φερομένου ἄερος, εἶτα τὴν <τοῦ> ὕδατος, τελευταίαν δὲ τὴν τῆς γῆς, περὶ τὸ μέσον σημείου τοῦ κόσμου κειμένης, ὃ δὴ τοῦ παντός ἐστι κάτω, ἄνω 10 δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ κύκλῳ πάντα (Diels Arii Didymi Epit. phys. frgm. 31).

528 Arius Didymus apud Eusebium praep. evang. XV 15 p. 817, 6. Ὅλον δὲ τὸν κόσμον σὺν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι προσαγορεύουσι θεόν· τοῦτον δὲ ἓνα μόνον εἶναι φασὶ καὶ πεπερασμένον καὶ ζῶον καὶ αἰδίδιον καὶ θεόν. 15 ἐν γὰρ τούτῳ πάντα περιέχεσθαι τὰ σώματα, κενὸν δὲ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν αὐτῷ. τὸ γὰρ ἐκ πάσης τῆς οὐσίας ποιοῦν προσαγορεύεσθαι <θεόν, οὐ> τὸ κατὰ τὴν διακόσμησιν τὴν τοιαύτην διάταξιν ἔχον. διὸ κατὰ μὲν τὴν προτέραν ἀπόδοσιν αἰδίδιον τὸν κόσμον εἶναι φασὶ, κατὰ δὲ τὴν διακόσμησιν γενητὸν καὶ μεταβλητὸν κατὰ περιόδους ἀπείρους γεγονυίας τε καὶ ἐσομένας. 20 καὶ τὸ μὲν ἐκ τῆς πάσης οὐσίας ποιοῦν κόσμον αἰδίδιον εἶναι καὶ θεόν. λέγεσθαι δὲ κόσμον <καὶ> σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἄερος καὶ γῆς καὶ θαλάττης καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς φύσεων· λέγεσθαι δὲ κόσμον καὶ τὸ οἰκητήριον θεῶν καὶ ἀνθρώπων <καὶ τὸ ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων> καὶ τῶν ἔνεκα τούτων γενομένων σύστημα. ὃν γὰρ τρόπον πόλις λέγεται διχῶς τό τε οἰκητήριον καὶ τὸ ἐκ τῶν 25 ἐνοικούντων σὺν τοῖς πολίταις σύστημα, οὕτω καὶ ὁ κόσμος οἶονεὶ πόλις ἐστὶν ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων συνεστῶσα, τῶν μὲν θεῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων, τῶν δ' ἀνθρώπων ὑποτεταγμένων. κοινωνίαν δ' ὑπάρχειν πρὸς ἀλλήλους διὰ τὸ λόγου μετέχειν, ὅς ἐστι φύσει νόμος· τὰ δ' ἄλλα πάντα γεγονέναι τούτων ἔνεκα. οἷς ἀκολούθως νομιστέον προνοεῖν τῶν ἀνθρώπων τὸν 30 τὰ ὅλα διοικοῦντα θεόν, εὐεργετικὸν ὄντα καὶ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον δίκαιόν τε καὶ πάσας ἔχοντα τὰς ἀρετάς. διὸ δὴ καὶ Ζεὺς λέγεται ὁ κόσμος, ἐπειδὴ τοῦ ζῆν αἵτιος ἡμῖν ἐστι. καθ' ὅσον δὲ εἰρομένῳ λόγῳ πάντα διοικεῖ ἀπαραβάτως ἐξ αἰδίου, προσονομάζεσθαι εἰμαρμένην· Ἀδράστειαν δὲ ὅτι οὐδὲν 35 ἔστιν αὐτὸν ἀποδιδράσκειν· πρόνοιαν δ' ὅτι πρὸς τὸ χρήσιμον οἰκονομεῖ ἕκαστα (frgm. 29 Arii Did. epit. p. 464, 9 Diels).

529 Cleomedes Circul. doct. I cp 1 p. 1 Bake. Τοῦ κόσμου πολλὰ ὥς λεγομένου ὃ νῦν ἡμῖν λόγος ἐνεστηκὼς περὶ τοῦ κατὰ τὴν διακόσμησιν ἐστίν· ὃν ὀρίζονται οὕτω. Κόσμος ἐστὶ σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων. Οὗτος δὲ πάντα μὲν τὰ σώματα ἐμπεριέχει, οὐδε- 40 νὸς ἀπλῶς ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπάρχοντος, ὥς ἐν ἐτέροις δέκνυνται.

1 ἀπ' libri, corr. Heeren. || φορὰς libri, corr. Diels. 3 τῶν add Mein: 8 ὑπ' αὐτοῦ corrupta, vid. Diels in adn. 9 τοῦ add. Diels. 10 κειμένην libri, corr. Heeren. 17 θεόν, οὐ supplevi. 22 καὶ add. Heine. 24 καὶ τὸ—ἀνθρώπων addidi, ἢ τὸν—ἀνθρώπων Diels, coll. Stob. ed. I 21, 5. 25 σύστημα scripsi, συνεστῶτα libri.

§ 3. *Mundus est unus.*

530 Aëtius Plac. I 5, 1 G. 32 E. XV 33. *Οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἓνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὴ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι καὶ τὸ σωματικόν.*

531 Diogenes Laërt. VII 143. *ὅτι τε εἷς ἐστὶ (scil. ὁ κόσμος) Ζήνων τέ φησιν ἐν τῷ περὶ τοῦ ὅλου καὶ Χρύσιππος.*

532 Philo de migrat. Abrah. § 180 Vol. II p. 303, 18 Wendl. (Moses). *ἓνα καὶ γενητὸν ἀποφηνάμενος τὸν κόσμον εἶναι. γενομένου γὰρ καὶ ἑνὸς ὑπάρχοντος εὐλογον τὰς γε στοιχειώδεις οὐσίας ὑποβεβλήσθαι τοῖς ἀποτελου-
10 μένοις τὰς αὐτὰς ἅπασι κατὰ μέρος, καθάπερ ἐπὶ σωμάτων συμβέβηκε τῶν ἡνωμένων ἀλληλουχεῖν (In antecedentibus Chaldaeorum disciplina enarratur: τὰ ἐπίγεια τοῖς μετεώροις καὶ τὰ οὐράνια τοῖς ἐπὶ γῆς ἀρμοζόμενοι καὶ ὥσπερ διὰ μουσικῆς λόγων τὴν ἐμμελεστάτην συμφωνίαν τοῦ παντὸς ἐπιδεικνύμενοι τῇ τῶν μερῶν πρὸς ἄλληλα κοινωνίᾳ καὶ συμπαθείᾳ, τόποις μὲν διεzeugμέ-
15 νων, συγγενείᾳ δὲ οὐ διωκισμένων· οὗτοι τὸν φαινόμενον τοῦτον κόσμον ἐν τοῖς οὖσιν ὑπετόπησαν εἶναι μόνον, ἢ θεὸν ὄντα αὐτὸν ἢ ἐν αὐτῷ θεὸν περιέχοντα, τὴν τῶν ὅλων ψυχὴν, εἰμαρμένην τε καὶ ἀνάγκην θεοπλαστήσαν-
τες etc.).*

533 Proclus in Platonis Timaeum p. 138 E, (ὁ Πλάτων ἀπέφηνε)
20 *ὅτι εἷς ὁ κόσμος ἀπὸ τῆς τοῦ παραδείγματος μονώσεως. καὶ ἔτι τοὺς ὕλικούς παρητήσατο τρόπους τῆς ἐπιχειρήσεως. οὔτε γὰρ ἀπὸ τῆς ὕλης ὅτι μία, ὥς Ἀριστοτέλης, ἀπέδειξεν, ἢ ἀπὸ τοῦ ὠρίσθαι τοὺς κατὰ φύσιν τόπους, οὔτε ἀπὸ τοῦ ἡνωθῆναι τὴν οὐσίαν, τουτέστι τὴν ὕλην σῶμα οὔσαν, ὥς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς.*

§ 4. Finitum esse mundum et unitum, sed circumdatum inani infinito.

534 Cleomedes Circul. doctr. I ep. 1 p. 1 Bake. *Οὐ μὲν ἄπειρός γε, ἀλλὰ πεπερασμένος ἐστίν (ὁ κόσμος), ὥς τοῦτο δηλὸν ἐκ τοῦ ὑπὸ φύσεως αὐτὸν διοικεῖσθαι. Ἀπείρου μὲν γὰρ οὐδενὸς φύσιν εἶναι δυνατόν· δεῖ γὰρ
30 κατακρατεῖν τὴν φύσιν οὐτινὸς ἐστίν. Ὅτι δὲ φύσιν ἔχει τὴν διοικοῦσαν αὐτόν, γνώριμον, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν· ἔπειτα ἐκ τῆς τῶν γινομένων τάξεως· τρίτον ἐκ τῆς συμπαθείας τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν πρὸς ἄλληλα· τέταρτον ἐκ τοῦ ἕκαστα πρὸς τι πεποιθῆσθαι· καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ πάντα μεγαλωφελεστάτας παρέχεσθαι τὰς χρείας· ἅπερ ἴδια καὶ τῶν ἐπὶ
35 μέρους φύσεων ἐστίν· ὥστε φύσιν ἔχων τὴν διοικοῦσαν, αὐτὸς μὲν πεπερασ-
σται ἀναγκάως.*

535 Simplicius in Aristot. de caelo p. 1286 Karsten. p. 284, 28 Heibg. *οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔξω τοῦ οὐρανοῦ κενὸν εἶναι βουλόμενοι διὰ τοιαύτης αὐτὸ κατασκευάζουσιν ὑποθέσεως. ἔστω, φασίν, ἐν τῷ ἐσχάτῳ τῆς ἀπλα-
40 νοῦς ἐστῶτά τινα ἐκτείνειν πρὸς τὸ ἄνω τὴν χεῖρα· καὶ εἰ μὲν ἐκτείνει, λαμβάνουσιν ὅτι ἔστι τι ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ εἰς ὃ ἐξέτεινεν, εἰ δὲ μὴ δύναται*

ἐκτεῖναι, ἔσται τι καὶ οὕτως ἐκτός τὸ κωλύσαν τὴν τῆς χειρὸς ἔκτασιν. καὶ πρὸς τῷ πέρατι πάλιν ἐκείνου· σὰς ἐκτείνῃ, ὁμοία ἢ ἐρώτησις· εἶναι γὰρ δειχθήσεται καὶ ἐκείνου τι ἐκτός ὄν.

idem p. 129a. p. 285. 28 Heibg. (ex Alexandro Aphrod.). ἔστω γάρ, εἰ δυνατόν, ἐκτός τοῦ κόσμου κενόν· τοῦτο δὲ ἦτοι πεπερασμένον ἔστιν ἢ ἄπειρον. — — εἰ δὲ ἄπειρον εἴη, ὥσπερ Χρυσίππῳ δοκεῖ, κενὸν δὲ τοῦτο φασὶ διάστημα, ὃ οἶόν τε ὄν σῶμα δέξασθαι μὴ δέδεκται, τῶν δὲ πρὸς τι ἀναγκαῖον, εἰ θάτερον ἔστι, καὶ θάτερον εἶναι, εἰ ἔστι τὸ οἶόν τε δέξασθαι, εἴη ἂν καὶ τὸ δεχθῆναι δυνάμενον ἢ ἐνδέχεται εἶναι· σῶμα δὲ οὔτε αὐτοὶ λέγουσιν οὔτε ἔστιν ἄπειρον, ὃ οἶόν τε ἔστι δεχθῆναι ὑπὸ τοῦ ἀπείρου κενοῦ· οὐδ' ἄρα τὸ οἶόν τε δέξασθαι ἔστιν αὐτό.

536 Alexander Aphrod. Quaest. III 12 p. 101, 10 Bruns. ὁ λόγος <ὃ> δεικνύει θέλων ἄπειρον τὸ ὄν διὰ τοῦ τὸν ὑποτεθέντα εἶναι ἐν τῷ τοῦ κόσμου πέρατι ἦτοι ἐκτενεῖν ἐπέκεινα τοῦ κόσμου τὴν χεῖρα ἢ δι' ὅτι δὴ 15 κωλυθήσεται, ἀμφοτέρως δὲ ἔσεσθαι τι ἐκτός τοῦ κόσμου· ἢ γὰρ τὸ κωλύον ἐκτός ἐστιν, ἢ ἐν ᾧ ἔσται τὸ ἐκτεινόμενον, τὴν πιθανότητα ἔχει παρὰ τῆς φαντασίας τε καὶ αἰσθήσεως, ὥσπερ καὶ ὁ λέγων πᾶν τὸ πεπερασμένον παρὰ τι περαινεν.

ibid. p. 106, 10. οἱ δὲ τὸ κενὸν εἶναι τιθέμενοι οὐδὲν ἄλλο ἢ τρεῖς 20 διαστάσεις ἐν ὑπάρξει λαμβάνουσιν εἶναι χωρὶς ὕλης, ὃ λέγοντες εἶναι δεκτικὸν σωμάτων, οὐδὲν ἄλλ' ἢ διάστημα διαστήματός φασιν εἶναι δεκτικόν.

537 Cleomedes Circul. doct. I cp. 1 p. 2sq. Ὅτι δὲ ἔστι κενὸν διὰ βραχέων ὑπομνήσομεν (Dein plura argumenta profert, quorum maxime notandum hoc p. 4:) Εἰ δὲ καὶ εἰς πῦρ ἀναλύεται ἢ πᾶσα οὐσία, ὥς τοῖς 25 χαριστάτοις τῶν φυσικῶν δοκεῖ, ἀνάγκη πλέον ἢ μυριοπλασίονα τόπον αὐτὴν καταλαμβάνειν, ὥσπερ καὶ τὰ εἰς ἀτμὸν ἀναθυμιάμενα τῶν στερεῶν σωμάτων. Ὁ τοίνυν ἐν τῇ ἐκπυρῶσει ὑπὸ τῆς οὐσίας ἐκχεομένης καταλαμβανόμενος τόπος, νῦν κενός ἐστιν, οὐδενός γε σώματος αὐτὸν πεπληρωκότος.

538 Cleomedes Circul. doct. I cp. 1 p. 9sq. Bake probare studet: 30 ὅτι τὸ ἐκτός τοῦ κόσμου κενὸν ἀπὸ παντός μέρους αὐτοῦ εἰς ἄπειρον διήκειν ἀναγκαῖόν ἐστιν.

539 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 44 p. 1054b. Ὅτι τοῦ κόσμου κενὸν ἐκτός ἄπειρόν ἐστι, τὸ δ' ἄπειρον οὐτ' ἀρχὴν οὐτε μέσον οὐτε τελευτὴν ἔχει, πολλακίς (in libris physicis) ὑπ' αὐτοῦ λέγεται. Καὶ τούτῳ μάλιστα τὴν λεγομένην ὑπ' Ἐπικούρου τῆς ἀτόμου 35 κάτω φορὰν ἐξ αὐτῆς ἀναιροῦσιν, οὐκ οὔσης ἐν ἀείρῳ διαφορᾶς, καθ' ἣν τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω νοεῖται γινόμενον.

540 Cleomedes Circul. doct. I cp. 1 p. 7 Bake. Λέγεται καὶ αὐτῶν (scil. a Peripateticis) ὥς εἰ ἦν ἔξω τοῦ κόσμου κενόν, χεομένη δι' 40 αὐτοῦ ἢ οὐσία, ἐπ' ἄπειρον διεσκεδάσθη ἂν καὶ διεσκορπίσθη. Ἀλλά, φη-

14 ὃ addidi. 15 ἐκτενεῖν Blafs, ἐκτείνων libri. 16 ἢ δι' ὅτι δὴ κωλυθήσεται Blafs, ἢ ὅτι δὴ κωλυθήσεται libri. 18 παρὰ τι scripsi, πέρατι libri; cf. p. 104, 15sq. Bruns. 21 ὃ scripsi, οὐ libri. 37 ἐξ αὐτῆς Bernard., ἐξ αὐτῆς libri; ἐλέγξαντες Usener.

σομεν, ὥς μηδὲ τοῦτο δύναται παθεῖν· ἔξιν γὰρ ἔχει τὴν συνέχουσαν αὐτὴν καὶ συντηροῦσαν. Καὶ τὸ μὲν περιέχον αὐτὴν κενὸν οὐδὲν ποιεῖ. αὐτὴ δ' ὑπερβαλλούσῃ δυνάμει χρωμένη συντηρεῖ ἑαυτήν, συστελλομένη τε καὶ πάλιν χρομένη ἐν αὐτῷ κατὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς μεταβολάς, ἄλλοτε μὲν εἰς πῦρ
5 χρομένη, ἄλλοτε δὲ καὶ ἐπὶ κοσμογονίαν δοῦσα.

541 Cleomedes Circul. doct. I ep. 1 p. 5 Bake. Ἀναγκαῖον τοίνυν εἶναι τινα ὑπόστασιν κενοῦ. Ἔστι δὲ ἀπλουστάτη ἡ αὐτοῦ ἐπίνοια, ἀσώματον τε καὶ ἀναφοῦς ὄντος, καὶ οὔτε σχῆμα ἔχοντος οὔτε σχηματιζομένου, καὶ οὔτε τι πάσχοντος οὔτε ποιούντος, ἀπλῶς δὲ σῶμα δέχεσθαι οἷου τε
10 ὄντος.

542 Galenus de animi peccatis dignoscendis 7. Vol. V p. 101 K. ὁ δὲ Στωϊκὸς οὐκ ἔνδον τι κενὸν εἶναι, ἔξωθεν τοῦ κόσμου ὑπάρχειν αὐτό. — οὐ γὰρ ἓνα ὁμολογεῖ κόσμον εἶναι τόνδε (scil. Epicureus), καθάπερ ὁ Στωϊκὸς οἶεται, κατὰ γε τοῦτο τοῖς Περιπατητικοῖς ὁμόδοξος.

15 543 Diogenes Laërt. VII 140. ἔξωθεν δὲ αὐτοῦ (scil. τοῦ κόσμου) περιεχυμένον εἶναι τὸ κενὸν ἄπειρον, ὅπερ ἀσώματον εἶναι. ἀσώματον δὲ τὸ οἶόντε κατέχεσθαι ὑπὸ σωματίων οὐ κατεχόμενον. ἐν δὲ τῷ κόσμῳ μηδὲν εἶναι κενόν, ἀλλ' ἠνῶσθαι αὐτόν· τοῦτο γὰρ ἀναγκάζειν τὴν τῶν οὐρανίων πρὸς τὰ ἐπίγεια σύμπνοιαν καὶ συντονίαν. φησὶ
20 δὲ περὶ τοῦ κενοῦ Χρύσιππος μὲν ἐν τῷ περὶ τοῦ Κενοῦ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Φυσικῶν Τεχνῶν etc.

544 Galenus περὶ τ. τ. ψυχῆς ἡθῶν ed. Bas. I p. 346 K. 785. δυοῖν οὐσῶν αἰρέσεων ἐν φιλοσοφίᾳ κατὰ τὴν πρώτην τομὴν, ἔνιοι μὲν γὰρ (scil. Stoici) ἠνῶσθαι τὴν κατὰ τὸν κόσμον οὐσίαν ἔπασαν, ἔνιοι δὲ διηρησθαι
25 φασὶ κενοῦ παραπλοκῇ etc.

545 Galenus comm. 4 in Hippocr. epid. 6 ed. Bas. V 497 K. XVII B. 162. τὸ δὲ κενὸν εἶναι τινας χώρας ἢ κατὰ τὸ ὕδωρ ἢ κατὰ τὸν ἀέρα, τῇ μὲν Ἐπικούρου τε καὶ Ἀσκληπιάδου δόξῃ περὶ τῶν στοιχείων ἀκόλουθόν ἐστιν· τῇ δ' Ἀριστοτέλους τε καὶ <τῶν> Στωϊκῶν ἐναντίον, οὐδαμῶθι κενὸν οὐδὲν ἐν
30 τῷ κόσμῳ πεπεισμένων ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐκπεπληρωσθαι πάντα σώμασιν. οὐδὲ γὰρ κατὰ τὴν κίσσηριν αἱ μεταξὺ τῶν γεωδῶν σωμάτων χώραι παντάπασιν αὐτοῖς εἶναι δοκοῦσι κενά· περιέχεσθαι γοῦν ἐν αὐταῖς τὸν ἀέρα φασί. κατὰ μέντοι τὸ ὕδωρ οὐκ εἶναι τινα ποροποιῖαν τοιαύτην ὁποία κατὰ τὴν κίσσηριν ἐστιν, ἀλλὰ συνεχὲς ἐαντῷ παντελῶς ὑπάρχειν αὐτό.

35 546 Cleomedes Circul. doct. I ep. 1 p. 5 Bake. Τοιοῦτον δὲ ὑπάρχον τὸ κενόν, ἐν μὲν τῷ κόσμῳ οὐδὲ ὅλως ἔστι. Ἀῆλον δὲ ἐκ τῶν φαινομένων. Εἰ γὰρ μὴ δι' ὅλου συμφυῆς ὑπῆρχεν ἡ τῶν ὅλων οὐσία, οὔτ' ἂν ὑπὸ φύσεως οἶόντ' ἦν συνέχεσθαι καὶ διοικεῖσθαι τὸν κόσμον, οὔτε τῶν μερῶν αὐτοῦ συμπάθειά τις ἂν ἦν πρὸς ἄλληλα· οὔτε μὴ ὑφ' ἐνὸς τόνου
40 συνεχομένου αὐτοῦ καὶ τοῦ πνεύματος μὴ δι' ὅλου ὄντος συμφυοῦς, οἶόντ' ἂν ἦν ἡμῖν ὁρᾶν ἢ ἀκούειν. Μεταξὺ γὰρ ὄντων κενωμάτων ἐνεποδίζοντο ἂν ὅπ' αὐτῶν αἱ αἰσθήσεις.

16 ἀσώματον absurdum; scribe κενόν. 17 κατεχόμενον F. 19 φασί B. verba inde a φησί om. F. 20 τοῦ om. BP. 29 τῶν Στωϊκῶν scripsi, Στοιχικῶν edit. 34 παντελῶς scripsi, παντοίως edit. 39 τόνου scripsi, τόπου vulgo.

§ 5. Mundus globosus et stabilis.

547 Aëtius Plac. II 2, 1. *Οἱ μὲν Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ τὸν κόσμον.*

548 Philo quaest. et solut. in Exodum II 90 (p. 528 Aucher). Vides quod terra et aqua, quippe quae in medio sunt totius aëris ignisque, caelo circumlato, firmatae sunt non aliunde unquam, sed sese invicem tenendo 5 mutuis vinculis secundum ligantem eos divinum sermonem sapientissimo artificio perfectissimaque harmonia?

549 Cicero de nat. deor. II 115. ita stabilis est mundus atque ita cohaeret ad permanendum, ut nihil ne excogitari quidem possit aptius. Omnes enim partes eius undique medium locum capessentes nituntur aequa- 10 liter. Maxime autem corpora inter se iuncta permanent, cum quasi quodam vinculo circumdato colligantur; quod facit ea natura, quae per omnem mundum, omnia mente et ratione conficiens, funditur et ad medium rapit et convertit extrema.

550 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 44 p. 1054e. Ταῦτα δ' οὐκ 15 ἂν ἐφοβεῖτο (mundum deletum iri, partibus in medium infiniti spatii confluentibus) μὴ φύσει τὰ σώματα φέρεσθαι πανταχόθεν ἐπὶ τὸ μέσον ἡγούμενος, οὐ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τῆς περιεχούσης τὴν οὐσίαν χώρας· περὶ οὗ καὶ πολλάκις εἶρηκεν ὡς „ἀδυνάτου καὶ παρὰ φύσιν ὄντος· οὐ γὰρ ὑπάρχειν ἐν τῷ κενῷ διαφοράν, ἢ τὰ σώματα δευρὶ μᾶλλον ἢ 20 δευρὶ προσάγεται· τὴν δὲ τοῦ κόσμου τούτου σύνταξιν αἰτίαν εἶναι τῆς κινήσεως, ἐπὶ τὸ κέντρον καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ νευόντων καὶ φερομένων πανταχόθεν.“ Ἀρκεῖ δ' εἰς τοῦτο παραθέσθαι λέξιν ἐκ τοῦ δευτέρου περὶ Κινήσεως. Ὑπειπὼν γὰρ ὅτι „τέλεον μὲν ὁ κόσμος σώμά ἐστιν, οὐ τέλεα δὲ τὰ τοῦ κόσμου μέρη, τῷ πρὸς τὸ ὅλον πως ἔχειν, καὶ μὴ 25 καθ' αὐτὰ εἶναι,“ καὶ περὶ τῆς κινήσεως αὐτοῦ διελθὼν ὡς „ἐπὶ τὴν συμμοῆν καὶ τὴν συνοχὴν τὴν ἑαυτοῦ κινεῖσθαι διὰ τῶν μερῶν πάντων πεφυκότος, οὐκ ἐπὶ τὴν διάλυσιν καὶ τὴν θρύψιν,“ ταῦτ' εἶρηκεν· „Οὕτω δὲ τοῦ ὅλου τεινομένου εἰς ταῦτ' οὐ καὶ κινουμένου, καὶ τῶν μορίων ταύτην τὴν κίνησιν ἔχόντων ἐκ τῆς τοῦ σώματος φύ- 30 σεως, πιθανὸν πᾶσι τοῖς σώμασιν εἶναι τὴν πρώτην κατὰ φύσιν κίνησιν πρὸς τὸ τοῦ κόσμου μέσον, τῷ μὲν κόσμῳ οὕτως κινουμένῳ πρὸς αὐτόν, τοῖς δὲ μέρεσιν ὡς ἂν μέρεσιν οὖσιν.“

p. 1055bc. Καίτοι τοῖς προειρημένοις ταυτὶ συνάπτεις, ὥσπερ αὐτὸς σεαντὸν ἐξελέγξει φιλοτιμούμενος· „Ὅν τρόπον δὲ κινεῖται 35 ἕκαστον τῶν μορίων, συμφυὲς ὃν τῷ λοιπῷ, εὐλογον οὕτω καὶ καθ' αὐτὸ κινεῖσθαι, καὶ εἰ λόγου χάριν νοήσαιμεν αὐτὸ

2 quae secuntur: ἄλλοι δὲ κωνοειδῆ, οἱ δὲ ῥοειδῆ non ad Stoicos pertinent.

10 Cf. I n. 99 (Zeno). 21 Epicurum hic spectat. 26 συνεκτικὸν τόνον hunc motum appellat Plut. Stoic. repugn. cp. 44 extr. 33 post οὖσιν aliquid excidisse suspicor.

καὶ ὑποθοίμεθα εἶναι ἐν κενῷ τινι τοῦ κόσμου τούτου· ὡς γὰρ ἂν συνεχόμενον πάντοθεν ἐκινεῖτο ἐπὶ τὸ μέσον, μένει ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ, κἂν λόγου χάριν ἐξαίφνης περὶ αὐτὸ γένηται κενόν.“

5 **551** Plutarchus de Stoi. repugn. cp. 44 p. 1054c. Ἄλλ' ἐν γε τῷ τετάρτῳ περὶ Δυνατῶν μέσον τινὰ τόπον καὶ μέσην χώραν ὑποθέμενος, ἐνταῦθα φησιν ἰδρῦσθαι τὸν κόσμον· ἔστι δ' ἡ λέξις αὕτη· „Διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου εἰρήτεον αὐτὸν φθαρτὸν εἶναι, λόγου οἴομαι δεῖσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐμοὶ φαίνεται οὕτως
10 ἔχειν. Οἶονεὶ δ' εἰς τὴν ὥσπερ, ἀφθαρσίαν πολὺ τι αὐτῷ συνεργεῖ καὶ ἡ τῆς χώρας κατάληψις, οἷον διὰ τὸ ἐν μέσῳ εἶναι· ἐπεὶ εἰ ἀλλαχῇ νοηθεῖν ὦν, καὶ παντελῶς ἂν αὐτῷ συνάπτοι ἡ φθορά.“ Καὶ μετὰ μικρὸν αὖθις· „Οὕτω γάρ πως καὶ ἡ οὐσία συντέτευχεν αἰδίως τὸν μέσον κατειληφυῖα τόπον, εὐθὺς τοι-
15 ἄδε τις οὔσα, ὥστε * καθ' ἕτερον τρόπον, ἀλλὰ * καὶ διὰ τὴν συντυχίαν μὴ ἐπιδέχεσθαι αὐτὴν φθοράν, <καὶ> κατὰ τοῦτ' αὐτὸ εἶναι αἰδίων.“ p. 1054d. δηλὸς ἐστὶ δεδιῶς μή, τῶν μερῶν τῆς οὐσίας ἐπὶ τὸ μέσον φερομένων, διάλυσιν καὶ φθορὰ τοῦ κόσμου γένοιτο.

20 idem de defectu oraculorum cp. 28. διὸ καὶ Χρύσιππον ἔστι θαυμάζειν, μᾶλλον δὲ ὅλως διαπορεῖν ὅτι δὴ παθὼν τὸν κόσμον ἐν μέσῳ φησὶν ἰδρῦσθαι, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, τὸν μέσον τόπον αἰδίως κατειληφυῖαν, οὐχ ἥμιστά τοῦτον συνείργεσθαι πρὸς τὴν διαμονὴν καὶ οἶονεὶ ἀφθαρσίαν. ταυτὶ γὰρ ἐν τῷ τετάρτῳ περὶ Δυνατῶν
25 λέγει, μέσον τε τοῦ ἀπείρου τόπον οὐκ ὀρθῶς ὀνειρώττων, ἀτοπώτερόν τε τῆς διαμονῆς τοῦ κόσμου τῷ ἀνυπάρκτῳ μέσῳ τὴν αἰτίαν ὑποθεῖς καὶ ταῦτα πολλάκις εἰρηκῶς ἐν ἑτέροις „ὅτι ταῖς εἰς τὸ αὐτῆς μέσον ἢ οὐσία καὶ ταῖς ἀπὸ τοῦ αὐτῆς μέσου διοικεῖται καὶ συνέχεται κινήσεσι.“

30 **552** Alexander Aphrod. apud Simplicium in Aristot. phys. p. 671, 4. (λέγει δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι) δυνατὸν τούτῳ τῷ ἐπιχειρήματι καὶ πρὸς τοὺς Στωϊκοὺς χρῆσασθαι ἄπειρον κενὸν λέγοντας ἐκτὸς περιέχειν τὸν κόσμον. διὰ τί γὰρ ἀπείρου ὄντος τοῦ κenoῦ ἐνταῦθα οὐ ἔστι μένει ὁ κόσμος καὶ οὐ φέρεται; ἢ εἰ φέρεται, τί μᾶλλον ἐνταῦθα ἢ ἀλλαχοῦ; τὸ γὰρ κενὸν ἀδιά-
35 φορον καὶ ὁμοίως ὑπεῖκον πανταχῇ· εἰ δὲ λέγουσιν, ὅτι τῆς ἕξεως τῆς αὐτῆς αὐτὸν συνεχούσης μένει, πρὸς μὲν τὸ μὴ σκεδάννυσθαι αὐτοῦ τὰ μέρη καὶ διασπᾶσθαι καὶ ἄλλο ἀλλαχοῦ φέρεσθαι συνεργοίῃ ἂν τι ἴσως ἢ ἕξις· πρὸς δὲ τὸ ὅλον μετὰ τῆς συνεχούσης ἕξεως μένειν, ἀλλὰ μὴ φέρεσθαι, οὐδὲν ἐτι ἢ ἕξις ποιήσει.“

40 **553** Themistius paraphr. in Aristot. Phys. IV 8 p. 294 Sp. τοῦτο

15 verba corrupta. κατὰ τε τὸν τόπον ἅμα Wy. 16 καὶ add. Reiske.
23 verba corrupta; conicio: οὐχ ἥμιστά τοῦτ' συνεργεῖν.

καὶ πρὸς τοὺς περὶ Χρύσιππον ῥητέον, διὰ τί ὁ κόσμος οὐκ εἰς ἄπειρον οἰσθῆσεται φερόμενος ἐπὶ πᾶν τοῦ κενοῦ μέρος ὁμοίως, ἢ διὰ τί ἐνταῦθα μὲν βούλονται στηρίζειν αὐτόν; πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ διασπᾶσθαι ἀρκείτω ἢ συνέχουσα ἔξις, πρὸς δὲ τὸ ὅλον μετὰ τῆς συνεχούσης ἔξεως ἐνταῦθα μένειν, τί ἂν ποιοῖ.

5

554 Achilles Isagoge 9 p. 131 in Petav. Uranol. Δόγμα ἐστὶ τῶν Στωϊκῶν καὶ μαθηματικῶν, μένειν τὸν κόσμον. τὸ μέντοι δόγμα διὰ τοιούτων κατασκευάζεται. εἰ ὁ κόσμος κενῷ ἐν ἀπείρῳ ὑπάρχων κάτω ἐφέρετο, οὐκ ἂν ὄμβροι κατελάμβανον τὴν γῆν· καταλαμβάνουσι δέ· οὐκ ἄρα φέρεται ὁ κόσμος, ἀλλὰ ἔστηκε. — καὶ πάλιν οἱ ἄνεμοι ἄλλοι μὲν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς 10 ἄερα, ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὰ κάτω εἰσὶ καταβαλλόμενοι· εἰ δὲ οὐ * * * * οὐκ ἄρα φέρεται ὁ κόσμος. — φασὶ δὲ μένειν τὸν κόσμον ἐν ἀπείρῳ κενῷ διὰ τὴν ἐπὶ τὸ μέσον φοράν· ἐπεὶ πάντα αὐτοῦ τὰ μέρη ἐπὶ τὸ μέσον νένευκε. μέρη δὲ ἐστὶν αὐτοῦ γῆ, ὕδωρ, ἀήρ, πῦρ, ἃ πάντα νεύει ἐπὶ τὸ μέσον· διὰ τοῦτο οὕν οὐδαμοῦ ῥέπει ὁ κόσμος.

15

555 Achilles Isagoge 4 (in Petavii Uranologio p. 126). Καλῶς ἂν ἔχοι πείθεσθαι τῷ Χρυσίππῳ φήσαντι ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὴν σύστασιν τῶν ὅλων γερονέναι, αἴτιον δὲ τῆς μονῆς τούτων τὸ ἰσοβαρές. δύο γὰρ ὑποκειμένων βαρέων, γῆς καὶ ὕδατος, δύο δὲ 20 κούφων, πυρὸς καὶ ἀέρος, τὴν τούτων σύγκρασιν αἰτίαν εἶναι τῆς τοῦ παντὸς τάξεως. ὥσπερ γὰρ εἰ ἦν ὁ κόσμος βαρὺς κάτω ἂν ἐφέρετο, οὕτως, εἰ καὶ κοῦφος, ἄνω. μένει δὲ τῷ ἴσον ἔχειν τὸ βαρὺ τῷ κούφῳ. τὸν δὲ αἰθέρα καὶ οὐρανὸν (εἴτε ὁ αὐτός, εἴτε διάφορος) ἔξωθεν εἶναι, σφαιρικὸν σχῆμα ἔχοντα. μετὰ δὲ τοῦτον ἐντὸς αὐτοῦ τὸν ἀέρα εἶναι, καὶ αὐτὸν σφαιρικῶς περικείμενον ἔξωθεν τῇ γῇ. ἐνδοτέρῳ δὲ 25 αὐτοῦ τρίτην εἶναι σφαῖραν, τὴν τοῦ ὕδατος, περὶ αὐτὴν τὴν γῆν μεταξὺ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς γῆς. ἐν δὲ τῷ μεσαιοτάτῳ τὴν γῆν εἶναι, κέντρον τᾶξιν καὶ μέγεθος ἐπέχουσιν, ὥς ἐν σφαίρᾳ· καὶ τὰς μὲν ἄλλας τρεῖς σφαίρας ἢ τέσσαρας περιδινεῖσθαι· τὴν δὲ τῆς γῆς μόνην ἐστάναι.

30

ibidem paulo post: τεσσάρων οὖν ὄντων τῶν στοιχείων, συμβέβηκε τὸ πῦρ καὶ τὸν ἀέρα, κορυφώτατα ὄντα, ἐπὶ τὴν ἄνω φορὰν ἔχειν τὴν ὁρμὴν καὶ περιδινεῖσθαι (sequuntur exempla) p. 127. ὅτι δὲ ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ βαρέα καὶ κατωφερῇ, οὐ δεῖ λόγου, τῆς πείρας διδασκούσης.

35

ibidem paulo post: ὅτι δὲ καὶ ἔστηκεν ἡ γῆ, παραδείγματι χρῶνται τούτῳ. εἴ τις (φασὶν) εἰς φύσκαν κέγχρον βάλοι ἢ κόκκον φακοῦ, καὶ φουσησείε καὶ ἐμπλήσειεν αὐτὴν ἀέρος, συμβήσεται μετεωρισθέντα τὸν κόκκον ἐν μέσῳ τῆς κύστεως στηναί. καὶ τὴν γῆν δέ, πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ ἀέρος ὠθουμένην ἰσορρόπως, ἐν τῷ μέσῳ εἶναι καὶ ἐστάναι. 40 ἢ πάλιν ὥσπερ εἴ τις λαβὼν σῶμα δήσειε πανταχόθεν σχοινίοις καὶ

δοίη τιςὶν ἰσορρόπως ἔλκειν ἐπ' ἀκριβείας· συμβήσεται γὰρ πανταχόθεν ἐπίσης περιελκόμενον στήναι καὶ ἀτρεμῆσαι.

556 Simplicius in Aristot. categ. f. 36 B. ed. Bas. ἀλλ' οἱ μὲν οὐδὲ εἶναι φύσει τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω νομίζουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς σχέσιν 5 θεωρεῖσθαι — — οἱ δὲ (scil. Stoici) τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω οὐ κατὰ σχέσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ παντὸς διάστασιν λαμβάνουσι, τὴν τε ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὰ πέρατα καὶ τὴν ἀπὸ τῶν περάτων πρὸς τὸ μέσον· φύσει γὰρ διάφορα ταῦτα.

557 Cleomedes Circul. doct. I ep. 1 p. 11 Bake. (τὸ κενὸν-ἁσώμα- 10 τον ὃν οὔτε ἄνω τι ἂν ἔχοι οὔτε κάτω οὔτε ἔμπροσθεν οὔτε ὀπίσθεν, οὔτε ἐκ δεξιῶν οὔτε ἐξ εὐωνύμων, οὔτε μέσον) p. 12. Αὐτὸς δὲ ὁ κόσμος, σῶμα ὢν, ἔχει τι καὶ ἄνω καὶ κάτω καὶ τὰς λοιπὰς σχέσεις ἀναγκαίως. Ἐμπρόσ- 15 θια μὲν οὖν τὰ πρὸς τῇ δύσει φασὶν εἶναι αὐτοῦ, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ δύσιν ἔχει τὴν ὁρμήν. ὀπίσθια δὲ τὰ πρὸς τῇ ἀνατολῇ· ἀπὸ τούτων γὰρ ἐπὶ τὰ ἔμ- 15 προσθεν πρόεισιν. Ὅθεν δεξιὰ μὲν αὐτοῦ τὰ πρὸς ἄρκτον, εὐώνυμα δὲ τὰ πρὸς μεσημβρίαν γενήσεται. Καὶ αὗται μὲν αἱ σχέσεις αὐτοῦ οὐδὲν ἔχουσιν ἁσαφές. Αἱ δὲ λοιπαὶ σχέσεις πολλὴν παρέσχον ταραχὴν τοῖς παλαιότεροις τῶν φυσικῶν καὶ πλεῖστα γέγονε κατὰ τὸν τόπον διαπτώματα, οὐ δυννηθέν- 20 των ἐπιστῆσαι, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ, σφαιρικῷ τὸ σχῆμα ὄντι, κάτω μὲν ἀπὸ παντὸς αὐτοῦ τὸ μεσαίτατον εἶναι ἀναγκαῖον· ἄνω δὲ τὸ ἀπὸ παντὸς τοῦ μέσου ἐπὶ τὰ πέρατα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτὴν τῆς σφαίρας διῆκον, συμ- 20 πιπτουσῶν τῶν δύο σχέσεων ἐν ταύτῳ καὶ τοῦ αὐτοῦ μέσου τε καὶ κάτω ὑπάρχοντος.

§ 6. Quae sint partes mundi et quo ordine.

25 558 Diogenes Laërt. VII 155. ἀρέσκει δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν διακόσμησιν ὧδε ἔχειν· μέσην τὴν γῆν κέντρον λόγον ἐπέχουσιν, μεθ' ἣν τὸ ὕδωρ σφαι- 25 ροειδές, ἔχον τὸ αὐτὸ κέντρον τῇ γῇ, ὥστε τὴν γῆν ἐν ὕδατι εἶναι· μετὰ τὸ ὕδωρ δὲ ἀέρα ἐσφαιρωμένον.

559 Servius ad Aeneid. I 381. secundum physicos qui dicant ter- 30 ram inferiorem esse, quia omne quod continet supra illud est quod continetur.

560 Philo de confusione linguarum § 5 Vol. II p. 230, 21 Wendl. Commemorantur οἱ ζητητικοὶ τῶν φιλοσόφων, οἱ τοῦ παντὸς κέντρον εἶναι τὴν γῆν ὡμολόγησαν.

35 561 Philo quaest. et solut. in Exodum II 81 (p. 523 Aucher). Unum est caelum et nemini alii simile secundum figuram viresque. Namque quattuor elementa cognationem habent inter se tam substantia quam circumactione; substantia, cum mutuo commutantur; circumactione vero, quoniam rectum motum continent: de centro superius ignis et aër, subque 40 centro aqua et terra; caelum vero non directe, sed circuitu circumfertur, figuram habens undique aequalem perfectissimam.

ibidem II 88 (p. 527 Aucher). Quamvis terra ab aqua distincta sit et aqua ab aëre aërque ab igne et ignis ab istis singulis, nihilo minus

26 ἀπέχουσιν B. Ad haec et sequentia cf. n. 527 (Chrysippus). 30 ita Fabricius, libri v. v. continetur — continet cf. ad Aen. III 522.

tamen omnia sunt concinnata ad unam formam determinatam. Quae enim ex tot et tantis perfectum fuit materia, una convenit esse, maxime quod et elementorum mutua inter se commutatio communionem eorum evidenter arguit.

562 Philo quaest. et solut. in Genesin II 85 (p. 526 Aucher). Sub-⁵ niger est aër, nullam habens luminis in se speciem, ideoque ab alio lumine illuminatur.

563 Scholia Hesiod. Theogon. 119. λέγει δὲ τὸν ἀέρα τὸν τὴν γῆν περιέχοντα καὶ τὸ περὶ αὐτήν. εἶναι δὲ εἰκός, τοῦτον ἐξ ἐλάσσονος ὕγροῦ εἰς πλείονα ὄγκον διαχεόμενον καὶ ἀτμιζόμενον τεταράχθαι, μέχρι ἂν λάβῃ ¹⁰ τὸν ἥλιον. τότε γὰρ τῷ ἡλίῳ συμπαρεκτείνεται, ὥσπερ τῷ πυρακτωθέντι σιδήρῳ τὸ πῦρ. ἄλλως. Τάρταρα τὸν ἀέρα ἀπὸ τοῦ ταράττεσθαι, ἐπειδὴ, ὡς φασιν, ἕως ὧδε εἶπε τὰ δ' στοιχεῖα.

564 Scholia Hesiod. Theogon. v. 116. οἱ δὲ εἰρησθαί φασι χάος παρὰ τὸ χεῖσθαι, ὃ ἔστι χέεσθαι· οἱ δὲ φασιν ἀπὸ τοῦ χαδεῖν, ὃ ἔστι χωρεῖν· ¹⁵ „Ἡρῆ δ' οὐκ ἔχαδε χόλον.“ ἡ οὖν εἰς τὰ στοιχεῖα διάκρισις καὶ διαχώρησις χάος. οἱ δὲ τὸ ὕδωρ λέγουσιν, ἐκ τοῦ οὐρανίου ὕδατος ἀναδιδόμενον, ὥσπερ ἀῆρ σκοτεινός, ἄλλοι δὲ τὸν ἀέρα, ἡγουν τὸν κεχυμένον ἐν τῷ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ.

565 Scholia Hesiod. Theogon. v. 115. τρία πρῶτον ἐγένοντο· Χάος, ²⁰ Γῆ, Ἐρως οὐράνιος, ὃς καὶ θεός· ὁ γὰρ ἐξ Ἀφροδίτης νεώτερός ἐστι. ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος ἐγένοντο τὰ στοιχεῖα· γῆ κατὰ συνλῆσιν, ἀῆρ κατὰ ἀνάδοσιν, τὸ δὲ λεπτομερές τοῦ ἀέρος γέγονε πῦρ, ἡ δὲ θάλασσα κατὰ ἐκμύζησιν, τὰ δὲ ὄρη κατὰ ἐξοστρακισμόν τῆς γῆς.

566 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 5 (p. 248 Aucher). Mani-²⁵ festatur et aliquid huiusmodi a praesenti scriptura, quod homines per aquam lavati mundantur, aqua vero ipsa per divinum pedem. Symbolice autem pes ultimum et infimum corporis est; ultima vero divinorum sortitus est aër, animans creaturas congregatas. Nam si aër non tangat moveatque aquam, emoritur ista; vivifica autem magis comperitur non aliunde ³⁰ nisi aëre in eam intermixto.

567 Philo quaest. et solut. in Genesin I 64 (p. 44 Aucher). Per ordinem autem universus mundus et huius partes factae sunt. Quoniam et mundi conditor, cum indomitam inordinatamque et patibilem essentiam ordinare coepit, sectione usus est et divisione. Nam gravia et deorsum ³⁵ prona ex natura, terram et aquam in medio universi posuit, aëra vero et ignem sursum, ob levitatem sublevatos.

568 Philo de provid. II § 62 (p. 87 Aucher). Perpende, quod dicis, a gravioribus sursum agi leviora, quoniam non omne — corpus pondere gaudet, ita ut quaedam omnino non gravia dici apud physicum expediat, ⁴⁰ velut opposita gravibus; magnam enim vim habet contrariorum compositio, ex quibus mundus est factus. — Sufficiet — dicere, quod aër et ignis, naturaliter habentes motum in sursum absque gravitate, nec a terra neque ab aqua sursum premuntur.

569 Dio Chrysost. Or. XXXVI § 42sq. mundi gubernationem descri-⁴⁵ bit sub imagine currus quattuor equis vecti i. e. quattuor elementis. Pri-

17 Graviter haec corrupta leguntur. Fortasse verba ἐκ τοῦ — σκοτεινός transponenda sunt post ἀέρα.

mum eum dicit § 43 διαφέρειν κάλλει τε καὶ μεγέθει καὶ ταχυτήτι, ἅτε
 ἔξωθεν περιτρέχοντα τὸ μήκιστον τοῦ δρόμου, αὐτοῦ Ζηνὸς ἱερὸν· πτηνὸν δὲ
 εἶναι· τὴν δὲ χροᾶν λαμπρόν, ἀνγῆς τῆς καθαρωτάτης· τὸν δὲ ἥλιον ἐν
 αὐτῷ καὶ τὴν σελήνην σημεῖα προφανῇ ὁρᾶσθαι. § 44 καὶ τᾶλλα ἄστρα —
 5 ἑξήμπατα ἐκείνου πεφυκότα μέρη τὰ μὲν περιφέρεσθαι σὺν αὐτῷ, μίαν ταύ-
 την ἔχοντα κίνησιν, τὰ δὲ ἄλλους θεῖν δρόμους. Alter est § 45 ἀπτόμε-
 νος αὐτοῦ καὶ πλησιώτατος Ἥρας ἐπώνυμος, εὐήνιος καὶ μαλακός, πολὺν δὲ
 ἥττων κατὰ τε ῥώμην καὶ τάχος. χροῖαν δὲ τῇ μὲν αὐτοῦ φύσει μέλας,
 φαιδρύνεται δὲ αἰὲ τὸ καταλαμπόμενον Ἥλιῳ· τὸ δὲ σκιασθὲν ἐν τῇ περι-
 10 φορᾷ τὴν αὐτοῦ μεταλαμβάνει τῆς χροᾶς ἰδέαν. Tertius est § 46 Ποσει-
 δῶνος ἱερός, τοῦ δευτέρου βραδύτερος. Quartus autem στερεός τε καὶ ἀκί-
 νητος, οὐχ ὅπως περωτός, ἐπώνυμος Ἑστίας. Hunc dicit § 47 συνερείδειν
 πανταχόθεν αὐτῷ τοῖς μέρεσι, καὶ τὸ δύο τὸ πλησίον ὁμοίως πρὸς αὐτὸν
 ἔγκλινειν, ἀτεχνῶς ἐπιπίπτοντε καὶ ὠθουμένῳ· τὸν δὲ ἑξωτάτω πρῶτον αἰὲ
 15 περὶ τὸν ἑστῶτα ὥς νύσσαν φέρεσθαι. Sequitur descriptio vastationum
 terrae quae tum per ignem tum per aquam ingentibus temporis intervallis
 neque propter hominum interitum, sed totius ordinis servandi causa ipso
 deo auctore fiunt. Deinde sequitur ἐκφυρώσεως descriptio n. 602.

570 Plutarchus de facie lunae cp. 5 p. 922d. (Lucius Pharnaci
 20 Stoico dicit, de aëre locutus) πρὸς πᾶσαν μὲν γὰρ ἔστι ποιότητα καὶ δύνα-
 μιν εὐκέρastos ὑπὸ μανότητος, μάλιστα δὲ φωτὸς ἂν ἐπιψάνῃ μόνον, ὥς
 φατε, καὶ θίγγῃ, δι' ὅλου τρεπόμενος ἐκφωτίζεται.

671 Aëtius Plac. I 12,4. Οἱ Στωϊκοὶ δύο μὲν ἐκ τῶν τεσσάρων
 στοιχείων κοῦφα, πῦρ καὶ ἀέρα· δύο δὲ βαρέα, ὕδωρ καὶ γῆν. κοῦφον γὰρ
 25 ὑπάρχει φύσει ὃ νεύει ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέσου, βαρὺ δὲ τὸ εἰς μέσον. καὶ τὸ
 μὲν περὶγειον φῶς κατ' εὐθείαν, τὸ δ' αἰθέριον περιφερῶς κινεῖται.

572 Cleomedes Circul. doctr. I cp. 11 p. 75 Bake. Οὐ χρὴ δὲ ἀπο-
 ρεῖν ἐνταῦθα πῶς ἡ γῆ, στιγμαία οὖσα πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου, ἀνα-
 πέμπει τροφήν τῷ τε οὐρανῷ καὶ τοῖς ἐμπεριεχομένοις ἐν αὐτῷ ἄστροις, τοσοῦ-
 30 τοις καὶ τὸ πλήθος καὶ τὸ μέγεθος οὖσι. Τῷ μὲν γὰρ ὄγκῳ βραχεῖά ἐστιν
 ἡ γῆ, τῇ δὲ δυνάμει μεγίστη, σχεδὸν αὐτὴ τὸ πλεῖστον τῆς οὐσίας ὑπάρχουσα.
 Εἰ γοῦν ἐπινοήσαιμεν αὐτὴν ἢ εἰς καπνὸν ἢ εἰς ἀέρα πᾶσαν ἀναλυομένην,
 κατὰ πολὺν ἂν μείζων γένοιτο τῆς τοῦ κόσμου περιοχῆς. Καὶ οὐ μόνον γε
 εἰ καπνὸς ἢ ἀήρ ἢ πῦρ γένοιτο, ἀλλὰ καὶ εἰς κονιορτὸν ἀναλυθεῖσα. Πάρεστι
 35 γοῦν ὁρᾶν ὅτι καὶ τὰ εἰς καπνὸν ἀναλνόμενα τῶν ξύλων σχεδὸν ἐπ' ἄπειρον
 χεῖται, καὶ ὁ ἐκθυμιάμενος λιβανωτός, καὶ ὅποσα ἕτερα τῶν στερεῶν σωμά-
 των εἰς ἀτμὸν ἀναλύεται. Καὶ εἰ τὸν οὐρανὸν δὲ σὺν τῷ ἀέρι καὶ τοῖς
 ἄστροις ἐπινοήσαιμεν συναγόμενον εἰς τὸ τῆς γῆς πύκνωμα, εἰς ἐλάττονα
 ὄγκον αὐτῆς συσταλεῖν ἂν. Ὡστε τῷ μὲν ὄγκῳ ἡ γῆ στιγμαία ὥς πρὸς
 40 τὸν κόσμον οὖσα, ἀφάτῳ δὲ τῇ δυνάμει κεχηρμένη καὶ σχεδὸν ἐπ' ἄπειρον
 χεῖσθαι φύσιν ἔχουσα, οὐκ ἔστιν ἀδύνατος ἀναπέμπειν τροφήν τῷ οὐρανῷ
 καὶ τοῖς ἐν τῷ οὐρανῷ. Οὐδ' ἂν ἐξαναλωθεῖν τούτου ἔνεκα, ἐν μέρει καὶ
 αὐτὴ ἀντιλαμβάνουσα τινα ἐκ τε ἀέρος καὶ ἐξ οὐρανοῦ. Ὅδὸς γὰρ ἄνω
 45 πεφυκυίας, εἰς πᾶν <δὲ> τῷ δημιουργῷ ὑπεικούσης εἰς τὴν τῶν ὅλων διοί-
 κησιν καὶ διαμονήν.

573 Scholia Hesiod. Theog. v. 397. „ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθι-
τος Οὐλυμπόνδε.“ πρῶτον γὰρ ἐχωρίσθη τὸ ὕδωρ τὴν γῆν ἐπικαλύπτον
καὶ πρὸς τὸν ἄερα ἀνέδραμεν· ὑπὸ τούτῳ γὰρ κεῖται τὸ ὕδωρ.

§ 7. Γενητὸς ὁ κόσμος.

574 Clemens Al. Stromat. V 14 p. 701 Pott. γενητὸν δὲ καὶ οἱ 5
Στωϊκοὶ τίθενται τὸν κόσμον.

575 Aëtius Plac. II 4, 1. Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ
γενητὸν ὑπὸ Θεοῦ τὸν κόσμον.

576 Simplicius in Aristot. Phys. p. 1121, 12 Diels. γενητὸν δὲ καὶ
φθαρτὸν τὸν ἓνα κόσμον ποιοῦσιν ὅσοι ἀεὶ μὲν φασιν εἶναι κόσμον, οὐ μὴν 10
τὸν αὐτὸν ἀεὶ ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλον γινόμενον κατὰ τινὰς χρόνων περιόδους, ὡς
Ἀναξιμένης τε καὶ Ἡράκλειτος καὶ Διογένης καὶ ὕστερον οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς.
καὶ δῆλον ὅτι καὶ περὶ κινήσεως οὗτοι τὴν αὐτὴν ἔχουσι δόξαν· ὅτε γὰρ
κόσμος ἦν, τότε κίνησιν ἀναγκαῖον εἶναι.

577 Philo de provid. I § 9 (p. 5 Auch.). Porro mundi partes, ut 15
essent, accepisse initium fatemur. Atqui partes, si initium ut essent ha-
buerunt, omnino necesse est totum quoque ut esset initium habuisse. Et
si pars corruptioni obnoxia est, corruptioni obnoxium et totum sit oportet.
Cf. § 88 ubi eadem iterantur.

578 Philo de provid. I § 10 (p. 6 Aucher). Nonne apud omnes in 20
confesso est, quod pars mundi est talis homo, quo homine humanitas ex-
stitit? nusquam enim humanitas erit, nisi prius homo aliquis. Atqui homo
ille initium habet generationis et est pars humanitatis; neque enim datur
humanitas sine aliquo homine, et sublato ipso homine quodam, simul tol-
litur etiam humanitas. Si ergo homo quidam humanae generationis ini- 25
tium sumpsit, omnino necesse est et humanitatem subiaccere creationi.

§ 8. Quomodo ortus sit mundus.

579 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 41 p. 1053a. ἔμψυχον ἡγεῖ-
ται τὸν ἥλιον, πύρινον ὄντα καὶ γεγεννημένον ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως εἰς
πῦρ μεταβαλούσης. Λέγει γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Φύσεως „Ἡ δὲ 30
πυρὸς μεταβολὴ ἐστὶ τοιαύτη· δι' αἶρος εἰς ὕδωρ τρέπεται·
καὶ τούτου γῆς ὑφισταμένης ἀῆρ ἀναθυμιάται· λεπτυνομένου
δὲ τοῦ αἶρος, ὁ αἰθὴρ περιχεῖται κύκλῳ· οἱ δ' ἀστέρες ἐκ θα-
λάσσης μετὰ τοῦ ἡλίου ἀνάπτονται.“

580 Diogenes Laert. VII 135. ἔν τε εἶναι θεὸν καὶ νοῦν καὶ 35
εἰμαρμένην καὶ Δίαν· πολλὰς τε ἑτέρας ὀνομασίαις προσονομάζεσθαι.
136. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν καθ' αὐτὸν ὄντα τρέπειν τὴν πᾶσαν οὐσίαν

33 περιχεῖται Wy., περιέχεται libri.
μασίας B.

37 πρέπειν B.

36 τε om. P. || πολλὰς—ἑτέρας ὀνο-

δι' αέρος εἰς ὕδωρ· καὶ ὥσπερ ἐν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα περιέχεται, οὕτω καὶ τοῦτον σπερματικὸν λόγον ὄντα τοῦ κόσμου τοιοῦνδε ὑπολιπέσθαι ἐν τῷ ὑγρῷ, εὐεργόνον αὐτῷ ποιοῦντα τὴν ὕλην πρὸς τὴν τῶν ἐξῆς γένεσιν, εἴτα ἀπογεννᾶν πρῶτον τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, πῦρ, ὕδωρ, 5 αἶρα, γῆν (secuntur auctorum nomina; vide infra). ἔστι δὲ στοιχεῖον ἐξ οὗ πρῶτον γίνεται τὰ γινόμενα καὶ εἰς ὃ ἔσχατον ἀναλύεται. 137. τὰ δὴ τέτταρα στοιχεῖα εἶναι ὁμοῦ τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην. εἶναι δὲ τὸ μὲν πῦρ τὸ θερμόν, τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ὑγρόν, τὸν τε αἶρα τὸ ψυχρόν καὶ τὴν γῆν τὸ ξηρόν. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ αἶρι 10 εἶναι τὸ αὐτὸ μέρος. ἀνωτάτω μὲν οὖν εἶναι τὸ πῦρ, ὃ δὴ αἰθέρα καλεῖσθαι, ἐν ᾧ πρῶτην τὴν τῶν ἀπλανῶν σφαῖραν γεννᾶσθαι, εἴτα τὴν τῶν πλανωμένων· μεθ' ἣν τὸν αἶρα, εἴτα τὸ ὕδωρ, ὑποστάθμην δὲ πάντων τὴν γῆν, μέσσην ἀπάντων οὔσαν.

Auctores horum placitorum afferuntur: Ζήνων ἐν τῷ περὶ τοῦ 15 ὅλου, Χρύσιππος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν, Ἀρχέδημος ἐν τῷ περὶ στοιχείων.

581 Diogenes Laërt. VII 142. Γίνεσθαι δὲ τὸν κόσμον, ὅταν ἐκ πυρὸς ἢ οὐσία τραπῇ δι' αέρος εἰς ὑγρότητα, εἴτα τὸ παχυμερὲς αὐτοῦ συστὰν ἐποτελεσθῇ γῆ, τὸ δὲ λεπτομερὲς ἐξαραιωθῇ, καὶ τοῦτ' 20 ἐπὶ πλέον λεπτυνθὲν πῦρ ἀπογεννήσῃ. εἴτα κατὰ μῆξιν ἐκ τούτων φυτὰ τε καὶ ζῷα καὶ τὰ ἄλλα γένη. Περὶ δὴ οὖν τῆς γενέσεως καὶ [τῆς] φθορᾶς τοῦ κόσμου φησὶ Ζήνων μὲν ἐν τῷ περὶ ὅλου, Χρύσιππος δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν φυσικῶν etc.

582 Aëtius Plac. II 6, 1. οἱ Στωϊκοὶ ἀπὸ γῆς ἄρξασθαι τὴν γένεσιν 25 τοῦ κόσμου καθάπερ ἀπὸ κέντρου· ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον.

583 Achilles Isagoge 7 p. 131 in Petav. Uranol. Οἱ Στωϊκοὶ φασὶν ἐκ τῆς γῆς τὴν ἔξωθεν γίνεσθαι πρῶτον περιφοράν. ἐπεὶ γὰρ ἡ γῆ κέντρου τάξιν ἐπέχει, ὥσπερ ἀπὸ κέντρου κύκλος γίνεται, οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς γῆς εἰκὸς ἔξω περιφέρειαν γερονέναι.

30 584 Philo quaest. et solut. in Exodum I 1 (p. 445 Aucher). Tempus autem mundi conditi, siquis opportuno examinis consilio utens inquirere velit veritatem, verum tempus est; hoc enim tempore omnia universim florescunt ac germinantur et suos terra perfectos generat fructus. Nihil autem imperfectum erat, ut dixi, in prima procreatione universorum. 35 Nam opera data constitutum erat, ut gens ista optime conversaretur in mundo, sortita propriam partem meliorem pro honore pietatis, magnam hanc urbem, mundum inquam, et urbanitatem.

1 οὕτω δὲ BP. 2 τοιοῦδε PF τοιοῦτο B. || ὑπολιπέσθαι PF.

3 αὐτὸ F. 6 ἀπολύεται P, corr. P¹. 7 τινὰ ποιδν B. 9 καὶ ἔτι ἐν F.

10 ὃν BP. || δεῖ P. 18 ὑγρόν PF. 19 ἐξαραιωθῇ BF ἐξαερωθῇ (ερ in littera) P³; fortasse: ἐξαραιωθὲν <αἶρα> κατ' ἐπὶ πλέον. 21 καὶ prius om. BP.

22 γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς BP γενέσεως καὶ φθορᾶς F. 23 καὶ Χρύσιππος (cet. om.) F. 24 οἱ Στωϊκοὶ suppletum ex loco Stobaei, unde huc transtulit Diels, οἱ φυσικοὶ Plut. 27 malim γένεσθαι.

Cf. Vergil. Georg. II 336. non alios prima crescentis origine mundi — inluxisse dies aliumve habuisse tenorem — crediderim: ver illud erat, ver magnus agebat — orbis etc.

§ 9. Mundum esse interituum.

585 Aëtius Plac. II 4, 7. οἱ Στωϊκοὶ φθαρόν τὸν κόσμον, κατ' ἐκπό- 5
ρωσιν δέ.

586 Commenta Lucani Lib. VII 1 p. 220 Us. Quam lex aeterna: potest secundum Platonem intellegi qui natum quidem tradit esse mundum, sed non interituum. diverse Stoici et Epicurei, qui et natum esse et perituum adfirmant.

587 Commenta Lucani Lib. VIII 459 p. 274 Us. quod Stoici dicunt: utique si non fuit, potest et non esse. initium enim habere non potest, quod non habet finem.

588 Laetantius instit. div. II 10. Aristoteles autem labore se ac molestia liberavit, dicens semper mundum fuisse: itaque et humanum genus et cetera quae in eo sunt initium non habere, sed fuisse semper ac semper fore. Sed cum videamus singula quaeque animalia quae ante non fuerant incipere esse et esse desinere: necesse est totum genus aliquando esse coepisse et aliquando desituum esse quia coeperit. Omnia enim tribus temporibus contineri necesse est, praeterito, praesenti, futuro. Praeteriti est origo, praesentis substantia, futuri dissolutio. Quae omnia in singulis hominibus apparent: et incipimus enim cum nascimur, et sumus cum vivimus, et desinimus cum interimus. Unde etiam tres Parcae esse voluerunt: unam quae vitam hominis ordiatur, alteram quae contextat, tertiam quae rumpat ac finiat. In toto autem genere hominum quia solum praesens tempus apparet, ex eo tamen et praeteritum, id est origo colligitur et futurum, id est dissolutio. Nam quoniam est, apparet aliquando coepisse (esse enim nulla res sine exordio potest) et quia coepit, apparet quandoque desituum. nec enim potest id totum esse immortale, quod ex mortalibus constat. Nam sicut universi per singulos interimus, fieri potest ut aliquo casu omnes simul, vel sterilitate terrarum, quae accidere particulatim solet; vel pestilentia ubique diffusa, quae singulas urbes atque regiones plerumque populatur; vel incendio in orbem misso, quale iam fuisse sub Phaëtonte dicitur; vel diluvio aquarum quale sub Deucalione traditur, cum praeter unum hominem genus omne deletum est. Quod [diluvium] si casu accidit, profecto potuit accidere, ut et unus ille qui superfuit interiret: si autem divinae providentiae nutu, quod negari non potest, ad reparandos homines reservatus est, apparet in dei potestate esse vel vitam vel interitum generis humani. Quodsi potest occidere in totum, quia per partes occidit, apparet aliquando esse ortum, et ut fragilitas initium sic declarat et terminum. Quae si vera sunt, non potuit defendere Aristoteles, quominus habuerit et mundus ipse principium. Quod si Aristoteli Plato et Epicurus extorquent, et Platoni et Aristoteli, qui semper fore mundum putaverunt, licet sint eloquentes, ingratis tamen idem Epicurus eripiet, quia sequitur, ut habeat et finem.

589 Diogenes Laërt. VII 141. ἀρέσκει δὲ αὐτοῖς καὶ φθαρόν εἶναι

τὸν κόσμον, ἅτε γεννητόν, τῷ λόγῳ τῶν δι' αἰσθήσεως νοουμένων. οὗ τε τὰ μέρη φθαρτά ἐστι, καὶ τὸ ὅλον· τὰ δὲ μέρη τοῦ κόσμου φθαρτά· εἰς ἄλληλα γὰρ μεταβάλλει· φθαρτὸς ἄρα ὁ κόσμος. καὶ εἴ τι ἐπιδεικτικόν ἐστι τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς, φθαρτόν ἐστι· καὶ ὁ κόσμος δέ· ἐξανχμοῦται
 5 γὰρ καὶ ἐξυδατοῦται· <φθαρτὸς ἄρα ὁ κόσμος>.

590 Clemens Al. Stromat. V 14 p. 711 Pott. Σαφέστατα Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος ταύτης ἐστὶ τῆς δόξης· τὸν μὲν τινα κόσμον αἰδῖον εἶναι δοκιμάσας, τὸν δὲ τινα φθειρόμενον τὸν κατὰ τὴν διακόσμησιν εἰδὼς οὐχ ἕτερον ὄντα ἐκείνου πῶς ἔχοντος· ἀλλ' ὅτι μὲν αἰδῖον τὸν ἐξ ἀπάσης τῆς οὐσίας
 10 ἰδίως ποῖον κόσμον ᾗδει, φανερόν ποιεῖ λέγων οὕτως· (sequitur Heracliti frgm. 20 Byw.) ὅτι δὲ καὶ γεννητόν καὶ φθαρτόν αὐτὸν εἶναι ἐδογματίζεν μὲν τὰ ἐπιφερόμενα (sq. Heracl. frgm. 21 Byw.) δυνάμει γὰρ λέγει ὅτι πῦρ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος λόγου καὶ θεοῦ τὰ σύμπαντα δι' ἄερος τρέπεται εἰς ὕγρον τὸ ὡς σπέρμα τῆς διακοσμήσεως· ὃ καλεῖ θάλασσαν· ἐκ δὲ τούτου
 15 αὐθις γίγνεται γῆ καὶ οὐρανὸς καὶ τὰ ἐμπριεχόμενα. Ὅπως δὲ πάλιν ἀναλαμβάνεται καὶ ἐκπυροῦται σαφῶς διὰ τούτων δηλοῖ (sq. Heracl. frgm. 23 Byw.). ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἄλλων στοιχείων τὰ αὐτά. Παραπλήσια τούτῳ καὶ οἱ ἐλλογιμώτατοι τῶν Στωϊκῶν δογματίζουσι περὶ τε ἐκπυρώσεως διαλαμβάνοντες καὶ κόσμου διοικήσεως καὶ τοῦ ἰδίως ποιοῦ κόσμου τε καὶ
 20 ἀνθρώπου καὶ τῆς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐπιδιαμονῆς.

591 Philo de provid. I § 13 (p. 7 Aucher). Corruptio particularum alicuius partis et iterum corruptio minimae partis huius particulae, si ex ipsa natura atque essentia corporis oriatur, praesignat corruptionem quoque futuram corporis totius. Quid enim est corruptio in aliquam corporis partem primum obrepens, nisi differentia quaedam parti vel particulae inducta, quā fit ut differant ab iis corporibus, ex quibus sunt sublatae? Siquidem quod unius eiusdemque erat naturae, dissolutionem subiit corruptionis, expectantibus aliis quoque corporibus parem sortiri dissolutionem ac corruptionem; ita ut universa corpora mors in unum finem concludat.
 30 14. Qui ergo naturali usus ratione videt condicionem animantium animaliumque ratione praeditorum et universim omnium rerum, quae in mundo sunt ac fuere, quod nempe in fluxu sint, nonne universum quoque mundum ad normam partium suarum habiturum esse corruptionem fatebitur?

592 Philo de provid. I § 15 (p. 8 Aucher). Terrae itaque et aëris
 35 natura examinata atque perpensa nullam in istis invenias differentiam a ceteris mundi partibus, nisi quod unius eiusdemque naturae est totum in genere: et tamen utriusque terminus generatio est ac corruptio. Cum enim ista subiecta sunt mutationi, variationi et conversionibus, finem etiam habent, et permutationem naturae suae ab igne. Ita ut, consumpta longo
 40 opere ac deficiente tota naturali fertilitate, germinationem non ulterius terra prae se ferat; quae sane semper ita habere voluisset, sed non potuit, ab igne impedita, ne germina producat, vel corruptione aquarum caenosa reddita, et aliter etiam aliis variationibus permutata. Quomodo illam itaque immortalem dicere praesumant, qui sapientiae vestigiis institerunt?

45 § 18. agam — — de terra atque aëre, non minus ipsam aëris

1 τῷ B¹ τῶν B². || οὕτως P, corr. P³; οὗ (om. τε) F. 3 ἐπιδεικτικόν F.
 4 τοῦ B. 5 γοῦν pro γὰρ B, fortasse etiam P ante corr. || φθαρτὸς—κόσμος supplēvi.

naturalem affectionem considerans, quam animadvertens ipsum nunc varias passiones experiri et rursum in sanitatem redire: unde etiam medicorum iudicio per commutationes eius oriri morbos statuitur, quoniam languescere per hunc dixere corpora in mundo existentia naturali eius participatione. Qui ergo obnoxius est morbo, tempestati ac corruptioni, quidni ipsa quo- 5 que vita non demum privetur?

§ 19. Si quis autem aërem putat immortalem esse, ita ut perpetuum istum permansurum dicat, quomodo, quaeso, in corpore immortali mortales mori soleant? qui nempe vitali aëre perpetuo saturari illumque 10 sugere consuevere.

593 Cicero de nat. deor. II 118. Sunt autem stellae natura flammearum; quocirca terrae, maris, aquarum vaporibus aluntur iis, qui a sole ex agris tepefactis et ex aquis excitantur; quibus altae renovataeque stellae atque omnis aether refundunt eadem et rursum trahunt indidem, nihil ut fere intereat aut admodum paululum, quod astrorum ignis et aetheris 15 flamma consumit. Ex quo eventurum nostri putant — ut ad extremum omnis mundus ignesceret, cum umore consumpto neque terra ali posset nec remearet aër, cuius ortus aqua omni exhausta esse non posset; ita relinqui nihil praeter ignem, a quo rursum animante ac deo renovatio mundi fieret atque idem ornatus oreretur. 20

594 Alexander in Aristot. Meteorol. f. 90a ed. Ven. Ὅθεν τοὺς ἐπὶ μικρὸν βλέποντας φησὶ καὶ ἀπὸ τῶν μικρῶν περὶ τῶν ὅλων πειρωμένους λέγειν τῆς τοιαύτης κατὰ τὴν γῆν μεταβολῆς, καθ' ἣν τὰ μὲν ἐλώδη τε καὶ ὑγρὰ οἰκήσιμά τε καὶ σύμμετρα γίνεται διὰ ξηρότητα, τὰ δὲ πρότερον συμμέτρως ἔχοντα ἀοίκητα διὰ τὴν τῆς ξηρότητος ἐπίτασιν, αἰτίαν λέγειν εἶναι 25 τὴν τοῦ ὅλου μεταβολήν τε καὶ φθοράν. ἡγοῦνται γὰρ σημείοις τούτοις χρώμενοι ἐκπύρῳσιν γίνεσθαι τοῦ ὅλου, ὥς Ἡράκλειτος μὲν πρὸ αὐτοῦ καὶ οἱ τῆς ἐκείνου δόξης, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς μετ' αὐτόν. καὶ ἐκ τούτου λέγουσιν, ὥς ὄντος γεννητοῦ τε καὶ φθορτοῦ τοῦ παντός, ὥς τοῦ τῆς γῆς τὰ μὲν ξηραίνεσθαι τὰ δὲ πάλιν ἐξηραίνεσθαι αἰτίαν χρὴ τὴν τοῦ κόσμου 30 γένεσιν ἡγεῖσθαι. ἄτοπον δὲ διὰ βραχείας μεταβολὰς κινεῖν τὸ πᾶν καὶ γεννητόν τε καὶ φθορτόν ποιεῖν. τὸ γὰρ τῆς γῆς μέγεθος οὐδέν ἐστιν ὥς πρὸς ὅλον τὸν οὐρανὸν παραβαλλόμενον· κέντρον γοῦν φασιν αὐτὴν λόγον ἔχειν ὥς πρὸς τὸ πᾶν.

595 Minucius Fel. Octav. cp. 34, 2. Quis enim sapientium dubitat, 35 quis ignorat, omnia quae orta sunt occidere, quae facta sunt interire? Caelum quoque cum omnibus, quae caelo continentur, ita ut coepit, si desierit fontium dulcis aqua maria nutrire, in vim ignis abiturum, Stoicis constans opinio est, quod consumpto umore mundus hic omnis ignescat.

§ 10. Conflagrationis et restaurationis mundi aeternae vices. 40

596 Stobaeus Eclogae I p. 171, 2 W. Ζήνωνι καὶ Κλεάνθει καὶ Χρυσίππῳ ἀρέσκει τὴν οὐσίαν μεταβάλλειν οἶον εἰς σπέρμα τὸ πῦρ, καὶ πάλιν ἐκ τούτου τοιαύτην ἀποτελεῖσθαι τὴν διακόσμησιν, οἷα πρότερον ἦν (Diels Arii Didymi Epit. phys. frgm. 36).

Plura habet Eusebius Pr. Ev. XV 18, 1—3 i. e. Arius Did. (fr. 36 DDG p. 468, 8). Ὅπως οἱ Στωϊκοὶ περὶ τῆς τοῦ παντός ἐκπυρώσεως δοξάζουσιν. Ἀρέσκει δὲ τοῖς πρεσβυτάτοις τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως ταύτης ἐξαιθεροῦσθαι πάντα κατὰ περιόδους τινὰς τὰς μεγίστας εἰς πῦρ αἰθερωδὲς ἀναλυομένων πάντων. Καὶ ἐξῆς ἐπάγει·

Ἐκ τούτων δὲ δῆλον, ὅτι Χρύσιππος ἐπὶ τῆς οὐσίας οὐ ταύτην παρείληφε τὴν σύγχυσιν (ἀδύνατον γάρ), ἀλλὰ τὴν ἀντὶ τῆς μεταβολῆς λεγομένην· οὐ γὰρ ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου κατὰ περιόδους τὰς μεγίστας γινομένης φθορᾶς κυρίως παραλαμβάνουσι τὴν φθορὰν οἱ τὴν εἰς πῦρ ἀνάλυσιν τῶν ὅλων δογματίζοντες, ἣν δὴ καλοῦσιν ἐκπύρωσιν· ἀλλ' ἀντὶ τῆς κατὰ φύσιν μεταβολῆς χρῶνται τῇ προσηγορίᾳ τῆς φθορᾶς. ἀρέσκει γὰρ τοῖς Στωϊκοῖς φιλοσόφοις τὴν ὅλην οὐσίαν εἰς πῦρ μεταβάλλειν οἶον εἰς σπέρμα, καὶ πάλιν ἐκ τούτου αὐτὴν ἀποτελεῖσθαι τὴν διακόσμησιν, οἷα τὸ πρότερον ἦν. καὶ τοῦτο τὸ δόγμα τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως οἱ πρῶτοι καὶ πρεσβύτατοι προσήκοντο, Ζήνων τε καὶ Κλεάνθης καὶ Χρύσιππος. τὸν μὲν γὰρ τούτου μαθητὴν καὶ διάδοχον τῆς σχολῆς Ζήνωνά φασιν ἐπισχεῖν περὶ τῆς ἐκπυρώσεως τῶν ὅλων.

597 Aëtius Plac. II 4, 13. οἱ φάμενοι δὲ τὴν διακόσμησιν αἰώνιον ὑπάρχειν περιοδευτικούς εἶναί φασι χρόνους, καθ' οὓς κατὰ ταῦτά καὶ ὡς-αὐτως γίγνεσθαι πάντα καὶ τὴν αὐτὴν διασφῆσθαι τοῦ κόσμου διάταξιν τε καὶ διακόσμησιν.

〈οἱ Στωϊκοί〉 μήτε αὔξεσθαι μήτε μειοῦσθαι τὸν κόσμον, τοῖς δὲ μέρεσιν ὅτε μὲν παρεκτείνεσθαι πρὸς πλέονα τόπον, ὅτε δὲ συστέλλεσθαι.

598 Hippolytus Philos. 21 (DDG p. 571, 20) Stoici, Chrysippus et Zeno: προσδέχονται δὲ ἐκπύρωσιν ἔσσεσθαι καὶ κάθαρσιν τοῦ κόσμου τούτου οἱ μὲν παντός, οἱ δὲ μέρους· καὶ κατὰ μέρος δὲ αὐτὸν καθαίρεσθαι λέγουσιν· καὶ σχεδὸν τὴν φθορὰν καὶ τὴν ἐτέρου ἐξ αὐτῆς γένεσιν κάθαρσιν ὀνομάζουσιν.

599 Arius Didymus epit. phys. fr. 37 Diels (DG. p. 469, 12. Euseb. praep. evang. XV 19, 1) ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προελθὼν ὁ κοινὸς λόγος καὶ 〈ἡ〉 κοινὴ φύσις μείζων καὶ πλείων γενομένη, τέλος ἀναξηράνασα πάντα καὶ εἰς ἑαυτὴν ἀναλαβοῦσα ἐν τῇ πάσῃ οὐσίᾳ γίνεται, ἐπανελθοῦσα εἰς τὸν πρῶτον ῥηθέντα λόγον καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν ἐκείνην τὴν ποιοῦσαν ἐνιαυτὸν τὸν μέγιστον, καθ' ὃν ἀπ' αὐτῆς μόνης εἰς αὐτὴν πάλιν γίνεται ἡ ἀποκατάστασις. ἐπανελθοῦσα δὲ διὰ τάξιν, ἀφ' οἷας διακοσμεῖν ὡσαύτως ἤρξατο, κατὰ λόγον πάλιν τὴν αὐτὴν διεξαγωγὴν ποιεῖται, τῶν τοιούτων περιόδων ἐξ αἰδίου γινομένων ἀκαταπαύστως. οὔτε γὰρ τῆς οὐσίας ἀρχὴν κἀνάπασιν οἶόν τε γίνεσθαι οὔτε τοῦ διοικοῦντος αὐτήν. οὐσίαν τε γὰρ τοῖς γινομένοις ὕφε-

4 τῆς μεγίστης libri. 13 scribendum: τοιαύτην. 21 αὐτὴν Diels, αὐτοῦ libri. 23 οἱ Στωϊκοὶ suppletum ex loco, unde huc transposuit Diels.

26 κάθαρσιν Roeper, καθάρσιον libri. 31 ἡ add. Diels. 34 κατὰστασιν dubitanter coni. Zeller. 36 ἐπανελθεῖν CFG. || verba: δὲ διὰ—ἤρξατο corrupta.

38 τῆς οὐσίας ἀρχὴν Diels, τῆς αἰτίας ἀρχὴν B τῆς ἀρχῆς αἰτίαν ceteri. || κἀνάπασιν Diels, καὶ πᾶσιν libri. 39 αὐτά libri, corr. Diels.

στάναι δεῖ, πεφυκκυῖαν ἀναδέχεσθαι τὰς μεταβολὰς πάσας, καὶ τὸ δημιουργῆσαν ἐξ αὐτῆς, οἷα [γὰρ] ἐφ' ἡμῶν τίς ἐστι φύσις δημιουργοῦσα τοιούτου τινὸς κατ' ἀνάγκην ὄντος καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἀγενήτου. γενέσεως γὰρ ἀρχὴν οὐχ οἶόν τε εἶναι ἐπὶ τῆς φύσεως ταύτης. ὃν τρόπον δ' ἀγένητός ἐστι, καὶ ἀναιρεθῆναι ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὴν οὔτε αὐτῆς ἐξ αὐτῆς οὔτε ἕξωθέν τινος ἀν- 5 αἰρήσοντας αὐτήν.

600 Origenes contra Celsum VIII 72 Vol. II p. 288, 21 Kō. (p. 795 Del.). οἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Στοιᾶς ἐπικρατήσαντος ὥς οἶόν τε τοῦ ἰσχυροτέρου τῶν ἄλλων στοιχείου τὴν ἐκπύρωσιν ἔσεσθαι πάντων εἰς πῦρ μεταβαλλόντων.

601 Dio Chrysost. Or. XL § 37 (Vol. I p. 56, 5 Arn.). ἡ μὲν γὰρ λεγομένη παρὰ τοῖς σοφοῖς ἐπικράτησις αἰθέρος, ἐν ᾧ τὸ βασιλεῦον καὶ τὸ κυριώτατον τῆς ψυχικῆς δυνάμεως, ὃν οὐκ ἀποτρέπονται πῦρ ὀνομάζειν πολλάκις, ὅρῳ τε καὶ πράξως γιγνομένη ἐν τισι χρόνοις τεταγμένοις, μετὰ πάσης φιλίας καὶ ὁμονοίας ἔοικε συμβαίνειν. ἡ δὲ τῶν ἄλλων πλεονεξία 15 καὶ διαφορὰ παρὰ νόμῳ γιγνομένη τὸν ἔσχατον ἔχει κίνδυνον ὀλέθρου, περὶ τῶν ὅλων οὔποτε ἐσόμενον διὰ τὸ πᾶσαν εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην ἐν αὐτοῖς ὑπάρχειν καὶ πανταχοῦ πάντα δουλεύειν καὶ ξυνακολουθεῖν ἐγγνώμονι νόμῳ πειθόμενα καὶ εἰκοντα.

602 Dio Chrysostomus Or. XXXVI § 51 (V. II p. 14, 13 Arn.). post- 20 quam gubernationem mundi sub imagine currus descripsit quattuor equis i. e. elementis vecti, etiam ἐκπύρωσιν quomodo fiat enarrat: ἐν ἀλλήλοις μεταβαλλομένων καὶ διαλλαττόντων τὰ εἶδη, μέχρις ἂν εἰς μίαν ἅπαντα συνέλθῃ φύσιν, ἡττηθέντα τοῦ κρείττονος. — — οἶον εἴ τις θανατοποιὸς ἐκ κηροῦ πλάσας ἵππους, ἔπειτα ἀφαιρῶν καὶ περιζύων ἀφ' ἑκάστου προστιθείη 25 ἄλλοτε ἄλλῳ, τέλος δὲ ἅπαντας εἰς ἓνα τῶν τεττάρων ἀναλώσας μίαν μορφήν ἐξ ἀπάσης τῆς ὕλης ἐργάζοιτο. εἶναί γε μὴν τὸ τοιοῦτο μὴ καθάπερ ἀψύχων πλασμάτων ἕξωθεν τοῦ δημιουργοῦ πραγματευομένου καὶ μεθιστάντος τὴν ὕλην, αὐτῶν δὲ ἐκείνων γίνεσθαι τὸ πάθος, ὥσπερ ἐν ἀγῶνι μεγάλῳ τε καὶ ἀληθινῷ περὶ νίκης ἐριζόντων. Postremo autem Iovis ecum § 53 30 ἅτε πάντων ἀλκιμώτατον καὶ φύσει διάπυρον, ταχὺ ἀναλώσαντα τοὺς ἄλλους, καθάπερ οἶμαι τῷ ὄντι κηρίνους, ἐν οὐ πολλῷ τινι χρόνῳ, δοκοῦντι δὲ ἡμῖν ἀπείρῳ — — καὶ τὴν οὐσίαν πάντων πᾶσαν εἰς αὐτὸν ἀναλαβόντα πολὺν κρείττω καὶ λαμπρότερον ὀφθῆναι τοῦ πρότερον — — τόπον τε ὥς πλεῖστον καταλαβεῖν καὶ μείζονος χώρας δεηθῆναι τότε — — § 54 35 εἶναι — αὐτὸν ἤδη τηνικάδε ἀπλῶς τὴν τοῦ ἡνιόχου καὶ δεσπότης ψυχὴν, μᾶλλον δὲ αὐτὸ τὸ φρονοῦν καὶ τὸ ἡγούμενον αὐτῆς. Sequitur παλιγγενεσίας descriptio fr. 622.

603 Simplicius in Aristot. Phys. p. 480, 27 Diels. ἔλεγε γὰρ Ἡράκλειτος ἐκ πυρὸς πεπερασμένου πάντα εἶναι καὶ εἰς τοῦτο πάντα ἀναλύεσθαι. 40 εἶεν δ' ἂν καὶ οἱ Στωϊκοὶ ταύτης τῆς δόξης. ἡ γὰρ ἐκπύρωσις τοιοῦτόν τι αἰνίσσεται, καὶ πᾶν σῶμα πεπερασμένον εἶναι λέγουσιν.

604 Plutarchus de Stoic. repugn. 39 p. 1052c. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ περὶ Προνοίας τὸν Δία φησὶν αὔξεσθαι, μέχρις ἂν εἰς αὐτὸν ἅπαντα καταναλώσῃ. „Ἐπεὶ γὰρ ὁ θάνατος μὲν ἐστὶ χωρισμὸς 45

1 δημιουργῆσον Usener. 2 γὰρ deleti. 12 βασιλεῦον scripsi, βασίλειον libri. 13 ὃν scripsi, ὃν vulgo. 14 γιγνομένη Reiske, γιγνόμενον libri. 17 ἐσόμενον scripsi, ἐσομένον libri.

ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ δὲ τοῦ κόσμου ψυχὴ οὐ χωρίζεται μὲν, αὖξεται δὲ συνεχῶς, μέχρις ἂν εἰς αὐτὴν καταναλώσῃ τὴν ὕλην, οὐ ῥητέον ἀποθνήσκειν τὸν κόσμον.“

p. 1052d. σαφῶς γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ γέγραπεν· „Αὐτάρκης δ' εἶναι λέγεται ὁ κόσμος, διὰ τὸ ὅτι μόνος ἐν αὐτῷ πάντα ἔχειν ὦν δεῖται· καὶ τρέφεται ἐξ αὐτοῦ καὶ αὖξεται, τῶν ἄλλων μορίων εἰς ἄλληλα καταλλαττομένων.“

605 Plutarchus de Stoic. repugn. c. 41 p. 1053b. Καὶ μὴν ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῶον εἶναί φησι <τὸν κόσμον>, σβεν-
10 νύμενον δ' αὖθις καὶ παχυνόμενον, εἰς ὕδωρ καὶ γῆν καὶ τὸ σωματοειδὲς τρέπεσθαι. Λέγει δ' ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Προνοίας· Διόλου μὲν γὰρ ὦν ὁ κόσμος πυρώδης, εὐθύς καὶ ψυχὴ ἐστὶν ἑαυτοῦ καὶ ἡγεμονικόν· ὅτε δέ, μεταβαλὼν εἰς τὸ ὑγρὸν καὶ τὴν ἐναπο-
λειφθεῖσαν ψυχὴν, τρόπον τινὰ εἰς σῶμα καὶ ψυχὴν μετέβα-
15 λεν, ὥστε συνεστάναι ἐκ τούτων, ἄλλον τινὰ ἔσχε λόγον.“ (τῇ δὲ σβέσει πάλιν καὶ τὴν ψυχὴν ἀνίεσθαι καὶ ἀνυγραινέσθαι, μεταβάλλουσαν εἰς τὸ σωματοειδές).

606 Plutarchus de comm. not. cp. 17 p. 1067a. ὅταν ἐκπυρώσωσι τὸν κόσμον οὗτοι, κακὸν μὲν οὐδ' ὅτι οὖν ἀπολείπεται, τὸ δ' ὅλον φρόνιμόν
20 ἔστι τηρικαῦτα καὶ σοφόν.

607 Porphyrius in Aristot. categ. p. 119, 34 Busse. ἀλλὰ μὴν καὶ εἴ τις φθείρειεν τὰ ζῶα, ὥσπερ φασὶν οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐν τῇ ἐκπυρώσει γίνεσθαι, αἰσθησις μὲν οὐκ ἔστιν ζῶου μὴ ὄντος, αἰσθητὸν μέντοι ἔσται· τὸ γὰρ πῦρ ἔσται.

25 608 Commenta Lucani Lib. VII 813 p. 252 Us. Uret cum terris: ἐκπύρωσις quam secuturam κατακλυσμούςς adserunt Stoici.

609 Aëtius Plac. II 9, 2. Οἱ Στωϊκοὶ εἶναι κενόν, εἰς ὃ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀναλύεται ὁ κόσμος ἄπειρον ὄν.

610 Achilles Isagoge 8 p. 131 Petav. Uranol. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ ἐκ-
30 πύρωσιν λέγοντες κόσμον κατὰ τινὰς ὀρισμένους χρόνους εἶναι, κενὸν μὲν, οὐ μὴν ἄπειρόν φασιν· ἀλλὰ τοσοῦτον ὅσον χωρῆσαι λυθὲν τὸ πᾶν.

611 Philo de incorr. mundi p. 254, 7 (p. 28, 23 Cumont). μετα-
βάλλειν δὲ (sc. τὸν κόσμον) ἢ εἰς φλόγα ἢ εἰς αὐγὴν ἀναγκαῖον· εἰς
μὲν φλόγα ὡς ὤετο Κλεάνθης, εἰς δ' αὐγὴν ὡς ὁ Χρύσιππος.

35 ibidem p. 250, 9 (p. 26, 9 Cumont). ἀλλ' ἀμήχανον τοῦτο γε· (sc. mundum deleri ἀναιρέσει παντελεῖ τῆς ποιότητος) μένει γὰρ κατὰ τοὺς τάναντία αἰρουμένους ἢ τῆς διακοσμῆσεως ποιότητος ἐπ' ἐλάττονος οὐσίας τῆς τοῦ Διὸς σταλεῖσα κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν.

9 add. Wy. 13 εἰς τε τὸ libri, τε del. Wy. 14 μετέβαλεν Reiske, μεταβάλαι ἂν αὐτ μεταβάλλον libri. 28 ἄπειρον ὄν Heeren, ἄπειρος ὦν Stob. τὸ ἄπειρον Plut. 31 pugnat hic locus cum plerisque de inani testimoniis. 38 οὐσίας τῆς τοῦ Διὸς σταλεῖσα Bernays., οὐσίας τῇ τοῦ ἰδιοσταλεῖσα E οὐσίας τῇ τοῦ . . . σταλεῖσα L οὐσίας τοτοῦ δι . . . PM.

612 Stoicus quidam apud Philonem περί ἀφθαρσίας κόσμον p. 252, 5. πυρὸς τριττὸν εἶδος· τὸ μὲν ἄνθραξ, τὸ δὲ φλόξ, τὸ δὲ αὐγή. ἄνθραξ μὲν οὖν ἐστὶ πῦρ ἐν οὐσίᾳ γεώδει, ὃ τρόπον ἕξως πνευματικῆς πεφώλευκε καὶ ἔλλοχῃ δι' ὅλης ἄχρι περάτων τεταμένον. φλόξ δὲ ἐστὶν ὅπερ ἐκ τροφῆς αἰρεται μετεωριζόμενον, αὐγή δὲ τὸ ἀποστελλόμενον ἐκ φλογός, συνεργὸν ὁφθαλ- 5 μοῖς εἰς τὴν τῶν ὁρατῶν ἀντίληψιν.

613 Philo de incorrupt. mund. 235, 13 B. (p. 15, 4 Cumont). καὶ μὴν οἱ γε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγούμενοι τοῦ κόσμου νομίζουσι καὶ ὁμολογοῦσι τοὺς ἀστέρας θεοὺς εἶναι, οὓς τῷ λόγῳ διαφθείρειν οὐκ ἐρυνθιδῶσιν. ἴδει γὰρ ἡ μύδρους διαπύρους ἀποφήναςθαι, καθάπερ 10 ἐνιοι ἡ θείας ἡ δαιμονίας φύσεις νομίζοντας τὴν ἀρμόττουσαν θεοῖς ἀφθαρσίαν προσομολογῆσαι. νυνὶ δὲ τοσοῦτον δόξης ἀληθοῦς διήμαρτον, ὥστε λελήθασιν αὐτοὺς καὶ τῇ προνοίᾳ — ψυχὴ δ' ἐστὶ τοῦ κόσμου — φθορὰν ἐπιφέροντες, ἐξ ὧν ἀνακλόουθα φιλοσοφοῦσιν (sequitur locus Chrysippi περί Αὐξανομένου n. 397). 15

614 Iustinus Apol. I 20. Οἱ λεγόμενοι δὲ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν εἰς πῦρ ἀναλύεσθαι δογματίζουσι καὶ αὐτὸν πάλιν κατὰ μεταβολὴν τὸν κόσμον γένεσθαι λέγουσιν.

ibid. τῷ γὰρ λέγειν ἡμᾶς ὑπὸ θεοῦ πάντα κεκοσμηθῆναι καὶ γεγενῆσθαι, Πλάτωνος δόξομεν λέγειν δόγμα· τῷ δὲ ἐκπύρωσιν γενέσθαι Στωϊκῶν. 20

idem II 7. οὕτω γὰρ ἡμεῖς τὴν ἐκπύρωσιν φάμεν γενήσεσθαι, ἀλλ' οὐχ ὡς οἱ Στωϊκοὶ κατὰ τὸν τῆς εἰς ἄλλα πάντα μεταβολῆς λόγον.

615 Athanasius Or. IV c. Arianos c. 13 p. 626. Τοῦτο δὲ ἴσως ἀπὸ τῶν Στωϊκῶν ὑπέλαβε διαβεβαιουμένων συστήλλεσθαι καὶ πάλιν ἐκτείνεσθαι τὸν θεὸν μετὰ τῆς κτίσεως καὶ ἀπείρως παύεσθαι. 25

616 Philo de anim. sacrif. idon. Vol. II Mang. p. 242. Ἡ δὲ εἰς μέλη τοῦ ζώου διανομὴ δηλοῖ, ἥτοι ὡς ἐν τὰ πάντα ἢ ὅτι ἐξ ἐνός τε καὶ εἰς ἓν· ὅπερ οἱ μὲν κόρον καὶ χρησιμοσύνην ἐκάλεσαν, οἱ δ' ἐκπύρωσιν καὶ διακόσμησιν· ἐκπύρωσιν μὲν κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ δυναστείαν τῶν ἄλλων ἐπικρατήσαντος, διακόσμησιν δὲ κατὰ τὴν τῶν τετάρων στοιχείων ἰσονομίαν, ἣν 30 ἀντιτιδιδόασιν ἀλλήλοις.

617 Simplicius in Aristot. de caelo p. 132 b Karsten p. 294, 4 Heibg. καὶ Ἡράκλειτος δὲ ποτὲ μὲν ἐκπυροῦσθαι λέγει τὸν κόσμον, ποτὲ δὲ ἐκ τοῦ πυρὸς συνίστασθαι πάλιν αὐτὸν κατὰ τινὰς χρόνων περιόδους, ἐν οἷς φησί· „μέτρα ἀπτόμενος καὶ μέτρα σβεννύμενος.“ ταύτης δὲ τῆς δόξης ὕστερον 35 ἐγένοντο καὶ οἱ Στωϊκοί.

Cf. ibid. p. 307, 15. μεταβέβηκεν ἐπὶ τοὺς γενητὸν μὲν καὶ αὐτούς, φθειρόμενον δὲ καὶ πάλιν γινόμενον ἐναλλάξ λέγοντας καὶ τοῦτο διηγεῖται, ὡς Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἡράκλειτος ἐδόκουν λέγειν καὶ ὕστερον τῶν Στωϊκῶν 40 τινες.

618 Plutarchus de comm. not. cp. 35 p. 1077 b). Ἀλλὰ τοῦ [τε] κόσμου πάλιν τὸ [πῦρ, ὃ] σπέρμα λέγουσιν εἶναι <μεῖζον> καὶ μετὰ τὴν ἐκπύρωσιν, <ὅτε> εἰς σπέρμα μετέβαλε, τὸν κόσμον, ἐκ βραχυτέ-

8 οἱ γε Bücheler, οἱ τε libri.

25 καὶ ἀπείρως παύεσθαι corrupta.

41 τε seclusi, γε Wy.

42 πῦρ δ seclusi. || μεῖζον addidi.

43 ὅτε in-

serui.

ρου σώματος καὶ ὄγκου χύσιν ἔχοντα πολλήν, καὶ τοῦ κενοῦ προσ-
ἐπιλαμβάνοντα χώραν ἄπλετον ἐπινεομένην τῇ αὐξήσει, γεννωμένου
δ' αὐθις ὑποχωρεῖν τὸ μέγεθος καὶ συνολισθαίνειν, δυομένης καὶ
συναγομένης περὶ τὴν γένεσιν εἰς ἑαυτὴν τῆς ὕλης.

5 Philo de incorrupt. mund. p. 255, 8 (p. 29, 13 Cumont). φέρε δ'
οὖν, ὥς φησιν ὁ Χρύσιππος, τὸ ἀναστοιχειῶσαν τὴν διακόσμησιν
εἰς αὐτὸ πῦρ τοῦ μέλλοντος ἀποτελεῖσθαι κόσμου σπέρμα εἶναι καὶ
ὦν ἐπ' αὐτῷ πεφιλοσόφηκε μηδὲν ἐψεῦσθαι, πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ἐκ
σπέρματος ἢ γένεσις καὶ εἰς σπέρμα ἢ ἀνάλυσις, ἔπειτα δ' ὅτι φυσιο-
10 λογεῖται ὁ κόσμος καὶ φύσις λογική, οὐ μόνον ἔμψυχος ὦν ἀλλὰ καὶ
νοερὸς πρὸς δὲ καὶ φρόνιμος, ἐκ τούτων τοῦναντίον οὐ βούλεται
κατασκευάζεται τὸ μηδέποτε φθαρήσεσθαι.

619 Stoicus apud Philonem de incorr. mundi p. 257, 12 B. (p. 31, 9
Cumont) postquam dixit omnem rem semine suo esse maiorem: ἐπὶ δὲ τοῦ
15 παντὸς γενήσεται τοῦναντίον. τὸ μὲν γὰρ σπέρμα καὶ μείζον ἔσται καὶ
πλείονα τόπον ἐφέξει, τὸ δ' ἀποτελεσμα βραχύτερον καὶ ἐν ἐλάττω φανεῖται
τόπῳ, καὶ ὁ κόσμος ἐκ σπέρματος συνιστάμενος οὐκ ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἐπι-
δώσει πρὸς αὐξήσιν, ἀλλ' ἔμπαλιν ἐξ ὄγκου μείζονος εἰς ἐλάττωνα συναιρεθή-
σεται. τὸ δὲ λεγόμενον ῥᾶδιον συνιδεῖν· ἅπαν σῶμα ἀναλυόμενον εἰς πῦρ
20 διαλύεται τε καὶ χεῖται, σβεννυμένης δὲ τῆς ἐν αὐτῷ φλογὸς στέλλεται καὶ
συνάγεται· πίστεων δὲ τοῖς οὕτως ἐμφανέσι πρὸς μαρτυρίαν ὥς ἀδηλουμένοις
οὐδεμία χρεία. καὶ μὴν ὁ κόσμος ὁ πυρωθεὶς γενήσεται μείζων, ἅτε συμ-
πάσης τῆς οὐσίας εἰς τὸν λεπτότατον ἀναλυθείσης αἰθέρα· ὃ μοι δοκοῦσι
καὶ οἱ Στωϊκοὶ προιδόμενοι κενὸν ἄπειρον ἐκτὸς τοῦ κόσμου τῷ λόγῳ κατα-
25 λιπεῖν, ἵν' ἐπειδὴ χύσιν ἀπεραντόν τινα ἔμελλε λήψεσθαι μὴ ἀπορῇ τοῦ δε-
ξομένου χωρίου τὴν ἀνάχυσιν. ὅτε μὲν οὖν εἰς τοσοῦτον ἐπιδέδωκε καὶ
συνηϋξήται ὥς μονονοχὶ τῇ ἀορίστῳ τοῦ κενοῦ φύσει τῷ τῆς ἐλάσεως ἀπει-
ρομεγέθει συνδραμεῖν, σπέρματος ἔχει καὶ τοῦτο λόγον, ὅτε δὲ κατὰ τὴν πα-
λιγγενεσίαν ἐκ τελείων τῶν μερῶν τῆς συμπάσης οὐσίας, στελλο-
30 μένου μὲν κατὰ τὴν σβέσιν τοῦ πυρὸς εἰς παχὺν ἄερα, στελλομένον δὲ ἄερος
εἰς ὕδωρ καὶ συνίζοντος, παχυνομένου δ' ἔτι μᾶλλον ὕδατος κατὰ τὴν εἰς
γῆν, τὸ πυκνότερον τῶν στοιχείων, μεταβολήν. ἔστι δὲ ταῦτα παρὰ τὰς
κοινὰς ἐννοίας τῶν δυναμένων ἀκολουθίαν πράγματος ἐκλογίσεσθαι.

620 Philo de incorrupt. mund. p. 222, 2 B. (p. 4, 3 Cumont). Δη-
35 μόκριτος μὲν οὖν καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ πολὺς ὄμιλος τῶν ἀπὸ τῆς Στωᾶς
φιλοσόφων γένεσιν καὶ φθορὰν ἀπολείπουσι τοῦ κόσμου, πλὴν οὐχ ὁμοίως·
οἱ μὲν γὰρ πολλοὺς κόσμους ὑπογράφουσιν etc. — οἱ δὲ Στωϊκοὶ
κόσμον μὲν ἓνα, γενέσεως δὲ αὐτοῦ θεὸν αἴτιον, φθορᾶς δὲ μηκέτι θεόν,
ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τοῖς οὐσι πυρὸς ἀκαμάτου δύναμιν, χρόνων μακρᾶς
40 περιόδου ἀναλύουσιν τὰ πάντα εἰς ἑαυτήν, ἐξ ἧς πάλιν αὐτὴ ἀναγέννησιν
κόσμου συνίστασθαι προμηθεῖα τοῦ τεχνίτου. δύναται δὲ κατὰ τούτους ὁ
μὲν τις κόσμος αἰδίας, ὁ δὲ τις φθαρτὸς λέγεσθαι, φθαρτὸς μὲν ὁ κατὰ τὴν

1 χύσιν Madvig, φύσιν libri.

libri. 29 lacunam significavit Bernays.
Cumont propter hiatum.

20 διαλύεται τε Bernays, ἀναλύεται τε
libri. 40 νῦν ἀναγέννησιν L, quod praefert

διακόσμησιν, αἰδῖος δὲ ὁ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν παλιγγενεσίαις καὶ περιόδοις ἀθανατιζόμενος οὐδέποτε ληγούσας.

621 Philo de incorrupt. mund. p. 220, 9 B. varias definitiones τοῦ κόσμου enumerans: κατὰ δὲ τρίτον, ὡς δοκεῖ τοῖς Στωϊκοῖς „διήκουσα ἄχρι τῆς ἐκπυρώσεως οὐσία τις ἢ διακεκοσμημένη ἢ ἀδιακόσμητος,“ οὗ τῆς 5 κινήσεως φασιν εἶναι τὸν χρόνον διάστημα.

622 Dio Chrysost. Or. XXXVI § 55 (II p. 15, 8 Arn.). λειφθεὶς δὲ ὁ μόνος ὁ νοῦς καὶ τόπον ἀμήχανον ἐμπλήσας αὐτοῦ ἅτ' ἐπ' ἰσῆς πανταχῇ κεχυμένος, οὐδενὸς ἐν αὐτῷ πυκνοῦ λειφθέντος, ἀλλὰ πάσης ἐπικρατούσης 10 μαυρότητος, ὅτε κάλλιστος γίνεται, τὴν καθαρωτάτην λαβὼν ἀνγῆς ἀκηράτου φύσιν, εὐθύς ἐπόθησε τὸν ἐξ ἀρχῆς βίον. ἔρωτα δὲ λαβὼν — — ὥρμησεν ἐπὶ τὸ γεννᾶν καὶ διανέμειν ἕκαστα καὶ δημιουργεῖν τὸν ὄντα νῦν κόσμον ἐξ ἀρχῆς πολὺ κρείττω καὶ λαμπρότερον ἅτε νεώτερον. ἀστράψας δὲ ὅλος οὐκ ἄτακτον οὐδὲ ὕπαρὰν ἀστραπὴν — — ἀλλὰ καθαρὰν καὶ ἀμιγῆ παν- 15 τὸς σκοτεινοῦ, μετέβαλε ῥαδίως ἅμα τῇ νοήσει. μνησθεὶς δὲ Ἀφροδίτης καὶ γενέσεως ἐπρώτῃ καὶ ἀνῆκεν αὐτόν, καὶ πολὺ τοῦ φωτὸς ἀποσβέσας εἰς ἀέρα πυρώδη τρέπεται πυρὸς ἡπίον. μιχθεὶς δὲ τότε Ἥρα καὶ μεταλαβὼν τοῦ τελειοτάτου λέχους, ἀναπανσάμενος ἀφίησι τὴν πᾶσαν αὖ τοῦ παντὸς 20 γονήν. τοῦτον ὕμνοῦσι παῖδες σοφῶν ἐν ἀρῥήτοις τελεταῖς Ἥρας καὶ Διὸς εὐδαίμονα γάμον. ὕγραν δὲ ποιήσας τὴν ὅλην οὐσίαν, ἐν σπέρματι τοῦ παντός, αὐτὸς ἐν τούτῳ διαθέων, καθάπερ ἐν γονῇ πνεῦμα τὸ πλάττον καὶ δημιουργοῦν, τότε δὴ μάλιστα προσεικῶς τῇ τῶν ἄλλων συστάσει 25 ζῶων, καθ' ὅσον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστάναι λέγοιτ' ἂν οὐκ ἄπο τρόπου, τὰ λοιπὰ ἤδη ῥαδίως πλάττει καὶ τυποῖ, λείαν καὶ μαλακὴν αὐτῷ περιχέας τὴν οὐσίαν καὶ πᾶσαν εἰκονσαν εὐπετῶς. ἐργασάμενος δὲ καὶ τελεώσας ἀπέ- 30 δειξεν ἐξ ἀρχῆς τὸν ὄντα κόσμον εὐειδῆ καὶ καλὸν ἀμηχάνως, πολὺ δὲ λαμπρότερον ἢ οἷος ὁράται νῦν etc.

623 Lactantius div. instit. VII 23. Melius Chrysippus quem Cicero ait fulcire porticum Stoicorum, qui in libris quos de providentia scripsit, cum de innovatione mundi loqueretur, haec intulit: 30 τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, δῆλον ὡς οὐδὲν ἀδύνατον, καὶ ἡμᾶς μετὰ τὸ τελευτῆσαι πάλιν περιόδων τινῶν εἰλημμένων χρόνου εἰς ὃ νῦν ἐσμεν καταστήσεσθαι cχήμα.

624 Alexander Aphrod. comm. in Aristot. Analyt. pr. p. 180, 31 Wallies. ἀληθὲς δὲ δύναται ποτε γενέσθαι κατ' αὐτοὺς μετὰ τὸν θά- 35 νατον τὸν Δίωνος τό „τούτου κεχώρισται ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα“ δεικνυμένου Δίωνος· ἀρέσκει γὰρ αὐτοῖς τὸ μετὰ τὴν ἐκπύρωσιν πάλιν πάντα ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ γίνεσθαι κατ' ἀριθμόν, ὡς καὶ τὸν ἰδίως ποιοῦν πάλιν τὸν αὐτὸν τῷ πρόσθεν εἶναι τε καὶ γίνεσθαι ἐν ἐκείνῳ τῷ κόσμῳ, ὡς ἐν τοῖς περὶ κόσμου Χρύσιππος λέγει. 40

p. 181, 13. εἰ δὲ λέγοιεν — — μηκέτι τὴν αὐτὴν ψυχὴν τε καὶ

2 Cf. n. 526sq. 8 αὐτοῦ ἅτ' ἐπίσης Wilam., αὐτοῦ γε πίθως M αὐτοῦ γ' ἐπειθ' ὡς B αὐτοῦ ἅτε γε πίθως U. 10 ἀνγῆς Emp., αὐτὸς libri. 13 ὅλος scripsi, ὅλον libri. 20 Cf. n. 1071—1075 (Chrysippus).

σῶμα κατ' ἀριθμὸν εἶναι τὰ συντιθέμενα, οὐδὲν τοῦτο πρὸς τὸν λόγον ἐστίν.

ibid. 25: Καὶ λέγουσι δὲ καὶ τοῖς ἰδίως ποιοῖς τοῖς ὕστερον γινομένοις πρὸς τοὺς πρόσθεν παραλλαγὰς μόνον γίνεσθαι κατὰ τινα
5 τῶν ἔξωθεν συμβεβηκότων, οἷα παραλλαγαὶ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένους-
τός τε καὶ ζῶντος Δίωνος οὐκ ἀλλάσσουν αὐτόν· οὐ γὰρ ἄλλος γί-
νεται, εἰ πρότερον ἔχων ἐπὶ τῆς ὕψεως φακοὺς ὕστερον μηκέτ' ἔχοι·
τοιαύτας δὲ φασι τὰς ἐν τοῖς ἰδίως ποιοῖς τοῖς ἐν ἄλλῳ κόσμῳ παρὰ
τοὺς ἐν ἄλλῳ γίνεσθαι.

10 625 Nemesius de nat. hom. ep. 38 p. 277. οἱ δὲ Στωϊκοὶ φασὶν ἀποκαθισταμένους τοὺς πλάνητας εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον κατὰ τε μῆκος καὶ πλάτος, ἔνθα τὴν ἀρχὴν ἕκαστος ἦν, ὅτε τὸ πρῶτον ὁ κόσμος συνέστη, ἐν
ξήταις χρόνων περιόδοις ἐκπύρῳσιν καὶ φθορὰν τῶν ὄντων ἀπεργάζεσθαι· καὶ
15 πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς εἰς τὸ αὐτὸ τὸν κόσμον ἀποκαθίστασθαι· τῶν ἀστέρων
δμοίως πάλιν φερομένων, ἕκαστον ἐν τῇ προτέρᾳ περιόδῳ γινόμενον ἀπαρα-
λάκτως ἀποτελεῖσθαι. ἔσεσθαι γὰρ πάλιν Σωκράτη καὶ Πλάτωνα καὶ ἕκαστον τῶν
ἀνθρώπων σὺν τοῖς αὐτοῖς καὶ φίλοις καὶ πολίταις· καὶ τὰ αὐτὰ πείσεσθαι καὶ
τὰ αὐτὰ μεταχειριεῖσθαι, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ κώμην καὶ ἀγρὸν δμοίως ἀποκα-
θίστασθαι· γίνεσθαι δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ παντὸς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολ-
20 λάκις· μᾶλλον δὲ εἰς ἄπειρον καὶ ἀτελεύτητον τὰ αὐτὰ ἀποκαθίστασθαι. τοὺς
δὲ θεοὺς τοὺς μὴ ὑποκειμένους τῇ φθορᾷ, ταύτῃ παρακολουθήσαντας μὲν
περίοδῳ, γινώσκειν ἐκ ταύτης πάντα τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἐν ταῖς ἐξῆς περι-
όδοις. οὐδὲν γὰρ ξένον ἔσεσθαι παρὰ τὰ γενόμενα πρότερον, ἀλλὰ πάντα
ὡσαύτως ἀπαραλλάκτως ἄχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων.

25 626 Origenes contra Celsum IV 68 Vol. I p. 338, 3 Kō. (p. 555 Delarue). τῶν δὲ Στωϊκῶν οἱ πλείους οὐ μόνον τὴν τῶν θνητῶν περίο-
δον τοιαύτην εἶναι φασὶν ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀθανάτων καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς
θεῶν· μετὰ γὰρ τὴν τοῦ παντὸς ἐκπύρῳσιν, ἀπειράκις γενομένην καὶ ἀπει-
ράκις ἐσομένην, ἡ αὐτὴ τάξις ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους πάντων γέγονέ τε καὶ
30 ἔσται. Πειρώμενοι μέντοι θεραπεύειν πως τὰς ἀπεμφάσεις οἱ ἀπὸ τῆς
Στοᾶς οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπαραλλάκτους φασὶν ἔσεσθαι κατὰ περίοδον τοῖς
ἀπὸ τῶν προτέρων περιόδων πάντα· ἵνα μὴ Σωκράτης πάλιν γένηται, ἀλλ'
ἀπαράλλακτός τις τῷ Σωκράτει, γαμήσιον ἀπαράλλακτόν τινα Ξανθίππῃ, καὶ
κατηγορηθόσμενος ὑπὸ ἀπαραλλάκτων Ἀντύῳ καὶ Μελήτῳ. Οὐκ οἶδα δὲ
35 πῶς ὁ μὲν κόσμος αἰεὶ ὁ αὐτός ἐστι καὶ οὐκ ἀπαράλλακτος ἕτερος ἕτερόν· τὰ
δ' ἐν αὐτῷ οὐ τὰ αὐτά, ἀλλ' ἀπαράλλακτα.

Cf. ibid. V 20 Vol. II p. 21, 23 Kō. (p. 592 Del.). φασὶ δὲ οἱ ἀπὸ
τῆς Στοᾶς κατὰ περίοδον ἐκπύρῳσιν τοῦ παντὸς γίνεσθαι καὶ ἐξῆς αὐτῇ
διακόσμησιν πάντ' ἀπαράλλακτα ἔχουσιν, ὥς πρὸς τὴν προτέραν διακόσμησιν·
40 ὅσοι δ' αὐτῶν ἠδέσθησαν τὸ δόγμα, ὀλίγην εἰρήκασιν παραλλαγὴν καὶ σφόδρα
βραχεῖαν γίνεσθαι κατὰ περίοδον τοῖς ἐπὶ τῆς πρὸ αὐτῆς περιόδου.

(add. ibid. 23 Vol. II p. 24, 10 Kō. (p. 595 Del.) verba: διαλεκτι-
καῖς ὥς οἴονται ἀνάγκαις ταῦτα παριστάντες.)

627 Simplicius in Aristot. Phys. p. 886, 11 Diels. τοῦτο δὲ τὸ ζήτημα

21 at omnes deos praeter Iovem conflagratione mundi perire Chrysippus docebat. 33 τινα Ξανθίππῃ Gundermann, τὴν Ξανθίππην A.

τῇ τῶν Στωϊκῶν ἐστὶ μᾶλλον ἀρμόττον παλιγγενεσία· λέγοντες γὰρ ἐκεῖνοι τὸν αὐτὸν ἐμὲ πάλιν γίνεσθαι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ζητοῦσιν εἰκότως πότερον εἰς εἶμι τῷ ἀριθμῷ ὁ νῦν καὶ τότε, διὰ τὸ τῇ οὐσίᾳ εἶναι ὁ αὐτός, ἢ τῇ κατατάξει τῇ εἰς ἄλλην καὶ ἄλλην κοσμοποιῖαν διαφοροῦμαι.

628 Origenes contra Celsum IV 12 Vol. I p. 282, 9 Kō. (p. 508⁵ Delarue). ὅτι ἀρχαιότατοι ἄνδρες γενόμενοι Μωυσῆς καὶ τινες τῶν προφητῶν οὐ παρ' ἐτέρων εἰλήφασι τὰ περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως, ἀλλ' (εἰ χρὴ ἐπιστήσαντα τοῖς χρόνοις εἰπεῖν) μᾶλλον τούτων ἕτεροι παρακούσαντες καὶ μὴ ἀκριβῶσαντες τὰ ὑπὸ τούτων λεγόμενα ἀνέπλασαν κατὰ περιόδους ταυτότητας καὶ ἀπαράλλάκτους τοῖς ἰδίως ποιοῖς καὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτοῖς <κόσμοις>· ἡμεῖς δὲ οὔτε τὸν κατακλυσμὸν οὔτε τὴν ἐκπύρωσιν κύκλοις καὶ ἀστέρων περιόδοις ἀνατίθεμεν.

629 Origenes de principiis (interpr. Rufino) II cp. 3 p. 81 ed. Delarue. Iam vero qui indissimiles sibi mundos ac per omnia pares aliquando evenire confirmant, nescio quibus id possint asserere documentis. (Hanc¹⁵ sententiam cum liberi arbitrii doctrina pugnare Origenes contendit). Non enim cursu aliquo in eosdem se circulos post multa saecula revolvente aguntur animae, ut hoc aut illud vel agant vel capiant etc.

630 Clemens Al. Stromat. V 1 p. 649 Pott. οἶδεν γὰρ καὶ οὗτος (scil. Heraclitus) τὴν διὰ πυρὸς κάθαρσιν — — ἣν ὕστερον ἐκπύρωσιν²⁰ ἐκάλεσαν οἱ Στωϊκοί· καθ' ὃν καὶ τὸν ἰδίως ποιὸν ἀναστήσεσθαι δογματίζουσι.

631 Hieronymus ep. 96 (ex Theophilo latine reddita). Nec quisquam hominum crebrius moritur, quod Origenes ausus est scribere, Stoicorum impiissimum dogma divinarum cupiens scripturarum auctoritate firmare.²⁵

632 Plutarchus de defectu oraculorum cp. 29. Καὶ μὴν τὰ γε ἄλλα τῶν Στωϊκῶν τίς ἂν φοβηθείη, πυνθανομένων „πῶς εἰμαρμένη μία μένει καὶ πρόνοια, καὶ οὐ πολλοὶ Δίης καὶ Ζῆνης ἔσονται πλειόνων ὄντων κόσμων;“ πρῶτον μὲν γὰρ εἰ τὸ πολλοὺς εἶναι Δίας καὶ Ζῆνας ἄτοπὸν ἐστὶ, πολλῶν δὴπουθεν ἔσται τὰ ἐκείνων ἀτοπώτερα· καὶ γὰρ Ἥλιος καὶ Σελήνης³⁰ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ποσειδῶνος ἐν ἀπείροις κόσμων περιόδοις ἀπείρους ποιοῦσιν.

§ 11. Mundus est animal rationale.

633 Diogenes Laërt. VII 142, 143. ὅτι δὲ καὶ ζῶον ὁ κόσμος καὶ λογικὸν καὶ ἔμφυχον καὶ νοερὸν καὶ Χρῦσιππὸς φησιν ἐν³⁵ πρῶτῳ περὶ Προνοίας καὶ Ἀπολλόδωρος φησιν ἐν τῇ φυσικῇ καὶ Ποσειδώνιος· ζῶον μὲν οὕτως ὄντα, οὐσίαν ἔμφυχον αἰσθητικὴν. τὸ γὰρ ζῶον τοῦ μὴ ζῶου κρεῖττον· οὐδὲν δὲ τοῦ κόσμου κρεῖττον. ζῶον ἄρα ὁ κόσμος. ἔμφυχον δέ, ὡς δῆλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ἐκείθεν οὐσης ἀποσπάσματος.

40

10 ἰδίως A, ἰδίως P Del. 11 κόσμους addidi. 36 ἐν ᾱ φησὶ (hoc. ord.) BP; ἐν τῷ περὶ (om. φησὶ et numerum) F. 39 Cf. Cicero de nat. deor. II 8, 21 ubi hoc idem argumentum Zenoni tribuitur.

634 Diogenes Laërt. VII 138. τὸν δὴ κόσμον οἰκεῖσθαι κατὰ νοῦν καὶ πρόνοιαν, καθά φησι Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ προνοίας καὶ Ποσειδώνιος ἐν τῇ ιγ' περὶ θεῶν, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν τῆς ψυχῆς· ἀλλ' ἤδη δι' ὧν μὲν μάλ-
 5 λον δι' ὧν δὲ ἦττον. δι' ὧν μὲν γὰρ ὡς ἔξις κεχώρηκεν, ὡς διὰ τῶν ὁσίων καὶ τῶν νεύρων, δι' ὧν δὲ ὡς νοῦς, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ. οὕτω δὴ καὶ τὸν ὅλον κόσμον, ζῶον ὄντα καὶ ἔμψυχον καὶ λογικόν, ἔχειν ἡγεμονικὸν μὲν τὸν αἰθέρα — — — ὄν καὶ πρῶτον θεὸν λέγουσιν, †† αἰσθητικῶς ὥσπερ κεχωρηκεῖν διὰ τῶν ἐν ἀέρι καὶ διὰ
 10 τῶν ζώων ἀπάντων καὶ φυτῶν· διὰ δὲ τῆς γῆς αὐτῆς καθ' ἑξιν.

635 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 188 (p. 397 Aucher). Itidem universum caelum et mundus (scil. non mixtam tristitiae aeternam habet laetitiam), quoniam animal est et rationale et animans virtute praeditus et natura philosophus; atque eandem ob causam
 15 tristitia et timore carens plenusque gaudii. Immo dicitur, quod et ipse pater et creator universorum perpetuo in vita sua exsultat et ludit, gaudens condecenti divinum iocum iucunditate, nec opus habens ullius nec ullo modo indigens, sed ipse in se ipso laetificatus atque in suis virtutibus mundisque a se conditis.

20 636 Philodemus de pietate c. 14 (DDG p. 548b, 13). τὰ παραπλήσια δὲ κἂν τοῖς περὶ Φύσεως γράφει, μεθ' ὧν εἵπαμεν? καὶ τοῖς Ἡρακλείτου συνοικειῶν. καὶ δὴ? κἂν τῷ πρῶτῳ τὴν νύκτα θεὸν φησιν εἶναι πρωτίστην. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τὸν κόσμον ἓνα τῶν φρονίμων, συνπολιτευόμενον θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, καὶ τὸν πόλεμον
 25 καὶ τὸν Δία τὸν αὐτὸν εἶναι, καθάπερ καὶ τὸν Ἡράκλειτον λέγειν· ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ καὶ λόγους ἐρωτᾷ περὶ τοῦ τὸν κόσμον ζῶον εἶναι καὶ λογικὸν καὶ φρονοῦν καὶ θεόν.

Philo de incorrupt. mund. 246, 10 B. ἐπεὶ καὶ οἱ φθείροντες αὐτὸν λογικὸν εἶναι ὑπονοοῦσιν.

30 637 Seneca ep. 92, 30. Quid est autem, cur non existimas in eo divini aliquid existere, qui dei pars est? totum hoc, quo continemur, et unum est et deus: et socii sumus eius et membra.

638 [Galenus] εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός 1 Vol. XIX p. 160 K. ἴδωμεν οὖν εἰ ζῶόν ἐστιν ὁ κόσμος καί, εἴ γε τὴν ἀρχὴν <μὴ> ἐγένετο, εἴτ' αὖ
 35 πάλιν τὴν δλόκληρον ἐπέσχε φύσιν. κόσμος τοίνυν ἐστὶν σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν μεταξὺ φύσεων. ***** καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος καὶ τὸ διήκον ἔχον διὰ πάντων αὐτῶν ἀρχηγὸν καὶ πρωτόγονον πνεῦμα, ὅπερ καλοῦσι παῖδες φιλοσόφων ἢ ψυχὴν ἢ μονάδα [ἢ ἄτομον] ἢ πῦρ ἢ ὁμωνύμως

1 διοικεῖσθαι B, quod videtur praestare. 2 ἐν τοῖς εἰ περὶ BP, ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ F. 3 τῇ P τοῖς B τῷ F. || διοίκοντος B. 8 ὄν scripsi, ὁ BPF.

9 lacunam significavi. 33 εἶδωμεν ed. 34 μὴ addidi; intellego μὴ ζῶον ἐγένετο, sed dubito an corruptela latius pateat. 35 ἐπέσχε scripsi, ἐπεῖχε ed.

36 lacunam sic fere explendam puto: ἔμψυχον δ' ἂν εἴη καὶ ζῶον, μετὰ γῆς ὅλης φύσεως. 38 μονάδα potuit scriptor Stoicae disputationi immiscere, ἄτο-

τῷ γένει πνεῦμα τὸ πρῶτον. ταῦτα δὲ ἦν μὲν καὶ πρὸ τοῦ αὐτὸν ταύτην
 ἔχειν τὴν ἐπωνυμίαν· ἀλλὰ τότε μὲν ἀκριτα ἦν <καὶ> ἀδιάλλακτα καί, ὡς
 φασί τινες, ὕλην εἶχε τοῦνομα, κόσμον δὲ νῦν, διὰ τὸ ποιεῖν ἐμμελῶς καὶ
 εὐτάκτως καὶ ὡς ἂν ἐν ῥυθμῷ καὶ κόσμῳ ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν. — — ἐξ
 ὅλων μὲν οὖν ὁ κόσμος ὅλος ἤρμυσται καὶ ἐκ τελείων τέλειος καὶ ἐξ αὐτο- 5
 τελῶν ἀνευδεής· καὶ ἦν καὶ ἔσται κινούμενον ζῶον. ἀλλὰ τότε μὲν <ἐν>-
 εσπαρμένην καὶ τὴν τοῦ παντὸς ἔχουσαν λόγον δύναμιν ἐκέκτητο, διακριθεὶς
 δὲ καὶ τοῦ σκότους προελθὼν τὴν οἰκίαν τῶν σπερμάτων ἀρετὴν ἔδειξεν,
 ἔνθα μὲν γῇ φαινόμενος, ἔνθα δ' ὕδωρ, ὅπου δὲ πῦρ **** σὺν ἀέρι ἐκ-
 τεινόμενος πανταχοῦ τῷ τῆς ἀυξήσεως τρόπῳ <ἐν> τῇ τῶν στοιχείων φύσει, 10
 φωτίζων τὸ ὅλον οἶον ὀφθαλμοῖς ἡλίῳ καὶ σελήνῃ, καὶ τῇ τούτων διανυγεί
 καὶ λαμπρᾷ στιλπνότητι κινήσει πάσῃ ὁδηγὸς γενόμενος. συνεκέκρατο γὰρ
 αὐτῷ καὶ οὗτος ἐξ ἀρχῆς ἔτι γινομένῳ καὶ τὴν πρώτην συνισταμένῳ φύσιν.
 ζῶόν τε γὰρ πρῶτον καὶ ἔμπνουν τε καὶ ἔννουν ὅδε ὁ κόσμος καὶ τότε ἦν
 καὶ νῦν φαίνεται. ὥσπερ οὖν οὐκ ἂν τις τολμήσας εἴποι μὴ ζῶον αὐτόν, 15
 ἡνίκα ἐκῦσκετο (ἀπεδεξάμεν γὰρ ὡς ἐξ ὅλων ὅλος καὶ ὡς ἐκ τελείων τέλειος·
 πῶς γὰρ ἂν ὀλοτελῇ παρείχετο μὴ ὦν ὅλος;) οὕτω καὶ τὸ κατὰ γαστροὺς μὴ
 ζῶον <οὐκ> εἴποι τις ἂν. ὃν γὰρ τρόπον ὁ χαλκουργὸς ἢ ὁ σιδηρεὺς ἢ ὁ
 ἀνδριαντουργὸς ἢ ὁ ναυπηγὸς ἢ τις τῶν ὁμοίων οὐκ ἂν λέγοιτο τέλειόν τι
 τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ ὁλόκληρον παρεσχηκέναι ἐλλείποντός τινος — — — τὸ 20
 δ' ἀνελλιπὲς καὶ τοῖς ἅπασιν ἀπηρτισμένον — τέλειόν ἐστιν, τὸν αὐτὸν τρό-
 πον καὶ ὁ κόσμος — — οὐκ ἂν ποτε τὸν τέλειον ἐπέσχε λόγον, εἰ μὴ τότε,
 ὅτε πρῶτον τοῦ εἶναι μετελάμβανεν, τὴν τοῦ παντὸς ἀνεδέξατο οὐσίαν.

639 VH² VIII 27, 5. ἢ τί μᾶλλον ἂν | θρώπων χάριν ἢ τῶν (ἀ |
 λόγων ζώων ἔστιν εἰ | πεῖν γεγεννηκέναι | το . . τω 25

19. τριοῦ|τος δ' ὦν οὐκ ἐπαισθα|νόμενος νοηθῆσε|ται· τὴν γὰρ ἰσχὺν
 οὐ|τὴν πυρὸς οὐδὲ τὴν ἀ|έρος)

in fine col. ἀλ|λὰ δὴ καὶ παρ' ἡμῖν | τῶν μὲν φύσει τῶν | δὲ προ-
 αιρ(έσ)ει γινομέ|νων ἐπιβλέψ(αι πρὸ|χειρον ὅτι τῶν (προ αιρετικῶν οὐδ(ενὶ |
 προσέοικεν ὁ κόσμος etc. 30

640 VH² VIII 29. τοῦ κόσμου ν . . αλ . . | τι παρακοπο |
 μήτε γινωσκομένου | μηθ' ὅλως ὄντος μήτε | χάριτος ἐπιδεκτικοῦ | διὰ τὴν
 ἀψυχίαν τὴν | ἐναργέστατα θεωρου|μένην.

641 Cicero de natura deorum II 14, 38. Bene igitur idem Chry-
 sippus, qui similitudines adiungens omnia in perfectis et maturis docet 35
 esse meliora, ut in equo quam in eculeo, in cane quam in catulo, in
 viro quam in puero; item quod in omni mundo optimum sit, id in per-
 fecto aliquo atque absoluto esse debere. 39. Est autem mundo nihil
 perfectius, nihil virtute melius: igitur mundi est propria virtus. Nec

μον non potuit; seclusi igitur. 1 τοῦ αὐτὸν scripsi, τούτων ed. 2 καὶ
 addidi. 3 ἐμμελῶς scripsi, εὐμελῶς ed. 7 ἐσπαρμένην ed. || λόγον scripsi,
 λόγον ed. 9 lacunam significavi; excidisse καὶ νοῦς vel tale quid, ostendunt
 sequentia. 10 ἐν addidi. 11 διανυγεί scripsi, διανυγεία ed. 12 συνεκκέκρα-
 ται ed. 13 οὗτος scripsi, οὕτως ed. || ἔτι γινομένῳ scripsi, ἐπιγινομένῳ ed.
 17 ὅλος scripsi, ὅλως ed. 18 οὐκ addidi. || ὃν γὰρ scripsi, ὅνπερ ed.
 22 ἐπέσχε scripsi, ἐπασχε ed. 23 τοῦ scripsi, τὸ ed. || μετελάμβανεν scripsi,
 μεταλαμβάνων ed. 24 Epicureus contra Stoicos disputat.

vero hominis natura perfecta est: et efficitur tamen in homine virtus: quanto igitur in mundo facilius! Est ergo in eo virtus: sapiens est igitur et propterea deus.

642 Arius Didymus epit. phys. fr. 29 Diels (DG p. 465). *τισὶ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως ἔδοξε γῆν τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι τοῦ κόσμου. Χρυσίππῳ δὲ τὸν αἰθέρα τὸν καθαρώτατον καὶ εἰλικρινέστατον ἅτε πάντων εὐκίνητότατον ὄντα καὶ τὴν ὅλην περιάγοντα τοῦ κόσμου φορᾶν.*

643 Philo quaest. et solut. in Genesin IV 215 (p. 416 Aucher). In
10 *homine mens similis est caelo, quoniam rationales sunt partes utriusque, una mundi, altera animae.*

644 Diogenes Laërt. VII 139. *Χρυσίππος δὲ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ προνοίας καὶ Ποσειδώνιος ἐν τῷ περὶ θεῶν τὸν οὐρανὸν φασὶ τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου, Κλεάνθης δὲ τὸν ἥλιον. ὁ μέντοι Χρυσίππος διαφορώτερον πάλιν τὸ καθαρώτατον τοῦ αἰθέρος ἐν ταύτῳ.*
15

645 Plutarchus de comm. not. cp. 34 p. 1076f. *ἀλλὰ μὴν τὸν γε κόσμον εἶναι πόλιν καὶ πόλιν τοὺς ἀστέρας, εἰ δὲ τοῦτο, καὶ φυλέτας καὶ ἄρχοντας δηλονότι καὶ βουλευτὴν τὸν ἥλιον καὶ τὸν ἑσπερον πρύτανιν ἢ ἀστυνόμον, οὐκ οἶδ' <εἰ> μὴ τοὺς ἐλέγχοντας τὰ τοιαῦτα τῶν λεγόντων καὶ
20 ἀποφαινομένων ἀποδείκνυσιν ἀτοπωτέρους.*

14 κλέανθος B. 15 καθαρώτατον B καθαρώτερον (εφ in litura) P³F.

17 τὸν γε κόσμον Mez., τὸ τὸ νεῖκος μὲν BE. 19 εἰ add. Giesenus.

Physica III.

De caelestibus et meteoris.

§ 1. De terra.

646 Plutarchus de facie in orbe lunae cp. 6 p. 923e. γῆν δὲ φατὲ ὑμεῖς (scil. Stoici) ἄνευ βάσεως καὶ ὁρίξης διαμένειν. πάννυ μὲν οὖν, εἶπεν 5 ὁ Φαρνάκης, τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν τόπον ἔχουσιν, ὅσπερ αὐτῇ, τὸν μέσον· οὗτος γάρ ἐστι περὶ ὃν ἀντερείδει πάντα τὰ βάρη ῥέποντα, καὶ φέρεται καὶ συννεύει πανταχόθεν· ἡ δὲ ἄνω χώρα πᾶσα κἂν τι δέξηται γεῶδες ὑπὸ βίας ἀναρῶφέν, εὐθὺς ἐκθλίβει δεῦρο, μᾶλλον δὲ ἀφίησιν ἣ πέφνεν οἰκέλα ῥοπῇ καταφερόμενον. 10

cp. 8 in. ἑτέρους φασὶ γελοιάζειν ἄνω τὴν Σελήνην, γῆν οὖσαν, ἐνιδρύνοντας οὐχ ὅπου τὸ μέσον ἐστὶ. καίτοι γε εἰ πᾶν σῶμα ἐμβριθεὶς εἰς τὸ αὐτὸ συννεύει, καὶ πρὸς τὸ αὐτοῦ μέσον ἀντερείδει πᾶσι τοῖς μορίοις, οὐχ ὥς μέσον οὖσα τοῦ παντός ἢ γῆ μᾶλλον ἢ ὥς ὅλον οἰκειώσεται μέρη αὐτῆς ὄντα τὰ βάρη· καὶ τεκμήριον ἔσται <τὸ πάθος> τῶν ῥεπόντων, οὐ τῇ <γῇ> 15 τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν κοινωνίας τινὸς καὶ συμφυίας τοῖς ἀποσπωμένοις αὐτῆς, εἴτα πάλιν καταφερομένοις.

cp. 9. ὁρᾷτε ὅτι γελοῖόν ἐστιν εἰ γῆν οὐ φήσομεν εἶναι τὴν Σελήνην, ὅτι τῆς κάτω χώρας ἀφέστηκεν etc.

647 Aëtius Plac. III 9, 3. Οἱ Στωϊκοὶ τὴν γῆν μίαν καὶ πεπε- 20 ρασμένην.

648 Aëtius Plac. III 10, 1. Θαλῆς καὶ οἱ Στωϊκοὶ καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν σφαιροειδῇ τὴν γῆν.

649 Diogenes Laërt. VII 156. ζῶναί τε ἐπὶ τῆς γῆς εἰσι πέντε· πρώτη βόρειος [καὶ] ὑπὲρ τὸν ἀρκτικὸν κύκλον, ἀόκητος διὰ ψυχῆς. δευ- 25 τέρα εὐκράτος· τρίτη ἀόκητος ὑπὸ καύματος, ἡ διακεκαυμένη καλουμένη· τετάρτη ἢ ἀντεύκρατος· πέμπτη νότιος, ἀόκητος διὰ ψυχῆς.

§ 2. De sole.

650 Diogenes Laërt. VII 144. τῶν δὲ ἄστρον τὰ μὲν ἀπλανῆ συμπεριφέρεσθαι τῷ ὅλῳ οὐρανῷ, τὰ δὲ πλανώμενα κατ' ἰδίας κινήσεις κινεῖ- 30

6 ὅσπερ αὐτῇ scripsi, ὥσπερ αὐτῇ BE. 11 πελάζειν libri, γελοιάζειν Turnebus. 12 εἰς ἐαυτὸ Wy. dubitanter. 15 τὸ πάθος add. Dū. || τῇ γῇ Madvig, τῇ τῆς libri. 22 Θαλῆς καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ Gal. 25 καὶ om. BPF. 26 δευτέρως F. || καυμάτων BPF.

σθαι. τὸν δὲ ἥλιον λοξὴν τὴν πορείαν ποιεῖσθαι διὰ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· ὁμοίως καὶ τὴν σελήνην ἐλικοειδῇ. εἶναι δὲ τὸν μὲν ἥλιον εἰλικρινὲς πῦρ (Posidonius) καὶ μείζονα τῆς γῆς (Posidonius) ἀλλὰ καὶ σφαιροειδῇ (Posidonius) ἀναλόγως τῷ κόσμῳ. πῦρ μὲν οὖν εἶναι, ὅτι τὰ πυρὸς πάντα ποιεῖ·
 5 μείζω δὲ τῆς γῆς τῷ πᾶσαν ὑπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. καὶ τὸ τὴν γῆν δὲ κωνοειδῇ σκιὰν ἀποτελεῖν τὸ μείζονα εἶναι σημαίνει· πάντοθεν δὲ βλέπεσθαι διὰ τὸ μέγεθος. γεωδεστέραν δὲ τὴν σελήνην, ἅτε καὶ προσγειοτέραν οὔσαν. τρέφεσθαι δὲ τὰ ἔμπυρα ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα ἄστρον, τὸν μὲν ἥλιον ἐκ τῆς μεγάλης θαλάττης νοερὸν ὄντα ἀναμμα· τὴν
 10 δὲ σελήνην ἐκ ποτίμων ὑδάτων, ἀερομιγῇ τυγχάνουσιν καὶ πρόσγειον οὔσαν, (Posidonius) τὰ δ' ἄλλα ἀπὸ τῆς γῆς. δοκεῖ δὲ αὐτοῖς σφαιροειδῇ εἶναι καὶ τὰ ἄστρον καὶ τὴν γῆν, ἀκίνητον οὔσαν. τὴν δὲ σελήνην οὐκ ἰδίον ἔχειν φῶς, ἀλλὰ παρ' ἡλίου λαμβάνειν ἐπιλαμπομένην. ἐκλείπειν δὲ τὸν μὲν ἥλιον ἐπιπροσθούσης αὐτῷ σελήνης κατὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς μέρος (Zeno
 15 ἐν τῷ περὶ τοῦ ὅλου). φαίνεται γὰρ ὑπερχομένη ταῖς συνόδοις καὶ ἀποκρύπτουσα αὐτὸν καὶ πάλιν παραλλάττουσα. γνωρίζεται δὲ τοῦτο διὰ λεκάνης ὕδωρ ἐχούσης.

651 Diogenes Laërt. VII 155. κύκλους δὲ εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ πέντε, ὧν πρῶτον ἀρκτικὸν αἰεὶ φαινόμενον, δεύτερον τροπικὸν θερινόν, τρίτον ἰσημερινόν, τέταρτον χειμερινόν τροπικόν, πέμπτον ἀνταρκτικὸν ἀφανῆ. λέγονται δὲ παράλληλοι. καθότι οὐ συννεύουσιν εἰς ἀλλήλους· γράφονται μὲντοι περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον. ὁ δὲ ζωδιακὸς λοξὸς ἐστίν ὡς ἐπιῶν τοὺς παραλλήλους.

652 Stobaeus I p. 214, 1 W. Χρύσιππος τὸν ἥλιον εἶναι τὸ
 25 ἀθροισθὲν ἑξαμμᾶ νοερὸν ἐκ τοῦ τῆς θαλάσσης ἀναθυμιάματος, σφαιροειδῇ δὲ εἶναι τῷ σχήματι (Diels Arii Didymi epitom. phys. fragm. 33).

653 Achilles Isagoge 14 p. 139 in Petav. Uranol. σχῆμα δὲ αὐτοῦ (scil. τοῦ ἡλίου) οἱ μὲν δισκοειδές, Ἡράκλειτος δὲ σκαφοειδές. Στωϊκοὶ δὲ σφαιροειδές εἶναι λέγουσι.

654 Aëtius Plac. II 22, 3. Οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῇ (τὸν ἥλιον) ὡς
 30 τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄστρον.

655 Aëtius Plac. II 20, 4. Οἱ Στωϊκοὶ ἀναμμᾶ νοερὸν ἐκ θαλάττης τὸν ἥλιον. Cf. ibid 16 Hecataeum (Milesium).

656 Scholia in Dionys. Thrac. p. 668 Bekker Anecd. Gr. II. "Ετι
 35 δεῖ τὸν ὄρον καὶ τοῖς μὴ πάνυ λογίοις δηλοῦν, τίνας ἐστίν ὁ ὄρος, οὐχ ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ ὀριζόμενοι τὸν ἥλιον λέγουσιν ὅτι ἡλῖός ἐστιν ἀναμμᾶ νοερὸν θαλασσίων ὑδάτων.

657 Servius ad Verg. Georg. I 249. Redit a nobis: i. e. ad illos. et hoc secundum Stoicos qui dicunt Solem vicissim per utrumque hemis-
 40 phærium ire et alternis noctem facere.

658 Aëtius Plac. II 23, 5. Οἱ Στωϊκοὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποκειμένης τροφῆς διέρχεσθαι τὸν ἥλιον· ὠκεανὸς δὲ ἐστίν ἢ γῆ, ἥς τὴν ἀναθυμιάσιν ἐπινέμεται.

1 δόξη FP et fortasse B. 2 ὁμοίως τε BPF (om. καί). 6 κωνοειδῇ B κωλονοειδῇ P^a. 8 ἔμπειρα F. 9 τῆς om. BPF. 11 τῆς om. BPF.
 13 ἐπιλαμπομένην B. 15 ὑποκρύπτουσα B. 22 περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον P^a mutavit in περὶ τὸν αὐτὸν πόλον. || ἐπιὸς BP. 32 οἱ Στωϊκοὶ Plut., Κλεάνθης Stob. 42 ἢ γῆ om. Stob.

659 Servius ad Verg. Aeneid. I 607. „pasci“ autem aquis marinis sidera, id est ignes caelestes, physici docent. — — quidam radios solis pasci asserunt humore terreno.

660 Commenta Lucani Lib. VII 15 p. 220 Us. Non pabula flammis: ut Stoici colligunt, ex nubibus flagrantia solis accenditur.

661 Alexander Aphrod. in Aristot. Meteorol. f. 92b ed. Ven. διὸ καὶ γελοῖοι πάντες ὅσοι τῶν πρότερον ὑπέλαβον τὸν ἥλιον τρέφεσθαι τῷ ὑγρῷ. καὶ διὰ τοῦτ' ἔνιοι καὶ φασὶ ποιεῖσθαι τὰς τροπὰς αὐτόν. οὐ γὰρ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς δύνασθαι τόπους παρασκευάζειν αὐτῷ τροφήν. ἀναγκαῖον δ' εἶναι τοῦτο συμβαίνειν περὶ αὐτὸν ἢ φθείρεσθαι. καὶ γὰρ τὸ φανερόν πῦρ, ἕως 10 ἂν ἔχη τροφήν, μέχρι τούτου ζῆν. τὸ δ' ὑγρὸν τῷ πυρὶ τροφήν εἶναι μόνον, ὥσπερ ἀφικνούμενον μέχρι πρὸς τὸν ἥλιον τὸ ἀναγόμενον τοῦ ὑγροῦ, ἢ τὴν ἄνοδον τοιαύτην οὖσαν, οἶανπερ τῇ γινομένῃ φλογί. δι' ἧς τὸ εἰκὸς λαβόν-
τες οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἡλίου ὑπέλαβον.

Cf. ibid. f. 93a.

662 Scholia Hesiod. Theog. v. 276. „Σθεινὴ τ' Εὐρυάλη τε.“ τὸ δυνατόν καὶ κατάμηκες πέλαγός φησι, Μέδουσαν δὲ τὴν λεπτοτάτην οὐσίαν. Περσέα δὲ τὸν ἥλιον καλεῖ τὸν πρὸς ἑαυτὸν ἔλκοντα τὴν ἱκμάδα ὡς ἀποτέμνοντα αὐτήν, παρὰ τὸ περισσῶς σεύειν τουτέστιν ὀρμᾶν· καὶ φησιν 20 ὅτι ὁ ἥλιος κινούμενος τῇ οὐρανίῳ φορᾷ τὴν μὲν Σθεινὴν καὶ τὴν Εὐρυάλην ἡγουν τὸ δυνατόν καὶ κατάμηκες πέλαγος τῆς θαλάσσης οὐκ ἀναιρεῖ ἡγουν οὐκ ἀνιμάται, τὴν δὲ Μέδουσαν ὡς θνητὴν ἀναιρεῖ ἡγουν τὸ βασιλικώτα-
τον καὶ λεπτό(τατο)ν τῇ κινήσει τῇ ἑαυτοῦ ἀνιμάται. ὀρμᾶ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὁ Πήγασος. ἀνιμωμένου γὰρ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος τὸ κεφαλαιῶδες καὶ ἀτμῶδες, συμβαίνει τὸ βαρύτερον ἀναφερόμενον καταπηγᾶ- 25
ζειν καὶ χέεσθαι.

663 Plutarchus de Iside et Osiride cp. 41 p. 367e. οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἥλιον ἐκ θαλάττης ἀνάπτεσθαι καὶ τρέφεσθαι φασί, τῇ δὲ σελήνῃ τὰ κρηναῖα καὶ λιμναῖα νάματα γλυκεῖαν ἀναπέμπειν καὶ μαλακὴν ἀναθυ-
μίασιν.

664 Philo de confus. linguarum § 156 Vol. II p. 259, 2. ὅτι ὁ αἰθήρ, ἱερὸν πῦρ, φλόξ ἐστὶν ἄσβεστος, ὡς καὶ αὐτὸ δηλοῖ τοῦνομα, παρὰ τὸ αἶ-
θειν, ὃ δὴ καλεῖν ἐστὶ κατὰ γλῶτταν, εἰρημένον. Μάρτυς δὲ μία μοῖρα τῆς οὐρανίου πυρᾶς, ἥλιος, ὃς τοσοῦτον γῆς ἀφεστῶς, ἄχει μυχῶν τὰς ἀκτῖνας ἐπιπέμπων, αὐτήν τε καὶ τὸν ἀπ' αὐτῆς ἀνατείνοντα μέχρι τῆς οὐρανίου 35
σφαίρας ἀέρα φῦσει ψυχρὸν ὄντα, τῇ μὲν ἀλεαίνει τῇ δὲ καταφλέγει. Τὰ μὲν γὰρ ὅσα ἢ μακρὰν ἀφέστηκεν αὐτοῦ τῆς φορᾶς ἢ ἐγκάρσια παραβέβληται ἀλεαίνει μόνον, τὰ δ' ἐγγὺς ἢ ἐπ' εὐθείας ὄντα καὶ προσανακαλεῖ βίᾳ.

665 Plutarchus de comm. not. cp. 45 p. 1084e. Καὶ μὴ δυσχε-
ραίνέτωσαν ἐπὶ ταύτ' ἀγόμενοι τῷ κατὰ μικρὸν λόγῳ, Χρυσίππου μνη- 40
μονεύοντες, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν Ζητημάτων οὕτω προσ-
άγοντος· „Οὐχ ἡ μὲν νύξ cῶμά ἐστιν, ἡ δὲ ἑσπέρα καὶ ὁ ὄρθρος καὶ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς cῶματα οὐκ ἔστιν· οὐδὲ ἡ μὲν ἡμέρα cῶμά ἐστιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ νομηνία cῶμα, καὶ ἡ δεκάτη καὶ

8 αὐτόν scripsi, αὐτῶν ed.
νεφελῶδες. 34 σφαίρας Marg.
κέκλιται vulg.

9 τόπους scripsi, τρόπους ed. 25 fortasse:
37 παραβέβληται GHP παρακέκληται F παρα-
κέκλιται vulg.

πεντεκαίδεκάτη καὶ ἡ τριακάς, καὶ ὁ μὴν cωμά ἐστι, καὶ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ ἐνιαυτός.“

§ 3. De luna.

(Cf. etiam n. 650.)

- 5 **666** Aëtius Plac. II 26, 1. οἱ Στωϊκοὶ μείζονα τῆς γῆς ἀποφαίνονται (τὴν σελ.) ὥς καὶ τὸν ἥλιον.
- 667** Aëtius Plac. II 27, 1. οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ εἶναι (τὴν σελ.) ὥς τὸν ἥλιον. σχηματίζεσθαι δ' αὐτὴν πολλαχῶς, καὶ γὰρ πανσέληνον γιγνομένην καὶ διχότομον καὶ ἀμφίκυρτον καὶ μηνοειδῆ.
- 10 **668** Plutarchus de facie lunae cp. 15 p. 928c. λέγουσι δὲ (scil. Stoici) τοῦ αἰθέρος τὸ μὲν αὐγοειδὲς καὶ λεπτὸν ὑπὸ μανότητος οὐρανὸν γεγονέναι, τὸ δὲ πυκνωθὲν καὶ συνειληθὲν ἄστρα· τούτων δὲ τὸ νωθρότατον εἶναι τὴν σελήνην καὶ θολερώτατον.
- 669** Aëtius Plac. II 30, 5. Οἱ Στωϊκοὶ διὰ τὸ ἀερομιγὲς τῆς οὐσίας
15 μὴ εἶναι αὐτῆς (sc. τῆς σελήνης) ἀκήρατον τὸ σύγκριμα.
- 670** Aëtius Plac. II 28, 3. Οἱ Στωϊκοὶ ἀμανροφανὲς (sc. τὸ φῶς τῆς σελ.), ἀεροειδὲς γάρ.
- 671** Aëtius Plac. II 25, 5. Ποσειδώνιος δὲ καὶ οἱ πλείστοι τῶν Στωϊκῶν μικτὴν ἐκ πυρὸς καὶ ἀέρος (τὴν σελήνην).
- 20 **672** Plutarchus de facie in orbe lunae cp. 21 p. 933f. ὁ Φαρνάκης (Stoicus Plutarchi) εἶπεν, ὅτι τοῦτο καὶ μάλιστα τὴν Σελήνην δείκνυσιν ἄστρον ἢ πῦρ οὖσαν· οὐ γάρ ἐστι παντελῶς ἄδηλος ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν, ἀλλὰ διαφαίνει τινὰ χροάν ἀνθρακώδη καὶ βλοσυρὰν ἥτις ἰδίως ἐστὶν αὐτῆς.
- 673** Plutarchus de facie in orbe lunae cp. 5 p. 921f. Ἀλλὰ μὴ δό-
25 ξωμεν, ἔφη, κομιδῇ προπηλακίζειν τὸν Φαρνάκην, οὕτω τὴν Στωϊκὴν δόξαν ἀπροσαύδητον ὑπερβαίνοντες, εἰπὲ δὴ τι πρὸς τὸν ἄνδρα πάντως ἀέρος μίγμα καὶ μαλακοῦ πυρὸς ὑποτιθέμενον τὴν Σελήνην, εἴτα οἶον ἐν γαλήνῃ φρίκης ὑποτρεχούσης φάσκοντα τοῦ ἀέρος διαμελαίνοντος ἔμφασιν γίνεσθαι μορφοειδῆ <προσώπου>.
- 30 paullo infra vituperat Stoicos: ὁμοῦ μὲν Ἀρτεμιν καὶ Ἀθηνᾶν ἀνακαλοῦντας, ὁμοῦ δὲ σύμμιγμα καὶ φύραμα ποιοῦντας ἀέρος ζοφεροῦ καὶ πυρὸς ἀνθρακώδους, οὐκ ἔχουσιν ἔξασπιν οὐδὲ αὐγὴν οἰκείαν, ἀλλὰ δυσκρινεῖς τι σῶμα τυφόμενον αἰὲ καὶ πυρίκυστον· ὥσπερ τῶν κεραυνῶν τοὺς ἀλαμπεῖς καὶ ψολόεντας ὑπὸ τῶν ποιητῶν προσαγορευομένους.
- 35 p. 922c. καὶ γὰρ Ἐμπεδοκλεῖ δυσκολαίνουσι πάγον ἀέρος χαλαζώδη ποιοῦντι τὴν Σελήνην ὑπὸ τῆς τοῦ πυρὸς σφαίρας περιεχόμενον· αὐτοὶ δὲ τὴν Σελήνην σφαῖραν οὖσαν πυρός, ἀέρα φασὶν ἄλλον ἄλλη διεσπασμένον περιέχειν, καὶ ταῦτα μῆτε ῥήξεις ἔχουσιν ἐν ἑαυτῇ μῆτε βάρη καὶ κοιλότη-
40 τότητι ἐπικείμενον.

5 apud Stobaeum Ποσειδώνιος καὶ οἱ πλείστοι τῶν Στωϊκῶν ex antecedentibus suppletur. 7 apud Stobaeum Ποσειδώνιος καὶ οἱ πλείστοι τῶν Στωϊκῶν suppl. ex antecedentibus. 8 vel γίνεσθαι scribendum vel γὰρ delendum putat Diels. 26 παντὸς codd. BE. 29 προσώπου add. Wy. 31 σύμμιγμα codd. BE.

674 Philo de somniis lib. I § 145. Λέγεται γοῦν, ὅτι σελήνη πλήμα μὲν ἄκρατον αἰθέρος οὐκ ἔστιν, ὡς ἕκαστος τῶν ἄλλων ἀστέρων, κρᾶμα δὲ ἔκ τε αἰθερώδους οὐσίας καὶ αἰερώδους· καὶ τό γε ἐμφαινόμενον αὐτῇ μέλαν, ὃ καλοῦσιν τινες πρόσωπον, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὸν ἀναμειγμένον ἄερα, ὃς κατὰ φύσιν μέλας ὢν ἄχρις οὐρανοῦ τείνεται.

675 Plutarchus de facie lunae cp. 23 p. 936 b. ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον ἐλέγχειν δοκεῖ τὴν λεγομένην ἀνάκλασιν ἀπὸ τῆς σελήνης, ὅτι τοὺς ἐν ταῖς ἀνακλωμέναις ἀγχαῖς ἐστῶτας οὐ μόνον συμβαίνει τὸ φωτίζομενον ὄρα, ἀλλὰ καὶ τὸ φωτίζειν. ὅταν γάρ, ἀγῆς ἀφ' ὕδατος πρὸς τοῖχον ἀλλομένης, ὅψις ἐν αὐτῷ τῷ πεφωτισμένῳ κατὰ τὴν ἀνάκλασιν τόπῳ γένηται, τὰ τρία καθορᾷ, 10 τὴν τ' ἀνακλωμένην ἀγῆν καὶ τὸ ποιοῦν ὕδωρ τὴν ἀνάκλασιν καὶ τὸν ἥλιον αὐτόν, ἀφ' οὗ τὸ φῶς τῷ ὕδατι προσπίπτει ἀνακλάσθαι. τούτων δ' ὁμο- λογουμένων καὶ φαινομένων, κελεύουσι τοὺς ἀνακλάσει φωτίζεσθαι τὴν γῆν ὑπὸ τῆς σελήνης ἀξιοῦντας ἐπιδεικνύναι. νύκτωρ ἐμφαι- νόμενον τῇ σελήνῃ τὸν ἥλιον, ὥσπερ ἐφαίνεται τῷ ὕδατι μεθ' 15 ἡμέραν, ὅταν ἀνάκλασις ἀπ' αὐτοῦ γένηται· μὴ φαινομένου δὲ τούτου, κατ' ἄλλον οἶονται τρόπον, οὐκ ἀνακλάσει, γίνεσθαι τὸν φωτισμόν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, μηδὲ γῆν εἶναι τὴν σελήνην. (Hanc argumentationem esse Stoicorum ex conexu apparet).

676 Aetius Plac. II 29, 6. Θαλῆς Ἀναξαγόρας Πλάτων οἱ Στωϊκοὶ 20 τοῖς μαθηματικοῖς συμφώνως τὰς μὲν μηνιαίους ἀποκρύψεις συνοδεύουσιν αὐτὴν ἡλίῳ καὶ περιλαμβομένην ποιεῖσθαι, τὰς δὲ ἐκλείψεις εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπέπτουσιν, μεταξὺ μὲν ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς σελήνης ἀντιφραττομένης.

677 Plutarchus de facie lunae cp. 25 p. 940 c. καὶ γὰρ αὐτὴν τὴν 25 σελήνην, ὥσπερ τὸν ἥλιον, ζῶον ὄντα πύρινον καὶ τῆς γῆς ὄντα πολλα- πλάσιον, ἀπὸ τῶν ὑγρῶν φασὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς τρέφεσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας ἀπείρους ὄντας· οὕτως ἐλαφρὰ καὶ λιτὰ τῶν ἀναγκαίων φέρειν ζῶα τὸν ἄνω τόπον ὑπολαμβάνουσιν (Stoicos dici, conexus docet).

Stobaeus ed. I p. 219, 24 W. (de luna). Χρύσιππος τὸ ἀθροισθὲν 30 ἕξαμμα μετὰ τὸν ἥλιον νοερὸν ἐκ τοῦ ἀπὸ τῶν ποτίμων ὑδάτων ἀναθυμιάμα- τος· διὸ καὶ τούτοις τρέφεσθαι. σφαιροειδῆ δὲ εἶναι. μῆνα δὲ καλεῖσθαι τὴν τοῦ δρόμου αὐτῆς περίοδον. μείς δ' ἐστὶ, φησί, τὸ φαινόμενον τῆς σελήνης πρὸς ἡμᾶς ἢ σελήνη μέρος ἔχουσα φαινόμενον πρὸς ἡμᾶς.

678 Stobaeus I p. 221, 23 W. Χρύσιππος ἐκλείπειν τὴν σελήνην 35 τῆς γῆς αὐτῇ ἐπιπροσθούσης καὶ εἰς σκιὰν αὐτῆς ἐμπέπτουσιν (DDG p. 360^b 27 Aët. Plac. II 29, 8).

Diogenes Laërt. VII 146. τὴν δὲ σελήνην (ἐκλείπειν) ἐμπέπτουσιν εἰς τὸ τῆς γῆς σκίασμα· ὅθεν καὶ ταῖς πανσελήνοις ἐκλείπειν μόναις καίπερ κατὰ διάμετρον ἰσταμένην κατὰ μῆνα τῷ ἡλίῳ, ὅτι κατὰ λοξοῦ ὡς πρὸς τὸν 40 ἥλιον κινουμένη παραλλάττει τῷ πλάτει, ἢ βορειότερα ἢ νοτιωτέρα γινομένη. ὅταν μέντοι τὸ πλάτος αὐτῆς κατὰ τὸν ἡλιακὸν καὶ τὸν διὰ μέσων γένηται, εἴτα διαμετρήσῃ τὸν ἥλιον, τότε ἐκλείπει. γίνεται δὲ τὸ πλάτος αὐτῆς κατὰ τὸν διὰ μέσων ἐν χηλαῖς καὶ σκορπίῳ καὶ κριῷ καὶ ταύρῳ (Posidonius).

24 ἥλιον δὲ τῆς σελ. ἀντιφραττούσης coni. Diels. Proll. p. 54 sed tradita defendi possunt. 27 ἐπὶ libri, corr. Turnebus. 36 αὐτῇ Heeren αὐτὴν A || ἐμπιπτούσης A, corr. Bake. 39 πανσελήνης B. || μῆνα pro μόναις BP μόνον F. 42 τὸν μέσον P (corr. P²). 43 διαμετρήσαι F. 44 τῶν διὰ μέσον F.

679 Plutarchus de facie¹ lunae cp. 25 p. 940a. ὠκεανοῦ τε πλημύρας, ὡς λέγουσιν οὔτοι (scil. Stoici), καὶ πορθμῶν ἐπιδόσεις, διαχεομένων καὶ αὐξανομένων ὑπὸ τῆς σελήνης τῷ ἀνυγραίνεσθαι, παρατιθέμενος.

680 Philo de provid. II § 77 (p. 96 Aucher). Lunae phasibus speciatim fructus nocte quodam modo maturescere videntur; debiles namque et magis femineos emittens splendores nec non serenos (aut rore praeditos) optime lactat enutriendo et adaugendo; quandoquidem nimius violentusque calor exsiccando arescere facit; qui vero absque exustione est, leniter ac paulatim calefaciendo solet perficere.

10

§ 4. De astris.

(Cf. etiam n. 650.)

681 Aëtius Plac. II 14, 1. Οἱ Στωϊκοὶ σφαιρικοὺς τοὺς ἀστέρας, καθάπερ τὸν κόσμον καὶ ἥλιον καὶ σελήνην.

682 Achilles Isagoge 11 p. 133 in Petav. Uranol. οἱ Στωϊκοὶ δὲ ἐκ πυρὸς λέγουσιν αὐτούς· πυρὸς δὲ τοῦ θεοῦ καὶ αἰθέρος καὶ οὐ παραπλησίον τῷ παρ' ἡμῶν· τοῦτο γὰρ φθαρτικόν, καὶ οὐ παμφαές.

idem 12. Περὶ σχήματος ἀστέρων. Κλεάνθης αὐτοὺς κωνοειδὲς ἔχειν σχῆμά φησι. τινὲς δὲ πετάλοις ἰοικέναι ἐκ πυρὸς, βάθος οὐκ ἔχοντας, ἀλλ' ὥσπερ γραφὰς εἶναι. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ σφαιρικόν ἔχειν σχῆμα λέγουσι, καθάπερ τὸν ἥλιον καὶ τὸν περιέχοντα οὐρανόν.

683 Stobaeus ecl. I p. 206, 25 W. Χρυσίππου· Ἀνατολήν δ' εἶναί φησιν ὁ Χρυσίππος ἐν ταῖς Φυσικαῖς τέχναις ὑπεροχὴν ἄστρου ὑπὲρ γῆς, δύσιν δὲ κρύψιν ἄστρου ὑπὸ γῆν. Πίγνεσθαι δ' ἅμα τῶν αὐτῶν ἀνατολήν καὶ δύσιν πρὸς ἄλλους τε καὶ ἄλλους. Ἐπιτολήν δὲ <τὴν> ἄστρου ἅμα ἡλῶ ἀνατολήν, δύσιν δὲ τὴν ἅμα ἡλῶ δύσιν. Διχῶς γὰρ λέρεσθαι δύσιν, τὴν μὲν κατὰ τὴν ἀνατολήν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἐπιτολήν. Κυνὸς δ' ἐπιτολήν ἅμα ἡλῶ κυνὸς ἀνατολήν, δύσιν δὲ κυνὸς ἅμα ἡλῶ κυνὸς ἀπόκρυψιν ὑπὸ γῆν. Τὸν δ' ὅμοιον λόγον εἶναι καὶ ἐπὶ τῆς πλειάδος (Diels Arii Didymi epit. phys. fragm. 32).

684 Cicero de natura deorum II 15, 39. Atque hac mundi divinitate perspecta tribuenda est sideribus eadem divinitas, quae ex mobilissima purissimaque aetheris parte gignuntur, neque ulla praeterea est admixta natura, totaque sunt calida atque perlucida, ut ea quoque rectissime et animantia esse et sentire atque intelligere dicantur.

685 Origenes contra Celsum V 10. Vol. II p. 11, 13 Kö. p. 585 Delarue. εἶπερ καὶ οἱ ἐν οὐρανῷ ἀστέρες ζῶα εἰσι λογικὰ καὶ σπουδαῖα.

686 Achilles Isagoge 13 p. 134 in Petav. Uranol. ὅτι δὲ οἱ ἀστέρες ζῶα, χρῶνται πρὸς ἀπόδειξιν οἱ Στωϊκοὶ τούτοις· πάντα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδη, καὶ κατὰ φύσιν καὶ πολυχρονίως κινεῖται καὶ κυκλικῶς. οὐκοῦν

¹ ὠκεανοῦ τε ed. Basileensis, ὥστε καὶ ἀνοίγει libri.
25 τὴν add. Wachsmuth. 28 εἰς trad., ὑπὸ Meineke.
libri.

17 Cf. I n. 508.

33 est Baiter, sunt

καὶ κρίσιν ἔχει. εἰ δὲ κρίσιν ἔχει καὶ ζῳά ἐστι. Καὶ ποικίλας ἔχουσι κινήσεις· τοῦτο δὲ τοῖς ζῳοῖς ἔπεται. Καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα ζῳά ἔχει· ἄτοπον δὲ τὸ κρεῖττον πάντων τῶν στοιχείων ζῳῶν ἄμοιρον εἶπεῖν.

687 Achilles Isagoge 13 p. 133 in Petav. Uranol. τοὺς ἀστέρας δὲ ζῳά εἶναι, οὔτε Ἀναξαγόρα οὔτε Δημοκρίτῳ δοκεῖ οὔτε Ἐπικούρῳ 5 ἐν τῇ πρὸς Ἡρόδοτον ἐπιτομῇ, Πλάτῳ δὲ δοκεῖ ἐν Τιμαίῳ καὶ Ἀριστοτέλει ἐν δευτέρῳ περὶ οὐρανοῦ καὶ Χρυσίππῳ ἐν τῷ περὶ προνοίας καὶ θεῶν. οἱ δὲ Ἐπικούρειοι φασὶ μὴ εἶναι ζῳῖδια, ἐπεὶ ὑπὸ σωμάτων συνέχεται, οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸ ἀνάπαλιν.

688 Philo de provid. II § 74 (p. 94 Aucher). Item sine labore ac 10 defatigatione est eorum (scil. stellarum fixarum) circumactio, primum utique ob proximitatem ad divinam naturam; ac deinde etiam propter ignis virtutem, quae nequit debilitari, eo quod optima esca instructa sit, neque tempore lassari.

689 Aëtius Plac. II 15, 2 (περὶ τάξεως ἀστέρων) οἱ δὲ ἄλλοι Στωϊκοὶ 15 πρὸ τῶν ἑτέρων τοὺς ἑτέρους (sc. ἀστέρας) ἐν ὕψει καὶ βάθει.

690 Aëtius Plac. II 17, 4. Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ τρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυμιάσεως.

691 Servius ad Verg. Aeneid. X 272. cometae autem latine crinitae 20 appellantur. et Stoici dicunt has stellas esse ultra XXXII.

692 Diogenes Laërt. VII 152. Ἰρίν δὲ εἶναι αὐγὰς ἀφ' ὕγρῶν νεφῶν ἀνακεκλασμένας (additur accuratio Posidonii explicatio). κομήτας τε καὶ 25 παγωνίας καὶ λαμπαδίας πυρὰ εἶναι ὑφεστῶτα πάχους ἄερος εἰς τὸν αἰθερώδη τόπον ἀνευεχθέντος. σέλας δὲ πυρὸς ἀθρόου ἕξαντιν ἐν ἀέρι φερόμενον ταχέως καὶ φαντασίαν μήκους ἐμφαίνοντος.

§ 5. De anni partibus.

693 Diogenes Laërt. VII 151. τῶν δὲ ἐν ἀέρι γινομένων χειμῶνα 30 μὲν εἶναι φασὶ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα κατεψυγμένον διὰ τὴν τοῦ ἡλίου πρόσω ἄφοδον· ἔαρ δὲ τὴν ἐνκρασίαν τοῦ ἀέρος κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς πορείαν. θέρος δὲ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα καταθαλπόμενον τῇ τοῦ ἡλίου πρὸς ἄρκτον 30 πορείᾳ, μετόπωρον δὲ τῇ παλινδρομίᾳ τοῦ ἡλίου ἀφ' ἡμῶν γίνεσθαι.

Stobaeus ed. I p. 106, 24 W. Χρυσίππου (cf. n. 509). — — Ἔαρ δὲ ἔτους ὥραν κεκραμένην ἐκ χειμῶνος ἀπολήγοντος καὶ θέρους ἀρχομένου· ἢ τὴν μετὰ χειμῶνα ὥραν πρὸ θέρους. Θέρος δὲ ὥραν 35 ἔτους τὴν μάλισθ' ὑφ' ἡλίου διακεκαυμένην. Μετόπωρον δὲ ὥραν ἔτους 35 τὴν μετὰ θέρος μὲν, πρὸ χειμῶνος δὲ κεκραμένην. Χειμῶνα δὲ ὥραν ἔτους τὴν μάλιστα κατεψυγμένην ἢ τὸν περὶ γῆν ἀέρα κατεψυγμένον. γίνεσθαι δὲ ἰσημερίας δύο καθ' ἕναστος ἐνιαυτὸν καὶ τροπὰς δύο·

20 has autem stellas Stoici ultr XXXa dies esse dicunt F (olim Floriacensis, nunc Parisinus 7929). 21 ἐξ ὕγρῶν F. 23 καὶ λαμπαδίας om. B. 25 φερόμενον B. 35 ἀφ' libri, corr. Meineke. 37 τὴν—κατεψυγμένην libri, τὸν—κατεψυγμένον Diels.

ίσημερίας μὲν, ὅταν ἡ νύξ καὶ ἡ ἡμέρα ἴσαι ᾧσι· τούτων δὲ τὴν μὲν ἔαρι γίνεσθαι, τὴν δὲ μετοπώρῳ· τῶν δὲ τροπῶν τὰς μὲν θέρους, τὰς δὲ χειμῶνος (Arii Didymi fr. phys. 26 Diels).

694 Philo de provid. II § 78 (p. 96 Aucher). Dierum autem noctiumque inaequalitatem Sol producit, inaequaliter ac varia lege circumactus et per accessum secessumque aestates, hiemes et aequinoctia peragens, quae sunt tempora annua nascendi, crescendi, perfectionis omnium sub caelo causa.

695 Philo de animal. sacrif. idon. Vol. II. Mang. p. 243. ἔπειτα αἶρος καὶ τῶν κατ' αὐτὸν μεταβολῶν. Χειμῶν γὰρ καὶ θέρους ἔαρ τε καὶ μετόπωρον, αἱ ἐτήσιοι καὶ βιωφελέσταται ὥραι, παθήματα αἶρος γηγόνασιν, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν μετὰ σελήνην τρεπομένου.

696 Aëtius Plac. III 8, 1. Ἐμπεδοκλῆς καὶ οἱ Στωϊκοὶ χειμῶνα μὲν γίνεσθαι τοῦ αἶρος ἐπικρατοῦντος τῇ πυκνώσει καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω βιάζομε-
15 νου, θερεῖαν δὲ τοῦ πυρός, ὅταν εἰς τὸ κατωτέρω βιάζηται.

§ 6. De meteoris.

697 Aëtius Plac. III 7, 2. Οἱ Στωϊκοὶ πᾶν πνεῦμα αἶρος εἶναι ῥύσιν, ταῖς τῶν τόπων δὲ παραλλαγαῖς τὰς ἐπωνυμίας παραλλάττουσαν· οἷον τὸν ἀπὸ τοῦ ζόφου καὶ τῆς δύσεως ζέφυρον, τὸν <δὲ> ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ
20 τοῦ ἡλίου ἀπηλιώτην, τὸν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων βορέαν, τὸν δὲ ἀπὸ τῶν νοτίων λίβα.

698 Diogenes Laërt. VII 152. <τοὺς δὲ ἀνέμους αἶρος εἶναι ῥύσεις· παραλλαττούσας δὲ τὰς ἐπωνυμίας γίνεσθαι> παρὰ τοὺς τόπους, ἀφ' ὧν ῥέουσι. τῆς δὲ γενέσεως αὐτῶν αἴτιον γίνεσθαι τὸν ἥλιον ἑξατμίζοντα τὰ
25 νέφη.

699 Cicero de divin. II 44. Placet enim Stoicis eos anhelitus terrae, qui frigidi sint, cum fluere coeperint, ventos esse; cum autem se in nubem induerint eiusque tenuissimam quamque partem coeperint dividere atque disrumpere idque crebrius facere et vehementius, tum et fulgores et toni-
30 trua existere: si autem nubium conflictu ardor expressus se emiserit, id esse fulmen.

700 Scholia Hesiod. Theog. v. 148. „Κόττος τε Βριάρεώς τε Γύγης θ'.“ — οὗτοι δὲ λέγονται ἐκνεφῆλαι ἄνεμοι· εἰς δὲ ἀρπακτικοὶ πάντες. διὰ τοῦτο καὶ ἐκατόγχειρες μυθικῶς, διὰ τὸ δρμητικὸν τῆς μάχης.
35 Κόττος, Βριάρεως καὶ Γύγης οἱ τρεῖς καιροὶ εἰσιν· Κόττος ἡ ὀργὴ τοῦ καύματος ἥγουν ὁ θερινός· Βριάρεως τὸ ἔαρ, παρὰ τὸ βρῦειν καὶ αὔξεσθαι τὰ φυτά. Γύγης δὲ ὁ χειμερινὸς καιρός. οὗς καὶ ἐκατόγχειρας καλεῖ διὰ τὸ πολλὰς ἐνεργείας ἔχειν.

701 Stobaeus ecl. I p. 245, 23 W. Χρυσίππου. Χρυσίππος ἔφησε
40 τὴν οὐμίχλην νέφος διακεχυμένον, ἣ ἀέρα πάχος ἔχοντα· δρόσον δὲ ἐξ

12 exspectatur: ὑπὸ σελήνην. 14 καὶ om. Stob. 15 κατώτερον FP, corr. Meineke. 19 δὲ add. Diels. Totum locum excerpsit Galenus in Hippocr. de humoribus lib. II Vol. XVI p. 396 K. 22 suppletum ex Aëtio III 7, 2 (DG p. 374a 23). 24 γενέσθαι F. 33 ἐκνεφῆλαι scripsi, ἐκνέφειοι libri.

ομίχλης καταφερόμενον ὑγρόν· ὑετὸν δὲ φορὰν ὕδατος ἐκ νεφῶν· ὕμβρον δὲ λάβρον ὕδατος καὶ πολλοῦ ἐκ νεφῶν φορὰν· χάλαζαν δὲ ὑετοῦ πεπηγότος διάθρουσιν· χιόνα δὲ νέφος πεπηγὸς ἢ νέφους πῆξιν· τὸ δ' ἐπὶ τῆς γῆς πεπηγὸς ὕδωρ κρύσταλλον· πάχνην δὲ δρόσον πεπηγυῖαν (Diels Arii Didymi epit. phys. fragm. 35).

5

702 Diogenes Laërt. VII 153. ὑετὸν δὲ ἐκ νέφους μεταβολὴν εἰς ὕδωρ, ἐπειδὴν ἢ ἐκ γῆς ἢ ἐκ θαλάττης ἀνενεχθεῖσα ὑγρασία ὑφ' ἡλίου μὴ τυγχάνη κατεργασίας. καταψυχθὲν δὲ τοῦτο πάχνην καλεῖσθαι. χάλαζαν δὲ νέφος πεπηγὸς, ὑπὸ πνεύματος διαθρυφθὲν. χιόνα δὲ ὑγρόν ἐκ νέφους πεπηγότος (Posidonius).

10

703 Stobaeus ecl. I p. 233, 9 W. Χρύσιππος ἀστραπὴν ἕξαψιν νεφῶν ἐκτριβομένων ἢ ῥηγνυμένων ὑπὸ πνεύματος, βροντὴν δ' εἶναι τὸν τούτων ψόφον· ἅμα δὲ γίνεσθαι ἐν τῷ ἀέρι βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν, πρότερον δὲ τῆς ἀστραπῆς ἀντιλαμβάνεσθαι ἡμᾶς διὰ τὸ τῆς ἀκοῆς ὀξύτεραν εἶναι τὴν ὄρασιν· ὅταν δ' ἡ τοῦ πνεύματος φορὰ σφο- 15 δροτέρα γένηται καὶ πυρώδης, κεραυνὸν ἀποτελεῖσθαι, ὅταν δ' ἄθρουν ἐκπέσῃ τὸ πνεῦμα καὶ ἦττον πεπυρωμένον, πρηστῆρα γίνεσθαι, ὅταν δ' ἔτι ἦττον ἢ πεπυρωμένον τὸ πνεῦμα, τυφῶνα (DDG p. 369 b, 34 Aët. Plac. III 3, 13).

704 Diogenes Laërt. VII 153. ἀστραπὴν δὲ ἕξαψιν νεφῶν παρατρι- 20 βομένων ἢ ῥηγνυμένων ὑπὸ πνεύματος, ὡς Ζήνων ἐν τῇ περὶ τοῦ ὅλου· βροντὴν δὲ τὸν τούτων ψόφον ἐκ παρατρίψεως ἢ ῥήξεως· κεραυνὸν δὲ ἕξαψιν σφοδρὰν μετὰ πολλῆς βίας πίπτουσαν ἐπὶ γῆς, νεφῶν παρατριβομένων ἢ ῥηγνυμένων· οἱ δὲ συστροφὴν πυρώδους ἀέρος βιαίως καταφερομένην. τυφῶνα δὲ κεραυνὸν πολύν, βίαιον καὶ πνευματώδη ἢ πνεῦμα καπνώδες 25 ἐρόωγός τις νέφους· πρηστῆρα νέφος περισχισθὲν πυρὶ μετὰ πνεύματος.

705 Aëtius Plac. III 3, 12. Οἱ Στωϊκοὶ βροντὴν μὲν συγκρουσμὸν νεφῶν, ἀστραπὴν δὲ ἕξαψιν ἐκ παρατρίψεως, κεραυνὸν δὲ σφοδροτέραν ἑκ- 30 λαμψιν, πρηστῆρα δὲ νοχλεστέραν.

706 Ioannes Laurentius Lydus de ostentis 7 p. 12 ed. Wachsmuth. 30 ὥστε πολλὴ κοινωνία ταῖς διοσημείαις πρὸς τὰ γήϊνα, κὰν τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς μὴ δοκῇ.

707 Aëtius Plac. III 15, 2. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ φασὶ· σεισμός ἐστι τὸ ἐν τῇ γῇ ὑγρόν εἰς ἀέρα διακρινόμενον καὶ ἐκπίπτον.

7 ἢ P ἢ BF. || ὑφ' ἡλίου καὶ μὴ BPF. 8 τυγχάνοι P (-ῃ P³) τυγχάνον B. || καταψύχειν P κατέψυχε F. 22 δὲ om. BP. 23 βίας καὶ BF.
24 ῥηγνυμένων ὑπὸ πνεύματος F. 25 δὲ om. BPF. || βίαιον πολὺν (hoc ord.) BPF. 26 ἐρόωγός, sed ότος in litura 5 litterarum P ἑρωτός ἀπὸ B. || πρηστῆρα P, corr. P¹. || περισχισθὲν B περιχυθὲν P in lit. περιχυθὲν F. 27 προσ- 30 κρουσμὸν Stob. 28 ἑλλαμψιν Plut. 29 νοθεστέραν Stob.

Physica IV.

De animalibus et plantis.

§ 1. De plantis.

708 Aëtius Plac. V 26, 3. Οἱ Στωϊκοὶ δὲ καὶ Ἐπικουρείοι οὐκ
5 ἔμψυχα (τὰ φυτὰ scil.). τινὰ γὰρ ψυχῆς ὁρμητικῆς εἶναι καὶ ἐπιθυμητικῆς,
τινὰ δὲ καὶ λογικῆς· τὰ δὲ φυτὰ αὐτομάτως πως κινεῖσθαι, οὐ διὰ ψυχῆς.
Cf. Theodoret V, 25 p. 73, 39.

709 Themistius paraphr. in Aristot. de anima II, 2 p. 83 Sp. μέσος
τοίνυν Πλάτωνος καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς Ἀριστοτέλης, ἔμψυχα μὲν τὰ
10 φυτὰ λέγων, ζῷα δὲ μὴ· ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἄμφω, οἱ δὲ οὐδέτερον.

710 Galenus de Hipp. et Plat. plac. VI (509 M. 561 K.). οἱ δὲ
Στωϊκοὶ οὐδὲ ψυχὴν ὅλως ὀνομάζουσι τὴν τὰ φυτὰ διοικοῦσαν, ἀλλὰ φύσιν.

711 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 118, 12 Bruns. ὅτι
γὰρ τὸ φυτικὸν ψυχὴ ἐστὶ καὶ ψυχῆς μέρος καὶ δύναμις, οὗ μόρια τὸ θρεπτι-
15 κὸν καὶ τὸ αὐξητικὸν καὶ γεννητικόν, ἀλλὰ οὐκ, ὥς τινὲς φασιν, φύσις
δεῖξομεν.

712 Galenus de foetuum formatione 3. K. IV p. 665. καὶ μέν-
τοι καὶ περὶ τῆς τῶν φυτῶν γενέσεως ἐσκέφθαι τι χρὴ πρότερον· ἐκ
γὰρ τῶν εἰς ταῦτα ἀναγκαίων ἓν ἐστὶ καὶ τὸ γινώσκειν, ὁποίων τε
20 καὶ ὁπόσων δεῖται τὸ κῆμα, μέχρις ἂν ὑπὸ μιᾶς διοικῆται ψυχῆς,
ὥς τὰ φυτὰ. Καλοῦμεν δὲ τὴν ψυχὴν ταύτην, ὅταν μὴ περὶ τούτου
προκείμενον ἢ σκοπεῖν, τῷ κοινῷ πάσης οὐσίας προσρῆματι φύσιν
ὀνομάζοντες, ὃ καὶ ταῖς ἀκριβέσι σκέψεσιν οἱ περὶ Χρύσιππον
ἐφύλαξαν etc.

25 713 Philo de mundi opificio § 43 Vol. I p. 13, 21 Wendl. Ἄλλ' οὐ
μόνον ἦσαν οἱ καρποὶ τροφαὶ ζώοις, ἀλλὰ καὶ παρασκευαὶ πρὸς τὴν τῶν
ὁμοίων αἰετὶ γένεσιν, τὰς σπερματικὰς οὐσίας περιέχουσας, ἐν αἷς ἄδηλοι καὶ
ἀφανεῖς οἱ λόγοι τῶν ὄλων εἰσὶ, δῆλοι καὶ φανεροὶ γινόμενοι καιρῶν
περιόδους.

§ 2. De brutis animalibus.

714 Clemens Al. Stromat. II p. 487 Pott. Τῶν γὰρ κινουμένων ἂ μὲν καθ' ὁρμὴν καὶ φαντασίαν κινεῖται, ὥς τὰ ζῷα· τὰ δὲ κατὰ μετάθεσιν, ὥς τὰ ἄψυχα· κινεῖσθαι δὲ καὶ τῶν ἀψύχων τὰ φυτὰ μεταβατικῶς φασὶν εἰς αὐξησιν, εἰ τις αὐτοῖς ἄψυχα εἶναι συγχωρήσει τὰ φυτὰ. Ἐξέως μὲν οὖν οἱ λίθοι, φύσεως δὲ τὰ φυτὰ, ὁρμῆς δὲ καὶ φαντασίας τῶν τε αὖ δυοῖν τῶν προειρημένων καὶ τὰ ἄλογα μετέχει ζῷα· ἡ λογικὴ δὲ δύναμις ἰδίᾳ οὕσα τῆς ἀνθρωπείας ψυχῆς οὐχ ὡσαύτως τοῖς ἀλόγοις ζῴοις ὁρμᾶν ὀφείλει, ἀλλὰ καὶ διακρίνειν τὰς φαντασίας καὶ μὴ συναποφέρεσθαι αὐταῖς.

715 Galenus comm. 5 in Hippocr. epid. 6 ed. Bas. V 510 K. XVII B. 250. 10 τοῖς Στωϊκοῖς δ' ἔθος ἐστὶ φύσιν μὲν ὀνομάζειν ἢ τὰ φυτὰ διοικεῖται, ψυχὴν δὲ ἢ τὰ ζῷα· τὴν <δ> οὐσίαν ἀμφοτέρων μὲν τίθενται τὸ σύμφυτον πνεῦμα καὶ διαφέρειν ἀλλήλων οἶονται ποιότητι. ξηρότερον μὲν γὰρ πνεῦμα τὸ τῆς ψυχῆς, ὑγρότερον δὲ τὸ τῆς φύσεως εἶναι, δεῖσθαι δ' ἄμφοι πρὸς διαμονὴν οὐ τροφῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀέρος. 15

716 [Galenus] introductio s. medicus 9 ed. Bas. IV 375. K. XIV 697. πνεύματα δὲ κατὰ τοὺς παλαιοὺς δύο ἐστί, τό τε ψυχικὸν καὶ τὸ φυσικόν. οἱ δὲ Στωϊκοὶ καὶ τρίτον εἰσάγουσι τὸ ἐκτικόν, ὃ καλοῦσιν ἔξιν.

ibid. p. 726. τοῦ δὲ ἐμφύτου πνεύματος διπλὸν εἶδος, τὸ μὲν φυσικόν, τὸ δὲ ψυχικόν· εἰσὶ δὲ οὐ καὶ τρίτον εἰσάγουσι, τὸ ἐκτικόν· ἐκτικόν μὲν οὖν ἐστὶ πνεῦμα τὸ συνέχον τοὺς λίθους, φυσικὸν δὲ τὸ τρέφον τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ, ψυχικὸν δὲ τὸ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων αἰσθητικά τε ποιοῦν τὰ ζῷα καὶ κινούμενα πᾶσαν κίνησιν.

717 Proclus in Plat. Parmen. Vol. V p. 135 ed. Cousin. ἵνα δὲ μένη τὰ μετέχοντα τῆς ιδέας αἰεὶ καὶ μηδέποτε ἐκλείπη, δεῖ τινος ἄλλης αἰτίας, 25 οὐκ ἐν αὐτοῖς οὕσης ἢ κινουμένης, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτῆς ἰδρυμένης, πρὸ τῶν κινουμένων ἀκινήτου καὶ διὰ τὴν οἰκείαν σταθερότητα προξενούσης καὶ τοῖς κινουμένοις τὴν ἀνέκλειπτον μετοχήν· ταύτης γὰρ ἐφείμενοι πάντες τῆς αἰτίας, οἱ μὲν τοὺς σπερματικοὺς λόγους εἶναι τούτους οἰηθέντες, ἀφθάρτους αὐτοὺς ἐποίησαν, ὥς οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς· οἱ δὲ etc. 30

718 Galenus adv. Iulianum 5. Vol. XVIII A p. 266 K. ἅπαν μὲν γὰρ φυτὸν ὑπὸ φύσεως διοικεῖται, πᾶν δὲ ζῷον ὑπὸ φύσεως τε ἅμα καὶ ψυχῆς· εἴ γε δὴ τὴν μὲν τοῦ τρέφεσθαι τε καὶ αὐξάνεσθαι καὶ τῶν τοιούτων ἔργων αἰτίαν ὀνομάζομεν ἅπαντες ἄνθρωποι φύσιν, τὴν δὲ τῆς αἰσθήσεως τε καὶ ἐξ ἑαυτῆς κινήσεως ψυχὴν. 35

719 Philo de fuga et inventione § 112 Vol. III p. 133, 26 Wendl. Ὁ τε γὰρ τοῦ ὄντος λόγος, δεσμὸς ὢν τῶν ἀπάντων, ὥς εἴρηται, καὶ συνέχει τὰ μέρη πάντα καὶ σφίγγει, κωλύων αὐτὰ διαλύεσθαι καὶ διαρτᾶσθαι. Ἡ τ' ἐπὶ μέρους ψυχὴ, καθ' ὅσον δυνάμει μεμολοῖται, τῶν τοῦ σώματος οὐδὲν ἀποσχίζεσθαι καὶ ἀποτέμνεσθαι μερῶν παρὰ φύσιν ἔξ, τὸ δ' ἐπ' αὐτῇ 40 πάντα ὁλόκληρα ὄντα ἁρμονίαν καὶ ἔνωσιν ἀδιάλυτον ἄγει τὴν πρὸς ἄλληλα etc.

720 Iamblichus de anima apud Stobaeum ecl. I p. 375, 20 W. κατὰ δ' αὖ τοὺς Στωϊκοὺς ἀτελέστερα αἰεὶ ἀπομερίζεται τὰ τοιαῦτα τῆς ζωῆς

6 δὲ Wil., τε cod. ante καὶ. 12 δ' addidi. 35 ἐξ ἑαυτῆς scripsi, ἔξέως αὐ-
τῆς ed. 38 καὶ κωλύει H². 44 ad differentiam, quae est inter animam hominis

ἐνεργήματα· καὶ ὅσῳ ἂν ᾗ προϊόντα προσωτέρω τῆς ἀλογίας, τοσῶδε μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἀτελέστερον ἀποφέρεται τὰ καταδεέστερα τῶν πρεσβυτέρων.

721 Clemens Al. Stromat. VII 6 p. 850 Pott. ἤδη δὲ τὰ μὲν χερσαῖα καὶ τὰ πτηνὰ τὸν αὐτὸν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἀναπνέοντα ἄερα τρέφεται, 5 συγγενῇ τῷ ἄερι τὴν ψυχὴν κεκτημένα· τοὺς δὲ ἰχθύς οὐδὲ ἀναπνεῖν φασὶ τοῦτον τὸν ἄερα, ἀλλ' ἐκείνον ὃς ἐγκέκρται τῷ ὕδατι εὐθέως κατὰ τὴν πρώ-την γένεσιν, καθάπερ καὶ τοῖς λοιποῖς στοιχείοις· ὁ καὶ δεῖγμα τῆς ὑλικῆς διαμονῆς.

722 Philo de mundi opificio § 66 Vol. I p. 21, 21 Wendl. Διὸ τῶν 10 ἐμψύχων πρώτους ἐγέννησεν ἰχθύας, πλεον μετέχοντας σωματικῆς ἢ ψυχικῆς οὐσίας, τρόπον τινὰ ζῶα καὶ οὐ ζῶα, κινητὰ ἄψυχα, πρὸς αὐτὸ μόνον τὴν τῶν σωμάτων διαμονὴν παρασπαρέντος αὐτοῖς τοῦ ψυχοειδοῦς, καθάπερ φασὶ τοὺς ἄλλας τοῖς κρέασιν, ἵνα μὴ ῥαδίως φθιέλονται.

723 Cicero de finibus V 38. ut non inscite illud dictum videatur 15 in sue, animum illi pecudi datum pro sale, ne putisceret.

Cf. Varro de r. r. II 4, 10. Plut. quaest. conv. V 10, 3. Clemens Alex. Strom. II 20, 105 p. 484 P.

724 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 12 p. 1038b. ἐν δὲ τῷ 20 πρώτῳ περὶ Δικαιοσύνης „καὶ τὰ θηρία φησὶ συμμετρως τῇ χρεῖα τῶν ἐγκόνων ᾧκειῶσθαι πρὸς αὐτά, πλὴν τῶν ἰχθύων· αὐτὰ γὰρ τὰ κνήματα τρέφεται δι' αὐτῶν.“ — ἡ γὰρ οἰκείωσις αἰσθησις ἔοικε τοῦ οἰκείου καὶ ἀντίληψις εἶναι.

725 Origenes contra Celsum IV 87. Vol. I p. 357, 25 Kō. (p. 567 Del.). Ἔστω δὲ καὶ ἄλλα ὑπὸ τῶν ζώων γινώσκουσθαι ἀλεξιφάρμακα, τί οὖν τοῦτο 25 πρὸς τὸ μὴ φύσιν ἀλλὰ λόγον εἶναι τὸν εὐρίσκοντα ταῦτα ἐν τοῖς ζώοις; εἰ μὲν γὰρ λόγος ᾗν ὁ εὐρίσκων, οὐκ ἂν ἀποτεταγμένως τόδε τι μόνον εὐρίσκετο ἐν ὅφεσιν, ἔστω καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, καὶ ἄλλο τι ἐν αἰετῷ καὶ οὕτως ἐν τοῖς λοιποῖς ζώοις· ἀλλὰ τοσαῦτα ἂν ὅσα καὶ ἐν ἀνθρώποις· νυνὶ δὲ φανερὸν ἐκ τοῦ ἀποτεταγμένως πρὸς τινα ἐκάστου φύσιν ζῶον νενευκέναι βοηθήματα, 30 ὅτι οὐ σοφία οὐδὲ λόγος ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τις φυσικὴ πρὸς τὰ τοιάδε σωτηρίας ἔνεκεν τῶν ζώων κατασκευή, ὑπὸ τοῦ λόγου γεγεννημένη.

726 Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 147 Aucher. Canis cum persequeretur feram, perveniens ad fossam profundam, iuxta quam 35 duae erant semitae, una ad dextram, altera in sinistram, paululum se sistens, quo ire oporteat, meditabatur. Currens autem ad dexteram et nullum inveniens vestigium, reversus per alteram ibat. Quando vero ne-que in ista aperte appareret aliquod signum, transiliens fossam curiose indagat, praeter odoratum cursum accelerans; satis declarans non obiter 40 haec facere, sed potius vera inquisitione consilii. Consilium autem talis cogitationis dialectici appellant demonstrativum evidens quinti modi: „Quoniam vel ad dextram fera fugit vel ad sinistram aut demum transsiliit, <atqui neque ad dextram fugit neque ad sinistram; ergo transsiliit>.“

et ceterorum animalium animas, haec referenda esse docet sententiarum conexus.

13 διαφθέλονται codd. ABP. 15 putisceret Nonius, putresceret libri Cic. 43 Supplevi syllogismum, qui est Chrysippi πέμπτος ἀναπόδεικτος cf.

idem p. 166 Aucher. Proscribenda et opinio eorum, qui canem venaticum bestias persequentem autumarunt quinto argumenti modo uti. Idem dicendum de collectoribus conchyliorum deque quaerentibus quidquam; indicia enim rerum sequuntur, apparenter sub specie dialectica, verum tamen nec per somnium quidem philosophentur; alioquin dicendum esset 5 de omnibus aliquid quaerentibus, quod quintum illum modum usurpent. — Nos enim dicimus, quod ex decentibus bonisque sibi convenientibus multisque rebus invantibus ad sanitatem perseverationemque valetudinis habent appetitionem et universali comprehensione universorum carentes eam possident certitudinem, quae in propria specie cernitur. Verum tamen 10 rationalis habitus necesse est illa nullam habere participationem. Rationalis autem habitus est syllogismus ex apprehensione entium, quae minime adsunt; ut intellectus de deo, de mundo, de lege, de patrio more, de civitate, de politica — quorum nihil percipiunt bestiae.

727 Sextus adv. math. VIII 270. *καίτοι τί περὶ ἀνθρώπων λέγομεν, ὅτε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις τινὲς αὐτῶν* (Stoicorum, scil. Chrysippus) *μεταδεδώκασιν τῆς τοῦ σημείου νοήσεως; καὶ γὰρ ὁ κύων, ὅτε ἐκ τοῦ ἵχνους στιβεύει τὸ θηρίον, σημειοῦται — καὶ ὁ ἵππος κατὰ τὴν τοῦ μύωπος προσβολὴν ἢ τὴν τῆς μάστιγος ἐπανάτασιν ἐξάλλεται — καὶ ὁροῦει πρὸς δρόμον.*

728 Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 155 Aucher. Ecce 20 enim quaedam animantia praeter iam dictas virtutes iustitiam etiam prae se tulerunt, natantia, terrestria et aërea. Quandoquidem iam in marinis pinae et satellitis eius aequitas in societate manifesta est; contubernium enim commune cibi habent et aequaliter eum distribuunt. Idem facere et trochilum ac pompilum in confesso est apud omnes, qui minores iis 25 comperiuntur in vita communi. Inter volucres autem vel ipsam supremam iustitiam ciconia demonstrat, parentes nutriens, et statim ut alata fuerit, nullum aliud opus sibi proponens, antequam gratias retribuatur et beneficentibus sibi vices reddat. Verum hoc pariter et terrestrium aliqua agere persuasum est. — Aequum est quidem non nonnullis, sed universis 30 partibus mundum compositum esse; verum partem eam, in quam cadit iustitia et iniustitia, illam omnino praeditam etiam ratione; utraque enim ad rationem pertinet.

729 Cicero de nat. deor. II 123. Pina vero — duabus grandibus patula conchis cum parva squilla quasi societatem coit comparandi cibi, 35 itaque cum pisciculi parvi in concham hiantem innataverunt, tum admonita squillae morsu pina comprimit conchas. Sic dissimillimis bestiis communiter cibus quaeritur. 124 In quo admirandum est, congressune aliquo inter se an iam inde ab ortu natura ipsa congregatae sint.

729a Athenaeus Deipnosoph. III p. 89d. *Χρύσιππος δ' ὁ Σο- 40 λεὺς ἐν τῷ πέμπτῳ περὶ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς „ἡ πίννη, φησί, καὶ ὁ πιννοτήρης συνεργὰ ἀλλήλοισι, κατ' ἰδίαν οὐ δυνάμενα συμμένειν. ἡ μὲν οὖν πίννη ὄστρεόν ἐστιν, ὁ δὲ πιννοτήρης καρκίνος μικρός. καὶ ἡ πίννη διαστήcata τὸ ὄστρακον*

Diog. Laërt. VII 81.

37 squillae morsu pina *Heindorf*, squilla pina morsu (vel morsus) *libri*.

39 natura ipsa *Walker*, natura ipsae A, naturae ipsae

ceteri. — Cf. III n. 369.

41 libri *ἐκ τοῦ ε'*.

42 μένειν coni. *Coraes*.

ἡκυχάζει τηροῦσα τὰ ἐπεισιόντα ἰχθύδια, ὁ δὲ πιννοτήρης παρεστώς, ὅταν εἰσέλθῃ τι, δάκνει αὐτὴν ὥσπερ σημαίνων, ἡ δὲ δηχθεῖσα κυμμύει· καὶ οὕτως τὸ ἀποληφθὲν ἔνδον κατε-
 cθίουσι κοινῇ.

5 **729b** Plutarchus πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα cp. 30 p. 980a. ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τὰς κατ' ἰδίαν κοινωνίας αὐτῶν καὶ συμβιώσεις ἰτέον (sc. ζώων). ὧν ἐστὶ καὶ ὁ τὸ πλεῖστον ἐξαναλώσας Χρυσίππου μέλαν πιν-
 νοτήρης, παντὶ καὶ φυσικῶ βιβλίῳ καὶ ἡθικῶ προεδρίαν ἔχων· τὸν γὰρ
 10 σπογγοτήραν οὐχ ἰστόρηκεν, οὐ γὰρ ἂν παρέλιπεν. ὁ μὲν οὖν πιννοτήρης
 ζῳὸν ἐστὶ καρκινῶδες, ὥς φασι, καὶ τῇ πίννῃ σύνεστι καὶ πυλωρεῖ τὴν κόγχην
 προκαθήμενος ἔῳν ἀνεφωγμένην καὶ διακεχηνυῖαν, ἄχρι οὗ προσπέσῃ τι τῶν
 ἀλωσίμων ἀντοῖς ἰχθυδίων· τότε δὲ τὴν σάρκα τῆς πίννης δακὼν παρεισῆλθεν,
 ἡ δὲ συνέκλεισε τὴν κόγχην, καὶ κοινῶς τὴν ἄγρην ἐντὸς ἔρκους γενομένην
 κατεσθίουσι.

15 **730** Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 169 Aucher. Quae vero dicuntur de pina et satellite eius, communem societatem demonstrant. — — Quisquis autem haesitat, discat ex arboribus plantisque. — — Hae enim etsi nullam habeant animae partem, tamen familiaritatis abalie-
 nationisque non minorem praeferunt manifestationem. Moventur et crescunt
 20 atque tamquam osculo dilectionis salutando amplectuntur se invicem, ut olivam hedera et ulmum vitis; aliquas tamen non solum aversatur (vitis), verum etiam evitat. — — Sed neminem arbitror adeo insanire, ut audeat dicere, haec ex fidelis amicitiae aut hostilitatis
 animo oriri, sed supremae naturae ratione quaedam in unum
 25 adducuntur, alia disiunguntur, haud sibi invicem convenientia. Hoc itaque tenore existimo falsum esse animalia mortalia quaeque praeter hominem contrarietatem societatemque et quae ad istas referuntur ratio-
 nali cum harmonia prae se ferre. Haec enim omnia ratione et mente solent conciliari; similitudines vero et tamquam imagines in animalibus
 30 delineari contigit; et speciem contemptus vel honoris, studii, gratiarum actionis et consimilium rerum exhibent aliqua subobscura delineamenta impressa, quae non pertinent ad veritatem; quandoquidem propriae, certae et solidae formae in animis sunt hominum.

731 Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 163 Aucher. Con-
 35 sidera — — utrum apes et araneae, puta quod textrices istae sint, illae favum mellis creabunt, iuxta artisne industriam ingeniosam (id faciant), aut absque ratione per actionem naturalem. Siquidem horum omnino, si oportet verum fateri, admirabilis habenda diligentia, quae tamen non
 a disciplina deducta est. Ad quid enim disciplina, quam non
 40 praecedet comprehensio scientiae, quae oportet esse artium prin-
 cipium? quoniam ars est collectio concordantium conceptuum.

732 Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 163 Aucher. Volucres solent per aërem volare, aquatilia natare et gradi terrestria. An id per
 45 agunt. Similiter et apes sine doctrina naturaliter favum peragunt, et

araneae quasi per se edoctae subtilem illam elaborationem textorum moluntur. Siquis autem aliter putat, adeat arbores, et perspicuus videbit cuiusque dotes clarissimas, quia et in istis multa sunt absque arte artificiosa. Vitem non vides, dum in diebus vernalibus germen producit? Primum enim foliis illud operit, deinde more matris paulatim nutrit, et id augmentum ducit; postmodum remutans ex acido uvam efficit, donec omnino maturet fructum. At instructane his fuit cura adhibita? Certe omnino per mirabilem operique praesidentem naturam par fuit non solum utilissimo fructui ferendo, verum etiam adornando trunco decore. — — — Dicimus enim et de invisibilibus naturis, quod, 10 cum ordinatae et artificiosae sint, integrum servant esse rationales, etiam illa, quae omnino carent anima. Revera tamen non ista dantur, et in praedictis animalibus. Cuncta enim peragunt non provida curatione ac consilio, sed secundum irrevocabilem operationem eliciunt ex propria constructione proprietates naturales. p. 165. Haud consulto — scorpio at- 15 tollens aculeum dimovet, ac si per electionem statuerit debere ulcisci eum, qui iam injuriam sibi fecerit. — — Item comparatio victus et morborum curatio et his similia iterum sunt naturae inventiones innatae animalibus invisibili virtute. Et haec omnia possident, ut salva se servant et ut vindicent se ab invasoribus. 20

733 Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 168 Aucher. Quodsi censeas alia (scil. bruta animalia) praedita esse oeconomica quadam prudentia, ut formica et apis, cum nemo istarum tamen politica gaudeat, concedas oportet posse falsum esse in specie, quod verum sit in genere sub quo cadit. Ut puto, non ignoras, quod eorum est oeconomia, 25 quorum et politice; unius enim utraque virtutis proles, etsi sub specie pares, impares tamen magnitudine, ut domus et civitas. Atqui deest iis politice, neque ergo dispensatio dicenda est de illis.

„At quid quis dicere potest, inquires, cum antea collectione facta con- 30 dit in thesauros formica et horrea sibi prius parat? His utilius in opus exit apis et collectis floribus alvearique pulchre constructo mirifice mel facit.“ Ita quidem ego etiam dico. Dico tamen haec providentiae, non animalium ratione carentium, sed eius qui universam moderatur naturam esse tribuenda. Illud enim (animal) nihil agit intellectu. Isti vero (deo) 35 cura est variis de rebus; ut nimirum, sicut Creator, impetum singularum creaturarum constringit ac corroborat ad id, propter quod factae sunt, sive ad eam quae singulis convenit perfectionem.

734 Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 171 Aucher. Haecenus satis locuti de ratione existente in intellectu, locutionem nunc examinemus. 40 Siquidem merulae et corvi et psittaci et consimiles, etsi varie vocem proferant, articulatum tamen nunquam et nullo modo vocabulum pronuntiare queunt. Sed puto quod quemadmodum in instrumentis musicis foramina quamvis habeant portionem veritatis constantis, non tamen rationales sonitus sunt constantes, sed forma carentes et consequenter nihil manifeste 45 exponere possunt, ita et praedictorum animantium voces sunt significatione

carentes et deformes, veritatem formae sermonis non vocabuli modo exprimentes, sed per cantilenam etc.

735 Alexander Aphrod. de mixtione p. 233, 14 Bruns. ἐπεὶ δὲ πρὸς κατασκευὴν τοῦ σώματος διὰ σώματος χωρεῖν χρῶνται καὶ ταῖς τῶν ζώων διὰ τῆς τροφῆς αὐξήσεσιν — ἡ γὰρ αὕξησις τῇ προσθήκῃ τῆς τροφῆς <γίνεται ὥστε εἰ> πάντῃ [καὶ] αὖξεται τὰ αὐξανόμενα, πάντῃ ἂν ἡ τροφή προσκρίνοιτο τῷ προϋπάρχοντι σώματι. οὐχ οἷόν τε δὲ πάντῃ προσκριθῆναι τὴν μὴ διὰ παντός τε καὶ πρὸς πᾶν ἐνεχθεῖσαν· ἀλλ' εἰ διὰ παντός ἡ τροφή τοῦ σώματος φέρεται, σῶμα οὖσα, ἀναγκαῖον εἶναι δόξει, σῶμα διὰ σώματος 10 χωρεῖν, εἴγε μόνως οὕτως οἷόν τε τὴν ἐκ τῆς τροφῆς προσθήκην παντὶ τῷ τρεφομένῳ γίνεσθαι σώματι — ὅτι οὖν μὴ οὕτως τὸ τρέφεσθαι τε καὶ αὖξεσθαι γίνεται (οὐδὲν γὰρ τῶν ἀδυνάτων γίνεται) φέρε <παραστήσω> ἐκθέμενος τὴν Ἀριστοτέλους δόξαν τὴν περὶ αὐξήσεώς τε καὶ τροφῆς.

p. 234, 23. εἴτε σώματι λέγοιτο ἡ αὕησις γίνεσθαι προστιθεμένῳ, 15 ἔσται σῶμά τε διὰ σώματος χωροῦν καὶ γινόμενον σώματι, εἴγε καθὸ μὲν αὖξεται τι, κατὰ τοῦτο τὴν προσθήκην λαμβάνει· κατὰ πάντα δὲ τὸ αὐξόμενον αὖξεται ὥστε κατὰ πᾶν καὶ προσθήκην λήψεται. ἀλλ' εἰ σῶμα ὃν κατὰ πᾶν ἑαυτὸ τὴν προσθήκην λαμβάνει, δεήσει διὰ παντός αὐτοῦ χωροῦν τὸ προστιθέμενον αὐτῷ (τοῦτο δὲ ἔστιν ἡ τροφή) τὴν αὕησιν αὐτοῦ ποιῆσθαι. 20 εἰ γὰρ λέγει τις διὰ τινων κενῶν γενέσθαι τὴν δίοδον τῆς τροφῆς, ἀνάγκη τοῦτῳ λέγειν πᾶν τὸ τρεφόμενον σῶμα εἶναι κενόν, εἰ καθὸ μὲν ἡ πάροδος τῆς τροφῆς, κενὸν κατὰ τοῦτο· κατὰ πάντα δ' αὐτοῦ ἡ πάροδος τῆς τροφῆς, εἰ δὴ κατὰ πάντα αὖξεται.

736 Galenus de symptomatum causis III 4. Vol. VII p. 227 K. ὅσοι 25 δ' οὐ συγχωροῦσιν ὑπὸ τροφῆς ἀλλοιοῦσθαι τὰ τρεφόμενα (κρατουμένου γάρ, οὐ κρατουντος ὄνομα ὑπάρχειν τὴν τροφήν), οὔτε περὶ τῆς κατὰ τὰ ζῶα μεταβολῆς οὔτε πολὺ μᾶλλον ἔτι περὶ τῆς κατὰ τὰ φυτὰ δύνανται λέγειν ὑγιᾶς μηδὲν etc.

ibid. 228. ὅσοι φάσκουσι κρατουμένου καὶ ἀλλοιουμένου καὶ μεταβαλ- 30 λομένου τὴν τροφήν ὑπάρχειν ὄνομα etc.

ibid. τὸ μὲν ὁμοιοῦν ἑαυτῷ τὴν τροφήν ἔργον ἐστὶ τοῦ τρεφομένου, τὸ δ' ὁμοιοῦσθαί τε καὶ μεταβάλλεσθαι πάθος τῆς τροφῆς.

737 Plinius Not. Hist. XXX 103. Chrysippus philosophus tradidit phryganion adalligatum remedio esse quartanis. quod esset ani- 35 mal neque ille descripsit nec nos invenimus qui novisset. demonstrandum tamen fuit a tam gravi auctore dictum, si cuius cura efficacior esset inquirendi.

§ 3. De natura hominis.

738 Cicero de legibus I 8, 24. Nam cum de natura hominis quae- 40 ritur, disputari solet — — perpetuis cursibus conversionibus<que> cae-

6 γίνεται ὥστε εἰ addidi. || καὶ expunxi. 8 μὴ Bruns, μίαν libri.
12 παραστήσω scripsi, καὶ ὧν libri. 15 δεχόμενον σῶμά τι Bruns. 18 αὐτοῦ
Apelt, αὐτὸ libri. 21 τοῦτῳ Bruns, τοῦτο libri. 39 hominis Victorius, omni
libri. 40 que add. Ernesti, cursibus delent alii.

lestibus exstitisse quandam maturitatem serendi generis humani; quod sparsum in terras atque satum divino auctum sit animorum munere.

739 Origenes contra Celsum I 37 Vol. I p. 89, 1 Kō. (p. 355 Delarue). καὶ κατ' αὐτοὺς δὲ τοὺς Ἑλλήνας οὐ πάντες ἄνθρωποι ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐγένοντο· εἰ γὰρ γεννητός ἐστιν ὁ κόσμος, ὥς καὶ πολλοῖς Ἑλλήνων 5 ἤρεσεν, ἀνάγκη τοὺς πρῶτους μὴ ἐκ συνουσίας γεγενῆσθαι, ἀλλ' ἀπὸ γῆς, σπερματικῶν λόγων συστάντων ἐν τῇ γῇ.

740 Philo quaest. et solut. in Genesin III 48 (p. 222 Aucher). Porro magis naturalius instruit eos, qui se causam generationis existimant, vix animum referentes ad videndum genitorem universorum. Ipse enim est 10 verus ac verax pater, nos autem, qui genitores dicimur, instrumenta sumus ad serviendum generationi. Quoniam sicut in mira similitudine omnia, quae vident, inanimata sunt, quod vero nervos corroborat, invisibile quidem est, ipsum tamen causa exsistit virtutis motusque visus, simili modo ex sempiterno invisibilique spatio extendit virtutes conditor univer- 15 sorum, nos autem tamquam miracula nervis corroboramur ad id, quod ad nos attinet, semen et generationem; nisi velimus etiam fistulam putare per se flatam esse, non vero ab artifice distributam ad harmoniae productionem, qua instrumentum in servitium ac opus necessarium fuit constructum. 20

741 Diogenes Laërt. VII 158. σπέρμα δὲ λέγουσιν εἶναι τὸ οἶόν τε γεννᾶν τοιαῦτα ἀφ' οἴου καὶ αὐτὸ ἀπεκρίθη. ἀνθρώπου δὲ σπέρμα, ὃ μεθίησιν ὁ ἄνθρωπος μεθ' ὕγροῦ, συγκιρναῖσθαι τοῖς τῆς ψυχῆς μέρεσι κατὰ μίγμον τοῦ τῶν προγόνων λόγου. εἶναι δὲ αὐτὸ Χρῦσιππὸς φησιν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν φυσικῶν πνεῦμα κατὰ τὴν οὐ- 25 σίαν, ὥς δῆλον ἐκ τῶν εἰς τὴν γῆν καταβαλλομένων σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκέτι φύεται, ὥς δῆλον διαπεπνευκυίας αὐτοῖς τῆς δυνάμεως.

742 Galenus defin. medicae 94 Vol. XIX p. 370 K. σπέρμα ἐστὶ πνεῦμα ἐνθερμον ἐν ὕγρῳ ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον καὶ δυνάμενον τοιοῦτον 30 γεννᾶν οἶον ἀφ' οὗ καὶ ἀφείθη. — — ὁ δὲ Κιτιεύς Ζήνων οὕτως ὠρίσατο· σπέρμα ἐστὶν ἀνθρώπου ὃ μεθίησιν ἄνθρωπος μεθ' ὕγροῦ ψυχῆς μέρους ἄρπασμα καὶ σύμμιγμα τοῦ τῶν προγόνων γένους, οἶόν τε αὐτὸ ἦν καὶ αὐτὸ συμμιχθὲν ἀπεκρίθη.

ibid. 439. τὸ σπέρμα ἐστὶν κατὰ μὲν τοὺς Στωϊκοὺς ὃ μεθίησι τὸ 35 ζῶον ὕγρον μετὰ πνεύματος καὶ ψυχῆς, ὥς δὲ οὐ μέρος.

743 Galenus de foet. format. 6. K. IV 699 ed. Bas. I 221. μάλιστα δ' ἂν τις θαυμάσειε τὴν πρὸς τοὺς γεννήσαντας ὁμοιότητα τῶν ἐκγόνων, ὅπως γίγνεται· φαίνεται γὰρ πάλιν ἡ διαπλάττουσα τὸ σῶμα ψυχὴ παρὰ τῶν γονέων εἰς τὸ κινούμενον ἤκειν, ὥς ἐν τῷ σπέρματι περιεχομένη. — — 40 Καὶ πού τινες αὐτῶν οὐχ ὕλην ἀλλ' ὄργανον ὑπάρχειν αὐτῆς τὸ σπέρμα φασίν, ὕλην γὰρ εἶναι τὸ τῆς μητρὸς αἷμα, λεγόντων ἐτέρων (scil. τῶν

2 atque factum ABH¹. 22 οὗ F. 24 μεθ' ὕγροῦ—μέρεσι verba corrupta. συγκρίνασθαι B. || τοῦ προγόνου λόγου B. 27 αὐτῶν (compend.) B αὐτοῖς (οἷς in litura) P³. 31 haec valde corrupta esse patet. Cf. I n. 128 (Zeno).

Στωϊκῶν) τάναντία· δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς ὁ τεχνίτης αὐτὸς εἶναι τὸ σπέρμα, τισὶ μὲν ὅλον, ἐνίοις δὲ τὸ περισχόμενον ἐν αὐτῷ πνεῦμα. καὶ μοι περὶ τούτων ἰδίᾳ γέγραπται κατὰ τι βιβλίον, ἐν ᾧ περὶ τῶν ὑπὸ Χρυσίππου λεγομένων ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς αὐτοῦ γράμμασιν ἐπισκέπτομαι.

5 Cf. ibid. K. 700. τὴν ἐν τῷ σπέρματι ψυχὴν, φυτικὴν μὲν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀριστοτέλην καλουμένην, ἐπιθυμητικὴν δὲ ὑπὸ Πλάτωνος, ὑπὸ δὲ τῶν Στωϊκῶν οὐδὲ ψυχὴν ὅλως, ἀλλὰ φύσιν, ἡγουμένων διαπλάττειν τὸ ἔμβρυον οὐ μόνον οὐκ οὔσαν σοφὴν, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἄλογον etc.

744 Plutarchus de comm. not. ep. 35 p. 1077b. ἥ καὶ φασιν (scil. 10 Stoici) τὸ μὲν σπέρμα <διὰ> τὴν ἐπὶ μικρὸν ὄγκον ἐκ πολλοῦ 'σπείρασιν' ὠνομάσθαι, τὴν δὲ 'φύσιν' ἐμφύσησιν οὔσαν καὶ διάχυσιν τῶν ὑπ' αὐτῆς ἀνοιγομένων καὶ λυομένων λόγων ἢ ἀριθμῶν.

745 Philo de mundi opificio § 67 Vol. I p. 22, 13 Wendl. Τὸ σπέρμα τῶν ζώων γενέσεως ἀρχὴν εἶναι συμβέβηκε. Τοῦτο ὡς ἔστι φανλότατον, 15 κὸς ἀφρῶ θεωρεῖται· ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν καταβληθὲν ἐνστηρίσῃ, κίνησιν εὐθὺς λαβὼν εἰς φύσιν τρέπεται. Φύσις δὲ βελτίων σπέρματος, ἐπεὶ καὶ κίνησις ἡρεμίας ἐν γενητοῖς. Ἡ δὲ οἷα τεχνίτης ἢ κυριώτερον εἰπεῖν ἀνεπίληπτος τέχνη ζωοπλαστεῖ τὴν μὲν ὕγραν οὐσίαν εἰς τὰ τοῦ σώματος μέλη καὶ μέρη διανέμουσα, τὴν δὲ πνευματικὴν εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τὴν 20 τε θρεπτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικὴν.

746 Origenes in evang. Ioannis XX 2. Καὶ σαφές γε ὅτι τὸ μὲν σπέρμα [τινὰς] ἔχει τοὺς λόγους τοῦ σπείραντος ἐν ἑαυτῷ, ἔτι ἡσυχάζοντας καὶ ἀποκειμένους· τὸ δὲ τέκνον, μεταβαλόντος τοῦ σπέρματος καὶ ἐργασαμένου τὴν παρακειμένην αὐτῷ ὕλην, ἀπὸ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν ἐπισυναγομένων 25 τροφῶν μορφωθὲν καὶ εἰς γένεσιν εὐτρεπισθὲν ὑφίσταται.

747 Origenes in evang. Ioannis XX 5. Ὁ δὲ λέγω ἔσται σαφές ἐκ τῶν λεχθησομένων· ἐπεὶ γὰρ ἔχει ἐν ἑαυτῷ προγονικούς τε καὶ συγγενικούς λόγους ὁ σπείρων, ὅτε μὲν κρατεῖ ὁ αὐτοῦ λόγος καὶ ἀποτίνεται τὸ γεννώμενον τῷ σπείραντι ὅμοιον, ὅτε δὲ ὁ λόγος τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σπείραντος ἢ 30 τοῦ πατρὸς τοῦ σπείραντος ἢ τοῦ θείου τοῦ σπείραντος, ἐνίοτε καὶ πάππου τοῦ σπείραντος· παρ' ᾧ γίνονται οἱ ἀποτινόμενοι ὅμοιοι τοῖσδε ἢ τοῖσδε. Ἔστι δὲ ἰδεῖν ἐπικρατοῦντα καὶ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς ἢ τοῦ πάππου αὐτῆς, κατὰ τοὺς ἐν ταῖς μίξεσι βρασμούς ἅμα πάντων σειομένων ἕως ἐπικρατήσῃ τις τῶν σπερματικῶν λόγων.

748 Scholia in Hom. Iliad. Φ 483. ἐπειδὴ κατὰ μὲν τὰς πανσελήνους νύκτας, ὡς φησι Χρυσίππος, εὐτοκώταται γίνονται αἱ γυναικες, κατὰ δὲ σκοτομηνίας δύστοκοι ἄγαν.

Scholia Genevensia I p. 210 Nicole. Χρυσίππος ἐν τῷ περὶ ἀρχαίας φυσικῆς δεικνὺς ὅτι σελήνη ἢ Ἀρτεμις καὶ τὰ περὶ τόκους 40 δὲ εἰς αὐτὴν <ἀναφέρων, λέγει ἐν> ταῖς πανσελήνοις οὐ μόνον τὰς γυναικας εὐτοκωτάτας εἶναι, ἀλλὰ γίνεσθαι <ῥαδίως τὰ ζῶα> πάντα.

749 Aëtius Plac. V 11, 3. Οἱ Στωϊκοὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ὅλου καὶ τῆς ψυχῆς φέρεσθαι τὸ σπέρμα καὶ τῆς ὁμοιότητος ἀναπλάττεσθαι ἐκ τῶν

10 διὰ add. Dü. 15 στηρίξει V, ἐνστηρίξιν ἢ M, ἐνστηριχθῇ conl. Mang.
16 βέλτιον M, βέλτειον V. 17 γεννητοῖς ABP. 23 vulg. μεταβάλλοντος.
43 τὸ σπέρμα scripsi, τὰ σπέρματα libri. || τῆς ὁμοιότητος scripsi, τὰς ὁμοιότη-
τας libri.

αὐτῶν γενῶν τοὺς τύπους καὶ τοὺς χαρακτηῖρας, ὥσπερ ἂν εἰ ζωγράφον ἀπὸ τῶν ὁμοίων χρωμάτων εἰκόνα τοῦ βλεπομένου.

4. Προῖσθαι δὲ καὶ τὴν γυναικα σπέρμα· καὶ μὲν ἐπικρατήσῃ τὸ τῆς γυναικός, ὅμοιον εἶναι τὸ γεννώμενον τῇ μητρὶ, ἐὰν δὲ τὸ τοῦ ἀνδρὸς τῷ πατρὶ.

750 Aëtius Plac. V 10, 4 (Πῶς δίδυμα καὶ τριδύμα γίνεται G 114). Οἱ Στωϊκοὶ παρὰ τοὺς ἐν τῇ μήτρᾳ τόπους, ὅταν γὰρ εἰς πρῶτον καὶ δευτερον ἐμπέσῃ σπέρμα, τότε γίνεσθαι τὰς ἐπισυλλήψεις καὶ τὰ δίδυμα καὶ τὰ τριδύμα.

751 Aëtius Plac. V 9, 2 (Διὰ τί πολλάκις γυνὴ συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει) G. 113. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ κατὰ λογότητα τοῦ καυλοῦ μὴ δυναμένου τὸν γόνον εὐθυβολεῖν ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, ὥς πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας.

752 Aëtius Plac. V 13, 3 (Πῶς στείραι γίνονται αἱ γυναῖκες καὶ ἄγονοι οἱ ἄνδρες). Οἱ Στωϊκοὶ αἰτιῶνται τὰς ἀσυμφύλους εἰς ἑκάτερον τῶν πλησιαζόντων δυνάμεις τε καὶ ποιότητας, οἷς ὅταν συμβῇ χωρισθῆναι μὲν ἀπ' ἀλλήλων, συνελθεῖν δὲ ἐτέροις ὁμοφύλοις, συνεκράθη τὸ κατὰ φύσιν καὶ βρέφος τελεσιουργεῖται.

753 Aëtius Plac. V 12, 3 (Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι οἱ γεννώμενοι καὶ οὐ τοῖς γονεῦσιν). Οἱ Στωϊκοὶ συμπαθεῖα τῆς διανοίας.

754 Aëtius Plac. V 16, 2 (Πῶς τρέφεται τὰ ἔμβρυα G. 120). Οἱ Στωϊκοὶ διὰ τοῦ χορίου καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ. ὅθεν τοῦτον εὐθέως ἀποδεῖν τὰς μαιουμένας καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα, ἵνα ἑτέρα γέννηται ἢ μελέτη τῆς τροφῆς.

755 Aëtius Plac. V 17, 1. Οἱ Στωϊκοὶ ἅμα ὅλον γίνεσθαι (scil. τὸ ἔμβρυον).

756 Aëtius Plac. V 15, 2. Οἱ Στωϊκοὶ μέρος εἶναι αὐτὸ (scil. τὸ ἔμβρυον) τῆς γαστρός, οὐ ζῶον· ὥσπερ γὰρ τοὺς καρποὺς μέρη τῶν φυτῶν ὄντας πεπαινομένους ἀπορροεῖν, οὕτω καὶ τὸ ἔμβρυον.

757 Galenus defin. medicae 445 Vol. XIX p. 452 K. οἱ δὲ μὴ εἶναι ζῶον λέγοντες (scil. τὸ ἔμβρυον) τρέφεσθαι μὲν αὐτὸ καὶ ἀνῆξασθαι ὥσπερ καὶ τὰ δένδρα, ὁρμὴν δὲ καὶ ἀφορμὴν οὐκ ἔχειν ὥσπερ τὰ ζῷα.

758 [Galenus] εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός 2 Vol. XIX p. 165 K. μόνον γὰρ καὶ ἀπόσπασμα ὃν τοῦ μεγάλου ζῶου τοῦ κόσμου μένον μὲν ἐν μυχοῖς καὶ φωλεῶν συγκρίσεως ἐπέχει λόγον, διακριθὲν δὲ καὶ γενόμενον ἔξω τούτου τοῦ βάθους οἷον χάους ἀσπάζεται τὴν ὁμόφυλον καὶ ὁμοίαν φύσιν ταῖς τῆς ἐνεργείας πράξεσιν· κινεῖσθαι γὰρ ταῖς ἐξ αὐτοῦ κινήσεσιν ἄρχεται.

759 Philo de fortitudine p. 398 Vol. II. Mang. Εἰ γὰρ τὰ φυτῶν τρόπον ἐμπεριανυζόμενα καὶ μέρη νομιζόμενα τῶν κινούντων, νῦν μὲν ἡνωμένα, μηνῶν δὲ περιόδοις αὐτῶν ἀποσπασθησόμενα τῆς συμφυΐας — φυλάττεται etc.

760 Philo de fuga et inventione § 13 Vol. III p. 112, 15 Wendl. Τὸ γὰρ γενόμενον ζῶον ἀτελὲς μὲν ἐστὶ τῷ ποσῷ· μάρτυρες δ' αἱ καθ' ἡλικίαν ἐκάστην παραυξήσεις· τέλειον δὲ τῷ ποιῷ· μένει γὰρ ἡ αὐτὴ ποιότης, ἅτε ἀπὸ μένοντος ἐκμαγεῖσα καὶ μηδαμῇ τρεπομένου θείου λόγου.

5 § 4 Stoicorum non esse monet Diels coll. Laërt. VII 159. 11 de lemmatis fide dubitat Diels. 16 οἷς Wilam., αἷς libri. 20 haec ad Stoicos pertinent, quae secuntur apud Plutarchum ad alios philosophos, quorum nomen intercidit (Wilam.). 24 ἅμα ὅλον Gal., τοῖς πολλοῖς libri.

761 Galenus de foet. format. 4 K. IV 674. ed Bas. I 217. Τὴν ποτ' οὖν ἔδοξε Χρυσίππῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς φιλοσόφοις Στωϊκοῖς τε καὶ Περιπατητικοῖς ἀποφηνᾶσθαι περὶ καρδίας, ὥς πρώτη τε φύεται τῶν τοῦ ζώου μορίων, ὑπ' αὐτῆς τε τᾶλλα γίνυτο, καὶ ὥς τῷ πρώ-
 5 τως διαπλασθέντι καὶ φλεβῶν καὶ νεύρων ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ἀρχήν;
 ibid. K. 677. οἱ δέ γε ἀποφηνάμενοι τὴν καρδίαν πρώτην δια-
 πεπλάσθαι, μήτε φαινόμενον ἐξ ἀνατομῆς ἔχοντες εἰπεῖν, ἐξ οὗ τὴν
 ἀρχὴν τῆς εὐρέσεως ἐποιήσαντο, μήτε λογικὴν τινα ἀπόδειξιν ἄλλην,
 ἑτέραν ἀφ' ἑτέρας συνάπτουσιν ἄγνοιαν, ὑπὸ τῆς καρδίας τᾶλλα γεγο-
 10 νέναι φάσκοντες, εἶναι τε ταύτην, ὥσπερ τῆς γενέσεως αὐτῶν, οὕτω
 καὶ τῆς διοικήσεως ἡγεμόνα.

ibid. 6. K. 698. ed. Bas. I 221. πρώτην — ὑπόθεσιν — — ὑπο-
 τίθενται, τὴν καρδίαν ἀπάντων πρώτην γίνεσθαι λέγοντες· δευτέραν
 δ' ἐπὶ τῇδε, τᾶλλα μόρια διαπλάττειν ἐκέννην, ὥς ἀπολλυμένου τοῦ
 15 διαπλάσαντος αὐτὴν καὶ μηκέτ' ὄντος· εἴτ' ἐφεξῆς ὥς ἀκόλουθον ἐπι-
 φέροντες, ὅτι καὶ τὸ βουλευόμενον ἡμῶν μέρος τῆς ψυχῆς ἐν ταύτῃ
 κατέστηκεν· εἰ δὲ τὸ βουλευόμενον καὶ <τὸ> τῶν σιτίων, ὥς φασιν,
 καὶ πομάτων καὶ ἀφροδισίων καὶ χρημάτων ἐπιθυμοῦν, καὶ δηλαδὴ
 καὶ τὸ θυμούμενον καὶ φιλονεικοῦν etc.

20 762 Plutarchus de comm. not. ep. 44 p. 1083a. Ὁ τοίνυν περὶ
 αὐξήσεως λόγος ἐστὶ μὲν ἀρχαῖος· ἠρώτηται γάρ, ὥς φησι Χρύ-
 σιππος, ὑπὸ Ἐπιχάρμου· τῶν δ' ἐν Ἀκαδημαίᾳ οἰομένων, μὴ πάνυ
 ῥᾷδιον μὴδ' αὐτόθεν ἔτοιμον εἶναι τὴν ἀπορίαν — — κατεβόησαν,
 ὥς τὰς προλήψεις ἀναιρούντων. — — p. 1083c. Οὕτω δέ πως τού-
 25 των λεγομένων καὶ τιθεμένων (praecedit Academicorum sententia περὶ
 αὐξήσεως) τί ἀξιούσιν οἱ πρόδικοι τῆς ἐναργείας οὗτοι καὶ κανόνες
 τῶν ἐννοιῶν; Ἐκαστον ἡμῶν δίδυμον εἶναι καὶ διφυᾶ καὶ
 διττόν — — δύο σώματα ταὐτὸν ἔχοντα χρῶμα, ταὐτὸν δὲ
 σχῆμα, ταὐτὸν δὲ βάρος καὶ τόπον <τὸν αὐτόν, καὶ ταῦθ'>
 30 ὑπὸ μηδενὸς ἀνθρώπων ὁρώμενα πρότερον — — ὥς δύο
 ἡμῶν ἕκαστός ἐστιν ὑποκείμενα, τὸ μὲν οὐσία, τὸ δὲ <ποιό-
 της>· καὶ τὸ μὲν αἰεὶ ῥεῖ καὶ φέρεται, μὴτ' αὐξόμενον μήτε
 μειούμενον, μήτε ὅλως οἶόν ἐστι διαμένον, τὸ δὲ διαμένει
 καὶ αὐξάνεται καὶ μειοῦται καὶ πάντα πάσχει τὰναντία θα-
 35 τέρῳ, συμπεφυκὸς καὶ συνηρμοσμένον καὶ συγκεχυμένον,
 καὶ τῆς διαφορᾶς τῇ αἰσθησέει μηδαμοῦ παρέχον ἄψασθαι.

763 Plutarchus de Stoeic. repugn. ep. 29 p. 1047b. Ἐν δὲ ταῖς
 Φυσικαῖς Θέεσι περὶ τῶν ἐμπειρίας καὶ ἱστορίας δεομένων διακελευ-

17 τὸ addidi. 29 τὸν—ταῦθ' supplevit Bernard., 15 litterarum spatium
 in cod. B. 31 ποιότης add. Wy., ποιὸν Zeller.

κάμενος τὴν ἡσυχίαν ἔχειν, ἂν μήτι κρείττον καὶ ἐναργέστερον ἔχωμεν λέγειν „ἵνα, φησί, μήτε Πλάτωνι παραπλησίως ὑπονοήσωμεν, τὴν μὲν ὑγρὰν τροφήν εἰς τὸν πλεύμονα φέρεσθαι, τὴν δὲ ξηρὰν εἰς τὴν κοιλίαν; μήτε ἕτερα παραπλήσια γεγονότα τοῦτοιοις διαπτώματα.“

5

764 Aëtius Plac. V 23, 1. Ἡράκλειτος καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἄρχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους τῆς τελειότητος περὶ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα, περὶ ἣν ὁ σπερματικὸς κινεῖται ὁρῶς. καὶ γὰρ τὰ δένδρα ἄρχεται τότε τελειότητος, ὅταν ἄρχηται γεννᾶν τὰ σπέρματα, ἀτελῇ δὲ ἐστὶν ἄωρα καὶ ἄκαρπα ὄντα· τέλειος οὖν τότε ἄνθρωπος· περὶ δὲ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα ἔννοια γίνεται 10 καλοῦ τε καὶ κακοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.

765 Galenus de usu respirationis toto libro probare studet, ὅτι ἡ ἀναπνοὴ γίνεται διὰ ψύξιν τινὰ τῆς ἐμφύτου θερμοσίας.

766 Diogenes Laërt. VII 158. τὸν δὲ ὕπνον γίνεσθαι ἐκλυομένον τοῦ αἰσθητικοῦ τόνου περὶ τὸ ἡγεμονικόν. αἰτίας δὲ τῶν παθῶν ἀπολείπουσι 15 τὰς περὶ τὸ πνεῦμα τροπάς.

767 Aëtius Plac. V 24, 4. Πλάτων οἱ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ὕπνον γίνεσθαι ἀνέσει τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, οὐ κατὰ ἀναχαλασμόν καθάπερ † ἐπὶ τῆς γῆς, φερομένου δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν μεσόφρουν· ὅταν δὲ παντελὴς γέννηται ἡ ἄνεσις τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, τότε γίνεσθαι θάνατον. 20

768 Tertullianus de anima cp. 43. Stoici somnum resolutionem sensualis vigoris affirmant etc.

ibid. — — si forte cum Stoicis resolutionem sensualis vigoris somnum determinemus.

769 Aëtius Plac. V 30, 5. Οἱ Στωϊκοὶ συμφώνως (scil. τῷ Παρμε- 25 νίδῃ) τὸ γῆρας γίνεσθαι διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἔλλειψιν. οἱ γὰρ αὐτῶν πλέον ἔχοντες τὸ θερμὸν ἐπὶ πλεῖον γηρῶσιν.

770 Galenus de temperamentis l. I cp. 3 (K. Vol. I p. 523). ἀλλ' εἶπερ ὁ θάνατος, φασὶ (scil. οἱ ἀπ' Ἀθηναίου τοῦ Ἀτταλέως), τοιοῦτος (scil. ψυχρὸς καὶ ξηρὸς), ἀναγκαῖον ἤδη τὴν ζωὴν, ὡς ἂν ἐναντίαν ὑπάρχουσαν 30 αὐτῷ, θερμὴν τε εἶναι καὶ ὑγρὰν· καὶ μὴν εἶπερ ἡ ζωὴ, φασι, θερμὸν τι χρῆμα καὶ ὑγρὸν ἐστίν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν ὁμοιοτάτην αὐτῇ κραῖσιν ἀρίστην ὑπάρχειν, εἰ δὲ τοῦτο, παντὶ που δῆλον ὡς εὐκρατοτάτην. ὥστ' εἰς ταὐτὸ συμβαίνειν ὑγρὰν καὶ θερμὴν φύσιν εὐκράτω, καὶ μηδὲν ἄλλο εἶναι τὴν εὐ- 35 κρασίαν ἢ τῆς ὑγρότητος τε καὶ θερμότητος ἐπικρατοσύνης. οἱ μὲν δὲ τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀθηναῖον λόγοι τοιοῖδε· δοκεῖ δὲ πως ἡ αὐτὴ δόξα καὶ Ἀριστοτέλους εἶναι τοῦ φιλοσόφου καὶ Θεοφράστου γε μετ' αὐτὸν καὶ τῶν Στωϊκῶν.

771 Galenus adv. Iulianum 4 Vol. XVIII A p. 259. οὐδὲν ἂν εὖροις· οὐτ' Ἀριστοτέλους οὐτε Θεοφράστου βιβλίον, ἐν ᾧ, περὶ νοσημάτων ἀναγκα- 40 σθέντες εἰπεῖν τι, <ἄνευ τοῦ> θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μνημονεῦσαι διήλθον τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τούτων αἰεὶ μέμνηνται καὶ σὺν

8 κινεῖται Gal., κρίνεται libri Plut. 10 περὶ δὲ—αὐτῶν non iam ad Stoicos pertinere probat Galenus 127: Ἀριστοτέλης δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα, καθ' ἣν ἔννοια γίνεται καλῶν τε καὶ αἰσχροῶν καὶ διδασκαλίας ἀρχή. 17 Στράτων conl. Corsinus. 19 verba corrupta; aliam sensus remissionem significari sententia postulāt. || μεσόφρουν corruptum; fortasse ἐσωτέρω ὄν. 26 γεγενῆσθαι libri, corr. Diels. || αὐτῶν scripsi, αὐτοὶ libri. 40 ἄνευ τοῦ inserui.

αὐτοῖς πολλάκις ἐκατέρως τῆς χολῆς, μελαίνης τε καὶ ξανθῆς, οὐκ ὀλιγάκις δὲ καὶ φλέγματος, οἷ γε τὰς διαφορὰς αὐτῶν διέρχονται, τὸ μὲν ὀξύ, τὸ δ' ἄλμυρόν ἢ ἄλκον, ἄλλο δὲ γλυκὺ προσαγορεύοντες. οὐ μὲν οὐδὲ Χρυσίππος ἐτέρως, ἀλλ' οὕτως ἀεὶ καὶ περὶ νοσημάτων καὶ περὶ τῶν
 5 χυμῶν διαλέγεται. <καὶ> εἰ τις ἐθέλοι μόνων τῶν εἰρημένων τριῶν ἀνδρῶν ἐκλέγειν τὰς ῥήσεις, οὐκ ὀλίγα πληρώσει βιβλία, σχολάζων δὴ οὕτως τις ὥσπερ Ἰουλιανὸς ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐσχόλαζεν. εἰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων, τῶν Στωϊκῶν ἢ Περιπατητικῶν ἐκλέγειν τὰς ῥήσεις, ὅλην βιβλιοθήκην πληρώσει.

10 Cf. *ibid.* p. 258. πότερον οὖν Ἀριστοτέλους καὶ Χρυσίππου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων Περιπατητικῶν τε καὶ Στωϊκῶν ἐξῆς παραγράψω τὰς ῥήσεις, ἐν αἷς φλέγμα καὶ χολὴν αἰτιῶνται καὶ τὰ πρῶτα νοσήματα τέτταρα ὑπάρχειν φασίν, ὥσπερ καὶ τὰ στοιχεῖα, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν etc. Cf. *etiam* p. 264 et I n. 132.

15 772 Galenus de morborum causis 1 Vol. VII p. 1 K. εἰδείχθη κατὰ μὲν τοὺς ἡνῶσθαί τε καὶ ἡλλοιωῖσθαι τὴν ὑποβεβλημένην οὐσίαν γενέσει καὶ φθορᾷ δοξάζοντας ἅπασα νόσος ὁμοιομεροῦς τε καὶ ἀπλοῦ πρὸς αἰσθησιν σώματος ἥτοι δυσκρασία τις ὑπάρχουσα ἢ τῆς συνεχείας αὐτοῦ τῶν μερῶν διαίρεσις.

5 καὶ addidi. 6 δὴ scripsi, δ' ed.

Physica V.

De anima hominis.

§ 1. De substantia animae.

773 Nemesius de nat. hom. cp. 2 p. 38. Διαφωνεῖται σχεδὸν ἅπασιν τοῖς παλαιοῖς ὁ περὶ τῆς ψυχῆς λόγος. Δημόκριτος μὲν γὰρ καὶ Ἐπίκουρος 5 καὶ πᾶν τὸ τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων σύστημα σῶμα τὴν ψυχὴν ἀποφαίνονται· καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ σῶμα τὴν ψυχὴν ἀποφαινόμενοι, διαφέρονται περὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς· οἱ μὲν γὰρ Στωϊκοὶ πνεῦμα λέγουσιν αὐτὴν ἔνθερμον καὶ διάπυρον.

Tertullianus de anima cp. 5. Sed etiam Stoicos allego, qui spiritum 10 praedicantes animam paene nobiscum, qua proxima inter se flatus et spiritus, tamen corpus animam facile persuadebunt.

774 Diogenes Laërt. VII 156. δοκεῖ δὲ αὐτοῖς τὴν μὲν φύσιν εἶναι πῦρ τεχνικόν, ὁδῶ βαδίζον εἰς γένεσιν, ὅπερ ἐστὶ πνεῦμα πυροειδὲς καὶ τεχνοειδές· τὴν δὲ ψυχὴν αἰσθητικὴν <φύσιν>. ταύτην δὲ εἶναι τὸ συμφυές 15 ἡμῖν πνεῦμα· διὸ καὶ σῶμα εἶναι καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐπιμένειν· φθαρτὴν δὲ ὑπάρχειν. τὴν δὲ τῶν ὅλων ἄφθαρτον, ἥς μέρος εἶναι τὰς ἐν τοῖς ζώοις.

775 Commenta Lucani Lib. IX 7 p. 290 Us. Quos ignea virtus: animae virtutem significat, non corporis: quoniam Stoici animam ignem dicunt. 20

776 Hieronymus epist. 126 (ad Marcellinum et Anapsychiam). Super animae statu memini vestrae quaestiunculae — — utrum lapsa de caelo sit, ut Pythagoras philosophus omnesque Platonici et Origenes putant, an a propria Dei substantia, ut Stoici etc.

777 Galenus de simpl. medicam. temp. et fac. V 9 ed. Bas. II 58 25 K. XI 731. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ ταύτῳ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς εἶναι δοξάζουσιν.

778 Scholia in Hom. Iliad. II 857. ἐκ τούτου καὶ οἱ Στωϊκοὶ ὀρίζονται τὴν ψυχὴν· ψυχὴ ἐστὶ πνεῦμα συμφυές καὶ ἀναθυμιάσις αἰσθητικὴ 30 ἐκ τῶν τοῦ σώματος ὕδατων ἀναδιδομένη.

779 Aëtius Plac. IV 3, 3. Οἱ Στωϊκοὶ πνεῦμα νοερόν θερμόν (τὴν ψυχὴν). Cf. Theodoret V 18 p. 77, 21.

15 φύσιν addendum esse conexus sententiarum docet. 17 εἶναι pro ὑπάρχειν F Pal. 261. || μέλη B. 26 quod scil. paulo ante dixit idem esse quod ἔμφυτον θερμόν.

780 Galenus defin. medicae 29 Vol. XIX p. 355 K. ψυχὴ ἐστίν —
κατὰ δὲ τοὺς Στωϊκοὺς σῶμα λεπτομερὲς ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον κατὰ
σπερματικούς λόγους.

781 Galenus de usu partium VI, 17. Vol. III p. 496 K. οὐδὲ γὰρ
οὐδ' οὗτος ὁ λόγος ἀδύνατος, ὥς ἀναθυμιάσις τις, εἴ γε ἐστίν, αἵματος χρη-
στοῦ τὸ ψυχικὸν πνεῦμα.

782 Galenus comm. 5 in Hippocr. epid. 6 ed. Bas. V 509 K. XVII B 246.
ὅσοι γὰρ οἴονται τὴν ψυχὴν εἶναι πνεῦμα, διασφύζεσθαι λέγουσιν αὐτὴν ἐκ
τε τῆς ἀναθυμιάσεως τοῦ αἵματος καὶ τοῦ κατὰ τὴν εἰσπνοὴν ἐλκομένου διὰ
10 τῆς τραχείας ἀρτηρίας εἰσω τοῦ σώματος <ἀέρος>.

783 Galenus de usu respirat. cp. 5 (K. Vol. IV p. 502). ἀναγκαῖόν
ἐστὶ τοῦτο τὸ πνεῦμα (scil. τὸ ψυχικόν) τρέφεσθαι. πόθεν οὖν, φασίν, ἄλ-
λοθεν ἔξει τὴν τροφήν, εἰ μὴ παρὰ τοῦ διὰ τῆς εἰσπνοῆς ἐλκομένου; καίτοι
καὶ τῆς τοῦ αἵματος ἀναθυμιάσεως οὐκ ἀπεικὸς αὐτὸ τρέφεσθαι, καθάπερ
15 καὶ πολλοῖς τῶν ἐλλογίμων ἰατρῶν τε καὶ φιλοσόφων ἔδοξεν.

784 Tertullianus de anima cp. 10. Quid est, oro te, spirare? flatum
opinor ex semet' ipso agere. Quid est vivere? flatum opinor ex semet
ipso non agere? Hoc enim respondere debebo si non idem est spirare,
quod vivere. Sed mortui erit non agere flatum: ergo viventis est agere
20 flatum. Sed et spirantis est agere flatum: ergo et spirare viventis est.
Utrumque si sine anima decurrere potuisset, non fuisset animae spirare,
sed solummodo vivere. At enim vivere spirare est, et spirare vivere est.
Ergo totum hoc et spirare et vivere eius est, cuius et vivere, id est
animae etc.

785 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 115, 6 Bruns. ἔτι
εἰ ἡ ψυχὴ σῶμα, ἢ πῦρ ἢ πνεῦμα λεπτομερὲς ἐστὶ διὰ παντὸς διήκον τοῦ
ἐμψύχου σώματος. εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὥς οὐκ ἄργον οὐδὲ ὥς ἔτυχεν ἔχον
ἐροῦσιν αὐτό. οὐ γὰρ πᾶν πῦρ οὐδὲ πᾶν πνεῦμα ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν.
μετὰ τινος οὖν ἔσται εἶδους ἰδίου καὶ λόγου καὶ δυνάμεως καί, ὥς αὐτοὶ
30 λέγουσιν, τόνου.

786 Alexander Aphrod. de anima p. 26, 13 Bruns. μᾶλλον δὲ κατὰ
τοὺς τὴν ψυχὴν γεννῶντας ἐκ ποιᾶς μίξεως τε καὶ συνθέσεως τινῶν εἴη ἢ
ἡ ψυχὴ ἦτοι ἀρμονία ἢ σύνθεσις καθ' ἀρμονίαν τινῶν σωμάτων. ὧν εἰσιν
οἳ τε ἀπὸ τῆς Στοᾶς, πνεῦμα αὐτὴν λέγοντες εἶναι συγκείμενόν πως ἐκ
35 τε πυρὸς καὶ ἀέρος, καὶ οἱ περὶ Ἐπίκουρον.

787 Galenus περὶ ψυχῆς ἡθῶν ed. Bas. I 346. K. IV. 783. Ἐν ταῦτῳ
δὲ γένει τῆς οὐσίας καὶ ἡ τῶν Στωϊκῶν περιέχεται δόξα· πνεῦμα μὲν γάρ
τι τὴν ψυχὴν εἶναι βούλονται, καθάπερ καὶ τὴν φύσιν, ἀλλ' ὑγρότερον μὲν
καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς.
40 ὥστε καὶ τοῦθ' ὕλη μὲν τις οἰκεία τῆς ψυχῆς ἐστὶ τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ τῆς
ὕλης εἶδος ἦτοι κρᾶσεως ἐν συμμετρίᾳ γιγνομένης τῆς ἀερώδους τε καὶ πυ-
ρώδους οὐσίας· οὔτε γὰρ ἀέρα μόνον οἶόν τε φάναι τὴν ψυχὴν οὔτε πῦρ,
ὅτι μήτε ψυχρὸν ἄκρως ἐμφανῆ γίνεσθαι ζῶου σῶμα, μήτε ἄκρως θερμόν,
ἀλλὰ μηδὲ ἐπικρατούμενον ὑπὸ θατέρου κατὰ μεγάλην ὑπεροχὴν, ὅπουγε κἂν
45 βραχεῖ πλέον γένηται τοῦ συμμετρου, πυρέττει μὲν τὸ ζῶον ἐν ταῖς τοῦ πυ-
ρὸς ἀμέτροις ὑπεροχαῖς, καταψύχεται δὲ καὶ πελιδνοῦται καὶ δυσαίσθητον ἢ

10 ἀέρος addidi. 40 malim κατὰ τοῦθ'. 41 corruptum; fortasse ἀπὸ
scribendum. 43 fort. ἐγχωρεῖ.

παντελῶς ἀναλίσθητον γίνεται κατὰ τὰς τοῦ ἀέρος κράσεις· οὗτος γὰρ αὐτὸς ὅσον μὲν ἐφ' ἑαυτῷ ψυχρὸς ἐστίν, ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸ πυρῶδες στοιχεῖον ἐπιμείζιας εὐκρατος γίνεται· δῆλον οὖν ἤδη σοι γέγονεν, ὡς ἡ τῆς ψυχῆς οὐσία κατὰ ποιὰν κρᾶσιν ἀέρος τε καὶ πυρὸς γίνεται κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, καὶ συνετὸς μὲν ὁ Χρύσιππος ἀπείργασται διὰ τὴν τούτων εὐκρατον μίξιν. 5

788 Galenus περὶ τ. τ. ψυχῆς ἡθῶν. ed. Bas. I 346, K. IV 786. — ὑφ' Ἡρακλείτου· καὶ γὰρ οὗτος οὕτως εἶπεν· αὐγὴ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, τὴν ξηρότητα πάλιν ἀξιδῶν εἶναι συνέσεως αἰτίαν· τὸ γὰρ τῆς αὐγῆς ὄνομα τοῦτ' ἐνδείκνυται, καὶ βελτίονά γε δόξαν ταύτην εἶναι νομιστέον, ἐννοήσαντας καὶ τοὺς ἀστέρας αὐγοειδεῖς τε ἅμα καὶ ξηροὺς ὄντας ἄκραν σύνεσιν 10 ἔχειν· εἰ γὰρ μή τις αὐτοῖς ὑπάρχειν τοῦτο φαίη, δόξει τῆς τῶν θεῶν ὑπεροχῆς ἀναλίσθητος εἶναι.

789 Anonymi scholia in Hermog. ideas Walz. Rh. gr. VII p. 884. οἱ μὲν γὰρ Στωϊκοὶ λέγουσι μὴ εἶναι ψυχὴν, ἀλλ' ἐκ τῆς κράσεως τῶν στοιχείων ἀποτελεῖσθαι τὴν γένεσιν· ὅταν μὲν γὰρ πλεονάσῃ τὸ θερμόν, ποιεῖ 15 τὸν λέοντα, ὄθεν, φησί, καὶ θυμικός ἐστίν· ὅταν δὲ κατὰ λόγον καὶ σχεδὸν ἐξ ἴσου συνέλθῃ, ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον· ταύτης τῆς δόξης προστάτης ἐγένετο καὶ Γαληνός.

§ 2. Argumentis probatur animam esse corpus.

790 Nemesius de nat. hom. cp. 2 p. 46. ἐπειδὴ δὲ καὶ Κλεάν- 20 θους τοῦ στωϊκοῦ καὶ Χρυσίππου φέρονται λόγοι τινὲς οὐκ εὐκαταφρόνητοι, ἐκθετέον καὶ τούτων τὰς λύσεις ὡς ἐπέλυσαν οἱ ἀπὸ Πλάτωνος (sequuntur plura Cleanthis argumenta, quibus corpoream animae naturam probabat eorumque refutationes; dein p. 53) Χρύσιππος δὲ φησιν ὅτι „ὁ θάνατός ἐστι ψυχῆς χωρισμὸς ἀπὸ σώματος· οὐδὲν 25 δὲ ἄσώματον ἀπὸ σώματος χωρίζεται· οὐδὲ γὰρ ἐφάπτεται σώματος ἄσώματον, ἡ δὲ ψυχὴ καὶ ἐφάπτεται καὶ χωρίζεται τοῦ σώματος, σῶμα ἄρα ἡ ψυχή.“

791 Tertullianus de anima cp. 5. *Sed et Chrysippus manum ei (scil. Cleanthi) porrigit, constituens corporalia ab incorporeis dere-* 30 *linqui omnino non posse, quia nec contingantur ab eis (unde et Lucretius: tangere enim et tangi nisi corpus nulla potest res) derelicto autem corpore ab anima affici morte. Igitur corpus anima, quae nisi corporalis corpus non derelinqueret.*

792 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 117 (argumenta Stoi- 35 corum enumerat, quibus animam corpus esse probabant). 1. οὔτε γὰρ ἐπεὶ κατηγορεῖται τὸ ὅμοιον αὐτῆς, διὰ τοῦτό ἐστιν σῶμα. — 9. ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ψευδὴς ὁ λέγων ἄσώματον σώματι μὴ συμπάσχειν, ὥστε μὴ εἶναι ἄσώματον τὴν ψυχὴν. — 21. οὐχ ὑγιὲς δὲ λόγος οὐδὲ ὁ λέγων μηδὲν ἄσώματον σώματος χωρίζεσθαι, τὴν δὲ ψυχὴν τοῦ σώματος 40 χωρίζεσθαι, ὥστε μὴ εἶναι ἄσώματον. — 28. οὐκ ἀληθὲς δὲ οὐδὲ τὸ λέγειν ταῦτα χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων, ὅσα ἔπτεται ἀλλήλων. — 30. ἔτι οὐκ ἀληθὲς τὸ ὅτι ἀναπνέομεν, τοῦτω ἔσμεν ἔμπνοι, τῇ δὲ ψυχῇ

ἔμψυχοι· οὐδὲ εἰ ἄνευ τοῦ συμφύτου πνεύματος μὴ δύναίτο τὰ ζῶα εἶναι, διὰ τοῦτο τοῦτό ἐστι ψυχή.

793 Alexander Aphrod. de anima p. 18, 10 Bruns. τὸ δὲ λέγειν τῶν τοῦ σώματος μερῶν ἀνάγκην εἶναι καὶ τὰ μέρη σώματα εἶναι, ὥσπερ καὶ τῆς
5 ἐπιφανείας καὶ τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ χρόνου τὰ μέρη τῆς μὲν ἐπιφάνειας, τῆς δὲ γραμμαί, τοῦ δὲ χρόνοι, μέρη δὲ τοῦ ζώου σώματος ὄντος τό τε εἶδος καὶ ἡ ὕλη, ὥστε καὶ σώματα, πεπλανημένων.

idem p. 18, 27. ἀλλ' οὐδὲ ὁ λέγων λόγος „οὗ τὸ μέρος σῶμα καὶ αὐτὸ σῶμα, τῆς δὲ ψυχῆς ἡ αἰσθησις μέρος οὕσα σῶμά ἐστι, καὶ
10 αὐτὴ ἄρα σῶμα“, δεικνυσίν τι. — p. 19, 2. καὶ γὰρ εἰ σῶμα ἡ ψυχή, καὶ σῶμα οὐχ ὥς ἡ ὕλη, ἔσται ἐξ ὕλης καὶ εἰδους, εἶγε πᾶν σῶμα κατ' αὐτοὺς τὸ παρὰ τὴν ὕλην τοιοῦτον.

794 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 113, 31 Bruns. εἰ ἡ ψυχὴ σῶμα, πᾶν δὲ σῶμα μιᾷ γέ τιμι αἰσθήσει αἰσθητὸν τῇ αὐτοῦ φύσει
15 (λέγω δὲ περὶ τῶν ἐνεργεία ὄντων σωμάτων καί, ὥς φασιν αὐτοί, πεποιωμένων) εἴη ἂν καὶ ἡ ψυχὴ αἰσθητή (οὐ γὰρ δὴ ἄποιόν γε σῶμα αὐτὴν ἐροῦσιν, ἔσται γὰρ ὕλη) οὐκ ἔστιν δέ· οὐκ ἄρα σῶμα.

795 Tertullianus de anima cp. 8. Quid enim, inquit Soranus, si mare negent corpus, quia extra mare immobilis et gravis navis efficitur?
20 Quanto ergo validius corpus animae, quod tanti postea ponderis corpus levissima mobilitate circumfert?

796 Chalcidius in Timaeum cp. 221. Ergo spiritum animam esse dicentes corpus esse animam plane fatentur. Quodsi ita est, corpus corpori sociatum est. Societas porro vel ex adplicatione fit vel ex permixtione
25 vel ex concretionem. Si adplicita sint corpus et anima, quid ex adplicatione compositum horum duum quatenus totum erit vivum? Vita enim secundum ipsos in solo spiritu, qui adplicitus non permanat ad corpus intimum. nihil enim penetrat adplicitum. et totum animal vivere aiunt: non igitur anima et corpus adplicatione sociantur. Si vero permixta sunt, anima
30 unum aliquid non erit sed permixta multa. Stoici spiritum, id est animam, unum quid esse profitentur: non ergo permixta sunt. Superest ut ex concretionem manent: ergo et per se invicem transeunt duo corpora, et locus unus quo corpus continetur duobus corporibus praebebit capacitatem, cum vas quod aquam recipit vinum et aquam simul capere non possit.
35 Neque igitur ex adplicatione neque permixtione neque vero concretionem corpus et anima sociantur. ex quo confit animam non esse corpus. Est igitur virtus et potentia carens corpore.

797 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 115, 32 Bruns. ἀλλ' οὐδὲ ὥς ἐν ἀγγείῳ τῷ σώματι εἴη ἂν ἡ ψυχὴ. εἴη γὰρ ἂν καὶ οὕτως οὐχ
40 ὅλον ἔμψυχον τὸ σῶμα. ἀλλὰ οὐδὲ κατὰ παράθεσιν. οὐδὲ γὰρ οὕτως ὅλον ἔμψυχον ἔσται τὸ σῶμα. — — εἰ δὲ ὅλον δι' ὅλου, ἐπειδὴ πᾶν τὸ σῶμα ἔμψυχον, πῶς σῶμα διὰ σώματος διήκει, δεικνύναι δεῖ. καὶ γὰρ καί, ἐπεὶ αἱ τῆς ψυχῆς ποιότητες σώματα κατ' αὐτοὺς καὶ αἱ τοῦ σώματος, πολλὰ σώματά ἐστιν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ διάφορα δι' ἀλλήλων διήκοντα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ.

1 mutilatam aut turbatam esse argumentationem vidit Bruns. 7 σώματα scripsi, σῶμα libri. 12 τῷ Usener falso. 15 scil. Stoici, contra quos disputat. 18 Soranum Stoicis hoc argumentum debere probabile est. 42 fortasse ἐπεὶ καὶ hoc ord.

p. 116, 13. ἔτι εἰ καὶ αἱ ἀρεταὶ σώματα καὶ αἱ τέχναι, πῶς οὐ προσ-
γενόμενα ταῦτά τινι στενοχωρήσει τὸ σῶμα ἢ αὐξήσῃ;

798 Alexander Aphrod. in Aristot. Topica II p. 93 Ald. p. 173, 14.
ἐπεὶ τῷ λέγοντι τὴν ψυχὴν σῶμα ἔπεται τὸ σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν καὶ
τὸ στοιχεῖον αὐτὴν εἶναι ἢ ἐκ στοιχείων.

799 Plotinus Ennead. IV lib. VII 10 (Vol. II p. 114 Mü.). ἔτι εἰ
σῶμα οὐσα ἢ ψυχὴ διήλθε διὰ παντός, καὶν κραθεῖσα εἴη, ὃν τρόπον τοῖς
ἄλλοις σώμασιν ἢ κρᾶσις· εἰ δὲ ἢ τῶν σωμάτων κρᾶσις οὐδὲν ἐνεργεῖα ἔχ-
εῖναι τῶν κραθέντων, οὐδ' ἂν ἢ ψυχὴ ἔτι <ἐνεργεῖα> ἐνείη τοῖς σώμασιν,
ἀλλὰ δυνάμει μόνον, ἀπολέσασα τὸ εἶναι ψυχὴ· ὥσπερ εἰ γλυκὺ καὶ πικρὸν
κραθείη, τὸ γλυκὺ οὐκ ἔστιν· οὐκ ἄρα ἔχομεν ψυχὴν. τὸ δὲ δὴ σῶμα ὃν
σώματι κεκρᾶσθαι ὅλον δι' ὅλου, ὥς ὅπου ἂν ἢ, καὶ θάτερον εἶναι, ἴσον
ὄγκον ἀμφοτέρων καὶ τὸ πᾶν κατεχόντων, καὶ μηδεμίαν αὐξήσιν γεγενῆσθαι
ἐπεμβληθέντος τοῦ ἑτέρου, οὐδὲν ἀπολείπει ὃ μὴ τέμῃ. οὐ γὰρ κατὰ μεγάλα
μέρη παραλλάξ ἢ κρᾶσις (οὕτω γὰρ φασὶ παράθεσιν ἔσεσθαι), διεληλυθὸς δὲ
διὰ παντός τὸ ἐπεμβληθὲν [ἐπὶ] σμικρότερον (ὅπερ ἀδύνατον, τὸ ἔλαττον
ἴσον γενέσθαι τῷ μείζονι) ἀλλ' οὖν διεληλυθὸς πᾶν τέμνει κατὰ πᾶν. — — —
οὐ τοίνυν ὅλον δι' ὅλου χωρεῖν δυνατόν τὸ σῶμα· ἢ δὲ ψυχὴ δι' ὅλων
ἀσώματος ἄρα.

800 Longinus apud Eusebium praep. evang. XV p. 823a. τῶν
δὲ περὶ ψυχὴν ἵχνος οὐδὲν οὐδὲ τεκμήριον ἐν τοῖς σώμασιν εὐρίσκει-
ται, καὶν εἰ φιλοτιμοῖτο τις, ὥς Ἐπίκουρος καὶ Χρῦσιππος, ἅπαντα
λίθον κινεῖν καὶ πᾶσαν ἐρευνᾶν δύναμιν σώματος εἰς γένεσιν τῶν
περὶ ψυχῆς πράξεων.

§ 3. Motus animae.

801 Jamblichus de anima apud Stobaeum ed. I p. 371, 22. οὐ μὴν
ἔτι γε τούτοις συγχωροῦσιν οἱ σῶμα τὴν ψυχὴν ὑπολαμβάνοντες, οἷον οἱ
Στωϊκοὶ καὶ ἄλλοι πλείονες· — — πάντες γὰρ οὗτοι σωματοειδεῖς τὰς κι-
νήσεις αὐτῇ ἀποδιδόασιν.

802 Philo quaest. et solut. in Genesin II 4 (p. 77 Aucher). Corpus
autem nostrum, ex multis compositum, extrinsecus et intrinsecus unitum
est atque propria habitudine constat; superior autem habitudo connexionis
istorum anima est, quae in medio consistens ubique permeat usque ad
superficiem deque superficie in medium vertitur, ut unica natura spiri-
tualis duplici convolvatur ligamine in firmiorem soliditatem unionemque
coaptata.

803 Philo quaest. et solut. in Exod. II 120 (p. 547 Aucher). siqui-
dem a se ipso est motus animae, ut convenit dicere maxime secundum
ex Stoa philosophos.

9 ἐνεργεῖα addidi, om. vulgo.

13 αὐξήσιν Euseb., αὐξην libri Plot.
FP. 28 πάντα FP, corr. Heeren.

12 <θάτερον> καὶ θάτερον Müller.

16 ἐπὶ seclusi.

27 γε Meineke, τε

§ 4. Anima refrigeratione orta.

804 Plotinus Ennead. IV lib. VII 11 (Vol. II p. 115 Mü.). τὸ δὲ φύσιν μὲν πρότερον τὸ αὐτὸ πνεῦμα λέγειν, ἐν δὲ ψυχρῷ γενομένην καὶ στομαθεῖσαν ψυχὴν γίνεσθαι, λεπτοτέραν ἐν ψυχρῷ γενομένην,
5 — ὃ δὲ καὶ αὐτὸ ἄτοπον· πολλὰ γὰρ ζῶα ἐν θερμῷ γίνονται καὶ ψυχὴν ἔχει οὐ ψυχθεῖσαν — ἀλλ' οὖν φασί γε προτέραν φύσιν ψυχῆς εἶναι κατὰ συντηρίας τὰς ἔξω γιγνομένης. συμβαίνει οὖν αὐτοῖς τὸ χειρὸν πρῶτον ποιεῖν καὶ πρὸ τούτου ἄλλο ἔλαττον, ἢν λέγουσιν ἔξιν· ὁ δὲ νοῦς ὕστατος, ἀπὸ τῆς ψυχῆς δηλονότι γενόμενος.

10 805 Tertullianus de anima cp. 25. — — isti qui praesumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atque produci, sed effuso iam partu nondum vivo infanti extrinsecus imprimi. Ceterum semen ex concubitu muliebribus locis sequestratum motuque naturali vegetatum compinguescere in solam substantiam carnis; eam editam et de
15 uteri fornace fumantem et calore solutam, ut ferrum ignitum et ibidem frigidae immersum, ita aëris rigore percussam et vim animale rapere et vocalem sonum reddere. Hoc Stoici cum Aenesidemo etc.

806 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 41 p. 1052f. Τὸ βρέφος ἐν τῇ γαστρὶ φύσει τρέφεσθαι νομίζει καθάπερ φυτὸν ὅταν
20 δὲ τεχθῇ, ψυχόμενον ὑπὸ τοῦ ἄερος καὶ στομούμενον τὸ πνεῦμα μεταβάλλειν καὶ γίνεσθαι ζῶον· ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τὴν ψυχὴν ὠνομάσθαι παρὰ τὴν ψῦξιν. Αὐτὸς δὲ πάλιν „τὴν ψυχὴν ἀραιότερον πνεῦμα τῆς φύσεως καὶ λεπτομερέστερον“ ἡρεῖται, μαχόμενος αὐτῷ.

25 p. 1053d. ὁ περὶ ψυχῆς γενέσεως αὐτῷ λόγος μαχομένην ἔχει πρὸς τὸ δόγμα τὴν ἀποδείξιν. Γίνεσθαι μὲν γὰρ φησι τὴν ψυχὴν, ὅταν τὸ βρέφος ἀποτεχθῇ, καθάπερ στομάσει τῇ περιψύξει τοῦ πνεύματος μεταβαλόντος· ἀποδείξει δὲ χρήται τοῦ γεγονέναι τὴν ψυχὴν καὶ μεταγενεστέραν εἶναι μάλιστα τῷ
30 καὶ τὸν τρόπον καὶ τὸ ἦθος ἐξομοιοῦσθαι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι. — — Εἰ δὲ φήσῃ τις (Stoicorum sententiam sc. defendens), ὅτι ταῖς κράσεσι τῶν σωμάτων ἐγγιγνομένης τῆς ὁμοιότητος, αἱ ψυχὰς γενόμεναι μεταβάλλουσι, διαφθείρει τὸ τεκμήριον. τοῦ γεγονέναι τὴν ψυχὴν· ἐνδέχεται γὰρ οὕτω καὶ ἀγέννητον οὔσαν, ὅταν ἐπεισέλθῃ,
35 μεταβάλλειν τῇ κράσει τῆς ὁμοιότητος.

idem de primo frigido cp. 2. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ καὶ τὸ πνεῦμα λέγουσιν ἐν τοῖς σώμασι τῶν βρεφῶν τῇ περιψύξει στομοῦσθαι καὶ μεταβάλλον ἐκ φύσεως γίνεσθαι ψυχὴν.

cf. Porphyrius de anima apud Eusebium praep. ev. ag. XV p. 813c.

3 πρότερον scripsi, προτέραν libri. 20 ψυχόμενον Bernard., ψυχούμενον libri. 34 ἀγέννητον Bernard., ἀγέννητον libri.

πῶς δὲ οὐκ αἰσχύνης γέμων ὁ πνεῦμα πῶς ἔχον αὐτήν (scil. τὴν ψυχὴν) ἀποδιδούς, ἢ πῦρ νοερόν, τῇ περιψύξει καὶ οἶον βαφῇ τοῦ ἀέρος ἀναφθὲν ἢ στομαθέν.

Plutarchus de comm. not. cp. 46 p. 1084e. τὸ θερμότατον περιψύξει καὶ πυκνώσει τὸ λεπτομερέστατον γεννῶντες. ἡ γὰρ ψυχὴ θερ- 5 μότατόν ἐστι δῆπου καὶ λεπτομερέστατον· ποιοῦσι δ' αὐτήν τῇ περιψύξει καὶ πυκνώσει τοῦ σώματος, οἷον στομάσει τὸ πνεῦμα μεταβάλλοντος, ἐκ φυτικοῦ ψυχικὸν γενόμενον. γεγονέναι δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἔμψυχον λέγουσι, τοῦ ὑγροῦ μεταβάλλοντος εἰς πῦρ νοερόν.

807 Hippolytus Philos. 21 (DDG p. 571, 17) Stoici, Chrysippus et 10 Zeno. τὴν δὲ ψυχὴν λέγουσιν ἀθάνατον εἶναι, σῶμα δέ, καὶ γενέσθαι ἐκ τῆς περιψύξεως τοῦ ἀέρος τοῦ περιέχοντος, διὸ καὶ καλεῖσθαι ψυχὴν· ὁμολογοῦσι δὲ καὶ μετενσωμάτωσιν γίνεσθαι ὠρισμένων οὐσῶν τῶν ψυχῶν.

808 Origenes de principiis (interpr. Rufino) II cp. 8 p. 96 ed. Delar. ψυχὴν παρὰ τὴν ψύξιν nominatam esse putat. 15

§ 5. Anima non immortalis, sed morti superstes.

809 Arius Didymus epit. phys. fr. 39 Diels (DG p. 471, 18. Euseb. praep. evang. XV 20, 6). τὴν δὲ ψυχὴν γενητὴν τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν. οὐκ εὐθύς δὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσθαι φθείρεσθαι, ἀλλ' ἐπιμένειν τινὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν· τὴν μὲν τῶν σπουδαίων μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως 20 τῶν πάντων, τὴν δὲ τῶν ἀφρόνων πρὸς ποσοῦς τινὰς χρόνους. τὸ δὲ διαμένειν τὰς ψυχὰς οὕτως λέγουσιν, ὅτι διαμένομεν ἡμεῖς ψυχαὶ γενόμενοι τοῦ σώματος χωρισθέντες καὶ εἰς ἐλάττω μεταβαλόντες οὐσίαν τὴν τῆς ψυχῆς, τὰς δὲ τῶν ἀφρόνων καὶ ἀλόγων ζῶων ψυχὰς συναπόλλυσθαι τοῖς σώμασι.

810 Aëtius Plac. IV 7, 3. οἱ Στωϊκοὶ ἐξιούσαν ἐκ τῶν σωμάτων 25 οὕτω φθείρεσθαι· <καὶ> τὴν μὲν ἀσθενεστέραν ἀμαυρὸν σύγκριμα γίνεσθαι (ταύτην δ' εἶναι <τὴν> τῶν ἀπαιδεύτων). τὴν δὲ ἰσχυροτέραν (οἷα ἐστὶ περὶ τοὺς σοφοὺς) ζῆν μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως.

Theodoretus graec. aff. cur. V 23 p. 73, 24. οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὰς χωριζόμενας τῶν σωμάτων ψυχὰς διαρκεῖν μὲν καὶ καθ' αὐτὰς ζῆν ἔφασαν, ἀλλὰ 30 τὴν μὲν ἀσθενεστέραν ἐπ' ὀλίγον, τὴν δὲ γε ἰσχυροτέραν μέχρι τῆς τοῦ παντὸς ἐκπυρώσεως.

811 Diogenes Laërt. VII 157. Κλεάνθης μὲν οὖν πάσας (scil. τὰς ψυχὰς) ἐπιδιαμένειν μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως, Χρύσιππος δὲ τὰς 35 τῶν σοφῶν μόνων.

812 Sextus adv. math. IX 71. ἡ δὲ περὶ θεῶν ὑπόληψις οὐ τοιαύτη τις ἐστὶν οὐδὲ μάχην ὑπέβαλλεν, ἀλλὰ σύμφωνος τοῖς γιγνομένοις ἐφαίνεται.

7 τοῦ πνεύματος — ψυχικοῦ γενομένου Rasmus. 23 χωρισθέντος libri, corr, Diels. || εἰς ἐλάττω DE, οὐκ ἐλάττω CFG. || μεταβαλόντος libri, corr. Diels. 26 οὕτω φθείρεσθαι Diels, ὀποφείρεσθαι libri. || καὶ addidi. || ἀμαυρὸν σύγκριμα scripsi, ἅμα τοῖς συγκρίμασι libri. 27 τὴν addidi. 28 ζῆν scripsi, καὶ libri. 34 τὰς μέχρι ἐκπυρώσεως (om. τῆς) BPF. Cf. I n. 522.

καὶ γὰρ οὐδὲ τὰς ψυχὰς ἔνεστιν ὑπονοῆσαι κάτω φερομένης· λεπτομερεῖς γὰρ οὔσαι καὶ οὐχ ἥττον πυρώδεις ἢ πνευματώδεις εἰς τοὺς ἄνω μᾶλλον τόπους κουφοροοῦσιν. καὶ καθ' αὐτὰς δὲ διαμένουσι καὶ οὐχ, ὥς ἔλεγεν Ἐπίκουρος, ἀπολυθεῖσαι τῶν σωμάτων καπνοῦ δίκην σκίδναιται. οὐδὲ γὰρ πρό-
 5 τερον τὸ σῶμα διακρατητικὸν ἦν αὐτῶν, ἀλλ' αὐταὶ τῷ σώματι συμμονῆς ἦσαν αἷται, πολὺ δὲ πρότερον καὶ ἑαυταῖς. ἔκκηνοι γοῦν ἡλίον γενόμεναι τὸν ὑπὸ σελήνην οἰκοῦσι τόπον, ἐνθάδε τε διὰ τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ ἄερος πλείονα πρὸς διαμονὴν λαμβάνουσι χρόνον, τροφῇ τε χρῶνται οἰκείᾳ τῇ ἀπὸ γῆς ἀναθυμιάσει ὥς καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα, τὸ διαλυθόν τε αὐτὰς ἐν ἐκείνοις
 10 τοῖς τόποις οὐκ ἔχουσιν. εἰ οὖν διαμένουσιν αἱ ψυχαί, δαίμοσιν αἱ αὐταὶ γίνονται· εἰ δὲ δαίμονές εἰσι φητέον καὶ θεοὺς ὑπάρχειν etc.

813 [Lactant. div. instit. VII 20. Hic fortasse dixerit quispiam: si est immortalis anima, quomodo patibilis inducitur ac poenae sentiens? —
 — Huic quaestioni sive argumento a Stoicis ita occurritur: Animas qui-
 15 dem hominum permanere nec interventu mortis in nihilum resolvi; sed eorum, qui iusti fuerunt, puras et impatibiles et beatas ad sedem coelestem, unde illis origo sit, remeare, vel in campos quosdam fortunatos rapi, ubi fruuntur miris voluptatibus: impios vero quoniam se malis cupiditatibus inquinaverunt mediam quandam gerere inter immortalem mortalemque na-
 20 turam et habere aliquid imbecillitatis ex contagione carnis, cuius desideriiis ac libidinibus addictae ineluibilem quandam fucum trahant labemque terrenam; quae cum temporis diuturnitate penitus inhaeserit, eius naturae reddi animas, ut si non exstinguibiles in totum (quoniam ex deo sunt) tamen cruciabiles fiant per corporis maculam, quae peccatis inusta sensum
 25 doloris attribuit.]

814 Tertullianus de anima cp. 54. Omnes ferme philosophi, qui immortalitatem animae qualiter qualiter volunt tamen vindicant, ut Pythagoras, ut Empedocles, ut Plato, quique aliquod illi tempus indulgent ab excessu usque in conflagrationem universitatis, ut Stoici, suas solas, id est
 30 sapientum animas in supernis mansionibus collocant.

ibidem: itaque apud illum (scil. Platonem) in aetherem sublimantur animae sapientes, apud Arium in aërem, apud Stoicos sub lunam.

ibidem: reliquas animas ad inferos deiciunt.

cp. 55. Sed in aethere dormitio nostra — — aut circa lunam cum
 35 Endymionibus Stoicorum.

815 Scholia in Hom. Iliad. Ψ 65. ἄκρως δὲ ἐπεξεργάζεται τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ οὐέλρου· ἑναυλος γὰρ τῷ Ἀχιλλεῖ ὁ τοῦ φίλου τύπος. ἐντεῦθεν Ἀντισθένης ὁμοσχήμενός φησι τὰς ψυχὰς τοῖς περιέχουσι σώμασιν εἶναι, Χρύσιππος δὲ μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ σώματος
 40 σφαιροειδεῖς γενέσθαι δογματίζει.

816 Hieronymus ep. 108, 23 (ad Eustochium). Ossa audis et carnem et pedes et manus; et globos mihi Stoicorum atque aëria quaedam deliramenta confingis.

817 Commenta Lucani Lib. IX 1 p. 289 Us. alii existimant animas
 45 statim elisas corpore solvi ac dissipari in principia sua, inter quos Epi-

5 αὐταὶ scripsi, αὐταὶ libri. 12 Stoica in sequentibus cum Platonicis commixta sunt. Posidonium haec sapiunt.

curus. alii solidas quidem, postquam exierint de corpore, permanere, sed deinde tractu temporis dissipari: haec opinio Stoicorum.

cf. ibid. p. 290. mixtum dogma cum Platonico Stoicum. qui viro-
rum fortium animas existimant in modum siderum vagari in aëre et
esse sic immortales, ut non moriantur sed resolvantur, secundum Platonem
ne resolvantur quidam.

cf. Servius ad Aeneid. III 68.

818 Commenta Lucani Lib. VII 816 p. 252 Us. Non altius ibis in
auras: quamdiu vivimus, habemus discretionem: mortui unum sumus omnes.
sectas hic tangit Epicureorum et Stoicorum.

10

819 Origenes contra Celsum I Vol. I p. 66, 2 Kō. (p. 331 ed. Delarue).
ὥς εἰ λέγοιμεν καὶ τὸν Πλατωνικόν, πιστεύοντα τῇ ἀθανασίᾳ τῆς ψυχῆς καὶ
τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις περὶ μετενσωματώσεως, μωρίαν ἀνειληφέναι ὥς
πρὸς τοὺς Στωϊκοὺς, διασύροντας τὴν τούτων συγκατάθεσιν.

820 Seneca ep. 57. Nunc me putas de Stoicis dicere, qui existimant
animam hominis magno pondere extriti permanere non posse et statim
spargi, quia non fuerit illi exitus liber.

821 Arius Didymus epit. phys. fr. 39 Diels (DG p. 471, 11). εἶναι
δὲ ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασίν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα καὶ ἀέρα, κύκλῳ περιέχουσιν
γῆν καὶ θάλασσαν καὶ ἐκ τούτων ἀναθυμιαθεῖσιν· τὰς δὲ λοιπὰς ψυχὰς 20
προσπεφυκέναι ταύτῃ, ὅσαι τε ἐν ζώοις εἰσὶ καὶ ὅσαι ἐν τῷ περιέχοντι· δια-
μένειν γὰρ ἐκεῖ τὰς τῶν ἀποθανόντων ψυχὰς. ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου
αἰθῆρα, τὰς δὲ λοιπὰς συμμειγνύσθαι ἐπὶ τελευτῇ εἰς ἐκείνην. ἔχειν δὲ πᾶσαν
ψυχὴν ἡγεμονικόν τι ἐν αὐτῇ, ὃ δὴ ζωὴ καὶ αἴσθησις ἐστὶ καὶ ὁρμῇ.

822 Cicero Tuseul. disp. I 77. Stoici autem usuram nobis largiun- 25
tur tamquam cornicibus; diu mansuros aiunt animos, semper negant.

§ 6. De partibus animae et facultatibus.

823 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 118, 6 Bruns. Ὅτι
μὴ „μία ἡ τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ὥς τὴν αὐτὴν πῶς ἔχουσιν ποτὲ
μὲν διανοεῖσθαι, ποτὲ δὲ ὁργίζεσθαι, ποτὲ δ' ἐπιθυμεῖν παρὰ 30
μέρος“ δεικτέον.

824 Themistius paraphr. in Arist. de anima I 1 p. 5 Sp. οἱ μὲν
πολυδύναμον ἀξιοῦσιν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐφ' ἐνὸς οὗσαν ὑποκειμένου, οἱ δὲ
πολυμερῇ, διορίζοντες καὶ τοῖς τόποις τὰ μέρη, ὥσπερ οἱ Στωϊκοί.

825 Jamblichus de anima apud Stobaeum ecl. I p. 373, 15 W. ἐπὶ 35
δὴ τούτοις δεῖ νοεῖν ὥς οἱ μὲν Στωϊκοὶ πάσας τῆς ὁποιαιοῦν ψυχῆς τὰς
ἐνεργείας συμμειγνύουσιν τοῖς διοικουμένοις καὶ ἀψύχοις, οἱ δ' ἀπὸ Πλάτωνος
οὐ πάσας.

826 Jamblichus de anima apud Stobaeum ecl. I p. 367, 17 W.
ἀλλὰ μὴν οἱ γε ἀπὸ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος φιλόσοφοι καὶ πάντες 40
ὅσοι σῶμα τὴν ψυχὴν νοοῦσι τὰς μὲν δυνάμεις ὥς ἐν τῷ ὑποκειμένῳ
ποιότητος συμβιβάζουσι, τὴν δὲ ψυχὴν ὥς οὐσίαν προὑποκειμένην ταῖς

19 20 περιέχουσιν et ἀναθυμιαθεῖσαν scripsi, περὶ τὴν et ἀναθυμιάσεις
libri; περιέχοντας et ἀναθυμιαθέντας Diels in adn. 22 ἐκεῖ Diels, ἔτι CF.

δυνάμεσι προτιθέασιν, ἐκ δ' ἀμφοτέρων τούτων σύνθετον φύσιν ἐξ ἀνομοίων συνάγουσιν.

p. 368, 6. καθ' οὓς δὲ μία ζωὴ τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἢ τοῦ συνθέτου, συγκεκραμένης τῆς ψυχῆς τῷ σώματι, ὡς οἱ Στωϊκοὶ λέγουσιν, —
 5 — κατὰ τούτους εἷς ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς παρουσίας αὐτῶν, ὁ ἐν τῷ μετέχεσθαι ἢ ἐν τῷ κεκραῖσθαι τῷ ὅλῳ ζῳῷ. πῶς οὖν διακρίνονται; κατὰ μὲν τοὺς Στωϊκοὺς ἔναι μὲν διαφορότητι <τῶν> ὑποκειμένων σωμάτων· πνεύματα γὰρ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ φασιν οὗτοι διατείνειν ἄλλα κατ' ἄλλα, τὰ μὲν εἰς ὀφθαλμούς, τὰ δὲ εἰς ὠτα, τὰ δὲ εἰς ἄλλα
 10 αἰσθητήρια· ἔναι δὲ ἰδιότητι ποιότητος περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον· ὥσπερ γὰρ τὸ μῆλον ἐν τῷ αὐτῷ σώματι τὴν γλυκύτητα ἔχει καὶ τὴν εὐωδίαν, οὕτω καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ταύτῳ φαντασίαν, συγκατάθεσιν, ὁρμὴν, λόγον συνείληφε.

827 Aëtius Plac. IV 4, 4. Οἱ Στωϊκοὶ ἐξ ὀκτῶ μερῶν φασὶ συνε-
 15 στάναι (τὴν ψυχὴν), πέντε μὲν τῶν αἰσθητικῶν ὁρατικοῦ ἀκουστικοῦ ὁσφραν-
 τικοῦ γευστικοῦ ἀπτικοῦ, ἕκτον δὲ φωνητικοῦ, ἑβδόμου δὲ σπερματικοῦ, ὀγδόου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ, ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα ἐπιτέταται διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων προσφερώς ταῖς τοῦ πολύποδος πλεκάναις.

Cf. Theodoret V 20 p. 72, 44.

828 Diogenes Laërt. VII 110. φασὶ δὲ τὴν ψυχὴν εἶναι ὀκταμερῇ·
 20 μέρη γὰρ αὐτῆς τὰ τε πέντε αἰσθητήρια καὶ τὸ φωνητικὸν μόριον καὶ τὸ διανοητικόν, ὅπερ ἐστὶν αὐτὴ ἡ διάνοια, καὶ τὸ γεννητικόν.

157. μέρη δὲ ψυχῆς λέγουσιν ὀκτώ, τὰς πέντε αἰσθήσεις καὶ τοὺς ἐν ἡμῖν σπερματικοὺς λόγους καὶ τὸ φωνητικὸν καὶ τὸ λογιστικόν.

829 Origenes contra Celsum V 47 Vol. II p. 51, 19 Kō. (p. 614
 25 Delarue). ἄλλη μὲν ἢ κατ' Ἐπίκουρον δικαιοσύνη, ἄλλη δὲ ἢ κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἀρνούμενους τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς.

830 Porphyrius de anima apud Stobaeum ecl. I p. 350, 13. αὐτίκα
 οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὀκταμερῇ τὴν ψυχὴν θέντες καὶ πέντε μὲν μέρη
 30 τὰ αἰσθητικὰ λαβόντες, ἕκτον δὲ τὸ φωνητικὸν καὶ ἑβδομον τὸ σπερματικόν, τὸ λοιπὸν τὸ ἡγεμονικὸν ὡς ἂν ἄρχοντος χώραν ἔχειν ὑπετίθεντο, τὰ δὲ ἄλλα μέρη ἐν ὑπηρέτου τάξει ἀπεδίδοσαν, ὥστε τὸ αὐτὸ ἔξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένων συνεστάναι.

831 Jamblichus de anima apud Stobaeum ecl. I p. 369, 5. οἱ ἀπὸ
 35 Ζήνωνος ὀκταμερῇ τὴν ψυχὴν [δια]δοξάζουσι, περὶ <ἣν> τὰς δυνάμεις εἶναι πλεόνας, ὥσπερ ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἐνυπαρχουσῶν φαντασίας, συγκαταθέσεως, ὁρμῆς, λόγον.

832 Philo quaest. et solut. in Genesin I 75 (p. 49 Aucher). Cum octo partibus anima nostra constet, ex rationali individua et irrationali

4 Cf. ibid. p. 367, 4 ἢ τὸ συγκεκραμένον τοῖς σώμασιν, ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ λέγουσιν. 7 τῶν add. Heeren. 9 ἄλλα κατ' ἄλλα Meineke, ἄλλα καὶ ἄλλα FD.

17 ἐπιτέταται libri, corr. Zeller. 31 τὸ scripsi, καὶ libri ante λοιπὸν.

35 δοξάζουσι Heeren, διαδοξάζουσι libri. || ἣν add. Wachsm., sed videtur dixisse plures esse facultates quam partes, quia sint partes (ut principale), quae plures habeant facultates: περὶ <τινὰ δὲ> τὰς etc. aut περὶ <δέ τινα μέρη> τὰς etc. Cf. Vol. I n. 143.

in septem partes distingui solita, in quinque nempe sensus et in vocis instrumentum et geniturae etc.

833 Philo octo partes animae commemorat: leg. alleg. I § 11 Vol. I p. 63, 22 Wendl., de mundi opificio § 117 Vol. I p. 41, 14 Wendl., de agricultura § 30 Vol. II p. 101, 3 Wendl., quis rer. divin. heres § 232 Vol. II p. 52, 13 Wendl., quod det. potiori insid. soleat § 168 Vol. I p. 296, 6 Wendl., et saepius.

§ 7. De animae principali.

834 Philo de animalibus adv. Alexandrum p. 170 Aucher. Non vides quod parvulum infantem nemo de ullo opere facto accusat unquam, eo quod prudentis aetatis nondum particeps fuerit? At puer, quamvis imperfectus comperitur, quia tamen homo est rationalis natura, paulo ante acceptis sapientiae seminibus, quamvis nondum formare rem potest, paulo tamen post oriri faciet; etenim aura recepta seminales vires ad modum scintillae in silva iuxta tempora cum illo crescentes vigere ac adhaerere debent. Aliorum vero (animalium) animae non habentes fontem mentis progressu deliberationis carent.

835 Jamblichus de anima apud Stobaeum ecl. I p. 317, 21 W. πάλιν τοίνυν περὶ τοῦ νοῦ καὶ πασῶν τῶν κρειττόνων δυνάμεων τῆς ψυχῆς οἱ μὲν Στωϊκοὶ λέγουσι μὴ εὐθὺς ἐμφύεσθαι τὸν λόγον, ὕστερον δὲ συνα- 20 θροῦν εἶναι ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων καὶ φαντασιῶν περὶ δεκατέσσαρα ἔτη.

836 Aëtius Plac. IV 21. Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ ψυχὴ καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν. G. 102. Οἱ Στωϊκοὶ φασιν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀνώτατον μέρος τὸ ἡγεμονικόν, τὸ ποιοῦν τὰς φαντασίας καὶ συγκатаθέσεις καὶ αἰσθήσεις καὶ ὁρμὰς καὶ τοῦτο λογισμὸν καλοῦσιν. — Ἀπὸ δὲ τοῦ ἡγεμονι- 25 κοῦ ἐπὶ τὰ μέρη ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἐκπεφυκότες καὶ ἐκτεινόμενα εἰς τὸ σῶμα καθάπερ αἱ ἀπὸ τοῦ πολὺποδος πλεκτάναι· τῶν δὲ ἐπὶ τὰς μερῶν τῆς ψυχῆς πέντε μὲν εἰσὶ τὰ αἰσθητήρια, ὅρασις ὁσφρησις ἀκοή γεῦσις καὶ ἀφή. — Ὡς ἡ μὲν ὅρασις ἐστὶ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὀφθαλμῶν, ἀκοή δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὠτῶν, ὁσφρησις δὲ 30 πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι μυκτήρων [λεπτύνων], γεῦσις δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι γλώττης, ἀφή δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρις ἐπιφανείας εἰς θλίξιν εὐαἰσθητον τῶν προσπιπτόντων. — Τῶν δὲ λοιπῶν τὸ μὲν λέγεται σπέρμα, ὅπερ καὶ αὐτὸ πνεῦμά ἐστι διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῶν παραστατῶν· τὸ δὲ „φωναῖν“ 35 ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος εἰρημένον, ὃ καὶ φωνήν καλοῦσιν, ἐστὶ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι φάρυγγος καὶ γλώττης καὶ τῶν οἰκείων ὀργάνων. αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικόν ὥσπερ ἐν κόσμῳ <ἥλιος> κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ.

Seneca epist. 113, 23. *inter Cleanthen et discipulum eius Chrysippum non convenit, quid sit ambulatio. Cleanthes ait spiritum esse a principali usque in pedes permissum, Chrysippus ipsum principale.*

31 secluserunt Beck, Reiske.
at in corde secundum Chrisippum.

38 ἥλιος add. Diels in adn.
41 Cf. I n. 525.

39 κεφαλῇ:

837 Diogenes Laërt. VII 159. ἡγεμονικὸν δὲ εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς, ἐν ᾧ αἱ φαντασίαι καὶ αἱ ὁρμαὶ γίνονται καὶ ὅθεν ὁ λόγος ἀναπέμπεται· ὅπερ εἶναι ἐν καρδίᾳ.

838 Aëtius Plac. IV 5, 6. Οἱ Στωϊκοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ἢ τῷ περὶ τὴν καρδίαν πνεύματι (sc. εἶναι τὸ ἡγεμονικόν). cf. Theodoret V 22 p. 73, 14.

839 Alexander Aphrod. de anima p. 97, 8 Bruns. καὶ ὅτι μὲν καὶ ἡ αἰσθητικὴ (scil. ψυχὴ) ὥσπερ καὶ ἡ θρεπτικὴ περὶ τὴν καρδίαν ἐστίν — — ἐκ τούτων γνώριμον ἂν εἴη. ἀλλὰ μὴν ὅπου αἱ αἰσθήσεις τελευτῶσιν, 10 ἐκεῖ καὶ τὴν φανταστικὴν ψυχὴν ἀναγκαῖον εἶναι — — ἀλλὰ μὴν ἐν ᾧ ἡ φαντασία, ἐν τούτῳ καὶ αἱ συγκαταθέσεις, ἐν ᾧ δὲ αἱ συγκαταθέσεις, ἐν τούτῳ καὶ ὁρμαὶ τε καὶ ὀρέξεις.

p. 98, 24. ὅτι δὲ καὶ τὸ λογιστικὸν μόνιον τῆς ψυχῆς, ὃ καὶ ἰδίως ἡγεμονικὸν καλεῖται, ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ αὐτό, δεικνύοιτο ἂν τῷ etc. (secuntur 15 argumenta).

840 Stobaeus Florileg. 3, 66. Χρυσίππου· Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς ἔφη, τὴν διάνοιαν εἶναι λόγου πηγὴν.

841 Galenus de Hipp. et Plat. plac. V 3 (160) p. 421 M. In libro qui inscriptus erat περὶ παθῶν θεραπευτικὸς Chrysippus dixerat: 20 Ἔστι δέ γε τῆς ψυχῆς μέρη, δι' ὧν ὁ ἐν αὐτῇ λόγος συνέστηκεν. G. ex aliis Chr. libris enucleare studet; quas dixerit Chr. animi partes: ἀναμινήσκων ἵσως ἡμᾶς τῶν ἐν τοῖς περὶ τοῦ λόγου γεγραμμένων, ὧν cὺ διήλθες, „ὥς ἔστιν ἐννοιῶν τέ τινων καὶ προλήψεων ἄθροισμα.“ ἀλλ' εἴπερ ἐκάστην τῶν ἐννοιῶν καὶ προλήψεων εἶναι 25 μόνιον νομίζεις τῆς ψυχῆς, ἀμαρτάνεις διττά. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ ψυχῆς ἐχρῆν, ἀλλὰ λόγου ταῦτ' εἶναι μόρια φάσκειν, ὥσπερ οὖν καὶ γράφεις ἐν τῇ περὶ λόγου πραγματείᾳ. οὐ γὰρ δήπου ταῦτόν ἐστι ψυχὴ καὶ λόγος· ἄλλως τε καὶ διὰ τῆς προγεγραμμένης ῥήσεως ἐνεδείξω τῶν ἐν τῇ ψυχῇ συνισταμένων ὥς ἐν τι καὶ ὁ λόγος ἐστίν. οὐ ταῦτόν 30 δὲ ψυχὴ ἐστὶ καὶ τὸ ἐν αὐτῇ συνιστάμενον. ἔπειτα — — τὰς γ' ἐννοίας καὶ προλήψεις οὐ μόρια τῆς ψυχῆς εἶναι λεκτέον. — — αἱ μὲν γὰρ ἐννοιαὶ καὶ αἱ προλήψεις ἐνέργειαι <μόρια δὲ> τῆς ψυχῆς, ὥς αὐτὸς cὺ δι' ἐτέρων ἐκδιδάσκεις, τό τε ἀκουστικὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὀπτικὸν ἔτι τε πρὸς τούτοις φωνητικὸν τε καὶ γεννητικόν, καὶ πρὸ πάν- 35 των αὐτῶν τὸ ἡγεμονικόν, ἐν ᾧ καὶ τὸν λόγον ἔφη συνίστασθαι etc. — — τοῦτ' οὖν τὸ πνεῦμα δύο μὲν κέκτηται μόριά τε καὶ στοιχεῖα καὶ καταστάσεις, δι' ὧν ἀλλήλοισι κεκραμένα, τὸ ψυχρὸν καὶ θερμόν, εἴπερ δ' ἐτέροις ὀνόμασι καὶ ἀπὸ τῶν οὐσιῶν ἐθέλοι τις αὐτὰ προσαγορεύειν, ἀέρα τε καὶ πῦρ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἱκμάδα τινὰ προσείληφεν 40 ἀπὸ τῶν σωμαίων, ἐν οἷς διαιτᾶται.

842 Philo de sacrif. Abel et Cain § 137 Vol. I p. 256, 22 Wendl. ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ ἡμερῇ χρόνων διαστήματα <πολλὰς> πρὸς ἑκάτερον

42 χρόνων M, χρόνον H, χρόνον ceteri. || διαστήματα Pap., διάστημα ἄ

τό τε εὖ καὶ χεῖρον τροπὰς λαμβάνον, ἀλλάττοντας ἀεὶ τύπους δέχεται τότε μὲν καθαροῦ καὶ δοκίμου, τότε δὲ παρακεκομμένου καὶ κιβδήλου νομίσματος. Τὴν δεδεγμένην οὖν χώραν ἄμφω τὰ μαχόμενα, καλὸν τε καὶ αἰσχροὺν καὶ πρὸς ἐκάτερον ὠκειωμένην καὶ τὴν ἴσῃν τιμὴν ἀμφοτέροις ἀπονέμουςαν — — ὁ νομοθέτης ἀπὸ τοῦ θείου βωμοῦ κατεβίβασε (Dubitat Philo § 136 utrum 5 cerebro an cordi insit animi principale: εἶγε καὶ κατὰ τὸν νομοθέτην ἐν ἐτέρῳ τούτων τὸ ἡγεμονικὸν ἀνωμολόγηται).

843 Philo Leg. Alleg. I § 59 Vol. I p. 75, 25 Wendl. Οἱ δὲ λέγουσι τὴν καρδίαν ξύλον εἰρησθαι ζωῆς, ἐπειδὴ αἰτία τε τοῦ ζῆν ἐστι, καὶ τὴν μέσῃν τοῦ σώματος χώραν ἔλαχεν, ὥς ἂν κατ' αὐτοὺς ἡγεμονικὸν ὑπάρχουσα. — 10

§ 61. τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν πανδεχέες ἐστὶ καὶ ἔοικε κηρῷ πάντας τύπους, καλοὺς τε καὶ αἰσχροὺς δεχομένῳ.

844 Philo Leg. Alleg. I § 30 Vol. I p. 68 Wendl. Τὸ γὰρ ζῶον τοῦ μὴ ζῶον δυοὶ προὔχει, φαντασία καὶ ὁρμῇ· ἡ μὲν οὖν φαντασία συνίσταται κατὰ τὴν τοῦ ἐκτὸς πρόσοδον τυποῦντος νοῦν δι' αἰσθήσεως· ἡ δὲ ὁρμή, τὸ 15 ἀδελφὸν τῆς φαντασίας, κατὰ τὴν τοῦ νοῦ τονικὴν δύναμιν· ἣν τείνας δι' αἰσθήσεως ἅπτεται τοῦ ὑποκειμένου καὶ πρὸς αὐτὸ χωρεῖ γλιχόμενος ἐφικέσθαι καὶ συλλαβεῖν αὐτό.

845 Tertullianus de carne Christi cp. 12. Opinor sensualis est animae natura. Adeo nihil animale sine sensu, nihil sensuale sine anima. 20 — — Igitur cum omnibus anima sentire praestet, et ipsa sentiat omnium etiam sensus, nedum qualitates, cui veri simile est, ut ipsa sensum sui ab initio sortita non sit? Unde illi scire quod interdum sibi sit necessarium ex naturalium necessitate, si non scit suam qualitatem, cui quid necessarium est? Hoc quidem in omni anima recognoscere est, notitiam 25 sui dico, sine qua notitia sui nulla anima se ministrare potuisset. Puto autem magis hominem, animal solum rationale, computes et animam esse sortitum, quae illum faciat animal rationale, ipsa in primis rationalis. Porro quomodo rationalis quae efficit hominem rationale animal, si ipsa rationem suam nescit, ignorans semet ipsam. 30

846 Plutarchus apud Olympiodorum in Plat. Phaedon. p. 124, 20 ed. Finckh. Ὅτι οὐχ' ἡ ψυχὴ τρέπει ἑαυτὴν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων κατάληψιν καὶ ἀπάτην κατὰ τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς· πῶς γὰρ αἰτία ἑαυτῇ γνώσεως ἡ ψυχὴ καὶ ἀγνοίας, μήπω αὐτὰς ἔχουσα ἀρχήν.

847 Plutarchus de comm. not. cp. 47 p. 1084f. φαντασία γὰρ τις 35 ἡ ἐννοιά ἐστι, φαντασία δὲ τύποις ἐν ψυχῇ· ψυχῆς δὲ φύσις ἀναθυμιάσις, ἣν τυπωθῆναι μὲν ἐργῶδες διὰ μανότητα, δεξαμένην δὲ τηρεῖν τύποις ἀδύνατον· ἣ τε γὰρ τροφή καὶ ἡ γένεσις αὐτῆς ἐξ ὑγρῶν οὕσα συνεχῇ τὴν ἐπιφορὰν ἔχει καὶ τὴν ἀνάλωσιν· ἣ τε πρὸς τὸν ἀέρα <διὰ> τῆς ἀναπνοῆς ἐπιμιξία καὶ τὴν ἀνάλωσιν, ἐξισταμένην καὶ τρεπομένην ὑπὸ 40 τοῦ θύραθεν ἐμβάλλοντος ὄχετος καὶ πάλιν ἐξιόντος.

p. 1085a. ἀλλ' οὕτω παρακούουσιν ἑαυτῶν, ὥστε τὰς ἐννοίας ἀποκειμένας τινὰς ὀριζόμενοι νοήσεις, μνήμας δὲ μονίμους καὶ σχετικὰς τυπώσεις, τὰς δ' ἐπιστήμας καὶ παντάπασιν πηγνύντες ὥς τὸ ἀμετάπτωτον καὶ βέβαιον ἐχούσας, εἴτα τούτοις ὑποτίθεσθαι βάσιν — οὐσίας — φερομένης ἀεὶ καὶ 45 θεούσης.

848 Plutarchus de comm. not. ep. 45 p. 1084a. ἄτοπον γὰρ εὖ μάλα τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας, πρὸς δὲ ταύταις τὰς τέχνας καὶ τὰς μνήμας πάσας, ἔτι δὲ φαντασίας καὶ πάθη καὶ ὁρμὰς καὶ συγκαταθέσεις σώματα ποιουμένους, ἐν μηδενὶ φάναι κεῖσθαι μηδ' ὑπάρχειν τόπον τούτοις, ἕνα
5 <δὲ> τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον στιγμαῖον ἀπολιπεῖν, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλουσι τῆς ψυχῆς, ὑπὸ τοσούτων σωμάτων κατεχόμενον, ὅσων τοὺς πάνυ δοκοῦντας ἀφορίζειν καὶ ἀποκρίνειν ἕτερον ἑτέρου πολὺ πλήθος διαπέφρυγε. τὸ δὲ μὴ μόνον σώματα ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ζῶα λογικὰ — ὑπερβολὴ τίς ἐστίν — παρανομίας εἰς τὴν — συνήθειαν. p. 1084c. ἀλλὰ πρὸς τού-
10 τοις ἔτι καὶ τὰς ἐνεργείας σώματα καὶ ζῶα ποιοῦσι etc.

849 Sextus adv. math. VII 307. καὶ φασιν (scil. dogmatici i. e. Stoici) ἀλλὰ ταῦτόν ἐστι διάνοια καὶ αἴσθησις, οὐ κατὰ ταῦτό δέ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν διάνοια, κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις· καὶ ὃν τρόπον τὸ αὐτὸ ποτήριον κοῖλόν τε καὶ περίκλυτον λέγεται, οὐ κατὰ ταῦτό δέ, ἀλλὰ κατ' ἄλλο μὲν κοῖλον,
15 οἷον τὸ ἐντὸς μέρος, κατ' ἄλλο δὲ περίκλυτον, καθάπερ τὸ ἐκτὸς, καὶ ὡς ἡ αὐτὴ ὁδὸς ἀνάντης τε καὶ κατάντης νοεῖται, ἀνάντης μὲν τοῖς ἀνιοῦσι δι' αὐτῆς, κατάντης δὲ τοῖς κατιοῦσιν, οὕτως ἡ αὐτὴ δύναμις κατ' ἄλλο μὲν ἐστὶ νοῦς κατ' ἄλλο δὲ αἴσθησις, καὶ οὐκ εἴρεται ἡ αὐτὴ οὕσα τῆς προειρη-
μένης τῶν αἰσθήσεων καταλήψεως.

20 ibid. 359. ἀλλ' ἐνιοι τῶν δογματικῶν τὴν ἀνώτερον εἰρημένην ὑπό-
τευξιν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος θρυλοῦσι, λέγοντες μὴ κεχωρίσθαι ταῦτα τὰ δια-
φέροντα τῆς ψυχῆς μέρη, τοντέστι τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον, ἀλλ' ὡς τὸ μέλι ὅλον δι' ὅλου ὕγρον ἅμα καὶ γλυκύ ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὅλη δι' ὅλου δύο
ἔχει τὰς ἀντιπαρρηκούσας ἀλλήλαις δυνάμεις, ὧν ἡ μὲν ἐστὶ λογικὴ ἡ δὲ ἄλο-
25 γος· καὶ κινεῖσθαι τὴν μὲν λογικὴν ὑπὸ τῶν νοητῶν, τὴν δὲ ἄλογον ἀντι-
ληπτικὴν γίνεσθαι τῶν αἰσθητῶν. ὅθεν καὶ μάταιον εἶναι τὸ λέγειν τὴν διάνοιαν ἢ κοινῶς τὴν ψυχὴν μὴ δύνασθαι τῆς ἑτέρας τούτων τῶν πραγμά-
των διαφορᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι· διάφορον γὰρ ἔχουσα τὴν κατασκευὴν, εὐθύς
καὶ ἀμφοτέρων ἔσται ἀντιληπτικὴ.

30

§ 8. Quomodo sensus fiunt.

850 Aëtius Plac. IV 8, 1. Οἱ Στωϊκοὶ ὀρίζονται οὕτως τὴν αἴσθησιν· αἴσθησις ἐστὶν ἀντίληψις δι' αἰσθητηρίου ἢ κατάληψις. πολλαχῶς δὲ λέγεται ἡ αἴσθησις· ἢ τε γὰρ ἔξις καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια· καὶ ἡ φαντασία ἢ καταληπτικὴ δι' αἰσθητηρίου γίνεται κατ' αὐτὸ τὸ ἡγεμονικόν. ἀφ' οὗ πάλιν
35 αἰσθητήρια λέγεται πνεύματα νοερά ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τὰ ὄργανα τεταμένα.

851 Aëtius Plac. IV 8, 8. Οἱ Στωϊκοὶ σωμάτων τὰς αἰσθήσεις.

852 Aëtius Plac. IV 8, 7. Οἱ Στωϊκοὶ τήνδε τὴν κοινὴν αἴσθησιν ἐντὸς ἀφῆν προσαγορεύουσι, καθ' ἣν καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἀντιλαμβανόμεθα.

40 853 Aëtius Plac. IV 10, 1. Οἱ Στωϊκοὶ πέντε τὰς εἰδικὰς αἰσθήσεις, ὅρασιν ἀκοὴν ὄσφρησιν γεῦσιν ἀφῆν.

5 δὲ add. Xyl. 6 ὅσον libri, corr. Wy. 34 γίνεται κατ' αὐτὸ scripsi, γίνονται καὶ αὐτὸ libri. cetera testimonia in eum locum congressi, qui est de ratione cognitionis.

854 Aëtius Plac. IV 23, 1. Οἱ Στωϊκοὶ τὰ μὲν πάθη ἐν τοῖς πεπον-
θόσι τόποις, τὰς δὲ αἰσθήσεις ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

855 Galenus de symptomatum causis I 8 Vol. VII p. 139 K. καὶ
περὶ μὲν τῶν αἰσθητικῶν ὀργάνων ἀπάντων, ἔτι τε τῶν κατὰ ταῦτα δυνά-
μεων ἤδη μοι δοκῶ πέρας ἔχειν τὸν λόγον. ἐπ' αὐτὸ δὲ τὸ κατάρχον αὐτῶν 5
ἐπιπέμπον τε τοῖς κατὰ μέρος οἷον ἐκ πηγῆς τινος ἑαυτοῦ τὰς δυνάμεις ἐπι-
έναι τῷ λόγῳ καιρὸς. ἔστι δὲ δήπου τὸ πρῶτον αἰσθητικόν. ἐν αὐτοῖς μὲν
γὰρ τοῖς κατὰ μέρος ὀργάνοις ἐκάστη τῶν αἰσθήσεων ἢ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν
ἀλλοιώσεις ἐπιτελεῖται. ταύτης δὲ αἰσθητικὸν γίνεταί τὸ ἀλλοιούμενον μόριον,
ἐκ τοῦ δέχεσθαι τὴν ἀπ' ἐγκεφάλου κατιοῦσαν εἰς αὐτὸ διὰ τοῦ νεύρου 10
δύναμιν.

856 Galenus de locis affectis I 7 Vol. VIII p. 66 K. καὶ διαφέρει
πάμπολυ κατὰ τοῦτο τὰ φυσικὰ τῶν ψυχικῶν ὀργάνων, εἴ γε τοῖς μὲν φυσι-
κοῖς ἐδείχθη σύμφυτος ἢ τῆς ἐνεργείας δύναμις οὕσα, τοῖς ψυχικοῖς δὲ ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς ἐπιρροεῖν ὁμοίως ἡλιακῷ φωτί. — — 67. οἱ δὲ μύες — — ὅτι 15
οὐκ ἔχουσι σύμφυτον αἰσθησεὶς τε καὶ κινήσεως ἀρχήν, διὰ τοῦτο τῶν νεύρων
ἀεὶ χρῆζουσι, χορηγούντων αὐτοῖς ταῦτα, καθάπερ ὁ ἥλιος τὴν αὐγὴν ἀπασιν
οἷς φωτίζει.

ibid. IV 1. Vol. VIII p. 218 K. opticam facultatem dicit perire, ὅταν
ἦτοι μὴδ' ὅλως ἢ παντάπασιν ὀλίγον ἐπιπέμπηται τὸ αὐγοειδὲς πνεῦμα 20
παρὰ τῆς κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ἀρχῆς.

857 Galenus de locis affectis II 5 Vol. VIII p. 127. κατὰ μὲν γὰρ
τὸν ἀληθῆ λόγον καὶ βλέπειν αὐτὸ τοῦτο (scil. τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικόν)
καὶ ἀκούειν ὑποληπτέον, ἀλλὰ δι' ὀφθαλμῶν μὲν βλέπειν, δι' ὠτων δ' ἀκούειν.
ἐννοεῖν μέντοι καὶ μεμνησθαι καὶ λογίσεσθαι καὶ προαιρεῖσθαι μὴτ' ὀφθαλ- 25
μοῖς ἔτι μὴτ' ὥσπερ μὴτε γλώττῃ μὴτ' ἄλλῳ τινὶ προσχωρόμενον.

858 Plotinus Ennead. IV lib. VII 7 (Vol. II p. 111, 10 M.). ὅταν
δάκτυλον λέγεται ἀλγεῖν ἄνθρωπος, ἢ μὲν ὀδύνη περὶ τὸν δάκτυλον δήπου-
θεν, ἢ δ' αἰσθήσεις τοῦ ἀλγεῖν δῆλον ὅτι ὁμολογῇσουσιν ὡς περὶ τὸ ἡγεμο-
νοῦν γίνεταί· ἄλλου δὲ ὄντος τοῦ ποιοῦντος μέρους τοῦ πνεύματος, τὸ 30
ἡγεμονοῦν αἰσθάνεται καὶ ὅλη ἢ ψυχὴ τὸ αὐτὸ πάσχει. πῶς οὖν τοῦτο
συμβαίνει; διαδόσει, φήσουσι, παθόντος μὲν πρῶτως τοῦ περὶ τὸν δάκτυλον
ψυχικοῦ πνεύματος, μεταδόντος δὲ τῷ ἐφεξῆς καὶ τούτου ἄλλῳ, ἕως οὗ πρὸς
τὸ ἡγεμονοῦν ἀφίκοιτο.

859 Galenus de instrum. odoratus 3. Vol. II 862 K. φωτοειδέστατον 35
μὲν οὖν ἐποίησεν (scil. ἡ φύσις) τὸ τῆς ὀψεως ὄργανον, ὡς ἂν καὶ μόνον
αὐγῆς καὶ φωτὸς αἰσθανόμενον, ἀερῶδες τὸ τῆς ἀκοῆς, αἰσθητικὸν ἐσόμενον
καὶ τοῦτο τῶν κατὰ τὸν ἀέρα ψόφων. οὕτω δὲ καὶ τὸ τῶν χυμῶν διαγνω-
στικὸν ὄργανον, τὴν γλῶτταν, ἐκ τῆς ὑγροτέρας ιδέας τοῦ σώματος ἢ φύσις
εἰργάσατο. μεταξὺ δὲ ἀέρος τε καὶ ὑγροῦ [καὶ πυρὸς] τὸ τῆς ὀσφρῆσεως 40
ἐστὶν αἰσθητόν, οὗθ' οὕτω λεπτομερὲς ὑπάρχον, ὡς ὁ ἀήρ, οὗθ' οὕτω παχυ-
μερές, ὡς τὸ ὑγρόν. ὅσον γὰρ ἀπορροεῖ τῶν σωμάτων ἐκάστου, τοῦτ' ἐστὶ
τῶν ὀσφρητῶν ἢ οὐσία.

860 Galenus de usu partium VIII 6 Vol. III p. 639. τετάρων οὖν
ὄντων κατὰ τὴν κεφαλὴν αἰσθητικῶν ὀργάνων, ὀφθαλμῶν καὶ ὠτων καὶ ῥι- 45

10 si haec verba ἀπ' ἐγκεφάλου et διὰ τοῦ νεύρου removeris, cetera Stoicae
de principali parte animi sententiae accommodata sunt. 30 τοῦ πνεύματος
del. Müller. 40 καὶ πυρὸς seclusi. 41 αἰσθητόν scripsi, αἰσθητικόν libri.

νός καὶ γλώττης, — — ἔστιν αὐτοῖς κατ' εἶδος ἀνομοιότης ἔν τε ταῖς αἰσθη-
 τικαῖς δυνάμεσιν αὐταῖς καὶ τοῖς σώμασι δι' ὧν ἀφικνοῦνται. αἱ μὲν γὰρ
 δυνάμεις ἡ μὲν ὀσμῶν, ἡ δὲ χυμῶν, ἡ δὲ φωνῶν, ἡ δὲ χρωμάτων ἐστὶ δια-
 γνωστική. — — ἕκαστον μὲν γὰρ αὐτῶν ἀλλοιωθῆναι χρή πάντως, ἴν'
 5 αἰσθησις γένηται· ἀλλοιοῦται δ' οὐχ ὑπὸ παντὸς αἰσθητοῦ πᾶν, ἀλλὰ τὸ μὲν
 αὐγοειδὲς καὶ φωτοειδὲς ὑπὸ χρωμάτων, τὸ δ' ἀερῶδες ὑπὸ φωνῶν, τὸ δ'
 ἀτμῶδες ὑπὸ τῶν ὀσφρητῶν, ἐνὶ δὲ λόγῳ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ γνώριμον.
 οὔτε δὲ τὸ ἀερῶδες αἰσθητήριον ἀλλοιωθῆναι δύναται ποτ' ὑπὸ χρωμάτων,
 λαμπρὸν γὰρ εἶναι χρή καὶ καθαρὸν καὶ αὐγοειδές, εἴ τι μέλλει ἁπλῶς τε
 10 καὶ εἰλικρινῶς ἐκδέξασθαι τὴν ἐκ τῶν χρωμάτων ἀλλοίωσιν, — — οὔτ' αὖ
 τὸ θολερὸν καὶ ἀτμῶδες, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὑγρὸν τε καὶ ὑδατῶδες, ὥσπερ οὐδὲ
 τὸ σκληρὸν τε καὶ γεῶδες. — — ἀλλ' οὐδὲν ἦν πλέον, ἀλλοιωθῆναι μὲν
 τοῦτο, μὴ γινῶναι δὲ τὴν ἀλλοίωσιν τὸ φαντασιούμενον καὶ μεμνημένον καὶ
 λογιζόμενον, ὅπερ ἦν τὸ ἡγεμονικόν.

15 p. 642. οὐκοῦν — — αὐγοειδεῖ καὶ λαμπροειδεῖ μέλλοντι τῷ κατὰ τὴν
 ὄψιν αἰσθητηρίῳ γενήσεσθαι τὸ πνεῦμα δεόντως πλείστον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς
 ἐπιπέμπεται.

p. 648. σχεδὸν γὰρ ὅσον λείπεται πρὸς λεπτομέρειαν ὁ ἀῆρ αὐγῆς, το-
 σοῦτον καὶ ἀτμὸς ἀέρος.

20 **861** Philo de fuga et inventione § 182 Vol. III p. 149, 31. Ποτίζε-
 ται οὖν, ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς τοῦ κατὰ ψυχὴν ἡγεμονικοῦ τὸ σώματος ἡγεμο-
 νικὸν πρόσωπον, τὸ μὲν ὁρατικὸν πνεῦμα τείνοντος εἰς ὅμματα, τὸ δ' ἀκου-
 στικὸν εἰς οὖς, εἰς δὲ μυκτῆρας τὸ ὀσφρήσεως, τὸ δ' αὖ γεύσεως εἰς στόμα,
 καὶ τὸ ἀφῆς εἰς σύμπασαν τὴν ἐπιφάνειαν.

25 **862** Philo de posteritate Caini § 126 Vol. II p. 27, 26 Wendl. οὐ-
 δείς γοῦν εὖ φρονῶν εἴποι ἂν ὀφθαλμοὺς ὁρᾶν, ἀλλὰ νοῦν δι' ὀφθαλμῶν,
 οὐδ' ὧτα ἀκούειν, ἀλλὰ δι' ὧτων ἐκείνων, οὐδὲ μυκτῆρας ὀσφραίνεσθαι, ἀλλὰ
 διὰ μυκτῆρων τὸ ἡγεμονικόν etc.

§ 9. De visu et auditu.

30 **863** Chalcidius ad Timaeum ep. 237. Stoici vero videndi causam
 in nativi spiritus intentione constituunt, cuius effigiem coni similem volunt.
 Hoc quippe progressu ex oculorum penetrati, quod appellatur pupula, et ab
 exordio tenui, quo magis porrigitur, in soliditatem opimato exordio, penes
 id quod videtur locatam fundi omnifariam dilatarique visus inlustrationem.
 35 Quodque omnis natura modo mensuraque moveatur, spatii quoque magni-
 tudinisque coni modum fore, eaque re neque valde adplicata visui nec ni-
 mium distantia visibilia clare videri. certe conum ipsum pro modo men-
 suraque intentionis augeri, et prout basis eius vel directa vel inflexa erit
 incidetque in contemplabilem speciem, ita adparebunt quae videntur. One-
 40 raria quippe navis eminus visa perexigua apparet deficiente contemplationis
 vigore nec se per omnia navis membra fundente spiritu. turris item
 quadrata rotunditatem simulat cylindri, atque etiam ex obliquo visa por-
 ticus in exile deficit oculorum depravatione. Sic etiam stellarum ignis

13 μὲν τοῦτο scripsi, τὸ μὲν τοῦ libri. || δὲ τὴν scripsi, αὐτὴν τὴν libri.
 36 eaque re scripsi, eaque quae vulgo.

exiguus adparet, atque ipse sol multis partibus quam terra maior intra bipedalis diametri ambitum cernitur. Sentire porro mentem putant perinde ut eam pepulerit spiritus, qui id quod ipse patitur ex visibilium specierum concretione mentis intimis tradit: porrectus siquidem et veluti patefactus candida esse denuntiat quae videntur, confusus porro et confocatur atra et tenebrosa significat. Similisque eius passio est eorum, qui marini piscis contagione torpent, siquidem per linum et harundinem perque manus serpat virus illud penetretque intimum sensum.

idem cp. 266. At vero Stoici deum visum vocantes, quod optimum putabant. id enim pulchro dei nomine afficiendum esse duxerunt. 10

864 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 130, 14 Bruns. *Εἰσὶν δέ τινες, οἳ διὰ τῆς τοῦ ἀέρος συνεντάσεως τὸ ὁρᾶν φασι γίνεσθαι. νυττόμενον γὰρ ὑπὸ τῆς ὕψεως τὸν συνάπτοντα τῇ κόρῃ ἀέρα σχηματίζεσθαι εἰς κῶνον· τούτου δὲ οἷον τυπουμένου κατὰ τὴν βάσιν ὑπὸ τῶν ὁρατῶν τὴν αἰσθησιν γίνεσθαι, καθάπερ καὶ τῇ ἀφῇ, διὰ βακτηρίας.* 15

26. ἀλλὰ καὶ τῆς ὕψεως ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ γινομένης, εἰ καὶ ἐπὶ ταύτης τὰ τῆς τονικῆς κινήσεως ἔστιν, ὥσπερ λέγεται πρὸς αὐτῶν, πῶς οὐ γίνονται διαλείψεις τινὲς τοῦ ὁρᾶν, ἅτε μὴ συνεχοῦς ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς τάσεως γινομένης, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο μὴδὲ τῆς ἐπερείσεως; ὅπερ ἂν τις ἐπιζητήσκειν καὶ περὶ τῆς ἀφῆς, καθ' ἣν ἀπτό- 20 μεθα τῶν ἐτέρων σωματῶν· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ ταύτης διαλείψεις τῆς ἀντιλήψεως γίνονται· ἔδει δέ γε· τοιαύτη γὰρ ἡ τονικὴ κίνησις κατ' αὐτούς. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο δῆ, ὃ καλοῦσιν ὄψιν, μόνον κινεῖται τὴν προειρημένην κίνησιν, ἣν λέγουσι τονικὴν, ἄλογον τὸ ἐπὶ μόνου τούτου λέγειν οὕτω· καίτοι γε οὐ φασιν. 25

865 Galenus de Hipp. et Plat. plac. VII (642 M. K.). μὴ τοίνυν ὥς διὰ βακτηρίας τοῦ πέριξ ἀέρος ὁρᾶν ἡμᾶς οἱ Στωϊκοὶ λεγέτωσαν.

866 Aëtius Plac. IV 15, 3 (DDG p. 406, 4). *Χρύσιππος κατὰ τὴν συνέντασιν τοῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾶν ἡμᾶς, νυγέντος μὲν ὑπὸ τοῦ ὁρατικοῦ (Stob. ὀπτικοῦ) πνεύματος, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι 30 τῆς κόρης διήκει, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν περικείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ἡ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ. προχέονται δὲ ἐκ τῆς ὕψεως ἀκτῖνες πύρινοι, οὐχὶ μέλαινοι καὶ ὀμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος.*

867 Diogenes Laërt. VII 157. ὁρᾶν δὲ τοῦ μεταξὺ τῆς ὁράσεως 35 καὶ τοῦ ὑποκειμένου φωτὸς ἐντεινομένου κωνοειδῶς, καθά φησι Χρύσιππος ἐν δευτέρᾳ τῶν φυσικῶν καὶ Ἀπολλόδωρος. γίνεσθαι μέντοι τὸ κωνοειδὲς τοῦ ἀέρος πρὸς τῇ ὕψει, τὴν δὲ βάσιν πρὸς τῷ ὁρωμένῳ· ὥς διὰ βακτηρίας οὖν τοῦ ταθέντος ἀέρος τὸ βλεπόμενον ἀναγγέλλεσθαι. 40

6 Cf. n. 430: ἔστι γὰρ ὥς ὕψεως τὸ σκοτεινόν, οὕτω τὸ ψυχρὸν ἀφῆς συγχυτικόν· ἡ δὲ θερμότης διαχεῖ τὴν αἰσθησιν τοῦ ἀπτομένου, καθάπερ ἡ λαμπρότης τοῦ ὁρῶντος. 14 κῶνον: Cf. Galenus de usu partium X 12 Vol. III p. 813 K. 23 exspecto: <μὴ> μόνον. 31 παρακείμενον libri, corr. Diels. 32 nonne scribendum: αὐτόν? 35 τοῦς BF τοῦ /// P. 37 ἐν β BP; καθά—Ἀπολλόδωρος om. F. 38 μὲν BP. || κωνοειδὲς B.

868 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 131, 30 Bruns. ἔτι διὰ τί ἐκ μὲν φωτὸς τὰ ἐν σκότῳ ὄντα οὐχ ὁράται, ἐκ δὲ σκότους τὰ ἐν τῷ φωτί; τὸ γὰρ λέγειν, τὸν μὲν πεφωτισμένον ἄερα τῷ διακεκρίσθαι μᾶλλον ἔχειν ἰσχύον καὶ δύνασθαι τῇ ἐπερείσει τὴν αἴσθησιν κινεῖν, τὸν δὲ ἀφώτιστον τῷ κεχαλᾶσθαι μὴ δύνασθαι ὑπὸ τῆς ὀψεως συνεντείνεσθαι, καίτοι πικνότερον ὄντα τοῦ πεφωτισμένου, πῶς πιθανόν;

869 Aëtius Plac. IV 15, 2. Οἱ Στωϊκοὶ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος. ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως προχεῖσθαι τινα εἰς αὐτὸ ἀνγὴν· καὶ οὐ ψεύδεται ἡ ὄρασις·
10 βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὅτι ἐστὶ σκότος.

870 Galenus de symptomatum causis I 2 Vol. VII p. 98 K. (de oculorum morbis locutus:) οὕτω δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ψυχικὸν ἢ ἀκιβῶς ἐστὶ καθαρὸν, οἷός περ ὁ αἰθήρ, ἢ ὑγρὸν καὶ θολερὸν ὁμιλῆς δίκην· καὶ κατὰ τὸ ποσὸν τῆς οὐσίας ἦτοι πλέον ἢ ἔλαττον. ἐὰν μὲν οὖν ἅμα πολὺ τε καὶ
15 αἰθερώδες ὑπάρξῃ, καὶ τὰ πλείστον ἀπέχοντα θεᾶται καὶ ἀκριβῇ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν ποιεῖται. ἐὰν δὲ ὀλίγον μὲν ᾖ, καθαρὸν δέ, τὰ μὲν ἐγγὺς ἀκριβῶς διαγιγνώσκει, τὰ πόρρωθεν δὲ οὐχ ὁρᾷ· ἐὰν δὲ ὑγρότερόν τε ἅμα καὶ πολὺ τύχῃ, μέχρι μὲν πλείστον, οὐκ ἀκριβῶς δ' ὁρᾷ· ὥσπερ γε καὶ εἰ ὑγρὸν τε ἅμα καὶ ὀλίγον εἴῃ, οὐτ' ἀκριβῶς οὐτ' ἄκρι πλείστον ὁρᾷ.

20 871 Gellius Noct. Att. V 16, 2. Stoici causas esse videndi dicunt radiorum ex oculis in ea, quae videri queunt, emissionem aërisque simul intentionem.

872 Diogenes Laërt. VII 158. ἀκούειν δὲ <ἡμᾶς> τοῦ μεταξὺ τοῦ [τε] φωνοῦντος καὶ τοῦ ἀκούοντος ἄερος πληττομένου σφαιροειδῶς, εἴτα κυματουμένου καὶ ταῖς ἀκοαῖς προσπίπτοντος, ὥς κυματοῦται τὸ ἐν τῇ δεξαμενῇ ὕδωρ κατὰ κύκλους ὑπὸ τοῦ ἐμβληθέντος λίθου.

§ 10. Pars animae genitalis.

873 Alexander Aphrod. de anima libri mant. p. 118, 25 Bruns. ἔτι εἰ τὸ γεννητικὸν μόριον ψυχικόν φασιν, τοῦτο δὲ ὑπὸ τὸ φυτικόν, εἴη ἂν
30 καὶ τὸ φυτικὸν πᾶν ψυχικόν.

874 Philo de incorr. mundi p. 256, 7. καὶ γὰρ εὐήθες, ἄνθρωπον ζῶντα μὲν ὀρθῶς μέρει ψυχῆς, ὃ καλεῖται γόνιμον, πρὸς τὴν τοῦ ὁμοίου σπορὰν χρῆσθαι, τελευτήσαντα δὲ ὅλῳ ἑαυτῷ. θάνατος γὰρ οὗτι ζωῆς ἀνυσιμώτερος (Sunt verba Stoici cuiusdam, fortasse Panaetii, contra Chrysip-
35 pum disputantis). cf. Tertullian. de anima c. 14.

§ 11. De affectibus.

Conf. moralis philosophias caput VII (III n. 377sq.).

875 Galenus de causis pulsuum IV 3 Vol. IX p. 159 K. διαχεῖται γὰρ τὸ θερμὸν τοῖς ἡδομένοις εἰς ἅπαν τὸ σῶμα καὶ ἡ ἐκτὸς αὐτοῦ κρατεῖ
40 κίνησις, ὥσπερ τοῖς λυπουμένοις ἡ ἐντός.

5 <μὴ> κεχαλᾶσθαι Bruns, sed χάλασις contraria τόνω. 24 τε om. BPF.

26 Cf. n. 425: ἐπειδὴν δὲ πληγῇ πνεύματι, κυματοῦται κατὰ κύκλους ὀρθοῦς εἰς

876 Galenus de locis affectis V 1 Vol. VIII p. 301 K. καὶ μὴν καὶ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον ἐπὶ — — ἀλγήμασιν τε σφοδροῖς καὶ φόβοις ἰσχυροῖς ἡδοναῖς τε μεγίσταις ἀποθνήσκουσιν τινες. ὅσοις γὰρ ἀσθενὴς ἐστὶν ὁ ζωτικὸς τόνος ἰσχυρά τε πάθη ψυχικὰ πάσχουσιν ἐξ ἀπαιδευσίας, εὐδιάλυτος τούτοις ἐστὶν ἡ τῆς ψυχῆς οὐσία. τῶν τοιούτων ἔνιοι καὶ διὰ λύπην ἀπέ- 5 θανον, οὐ μὴν εὐθέως, ὥσπερ ἐν τοῖς προειρημένοις. ἀνὴρ δ' οὐδεὶς μεγαλόψυχος οὐτ' ἐπὶ λύπαις οὐτ' ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα λύπης ἰσχυρότερα θανάτῳ περιέπεσεν. ὅ τε γὰρ τόνος τῆς ψυχῆς αὐτοῖς ἰσχυρὸς ἐστὶ τὰ τε παθήματα σμικρά.

877 Galenus de locis affectis IV 3 Vol. VIII p. 233 K. ἔπεται δὲ 10 καὶ σφοδραῖς ὀδύναις τὸ πάθος τοῦτο, καταπίπτοντος ἐν αὐταῖς τοῦ κατὰ τὸ ψυχικὸν πνεῦμα τόνου.

878 Galenus de sanitate tuenda II 9 Vol. VI p. 138 K. ὁ μὲν γε θυμὸς οὐδ' ἀπλῶς αὐξήσεις, ἀλλ' οἷον ζέσεις κατὰ τὴν καρδίαν θερμοῦ· διὸ καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τῶν φιλοσόφων οἱ δοκιμώτατοι τοιαύτην εἶναι φασι. 15 συμβεβηκὸς γάρ τι καὶ οὐκ οὐσία τοῦ θυμοῦ ἐστὶν ἡ τῆς ἀντιτιμωρήσεως ὄρεξις.

Cf. de morborum causis 2 Vol. VII p. 4 K.

§ 12. Chrysippi περὶ ψυχῆς librorum reliquiae.

879 Chalcidius ad Timaeum cp. 220. *Stoici vero cor quidem 20 sedem esse principalis animae partis consentiunt, nec tamen sanguinem, qui cum corpore nascitur. Spiritum quippe animam esse Zenon quaerit hactenus: quo recedente a corpore moritur animal, hoc certe anima est. naturali porro spiritu recedente moritur animal: naturalis igitur spiritus anima est. Item Chrysippus: una et eadem, inquit, certe re 25 spiramus et vivimus. spiramus autem naturali spiritu: ergo etiam vivimus eodem spiritu. vivimus autem anima: naturalis igitur spiritus anima esse invenitur. Haec igitur, inquit, octo in partes divisa invenitur. constat enim e principali et quinque sensibus, etiam vocali substantia et serendi procreandique potentia. Porro animae partes velut ex capite 30 fontis cordis sede manantes per universum corpus porriguntur omniaque membra usque quaque vitali spiritu complent reguntque et moderantur innumerabilibus diversisque virtutibus nutriendo, adolendo, movendo, motibus localibus instruendo, sensibus compellendo ad operandum, totaque anima sensus, qui sunt eius officia, velut ramos ex principali parte illa 35 tamquam trabe pandit, futuros eorum quae sentiunt nuntios, ipsa de iis quae nuntiaverint iudicat ut rex. Ea porro quae sentiuntur composita sunt, utpote corpora, singulique item sensus unum quiddam sentiunt: hic colores, sonus alius, ast ille sucorum sapor discernerit, hic vapores*

ἄπειρον, ἕως πληρώσῃ τὸν περιεκείμενον ἀέρα, ὡς ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας τῆς πληγέσης λίθῳ· καὶ αὕτη μὲν κυκλικῶς κινεῖται, ὁ δ' ἀήρ σφαιρικῶς.

odoraminum, ille asperum levigationemque tactu. atque haec omnia ad praesens. neque tamen praeteritorum meminit sensus ullus nec suspicatur futura. Intimae vero deliberationis et considerationis proprium cuiusque sensus intelligere passionem et ex iis quae nuntiant colligere quid sit illud, et praesens quidem accipere, absentis autem meminisse, futurum item providere. Definit idem intimam mentis deliberationem sic: intimus est motus animae vis rationabilis. Habent quippe etiam muta vim animae principalem, qua discernunt cibos, imaginantur, declinant insidias, praerupta et praecipitia supersiliunt, necessitudinem re-
 10 cognoscunt, non tamen rationabilem, quin potius naturalem. Solus vero homo ex mortalibus principali mentis bono, hoc est ratione, utitur, ut ait idem Chrysippus. „Sicut aranea in medietate cassis omnia filorum tenet pedibus exordia, ut, cum quid ex bestiolis plagas incurrerit ex quacunque parte, de proximo sentiat, sic
 15 animae principale, positum in media sede cordis, sensuum exordia retinere, ut cum quid nuntiabunt de proximo recognoscat.“ Vocem quoque dicunt e penetrali pectoris, id est corde mitti, gremio cordis nitente spiritu, qua nervis obsitus limes interiectus cor a pulmone secernit utroque et vitalibus ceteris, quo faucium angustias
 20 arietante formanteque lingua et ceteris vocalibus organis articulatos edisonos, sermonis elementa: quo quidem interpretis mentis arcani motus aperiantur. id porro principale animae vocat.

880 Tertullianus de anima cp. 15 (postquam pluribus evicit principale animae in corde esse). Etiam Protagoras, etiam Apollodorus et
 25 Chrysippus haec sapiunt.

881 Galenus de Hipp. et Plat. plac. V 1 (155) p. 404 Mü. Ὁ περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς λόγος ἀναγκαῖος μὲν ἦν ἡμῖν ἐσκέφθαι καὶ δι' ἑαυτόν· ἀναγκαιότερον δὲ ἐποίησαν αὐτόν οἱ περὶ τὸν Χρύσιππον εἰς ἀπόδειξιν τοῦ περιέχοντος τόπου τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονοῦν προσ-
 30 χρησάμενοι. δείξαντες γάρ, ὡς μὲν αὐτοὶ νομίζουσιν, ἅπαντα τὰ πάθη συνιστάμενα κατὰ τὴν καρδίαν, ὡς δὲ τὰληθὲς ἔχει, τὰ κατὰ μόνον τὸν θυμόν, ἔπειτα προσλαβόντες, ὡς ἔνθα ἂν ἡ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, ἐνταῦθ' ἐστὶ καὶ τὸ λογιζόμενον αὐτῆς, οὕτως ἤδη περαινουσιν, ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ λογιστικὸν ὑπάρχειν.

882 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 5 (99.100) p. 208 Mü. καὶ τοῦτο βούλεται γε Ζήνων καὶ Χρύσιππος ἅμα τῷ σφετέρῳ χορῷ παντί, διαδίδοσθαι τὴν ἐκ τοῦ προσπεσόντος ἔξωθεν ἐγγινομένην τῷ μορῷ κίνησιν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς, ἵν' αἰσθῇται τὸ ζῶον.

33 Dixerat enim Chr. τὰ πάθη κρίσεις τινὰς εἶναι τοῦ λογιστικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς.

883 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 2 p. 170 Mü. τὰ γὰρ ιδιώτικὰ τε καὶ ῥητορικά λήμματα αἰδοῦνται (sc. οἱ περὶ Ἀριστοτέλην) παραλαμβάνειν εἰς ἀποδείξεις ἐπιστημονικάς, ὧν πέπλησται τὰ Χρυσίππου βιβλία, ποτὲ μὲν ιδιώτας ἐπικαλούμενα μάρτυρας ὧν ὑποτίθεται λημμάτων, ἔστι δ' ὅτε ποιητάς, ἢ τὴν βελτίστην ἐτυμολογίαν, ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον, ἃ περαίνει μὲν οὐδέν, ἀναλίσκει δὲ καὶ κατατρύβει μάτην ἡμῶν τὸν χρόνον αὐτὸ τοῦτο μόνον ἐνδεικνυμένων αὐτοῖς, ὥς οὐκ ἔστιν ἐπιστημονικὰ τὰ τοῦ συμπεράσματος λήμματα, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ συγκαταβαίνοντων τε καὶ συμπαλαιόντων αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ δεῖξαι καὶ τοὺς ιδιώτας καὶ τοὺς ποιητάς οὐδὲν ἦττον ἡμῖν ἢ ἐκείνοις 10 μαρτυροῦντας, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ μᾶλλον etc. — — ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ δέδεικται μοι τῇ περὶ ὀνομάτων ὁρθότητος, ἔνθα καὶ περὶ τῆς „ἐργῶ“ φωνῆς ἐπέδειξα τὸν Χρυσίππον ἐτυμολογοῦντα ψευδῶς. τί μὲν οὖν ἔτι δεομένην ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐνταῦθα διεξιέναι; Χρυσίππῳ μὲν γὰρ καὶ τοῦτο φίλον, οὐ δὲ τρεῖς, ἀλλὰ καὶ τετράκις ἐνόησε καὶ 15 πεντάκις ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐν διαφερούσαις πραγματείαις διέρχεσθαι· φυλάττατο δ' ἄν τις αὐτὸ τῶν χρόνου φειδομένων.

884 Galenus de Hipp. et Plat. III 5 (123) p. 293 Mü. ἀφόμενος οὖν ἤδη τῶν προγεγραμμένων ἐπὶ τὰ ἐφεξῆς τρέψομαι, δι' ὧν ὁ Χρυσίππος ἄρχεται παρατίθεσθαι τὰς τῶν ποιητῶν μαρτυρίας, μεταξὺ παρεν- 20 τιθεὶς αὐτῶν ὀλίγους λόγους ἑαυτοῦ, πολλάκις μὲν ὥσπερ ἐξήγησιν ὧν ἡ ῥῆσις βούλεται, πολλάκις δ' ὥσπερ ἐπιτομήν τινα καὶ οἶον καθόλου τι κεφάλαιον. ἀρξάμενος οὖν ἀπὸ τίνος Ἐμπεδοκλείου ῥήσεως ἐξηγείται τε αὐτὴν καὶ τινων κατὰ τὴν ἐξήγησιν ἀξιολογωτέρων ἄρχεται λόγων, ἐν οἷς ἔστι καὶ ὁ περὶ τῆς φωνῆς, οὗ κατὰ τὸ δεύτερον 25 ἐμνημόνευσα τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων, ibi enim graviores Chrysippi voces se refutavisse, plane futilibus omissis. δόξαν δὲ τοῖς ἐταίροις ἄμεινον εἶναι μὴδ' ὅσα παντάπασιν ἠδολέσχηται τῷ Χρυσίππῳ μὴδὲ ταῦθ' ὑπερβῆναι παντελῶς, ἀλλ' ἐπισημῆνασθαί τε τὴν ἀτοπίαν αὐτῶν, — — διὰ τοῦτο προσέθηκα πάντα ταῦτα. — — περὶ μὲν δὴ τῆς 30 φωνῆς οὐδὲν ἔτι δέομαι λέγειν — — ὅσα δὲ ἐφεξῆς ἔτι τοῦ περὶ ταύτης λόγου κατὰ τὸ τοῦ Χρυσίππου βιβλίον εἰρημένα, τούτων ἤδη μνημονεύσω. ἔστι δὲ τὰ τε κατὰ τὰς φορὰς τῶν χειρῶν, ὅταν ἐφαπτώμεθα τῶν στέρνων ἡμᾶς αὐτοὺς δεικνύντες, ἔτι τε τὰ κατὰ τὴν „ἐργῶ“ φωνήν, ἃ δὴ καὶ τοῖς ἐτυμολογικοῖς εἶπεν, ἔχειν τι φάσκων 35 αὐτὴν δεικτικὸν ἐκ τοῦ φαινομένου, διὰ τὸ κατὰ τὴν πρώτην ἐν αὐτῇ συλλαβὴν ὡς ἐπὶ τὸ στήθος ἀπάγεσθαι τὴν τε κάτω γένυν καὶ τὸ χεῖλος. — — p. 295. ὅμοια δὲ τοῖς τοιούτοις ἐπιχειρήμασι καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν εἰς τοῦ τῆς καρδίας ὀνόματος, ἐξῆς τῶν προ-

ειρημένων ὑπὸ τοῦ Χρυσίππου γεγραμμένα κατὰ τὸ πρῶτον περὶ ψυχῆς, ὧδέ πως ἔχοντα (sequ. verba). Dein Chr. summam totius doctrinae brevibus verbis attigisse refert. p. 296. ὁρμῶμεν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος — πάντα. p. 297. ἐξῆς δὲ περὶ τε φωνῆς μνημονεύει καὶ νεύρων ἀρχῆς
 5 — — καὶ μετὰ ταῦτα τὴν „ἀκάρδιος“ ἐξηγεῖται προσηγορίαν. — — p. 298. ἢ τε γὰρ ἐν τοῖς φόβοις πάλσις τῆς καρδίας. — — p. 303. ἀτόπως οὖν αὐτὸ κατὰ ταῦτα ἐξαχθισόμενον. — — p. 308. ἡψάμην σου τῆς καρδίας. — — p. 309. μετὰ δὲ τὴν προγεγραμμένην ῥῆσιν ἑτέρα τις ἐφεξῆς ἐστὶν ἐν ἣ τὸς ἀσπλάγχνους τε καὶ τοὺς οὐκ ἔχοντας
 10 ἐγκέφαλον ἐξηγεῖται. — — p. 309. κατὰ τοιάνδε μοι δοκοῦσι μάλιστα φορὰν καὶ οἱ τιμωρητικώτερον — — sequuntur quatuor alia fragmenta huic cohaerentia, p. 314. 15. ἐφεξῆς δὲ τοῖσδε πλήθος ἐπῶν ὁ Χρυσίππος γράφει τῶν πλείστων ἐαυτῷ μαχομένων, ὡς ἔμπροσθεν ἔδειξα. τὰ δὲ μεταξὺ τῶν ἐπῶν ἐστὶ μὲν ὀλίγιστα, περιέχεται δὲ τις
 15 κατὰ ταῦτ' ἐναντιολογία τοῦ Χρυσίππου πρὸς ἐαυτόν, ἣν ἐν τῷ μετὰ τοῦτ' ἐπιδείξω βιβλίῳ, καθ' ὃ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν ἔγνωκα ποιήσασθαι τὸν λόγον. — — p. 315. ὁ δὲ ποιητὴς πλεονάζων — ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐνταῦθα — ὅτι δὲ τὸ θυμοειδὲς ἐνταῦθά πού ἐστι. — — p. 316. τὰ δ' ὑπόλοιπα κατὰ τὸ Χρυσίππου βιβλίον ἐπι-
 20 δραμών, ἐνταῦθά που καὶ αὐτὸς ἤδη καταπαύσω τὸν ἐνεστῶτα λόγον. μετὰ δὲ τὸ πλήθος τῶν ἐπῶν ἐφεξῆς ὁ Χρυσίππος περὶ τε φωνῆς καὶ λόγου καὶ νεύρων ἀρχῆς, ὅσα τε τούτοις συνέξενκται διηλθεν, ἃ δὴ καὶ μόνα τῶν κατὰ τὸ βιβλίον ἔπρεπεν ἀνδρὶ φιλοσόφῳ, περὶ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ διεληλύθαμεν, ὑπερβάντες τὰ περιττώ-
 25 ῃ δολεσχημένα. — — p. 317. Νυνὶ μέντοι — ἐξῆς προσθήσω τὸν περὶ τῆς Ἀθηνᾶς λόγον.

885 Galenus de Hipp. et Plat. Plac. III 1 (112) p. 251 Mü. λέγω δὴ ὅτι ὁ Χρύσιππος κατὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ περὶ ψυχῆς λόγον τῶν μερῶν αὐτῆς τοῦ ἡγεμονικοῦ μνημονεύειν ἀρχόμενος, ἔνθα δεικνύ-
 30 ναι πειράται, τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ μόνῃ περιέχεσθαι, οὕτωςι λέγει.

„Ἡ ψυχὴ πνεῦμά ἐστι σύμφυτον ἡμῖν συνεχὲς παντὶ τῷ σώματι διήκον, ἔσθ' ἂν ἡ τῆς ζωῆς εὐπνοία παρῇ ἐν τῷ σώματι. ταύτης οὖν τῶν μερῶν ἐκάστῳ διατεταγμένων μορίῳ,
 35 τὸ διήκον αὐτῆς εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν φωνήν <φάμεν> εἶναι, τὸ δὲ εἰς ὀφθαλμοὺς ὄψιν, τὸ δὲ εἰς ὦτα ἀκοήν, τὸ δὲ εἰς ῥίνας ὄσφρησιν, τὸ δ' εἰς γλῶτταν γεῦσιν, τὸ δ' εἰς ὀλην

26 Hanc Galeni orationem fragmentis ipsis praemisi, quia ordo fragmentorum ea adumbratur. 33 εὐπνοία coni. Petersen p. 22 secutus Hamilt. lectionem: εὐ...τ. ὅ, Chart. συμμετρία ex lectione apogr. εἰς τρία. 35 φάμεν add. Mü. 36 τὸ δὲ bis Mü., li. τὰ δὲ.

τὴν σάρκα ἀφήν, καὶ τὸ εἰς ὄρχεις ἕτερόν τιν' ἔχον τοιοῦτον λόγον σπερματικόν, εἰς δὲ συμβαίνει πάντα ταῦτα, ἐν τῇ καρδίᾳ εἶναι, μέρος δὲ αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν. οὕτω δὲ ἔχόντων αὐτῶν, τὰ μὲν λοιπὰ συμφωνεῖται, περὶ δὲ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς διαφωνοῦσιν, ἄλλοι ἐν ἄλλοις λέγοντες αὐτὸ εἶναι τόποις. οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν θώρακά φασιν εἶναι αὐτό, οἱ δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα διαφωνοῦσι, ποῦ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ θώρακός ἐστιν, οὐ συμφωνοῦντες αὐτοῖς. Πλάτων δὲ καὶ τριμερῇ τὴν ψυχὴν φήσας εἶναι, τὸ μὲν λογιστικὸν ἔλεγεν ἐν τῇ κεφαλῇ εἶναι, τὸ δὲ θυμοειδὲς 10 περὶ τὸν θώρακα, τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν περὶ τὸν ὀμφαλόν. οὕτω φαίνεται διαφεύγειν ὁ τόπος ἡμᾶς, οὐτ' αἰσθήσεως ἐκφανοῦς γενομένης, ὅπερ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συντετύχηκεν οὔτε τῶν τεκμηρίων, δι' ὧν ἂν τις συλλογίσαιτο τοῦτο· οὐδὲ γὰρ ἂν ἀντιλογία ἐπὶ τοσοῦτον προῆλθεν καὶ ἐν ἰατροῖς καὶ ἐν φιλο- 15 σοφοῖς.“

αὕτη πρώτη ῥῆσις γέγραπται ὑπὸ Χρυσίππου περὶ ἡγεμονικοῦ κατὰ τὸ πρότερον περὶ ψυχῆς. τὸ μὲν γὰρ ἡμῖς μέρος αὐτῷ τῆς βίβλου τὸ πρότερον ὑπὲρ οὐσίας ψυχῆς ἔχει τὴν σκέψιν. κατὰ δὲ τὸ ἐφεξῆς ἡμῖς τὸ ἀπὸ τῆς γεγραμμένης ῥήσεως ἀρχόμενον ἐπιδεί- 20 κνῦναι πειράται, τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονοῦν ἐν καρδίᾳ περιέχεσθαι. τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου δίκαιον ἀγάσασθαι· σαφῶς τε γὰρ ἅμα καὶ ἀκριβῶς, ὡς ἐχρῆν εἰπεῖν ἀρχόμενον ἄνδρα τηλικούτου δόγματος, εἴρηται Χρυσίππῳ — — — p. 254. τὰ δ' ἐφεξῆς οὐκέθ' ὁμοίως ἔχει. δίκαιον γὰρ ἦν, οἶμαι, πρῶτον μὲν εἰπεῖν, ὑπὸ τίνων πιθανῶν ἀναπεισθεῖς 25 ὁ Πλάτων οὕτως ἐδόξαζεν, ἔπειτα δὲ ἐξελέγξει καὶ διαβαλεῖν αὐτά, καπὶ τούτῳ τὴν ἑαυτοῦ κατασκευάσαι δόξαν, etc.

886 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 1 (113) p. 254 Mü. ἀρχεται δὲ ἐπιχειρεῖν ἀπὸ τοῦ γένους τῶν λημμάτων, ὃ κατὰ μαρτύρων δόξαν ἢ πλήθους, οὐ κατὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν ἄξιον πιστεύεσθαι. παρα- 30 γράψω δὲ καὶ τὴν ῥῆσιν αὐτὴν ὡδὲ πως ἔχουσιν·

„Περὶ ὧν ἐξῆς ζητήσομεν παραπλησίως ἀπὸ τῆς κοινῆς ὁρμώμενοι φορᾶς καὶ τῶν κατὰ ταύτην εἰρημένων λόγων.“

κοινὴν ἐνταῦθα φορὰν ὁ Χρύσιππος εἶρηκε τὸ κοινῇ πᾶσιν ἀνθρώποις δοκοῦν· εἴτ' ἐπιφέρων φησί·

35

„Καὶ ἐπὶ τούτων ἱκανῶς φαίνονται ἐνηνέχθαι ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὸ εἶναι τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ.“

εἴτ' ἐφεξῆς τούτων ἀπτόμενος ἤδη τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτῶν ὡδὲ πως γράφει κατὰ λέξιν·

„Κοινῇ δέ μοι δοκοῦσιν οἱ πολλοὶ φέρεσθαι ἐπὶ τοῦτο, ὡσανεὶ συναισθανόμενοι περὶ τὸν θώρακα αὐτοῖς τῶν κατὰ τὴν διάνοιαν παθῶν γιγνομένων, καὶ μάλιστα καθ' ὃν ἡ καρδία τέτακται τόπον, οἷον μάλιστα ἐπὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν φόβων, 5 καὶ ἐπὶ τῆς ὀργῆς, καὶ μάλιστα τοῦ θυμοῦ. <ὡσανεὶ γὰρ τοῦ θυμοῦ> ἐκ τῆς καρδίας ἀναθυμιωμένου καὶ ὠθουμένου ἐκτὸς ἐπὶ τινα καὶ ἐμφυσῶντος τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας, γίγνεται ἡμῖν ἔμφασις.“ (Dein probat Galenus, his verbis Chrysippum Platonis decretum demonstravisse: τὸν θυμὸν ἐν τοῖς κατὰ τὸν θώρακα 10 τόποις ὑπάρχειν).

887 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 7 (106) p. 230, 16 Mü. εὐρίσκω δὲ οὐχ ἥκιστα τὸν Χρύσιππον καὶ ἄλλας τινὰς ἐναντιολογίας ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ λόγῳ περὶ τοῦ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικοῦ πεποιημένον. ἐν ἀρχῇ γὰρ προειπὼν, ὡς τὰ μὲν ἄλλα μέρη τῆς ψυχῆς ἐν οἷς ἐστὶ τοῦ 15 ζώου μορίοις ὁμολογεῖται, περὶ δὲ τοῦ ἡγεμονικοῦ μόνου ζητεῖται, διὰ τὸ μήτε αἰσθῆσιν ἐκφανῇ μηδεμίαν εἶναι αὐτοῦ, μήτ' ἐναργές τι τεκμήριον, ὀλίγον ὕστερον ὡς περὶ φαινομένου τοῦ μέρους διαλέγεται. ἔχουσι δ' αἱ ῥήσεις αὐτοῦ τόνδε τὸν τρόπον.

„Οὕτω φαίνεται διαφεύγειν ὁ τόπος ἡμᾶς, οὔτε αἰσθήσεως 20 ἐκφανοῦς γιγνομένης, ὅπερ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συντέτευχεν, οὔτε τῶν τεκμηρίων, δι' ὧν ἄν τις συλλογίσαιτο τοῦτο· οὐδὲ γὰρ ἂν [οὐδ'] ἐπὶ τοσοῦτον ἀντιλογίας προῆλθεν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις.“

Ταῦτα προειπὼν ὁ Χρύσιππος ἐφεξῆς φησιν, ὡς ἅπαντες ἄνθρωποι 25 τῶν τῆς διανοίας παθῶν αἰσθάνονται κατὰ τε τὸν θώρακα καὶ τὴν καρδίαν. ἔχει δὲ καὶ ἥδε ἡ ῥῆσις ὡδε·

„Κοινῇ δέ μοι δοκοῦσιν οἱ πολλοὶ φέρεσθαι ἐπὶ τοῦθ' ὡσανεὶ αἰσθανόμενοι περὶ τὸν θώρακα αὐτοῖς τῶν κατὰ τὴν διάνοιαν παθῶν γιγνομένων, καὶ μάλιστα καθ' ὃν ἡ καρδία τέτα- 30 κται τόπον, οἷον μάλιστα ἐπὶ τῶν φόβων καὶ τῶν λυπῶν [λέγω] καὶ ἐπὶ τῆς ὀργῆς, καὶ μάλιστα τοῦ θυμοῦ.“

Κατὰ τήνδε τὴν ῥῆσιν, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τὸ γοῦν ὡσανεὶ προσέθηκεν, οὐ τολμήσας ἀντικρυς εἰπεῖν, αἰσθάνεσθαι τοὺς ἀνθρώπους τῶν κατὰ τὴν διάνοιαν παθῶν ἐν τῷ θώρακι γιγνομένων. ὡσανεὶ γὰρ ἔφη 35 συναισθανόμενοι, μικρὸν δ' ὕστερον καὶ τὸ „ὡσανεὶ“ περιελὼν οὕτως γράφει·

„Ἡ γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν γιγνομένη ταραχὴ καθ' ἕκαστον

6 verba propter repetitionem vocis *θυμοῦ* a scribis omissa restitui, secutus Müllerum, coll. p. 256, 11sq. 23 οὐδ' videtur expungendum et pro *ἀντιλογίας* reponendum esse ἢ *ἀντιλογία*, secundum alteram huius loci apud Gal. mentionem p. 313 M. 30 λέγω del. Müller, coll. repet. loci p. 255 M.

τούτων αἰσθητῶς περὶ τοὺς θώρακὰς ἐστίν.“ εἴτ’ ἐφεξῆς „τῆς μὲν γὰρ ὀργῆς γιγνομένης ἐνταῦθα, εὐλογον καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιθυμίας ἐνταῦθα εἶναι.“ καὶ πάλιν ἐν τοῖς ἐξῆς τοῦ συγγράμματος, καὶ τὰ τῶν ὀργιζομένων πάθη, φησί, φαίνεται περὶ τὸν θώρακα γιγνόμενα, καὶ τὰ τῶν ἐρώντων. καὶ λοιπὸν οὐκ ἔτι παύεται περὶ τῶν παθῶν διαλεγόμενος, ὡς ἔν τε τῷ θώρακι καὶ περὶ τὴν καρδίαν μάλιστα συνίστασθαι φαινομένων. ὥστ’ ἔγωγε θαυμάζω τὰνδρὸς ὅπως τὸ κατ’ ἀρχὰς ὑφ’ ἑαυτοῦ γραφόμενον οὐκ ἐξήλειπεν, ἔνθα φησίν, οὐτ’ αἰσθησιν οὐδεμίαν ἐμφανῆ γίνεσθαι, ποῦ τὸ κύριον τῆς ψυχῆς μέρος, οὔτε τεκμήριον· οὐ γὰρ <ἄν> ἐπὶ τοσοῦτον διενεχθῆναι πρὸς ἀλλήλους ἰατροὺς 10 τε καὶ φιλοσόφους.

888 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 7 (107) p. 235 Mü. ἀλλ’ οὐτ’ ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ πρώτῳ περὶ ψυχῆς, οὐτ’ ἐν τοῖς περὶ παθῶν ἀποδείξιν τινα εἶπε τοῦ χρῆναι πάντως, ἔνθα τὸ ἄλογόν ἐστιν, ἐνταῦθ’ εἶναι καὶ τὸ λογιζόμενον, ἀλλ’ ἐτοίμως τε καὶ προχεύον παν- 15 ταχοῦ λαμβάνει.

889 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 8 (109) p. 243 Mü. μεταβήσομαι δ’ ἐπὶ τι τῶν ὑπολοίπων, οὗ σχεδὸν ἅπαντες μεμνημονεύουσιν, οἷς ἡ καρδία πασῶν τῶν δυνάμεων ἀρχὴ τῶν ἐν τοῖς ζώοις ὑπέλληπται. Λέγουσι γάρ, ὅθεν ἡ τοῦ τρέφεσθαι τοῖς ζώοις ἀρχή, κατ’ ἐκεῖνο τὸ μέρος εἶναι καὶ 20 τὸ λογιζόμενον τῆς ψυχῆς· ἐν καρδίᾳ δ’ εἶναι τὴν τοῦ τρέφεσθαι τοῖς ζώοις ἀρχήν, ὥστε καὶ τὸ λογιζόμενόν τε καὶ διανοούμενον ὑπάρχειν ἐν αὐτῇ.

ibidem (110) p. 245 M. οὐ μὴν οὐδ’ ὅταν εἴπωσιν, ὅθεν ἡ χορηγία τοῦ πνεύματος, ἐνταῦθ’ εἶναι τὸ ἡγεμονικόν, εἴτ’ ἐπ’ αὐτῷ προσλαμβάνουσιν, ἐκ τῆς καρδίας χορηγεῖσθαι τὸ πνεῦμα, συγχωρητέον αὐτοῖς. (Dein dubitat 25 Galenus, utrum τὸ ψυχικὸν ἀπὸ τοῦ ζωτικὸν ἀπὸ τοῦ προσαγορευόμενον ὑλικὸν πνεῦμα dicere voluerint).

890 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 2 (114) p. 258 Mü. Οὐ μὴν τοῦτό γ’ ἦν σοι τὸ ἀμφισβητούμενον, εἰ τὸ θυμούμενον τῆς ψυχῆς ἐν καρδίᾳ κατῴκισται, ἀλλ’ εἰ τὸ λογιζόμενον, ὅπερ ἐχρῆν ἀποδείξαντα 30 μὴ πολλὰ κάμνειν ὑπὲρ τοῦ θυμουμένου, μὴδ’ ἐμπιπλάναι τὸ βιβλίον ἐπὶ τῶν ποιητικῶν, ὧν ἐφεξῆς γράφεις ὡδί

(II. Σ 109) Ὅς γε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο

Ἀνδρῶν ἐν στήθεσσιν ἀέζεται ἡῦτε καπνός.

Καὶ πάλιν· (frg. trag. adesp. 142 N.)

35

Ὁ θυμὸς αὐτὸν τῶν φρενῶν ἐξῆρ’ ἄνω.

Καὶ πάλιν· (frg. trag. adesp. 143 N.)

Πηδῶν δ’ ὁ θυμὸς ἔνδοθεν μαντεύεται.

καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτα παρ’ ὅλον τὸ γράμμα, κατασκευάζοντα τὸ θυμούμενον ὑπάρχειν ἐν τῇ καρδίᾳ, δέον μὴ τοῦτο δεικνύειν ἀλλὰ τὸ 40 λογιζόμενον, ἢ νῆ Δία, εἴπερ ἀδύνατος ἦν ἀντικρυς ἐπιδεικνύναι τοῦτο,

πειρασθῆναι γοῦν [ἐπιχειρῆσαι] δεῖξαι, καθ' ἐν τούτῳ τὸ μόριον εἶναι τό τε θυμούμενον τῆς ψυχῆς καὶ τὸ λογιζόμενον. ὁ δέ γε τουτὶ μὲν οὐδ' ἐπεχείρησε πράξαι κατ' οὐδὲν μέρος τοῦ βιβλίου, χρήται δὲ διὰ παντὸς ἐξ ἐτοίμου λαμβάνων. εὐθὺς γοῦν ἐν τοῖς ἐφεξῆς οὕτω γράφει·

5 „Τῆς μὲν ὀργῆς γιγνομένης ἐνταῦθα, εὖλογον καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιθυμίας ἐνταῦθ' εἶναι, καὶ νῆ Δία τὰ λοιπὰ πάθη καὶ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ ὅσον τούτοις ἐστὶ παραπλήσιον.“ (Dicit Galenus Chrysippum hanc sententiam a Zenone acceptam nusquam demonstrasse).

10 891 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 5 (122) p. 287 Mü. Ἀποχωρήσαντες οὖν ἤδη τῶν τοιούτων, ἴδωμεν ἐξῆς ἅπαντας οὓς ἐρωτᾷ λόγους, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐθις ἀνελθόντες ἅπαντος τοῦ λόγου, πρὸς τὸ μὴδὲν παρελθεῖν. παραθήσομαι δὲ τὴν ῥῆσιν ἅπασαν, εἰ καὶ μακροτέρα πῶς ἐστιν, ἔχουσιν ὥδε·

15 „Τῆς μὲν οὖν ὀργῆς γιγνομένης ἐνταῦθα, εὖλογον καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιθυμίας ἐνταῦθ' εἶναι, καὶ ἤδη τὰ λοιπὰ πάθη καὶ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ ὅσα τούτοις ἐστὶ παραπλήσια. καινόμενοι δὲ φήμη οἱ πολλοὶ τούτων, πολλὰ κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἐπιλέγουσι τοιαῦτα, ἐχόμενοι τῆς ῥηθείσης φορᾶς· πρῶτον
20 μὲν γάρ, ἵνα πάντες ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, κατὰ τοῦτό φασιν ἀναβαίνειν τινῶν τὸν θυμόν, καὶ καταπίνειν τὴν χολὴν τινὰς ἀξιοῦσι, λέγοντές τε καταπίνεσθαι τινὰ αὐτοῖς σπαράγματα καὶ μὴ καταπίνεσθαι κατὰ τὴν τοιαύτην φορὰν λέγομεν. οὕτω δὲ λέγεται καὶ μὴδὲν αὐτοῖς τούτων καταβαίνειν, καὶ ὅτι
25 καταπιὼν τὸ ῥηθὲν ἀπῆλθεν, ὃ τε Ζήνων πρὸς τοὺς ἐπιλαμβανομένους, ὅτι πάντα τὰ ζητούμενα εἰς τὸ στόμα φέρει ἔφησεν, „ἀλλ' οὐ πάντα καταπίνεται“, οὔτε τῆς καταπόσεως ἄλλως ἢ οἰκειότερον λεγομένης, οὔτε τῆς καταβάσεως τῶν ῥηθέντων, εἰ μὴ περὶ τὸν θώρακα τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν ἦν, εἰς
30 ὃ ταῦτα πάντα φέρεται. ἐν γοῦν τῇ κεφαλῇ ὄντος αὐτοῦ γελοίως ῥηθήσεται καὶ ἀλλοτρίως καταβαίνειν, ἀναβαίνειν [δ'] ἢ οἶμαι οἰκειότερον αὐτῶν λεγομένων καὶ οὐ καταβαίνειν, τὸν προειρημένον τρόπον τῆς κατὰ τὴν ἀκοὴν αἰσθήσεως καταφερομένης περὶ τὴν διάνοιαν, ἐὰν ἢ περὶ τὸν θώρακα, οἰκείως
35 κατὰβασις ῥηθήσεται· ἐὰν δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν, ἀλλοτρίωτερον.“

1 ἐπιχειρῆσαι del. Müller. 5 post μὲν inserendum οὖν coll. p. 288 Mü.

16 pro ἤδη praebeet νῆ Δία rep. loc. p. 259 M. 20 πάντως Cornarius, sed fortasse πάντες ante ἵνα transponendum. 21 τινῶν Hamilt. Peters. p. 23.

24 λέγεται Mü., trad. λέγεσθαι. 26 φέρει Mü., φέρειν libri. 31 δ' secl. Müller. 34 ἢ ante ἐὰν ins. Müller, fortasse: τὸν <δὲ> προειρημένον.

Ad haec verba explicanda aliquatenus utilia sunt quae addit G: Τηνικαῦτα γὰρ οἶδα καὶ τὸ „μὴ καταβαίνειν ἑαυτοῖς τὰ εἰρημένα“ λέγοντας τοὺς πολλούς, οὐκ ἐπειδὴν μὴ παρακολουθῶσι μηδὲ μανθάνωσι τῶν λεγομένων, <ἀλλ'> ἐπειδὴν λέγεται μὲν τινα ὡς ὀργὴν ἢ λύπην ἢ θυμὸν ἢ τι τοιοῦτον πάθος ἐκκαλεσόμενα, μὴ φροντίζη δὲ αὐτῶν ὁ ἰατρός ἀκούων μηδὲ κινῆται κατὰ πάθος.

892 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 5 (122) p. 290 Mü. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀδολεσχία τοῦτο τὸ πέρασ ἐχέτω. μετὰ ταῦτα δ' ὁ Χρύσιππος τοιαῦτ' ἐτέρας μέμνηται.

„Αἱ δὲ γυναῖκες καὶ μᾶλλον τι τούτων ἐμφαίνουσιν. εἰ γὰρ 10 μὴ καταβαίνει αὐταῖς τὰ λεγόμενα, πολλάκις τὸν δάκτυλον κατάγουσιν ἕως τοῦ κατὰ τὴν καρδίαν τόπου, οὐ φάσκουσαι καταβαίνειν ὥδε τὰ εἰρημένα.“

Haec nihil facere ad probandam Chrys. sententiam, dicit G: οὐδὲ γὰρ αὗται λέγουσιν οὕτως, οὐδ' ὀρχοῦνται ταῖς χερσίν, ὡς εἴρηκας, ἐπειδὴν ἀρνῶνται συνιέναι τῶν λεγομένων, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ λαιμορρίας ἢ ἀπειλῆς ἢ τινος τοιούτου μήτε ὀργίζεσθαι φάσκωσι μήτε θυμοῦσθαι μήθ' ὅλως ἀγανακτεῖν. ὅπερ οὐδ' αὐτόν, οἶμαι, λανθάνει τὸν Χρύσιππον. ἀντιφθεγγόμενος γοῦν κἀνταῦθα ἑαυτῷ μετ' ὀλίγον ὡδί πως γράφει.

„Ἀφ' ἧς τε φορᾶς λέγομεν μὴ καταβαίνειν τὰ λεγόμενα, 20 εἴτε ἀπειλὰς εἴτε λαιμορρίας, ὥστε καθικέσθαι καὶ ἄπτεσθαι αὐτῶν καὶ οὕτως κινεῖσθαι τὴν διάνοιαν, ἀπὸ τῆς φορᾶς ταύτης καὶ βαθεῖς τινὰς φαμεν εἶναι, διὰ τὸ μηδὲν τῶν τοιούτων ἐφικνεῖσθαι καταβῆναι αὐτῶν.“

p. 292. — — ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὁ Χρύσιππος λέγει, 25 μεταξὺ δὲ ταύτης, τῆς τε νῦν γεγραμμένης λέξεως καὶ ἧς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔγραψα περὶ τῶν γυναικῶν, ἐτέρα ῥῆσις ἐστίν, ἣν ἤδη παραγράψω, πρὸς τὸ μηδὲν ὅλως ὑπερβαίνειν δοκεῖν· ἔχει δὲ ὥδε.

„Τούτοις δ' ἀκολουθῶς ἀνεμεῖν τέ τινὰς φαμεν τὰ φανέντα 30 αὐτοῖς καὶ ἔτι τὸν βαθύν, λεγομένων πολλῶν τοιούτων συμφώνως τοῖς εἰρημένοις· καταπιόντες γὰρ ὅμοιον εἰπεῖν, ὅτι ἡμέρα ἐστί, καὶ ἐναποθέμενοι τοῦτο εἰς τὴν διάνοιαν, καὶ πάλιν ἐκεῖνο λέγοντες ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡμέρα, μερόντων τῶν πραγμάτων, οὐκ ἀλλοτρίως οὐδ' ἀνοικεῖως ἀνεμεῖν λέγονται.“ . 35

Τοῦτο τὸ „ἀνεμεῖν“ ἐγὼ μὲν οὐδὲ ἤκουσά τινος λέγοντος, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποπτύσαι καὶ ἐκπτύσαι καὶ ἐκβαλεῖν καὶ ἀπορρῖψαι καὶ ἀποθέσθαι λέγουσιν, ἐπειδὴν λέγωσί τινα δοξῶν ἀποστῆναι μοχθηρῶν etc.

23 βαθεῖς scripsi, βαθείας libri. 24 καταβῆναι καὶ ἐφικνεῖσθαι conl. Mü., καταβῆναι interpolatori trib. Petersen p. 23 n. 3. 31 pro τὸν Cornarius mavult τινὰ. || λεγομένων scripsi, λέγομεν libri.

893 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 4 (96) p. 196, 97 M. *εἴπερ ἡ φωνὴ τυπουμένου πως τοῦ κατὰ τὸν πνεύμονα πνεύματος ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν καρδίαν ἐρίγνετο, κἄπειθ' ἑαυτῷ τὸ κατὰ τὴν φάρυγγα συν- τυποῦντος, οὐκ ἂν ἀπώλλυτο παραχρῆμα τμηθέντων νεύρων τινῶν etc.*
 5 *ibidem* (97). *οὐδ' ἐστὶν οὐδεὶς λόγος, ὅς ἀναγκάσει μίαν ἀρχὴν ἀπασῶν εἶναι τῶν κατὰ τὸ ζῶον ἐνεργειῶν.*

894 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 5 (98) p. 203 M. βούλομαι δέ, πρὶν ἐλέγχειν αὐτούς, ἔτι καὶ τὸν τοῦ Χρυσίππου (sc. λόγον) παραθέσθαι, τόνδε τὸν τρόπον ἔχοντα· „Εὐλογον δέ, εἰς ὃ γίνονται
 10 αἱ ἐν τούτῳ σημασίαι, καὶ ἐξ οὗ <ὁ> λόγος, ἐκεῖνο εἶναι τὸ κυριεῦον τῆς ψυχῆς μέρος. οὐ γὰρ ἄλλη μὲν [ἡ] πηγὴ λόγου ἐστίν, ἄλλη δὲ διανοίας, οὐδὲ ἄλλη μὲν φωνῆς πηγὴ, ἄλλη δὲ λόγου, οὐδὲ τὸ ὅλον ἀπλῶς ἄλλη φωνῆς πηγὴ ἐστίν, ἄλλο δὲ τὸ κυριεῦον τῆς ψυχῆς μέρος.“ — τοιούτοις δὲ καὶ τὴν διάνοιαν
 15 συμφώνως ἀφοριζόμενοι λέγουσιν αὐτὴν πηγὴν εἶναι λόγου. — „Τὸ γὰρ ὅλον ὅθεν ὁ λόγος ἐκπέμπεται, ἐκεῖσε δεῖ καὶ τὸν δια- λογισμὸν γίνεσθαι καὶ τὰς διανοήσεις καὶ τὰς μελέτας τῶν ῥήσεων, καθάπερ ἔφην. ταῦτα δὲ ἐκφανῶς περὶ τὴν καρδίαν γίνεσθαι, ἐκ τῆς καρδίας διὰ φάρυγγος καὶ τῆς φωνῆς καὶ τοῦ
 20 λόγου ἐκπεμπομένων. πιθανὸν δὲ καὶ ἄλλως, εἰς ὃ ἐνσημαί- νεται τὰ λεγόμενα, καὶ σημαίνεσθαι ἐκεῖθεν, καὶ τὰς φωνὰς ἀπ' ἐκείνου γίνεσθαι κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον.“

ἄλλος ἤδη μοι τῶν περὶ τῆς φωνῆς λόγων τῶν Στωϊκῶν· εἰ γὰρ καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἠρωτημένους ἐφεξῆς γράφοιμι κύμπαντας, εἰς
 25 ἄμετρον τι μῆκος ἐκπεσεῖται τὸ γράμμα. οὐ γὰρ ἂν οὐδὲ τῶν ὑπὸ Χρυ- σίππου τε καὶ Διογένους εἰρημένων ἐμνημόνευσα λόγων, ἀλλ' ἠρκέσθην ἐξετάσας τὸν τοῦ Ζήνωνος μόνον, εἰ μὴ πρὸς τινα τῶν Στωϊκῶν ἐγε- γόνει μοί ποτε ἀμφισβήτησις ὑπὲρ τοῦ „χωρεῖ“ ῥήματος, ὅπερ ἔλαβεν ὁ Ζήνων ἐν τῷ λόγῳ γράψας ὡδί· φωνὴ διὰ φάρυγγος χωρεῖ.
 30 τὸ γὰρ „χωρεῖ“ τοῦτο ῥῆμα ἐγὼ μὲν ἠξίου ἀκούειν ἐν ἴσῳ τῷ ἐξέρ- χεται ἢ ἐκπέμπεται. ὁ δὲ τούτων μὲν μηδέτερον ἔφη σημαίνεσθαι πρὸς αὐτοῦ. καὶ τρίτον ἄλλο παρὰ ταῦτα λέγειν οὐκ εἶχεν. ἠναγκάσθην οὖν αὐτῷ τὰ τῶν ἄλλων Στωϊκῶν παραναγιγνώσκειν βιβλία, μεταλαμ- βανόντων τὴν λέξιν ἢ εἰς τὸ ἐξέρχεται ἢ εἰς τὸ ἐκπέμπεται, καθάπερ
 35 καὶ νῦν ἀπέδειξα Χρύσιππον τε καὶ Διογένην, μεθ' οὓς οὐκ ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι τὰς τῶν ἄλλων παραγράφειν ῥήσεις etc.

p. 101, p. 214 M. Gal. de verbo „ἐκεῖσε“ haec disputat: δῆλον γὰρ δὴ, ὅτι τὸ ἐκεῖσε ἀντὶ τοῦ ἐκεῖ ὁ Χρύσιππος εἴρηκεν, ὅπερ ἴσον

10 ἐν τούτῳ uncis incl. Mül., ἐν τύπῳ Cornarius. || ὁ add. Mül. || post λό- γος add. ἐκπέμπεται rep. loc. p. 213, 12 M. 11 seclisit Mül. 14 additamen- tum Galeni, ut ο λέγουσι apparet. Cf. n. 840.

δύναται τῷ ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει τοῦ σώματος. οὐ γὰρ δὴ τό γε εἰς ἐκεῖνο τὸ μόριον ἡγητέον αὐτὸν βούλεσθαι δηλοῦν ἐν τῷ λέγειν ἐκεῖσε, κἂν ὅτι μάλιστα τὸ μὲν ἐκεῖσε εἰς τόπον ἢ δηλοῦν, τὸ δὲ ἐκεῖ ἐν τόπῳ. σολοικίζειν γὰρ μᾶλλον ὑποληπτέον ἐν τῇ φωνῇ τὸν Χρύσιππον ἢ περ οὕτω προφανῶς ἀδιανόητα λέγειν. τὸ μὲν γὰρ ἱκανῶς σύνηθες αὐτῷ 5 καὶ μόνον οὐ καθ' ἐκάστην ῥῆσιν γινόμενον, τὸ δ' ἀδιανόητα λέγειν οὐδαμῶς. ἐνίοτε γάρ που καὶ ψευδῇ λέγει, καθάπερ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ἀλλ' οὐκ ἀδιανόητά γε. διαφέρει γὰρ πάμπλου τὸ ψεῦδος τοῦ ἀδιανοήτου etc.

895 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 2 p. 172 Mū. ἃ δ' οὖν 10 ὑπὲρ τῆς „ἐγὼ“ φωνῆς ἔγραψεν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ψυχῆς ὁ Χρύσιππος ὑπὲρ ἡγεμονικοῦ διαλεγόμενος, ἤδη παραγράφῳ γνωρίσματος ἔνεκα.

„Οὕτως δὲ καὶ τὸ ἐγὼ λέγομεν κατὰ τοῦτο, δεικνύντες αὐτοὺς ἐν τῷ † ἀποφαίνεσθαι † τὴν διάνοιαν εἶναι, τῆς δεῖ- 15 ξως φυσικῶς καὶ οἰκείως ἐνταῦθα φερομένης. καὶ ἄνευ δὲ τῆς κατὰ τὴν χεῖρα τοιαύτης δείξεως νεύοντες εἰς αὐτοὺς τὸ ἐγὼ λέγομεν, εὐθὺς καὶ τῆς ἐγὼ φωνῆς τοιαύτης οὔσης, καὶ κατὰ τὴν ἐξῆς ὑπογεγραμμένην δεῖξιν συνεκφερομένης. τὸ γὰρ ἐγὼ προφερόμεθα κατὰ τὴν πρώτην συλλαβὴν κατασπῶν- 20 τες τὸ κάτω χεῖλος εἰς αὐτοὺς δεικτικῶς, ἀκολουθῶς δὲ τῇ τοῦ γενείου κινήσει καὶ ἐπὶ τὸ στήθος νεύσει καὶ τῇ τοιαύτῃ δεῖξει ἢ ἐξῆς συλλαβὴ παράκειται, οὐδὲν ἀποστηματικὸν παρεμφαίνουσα, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἐκείνος συντέτευχε. (Agitur de sede τοῦ ἡγεμονικοῦ).

25

p. 175 Mū.: διὰ τί δὲ „ἐν ταῖς συγκαταθέσεσιν ἐπινεύοντες τὴν κεφαλὴν, ἐφ' ὃ φέρομεν αὐτὴν μέρος, ἐν ἐκείνῳ τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς ὑπάρχειν ἐνδεικνύμεθα“ μᾶλλον, καὶ οὐκ αὐτῷ τῷ κινουμένῳ.

896 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 5 (124) p. 295 Mū. ὁμοια 30 δὲ — — τὰ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ τῆς καρδίας ὀνόματος, ἐξῆς τῶν προειρημένων ὑπὸ τοῦ Χρυσίππου γεγραμμένα κατὰ τὸ πρῶτον περὶ ψυχῆς ὡδέ πως ἔχοντα.

„Τούτοις πᾶσι συμφώνως καὶ τοῦνομα τοῦτ' ἔσχηκεν ἡ καρδία κατὰ τινὰ κράτησιν καὶ κυρείαν, ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ εἶ- 35 ναι τὸ κυριεῦον καὶ κρατοῦν τῆς ψυχῆς μέρος, ὡς ἂν κρατία λεγομένη.“

— — — ἐφεξῆς δὲ τοῖς εἰρημένοις ὁ Χρύσιππος τάδε γράφει·

15 locum mutilum ita refoxit Mū. ut post ἐν τῷ adderet: λέγειν· „ἔμοι τοῦτο προσήκει, τοῦτο ἐγὼ σοι λέγω“ εἰς τὸ —. coll. p. 173, 10.

„Ὁρμῶμεν κατὰ τοῦτο τὸ μέρος καὶ συγκατατιθέμεθα τοῦ-
τω καὶ εἰς τοῦτο συντείνει τὰ αἰσθητήρια πάντα.“

— — Ταυτὶ μὲν οὖν τὰ κεφάλαια, τὸ κύμπαν κύρος ἐν αὐτοῖς
ἔχοντα περὶ τῶν προκειμένων ἡμῖν δογμάτων, οὕτως ταχέως ὁ Χρύ-
σιππος παρέδραμεν, ὡς ἐπιμνησθῆναι μόνον· ἐν οἷς δὲ οὐ χρὴ μηκύνει
περιττῶς.

897 Galenus de Hippocr. et Plat. plac. I 5 (78) p. 138 Mü. εἰ τρώ-
σαις αὐτὴν (sc. τὴν καρδίαν) εὐθὺς ἐκχεῖται τὸ αἷμα. ἐχρῆν δὲ γε κατὰ
τὸν Χρύσιππον ἢ τὸ πνεῦμα πρότερον ἐκκενούμενον φαίνεσθαι, κἄπειθ'
10 οὕτως ἔπεσθαι τὸ αἷμα, ἢ μὴδὲ ὅλως ἔπεσθαι, καθάπερ οὐδὲ ἐπὶ τῶν κατὰ
τὸν ἐγκέφαλον ἔπεται κοιλιῶν.

ibidem 6. (79) p. 141. Ἐρασίστρατος μὲν γὰρ ζωτικοῦ πνεύματος,
Χρύσιππος δὲ τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος πλήρη φασὶν εἶναι τὴν κοιλίαν ταύ-
την (sc. τὴν ἀριστερὰν τῆς καρδίας).

15 ibidem 6. (80) p. 143 M. ἔνθα νῦν καὶ μάλιστα μεμψαίμην ἂν τὸν
Χρύσιππον, ὅτι βουλόμενος εἰλικρινές τι καὶ καθαρόν εἶναι πνεῦμα τὸ
κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς, οὐ προσηκόντως ἐν τῇ καρδίᾳ καθίδρυσεν αὐτό.
καίτοι Χρύσιππον μὲν ἂν τις ἀποδέξαιτο μετρίως ἀποφηνάμενον, [ὥς] μὴθ'
ὅτι τῶν νεύρων ἀρχὴ ἡ καρδία τὴν γυνῶσιν αὐτῷ χαρίζεσθαι, μὴτ' ἄλλο μὴδὲν
20 τῶν κατὰ τὸ πρόβλημα τοῦτο ζητουμένων· ὁμολογεῖ γὰρ ἀπείρως ἔχειν
τῶν ἀνατομῶν.

ibidem 7 (81) p. 145 M. Ἐγὼ δέ, ἐπειδήπερ ἄπαξ κατέστην εἰς τὸ
περὶ πάντων διασκέψασθαι, βραχέα τῷ Πραξαγόρᾳ διαλεχθῆναι βούλομαι, καὶ
μάλιστα ὅτι καὶ Χρύσιππος ἐμνημόνευσε τάνδρός, ἀντιθεὶς τοῖς ἀπὸ
25 τῆς κεφαλῆς ἄρχεσθαι τὰ νεῦρα νομίζουσιν.

ibidem 10 (86) p. 163 M. οὔτε γὰρ φιλοφενδῆς ὁ ἀνὴρ (sc. ὁ Ἀριστο-
τέλης), οὔτε παντάπασιν ἄπειρος τῆς ἀνατομῆς, ἵνα καὶ τοῦτόν τις, ὥσπερ
τοὺς περὶ τὸν Χρύσιππον, ἑτέροις ἐψευσμένοις ἡκολουθηκέναι νομίσειεν.

898 Galenus de Hipp. et Plat. plac. II 5 (102) p. 215 M. κατὰ
30 μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ (sc. ῥῆσιν) μετ' οὐ πάνυ πολὺ ταύτης γεγραμμένην
ἠναγκάσθη τὸ ἀληθὲς ὁμολογήσαι. ἀναγκασθῆναι δὲ εἶπον αὐτόν, ὅτι
λόγον ἕτερον ἀνατρέψαι βουλόμενος ὡς οὐκ ἀληθῆ, κἄπειτα τὸ τῆς
ἀντιλογίας εἶδος αἰσθόμενος οὐδὲν ἦττον ἐπιστρέψον καὶ καθ' ἑαυτοῦ,
cυνανατρέψαι καὶ τὸν ἴδιον οὐκ ὤκνησε τῷ τῶν ἑτεροδόξων. — — —
35 παραγράψω δὲ καὶ τὴν ῥῆσιν αὐτὴν, ἐν ἣ δέικνυσιν ὁ Χρύσιππος, ὡς
οὐκ ἔστιν ὁ προγεγραμμένος λόγος ἀποδεικτικός. ἔστι δὲ τοιαύδε·

„Ἐχει δ' ὡς ἔφην πλείονα αὐτοῖς ἐπὶ πᾶσι, μῆποθ' εἰ καὶ
τοῦτο δοθείη, καθάπερ ἐπιπορεύονται, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς εἶναι
τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὰ εἰρημένα μέρη, ἐπιζητήσομεν. σχεδὸν γάρ,
40 οἷα ἂν τινὰ λέγοιεν περὶ τοῦ τὴν φωνὴν ἐκ τοῦ στήθους φέ-
ρεσθαι διὰ τῆς φάρυγγος, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ποιᾶς τινος καταρ-
χῆς γιγνομένης, τοιαῦτ' ἔξεστι λέγειν, ἐν τῇ καρδίᾳ μὲν τοῦ

17 οὐ προσηκ. uncis incl. Mü. 18 ὡς eiecit Mü. 42 post λέγειν Mü.
addit περὶ τῶν νεύρων, nec non paulo post pro κινήσεων scribi iubet: νεύρων,

ἡγεμονικοῦ ὄντος, τῆς δὲ τῶν κινήσεων ἀρχῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς οὕσης.“

ὁ δὲ γὰρ βούλεται λέγειν ὁ Χρύσιππος ἐν τῇδε τῇ ῥήσει, τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ καὶ συγχωρήσειε τις, ἀρχὴν εἶναι νεύρων τὴν κεφαλὴν, οὐ πάντως ἐν αὐτῇ συγχωρήσει τὸ ἡγεμονικὸν ὑπάρχειν. ἅ γὰρ ἐκεῖνοι δύναν- 5 ται λέγειν ὑπὲρ τοῦ τὴν φωνὴν ἐκ τοῦ στήθους διὰ τῆς φάρυγγος ἐκφέρεσθαι, τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνεργείας τοῖς μορίοις ἐπιπεμπούσης τῆς κεφαλῆς, τοιαυτ' ἔξεστι λέγειν ὑπὲρ τῶν νεύρων ἡμῖν, ὡς ἐκ μὲν τῆς κεφαλῆς ἀρχομένων, ἀπὸ δὲ τῆς καρδίας τὴν ἐνέργειαν ἐχόντων.

ibidem (104) p. 224 M. ταῦτα μὲν οὖν ὀρθῶς εἴρηται τῷ Χρυ- 10 σίπῳ, καὶ διὰ τοῦτ' ἂν τις αὐτῷ καὶ μᾶλλον μέμψαιτο, διότι κατιδὼν τὸ ἀληθὲς ὅμως οὐ χρῆται· τὰ δὲ ἀπὸ τῆς θέσεως ἐπικεχειρημένα, καὶ τούτων ὅσα μᾶλλον ποιηταὶ μαρτυροῦσιν ἢ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ ἐτυμολογία τις ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον, οὐκ ὀρθῶς. — αὐτὸς δὲ ὥσπερ οὐ κατ' ἐπιστήμην, ἀλλὰ κατὰ τύχην εἰρηκῶς τὸ ἀληθές, ἀπεχώρησέ τε τῆς 15 ζητήσεως καὶ ποιητὰς ἐπάγεται μάρτυρας.

Galen. de H. et Plat. dogm. II 7 (106) p. 230 M. μέφομαι δὲ αὐτῷ καὶ διότι καθ' ἐν βιβλίον ἐναντία λέγειν ὑπέμεινεν, οὐκ ἀπὸ μακροῦ διαστήματος ἀλλήλων ἔμπροσθεν μὲν ὡς ἀποδεικτικὸν γράψας τὸν τοῦ Ζήνωνος λόγον, ἐπὶ προήκοντι δὲ τῷ συγγράμματι δεικνὺς αὐτοῦ 20 τὴν λύσιν.

899 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 5 (124) p. 297 M. καὶ μετὰ ταῦτα τὴν „ἀκάρδιος“ ἐξηγεῖται προσηγορίαν — — τοσοῦτον δὲ ἐπισημανοῦμαι καὶ νῦν ἀπ' αὐτῆς τῆς λέξεως τοῦ Χρυσίππου μαρτυρούσης οἷς προεῖπον· ἔχει δὲ ὡδε· 25

„Κατὰ τοῦτο καὶ εὐκάρδιοι λέγονταί που εἶναί τινες καθάπερ εὐψυχοι, καὶ καρδίαν ἀλγεῖν οἱ κηδόμενοί τινων, ὡς ἂν κατὰ τὴν καρδίαν τῆς κατὰ τὴν λύπην ἀλγηδόνης γιγνομένης.“

— — οὕτω δὲ κάπειδ' ἐπιφέρων εἶπη· 30

„Τὸ γὰρ ὅλον, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, εὖ μάλ' ἐμφαίνουσιν οἷ τε φόβοι καὶ αἱ λύπαι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος γιγνόμεναι“

μαρτυρεῖ κἀνταῦθα τῷ τοῦ Πλάτωνος λόγῳ. καὶ διὰ τῶν ἐξῆς δὲ κατὰ τὸν παραπλήσιον τρόπον οὐκ αἰσθάνεται κατασκευάζων, ὡς ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ θυμοειδὲς ἵδρυται τῆς ψυχῆς. 35

„Ἡ τε γὰρ ἐν τοῖς φόβοις πάλσις τῆς καρδίας ἐκφανής ἐστι καὶ ἡ εἰς τοῦτο τῆς ὅλης ψυχῆς συνδρομή, οὐκ ἄλλως ἐπιγεννηματικῶς γιγνομένων αὐτῶν, καθάπερ ἄλλοις ἄλλου συμπάσχειν πεφυκότος, καθ' ὃ καὶ συνιζάνουσιν εἰς αὐτούς,

συναγόμενοι πρὸς τοῦτο, ὡς ἂν τὸ ἡγεμονικόν, καὶ κατὰ τὴν <καρδίαν> ὡς ἂν [αὐτῶν] τούτου φυλακτικὴν. καὶ τὰ τῆς λύπης πάθη ἐνταυθοῖ που εὐφυῶς γίγνεται, οὐδενὸς ἄλλου συμ-
 5 πάσχοντος οὐδὲ συναλγοῦντος τόπου. ἀλγηδόνων γάρ τινων
 κατὰ ταῦτα γιγνομένωνν σφοδρῶν, ἕτερος μὲν οὐδεὶς ἐμφαίνει
 τόπος τὰ πάθη ταῦτα, ὁ δὲ περὶ τὴν καρδίαν μάλιστα.“

— — ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ παρ' αὐτῶν ὁμολογούμενον λαμβάνεται
 τῶν Στωϊκῶν. οὐ μόνον γὰρ Χρύσιππος, ἀλλὰ καὶ Κλεάνθης καὶ Ζήνων
 ἐτοίμως αὐτὰ τιθέασιν.

10 900 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 7 (126) p. 302 M. Χρύ-
 σιππος ἐν τῇ μετὰ τὰς προγεγραμμένας ῥήσεις λέξει προχείρως πάλιν
 ἐξ ἐνὸς ἄρχεσθαι μορίου τὰς δυνάμεις ἀμφοτέρας λαμβάνει, μὴδὲ μίαν
 ἀπόδειξιν ἢ παραμυθίαν ἢ πιθανότητα τῷ λόγῳ προστιθεῖς, ὡς ἐξ αὐ-
 τῆς φανερόν ἔσται τῆς λέξεως αὐτοῦ, τόνδε τὸν τρόπον ἐχούσης·

15 „Ἀτόπως οὖν αὐτὸ κατὰ ταῦτ... θησόμενον, ἐάν τε μὴ
 φῶσι τὴν λύπην καὶ τὴν ἀγωνίαν ἀλγηδόνας εἶναι, ἐάν τε ἀλ-
 γηδόνας ἐν ἄλλῳ γίνεσθαι τόπῳ ἢ τῷ ἡγεμονικῷ· τὰ δὲ αὐτὰ
 καὶ ἐπὶ τῆς χαρᾶς καὶ ἐπὶ τοῦ θάρρους ἐροῦμεν, ἅπερ ἐμφαί-
 νει περὶ τὴν καρδίαν γινόμενα. ὃν τρόπον γάρ, ὅταν τὸν
 20 πόδα πονῶμεν ἢ τὴν κεφαλὴν, περὶ τούτους τοὺς τόπους ὁ
 πόνος γίνεται, οὕτως συναισθανόμεθα καὶ τῆς κατὰ τὴν λύπην
 ἀλγηδόνος περὶ τὸν θώρακα γινομένης, οὔτε τῆς λύπης οὐκ
 οὔσης ἀλγηδόνος, οὔτε ἐν ἐτέρῳ τινὶ τόπῳ ἢ τῷ ἡγεμονικῷ
 αὐτῆς γινομένης.“

25 p 305 M.: ὁ δὲ Χρύσιππος οὐδὲ τὰς δυνάμεις αὐτὰς διαλλάττειν
 ἀλλήλων ὁμολογεῖ, οὐδ' ἐτέρᾳ μὲν τινὶ δυνάμει θυμοῦσθαι τὸ ζῶον,
 ἐτέρᾳ δ' ἐπιθυμεῖν, ἐτέρᾳ δὲ λογίζεσθαι.

901 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 7 (127) p. 307 M. ἐπεὶ
 δ' ἐν τῷ νῦν ἐνεστῶτι λόγῳ μνημονεῦσαι πάντων διέγνωμεν ὧν εἶπεν
 30 ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ προτέρῳ περὶ ψυχῆς <ὑπὲρ> ἡγεμονικοῦ δια-
 λεγόμενος, ἐξῆς ἂν εἴη καιρὸς ἤδη συνάπτειν τοῖς εἰρημένοις τὰ λοιπά.
 συνεχῆς οὖν τῇ προγεγραμμένῃ ῥήσει τοῦ Χρυσίππου τοιάδε τίς ἐστι.

„Καθ' ἣν ἔτι φορὰν καὶ τὰ τοιαῦτα λέγεται πάντα· ‘ἡ ψά-
 μην σου τῆς καρδίας’, ὥσπερ τῆς ψυχῆς καὶ ‘ἄπτομαι τῆς
 35 καρδίας’ λέγομεν, οὐχ ὡς ἀντιπαρέλθοιεν <ἂν> τινες ἡμᾶς
 ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν σπλάγχνων λέγοντες καὶ τοῦ ἥπα-
 τος, ἀλλὰ τοῖς προειρημένοις παραπλησίως· ἐκεῖνα γάρ μοι

2 καρδίαν addidi ex conl. || αὐτῶν eiecit Mü. 3 fortasse ἐμφανῶς.

9 Cf. I n. 210 (Zeno) 572 (Cleanthes). 15 lacuna in Hamilt., ἐξαχθησόμενον

M et vulg.; fortasse: ἄτοπον οὖν τὸ κ. τ. λεχθησόμενον. 17 γίνονται codd.

30 ὅπερ add. Mü. 35 ἂν add. Mü.

δοκεῖ λέγεσθαι, ὡς ἂν τις ἔφη, 'τῶν ἐντός σου ἄπτομαι' διῴκνουμένης τῆς κακοποιΐας ἐπὶ τοσοῦτον. τῇ δὲ καρδίᾳ καθάπερ ἂν τῇ ψυχῇ χρώμεθα. καὶ τούτων ἔσται ἔμφασις ἐφιστάσι μᾶλλον.“

902 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 4 (118) p. 276 Mü. Καὶ 5 γὰρ οὖν ὅταν εἴπῃ (sc. Chrysippus) διὰ τοῦτο λέγεσθαι τινὰς ἀκαρδίους, ὅτι πεπιστεύκασιν ἅπαντες ἄνθρωποι τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ περιέχεσθαι, θαυμάζειν ἄξιον τάνδρὸς etc. — — ἀλλὰ νῆ Δία θαυμασίως ὅπως ἐξηγεῖται τοῦνομα τὸ ἀκάρδιον ἢ τινι διανοίᾳ λέγουσιν οἱ πολλοί, συνάπτων εὐθὺς αὐτῷ καὶ τὸν ἄσπλαγχνον· ἔχει δὲ ἡ ῥῆσις ὡδε. 10

„Παραβάλλουσι δὲ τοῖς εἰρημένοισι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λεγομένων, οἷον τοὺς ἀσπλάγχνους, καθ' ὃ φαμεν μὴ ἔχειν τινὰς ἐγκέφαλον καὶ ἔχειν, οὕτως ἡμᾶς ὑπονοοῦντες λέγειν καὶ μὴ ἔχειν καρδίαν τινὰς καὶ ἔχειν κατὰ τὰ προειρημένα, τῶν μὲν ἀσπλάγχνων τάχα λαμβανομένων κατὰ τὸ μηδὲν ἔχειν 15 ἔνδον συναλγοῦν κατὰ τὰ ἐναντία, καὶ ἀπὸ τῆς καρδίας οὕτως αὐτῶν κοινότερον λεγομένων, τοῦ δ' ἐγκεφάλου λαμβανομένου ἥτοι κατὰ τὰ αὐτὰ ὁμοίου τινὸς ὄντος, ἢ διὰ τὸ καὶ τοῦτον ἔχειν τινὰ κυρίαν τοῖς σπλάγχνοις ὁμοίαν.“

Ἡ μὲν ῥῆσις αὕτη· χρὴ δ' αὐτὴν ἀναγνῶναί τινα καὶ τρίς καὶ 20 τετράκις ἐπὶ σχολῇ πολλῇ ἀκριβῶς προσέχοντα τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις. οὕτω γὰρ μόνως, οἶμαι, πεισθήσεται τὸ κατὰ τὴν παροιμίαν λεγόμενον ὑπάρχειν αὐτῇ τὸ „λαβὲ μηδὲν καὶ κράτει καλῶς.“ Affirmat porro G. summam cum nimia brevitate obscuritatem his verbis inesse. καίτοι τὴν γε συντομίαν οὐδὲ καθ' ἓνα τῶν ἑαυτοῦ λόγων ἐζήλωκεν, 25 ἀλλ' οὕτω μακρὸς ἐστίν, ὡς πολλάκις ἐν ὄλῳ βιβλίῳ πολυειδῶς ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἄνω τε καὶ κάτω τοὺς λόγους ἐλίττειν. τὸ μὲν δὴ τῆς ἀσαφείας αὐτῷ cύνηθες, ἀσθενείᾳ τῆς ἐρμηνευτικῆς δυνάμεως ἐπόμενον — — τὸ δὲ τῆς βραχυλογίας ἁθῆές τε καὶ σπανίως ὑπ' αὐτοῦ γιγνόμενον, ἐν οἷς ἂν μάλιστα λόγοις ἀφυκτον αἰσθάνηται τὸ σφάλμα τῶν 30 ἑαυτοῦ δογμάτων — — — ἵνα δηλαδὴ δοκῇ μὲν ἀπολελογησθαι πρὸς τοῦγκλημα καὶ μὴ παρεληλυθῆναι τελῶς αὐτό, μηδὲν δὲ ἡμεῖς ἔχωμεν ἀντιλέγειν τοῖς εἰρημένοισι, ὧν οὐδ' ὅλως μανθάνομεν. αὐτίκα γέ τοι κατὰ τὴν προγεγραμμένην ῥῆσιν, ἐν ἣ τὸ ἄσπλαγχνον καὶ τὸ μὴ ἔχειν ἐγκέφαλον ὅπως οἱ πολλοὶ λέγουσιν ἐξηγεῖται, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τοιόνδε 35 τι δηλοῦν· „ἀσπλάγχνους μὲν καλοῦσιν ἐνίους ἐν ἴσῳ τῷ ἀκαρδίους, ἐπειδὴ σπλάγχνον ἢ καρδία, τὸ δ' ἐγκέφαλον μὴ ἔχειν ἐν ἴσῳ τῷ ἄσπλαγχνον εἶναι λέγουσιν, ἐπειδὴ καὶ οὗτος σπλάγχνον τ' ἐστὶ καὶ κύριον.“

οὐ μὴν προσίενται γὰρ πάντες οἱ Στωϊκοὶ τὴν τοιαύτην ἐξήγησιν,

ἀλλ' ἕτερον μὲν τι λέγεσθαι φαίνεται, οὐ δηλοῦσι δὲ αὐτό, τῶν ἐσωτερικῶν
 ὑπάρχον δηλονότι, καὶ ἐπιτιμῶσιν ἡμῖν εὐθέως ὡς προπετῶς ἀντιλέγουσι,
 πρὶν γινῶναι τὸ λεγόμενον. οἱ δὲ καὶ λοιδοροῦντες σφοδρότερον ἀναι-
 5 κάκτους τε καὶ φιλονείκους ἀποκαλοῦσιν, οὗ φασι τε διδάξειν τὸ λεγόμε-
 νον ἀπαιδεύτους ἀνθρώπους· καίτοι τά γ' ἄλλα καὶ μὴ βουλομένων ἡμῶν
 διεξέρχονται μακρῶς. ἀλλ' ὅταν, ὡς εἶπον, ἐπὶ τι τοιοῦτον ἀφίκωνται,
 μηδεμίαν ἔχον εὐπορίαν φλυαρίας, οἱ μὲν γράφοντες τὰ βιβλία ταχέως
 θ' ἅμα καὶ ἀσαφῶς παρατρέχουσιν, οἱ δ' ἐξηγούμενοι τὰ τούτων συγγράμ-
 10 ματα φθόνου μᾶλλον ὑπόνοιαν εἰς τοὺς ἀκούοντας ἐκπέμπειν ἔτοιμοι
 γίνονται, προσποιούμενοι μὴ βούλεσθαι διδάσκειν ἡμᾶς, ἥπερ ὁμολο-
 γοῦσι νενικῆσθαι. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀσπλάγχνους τε καὶ ἀνεγκεφάλους
 ἤδη παρέλθωμεν, ἵνα μὴ λυπώμεν ἐπὶ πλέον τοὺς περὶ τὸν Χρύσιππον
 ἐναργῶς καταμαρτυρουμένους ὑφ' ὧν ἐπικαλοῦνται μαρτύρων.

903 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 7 (128) p. 309 Mü. μετὰ
 15 δὲ ταῦτα τοιάνδε τινὰ γράφει ῥῆσιν· „Κατὰ τοιαύτην δέ μοι δο-
 κοῦσι μάλιστα φορὰν καὶ οἱ τιμωρητικώτερον πρὸς τινας φε-
 ρόμενοι ὁρμᾶν ἐπὶ τὸ ταύτην ἐκσπᾶσαι, καθ' ἣν φορὰν ἐπιτεί-
 νοντες καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν σπλάγχχνων ὁμοειδῶς φέρονται.“

ibidem p. 311 M. ὥσπερ γε καὶ τοῖς ἐξῆς τῶν προγεγραμμένων,
 20 ἐν οἷς φησι·

„Καὶ τὰ τῶν ὀργιζομένων δὲ πάθη περὶ τὸν θώρακα φαί-
 νεται γινόμενα καὶ τὰ τῶν ἐρώντων, ὥστε καὶ τὴν ἐπιθυμίαν
 μάλιστα γίνεσθαι περὶ τούτους τοὺς τόπους.“

ibidem p. 312 M. ἐφεξῆς δὲ τούτων τάδε γράφει·

25 „Εὖ μάλα δὲ παριστᾶσι τὸ λεγόμενον, ὡς ἔφην, καὶ αἱ ἐν
 αὐτοῖς γινόμεναι μελέται καὶ ῥήσεων καὶ τῶν παραπλησίων.
 ἐν ᾧ γὰρ ταῦτα πάντα συντελεῖται, πάντως εὐλογον ἐν ἐκείνῳ
 καὶ τὴν τοῦ λόγου διέξοδον γίνεσθαι, καὶ λέγειν ἡμᾶς καὶ
 διανοεῖσθαι κατ' ἐκεῖνο.“

30 ibidem (129) p. 313 M. ἐμοὶ μὲν δὴ δοκεῖ τῷ περὶ τῆς φωνῆς
 λόγῳ καὶ νῦν προσχρῆσθαι. τεκμαίρομαι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐπιφερομένων·

„Ἀπὸ γὰρ τῆς διανοίας, φησί, δεῖ λέγειν καὶ ἐν ἑαυτῷ
 λέγειν [ἢ φωνὴν διεξιέναι] καὶ διανοεῖσθαι καὶ ἐν ἑαυτοῖς
 φωνὴν διεξιέναι καὶ ἐκτὸς ἐκπέμπειν.“

35 ὁμολογούμενον γὰρ τι λαμβάνων, ὡς τοῦ αὐτοῦ μορίου τὸ λέγειν
 εἶη καὶ τὸ ἐν ἑαυτῷ λέγειν, εἴτα προσλαμβάνων αὐτὸ τῆς καρδίας ἔργον
 εἶναι τὸ λέγειν, ἐξ ἀμφοῖν ἔχει περαινόμενον, ἐν τῇ καρδίᾳ γίνεσθαι
 τὸ ἐν ἑαυτῷ λέγειν. — — — ἐπισκεψώμεθα οὖν ἤδη τὸν ἐξῆς.

15 ita Hamilt. apud Pet. p. 24, vulgo *τοιάνδε*. 33 ἢ *φωνὴν διεξιέναι*
 seclusi; additamentum fortasse inde ortum est, quod scriba ab *ἐν ἑαυτῷ* ad *ἐν*
ἑαυτοῖς aberraverat. || καὶ *διανοεῖσθαι* corr. Hamilt., καὶ *καρδίαν νοεῖσθαι* vulg.

p. 314 M. „Οἰκείως δὲ τούτῳ καὶ οἱ στεναγμοὶ ἐντεῦθεν προῖενται.“

904 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 7 (129) p. 315 M. τὰ δὲ μεταξὺ τῶν ἐπῶν ἐστὶ μὲν ὀλίγιστα, περιέχεται δέ τις κατὰ ταῦτ' ἐναντιολογία Χρυσίππου πρὸς ἑαυτὸν — — — ἐν δὲ τῷ παρόντι τῶν ῥήσεων αὐτῶν ἐπιμνησθήσομαι μόνον ἔχουσιν ὧδε·

„Ὁ δὲ ποιητὴς πλεονάζων ἐν τούτοις διὰ πολλῶν παρίστησιν, ὅτι καὶ τὸ λογιστικὸν καὶ τὸ θυμοειδὲς περὶ τοῦτόν ἐστι τὸν τόπον, συνάγων ὡς ταῦτόν αὐτά, καθάπερ καὶ δεῖ ποιῆσαι.“

10

— — καὶ διὰ τῶν ἐξῆς δὲ προειπών, ἐν οἷς ὁ ποιητὴς ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ λογιζόμενον ὑπάρχειν ἀποφαίνεται, μετὰ ταῦτ' ἐπιφέρει·

„Ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐνταῦθα, διὰ τούτων ἐμφαίνει· (Ξ 315) Οὐ γὰρ πώποτε μ' ὧδε θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικὸς θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασεν.“

15

εἴτ' ἐφεξῆς·

„Ὅτι δὲ τὸ θυμοειδὲς ἐνταῦθ' αὖ πού ἐστι, τὰ τοιαῦτα ἐμφαίνει πλείονα ὄντα· (Δ 24)

Ἦρῃ δ' οὐκ ἔχαδε στήθος χόλον, ἀλλὰ προσήυδα.

καὶ· (Σ 168)

20

Χόλος, ὅστ' ἐφέηκε πολύφρονά περ χαλεπήναι.“

905 Galenus de Hipp. et Plat. plac. IV 1 (134) p. 331 M. εἰ μὲν οὖν αἰεὶ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ὁ Χρυσίππος ἔγραφε, καὶ μὴ διεφέρετο πρὸς αὐτὸν ἐν τοῖς πλείστοις δόγμασιν ἐπαμφοτερίζων, οὐδ' ἂν ἐμοὶ μακρὸς ὁ τῆς ἀντιλογίας ἐγίνετο λόγος. ἐπεὶ δ' ἄλλοτε ἄλλα περὶ τῶν αὐτῶν εὐρίσκεται γράφων, οὐκ ἔτι ῥάδιον οὔτε τὴν γνώμην ἐρμηνεύσαι τάνδρος, οὐθ' ὅπῃ σφάλλεται δεικνύναι· περὶ γοῦν τῶν διοικουσῶν ἡμᾶς δυνάμεων ἐν τῷ προτέρῳ περὶ τῆς ψυχῆς εἰπών, ὡς ὁ Πλάτων ὑπελάμβανε, τὸ μὲν λογιστικὸν ἐν τῇ κεφαλῇ τετάχθαι, τὸ δὲ θυμοειδὲς ἐν τῇ καρδίᾳ, τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν περὶ τὸν ὀμφαλόν, ἐν τοῖς ἐξῆς αὐτὸς εἰς τὴν καρδίαν πειράται τὰ τρία συνάγειν. ἔχουσι δὲ αἱ ῥήσεις ὧδε·

„Ὁ δὲ ποιητὴς πλεονάζων ἐν τούτοις διὰ πολλῶν παρίστησιν, ὅτι καὶ τὸ λογιστικὸν καὶ τὸ θυμοειδὲς περὶ τοῦτόν ἐστι τὸν τόπον, συνάπτων εἰς ταῦτόν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, καθάπερ καὶ ἔδει ποιῆσαι.“

εἶτα ἐπιφέρων φησί·

„Ὅτι μὲν γὰρ τὸ λογιστικόν ἐστὶν ἐνταῦθα, διὰ τούτων ἐμφαίνεται·

9 συνάπτων εἰς xep. loc. p. 332 M. || pro αὐτὰ praebeet: καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν l. l. || ἔδει l. l.

Ἄλλο δ' ἐνὶ στήθεσσι νόος καὶ μῆτις ἀμύμων.

(Od. η 258) Ἄλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσιν ἔπειθεν.“

εἴτ' ἐφεξῆς ἔπη παραθέμενος πλείω, μετὰ ταῦτά φησιν·

„Ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐνταῦθα, ἐκ τούτων ἐμφαίνεται·

5 (Il. Ξ 315) Οὐ γὰρ πώποτ' ἐμ' ὦδε θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικὸς

Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσε.“

καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν·

„Ὅτι δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐνταῦθα αὐτῷ ἐστι, τὰ τοιαῦτα ἐμφαίνει πλείονα ὄντα·

10 (Il. Δ 24) Ἥρη δ' οὐκ ἔχαδε στήθος χόλον, ἀλλὰ προσηύδα.

καὶ ἔτι·

(Il. Σ 108) Καὶ χόλον, ὅστ' ἐφέηκε πολύφρονά περ χαλεπῆναι·

Ὅστε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο

Ἀνδρῶν ἐν στήθεσσι ἀέζεται, ἥντε καπνός.“

15 **906** Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 2 (114) p. 260 M. κάλλιον οὖν ἦν — τὸν Χρύσιππον — πειραθῆναι τὸ τοῦ Ζήνωνος ἀποδείξαι (sc. ἐνθ' ἂν ἦ τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς, ἐνταῦθα καὶ τὸ λογιστικὸν ὑπάρχειν) καὶ μὴ πλῆθος ἐπῶν παραγράφειν ἐξ ἀπάντων τῶν ποιητῶν ἐκλέγοντα, δεικνύντων ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ φόβον καὶ δειλίαν καὶ θράσος
20 καὶ θάρσος καὶ καρτερίαν, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, τὰ μὲν ἐνεργείας τινὰς εἶναι τὰ δὲ παθήματα τῆς καρδίας. τί γὰρ αὐτῷ βούλεται ταυτὶ τὰ ἔπη τὰ ἐξ Ὀμήρου συνεileγμένα;

(Od. υ 13) Κραδίῃ δέ οἱ ἔνδον ὑλάκτει

καὶ· (ibid. 17. 18)

25 Στήθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·

Τέτλαθι δῆ, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης
καὶ· (Il. K 9. 10 cf. I 433)

Ὡς πυκὶν' ἐν στήθεσσι ἀναστενάχιζ' Ἀγαμέμνων

Νειόθεν ἐκ κραδίης, περὶ γὰρ δίε νηυσὶν Ἀχαιῶν.

30 καὶ· (Il. I 646)

Ἀλλὰ μοι οἰδάνεται κραδίη χόλῳ.

καὶ· (Il. Δ 24)

Ἥρη δ' οὐκ ἔχαδε στήθος χόλον, ἀλλὰ προσηύδα.

καὶ· (Il. A 82)

35 Ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσῃ,
Ἐν στήθεσσι ἐοῖσιν.

Ἐν ἅπασιν γὰρ τούτοις οὐ τὸ λογιστικὸν ἀλλὰ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ καρδίᾳ περιέχεσθαι δηλοῦται, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοῖςδε (Il. Σ 107)

Καὶ χόλος, ὅστ' ἐφέηκε πολύφρονά περ χαλεπῆναι.

Ὅστε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο
 Ἀνδρῶν ἐν στήθεσιν ἀέζεται ἥϊτε καπνός.
 καὶ· (Π. Λ 12)

Καρδίῃ ἄληκτον πολεμίζειν ἡδὲ μάχεσθαι
 καὶ πρὸς τούτοις ἔτι· (Π. Ρ 570)

5

Καὶ οἱ μύτης θάρσος ἐνὶ στήθεσιν ἔθηκε
 καὶ· (Od. υ 286)

Δύη ἄχος κραδίην Λαερτιάδew Ὀδυσῆος.
 καὶ· (Π. Ε 125?)

Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι μένος πατρώϊον ἦκε
 καὶ· (Π. Ι 629. 30 cf. 675)

10

— — Αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς

Δεινὸν ἐνὶ στήθεσιν ἔχει μεγάλητορα θυμόν.
 καὶ· (Π. Ι 636. 37)

— — Σοὶ δ' ἄληκτόν τε κακόν τε 15

Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι θεοὶ θέσαν εἵνεκα κούρης.
 καὶ· (Π. Ν 494)

ὦς Αἰνεΐα θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γεγῆθαι
 καὶ· (frustra quaesivì)

Πρῆσεν ἐνὶ στήθεσιν ἐριςθενέος Διὸς ἀλκὴν
 Γνώμεναι. 20

καὶ πρὸς τούτοις ἔτι· (Π. Ν 73. 74)

Καὶ δέ μοι αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοις
 Μᾶλλον ἐφορμᾶται πολεμίζειν ἡδὲ μάχεσθαι.
 καὶ· (Π. Ο 321. 22?)

25

Σεῖς', ἐπὶ δ' αὐτὸς ἄϋσε μάλα μέγα, τοῖσι δὲ θυμὸν
 Ἐν στήθεσιν ἔθελξε, φόβου δ' ἐμνήσθ' ἕκαστος.
 καὶ· (Π. Κ 220)

Νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγῆνωρ.
 καὶ· (Π. Κ 244)

30

Οὐ περὶ μὲν πρόφρων κραδίη καὶ θυμὸς ἀγῆνωρ.
 καὶ· (Π. Δ 313. 14)

ὦ γέρον, εἴθ' ὥς θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοις,
 ὦς τοι γούναθ' ἔποιτο.

καὶ· (Od. ο 20)

35

Οἶσθα γὰρ οἷος θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι γυναικός.
 καὶ· (Od. π 274. 75)

Σὸν δὲ φίλον κῆρ

Τετλάτῳ ἐν στήθεσσι κακῶς πάσχοντος ἐμεῖο
 καὶ· (Π. Β 142)

ὦς φάτο, τοῖσι δὲ θυμὸν ἐνὶ στήθεσιν ὄρινε.

καὶ· (Od. ρ 489)

Τηλέμαχος δ' ἐν μὲν κραδίῃ μέγα πένθος ἄεξεν.

καὶ· (Od. υ 22)

Ὡς φάτ' ἐνὶ στήθεσσι καθαπτόμενος φίλον ἦτορ.

5 [καὶ]

Τῷ δὲ μάλ' ἐν [ἐ]πίσῃ κραδίῃ σημαίνετε τληυῖα.

πάντα μὲν γὰρ ταῦτα τὰ ἔπη καὶ πρὸς τούτοις ἔτι μυρία ἕτερα
τὸ πλῆθος ὧν Χρύσιππος παρατίθεται τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ καρδίᾳ φησὶν
ὑπάρχειν. ἐγὼ δὲ εἰ πάντα παραγράφοιμι, πληρώσω τὸ βιβλίον, ὥσπερ
10 καὶ ὁ Χρύσιππος ἐπλήρωσεν. ἀλλ' ἐξ Ὅμηρου μὲν ἱκανὰ καὶ ταῦτα·
τῶν δ' ἐξ Ἡσιόδου παραγραφέντων ὑπὸ Χρυσίππου, παμπόλλων καὶ
αὐτῶν ὄντων, ἀρκέσει μοι δυοῖν ἢ τριῶν ἐπιμνησθῆναι παραδειγμάτων
ἕνεκα. (Rzach fr. 234)

Τοῦ[δε] γὰρ ἀέξετο θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοις.

15 καὶ· (ib. fr. 235)

Οἶον ἐνὶ στήθεσσι χόλον θυμάλγε' ἔχουσα.

καὶ· (Hes. Theog. 641)

Πάντων ἐν στήθεσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγῆνωρ.

Vituperat dein Galenus Chrysippum quod non locos poëtarum
20 suis sententiis accommodatos attulerit, ceteros omiserit ὁ δ' ὁμοίως
ἐξῆς ἀπάντων μέμνηται. τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα τῶν ἐπῶν ἅπαντ' ἐχρῆν
ὑπ' αὐτοῦ παραλελείφθαι, δι' ὧν δὲ νοῦν καὶ φρένας καὶ διάνοιαν καὶ
λογισμὸν εἶπέ τις ποιητῆς ἐν καρδίᾳ περιέχεσθαι, συνάγειν ἔδει, καθάπερ
ἔχει καὶ τὰ τοιαῦτα·

25 Καὶ τότε δὴ στήθεων Ἀθάμα φρένας ἐξέλετο Ζεὺς.

καὶ· (Il. Υ 20)

Ἔγνωνς, Ἐννοσίγαιε, ἐμὴν ἐν στήθεσι βουλήν.

καὶ· (Od. ν 330)

Αἰεὶ τοι τοιοῦτον ἐνὶ στήθεσσι νόημα

30 καὶ· (Od. ρ 403)

— — Οὗ μοι τοιοῦτον ἐνὶ στήθεσσι νόημα

Magnam eiusmodi versuum multitudinem apud poëtas occurrere
G. dicit. ibidem III cp. 3 (116) p. 267 M. τὸ δὲ πλείω μὲν ἐκεῖνα,
ταυτὶ δ' ἐλάττω γράψαι τῷ μὲν τὸ ἀληθὲς τῆς ἱστορίας ἐπιδεικνύντι
35 καλῶς ἂν γίγνοιτο· πλείω γὰρ ὄντως ἐστὶν ἐκεῖνα· τῷ δ', ὅπερ ὁ Χρύ-
σιππος σπουδάζει, κατασκευάζειν ἐπιχειροῦντι πρὸς ἐναντιώματος ἂν εἴη,
καὶ μάλισθ' ὅσα φανερώς ἐπιτιμῶντα ποιεῖ τὸν λογισμὸν τῷ θυμῷ,
καθάπερ καὶ τάδε· (Od. υ 17. 18)

Στήθος δὲ πλήξας κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ·

40 Τέτλαθι δὴ κραδίῃ, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

Probat dein Galenus, longiore disputatione pluribusque Homeri versibus allatis, apud Homerum hoc loco τὸ λογιστικὸν partem animi esse τοῦ θυμοειδοῦς διάφορον. p. 272 M. Ἐμοὶ μὲν δὴ τούτων τῶν ἐπῶν εὐκαιρότατα μὲν ὁ Πλάτων δοκεῖ μνημονεύειν ἐν τετάρτῳ πολιτείας (p. 441b), ἀκαιρότατα δ' ὁ Χρύσιππος, ἔτι δὲ μᾶλλον ὦν Εὐριπίδης 5 ἐποίησε λέγουσαν τὴν Μῆδειαν, ἥνικα καὶ κατὰ τὴν ἐκείνης ψυχὴν ὁ λογισμὸς ἐστασίαζε πρὸς τὸν θυμόν. Quod supra de loco homerico probavit, iam de euripideo Galenus demonstrat δύο ὄντα αὐτὰ μόρια τῆς ψυχῆς (sc. τὸ λογιστικὸν καὶ τὸ θυμοειδές). p. 274 M. ὁ δὲ Χρύσιππος οὔτε μόρια ψυχῆς ταύτ' εἶναι νομίζων, οὔτε δυνάμεις ἀλόγους ἐτέρας 10 τῆς λογικῆς, ὅμως οὐκ ὀκνεῖ τῶν Ὀδυσσεώς τε καὶ Μηδείας ἐπῶν μνημονεύειν, ἐναργῶς καταβαλλόντων τὴν δόξαν αὐτοῦ. — — ἐμπέπλησται γὰρ ὁ περὶ ἡγεμονικοῦ λόγος ὑπὸ Χρυσίππου γεγραμμένος ἐπῶν ποιητικῶν ἥτοι τὰ πάθη περὶ τὸν θώρακά τε καὶ τὴν καρδίαν συνίστασθαι μαρτυρούντων, ἥ δύο εἶναι τῆς ψυχῆς δυνάμεις ὅλῳ τῷ γένει διαφε- 15 ρούσας ἀλλήλων, τὴν μὲν ἄλογον, τὴν δὲ λογικὴν. Ὡςπερ γὰρ ἐξ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου βραχέα παρεθέμην ὀλίγῳ πρόσθεν ὦν ὁ Χρύσιππος ἔγραψεν, οὕτως ἐξ Ὀρφείως καὶ Ἐμπεδοκλέους καὶ Τυρταίου καὶ Στησιχόρου καὶ Εὐριπίδου καὶ ἐτέρων ποιητῶν ἐπῶν μνημονεύει παμπόλλων ὁμοίαν ἔχόντων ἀτοπίαν, οἷον καὶ ὅταν εἴπη 20 Τυρταῖον λέγοντα·

(fr. 13 Bgk.) Αἰθωνος δὲ λέοντος ἔχων ἐν στήθεσι θυμόν.

ὅτι μὲν γὰρ ἔχει ὁ λέων θυμόν, ἀκριβῶς ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ πρὶν ἀκοῦσαι Τυρταίου γινώσκουμεν, οὐ μὴν Χρυσίππῳ γ' ἔπρεπε παραθέσθαι τὸ ἔπος ἀφαιρουμένῳ τοὺς λέοντας τὸν θυμόν. οὐδὲν 25 γάρ, ὡς οἶεται, τῶν ἀλόγων ζώων οὔτε τὸ θυμοειδὲς οὔτε τὸ ἐπιθυμητικὸν οὔτε τὸ λογιστικὸν ἔχει, ἀλλὰ — — παρὰ πᾶσαν τὴν ἐνάργειαν ἀφαιροῦνται τῶν εἰρημένων ἀπάντων αὐτὰ σκεδὸν ἅπαντες οἱ Στωϊκοί.

907 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 4 (120) p. 281 M. ἐμπλήσας 30 ὁ Χρύσιππος ὅλον τὸ βιβλίον ἐπῶν Ὀμηρικῶν καὶ Ἡσιοδείων καὶ Στησιχορείων, Ἐμπεδοκλείων τε καὶ Ὀρφικῶν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἐκ τῆς τραγυδίας καὶ παρὰ Τυρταίου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν οὐκ ὀλίγα παραθέμενος, εἶτα [μὴ] συνεῖς τῆς θαυμαστῆς δὴ ταύτης ἀπεραντολογίας (τοῦτο γὰρ αὐτῇ μᾶλλον ἡγοῦμαι προσήκειν τοῦνομα) ταῦτα κατὰ λέξιν 35 ἐπιφέρει·

„ταυτὶ μὲν φήουσιν ἀδολεσχίαν εἶναι γραῶδη, τυχὸν δὲ καὶ γραμμάτων διδασκάλου βουλομένου στίχους ὅτι πλείστους ὑπὸ τὸ αὐτὸ διανόημα τάξαι.“

ibidem (121) p. 285 M. ἔγωγ' οὖν ἡναγκάσθην ὑπὸ <τῆς> τοῦ Χρυσίππου προαχθεῖς ἀδολεσχίας ἐξηγεῖσθαι τὰς τε τῶν ἰδιωτῶν καὶ τὰς Εὐριπίδου φωνάς, ὃ μήποτ' ἂν ἐκὼν ἐτόλμησα πράξαι περὶ τηλικούτου δόγματος ἀποδείξεις γράφων. Neque enim interesse, quid
5 poetae dixerint, sed quid verum sit atque probari possit.

908 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 8 (130) p. 317 M. ἐξῆς τε προσθήσω τὸν περὶ τῆς Ἀθηνᾶς λόγον. αἰσθόμενος γὰρ ὁ Χρυσίππος ἐναντιούμενον τοῖς ἑαυτοῦ δόγμασι τὸν περὶ τῆς θεοῦ μῦθον, ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς ὑπειλημμένης γεγενῆσθαι, τοιαύδε λέγει (παρα-
10 γράψω γὰρ ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ῥῆσιν, εἰ καὶ μακροτέρα πῶς ἐστιν).

„Ἀκούω δέ τινας λέγειν παραμυθουμένους πρὸς τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ εἶναι τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς μέρος· τὸ γὰρ τὴν Ἀθηνᾶν, μῆτιν οὖσαν καὶ οἶον φρόνησιν, ἐκ τῆς κεφαλῆς γενέσθαι τοῦ Διὸς σύμβολόν φασιν εἶναι τοῦ ταύτῃ τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἄλλως ἂν ἐν τῇ κεφαλῇ γενέσθαι μῆτιν καὶ
15 φρόνησιν, εἰ μὴ τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ταύτῃ ἐστὶ· πιθανοῦ μὲν τινος ἐχόμενοι, διαμαρτάνοντες δ', ὥς ἐμοὶ φαίνεται, καὶ ἀγνοοῦντες τὰ περὶ τούτων ἱστορούμενα, περὶ ὧν οὐ χειρόν ἐστιν ἐπὶ πλέον εἰπεῖν τοῖς ἐνεστῶσι ζητήμασι. φασὶ δ' οἱ
20 μὲν οὕτως ἀπλῶς, ἐκ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς αὐτὴν γενέσθαι, οὐδὲ προσιστοροῦντες τὸ πῶς ἢ κατὰ τίνα λόγον. ὁ δὲ Ἑσιόδος ἐπὶ πλέον λέγει ἐν ταῖς [θεογονίαις] τινῶν μὲν ἐν τῇ θεογονίᾳ γραφόντων τὴν γένεσιν αὐτῆς, πρῶτον μὲν Μῆτιδι συγγενομένου τοῦ Διός, δεύτερον δὲ Θέμιδι, τινῶν δὲ ἐν ἑτέροις
25 ἄλλως γραφόντων τὴν γένεσιν αὐτῆς, ὥς ἄρα γενομένης ἔριδος τῷ Διῷ καὶ τῇ Ἥρᾳ γεννήσειεν ἢ μὲν Ἥρα δι' ἑαυτῆς τὸν Ἥφαιστον, ὁ δὲ Ζεὺς τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς Μῆτιδος καταποθείσης ὑπ' αὐτοῦ. ἢ μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν κατάποσις τῆς Μῆτιδος καὶ ἔνδον τοῦ Διὸς τῆς Ἀθηνᾶς γένεσις κατ' ἀμφοτέρους
30 τοὺς λόγους ἐστίν. διαφέρουσι δ' ἐν τῷ πῶς ταῦτα συνετελέσθη πρὸς τὸν ἐνεστῶτα λόγον οὐθενδὸς ὄντος τοιούτου. τὸ γὰρ κοινὸν ἐν αὐτοῖς ὑπάρχον μόνον χρήσιμόν ἐστι πρὸς τὰ ἐνεστῶτα· λέγεται δ' ἐν μὲν τῇ θεογονίᾳ οὕτω· (Hes. Theog. 886—90. 900)

35 Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον· θέτο Μῆτιν, Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἄλλ' ὅτε δὴ ρ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην
Τέξεσθαι, τότε' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἔξαπατήσας

1 addidi ex coni. 2 προαχθεῖς Hamilt. et Marcianus. 22 θεογονίαις add. in Hamilt. sec. manus, vid. Petersen p. 24. 31 οὐθενδὸς Marc., Hamilt. in marg., vulgo: ὅθεν ὥς.

Αἰμυλίοισι λόγοισιν ἔην ἐγκάτθετο νηδύν·

Ὡς οἱ συμφράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.

εἶτα προελθὼν φησιν οὕτως· (ibid. 924—26)

Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα γείνατ' Ἀθήνην,

Δεινὴν, ἐγρεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην, 5

Πότνιαν, ἣ κέλαδοί τε ἄδον, πόλεμοί τε μάχαι τε.

στήθεσι γὰρ αὐτοῖς ἔνδον εὐδηλον ὅτι ἀπέθετο τὴν Μῆτιν, καὶ οὕτως φησὶν αὐτὴν γεννῆσαι κατὰ τὴν κεφαλὴν. ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα πλείω διεληλυθότος αὐτοῦ, τοιαυτ' ἐστὶ τὰ λεγόμενα·

Ἐκ ταύτης ἔριδος ἡ μὲν τέκε φαίδιμον υἱὸν 10

Ἥφαιστον τέχνησιν ἄνευ Διὸς αἰγιόχοιο,

Ἐκ πάντων παλάμῃσι κεκλημένον οὐρανίωνων.

Αὐτὰρ ὁ γ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἡϋκόμοιο

Κούρην νόσφ' Ἥρης παρεδέξατο καλλιπαρήου

Ἐξαπαφὼν Μῆτιν, καίπερ πολὺ δινεύουσαν· 15

Συμάρψας δ' ὁ γε χερσὶν ἔην ἐγκάτθετο νηδύν,

Δείσας, μὴ τέξῃ κρατερώτερον ἄλλο κεραυνοῦ.

Τοῦνεκά μιν Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων

Κάππιεν ἑξαπίνης· ἡ δ' αὐτίκα Παλλάδ' Ἀθήνην

Κύσατο· τὴν μὲν ἔτικτε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε 20

Πὰρ κορυφὴν Τρίτωνος ἐπ' ὄχθησιν ποταμοῖο.

Μῆτις δ' αὖτε Ζηνὸς ὑπὸ σπλάγχνοις λελαθυῖα

Ἦστο Ἀθηναίης μήτηρ τέκταινα δικαίων,

Πλείστα θεῶν εἰδυῖα καταθνητῶν τ' ἀνθρώπων.

Ἐνθα θεὰ παρέλεκτο † Θέμις παλάμαις περὶ πάντων 25

Ἀθανάτων ἐκέκαστο Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσιν

Αἰγίδα ποιήσασα φοβέστρατον ἐντὸς Ἀθήνην,

Σὺν τῇ ἐγείνατό μιν, πολεμήϊα τεύχε' ἔχουσιν.

909 Galenus de Hipp. et Plat. plac. III 8 (131) p. 321 M. ταῦτα προειπὼν ὁ Χρύσιππος ἐξῆς αὐτοῖς συνάπτων τάδε γράφει· 30

„Τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς Ἀθηνᾶς λεγόμενα τοιαυτὰ ἐστίν, ἄλλου τινὸς συμβόλου ποιοῦντ' ἔμφασιν. πρῶτον μὲν γὰρ ἡ Μῆτις λέγεται ὥσανεὶ τις φρόνησις καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον τέχνη· ἢ τὰς τέχνας δεῖ καταπίνεσθαι καὶ ἐναποτίθεσθαι, καθ' ὃν λόγον καὶ τὰ λεγόμενά τινας καταπίνειν φαμέν· διὰ 35 δὲ τὴν κατάποσιν συνηκολουθηκóτως λέγεται καὶ εἰς τὴν κοιλίαν ἀποτίθεσθαι αὐτά. μετὰ ταῦτα τὴν καταποθεῖσαν τοιαύτην τέχνην τίκτειν εὐλογον ἐν αὐτῷ παραπλησίαν τῆς τικ-

23 Ἀθηναίης et τέκταινα Ruhnck. Ἀθηναίη τέκτηνα libri. 25 corruptum.

26 ἐκέκασθ' οἱ Schoemann. 34 conjicio δὴ pro δεῖ. 37 αὐτά] fort. εἶτα.

τούσης μητρόσ· πρὸς δὲ τούτοις τὰ ὑπὸ τῶν ἐπιστημῶν
 τικτόμενα ἐν αὐτοῖς, πῶς [δ'] ἂν ἐκπορεύοιτο καὶ διὰ τίνος
 μάλιστα, πάρεστι σκοπεῖν. φανερόν γάρ, ὅτι λόγῳ ἐκφέρεται
 διὰ τοῦ στόματος κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἐξ ἴσου οὕτως τῆς κεφα-
 5 λῆς λεγομένης, ὃν τρόπον προβάτου κεφαλὴ λέγεται, καὶ τὰς
 κεφαλὰς ἀφαιρουσί τινων· καθ' ὃν λόγον παραγινόμενον καὶ
 ἐκ τῆς κορυφῆς λέγεται γενέσθαι, τῶν τοιούτων παραλλαγῶν
 κατὰ σύμβολον γινομένων πλειόνων· καὶ χωρὶς δὲ τῆς ἱστο-
 ρίας ταύτης ἀπ' αὐτοῦ μόνον τοῦ γενέσθαι ταύτην κατὰ τὴν
 10 κεφαλὴν τὰ παραπλήσια <ἄν> τις λέγοι· οὐ γὰρ ἐν τῇ κεφαλῇ
 φησιν αὐτὴν γενέσθαι, εἰ μὴ τινες διαστρέφοντες ἢ παραλλάτ-
 τοντες τὸν λόγον, ἐξελεῖν ταύτη γινομένην ἄλλως ἔροιντο·
 ὥστε μᾶλλον καὶ τοῦτο σύμβολον πρὸς τὸν ἕτερον εἶναι, ὡς
 ἔφην· τὰ γὰρ ἐν αὐτοῖς γινόμενα τεχνικὰ κατὰ τὴν κεφαλὴν
 15 ἐξιώντα μάλιστα ἀποσημαίνει τὸν προειρημένον λόγον.“

αὕτη μὲν ἡ τοῦ Χρυσίππου ῥῆσις.

910 Philodemus de pietate c. 16 (DDG p. 549, 9). *τινὰς δὲ τῶν*
Στωϊκῶν φάσκειν, ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν ἐν τῇ κεφαλῇ· φρόνησιν γὰρ
εἶναι, διὸ καὶ Μῆτιν καλεῖσθαι· Χρύσιππον δ' ἐν τῷ στήθει τὸ ἡγε-
 20 *μονικὸν εἶναι κἀκεῖ τὴν Ἀθηνᾶν γερονέναι φρόνησιν οὔσαν, τῷ δὲ*
τὴν φωνὴν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκκρίνεσθαι, λέγειν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὑπὸ
δὲ Ἡφαίστου διότι τέχνη γίνεθ' ἡ φρόνησις, καὶ Ἀθηνᾶν μὲν οἶον
Ἀθρηναῖαν εἰρησθαι, Τριτωνίδα δὲ καὶ Τριτογένειαν διὰ τὸ τὴν φρό-
νησιν ἐκ τριῶν συνεστηκέναι λόγων, τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἠθικῶν
 25 *καὶ τῶν λογικῶν. καὶ τὰς ἄλλας δ' αὐτῆς προσηγορίας καὶ τὰ φορη[ι]-*
ματα μάλα καταχρύσως τῇ φρονήσει συνοικειοῖ.

Cf. Origenes contra Celsum VIII 67 p. 792. *ἵνα δὲ καὶ τροπο-*
λογῇται καὶ λέγεται φρόνησις εἶναι ἡ Ἀθηνᾶ etc.

911 Chrysippi de anima lib. I pars altera. (Orationes a Galeno ser-
 30 vatas hic in unum atque continuum contextum coniungere conatus sum).

Ἡ ψυχὴ πνεῦμά ἐστι σύμφυτον ἡμῖν, συνεχές, παντὶ τῷ σώματι διῆ-
 κων, ἔστ' ἂν ἡ τῆς ζωῆς εὐπνοία παρῇ ἐν τῷ σώματι· ταύτης οὖν τῶν με-
 ρῶν ἐκάστῳ διατεταγμένων μορίῳ τὸ διήκον αὐτῆς εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν
 φωνὴν φαμεν εἶναι, τὸ δὲ εἰς ὀφθαλμοὺς ὄψιν, τὸ δὲ εἰς ὠτα ἀκοήν, τὸ
 35 δὲ εἰς ῥῖνας ὄσφρησιν, τὸ δ' εἰς γλῶτταν γεῦσιν, τὸ δ' εἰς ὅλην τὴν σάρκα
 ἀφὴν καὶ τὸ εἰς ὄρχεις, ἕτερόν τιν' ἔχον τοιοῦτον λόγον, σπερματικόν· εἰς δ'
 δὲ συμβαίνει πάντα ταῦτα, ἐν τῇ καρδίᾳ εἶναι, μέρος δ' ἐν αὐτῇ τὸ ἡγεμονι-

1 δὲ scripsi pro τε. || ita Marc. Ham., vulgo ἐπιστημονικῶν. 2. 14 ἐν αὐ-
 τοῖς] fort. ἐντὸς. 2 δ' seclusi. 10 ἂν add. Mü. 11 malim φασιν.

12 post λόγον inserendum puto ἀλλ'. || ἔροιντο corruptum. 13 an ἡμέτερον?

31—S. 259, 10=885. Hac oratione alteram partem prioris de anima libri initium
 cepisse testatur Galenus, postquam de substantia animae quaestio absoluta fuerit
 priore libri parte.

κόν. οὕτω δὲ ἐχόντων αὐτῶν τὰ μὲν λοιπὰ συμφωνεῖται, περὶ δὲ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς διαφωνοῦσιν, ἄλλοι ἐν ἄλλοις λέγοντες αὐτὸ εἶναι τόποις· οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν θώρακά φασιν εἶναι αὐτό, οἱ δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα διαφωνοῦσι, ποῦ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ θώρακός ἐστιν, οὐ συμφωνοῦντες αὐτοῖς. Πλάτων δὲ καὶ τριμερῆ τὴν ψυχὴν 5 φήσας εἶναι, τὸ μὲν λογιστικὸν ἔλεγεν ἐν τῇ κεφαλῇ εἶναι, τὸ δὲ θυμοειδὲς περὶ τὸν θώρακα, τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν περὶ τὸν ὀμφαλόν. οὕτω φαίνεται διαφεύγειν ὁ τόπος ἡμᾶς οὐτ' αἰσθήσεως ἐκφανοῦς γενομένης, ὅπερ ἐπὶ τῶν λοιπῶν συντετύχηκεν, οὔτε τοιούτων τεκμηρίων, δι' ὧν ἂν τις συλλογίσαιτο τοῦτο· οὐδὲ γὰρ ἂν <ῆ> ἀντιλογία ἐπὶ τοσοῦτον προῆλθεν καὶ ἐν ἰατροῖς 10 καὶ ἐν φιλοσόφοις. Περὶ ὧν ἐξῆς ζητήσομεν παραπλησίως ἀπὸ τῆς κοινῆς ὁρμώμενοι φορᾶς καὶ τῶν κατὰ ταύτην εἰρημένων λόγων. Καὶ <γὰρ> ἐπὶ τούτων ἱκανῶς φαίνονται ἐννεχῆσθαι ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὸ εἶναι τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ. Κοινῇ δέ μοι δοκοῦσιν οἱ πολλοὶ φέρεσθαι ἐπὶ τοῦθ', ὥσανεὶ αἰσθανόμενοι περὶ τὸν θώρακα αὐτοῖς τῶν κατὰ τὴν διάνοιαν παθῶν 15 γιγνομένων καὶ μάλιστα καθ' ὃν ἡ καρδία τέτακται τόπον, οἷον μάλιστα ἐπὶ τῶν φόβων καὶ τῶν λυπῶν καὶ ἐπὶ τῆς ὀργῆς καὶ μάλιστα τοῦ θυμοῦ. <ὥσανεὶ γὰρ τοῦ θυμοῦ> ἐκ τῆς καρδίας ἀναθυμιωμένου καὶ ὠθουμένου ἐκτὸς ἐπὶ τινα καὶ ἔμφυσῶντος τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας γίνεταί ἡμῖν ἔμφασις ἡ γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν γιγνομένη ταραχὴ καθ' ἕκαστον τούτων αἰσθητῶς περὶ τοὺς θώρακάς ἐστιν. Τῆς μὲν οὖν ὀργῆς γιγνομένης ἐνταῦθα, εὐλογον καὶ τὰς λοιπὰς ἐπιθυμίας ἐνταῦθ' εἶναι καὶ νῆ Δία τὰ λοιπὰ πάθη καὶ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ ὅσα τούτοις ἐστὶ παραπλησία. σαινόμενοι δὲ φήμη οἱ πολλοὶ τούτων πολλὰ κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἐπιλέγουσι τοιαῦτα, ἐχόμενοι τῆς ῥηθείσης φορᾶς. πρῶτον μὲν γὰρ πάντες, ἵνα ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, κατὰ 25 τοῦτό φασιν ἀναβαίνειν τινῶν τὸν θυμόν, καὶ καταπίνειν τὴν χολήν τινας ἀξιούσι, λέγοντές τε καταπίνεσθαι τινα αὐτοῖς σπαράγματα καὶ μὴ καταπνεσθαι κατὰ τὴν τοιαύτην φορὰν λέγομεν. οὕτω δὲ λέγεται καὶ „μηδὲν αὐτοῖς τούτων καταβαίνειν“ καὶ ὅτι „καταπιὼν τὸ ῥηθὲν ἀπῆλθεν“, ὃ τε Ζήνων πρὸς τοὺς ἐπιλαμβανομένους ὅτι πάντα τὰ ζητούμενα εἰς τὸ στόμα φέρε[ν], 30 ἔφησεν „ἀλλ' οὐ πάντα καταπίνεται“, οὔτε τῆς καταπόσεως ἄλλως ἂν οἰκειότερον λεγομένης οὔτε τῆς καταβάσεως τῶν ῥηθέντων, εἰ μὴ περὶ τὸν θώρακα τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν ἦν, εἰς ὃ ταῦτα πάντα φέρεται. ἐν γοῦν τῇ κεφαλῇ ὄντος αὐτοῦ, γελοιῶς ῥηθήσεται καὶ ἄλλοτριῶς καταβαίνειν, ἀναβαίνειν ἂν οἶμαι οἰκειότερον αὐτῶν λεγομένων καὶ οὐ καταβαίνειν, τὸν <δὲ> προειρημένον 35 τρόπον τῆς κατὰ τὴν ἀκοὴν αἰσθήσεως καταφερομένης περὶ τὴν διάνοιαν, ἐὰν ἢ περὶ τὸν θώρακα, οἰκείως κατάβασις ῥηθήσεται· ἐὰν δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν ἄλλοτριώτερον. Αἱ δὲ γυναῖκες καὶ μᾶλλον τι τούτων ἐμφανουσιν. εἰ γὰρ μὴ καταβαίνει αὐταῖς τὰ λεγόμενα, πολλάκις τὸν δάκτυλον κατάγουσι ἕως τοῦ κατὰ τὴν καρδίαν τόπου, οὐ φάσκουσai καταβαίνειν 40 ὧδε τὰ εἰρημένα. Τούτοις δ' ἀκολούθως ἀνεμῖν τέ τινὰς φάμεν τὰ φανέντα αὐτοῖς καὶ ἔτι τὸν βαθύν, λεγομέν(ων) πολλῶν τοιούτων συμφώνως τοῖς εἰρημένοις· καταπιόντες γὰρ ὅμοιον εἶπεῖν, ὅτι ἡμέρα ἐστί, καὶ ἐναπο-

7 οὕτω φαίνεται—11 φιλοσόφοις = 887. 11 περὶ ὧν ἐξῆς—19 ἔμφασις = 886. 14 κοινῇ δέ μοι—μάλιστα τοῦ θυμοῦ = 887. 20 ἡ γὰρ περὶ—22 ἐνταῦθα εἶναι = 887. 21 τῆς μὲν οὖν ὀργῆς—23 ἐστὶ παραπλησία = 890. 21 τῆς μὲν οὖν ὀργῆς—38 ἄλλοτριώτερον = 891. 38 αἱ δὲ γυναῖκες—41 εἰρημένα = 892. 41 τούτοις δ' ἀκολούθως—S. 260,2 ἀνεμῖν λέγονται = 892.

θέμενοι τοῦτο εἰς τὴν διάνοιαν, καὶ πάλιν ἐκείνο λέγοντες ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμέρα, μενόντων τῶν πραγμάτων, οὐκ ἄλλοτρίως οὐδ' ἀνοικείως ἀνεμῖν λέγονται. Ἀφ' ἧς τε φορᾶς λέγομεν, μὴ καταβαίνειν τὰ λεγόμενα, εἴτε ἀπειλὰς εἴτε λοιδορίας, ὥστε καθινέσθαι καὶ ἄπτεσθαι αὐτῶν καὶ οὕτως κινεῖσθαι 5 τὴν διάνοιαν, ἀπὸ τῆς φορᾶς ταύτης καὶ βαθεῖς τινὰς φαμεν εἶναι, διὰ τὸ μηδὲν τῶν τοιούτων ἐφικνεῖσθαι καταβῆναι αὐτῶν Εὐλογον δὲ εἰς ὃ γίνονται αἱ ἐν τούτῳ σημασίαι καὶ ἐξ οὗ ὁ λόγος (ἐκπέμπεται), ἐκείνο εἶναι τὸ κυριεῦον τῆς ψυχῆς μέρος· οὐ γὰρ ἄλλη μὲν πηγὴ λόγου ἐστίν, ἄλλη δὲ διανοίας, οὐδὲ ἄλλη μὲν φωνῆς πηγὴ, ἄλλη δὲ λόγου, οὐδὲ τὸ 10 ὅλον ἀπλῶς ἄλλη φωνῆς πηγὴ ἐστίν, ἄλλο δὲ τὸ κυριεῦον τῆς ψυχῆς μέρος. τοιούτοις δὲ καὶ τὴν διάνοιαν συμφώνως ἀφοριζόμενοι λέγουσιν αὐτὴν πηγὴν εἶναι λόγου. Τὸ γὰρ ὅλον ὅθεν ὁ λόγος ἐκπέμπεται, ἐκεῖσε δεῖ καὶ τὸν διαλογισμὸν γίνεσθαι καὶ τὰς διανοήσεις καὶ τὰς μελέτας τῶν ῥήσεων, καθάπερ ἔφην. ταῦτα δὲ ἐκφανῶς περὶ τὴν καρδίαν γίνεσθαι, ἐκ 15 τῆς καρδίας διὰ φάρυγγος καὶ τῆς φωνῆς καὶ τοῦ λόγου ἐκπεμπομένων. πιθανὸν δὲ καὶ ἄλλως, εἰς ὃ ἐνσημαίνεται τὰ λεγόμενα, καὶ σημαίνεσθαι ἐκεῖθεν καὶ τὰς φωνὰς ἀπ' ἐκείνου γίνεσθαι κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον. Οὕτως δὲ καὶ τὸ „ἐγὼ“ λέγομεν κατὰ τοῦτο, δεικνύντες αὐτοὺς ἐν τῷ <λέγειν, εἰς τὸ ἐκεῖ> ἀποφαίνεσθαι τὴν διάνοιαν εἶναι, τῆς δειξέως φυσικῶς 20 καὶ οἰκείως ἐνταῦθα φερομένης· καὶ ἄνευ δὲ τῆς κατὰ τὴν χεῖρα τοιαύτης δειξέως νεύοντες εἰς αὐτοὺς τὸ „ἐγὼ“ λέγομεν, εὐθὺς καὶ τῆς „ἐγὼ“ φωνῆς τοιαύτης οὔσης καὶ κατὰ τὴν ἐξῆς ὑπογεγραμμένην δεῖξιν συνεκφερομένης. τὸ γὰρ „ἐγὼ“ προφερόμεθα, κατὰ τὴν πρώτην συλλαβὴν κατασπῶντες τὸ κάτω χεῖλος εἰς αὐτοὺς δεικτικῶς, ἀκολούθως δὲ τῇ τοῦ γενείου κινήσει καὶ 25 ἐπὶ στήθους νεύσει καὶ τῇ τοιαύτῃ δεῖξει ἢ ἐξῆς συλλαβῇ παράκειται, οὐδὲν ἀποστηματικὸν παρεμφαίνουσα, ὅπερ ἐπὶ τοῦ „ἐκεῖνος“ συντέτευχε. (<καὶ γὰρ> ἐν ταῖς συγκαταθέσεσιν ἐπινεύοντες τὴν κεφαλὴν, ἐφ' ὃ φέρομεν αὐτὴν μέρος, ἐν ἐκείνῳ τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς ὑπάρχειν ἐνδεικνύμεθα). Τούτοις πᾶσι συμφώνως καὶ τούνομα τοῦτ' ἔσχηκεν ἢ καρδία κατὰ τινὰ κράτησιν καὶ κυρεῖαν, 30 ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ εἶναι τὸ κυριεῦον καὶ κρατοῦν τῆς ψυχῆς μέρος, ὡς ἂν κρατία λεγομένη. Ὁρμῶμέν <τε γὰρ> κατὰ τοῦτο τὸ μέρος καὶ συγκατατιθέμεθα τούτῳ καὶ εἰς τοῦτο συντείνει τὰ αἰσθητήρια πάντα Ἐχει δ' ὡς ἔφην πλείονα αὐτοῖς <ἀντειπεῖν> ἐπὶ πᾶσι, μήποτ' εἰ καὶ τοῦτο δοθεῖν (καθάπερ ἐπιπορεύονται) ἀπὸ τῆς κεφαλῆς εἶναι τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὰ εἰρη- 35 μένα μέρη, ἐπιζητήσομεν. σχεδὸν γὰρ οἷα ἂν τινὰ λέγοιεν περὶ τοῦ τὴν φωνὴν ἐκ τοῦ στήθους φέρεσθαι διὰ τῆς φάρυγγος, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ποιᾶς τινος καταρχῆς γιγνομένης, τοιαῦτ' ἔξεστι λέγειν, ἐν τῇ καρδίᾳ μὲν τοῦ ἡγεμονικοῦ ὄντος, τῆς δὲ τῶν κινήσεων ἀρχῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς οὔσης Κατὰ τοῦτο καὶ εὐκάρδιοι λέγονται πού εἶναι τινες, καθάπερ εὐψυχοι, καὶ 40 καρδίαν ἀλγεῖν οἱ κηδόμενοί τινων, ὡς ἂν κατὰ τὴν καρδίαν τῆς κατὰ τὴν λύπην ἀλγηδόνης γιγνομένης. Τὸ γὰρ ὅλον, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, εὖ μάλ' ἐμφαίνουσιν οἱ τε φόβοι καὶ αἱ λύπαι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος γιγνόμεναι. ἢ τε γὰρ ἐν τοῖς φόβοις πάσις τῆς καρδίας ἐκφανὴς ἐστὶ καὶ ἢ εἰς τοῦτο τῆς

3 ἀφ' ἧς τε φορᾶς—6 καταβῆναι αὐτῶν = 892 (ordinem orationum testatur Galenus). 6 εὐλογον δὲ—17 κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον = 894.

18 οὕτως δὲ καὶ—28 ὑπάρχειν ἐπιδεικνύμεθα = 895. 28 τούτοις πᾶσι—32 αἰσθητήρια πάντα = 896. 32 ἔχει δ' ὡς ἔφην—38 κεφαλῆς οὔσης = 898.

39 κατὰ τοῦτο καὶ—S. 261, 7 τὴν καρδίαν μάλιστα = 899.

ὅλης ψυχῆς συνδρομή, οὐκ ἄλλως ἐπιγεννηματικῶς γιγνομένων αὐτῶν, καθάπερ ἄλλοις ἄλλου συμπάσχειν πεφυκότος. καθ' ὃ καὶ συνιζάνουσιν εἰς αὐτούς, συναγόμενοι πρὸς τοῦτο, ὡς ἂν τὸ ἡγεμονικόν, καὶ κατὰ τὴν <καρδίαν> ὡς ἂν τούτου φυλακτικήν. Καὶ τὰ της λύπης πάθη ἐνταυθοῖ που ἐκφανῶς γίγνεται, οὐδενὸς ἄλλου συμπάσχοντος οὐδὲ συναλγοῦντος τόπου. 5 ἀλγηδόνων γάρ τινων κατὰ ταῦτα γιγνομένων σφοδρῶν, ἕτερος μὲν οὐδεὶς ἐμφαίνει τόπος τὰ πάθη ταῦτα, ὃ δὲ περὶ τὴν καρδίαν μάλιστα. Ἀτόπον οὖν τὸ κατὰ ταῦτα λεχθησόμενον, εἴαν τε μὴ φῶσι τὴν λύπην καὶ τὴν ἀγωνίαν ἀλγηδόνας εἶναι, εἴαν τε ἀλγηδόνας ἐν ἄλλῳ γίνεσθαι τόπῳ ἢ τῷ ἡγεμονικῷ· τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῆς χαρᾶς καὶ ἐπὶ τοῦ θάρρους ἐροῦμεν, ἅπερ 10 ἐμφαίνει περὶ τὴν καρδίαν γιγνόμενα. ὃν τρόπον γάρ, ὅταν τὸν πόδα πο- νῶμεν ἢ τὴν κεφαλὴν, περὶ τούτους τοὺς τόπους ὁ πόνος γίγνεται, οὕτως συναισθανόμεθα καὶ τῆς κατὰ τὴν λύπην ἀλγηδόνης περὶ τὸν θώρακα γιγνομένης, οὔτε τῆς λύπης οὐκ οὔσης ἀλγηδόνης, οὔτε ἐν ἑτέρῳ τινὶ τόπῳ ἢ τῷ ἡγεμονικῷ αὐτῆς γιγνομένης. Καθ' ἣν ἔτι φορὰν καὶ τὰ τοιαῦτα λέγεται 15 πάντα· „ἡψάμην σου τῆς καρδίας“ ὥσπερ τῆς ψυχῆς, καὶ „ἄπτομαι τῆς καρδίας“ λέγομεν, οὐχ, ὡς ἀντιπαρέλθοιεν ἂν τινες ἡμᾶς, <ὡς> ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν σπλάγχχνων λέγοντες καὶ τοῦ ἥπατος, ἀλλὰ τοῖς προειρη- μένοις παραπλησίως. ἐκεῖνα γάρ μοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὡς ἂν τις ἔφη „τῶν ἐντός σου ἄπτομαι“ διῆκνουμένης τῆς κακοποιίας ἐπὶ τοσοῦτον. τῇ δὲ καρδίᾳ 20 καθάπερ ἂν τῇ ψυχῇ χρώμεθα. Καὶ τούτων ἔσται ἔμφασις ἐφιστᾶσι μᾶλλον Παραβάλλουσι δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λεγομένων, οἶον τοὺς ἀσπλάγχχνους, καθ' ὃ φαμεν μὴ ἔχειν τινὰς ἐγκέφαλον ἢ ἔχειν, οὕτως ἡμᾶς ὑπονοοῦντες λέγειν καὶ μὴ ἔχειν καρδίαν τινὰς καὶ ἔχειν κατὰ τὰ προειρημένα, τῶν μὲν ἀσπλάγχχνων τάχα λαμβανομένων κατὰ τὸ μῆδὲν ἔχειν 25 ἔνδον συναλγοῦν κατὰ τὰ ἐναντία καὶ ἀπὸ τῆς καρδίας οὕτως αὐτῶν κοινό- τερον λεγομένων, τοῦ δ' ἐγκεφάλου λαμβανομένου ἥτοι κατὰ τὰ αὐτά, ὁμοίου τινὸς ὄντος, ἢ διὰ τὸ καὶ τοῦτον ἔχειν τινὰ κυρίαν τοῖς σπλάγχχνοις ὁμοίαν. Κατὰ τοιαύτην δέ μοι δοκοῦσι μάλιστα φορὰν καὶ οἱ τιμωρητικώτερον πρὸς τινὰς φερόμενοι ὁρμᾶν ἐπὶ τὸ ταύτην ἐκσπάσαι, καθ' ἣν φορὰν ἐπιτείνοντες 30 καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν σπλάγχχνων ὁμοειδῶς φέρονται Καὶ τὰ τῶν ὀργιζομένων δὲ πάθη περὶ τὸν θώρακα φαίνεται γιγνόμενα καὶ τὰ τῶν ἐρών- των, ὥστε καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μάλιστα γίνεσθαι περὶ τούτους τοὺς τό- πους Εὖ μάλα δὲ παριστᾶσι τὸ λεγόμενον, ὡς ἔφη, καὶ αἱ ἐν αὐτοῖς γιγνόμεναι μελέται καὶ δῆσεις καὶ τῶν παραπλησίων. ἐν ᾧ γὰρ ταῦτα 35 πάντα συντελεῖται, πάντως εὐλογον ἐν ἐκείνῳ καὶ τὴν τοῦ λόγου διεξοδὸν γίνεσθαι, καὶ λέγειν ἡμᾶς καὶ διανοεῖσθαι κατ' ἐκεῖνο· ἀπὸ γὰρ τῆς δια- νοίας δεῖ λέγειν καὶ ἐν ἑαυτῷ λέγειν [ἢ φωνὴν διεξιέναι] καὶ διανοεῖσθαι καὶ ἐν ἑαυτοῖς φωνὴν διεξιέναι καὶ ἐκτὸς ἐκπέμπειν. Οἰκείως δὲ τούτῳ καὶ οἱ στεναγμοὶ ἐντεῦθεν προῖενται Ὁ δὲ ποιητὴς πλεονάζων ἐν 40 τούτοις διὰ πολλῶν παρίστησιν ὅτι καὶ τὸ λογιστικόν καὶ τὸ θυμοειδὲς περὶ τοῦτον ἔστι τὸν τόπον, συνάπτων εἰς ταῦτον καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν, καθάπερ καὶ ἔδει ποιῆσαι. Ὅτι μὲν γὰρ τὸ λογιστικόν ἔστιν ἐνταῦθα, διὰ τούτων ἐμφαίνεται·

7 ἄτόπως οὖν—15 αὐτῆς γιγνομένης = 900. 15 καθ' ἣν ἔτι—21 ἐφιστᾶσι
 μᾶλλον = 901. 22 παραβάλλουσι δὲ—28 τοῖς σπλάγχχνοις ὁμοίαν = 902.
 29 κατὰ τοιαύτην—40 ἐντεῦθεν προῖενται = 903. 40 ὃ δὲ ποιητῆς—43 ἔδει
 ποιῆσαι = 904. 40 ὃ δὲ ποιητῆς—S. 262, 2 στήθεσιν ἔπειθεν = 905.

Ἄλλο δ' ἐνὶ στήθεσσι νόος καὶ μῆτις ἀμύμων.

Ἄλλ' ἐμὸν οὐποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσιν ἐπειθεν.

(plures versus allatos fuisse testatur Galenus).

Ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐνταῦθα διὰ τούτων ἐμφαίνει.

5

Οὐ γὰρ πώποτ' ἐμ' ὥδε θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικὸς

Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσε.

Ὅτι δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐνταῦθά ποῦ ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ἐμφαίνει πλείονα ὄντα.

10

Ἥρη δ' οὐκ ἔχαδε στήθος χόλον, ἀλλὰ προσηύδα.

καὶ ἔτι.

Καὶ χόλον, ὅστ' ἐφέηκε πολύφρονά περ χαλεπῆναι.

Ὅς τε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο

Ἀνδρῶν ἐν στήθεσιν ἀέξεται, ἧῦτε καπνός.

15 (sequebatur infinita fere versuum copia ex Homero, Hesiodo, Stesichoro, Empedocle, Orphicis, Tyrtæo, tragoediae denique poetis).

Ταυτὶ μὲν φήσουσιν ἀδολεσχίαν εἶναι γραώδη, τυχὸν δὲ καὶ γραμμάτων διδασκάλου βουλομένου στίχους ὅτι πλείστους ὑπὸ τὸ αὐτὸ διανόημα τάξει.

20 Ἀκούω δὲ τινὰς λέγειν παραμυθουμένους πρὸς τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ εἶναι τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς μέρος. τὸ γὰρ τὴν Ἀθηναίαν, μῆτιν οὖσαν καὶ οἶον φρόνησιν, ἐκ τῆς κεφαλῆς γενέσθαι τοῦ Διὸς σύμβολόν φασιν εἶναι τοῦ ταύτῃ τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἄλλως ἂν ἐν τῇ κεφαλῇ γενέσθαι μῆτιν καὶ φρόνησιν, εἰ μὴ τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ταύτῃ ἐστὶ, πιθανοῦ μὲν τινος ἐχόμενοι, διαμαρτάνοντες δ' ὡς ἐμὲ φαίνεται καὶ ἀγνοοῦντες τὰ περὶ τούτων ἱστορούμενα, περὶ ὧν οὐ χεῖρόν ἐστιν ἐπὶ πλέον εἰπεῖν τοῖς ἐνεστῶσι ζητήμασι. φασὶ δ' οἱ μὲν οὕτως ἀπλῶς, ἐκ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς αὐτὴν γενέσθαι, οὐδὲ προσιστοροῦντες τὸ πῶς ἢ κατὰ τίνα λόγον· ὁ δὲ Ἡσίοδος ἐπὶ πλέον λέγει ἔν τισι, τινῶν μὲν ἐν τῇ θεογονίᾳ γραφόντων τὴν γένεσιν αὐτῆς <ὡς> πρῶτον μὲν Μῆτιδι συγγενομένου τοῦ Διὸς, δευτέρον δὲ Θέμιδι, 30 τινῶν δὲ ἐν ἑτέροις ἄλλως γραφόντων τὴν γένεσιν αὐτῆς, ὡς ἄρα, γενομένης ἔριδος τῷ Διὶ καὶ τῇ Ἥρᾳ, γεννήσειεν ἡ μὲν Ἥρα δι' ἑαυτῆς τὸν Ἥφαιστον, ὁ δὲ Ζεὺς τὴν Ἀθηναίαν ἐκ τῆς Μῆτιδος καταποθείσης ὑπ' αὐτοῦ. ἡ μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν κατάποσις τῆς Μῆτιδος καὶ ἔνδον τοῦ Διὸς τῆς Ἀθηναῖς γένεσις κατ' ἀμφοτέρους τοὺς λόγους ἐστίν. διαφέρουσι δ' ἐν τῷ πῶς ταῦτα 35 συνετελέσθη, πρὸς τὸν ἐνεστῶτα λόγον οὐθενὸς ὄντος τοιούτου. τὸ γὰρ κοινὸν ἐν αὐτοῖς ὑπάρχον μόνον χρήσιμόν ἐστι πρὸς τὰ ἐνεστῶτα· λέγεται δ' ἐν μὲν τῇ θεογονίᾳ οὕτω· (sequuntur Hesiodi theog. vv. 886—90 v. 900) εἴτα προελθὼν φησιν οὕτως· (sequuntur vv. 924—26) στήθεσι γὰρ αὐτοῖς 40 ἔνδον εὐδῆλον ὅτι ἀπέθετο τὴν Μῆτιν, καὶ οὕτως φησὶν αὐτὴν γεννήσθαι κατὰ τὴν κεφαλὴν. ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα πλείω διεληλυθότος αὐτοῦ τοιαῦτ' ἐστὶ τὰ λεγόμενα (sequuntur undeviginti versus Hesiodi). Τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς Ἀθηναῖς λεγόμενα τοιαῦτά ἐστιν, ἄλλου τινὸς συμβόλου ποιοῦντ'

4 ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν—12 χαλεπῆναι = 904. || ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν—14 ἧῦτε καπνός = 905 (Verba ὅτι δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς Galenus introducit verbis: καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν 905). 15 De versibus hoc loco a Chrysippo allatis cf. 906. 17 ταυτὶ μὲν φήσουσιν—τάξει = 907. 20 ἀκούω δὲ τινὰς—42 versus Hesiodi = 908. 42 τὰ μὲν οὖν περὶ—fin. = 909.

ἔμφρασιν. πρῶτον μὲν γὰρ ἡ Μῆτις λέγεται <καταποθεῖναι> ὥσανεὶ τις φρό-
νησις καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον τέχνη, ἣ τὰς τέχνας δεῖ καταπίνεισθαι καὶ
ἐναποτίθεσθαι — καθ' ὃν λόγον καὶ τὰ λεγόμενά τινος καταπίνειν φαμέν
— διὰ δὲ τὴν κατάποσιν συνηκολουθηκóτως λέγεται καὶ εἰς τὴν κοιλίαν
ἀποτίθεσθαι. εἴτα μετὰ ταῦτα τὴν καταποθεῖσαν τοιαύτην τέχνην τίττειν 5
εὐλόγον ἐν αὐτῷ παραπλησίαν τῆς τικτούσης μητρός. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ
ὑπὸ τῶν ἐπιστημῶν τικτόμενα ἐντός, πῶς ἂν ἐκπορεύοιτο καὶ διὰ τίνος μά-
λιστα, πάρεστι σκοπεῖν. φανερόν γάρ ὅτι λόγῳ ἐκφέρεται διὰ τοῦ στόματος
κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἐξ ἴσου οὕτως τῆς κεφαλῆς λεγομένης, ὃν τρόπον προ-
βάτου κεφαλὴ λέγεται καὶ τὰς κεφαλὰς ἀφαιροῦσί τινων· καθ' ὃν λόγον παρα- 10
γινόμενον καὶ ἐκ τῆς κορυφῆς λέγεται γενέσθαι, τῶν τοιούτων παραλλαγῶν
κατὰ <τὰ> σύμβολα γιγνομένων πλείονων. Καὶ χωρὶς δὲ τῆς ἱστορίας ταύτης,
ἀπ' αὐτοῦ μόνον τοῦ γενέσθαι ταύτην κατὰ τὴν κεφαλὴν, τὰ παραπλήσια
ἂν τις λέγοι· οὐ γὰρ ἐν τῇ κεφαλῇ φασιν αὐτὴν γενέσθαι, εἰ μὴ τινες δια-
στρέφοντες ἢ παραλλάττοντες τὸν λόγον, <ἀλλ'> ἐξελεῖν ταύτην γινομένην 15
ἄλλως † ἔροιντο †. ὥστε μᾶλλον καὶ τοῦτο σύμβολον πρὸς τὸ ἡμέτερον εἶναι,
ὥς ἔφην· τὰ γὰρ ἐντός γιγνόμενα τεχνικὰ κατὰ τὴν κεφαλὴν ἐξιόντα μά-
λιστα ἀποσημαίνει τὸν προειρημένον λόγον.

Physica VI.

De fato.

§ 1. Fati definitiones.

912 [Plutarchus] de fato ep. 11 p. 574d. capita Chrysippeae de
5 fato disputationis enumerat: κατὰ δὲ τὸν ἐναντίον (scil. λόγον) μά-
λιστα μὲν [καὶ] πρῶτον εἶναι δόξειε τὸ μηδὲν ἀναιτίως γίνεσθαι,
ἀλλὰ κατὰ προηγουμένης αἰτίας· δεύτερον δὲ τὸ φύσει διοικεῖσθαι
τόνδε τὸν κόσμον, σύμπνοον καὶ συμπαθῆ αὐτὸν αὐτῷ ὄντα· τρίτον
δὲ [τὰ πρὸς τούτοις μαρτύρια μᾶλλον ἔοικεν εἶναι] μαντικὴ μὲν ἅπασιν
10 ἀνθρώποις εὐδόκιμος ὡς ἀληθῶς <σύν> θεῷ ὑπάρχουσα, ἡ δὲ τῶν
σοφῶν πρὸς τὰ συμβαίνοντα εὐαρέστησις, ὡς πάντα κατὰ μοῖραν γιγνώ-
μενα [δευτέρᾳ] τρίτον (immo τέταρτον) δὲ τὸ πολυθρύλητον τοῦτο,
ὅτι πᾶν ἀξίωμα ἢ ἀληθές ἐστίν ἢ ψευδές.

913 Stobaeus eclog. I 79,1 W. Χρύσιππος δύναμιν πνευματι-
15 κήν τὴν οὐσίαν τῆς εἰμαρμένης, τάξει τοῦ παντός διοικητικήν. Τοῦτο
μὲν οὖν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Κόσμου. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Περὶ
Ὅρων καὶ ἐν τοῖς Περὶ Τῆς Εἰμαρμένης καὶ ἐν ἄλλοις σποράδην
πολυτρόπως ἀποφαίνεται λέγων· „Εἰμαρμένη ἐστὶν ὁ τοῦ κόσμου
λόγος“ ἢ „λόγος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ προνοία διοικουμένων“ ἢ
20 „λόγος καθ’ ὃν τὰ μὲν γεγονότα γέγονε, τὰ δὲ γινόμενα γίνε-
ται, τὰ δὲ γενεσόμενα γενήσεται.“ Μεταλαμβάνει δ’ ἀντὶ τοῦ λό-
γου τὴν ἀλήθειαν, τὴν αἰτίαν, τὴν φύσιν, τὴν ἀνάγκην, προστιθεὶς καὶ
έτερας ὀνομασίας, ὡς ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ταцσομένας καθ’ ἑτέρας καὶ
έτερας ἐπιβολάς. Μοίρας δὲ καλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ κατ’ αὐτὰς διαμερισμοῦ,
25 Κλωθῷ καὶ Λάχεσιν καὶ Ἄτροπον. Λάχεσιν μὲν, ὅτι ὃν κλῆρον λελόγ-
χασιν ἕκαστοι κατὰ τὸ δίκαιον ἀπονέμεται· Ἄτροπον δὲ ὅτι ἀμετάθετος
καὶ ἀμετάβλητός ἐστιν ὁ καθ’ ἕκαστα διορισμὸς ἐξ αἰδίων χρόνων· Κλωθῷ
δὲ ὅτι ἢ κατὰ τὴν εἰμαρμένην διανέμησις καὶ τὰ γεννώμενα τοῖς κλω-

6 καὶ seclusi. 9 seclusi lectoris notam, quae ex margine inrepsit. 12 lec-
tor, haec testimonia, non argumenta esse ratus, numeros turbavit. 17 ὥρῳ
F., corr. Heeren. 19 Plut. νόμος fort. recte. 25 οἶον κλήρω FP, corr. Diels.
26 ἕκαστα FP, corr. Heeren. 27 ἄτρεπτος malit Diels propter etymon.

θομένοις παραπλησίως διεξάγεται, κατὰ τὴν ἐτυμολογικὴν ἐξήγησιν τῶν ὀνομάτων ἅμα καὶ τῶν πραγμάτων συμπαρισταμένων εὐχρήστως. cf. Plut. de plac. I 28 et Theodoret. VI 14.

(Fortasse Chrysippum spectat Critolaus apud Philonem περὶ ἀφθ. κ. p. 248, 1 ἐπεὶ δὲ εἰμαρμένη κατὰ τοὺς ἄριστα φυσιολογοῦντας ἀναρ- 5 χος καὶ ἀτελεύτητός ἐστιν, εἴρουσα τὰς ἐκάστων ἀνελλιπῶς καὶ ἀδιαστάτως αἰτίας).

914 Diogenianus apud Eusebium praep. ev. VI p. 263 c. Τεκμήριον δὲ καὶ ἄλλο ἰσχυρὸν φέρειν Χρῦσιππος οἶεται τῆς ἐν ἅπασιν εἰμαρ- 10 μῆνης τὴν θέσιν τῶν τοιούτων ὀνομάτων. τὴν τε γὰρ πεπωμένην πεπερασμένην τινὰ φησιν εἶναι καὶ συντετελεσμένην διοίκησιν, τὴν τε εἰμαρμένην εἰρομένην τινὰ εἶτε ἐκ θεοῦ βουλήσεως εἶτε ἐξ ἧς δήποτε αἰτίας. ἔλλα καὶ τὰς Μοῖρας ὀνομάσθαι ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι καὶ κατανεμεῖσθαι τινὰ ἡμῶν ἐκάστω. οὕτω δὲ καὶ τὸ χρεὼν εἰρησθαι τὸ 15 ἐπιβάλλον καὶ καθῆκον κατὰ τὴν εἰμαρμένην. τὸν τε ἀριθμὸν τῶν Μοιρῶν τοὺς τρεῖς ὑποβάλλει χρόνους ἐν οἷς κυκλεῖται τὰ πάντα καὶ δι' ὧν ἐπιτελεῖται. καὶ Λάχεσιν μὲν κεκλησθαι παρὰ τὸ λαγχάνειν ἐκάστω τὸ πεπωμένον, Ἀτροπον δὲ κατὰ τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀμετάθε- 20 τον τοῦ μερισμοῦ, Κλωθὴ δὲ παρὰ τὸ συγκεκλωσθαι καὶ συνείρεσθαι τὰ πάντα, καὶ μίαν αὐτῶν τεταγμένην τινὰ εἶναι διεξοδον. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια φλυαρῶν ἀποδεικνύναι τὴν ἐν ἅπασιν ἀνάγκην νομίζει.

Cf. Theodoret. VI 11 p. 86, 51.

915 Diogenes Laërt. VII 149. καθ' εἰμαρμένην δὲ φασι τὰ πάντα γίνεσθαι Χρῦσιππος ἐν τοῖς περὶ εἰμαρμένης καὶ Ποσειδώνιος ἐν δευ- 25 τέρῳ περὶ εἰμαρμένης καὶ Ζήνων, Βόηθος δὲ ἐν πρώτῳ περὶ εἰμαρμένης. ἔστι δὲ εἰμαρμένη αἰτία τῶν ὄντων εἰρομένη ἢ λόγος καθ' ὃν ὁ κόσμος διεξάγεται.

916 Theodoretus VI 14. Καὶ Χρῦσιππος δὲ ὁ Στωϊκὸς μηδὲν διαφέρειν εἶπε τοῦ εἰμαρμένου τὸ κατηναγκασμένον, εἶναι δὲ τὴν 30 εἰμαρμένην κίνησιν αἰδίου συνεχῆ καὶ τεταγμένην.

Cf. Stobaeus I 78, 4 (Aëtii plac. I 27, 2 p. 322 D). <Χρῦσιππος> μὴ διαφέρειν τοῦ εἰμαρμένου τὸ κατηναγκασμένον * * * κατ' ἐπιπλοκὴν τῶν μερῶν συνηρτημένην. 35

917 Aëtius Plac. I 28, 4. Οἱ Στωϊκοὶ εἰρμὸν αἰτιῶν, τουτέστι τάξιν καὶ ἐπισύνδεσιν ἀπαράβατον (sc. τὴν εἰμαρμένην).

Cf. Suidas s. v. εἰμαρμένη.

918 Nemesius de nat. hom. cp. 37 p. 299. εἰ δὲ ἡ εἰμαρμένη

24 φησι BPF. 26 πρώτῳ P ια' B; δὲ φησὶν (om. ἐν—εἰμαρμένης) F. 27 τῶν νόμων BPF τῶν ὅλων Suid. s. εἰμαρμένη. 33 Χρῦσιππος supplevit Diels. 34 lacunam significavit Diels; supplenda ex loco Theodoretī; cf. Gel- lius N. Att. VI 2, 3.

εἰρμός τις οὖσα αἰτίων ἀπαράβατος· οὕτω γὰρ αὐτὴν οἱ Στωϊκοὶ ὀρίζονται· (τουτέστι τάξιν καὶ ἐπισύνδεσιν ἀπαράλλακτον) οὐ κατὰ τὸ συμφέρον, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκείαν κίνησιν καὶ ἀνάγκην ἐπάγει τὰ τέλη.

919 Servius ad Verg. Aen. III 376. definitio fati secundum Tullium, 5 qui ait: Fatum est conexio rerum per aeternitatem se invicem tenens, quae suo ordine et lege variatur, ita tamen, ut ipsa varietas habeat aeternitatem.

920 Alexander de anima libri mantissa p. 185, 1 Bruns. ἀλλὰ μὴν ὁμολογεῖται πάντα τὰ καθ' εἰμαρμένην γιγνόμενα κατὰ τάξιν καὶ ἀκολουθίαν 10 γίνεσθαι τινὰ καὶ τι ἐφεξῆς ἔχειν ἐν αὐτοῖς. — — εἰρμὸν γοῦν αἰτίων αὐτὴν φασιν εἶναι.

921 Cicero de divinatione I 55, 125. Fatum autem id appello, quod Graeci εἰμαρμένην, id est ordinem seriemque causarum, cum causa causae nexa rem ex se gignat. Ea est ex omni aeternitate fluens veritas 15 sempiterna. Quod quum ita sit, nihil est factum, quod non futurum fuerit: eodemque modo nihil est futurum, cuius non causas id ipsum efficientes natura contineat. 126. Ex quo intelligitur ut fatum sit non id quod superstitiose, sed id quod physice dicitur, causa aeterna rerum, cur et ea quae praeterierunt facta sint, et quae instant fiant, et 20 quae sequentur futura sint.

922 Cicero de nat. deor. III 14. praesertim cum vos iidem fato fieri dicatis omnia, quod autem semper ex omni aeternitate verum fuerit, id esse fatum.

923 Servius ad Verg. Aeneid. I 257. et simul per transitum Stoicorum dogma ostendit, nulla ratione posse fata mutari. 25

Cf. ad II. 689. Secundum Stoicos locutus est, qui fati adserunt necessitatem.

924 Commenta Lucani Lib. II 306 p. 69 Us. et hoc secundum Stoicos qui omnia dicunt fato regi et semel constituta nec a numinibus 30 posse mutari.

925 Diogenianus apud Eusebium praep. evang. VI p. 261 c. [πρῶτα δὴ οὖν σοι παραναγνώσομαι ἀπὸ τῶν Διογενιανοῦ τὰ περὶ εἰμαρμένης, ὧδέ πως τῷ Χρυσίππῳ ἀντειρημένα·] "Ἄξιον δὲ ἐπὶ τοῦτοις πᾶσι παραθέσθαι καὶ τὰ δοκοῦντα Χρυσίππῳ τῷ Στωϊκῷ περὶ τοῦ 35 λόγου τοῦδε. οὗτος γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ εἰμαρμένης βιβλίῳ βουλούμενος δεικνύναι „τὸ δὴ πάνθ' ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς εἰμαρμένης κατελῆφθαι“ μαρτυροῖς ἄλλοις τέ τισι χρῆται καὶ τοῖς οὕτως παρ' Ὀμήρῳ τῷ ποιητῇ λεγομένοις· (II. Ψ 78. 79)

ἀλλ' ἐμὲ μὲν κῆρ

40 ἀμφέχανε στυγερά, ἥπερ λάχε γινόμενόν περ.
καὶ· (II. Υ 127. 128)

ὕστερον αὖτε τὰ πείσεται ἄσσα οἱ αἶσα
γινόμενῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ·

καὶ· (Il. Z 488)

Μοῖραν δ' οὐτινὰ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν.

Cf. p. 262d. οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο συνιδεῖν ἡδυνήθη, τὸ μηδαμῶς τὸν Ὅμηρον μὴδ' ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔπεσι (supra adscriptis) συμμαρτυρεῖν αὐτοῦ τῷ δόγματι. οὐ γὰρ τὸ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην, ἡ ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τινὰ κατ' ἐκείνην συμβαίνειν ἐξ αὐτῶν ὑποβάλλων εὐρεθήσεται.

p. 263b. ὥστ' οὐχ ὅπως σύμψηφον ἂν ἔχοι τὸν Ὅμηρον ὁ Χρύσιππος ἐν τῷ πάντα καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι νομίζειν, ἀλλὰ καὶ ἐναντιούμενον.

10

926 Iustinus apol. II 7. οἱ Στωϊκοὶ καθ' εἰμαρμένης ἀνάγκην πάντα γίνεσθαι ἀπεφήναντο.

ibidem paulo post: γεννητοῦ δὲ παντὸς ἤδε ἡ φύσις, κακίας καὶ ἀρετῆς δεκτικὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἐπαινετὸν οὐδὲν αὐτῶν, εἰ οὐκ ἂν ἐπ' ἀμφοτέρα τρέπεσθαι καὶ δύναμιν εἶχε. Δεικνύουσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ πανταχοῦ κατὰ λόγον τὸν ὀρθὸν νομοθετήσαντες καὶ φιλοσοφήσαντες ἄνθρωποι ἐκ τοῦ ὑπαγορεύειν τάδε μὲν πράττειν, τῶνδε δὲ ἀπέχεσθαι. Καὶ οἱ Στωϊκοὶ φιλόσοφοι ἐν τῷ περὶ ἡθῶν λόγῳ τὰ αὐτὰ τιμῶσι καρτερῶς, ὥς δηλοῦσθαι ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν καὶ ἀσωμάτων λόγῳ οὐκ εὐδοκοῦν αὐτούς. Εἴτε γὰρ καθ' εἰμαρμένην φήσουσι τὰ γινόμενα πρὸς ἀνθρώπων γίνεσθαι ἢ 20 μηδὲν εἶναι θεὸν παρὰ τρεπόμενα καὶ ἀλλοιούμενα καὶ ἀναλυόμενα εἰς τὰ αὐτὰ ἀεὶ, καὶ φθαρτῶν μόνων φανήσονται κατάληψιν ἐσχηκέναι καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν διὰ τε τῶν μερῶν καὶ διὰ τοῦ ὅλου ἐν πάσῃ κακίᾳ γινόμενον, ἢ μηδὲν εἶναι κακίαν μὴδ' ἀρετήν, ὅπερ καὶ παρὰ πᾶσαν σφύρωνα ἔννοϊαν καὶ λόγον καὶ νοῦν ἐστὶ.

25

927 Fulgentius Mytholog. prooem. in fine: *tamen nequaquam apud humanos sensus nisi fortuitis compulsionibus moti nascuntur errores, ut etiam Chrysippus de fato scribens ait: Compulsionibus lubricis voluntur incursus.*

§ 2. Fatum divinum.

30

928 Alexander Aphrod. de fato cp. 31. πῶς δὲ συνῶδὰ ἀλλήλοις τὸ ὁμοῦ μὲν θεὸν λέγειν τὴν εἰμαρμένην καὶ χρῆσθαι τοῖς οὐσί τε καὶ γινομένοις ἐν τῷ κόσμῳ ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτοῦ τε τοῦ κόσμου καὶ τῆς τῶν ἐν αὐτῷ τάξεως, ὁμοῦ δὲ τοιαῦτα περὶ αὐτῆς λέγειν.

929 Proclus in Hesiod. Op. et Dies v. 105. οὐ δυνατόν ἐστι τὸν 35 τοῦ Διὸς νοῦν ἐκκλῖναι, ὅ ἐστι τὴν εἰμαρμένην· ταύτην γὰρ οἱ Στωϊκοὶ Διὸς νοῦν προσηγορεύουσι.

930 Scholia Hesiod. Theog. v. 411. „Ἐκάτην τέκε.“ — οὕτω δὲ λέγεται διὰ τὸ ἐκάστου προνοεῖσθαι. τῶν γὰρ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάσῃ πάντων ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἢ εἰμαρμένην. ὥς γὰρ θεῶ πάντες εὐχονται τῇ Μοίρᾳ. 40

931 Scholia in Hom. Iliad. Θ 69. Οἱ Στωϊκοὶ δὲ φασιν ὥς ταῦτὸν εἰμαρμένην καὶ Ζεὺς.

932 Augustinus de civ. dei V 8. Qui vero non astrorum constitu-

tionem, sicuti est cum quidque concipitur vel nascitur vel inchoatur, sed omnium conexione seriemque causarum, qua fit omne quod fit, fati nomine appellant: non multum cum eis de verbi controversia laborandum atque certandum est, quandoquidem ipsum causarum ordinem et
 5 quandam conexione Dei summi tribuunt voluntati et potestati, qui optime et veracissime creditur et cuncta scire, antequam fiant, et nihil inordinatum relinquere: a quo sunt omnes potestates, quamvis non sint ab illo omnium voluntates. Ipsam itaque praecipue Dei summi voluntatem, cuius potestas insuperabiliter per cuncta porrigitur, eos appellare
 10 fatum, sic probatur.

933 Chalcidius in Timaeum cp. 144. *Itaque nonnulli putant, praesumi differentiam providentiae fatique cum reapse una sit. quippe providentiam dei fore voluntatem. voluntatem porro eius seriem esse causarum. et ex eo quidem, quia voluntas, providentia est,*
 15 *porro quia eadem series causarum est, fatum cognominatam. Ex quo fieri, ut quae secundum fatum sunt etiam ex providentia sint. eodemque modo quae secundum providentiam ex fato, ut putat Chrysippus. alii vero, quae quidem ex providentiae auctoritate, fataliter quoque provenire, nec tamen quae fataliter ex providentia, ut Cleanthes.*

20

§ 3. Una vis omnia movens.

934 Plotinus Ennead. III lib. I 4 (Vol. I p. 164 Mū.). *ἀλλ' ὅρα μίαν τις ψυχὴ διὰ παντὸς διήκουσα περαίνει τὰ πάντα, ἐκάστου ταύτῃ κινουμένου, ὥς μέρους, ἢ τὸ ὅλον ἄγει; φερομένων δὲ ἐκείθεν τῶν αἰτίων ἀκολουθεῖν ἀνάγκη τὴν [του] τῶν ἐφεξῆς συνέχειαν καὶ συμπλοκὴν <καὶ> εἰμαρμένην·*
 25 *οἷον εἰ, φυτοῦ ἐκ ῥίζης τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, τὴν ἐντεῦθεν ἐπὶ πάντα διήκουσαν αὐτοῦ τὰ μέρη ποιήσιν τε καὶ πείσιν καὶ πρὸς ἄλληλα συμπλοκὴν διοίκησιν μίαν καὶ οἷον εἰμαρμένην τοῦ φυτοῦ τις εἶναι λέγοι.*

935 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 47 p. 1056d. *Οὐδὲ γὰρ ἄπαξ ἢ δῖς, ἀλλὰ πανταχοῦ, μᾶλλον δ' ἐν πᾶσι τοῖς Φυσικοῖς γέ-*
 30 *γραφε ταῖς μὲν κατὰ μέρος φύσεσι καὶ κινήσεσιν ἐνστήματα πολλὰ γίνεσθαι καὶ κωλύματα, τῇ δὲ τῶν ὅλων μηδέν (quae stulta esse Plutarchus evincere studet).*

936 Alexander Aphrod. de fato cp. 9 p. 175, 7 Bruns. *Καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπα καὶ παρὰ τὰ ἐναργῆ καὶ μέχρι τούτου τὴν ἀνάγκην προεληλυθέναι*
 35 *λέγειν, ὥς μήτε κινηθῆναι τινα δύνασθαι κίνησιν τινα, μήτε κινῆσαι τι τῶν αὐτοῦ μερῶν, ἢν κίνησιν καὶ μὴ κινεῖσθαι τότε οἷόν τε ἦν, ἀλλὰ τὴν τυχοῦσαν τοῦ τραχήλου περιστροφὴν καὶ τὴν δακτύλου τινὸς ἔκτασιν καὶ τὸ ἐπᾶραι τὰ βλέφαρα ἢ τι τῶν τοιούτων προηγουμέναις τισὶν αἰτίαις ἐπόμενον ἄλλως ὅφ' ἡμῶν μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ποτε etc.*

24 τῶν scripsi, τούτων libri. || καὶ addidi. 25 διοίκησιν BC. 26 verba ποιήσιν τε καὶ πείσιν huc transposui, post συμπλοκὴν habent libri. 34 τούτου scripsi, τούτων libri.

937 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 34 p. 1049f. Πρώτον γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Φύσεως τὸ ἄϊδιον τῆς κινήσεως κυκεῶνι παρεικάσας, ἄλλα ἄλλως στρέφοντι καὶ ταράσσοντι τῶν γινομένων, ταῦτ' εἶρηκεν· „Οὕτω δὲ τῆς τῶν ὄλων οἰκονομίας προαγούσης, ἀναγκαῖον κατὰ ταύτην, ὡς ἂν ποτ' ἔχωμεν, ἔχειν ἡμᾶς, εἴτε παρὰ φύσιν 5 τὴν ἰδίαν νοσοῦντες, εἴτε πεπηρωμένοι, εἴτε γραμματικοὶ γεγονότες ἢ μουσικοί.“ Καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον· „Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον τὰ παραπλήσια ἐροῦμεν καὶ περὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν καὶ περὶ τῆς κακίας, καὶ τὸ ὅλον τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀτεχνῶν, ὡς ἔφην.“ Καὶ μετ' ὀλίγον ἅπασαν ἀναιρῶν ἀμφιβολίαν· „Οὐθὲν 10 γὰρ ἔστιν ἄλλως τῶν κατὰ μέρος γενέσθαι οὐδὲ τοῦλάχιστον, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν καὶ κατὰ τὸν ἐκείνης λόγον.“ Ὅτι δ' ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος εἰμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεὺς ἐστιν, οὐδὲ τοὺς ἀντίποδας λέληθε· πανταχοῦ γὰρ ταῦτα θρυλεῖται ὑπ' αὐτῶν· καὶ τὸ

15

(A 5) Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,

τὸν Ὅμηρον εἰρηκέναι φησὶν ὀρθῶς, ἐπὶ τὴν εἰμαρμένην ἀναφέροντα καὶ τὴν τῶν ὄλων φύσιν, καθ' ἣν πάντα διοικεῖται.

p. 1050 c. ὁ δὲ Χρύσιππος ἀναπεπταμένην παρῥησίαν αὐτῇ (scil. τῇ κακίᾳ) δίδωσιν, ὡς οὐ μόνον ἐξ ἀνάγκης οὐδὲ καθ' εἰμαρμένην, ἀλλὰ 20 καὶ κατὰ λόγον θεοῦ καὶ κατὰ φύσιν πεποιημένη τὴν ἀρίστην. Ἔτι δὲ καὶ ταῦτα ὁράται κατὰ λέξιν οὕτως ἔχοντα· „Τῆς γὰρ κοινῆς φύσεως εἰς πάντῃ διατεινούσης, δεήσει πᾶν τὸ ὅπως οὖν γινόμενον ἐν τῷ ὄλῳ καὶ τῶν μορίων ὀτρωοῦν κατ' ἐκείνην γενέσθαι καὶ τὸν ἐκείνης λόγον κατὰ τὸ ἐξῆς ἀκωλύτως· διὰ τὸ μήτ' ἔξω- 25 θεν εἶναι τὸ ἐνστησόμενον τῇ οἰκονομίᾳ, μήτε τῶν μερῶν μηδὲν ἔχειν ὅπως κινηθήσεται ἢ σχήσει ἄλλως <ἢ> κατὰ τὴν κοινὴν φύσιν.“ (Τίνες οὖν αἱ τῶν μερῶν σχέσεις εἰς καὶ κινήσεις; δῆλον μὲν ὅτι σχέσεις αἱ κακίαι καὶ τὰ νοσήματα, φιλαργυρίαι, φιληδονίαι, φιλοδοξίαι, δειλίαι, ἀδικίαι· κινήσεις δὲ μοιχεῖαι, κλοπαί, προδοσίαι, ἀν- 30 δροφονίαι, πατροκτονίαι. Τούτων οἶται Χρύσιππος οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα παρὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον εἶναι καὶ νόμον καὶ δίκην καὶ πρόνοιαν etc.).

Plut. de comm. not. cp. 34 p. 1076 e. εἰ δέ, ὡς φησι Χρύσιππος, οὐδὲ τοῦλάχιστον ἐστὶ τῶν μερῶν ἔχειν ἄλλως ἄλλ' ἢ κατὰ τὴν τοῦ 35 Διὸς βούλησιν, ἀλλὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον οὕτως ἴσχεσθαι καὶ οὕτω κινεῖσθαι πέφυκεν, ὡς ἐκεῖνος ἄγει κάκεῖνος ἐπιστρέφει καὶ ἴσχει καὶ διατίθεται etc.

Plut. de Stoic. repugn. cp. 47 p. 1056 c. τέλος δέ φησι μηδὲν

ἴσχεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι μηδὲ τοῦλάχιστον ἄλλως ἢ κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον, ὃν τῇ εἰμαρμένῃ τὸν αὐτὸν εἶναι.

938 Servius ad Verg. Aeneid. III 90. Visa repente: Stoicos et Academicos secutus est, qui dicunt ea quae contra naturam sunt non fieri, sed fieri videri: unde magica ars omnis exclusa est, sicut Plinius Secundus docet in Naturali Historia.

§ 4. Vaticinatio probat fati necessitatem.

939 Diogenianus apud Eusebium praep. evang. IV 3 p. 136. [ἐξαρκεῖν ἔμοιγε ἡγοῦμαι καὶ μίαν ἐνὸς τούτων παράθεσιν ἀπαντῶσαν πρὸς τὰ Χρυσίππῳ περὶ εἰμαρμένης ἀπὸ τῆς τῶν μαντείων προφῆσεως κατασκευασθέντα. γράφει δ' οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς ἀπελέγχων ὅτι κακῶς ἐκ τῶν μαντείων σημειοῦται τὴν εἰμαρμένην etc.] Φέρει δὲ καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν ἐν τῷ προειρημένῳ βιβλίῳ (scil. Chrysippus περὶ εἰμαρμένης) τοιαύτην τινά·

15 „μὴ γὰρ ἂν τὰς τῶν μάντεων προφῆσεις ἀληθεῖς εἶναι φησιν, εἰ μὴ πάντα ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης περιείχοντο.“

— ὥς γὰρ ἐναργοῦς ὄντος τοῦ πάσας ἀποβαίνειν τὰς τῶν καλουμένων μάντεων προφῆσεις ἢ ὥς μᾶλλον ἂν ὑπὸ τινος τούτου συγχορηθέντος τοῦ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην — οὕτω τὴν ἀπό-
20 δεῖξιν ἡμῖν Χρυσίππος κεκόμικε, δι' ἀλλήλων κατασκευάξων ἐκάτερα. τὸ μὲν γὰρ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην ἐκ τοῦ μαντικῆν εἶναι δεικνύναι βούλεται, τὸ δὲ εἶναι μαντικὴν οὐκ ἂν ἄλλως ἀποδείξαι δύναίτο, εἰ μὴ πρόλάβοι τὸ πάντα συμβαίνειν καθ' εἰμαρμένην.

25 p. 138. ἔπειτα εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἦν ἀληθὲς τὸ δὴ τὴν μαντικὴν τῶν μελλόντων ἀπάντων εἶναι θεωρητικὴν τε καὶ προαγορευτικὴν, τὸ μὲν πάντα καθ' εἰμαρμένην εἶναι συνήγετο ἂν οὕτως, τὸ μέντοι χρεῖῳδες αὐτῆς καὶ βιωφελὲς οὐκ ἂν ποτε ἐδείκνυτο· διὸ καὶ μάλιστα δοκεῖ Χρυσίππος ὑμνεῖν τὴν μαντικὴν — εἰ γὰρ φήσει
30 τις σωθῆσεσθαι τὸ χρήσιμον τῆς μαντικῆς διὰ τὸ προλέγεσθαι τὸ πάντως ἐσόμενον δυσχερὲς εἰ μὴ φυλαξαίμεθα, οὐκ ἐτι πάντα δείξει συμβησόμενα καθ' εἰμαρμένην, ἐφ' ἡμῖν ὄντος τοῦ φυλάξασθαι τε καὶ μὴ φυλάξασθαι [quae ipsa quoque Chrysippi sententiam spectare videntur]. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο κατηναγκάσθαι φήσει τις, ὥς εἰς πάντα
35 τὰ ὄντα διατείνειν τὴν εἰμαρμένην, πάλιν τὸ τῆς μαντικῆς χρήσιμον ἀναιρεῖται· φυλαξόμεθα γὰρ εἰ καθεύμαρται, καὶ οὐ φυλαξόμεθα, δῆλον ὥς, εἰ μὴ καθεύμαρται φυλάξασθαι, καὶ πάντες οἱ μάντις τὸ ἐσόμενον προαγορεύωσιν ἡμῖν.

τὸν γοῦν Οἰδίποδα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Πριάμου

καὶ αὐτὸς ὁ Χρύσιππος φησι πολλὰ μηχανησαμένων τῶν γονέων ὥστε ἀποκτεῖναι, ἵνα τὸ ἀπ' αὐτῶν προῖρηθὲν αὐτοῖς κακὸν φυλάσσονται, μὴ δυνηθῆναι. οὕτως οὐδὲν ὄφελος οὐδὲ αὐτοῖς τῆς τῶν κακῶν προαγορευσεώς φησιν εἶναι διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰμαρμένης αἰτίαν.

5

940 Alexander Aphrod. de fato cp. 30 p. 200, 12 Bruns. τὸ δὲ λέγειν εὐλογον εἶναι τοὺς θεοὺς τὰ ἐσόμενα προειδέναι (ἄτοπον γὰρ τὸ λέγειν ἐκείνους ἀγνοεῖν τι τῶν ἐσομένων) καὶ τοῦτο λαμβάνοντας κατασκευάζειν πειρᾶσθαι δι' αὐτοῦ τὸ πάντα ἐξ ἀνάγκης τε γίνεσθαι καὶ καθ' εἰμαρμένην οὔτε ἀληθές οὔτε εὐλογον.

10

941 Alexander Aphrod. de fato cp. 31 p. 201, 32. οἱ δὲ ὑμνοῦντες τὴν μαντικὴν καὶ κατὰ τὸν αὐτῶν λόγον μόνον σῶζεσθαι λέγοντες αὐτὴν καὶ ταύτῃ <τῇ> πλίστει τοῦ πάντα καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι χρώμενοι — ἄτοπά τινα — τολμῶσι λέγειν. — ἀπορούντων γὰρ τινων πρὸς αὐτούς, τί δήποτε, εἰ πάντα τὰ γινόμενα ἐξ ἀνάγκης γίνεται, αἱ παρὰ τῶν θεῶν μαν-15 τεῖαι [μὲν] γίνονται συμβουλαῖς ξοικυῖαι, ὥς δυναμένων δι' ὃ ἤκουσαν καὶ φυλάξασθαι τι καὶ ποιῆσαι τῶν ἀκουσάντων, καὶ δὴ καὶ τὸν τῷ Λαῖῳ δοθέντα χρησμὸν παρεχομένων, δι' οὗ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Πύθιος περὶ τοῦ μὴ δεῖν παιδοποιεῖσθαι.

(Eur. Phoen. 19) „εἰ γὰρ φυτεύσεις παῖδα, ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς

20

καὶ πᾶς σὸς οἶκος βήσεται δι' αἵματος,”

φασίν, ὥς κηρύττει τὰ συγγράμματα αὐτῶν, <οὐχ> οὕτως αὐτὸν χρῆσαι ὥς οὐκ εἰδότα ὅτι μὴ πεισθήσεται (παντὸς γὰρ μᾶλλον ἥδει), ἀλλ' ὅτι μηδὲν μὲν αὐτοῦ τοιοῦτον χρήσαντος οὐδὲν ἔμελλεν τῶν κατὰ τὴν περιπέτειαν τὴν περὶ τὸν Λαῖόν τε καὶ τὸν Οἰδίπουν γενο-25 μένων γίνεσθαι. οὔτε γὰρ ἂν ἐξέθηκεν ὁ Λαῖος τὸν γενόμενον αὐτῷ παῖδα, ὥς ἐξέθηκεν, οὔτ' ἀναιρεθεῖς ὁ παῖς ὑπὸ τοῦ βουκόλου καὶ δοθεὶς πρὸς εἰσποίησιν τῷ Κορινθίῳ Πολύβῳ, ἀνδρωθεὶς καὶ περιτυχὼν τῷ Λαῖῳ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀγνοῶν τε καὶ ἀγνοούμενος ἀπέκτεινεν αὐτόν. οὐ γὰρ ἂν ποτε ὥς νῆδος ἔνδον παρ' 30 αὐτοῖς τρεφόμενος ἠγνόησε τοὺς γονεῖς, ὥς τὸν μὲν αὐτῶν ἀποκτεῖναι, τὴν δὲ ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον. ὅπως οὖν πάντα ταῦτα σωθῇ καὶ πληρωθῇ τὸ τῆς εἰμαρμένης δρᾶμα, φαντασίαν ὁ θεὸς διὰ τοῦ χρησμοῦ τῷ Λαῖῳ παρέσχεν ὥς δυναμένῳ φυλάξασθαι τὰ λεγόμενα, καὶ ἐπεὶ μεθυσθεὶς ἐπαιδοποιήσατο, ἐξέθηκεν τὸ γενό-35 μενον παιδίον ὥς διαφθερῶν, ἥτις ἔκθεσις αἰτία τῶν ἀνοσίων μύθων ἐγένετο.

942 Proclus de prov. et fato cp. 49 (ed. Cousin I 71). Alii autem determinatam cognitionem attribuentes deo, admiserunt necessitatem in omnibus quae fiunt. Peripateticorum et Stoicorum haeresium sunt haec 40 dogmata.

943 Chalcidius ad Timaeum cp. 160. *Aiunt ergo (sc. Stoici Chrysippum secuti) si deus cuncta ex initio scit, antequam fiant, nec sola caelestia, quae felici necessitate perpetuae beatitudinis quasi quodam fato*

13 τῇ add. Bruns. 16 μὲν del. B². 22 κηρύττει B², κηρύττειν V || οὐχ add. Usener. 31 αὐτοῖς scripsi, αὐτόν libri.

tenentur, sed illas etiam nostras cogitationes et voluntates, scit quoque dubiam illam naturam tenetque et praeterita et praesentia et futura, et hoc ex initio, nec potest falli deus: omnia certe ex initio disposita atque decreta sunt, tam ea quae in nostra potestate posita esse dicuntur, quam fortuita nec non subiecta casibus. Porro cum haec omnia iam dudum decreta sint, cuncta quae proveniunt ex fato provenire concludunt. Leges etiam et exhortationes et obiurgationes et disciplinas quaeque huiusmodi sunt, omnia teneri fatalibus condicionibus: quando, si cui quid accidere decretum est, una etiam illud decretum sit, cuius ope vel beneficio debeat provenire: ut si cui salus proventura erit in navigando, proveniat ei non alio quoquam sed illo gubernatore navim regente, vel si cui civitati proventurum erit, ut bonis utatur institutis et moribus, ut Spartaе Lycurgi legibus hoc debeat provenire. item si quis erit iustus futurus, ut Aristides, huic educatio parentum adiumento sit in iustitiae atque aequitatis obtentu.

cp. 161. Artes quoque sub fati decretum cadere manifestum esse aiunt. nam et hinc iam dudum esse ordinatum, quis aeger quo medente revalescat. denique fieri frequenter, ut non a medico sed ab imperito curetur aeger, cum talis erit condicio decreti. Similis ratio est laudum, vituperationum, animadversionum, praemiorum. fit enim frequenter, ut adversante fato quae recte gesta sunt non modo nullam laudem, sed contra reprehensionem suppliciaque adferant. At vero divinationem dicunt clare demonstrare proventus iam dudum esse decretos. neque enim, nisi decretum praecederet, ad rationem eius accedere potuissent praesagos. Animorum vero nostrorum motus nihil aliud esse, quam ministeria decretorum fatalium, siquidem necesse sit agi per nos agente fato. Ita homines vicem obtinere eorum quae dicuntur, sine quibus agi non potest, sicut sine loco esse non potest motus aut statio.

944 Cicero de divinatione I 56, 127. Praeterea cum fato omnia fiunt — — si quis mortalis possit esse, qui colligationem causarum omnium perspiciat animo, nihil eum profecto fallat. Qui enim teneat causas rerum futurarum, idem necesse est omnia teneat quae futura sint. Quod cum nemo facere nisi deus possit, relinquendum est homini ut signis quibusdam consequentia declarantibus futura praesentiat. Non enim illa, quae futura sunt, subito existunt; sed est quasi rudentis explicatio, sic traductio temporis, nihil novi efficientis et primum replicantis.

§ 5: Infinita series causarum.

945 Alexander Aphrod. de fato cp. 22 p. 191, 30 Bruns. φασίν δὴ τὸν κόσμον τόνδε, ἓνα ὄντα καὶ πάντα τὰ ὄντα ἐν αὐτῷ περιέχοντα, καὶ ὑπὸ φύσεως διοικούμενον ζωτικῆς τε καὶ λογικῆς καὶ νοεῶσ, ἔχειν τὴν τῶν

ὄντων διοίκησιν ἄλδιον κατὰ εἰρμόν τινα καὶ τάξιν προϊοῦσαν, τῶν πρώτων τοῖς μετὰ ταῦτα γινομένοις αἰτίων γινομένων καὶ τοῦτῳ τῷ τρόπῳ συνδεομένων ἀλλήλοις ἀπάντων, καὶ μήτε οὕτως τινὸς ἐν αὐτῷ γινομένου, ὥς μὴ πάντως ἐπακολουθεῖν αὐτῷ καὶ συνηφθαι ὥς αἰτίῳ ἕτερόν τι, μήτ' αὖ τῶν ἐπιγινομένων τινὸς ἀπολελύσθαι δυναμένου τῶν προγεγονότων, ὥς μὴ τινι 5 αὐτῶν ἀκολουθεῖν ὥσπερ συνδεόμενον, ἀλλὰ παντὶ τε τῷ γενομένῳ ἕτερόν τι ἐπακολουθεῖν, ἡρτημένον <ἐξ> αὐτοῦ ἐξ ἀνάγκης ὥς αἰτίου, καὶ πᾶν τὸ γινόμενον ἔχειν τι πρὸ αὐτοῦ, ᾧ ὥς αἰτίῳ συνήρτηται. μηδὲν γὰρ ἀναίτιως μήτε εἶναι μήτε γίνεσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τὸ μηδὲν εἶναι τῶν ἐν αὐτῷ ἀπολελυμένον τε καὶ κεχωρισμένον τῶν προγεγονότων ἀπάντων. δια- 10 σπᾶσθαι γὰρ καὶ διαιρεῖσθαι καὶ μηκέτι τὸν κόσμον ἕνα μένειν, αἰεὶ κατὰ μίαν τάξιν τε καὶ οἰκονομίαν διοικούμενον, εἰ ἀναίτιός τις εἰσάγοιτο κίνησις· ἢν εἰσάγεσθαι, εἰ μὴ πάντα τὰ ὄντα τε καὶ γινόμενα ἔχοι τινα αἰτία προγεγονότα, οἷς ἐξ ἀνάγκης ἔπεται· ὁμοίον τε εἶναι φασιν καὶ ὁμοίως ἀδύνατον τὸ ἀναίτιως τῷ γίνεσθαι τι ἐκ μὴ ὄντος. τοι- 15 αύτην δὲ οὖσαν τὴν τοῦ παντὸς διοίκησιν ἐξ ἀπείρου εἰς ἄπειρον ἐνεργῶς τε καὶ ἀκαταστρόφως γίνεσθαι. οὗσης δὲ τινος διαφορᾶς ἐν τοῖς αἰτίοις, ἢν ἐκτιθέντες σμῆνος [γὰρ] αἰτίων καταλέγουσιν, τὰ μὲν προκαταρκτικά, τὰ δὲ συναίτια, τὰ δὲ ἐκτικά, τὰ δὲ συνεκτικά, τὰ δὲ ἄλλο τι (οὐδὲν γὰρ δεῖ τὸν λόγον μηκύνειν, πάντα τὰ λεγόμενα παρατιθέμεν<ον, ἀλλ> 20 βούλημα αὐτῶν δεῖξαι τοῦ περὶ τῆς εἰμαρμένης δόγματος)· ὄντων δὲ πλειόνων αἰτίων, ἐπ' ἴσης ἐπὶ πάντων αὐτῶν ἀληθές φασιν εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι τῶν αὐτῶν ἀπάντων περιεστηκότων περὶ τε τὸ αἴτιον καὶ ᾧ ἔστιν αἴτιον, ὅτε μὲν δὴ μὴ οὕτως πῶς συμβαίνειν, ὅτε δὲ οὕτως. ἔσεσθαι γὰρ, εἰ οὕτως γίνοιτο, ἀναίτιόν τινα κίνησιν. τὴν δὲ εἰμαρμένην αὐτὴν καὶ τὴν 25 φύσιν καὶ τὸν λόγον, καθ' ὃν διοικεῖται τὸ πᾶν, θεὸν εἶναι φασιν, οὖσαν ἐν τοῖς οὐσίῳ τε καὶ γινομένοις ἅπασιν καὶ οὕτως χρωμένην ἀπάντων τῶν ὄντων τῇ οἰκείᾳ φύσει πρὸς τὴν τοῦ παντὸς οἰκονομίαν. καὶ τοιαύτη μὲν ὥς διὰ βραχέων εἰπεῖν ἢ περὶ τῆς εἰμαρμένης ὑπ' αὐτῶν καταβεβλημένη δόξα.

p. 193, 4. τὸ γοῦν πρῶτον εἰρημένον ὥς πάντων τῶν ὄντων αἰτίων 30 τινῶν γινομένων τῶν μετὰ ταῦτα καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἐχομένων ἀλλήλων τῶν πραγμάτων τῷ δίκῃν ἀλύσεως τοῖς πρώτοις συνηρτῆσθαι τὰ δεύτερα, ὃ ὥσπερ οὐσίαν τῆς εἰμαρμένης ὑποτίθενται etc.

946 Plotinus Ennead. III lib. I 2 (Vol. I p. 162 Mü.). οἱ δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς ἀρχὴν ἐλθόντες ἀπ' αὐτῆς κατάγουσι πάντα, διὰ πάντων 35 φοιτήσασαν αἰτίαν καὶ ταύτην οὐ μόνον κινοῦσαν ἀλλὰ καὶ ποιοῦσαν ἕκαστα λέγοντες, εἰμαρμένην ταύτην καὶ κυριωτάτην αἰτίαν θέμενοι, αὐτὴν ποιοῦσαν τὰ πάντα, οὐ μόνον τὰ ἄλλα ὅσα γίγνεται, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμετέρας διανοήσεις ἐκ τῶν ἐκείνης ἵεναι κινήματων, οἷον ζῶον μορίων κινουμένων ἐκάστων οὐκ ἐξ αὐτῶν, ἐκ δὲ τοῦ ἡγεμονοῦντος ἐν ἐκάστῳ τῶν ζῶων· ἄλλοι δὲ — — — 40 καὶ μὴν καὶ τὴν τῶν αἰτίων ἐπιπλοκὴν πρὸς ἄλληλα καὶ τὸν ἄνωθεν εἰρμόν καὶ τὸ ἔπесθαι τοῖς προτέροις ἀεὶ τὰ ὕστερα καὶ ταῦτα ἐπ' ἐκεῖνα ἀνιέναι, δι' αὐτῶν γενόμενα καὶ ἄνευ ἐκείνων οὐκ ἂν γενόμενα, δουλεύειν τε τοῖς πρὸ αὐτῶν τὰ ὕστερα, ταῦτα εἴ τις λέ-

6 παντὶ B², πάντῃ V.

7 ἐξ add. Or.

16 ἐνεργῶς Usener, ἐναργῶς

libri. 18 γὰρ seclusi.

19 ἐκτικὰ K, ἀκτικὰ V.

20 lacunam supplēvi.

27 χρωμένην a¹², χρωμένης V.

37 ποιοῦσαν scripsi, οὖσαν libri, quo servato

καὶ pro τὰ Vitringa.

γοι, εἰμαρμένην ἕτερον τρόπον εἰσάγων φανεῖται. διττοὺς δὲ ἂν τις θέμενος καὶ τούτους, οὐκ ἂν τοῦ ἀληθοῦς ἀποτυγχάνοι· οἱ μὲν γὰρ ἀφ' ἑνὸς τινος τὰ πάντα ἀναρτῶσιν, οἱ δὲ οὐχ οὕτω.

947 Alexander Aphrod. de fato cp. 23 p. 193, 25 (πολλὰ γὰρ τῶν
5 γινομένων — οὐδενὸς ἔφθη γινόμενα κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν αὐτοῖς
αἰτία. Τίνος δὲ ἐροῦσιν αἰτία τὰ ἐν τισιν μέρεσιν τοῦ σώματος φνόμενα
περιττώματα; τίνος δὲ τὰ τέρατα;). τὸ δ' ὁμόσε χωροῦντας <αἰτία> μὲν
λέγειν καὶ ταῦτα, καταφεύγειν δὲ ἐπὶ τὸ ἄδηλον εἶναι, τίνος αἰτία
(ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἐπὶ τῆς προνοίας τῆς κατ' αὐτοὺς ἀναγκάζονται ποιεῖν
10 πολλάκις) εὐπορίαν ἔστί τοῖς ἀπόροις μηχανωμένων.

948 Alexander Aphrod. de fato cp. 25 p. 194, 25 Bruns. πῶς γὰρ
οὐ φανερῶς ψεῦδος τὸ λέγειν πᾶν τὸ ἐπόμενόν τι ἐξ ἐκείνου τὴν αἰτίαν
τοῦ εἶναι ἔχειν καὶ πᾶν τὸ προηγούμενόν τινος αἰτίον ὑπάρχειν ἐκεῖνω;

p. 195, 1. ὅθεν καὶ θαυμάσειεν ἂν τις αὐτοὺς τὴν τῶν αἰτίων ἀπό-
15 δοσιν τοῦτον ποιουμένους τὸν τρόπον ὥς αἰεὶ τὸ πρῶτον γεγονὸς αἰτιασθαι
τοῦ μετὰ τοῦτο καὶ ποιεῖν ἐπισύνδεσθαι τινα καὶ συνέχειαν τῶν αἰ-
τίων, καὶ ταύτην τοῦ μηδὲν ἀναιτίως γίνεσθαι φέρεσθαι τὴν αἰτίαν.

13. <οὐ μὴν> ὅτι μὴ <ῆ> νῦν τῆς ἡμέρας αἰτία ἢ ὁ χειμὼν τοῦ θέ-
ρους μηδὲ ἐμπέπλεκται ταῦτα ἀλλήλοις ἀλύσεως δίκην, ἀναιτίως ταῦτα γίνε-
20 ται, ἢ εἰ μὴ οὕτως γένοιτο, διασπασθήσεται ἢ τοῦ κόσμου τε καὶ τῶν ἐν
αὐτῷ γινομένων τε καὶ ὄντων ἕνωσις. — — ὥστ' οὐχ ὁ τῶν αἰτίων εἰρμός
ὑπ' αὐτῶν λεγόμενος εὐλόγως ἂν τοῦ μηδὲν ἀναιτίως γίνεσθαι φέροιτο τὴν
αἰτίαν.

949 Alexander Aphrod. de fato cp. 25 p. 196, 1 Bruns. πῶς γὰρ
25 οὐκ ἄτοπον τὸ λέγειν ἐπ' ἄπειρον εἶναι τὰ αἰτία καὶ τὸν εἰρμόν αὐτῶν
καὶ τὴν ἐπισύνδεσιν ὥς μήτε πρῶτόν τι εἶναι μήτε ἔσχατον; — ἀναι-
ροῖτο δ' ἂν καὶ ἐπιστήμη κατὰ τὸν λόγον τοῦτον, εἴ γε ἐπιστήμη μὲν ἔστι
κυρίως ἢ τῶν πρώτων αἰτίων γινώσις, οὐκ ἔστι δὲ κατ' αὐτοὺς ἐν τοῖς αἰ-
τίοις τὸ πρῶτον. οὐ πᾶσά τε τάξεως παράβασις ἀναιρετική τῶν ἐν οἷς γί-
30 νεται — οὐδὲ εἴ τι τοιοῦτον ἐν τῷ κόσμῳ γένοιτο, πάντως ἤδη τοῦτο λύει
τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ κόσμου, καθάπερ οὐδὲ τὴν τοῦ οἴκου καὶ τὴν τοῦ
δεσπότου ἢ τυχοῦσα τῶν οἰκτιῶν ῥαδιουργία.

950 Cicero de fato 7. *ad Chrysippi laqueos revertamur. Cui
quidem primum de ipsa contagione rerum respondeamus —. Inter*
35 *locorum naturas quantum intersit videmus; alios esse salubris, alios*
pestilentis, in aliis esse pituitosos et quasi redundantis, in aliis exsicca-
tos atque aridos; multaque sunt alia, quae inter locum et locum pluri-
imum differant. Athenis tenue caelum, ex quo etiam acutiores putantur
Attici, crassum Thebis, itaque pingues Thebani et valentes. Tamen ne-
40 *que illud tenue caelum efficiet, ut aut Zenonem quis aut Arcesilam aut*
Theophrastum audiat, neque crassum, ut Nemea potius quam Isthmo
victoriam petat. 8. Diiunge longius. Quid enim loci natura adferre

7 αἰτία addidi, λέγειν μὲν καὶ ταῦτα εἶναι αἰτία B². 12 ψεῦδος τὸ λέ-
γειν HB², τὸ λέγειν ψεῦδος V. 17 φέρεσθαι B², φέροντας V. 18 οὐ μὴν
addidi. || ἢ add. Bruns. 19 ἀναιτίως Bruns dubitans in adn., ἂν ἕως V.
21 ὁ τῶν B², οὕτως V.

potest, ut in porticu Pompeii potius quam in campo ambulemus? Tecum quam cum alio? Idibus potius quam Kalendis? Ut igitur ad quasdam res natura loci pertinet aliquid, ad quasdam autem nihil, sic astrorum adfectio valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnis certe non valebit.

951 Cicero de fato 8. „At enim, quoniam in naturis hominum dissimilitudines sunt, ut alios dulcia, alios subamara delectent, alii libidinosi, alii iracundi aut crudeles aut superbi sint, alii <a> talibus vitiis abhorreant — quoniam igitur, inquit, tantum natura a natura distat, quid mirum est has dissimilitudines ex differentibus causis esse factas?“ 10
9. Haec disserens, qua de re agatur, et in quo causa consistat, non videt. Non enim, si alii ad alia propensiores sunt propter causas naturalis et antecedentis, idcirco etiam nostrarum voluntatum atque appetitionum sunt causae naturales et antecedentes. Nam nihil esset in nostra potestate, si ita se res haberet. Nunc vero fatemur, acuti hebesne, valentes imbecilline simus, non esse id in nobis. Qui autem ex eo cogi putat, ne ut sedeamus quidem aut ambulemus voluntatis esse, is non videt, quae quamque rem res consequatur. Ut enim et ingeniosi et tardi ita nascantur antecedentibus causis itemque valentes et imbecilli, non sequitur tamen, ut etiam sedere eos et ambulare et rem agere aliquam principalibus causis definitum et constitutum sit. 20

§ 6. Omne enuntiatum verum aut falsum.

952 Cicero de fato 20. Concludit enim Chrysippus hoc modo: „Si est motus sine causa, non omnis enuntiatio, quod ἀξίωμα dialectici appellant, aut vera aut falsa erit; causas enim effici- 25
cientis quod non habebit, id nec verum nec falsum erit. Omnis autem enuntiatio aut vera aut falsa est. Motus ergo sine causa nullus est. 21. Quod si ita est, omnia, quae fiunt, causis fiunt antegressis. Id si ita est, fato omnia fiunt. Efficitur igitur fato fieri, quaecunque fiant.“ — — — Itaque contendit 30
omnis nervos Chrysippus ut persuadeat omne ἀξίωμα aut verum esse aut falsum. Ut enim Epicurus veretur, ne, si hoc concesserit, concedendum sit fato fieri, quaecunque fiant — — sic Chrysippus metuit, ne, si non obtinuerit omne, quod enuntietur, aut verum esse aut falsum, non teneat omnia fato fieri et ex causis aeternis rerum futurarum. 35
38. <si> tenebitur id, quod a Chrysippo defenditur, omnem enuntiationem aut veram aut falsam esse.

953 Cicero de fato 28 (Carneades contra Chrysippum disputans:)

Nec si omne enuntiatum aut verum aut falsum est, sequitur ilico esse causas immutabilis easque aeternas, quae prohibeant quicquam secus cadere atque casurum sit; fortuitae sunt causae, quae efficiant, ut vere
 5 dicantur, quae ita dicentur „veniet in senatum Cato,“ non inclusae in rerum natura atque mundo; et tamen tam est immutabile venturum, cum est verum, quam venisse, nec ob eam causam fatum aut necessitas extimescenda est. Etenim erit confiteri necesse: „Si hoc enuntiatum: ‘veniet in Tusculanum Hortensius’ verum non est, sequitur ut falsum sit.“
 10 Quorum isti neutrum volunt; quod fieri non potest.

954 Cicero de fato 11 (ex naturalibus causis vitia nasci possunt, extirpari autem et funditus tolli — non est id positum in naturalibus causis, sed in voluntate, studio, disciplina). Quae tolluntur omnia, si vis et natura fati ex divinationis ratione firmabitur. Etenim si est
 15 divinatio, qualibusnam a perceptis artis proficiscitur? (percepta appello, quae dicuntur Graece *θεωρήματα*). Non enim credo nullo percepto aut ceteros artifices versari in suo munere, aut eos, qui divinatione utuntur futura praedicere. 12. Sint igitur astrologorum percepta huius modi: „Si quis (verbi causa) oriente Canicula natus est, is in mari non morietur.“
 20 Vigila, Chrysippe, ne tuam causam, in qua tibi cum Diodoro, valente dialectico, magna luctatio est, deseras. Si enim est verum quod ita conectitur: „Si quis oriente Canicula natus est, in mari non morietur,“ illud quoque verum est „Si Fabius oriente Canicula natus est, Fabius in mari non morietur.“ — — et quoniam certum in Fabio ponitur, natum esse
 25 eum Canicula oriente — — illud „moriatur in mari Fabius“ ex eo genere est, quod fieri non potest. Omne ergo, quod falsum dicitur in futuro, id fieri non potest. 13. At hoc, Chrysippe, minime vis, maximeque tibi de hoc ipso cum Diodoro certamen est. Ille enim id solum fieri posse dicit, quod aut sit verum aut futurum sit ve-
 30 rum et, quicquid futurum sit, id dicit fieri necesse esse, et quicquid non sit futurum, id negat fieri posse. Tu et quae non sint futura, posse fieri dicis, ut frangi hanc gemmam, etiamsi id numquam futurum sit, neque necesse fuisse Cypselum regnare Corinthi, quamquam id millensimo ante anno Apollinis oraculo editum esset.
 35 At si ista comprobabis divina praedicta, et quae falsa in futuris dicentur, in iis habebis, ut ea fieri non possint. — — et si vere dicatur de futuro idque ita futurum sit, dicas esse necessarium; quae est tota Diodori vobis inimica sententia. 14. Etenim si illud vere conectitur: „Si oriente Canicula natus es, in mari non moriere,“ primumque quod est in conexo
 40 „natus es oriente Canicula“ necessarium est — omnia enim vera in praeteritis necessaria sunt, ut Chrysippo placet dissentienti a magistro Cleanthe, quia sunt immutabilia nec in falsum e vero praeterita possunt convertere — — fit etiam, quod consequitur necessarium. Quamquam hoc Chrysippo non videtur valere in omnibus; sed tamen
 45 si naturalis est causa, cur in mari Fabius non moriatur, in mari Fabius

8 hoc enuntiatum *P. Ramus*, haec enuntiatio A²BV.
 utantur *libri*. 36 habemus ABV. || dicitur *Kayser*.
 40 est ABV. 42 Cf. I n. 489.

17 utuntur *Kayser*,
 37 erit *Kayser*.

mori non potest. 15. Hoc loco Chrysippus aestuans falli sperat Chaldaeos ceterosque divinos neque eos usuros esse coniunctionibus, ut ita sua percepta pronuntient „Si quis natus est oriente Canicula, is in mari non morietur,“ sed potius ita dicant: „Non et natus est quis oriente Canicula, et is in mari morietur.“⁵ O licentiam iocularem! ne ipse incidat in Diodorum, docet Chaldaeos, quo pacto eos exponere percepta oporteat. Quaero enim, si Chaldaei ita loquantur, ut negationes infinitarum coniunctionum potius quam infinita conexa ponant, cur idem medici, cur geometrae, cur reliqui facere non possint. 16. Quid est quod non possit isto modo ex conexo transferri¹⁰ ad coniunctionum negationem? Et quidem aliis modis easdem res efferre possumus. — — Multa genera sunt enuntiandi nec ullum distortius quam hoc, quo Chrysippus sperat Chaldaeos contentos Stoicorum causa fore. (Sequentibus explicata Diodori sententia demonstratur, si vera sit, non sequi omnia fato fieri:) non enim aeternis causis <e> naturae necessitate mananti-¹⁵ bus verum est id, quod ita enuntiatur: „descendit in Academiam Carneades“ nec tamen sine causis, sed interest inter causas fortuito antegressas et inter causas cohibentis in se efficientiam naturalem. 20. Nec ii qui dicunt immutabilia esse, quae futura sint, nec posse verum futurum convertere in falsum (i. e. Diodorus), fati necessitatem confirmant, sed verborum vim interpre-²⁰ tantur. At qui introducunt causarum seriem sempiternam (i. e. Chrysippus), ii mentem hominis voluntate libera spoliata necessitate fati devinciunt.

955 Cicero de fato 33 (Negat Carneades) de Oedipode potuisse Apollinem praedicere, nullis in rerum natura causis praepositis, cur ab eo patrem interfici necesse esset — — Quocirca si Stoicis, qui omnia²⁵ fato fieri dicunt, consentaneum est huius modi oracula ceteraque, quae a divinatione ducuntur, comprobare, iis autem, qui, quae futura sunt, ea vera esse ex aeternitate dicunt, non idem dicendum est, vide, ne non eadem sit illorum causa et Stoicorum; hi enim urguntur angustius, illorum ratio soluta ac libera est.³⁰

§ 7. Confatalia (Ἀργὸς λόγος).

956 Cicero de fato 30 (postquam ἀργὸν λόγον explicavit). *Haec ratio a Chrysippo reprehenditur. Quaedam enim sunt, inquit, in rebus simplicia, quaedam copulata. Simplex est: „Morietur illo die Socrates“; huic, sive quid fecerit sive non fecerit, fi-³⁵ nitus est moriendi dies. At si ita fatum sit: „Nascetur Oedipus Laio“, non poterit dici „sive fuerit Laius cum muliere sive non fuerit“; copulata enim res est et confatalis. Sic enim appellat, quia ita fatum sit, et concubiturum cum uxore Laium et ex ea Oedipum procreaturum; ut, si esset dictum: „Luctabitur Olympiis Milo“⁴⁰*

4 dicent ABV. 15 e add. Baiter. 16 scribendum: descendet. 21 atque ABV. 27 a divinatione cod. B. Madvig, ad divinationem AV ad divinationem pertinere alii. 36 sit] est Madvig, erit C. F. W. Müller.

et referret aliquis: „Ergo sive habuerit adversarium sive non habuerit, luctabitur“, erraret; est enim copulatum „luctabitur“, quia sine adversario nulla luctatio est. Omnes igitur istius generis captiones eodem modo refelluntur. „Sive tu adhibueris medicum sive non adhibueris, convalescas“ captiosum; tam enim est fatale medicum adhibere quam convalescere. Haec, ut dixi, confatalia ille appellat.

957 Origenes contra Celsum II 20 Vol. I p. 149, 22 Kō. (p. 406 Del.). καὶ πρὸς Ἑλλήνας δὲ χρησόμεθα τῷ εἰρημένῳ τοῦτον τὸν τρόπον πρὸς τὸν Λαΐον — — λέγεται τοίνυν πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ προεγνωκότος δὴ τὰ ἐσό-
10 μενα· (Eur. Phoen. 18—20)

Μὴ σπεῖρε παίδων ἄλοκα δαιμόνων βλά·

Εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς

Καὶ πᾶς σὸς οἶκος βήσεται δι' αἵματος.

Καὶ ἐν τούτῳ τοίνυν δηλοῦται, ὅτι δυνατόν μὲν ἦν τῷ Λαΐῳ, μὴ σπεί-
15 ρειν τέκνων ἄλοκα· οὐκ ἂν γὰρ τὸ μὴ δυνατόν προσέταξεν αὐτῷ ὁ χρησμός·
δυνατόν δὲ ἦν καὶ τὸ σπεῖρειν καὶ οὐδέτερον αὐτῶν κατηνάγκαστο. Ἠκο-
λούθησε δὲ τῷ μὴ φυλαξαμένῳ σπεῖραι παίδων ἄλοκα παθεῖν ἐκ τοῦ ἐσπαρ-
κέναι τὰ τῆς κατὰ Οἰδίποδα καὶ Ἰονάστην καὶ τοὺς υἱοὺς τραγωδίας. Ἀλλὰ
καὶ ὁ ἀργὸς καλούμενος λόγος, σόφισμα ὢν, τοιοῦτός ἐστι, λεγόμενος
20 ἐπὶ ὑποθέσεως πρὸς τὸν νοσοῦντα, καὶ ὡς σόφισμα ἀποτρέπων αὐτὸν χρῆσθαι
τῷ ἱατρῷ πρὸς ὑγίειαν, καὶ ἔχει γε οὕτως ὁ λόγος· εἰ εἴμαρται σοι ἀνα-
στήναι ἐκ τῆς νόσου, ἔάν τε εἰσαγάγῃς τὸν ἱατρὸν ἔάν τε μὴ εἰσ-
αγάγῃς, ἀναστήσῃ· ἀλλὰ καὶ εἰ εἴμαρται σοι μὴ ἀναστήναι ἐκ τῆς
νόσου, ἔάν τε εἰσαγάγῃς τὸν ἱατρὸν ἔάν τε μὴ εἰσαγάγῃς, οὐκ
25 ἀναστήσῃ· ἦτοι δὲ εἴμαρται σοι ἀναστήναι ἐκ τῆς νόσου ἢ εἴμαρ-
ται σοι μὴ ἀναστήναι· μάτην ἄρα εἰσάγεις τὸν ἱατρόν. Ἀλλὰ χα-
ριέντως τούτῳ τῷ λόγῳ τοιοῦτόν τι παραβάλλεται· εἰ εἴμαρται σοι τεκνοποι-
ῆσαι, ἔάν τε συνέλθῃς γυναικὶ ἔάν τε μὴ συνέλθῃς, τεκνοποιήσεις, ἀλλὰ καὶ
εἰ εἴμαρται σοι μὴ τεκνοποιῆσαι, ἔάν τε συνέλθῃς γυναικὶ ἢ μὴ συνέλθῃς,
30 οὐ τεκνοποιήσεις· ἦτοι δὲ εἴμαρται σοι τεκνοποιῆσαι ἢ μὴ τεκνοποιῆσαι·
μάτην ἄρα συνέρχῃ γυναικί. — Ὡς γὰρ ἐπὶ τούτου, ἐπεὶ ἀμήχανον καὶ ἀδύ-
νατον τεκνοποιῆσαι τὸν μὴ συνελθόντα γυναικί, οὐ μάτην παραλαμβάνεται
τὸ συνελθεῖν γυναικί, οὕτως εἰ τὸ ἀναστήναι ἐκ τῆς νόσου ὁδῷ τῇ ἀπὸ ἱατρι-
κῆς γίνεται, ἀναγκαίως παραλαμβάνεται ὁ ἱατρὸς καὶ ψεῦδος τὸ 'μάτην εἰσ-
35 ἀγεις τὸν ἱατρόν.'

Ὅλα δὲ ταῦτα παρειλήφραμεν δι' ἃ παρέθετο ὁ σοφώτατος Κέλσος εἰπὼν
θεὸς ὢν προεῖπε καὶ πάντως ἐχρῆν γενέσθαι τὸ προειρημένον. Εἰ γὰρ τὸ
πάντως ἀκούει ἀντὶ τοῦ κατηναγκασμένως, οὐ δώσομεν αὐτῷ· δυνατόν γὰρ
ἦν καὶ μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ τὸ πάντως λέγει ἀντὶ τοῦ ἔσται, ὅπερ οὐ κωλύ-
40 ται εἶναι ἀληθές, κἂν δυνατόν ἢ τὸ μὴ γενέσθαι, οὐδὲν λυπεῖ τὸν λόγον etc.

958 Servius ad Verg. Aeneid. IV 696 (codd. TF). nam si fato vi-
vimus, quid agunt merita? si pensamur meritis, quae vis fati? quomodo
hic et fatum admittit et meritum? deinde cum dixerit „stat sua cuique
dies“ quomodo hic dicit „ante diem?“ harum rerum ratio sic redditur:

9 ἀπὸ codd., ὑπὸ Del. 13 αἱμάτων A. 27 ἀντιπαραβάλλεται Φ.
29 ἔάν τε pro ἢ BCDEH. 31 ἐπεὶ εἴπερ CDEH Pat. 37 τὸ (post γὰρ)
M corr., editores, τοῦ ceteri codd. 40 ἦν BCDEH.

sunt fata quae dicuntur denuntiatiua, sunt alia fata quae condicionalia vocantur. denuntiatiua sunt, quae omni modo evenitura decernunt, ut verbi gratia „Pompeius ter triumphaturus est“: hoc illi fata decernunt, ut ubicunque terrarum fuerit ter triumphet, nec potest aliter evenire: et ideo fatum, quod hoc denuntiat, denuntiativum vocatur. condicionalia vero huius modi est „Pompeius si post Pharsalicum bellum Aegypti litus attigerit, ferro peribit“: hic non omni modo necesse erat ut videret Aegyptum, sed si casus eum ad aliam forte regionem duxisset, evaserat etc.

10

Cf. ad X 467.

§ 8. Fatum et possibilitas.

959 Alexander Aphrod. de fato cp. 10 p. 176, 14 Bruns. τὸ δὲ λέγειν μὴ ἀναιρεῖσθαι πάντων γινομένων καθ' εἰμαρμένην τὸ δυνατόν τε καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, τῷ δυνατόν μὲν εἶναι γενέσθαι τοῦτο 15 ὃ ὑπ' οὐδενὸς κωλύεται γενέσθαι καὶ μὴ γένηται, „πῶν δὲ καθ' εἰμαρμένην γινομένων οὐ κεκώλυται τὰ ἀντικείμενα γενέσθαι· διὸ καίτοι μὴ γινόμενα ὅμως ἐστὶ δυνατόα“ καὶ τοῦ μὴ κεκωλύσθαι γενέσθαι αὐτὰ ἀπόδειξιν φέρειν τὸ ἡμῖν τὰ κωλύοντα αὐτὰ ἄγνωστα εἶναι, πάντως μὲν τινα ὄντα· ἃ γὰρ ἐστὶν αἷτια τοῦ γίνεσθαι 20 τὰ ἀντικείμενα αὐτοῖς καθ' εἰμαρμένην, ταῦτα καὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι τούτοις αἷτια, εἴ γε, ὥς φασιν, ἀδύνατον τῶν αὐτῶν περιεστώτων γίνεσθαι τὰ ἀντικείμενα· ἀλλ' ὅτι μὴ ἡμῖν ἐστὶ γνώριμα, τίνα ἐστὶ, διὰ τοῦτο ἀκώλυτον αὐτῶν τὸ γίνεσθαι λέγουσιν — τὸ δὴ ταῦτα λέγειν πῶς οὐ παιζόντων ἐστίν;

960 Alexander Aphrod. de fato cp. 10 p. 177, 2. σφύζοντες δὲ τὴν 25 τοῦ δυνατόυ φύσιν οὕτως ὥς εἰρήκαμεν, διὰ τοῦτο φασιν μηδὲ τὰ γιγνόμενα καθ' εἰμαρμένην, καίτοι ἀπαρβατάως γιγνόμενα, ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι, ὅτι ἐστὶν αὐτοῖς δυνατόν γενέσθαι καὶ τὸ ἀντικείμενον, δυνατόν <ὄν> οὕτως ὥς προεῖρηται.

961 Alexander Aphrod. de fato cp. 10 p. 177, 7 Bruns. ὁμοιον δὲ 30 τούτῳ καὶ τὸ λέγειν, τὸ ἀξίωμα τὸ „ἔσται αὖριον ναυμαχία“ ἀληθὲς μὲν εἶναι δύνασθαι, οὐ μέντοι καὶ ἀναγκαῖον. ἀναγκαῖον μὲν γὰρ τὸ αἰεὶ ἀληθὲς, τοῦτο δὲ οὐκέτ' ἀληθὲς μένει, ἐπειδὴν ἡ ναυμαχία γένηται. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἀναγκαῖον, οὐδὲ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαινόμενον ἐξ ἀνάγκης τὸ ἔσεσθαι ναυμαχίαν. εἰ δὲ ἔσται μὲν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ (ἀληθοῦς ὄντος 35 τοῦ ἔσεσθαι ναυμαχίαν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ) ἐνδεχομένως δηλονότι. εἰ δὲ ἐνδεχομένως, οὐκ ἀναιρεῖται τὸ ἐνδεχομένως τινὰ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην.

962 Alexander Aphrod. quaestiones I 4 p. 10, 8. ἔποιτ' ἂν τοῖς πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην λέγουσιν τὸ δυνατόν εἶναι μόνον τὸ ἐξ ἀνάγκης, 40 τοῦ ἐξ ἀνάγκης μὴ τοῦ ὥς βιαίου, ἀλλὰ τούτου λαμβανομένου, οὗ τὸ ἀντι-

16 δὲ add. vet. corr. V. 19 αὐτὰ ἂν ἄγνωστα V¹. 22 οὐε γε V.
26 cf. fr. 959. 29 ὄν addidi. 33 μένει Usener, μὲν libri. 34 ἐξ ἀνάγκης
τὸ scripsi, τὸ ἐξ ἀνάγκης libri. 35 ἀνάγκης δὲ scripsi, ἀνάγκης ἀληθὲς libri.
37 γίνεσθαι scripsi, γενέσθαι libri.

κείμενον ἀδύνατον. καίτοι κατὰ μόνους τοὺς πάντα καθ' εἰμαρμένην γίνεσθαι λέγοντας [οὐκ] ἄλλο τι τοῦ ἀναγκαίως γινομένου τὸ γινόμενον [οὔτε γινομένου] ἐξ ἀνάγκης, οὐδ' ἔστιν τὸ [μὲν] ἐξ ἀνάγκης γινόμενον, ὥς φασιν, τὸ γινόμενον βίᾳ, τὸ δὲ [ἀναγκαίως τὸ] κατὰ τὴν
 5 τῶν αἰτίων ἀκολουθίαν. γνώριμον δὲ ἐκ τούτου τὸ μηδὲ δύνασθαι τι γίνεσθαι βίᾳ καθ' οὓς καθ' εἰμαρμένην πάντα γίνεται. εἰ γὰρ τὰ καθ' εἰμαρμένην γινόμενα καθ' εἰρμόν αἰτίων γίνεται καὶ κατὰ τάξιν θείαν τινά, οὐδὲν δὲ τῶν κατὰ τάξιν γινομένων τοιαύτην βίᾳ γίνεται, οὐδὲν ἂν τῶν καθ' εἰμαρμένην γινομένων βίᾳ γινόιτο. — — τὸ γὰρ λέγειν τὴν εἰμαρ-
 10 μένην ποιεῖν τινα τοιαῦτα, ἃ χωρὶς βίᾳς οὐ πείσεται τοῖς αἰτίοις, παντάπασιν ἀλλότριον ἂν εἶναι δόξαι θείας τάξεως. πάντων <δὲ> καθ' εἰμαρμένην γινομένων, ἀναιρεῖται τὸ βίᾳ τι γενέσθαι· εἴη γὰρ ἂν καὶ τοῦτο καθ' εἰμαρμένην τάξιν, ὥς προελεγχται.

10, 32. καὶ γὰρ ἔτι πρὸς τούτοις, εἰ τὰ καθ' εἰμαρμένην γινόμενα καὶ κατὰ πρόνοιαν γίνεται, πῶς εὐλογον κατὰ πρόνοιαν τινὰς ἀντιπράσσειν τοῖς καλῶς γινομένοις καὶ εὐτάκτως τοῖς κατὰ πρόνοιαν.

963 Stephanus in Aristot. Rhetor. p. 263, 23 Rabe (Comment. graec. XXI, 2). οἱ Στωϊκοὶ — τὸ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐταύτιζον τῷ ἀναγκαίῳ· πάντα γὰρ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον γινόμενα δογματίζοντες ἀνῆρουν τὸ ἐνδεχόμενον ἡγουν
 20 τὸ ὁπότερ' ἔτυχε, τὸ ἐπ' ἴσης ἐνδεχόμενον. λέγεται οὖν ὧδε, ὅτι τὸ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνδεχόμενον ἔστι (διακόπτεται γὰρ ποτε), οὐχ ἀπλῶς δὲ ἡγουν αἰ καὶ ἀναγκαίως γινόμενον, ὥς οἱ Στωϊκοὶ ἴσως ὠρίζοντο.

964 Origenes commentaria in Genesin Tom. II p. 11 Delarue. εἰ μὲν γὰρ τὸ „πάντως ἔσται“ οὕτω τις ἐρμηνεύει, ὥς ἀνάγκην εἶναι γενέσθαι
 25 τὸ προεγνωσμένον (scil. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ), οὐ διδόμεν αὐτῷ. — — εἰ δέ τις διηγῆσεται τὸ „πάντως ἔσται“ κατὰ τὸ σημαίνειν αὐτὸ λέγων ὅτι ἔσται μὲν τάδε τινά, ἐνδέχεται δὲ καὶ ἑτέρως γενέσθαι, τοῦτο ὥς ἀληθὲς συγχωροῦμεν, τὸν μὲν γὰρ Θεὸν οὐκ ἐνδέχεται ψεύσασθαι· ἐνδέχεται δὲ περὶ τῶν ἐνδεχομένων γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι φρονῆσαι τὸ γενέσθαι αὐτὰ καὶ τὸ μὴ
 30 γενέσθαι. — — Καὶ λέγοι ἂν ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ ὅτι „ἐνδέχεται μὲν τόνδε τόδε ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον· ἐνδεχομένων δὲ ἀμφοτέρων, οἶδα ὅτι τόδε ποιήσει“. οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ Θεὸς εἶποι ἂν· „οὐκ ἐνδέχεται τόνδε τινὰ τὸν ἀνθρώπου πιτῆναι“, οὕτω χρησμόν, φέρε εἰπεῖν, περὶ τινὸς διδοὺς ἐρεῖ ὅτι „οὐκ ἐνδέχεται τόνδε σωφρονῆσαι“. δύναμις μὲν γὰρ οὐκ ἔστι τοῦ πιτῆ-
 35 ναι οὐδαμῶς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, δύναμις δὲ ἔστι τοῦ σωφρονῆσαι καὶ τοῦ ἀκολαστῆσαι· ὧν ἀμφοτέρων δυνάμεων ὑπαρχουσὼν ὁ μὴ προσέχων λόγοις ἐπιστρεπτικοῖς καὶ παιδευτικοῖς ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι τῇ χειρίστῃ· κρεῖττονι δὲ ὁ ζητήσας τὸ ἀληθὲς καὶ βιωσάμενος βεβουλημένος κατ' αὐτό· οὐ ζητεῖ δὲ ὅδε μὲν τάλῃθῃ, ἐπεὶ ἐπιβόρῃ ἐπὶ τὴν ἡδονήν· ὅδε δὲ ἐξετάζει περὶ αὐτῶν, αἵρε-
 40 θεῖς ὑπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν καὶ λόγου προτρεπτικοῦ.

§ 9. Fatum et fortuna.

965 Simplicius in Aristot. Phys. p. 333, 1 Diels. τινὲς δὲ καὶ ἀντόθεν ὁμολογοῦσιν εἶναι τὴν τύχην καὶ αἰτίαν αὐτὴν εἶναι λέγουσι· τί δέ

2 οὐκ seclusi. 3 οὔτε γινομένου seclusi. || μὲν seclusi. 4 ἀναγκαίως τὸ seclusi. 4 ἐκ τούτου τὸ scripsi, τοῦτο ἐκ τοῦ libri. 6 δύνασθαι τι γίνεσθαι scripsi, γίνεσθαι τι δύνασθαι libri.

ἔστιν, οὐκ ἔχουσι λέγειν, ἄδηλον αὐτὴν ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ νομίζοντες, ὥς θεῖόν τι οὖσαν καὶ δαιμόνιον καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν ὑπερβαίνον, ὥσπερ οἱ Στωϊκοὶ δοκοῦσι λέγειν. — ἔοικε δὲ ἡ μὲν ὥς περὶ θεοῦ τινὸς τῆς Τύχης οὖσα δόξα καὶ πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἶναι παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ οὐχ ὑπὸ πρώτων νομισθῆναι τῶν Στωϊκῶν, ὥς τινες οἴ- 5 ονται.

966 Aëtius Plac. I 29, 7. Ἀναξαγόρας καὶ οἱ Στωϊκοὶ (τὴν τύχην) ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ· ἃ μὲν γὰρ εἶναι κατ' ἀνάγκην, ἃ δὲ κατ' εἰμαρμένην, ἃ δὲ κατὰ προαιρέσειν, ἃ δὲ κατὰ τύχην, ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον. 10

967 Alexander de anima libri mantissa p. 179, 6 Bruns. τὸ δὲ λέγειν τὴν τύχην αἰτίαν ἄδηλον ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ οὐκ ἔστι φύσιν τινὰ τύχης τιθεμένων, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ αἴτια ποιᾷ σχέσει τὴν τύχην εἶναι λεγόντων.

ibid. 14. εἰ γὰρ λέγοιεν μὴ τὴν τισὶν ἀνθρώποις αἰτίαν ἄδηλον εἶναι 15 τὴν τύχην, ἀλλὰ τὴν καθόλου πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐδ' ὅλως εἶναι τι συγγωροῦν ἐν τὴν τύχην, διδόντες τε εἶναι μαντικὴν καὶ τῶν ἀδήλων δοκούντων εἶναι τοῖς ἄλλοις γνωστικὴν αὐτὴν τιθέμενοι.

968 Alexander Aphrod. de fato cp. 8 p. 173, 13. ὄντων δὲ τῶν ἀπὸ τύχης τε καὶ αὐτομάτως γινομένων τοιούτων, ὥς μὴ γίνεσθαι κατὰ προη- 20 γουμένην αἰτίαν — — πῶς ἂν σώζοιτό τι τῶν προειρημένων κατ' οὐδὲ πάντα προηγησαμένοις τισὶν αἰτίοις καὶ προηγουμένοις ἐξ ἀνάγκης ἔστι τε τὰ ὄντα καὶ τὰ γινόμενα γίνεται, ἐκάστου τῶν γινομένων αἰτιὸν τι προκαταβεβλημέ- νον ἔχοντος, οὗ ὄντος ἢ γεγονότος ἀνάγκη καὶ αὐτὸ ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι; τὸ <δὲ> μηδὲν μὲν σώζοντας τῶν προειρημένων, κατ' ἄλλου δὲ τινος τὸ τῆς 25 τύχης νομοθετήσαντας ὄνομα, τῷ μὴ ἀναιρεῖσθαι ἐκεῖνο ὑπὸ τοῦ πάντα ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι τιθεμένου μηδὲ τὴν τύχην ἀναιρεῖσθαι λέγειν, σοφισμέ- νων ἔστιν — — οὕτως μὲν γὰρ οὐδὲν κωλύσει λέγειν ταῦτόν εἰμαρμένην τε εἶναι καὶ τύχην καὶ τοσοῦτον ἀποδεῖν τοῦ τὴν τύχην ἀναιρεῖν, ὥς καὶ πάντα τὰ γινόμενα γίνεσθαι λέγειν ἀπὸ τύχης. 30

969 Alexander Aphrod. de fato cp. 7 p. 172, 12 Bruns. οὐ γὰρ σώζεται τὸ γίνεσθαι τινα ἀπὸ τύχης, ἂν ἀνελών τις τὴν τῶν οὕτως γινο- μένων φύσιν ὄνομα θῇται τοῖς γινομένοις ἐξ ἀνάγκης τὴν τύχην.

970 Alexander Aphrod. de fato cp. 8 p. 174, 1 Bruns. τί γὰρ ἄλλο ποιοῦσιν οἱ τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον ὀριζόμενοι „αἰτίαν ἄδηλον ἀνθρω- 35 πίνῳ λογισμῷ“ ἢ τύχης τι σημαινόμενον ἴδιον εἰσάγουσιν τε καὶ νομοθετοῦσιν; τὸ γὰρ εἰς τὴν τούτου σύστασιν χρήσασθαι τῷ λέγειν τινὰς αὐτομάτως νοσεῖν, ὅταν ἄδηλος ᾖ αὐτοῖς ἢ αἰτία τῆς νόσου, ψεῦδος.

971 Theodoretus graec. affect. cur. p. 87, 41. καὶ οἱ ἐκ τῆς Ποι- κλῆς ὀνομασμένοι ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λόγῳ. 40

972 Servius ad Verg. Aeneid. VIII 334. „fortuna omnipotens et ineluctabile fatum“. secundum Stoicos locutus est, qui nasci et mori fatis dant, media omnia fortunae: nam vitae humanae incerta sunt omnia. unde et miscuit, ut quasi plenum ostenderet dogma: nam nihil tam contrarium est fato, quam casus; sed secundum Stoicos dixit. 45

10 quod addit Stobaeus: τύχη ἀτάκτου ἐνεργείας ἐστὶ προσηγορία Stoicum non est. 25 δὲ addidi. 26 τῷ V¹, τῷ γὰρ vet. corr. V falso. 28 κωλύσει V², κωλύσαντες V¹. 32 scil. Chrysippus.

973 Plutarchus de Stoiç. repugn. cp. 23 p. 1045b. Τοῦ κατη-
ναγκάσθαι δοκοῦντος ὑπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτιῶν ταῖς ὁρμαῖς ἀπόλυσιν
πορίζειν <θέλοντες> ἔνιοι τῶν φιλοσόφων ἐπελευστικὴν τινα κίνησιν
ἐν τῷ ἡγεμονικῷ κατασκευάζουσιν, ἐπὶ τῶν ἀπαράλλάκτων μάλιστα
5 γινομένην ἔκδηλον· ὅταν γὰρ δυοῖν ἴσον δυναμένων καὶ ὁμοίως ἐχόν-
των θάτερον ἢ λαβεῖν ἀνάγκη, μηδεμιᾶς αἰτίας ἐπὶ θάτερον ἀγούσης
τῷ μηδὲν τοῦ ἑτέρου διαφέρειν, ἢ ἐπελευστικὴ δύναμις αὕτη τῆς ψυχῆς
ἐπικλίσιν ἐξ αὐτῆς λαβοῦσα διέκοψε τὴν ἀπορίαν. Πρὸς τούτους
ὁ Χρύσιππος ἀντιλέγων, ὡς βιαζομένους τῷ ἀναίτιῳ τὴν
10 φύσιν, ἐν πολλοῖς παρατίθῃσι τὸν ἀστράγαλον καὶ τὸν ζυ-
γόν, καὶ πολλὰ τῶν μὴ δυναμένων ἄλλοτε ἄλλας λαμβάνειν
πτώσεις καὶ ῥοπὰς ἄνευ τινὸς αἰτίας καὶ διαφορᾶς ἢ περὶ
αὐτὰ πάντως ἢ περὶ τὰ ἔξωθεν γινομένης· τὸ γὰρ ἀναίτιον
ὅλως ἀνύπαρκτον εἶναι καὶ τὸ αὐτόματον· ἐν δὲ ταῖς πλαττο-
15 μέναις ὑπ' ἐνίων καὶ λεγομέναις ταύταις ἐπελεύσεσιν αἰτίας
ἀδήλους ὑποτρέχειν, καὶ λανθάνειν ἡμᾶς ἐπὶ θάτερα τὴν
ὁρμὴν ἀγούσας. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς γνωριμοτάτοις ἐστὶ τῶν
ὑπ' αὐτοῦ πολλάκις εἰρημένων.

§ 10. *Fatum et liberum arbitrium.*

20 974 Cicero de fato 39. *Ac mihi quidem videtur, cum duae sen-
tentiae fuissent veterum philosophorum, una eorum, qui censerent omnia
ita fato fieri, ut id fatum vim necessitatis adferret — — altera eorum,
quibus viderentur sine ullo fato esse animorum motus voluntarii, Chry-
sippus tamquam arbiter honorarius medium ferire voluisse, sed adplicat*
25 *se ad eos potius, qui necessitate motus animorum liberatos volunt; dum
autem verbis utitur suis, delabitur in eas difficultates, ut necessitatem
fati confirmet invitus. 40. Atque hoc, si placet, quale sit videamus in
adsensionibus —. Eas enim veteres illi, quibus omnia fato fieri vide-
bantur, vi effici et necessitate dicebant. Qui autem ab iis dissentiebant,*
30 *fato adsensiones liberabant negabantque fato adsensionibus adhibito
necessitatem ab his posse removeri iique ita disserebant: (sequitur Arce-
silai, ni fallor, contra Zenonem et Cleanthem disputatio). 41. Chry-
sippus autem cum et necessitatem improbaret et nihil vellet sine prae-
positis causis evenire, causarum genera distinguit, ut et necessitatem*
35 *effugiat et retineat fatum. „Causarum enim, inquit, aliae sunt*

3 θέλοντες add. Madvig. 4 ἀπαράλλάκτων Reiske, παραλλακτῶν libri.
7 μηδὲν Stegmann, μηδενὶ libri. 9 τῷ ἀναίτιῳ Mez., τῷ ἐναντίῳ libri.
25 animorum Davisius, animos ABV.

perfectae et principales, aliae adiuuantes et proximae. Quam ob rem, cum dicimus omnia fato fieri causis antecedentibus, non hoc intellegi volumus: causis perfectis et principalibus, sed causis adiuuantibus [antecedentibus] et proximis.“ Itaque illi rationi, quam paulo ante conclusi, sic occurrit: „si omnia fato fiant, 5 sequi illud quidem, ut omnia causis fiant antepositis, verum non principalibus causis et perfectis, sed adiuuantibus et proximis. Quae si ipsae non sunt in nostra potestate, non sequitur, ut ne adpetitus quidem sit in nostra potestate. At hoc sequeretur, si omnia perfectis et principalibus causis 10 fieri diceremus, ut cum eae causae non essent in nostra potestate, ne ille quidem esset in nostra potestate. 42. Quam ob rem qui ita fatum introducunt, ut necessitatem adiungant, in eos valebit illa conclusio; qui autem causas antecedentis non dicent perfectas neque principalis, in eos nihil valebit.“ 15 Quod enim dicantur adsensiones fieri causis antepositis, id quale sit, facile a se explicari putat. Nam quamquam adsensio non possit fieri nisi commota viso, tamen, cum id visum proximam causam habeat, non principalem, hanc habet rationem, ut Chrysippus vult, quam dudum diximus, non ut illa quidem fieri possit nulla vi extrinsecus excitata 20 (necesse est enim adsensionem viso commoveri), sed revertitur ad cylindrum et ad turbinem suum, quae moveri incipere nisi pulsa non possunt. Id autem cum accidit, suapte natura, quod superest, et cylindrum volvi et versari turbinem putat. 43. „Ut igitur, inquit, qui protrusit cylindrum, dedit ei principium motionis, volubilitatem autem 25 non dedit, sic visum obiectum imprimet illud quidem et quasi signabit in animo suam speciem, sed adsensio nostra erit in potestate, eaque quem ad modum in cylindro dictum est, extrinsecus pulsa, quod reliquum est, suapte vi et natura movebitur. Quodsi aliqua res efficeretur sine causa antecedente, 30 falsum esset omnia fato fieri; sin omnibus, quaecunque fiunt, verisimile est causam antecedere, quid adferri poterit, cur non omnia fato fieri fatendum sit? modo intellegatur, quae sit causarum distinctio ac dissimilitudo.“ — — 44. Neque enim Chrysippus, concedens adsensionis proximam et continentem causam 35 esse in viso positam, [neque] eam causam esse ad adsentiendum necessariam concedet, ut, si omnia fato fiant, omnia causis fiant antecedentibus et necessariis.

4 antecedentibus del. Davisius. 8 sunt Christ, sint ABV. 12 ne ille — potestate om. ABV¹. 36 neque secludunt editores plerique.

975 Hippolytus Philos. 21 (DDG p. 571, 11). καὶ αὐτοὶ δὲ (scil. Chrysippus et Zeno) τὸ καθ' εἰμαρμένην εἶναι πάντα διεβεβαιώσαντο παραδείγματι χρῆσάμενοι τοιούτῳ, ὅτι ὥσπερ ὀχλήματος ἐὰν ᾗ ἐξηρημένος κύων, ἐὰν μὲν βούληται ἐπεσθαι, καὶ ἔλκεται καὶ ἔπεται, ποιῶν
 5 καὶ τὸ αὐτεξούσιον μετὰ τῆς ἀνάγκης [οἷον τῆς εἰμαρμένης]. ἐὰν δὲ μὴ βούληται ἐπεσθαι, πάντως ἀναγκασθήσεται· τὸ αὐτὸ δῆπου καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· καὶ μὴ βουλόμενοι γὰρ ἀκολουθεῖν ἀναγκασθῆσονται πάντως εἰς τὸ πεπρωμένον εἰσελθεῖν.

976 Aëtius Plac. I 27, 3. Πλάτων ἐγκρίνει μὲν τὴν εἰμαρμένην ἐπὶ
 10 τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν καὶ βίων, συνεισάγει δὲ καὶ τὴν παρ' ἡμᾶς αἰτίαν. οἱ Στωϊκοὶ Πλάτωνι ἐμπερῶς· καὶ τὴν μὲν ἀνάγκην ἀνίκητόν φασιν αἰτίαν καὶ βιαστικὴν, τὴν δὲ εἰμαρμένην συμπλοκὴν αἰτιῶν τεταγμένην, ἐν ᾗ συμπλοκῇ καὶ τὸ παρ' ἡμᾶς, ὥστε τὰ μὲν εἰμάρθαι, τὰ δὲ ἀνειμάρθαι.

977 Gellius noct. Att. VII 2, 15. Itaque M. Cicero in libro quem
 15 de fato conscripsit, cum quaestionem istam diceret obscurissimam esse et implicatissimam, Chrysippum quoque philosophum non expedisse se in ea ait his verbis: Chrysippus aestuans laboransque, quonam <pacto> explicet et fato omnia fieri et esse aliquid in nobis, intricatur hoc modo.

20 978 Oenomaus apud Eusebium praep. evang. VI p. 255b. ἀπόλωλε γάρ, τό γ' ἐπὶ τοῖς σοφοῖς, ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἀπόλωλεν, εἴτε οἷακά τις αὐτὸ εἴτε ἔρμα εἴτε κρηπίδα ὀνομάζων χαίρει, τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἢ ἐξουσία, ἣν ἡμεῖς μὲν αὐτοκράτορα τῶν ἀναγκαιοτάτων τιθέμεθα, Δημόκριτος δέ γε, εἰ μὴ τι ἡπάτημαι, καὶ Χρύσιππος, ὁ
 25 μὲν δοῦλον, ὁ δὲ ἡμῖδουλον ἐπινοεῖ τὸ κάλλιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιδείξαι (Theodoret VI 8 p. 86, 22).

cf. p. 257b. μηδὲ Χρύσιππος ἄρα ὁ τὴν ἡμιδουλείαν εἰσάγων etc.

p. 258b. ἐκεῖνο γάρ δὴ τὸ καταγελαστότατον ἀπάντων, τὸ μίγμα καὶ ἡ σύνοδος τοῦ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τι εἶναι, καὶ εἰρὸν οὐδὲν
 30 ᾗττον εἶναι. προσεοικέναι γὰρ αὐτόν, ὥς λέγουσιν οἱ σοφώτατοι, τῷ Εὐριπιδεῖ λόγῳ· τεκνωσάμεν γὰρ ἐθελῆσαι τὸν Λάϊον, κύριον εἶναι τὸν Λάϊον, καὶ τοῦτο ἐκπεφευγέναι τὴν Ἀπολλωνίαν ὄψιν· τεκνώσαντι δ' αὐτῷ ἐπεῖναι ἀνάγκην ἄφυκτον ὑπὸ τοῦ φύντος αὐτὸν ἀποθανεῖν· οὕτως οὖν τὴν ἐπὶ τῷ μέλλοντι ἀνάγκην παρέχειν τῷ μάντει τὴν τοῦ
 35 γενησομένου προαίσθησιν.

(p. 261a. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἐπίκουρον, ὃν σὺ πολλά, ὦ Χρύσιππε, ἐβλασφήμησας, ἐγὼ τό γε ἐπὶ σοὶ ἀφήμι τῶν ἐγκλημάτων· τί γὰρ πάθῃ ὅς οὐχ ἐκὼν ᾗν μαλακὸς οὐδὲ ἄδικος, ὥσπερ πολλάκις αὐτὸν ἐλοιδορήσας;)

5 οἷον—εἰμαρμένης seclutit Roeper. 13 εἰμαρτά et ἀνειμαρτά coni. Diels et Usener.

979 Alexander Aphrod. de fato cp. 13 p. 181, 13 Bruns. ἀναι-
 ροῦντες γὰρ τὸ ἐξουσίαν ἔχειν τὸν ἄνθρωπον τῆς αἰρέσεώς τε καὶ
 πράξεως τῶν ἀντικειμένων λέγουσιν ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸ γινόμενον
 <καθ' ὁρμὴν> δι' ἡμῶν. ἐπεὶ γὰρ, φασίν, τῶν ὄντων τε καὶ γινο-
 μένων αἱ φύσεις ἕτεραί τε καὶ διάφοροι (οὐ γὰρ αἱ αὐταὶ τῶν ἐμ- 5
 ψύχων τε καὶ τῶν ἀψύχων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐμψύχων ἀπάντων αἱ αὐ-
 ταὶ πάλιν· αἱ γὰρ κατ' εἶδος τῶν ὄντων διαφοραὶ τὰς τῶν φύσεων
 αὐτῶν διαφορὰς δεικνύουσιν), γίνεται δὲ τὰ ὑφ' ἐκάστου γινόμενα
 κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, τὰ μὲν ὑπὸ λίθου κατὰ τὴν λίθου, τὰ δ'
 ὑπὸ πυρὸς κατὰ τὴν πυρὸς καὶ τὰ ὑπὸ ζῶου κατὰ τὴν ζῶου, οὐδὲν 10
 μὲν τῶν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ὑφ' ἐκάστου γινομένων δύνασθαι
 φασιν ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' ἕκαστον τῶν γινομένων ὑπ' αὐτῶν γίνεσθαι
 κατηναγκασμένως, κατ' ἀνάγκην οὐ τὴν ἐκ βίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ δύ-
 νασθαι τὸ πεφυκὸς οὕτως, ὄντων τῶν περιεστώτων τοιούτων <ᾧ>
 ἀδύνατον αὐτῷ μὴ περιεστάναι, τότε ἄλλως πως καὶ μὴ οὕτως κινη- 15
 θῆναι. μήτε γὰρ τὸν λίθον, εἰ ἀπὸ ὕψους ἀφεθείη τινός, δύνασθαι
 μὴ φέρεσθαι κάτω μηδεὶς ἐμποδίζοντος· τῷ <γὰρ> βαρύτητα μὲν
 ἔχειν αὐτὸν ἐν αὐτῷ, ταύτην δ' εἶναι τῆς τοιαύτης κινήσεως κατὰ
 φύσιν <αἰτίαν>, ὅταν καὶ τὰ ἔξωθεν αἰτία τὰ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν
 κίνησιν τῷ λίθῳ συντελοῦντα παρῇ, ἐξ ἀνάγκης τὸν λίθον ὥς πέφυκεν 20
 φέρεσθαι, (πάντως δ' αὐτῷ καὶ ἐξ ἀνάγκης παρεῖναι ταῦτα τὰ αἰτία,
 δι' ἃ κινεῖται τότε), οὐ μόνον μὴ δυνάμενον μὴ κινεῖσθαι τούτων
 παρόντων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης κινεῖσθαι τότε καὶ γίνεσθαι τὴν τοι-
 αύτην κίνησιν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης διὰ τοῦ λίθου· ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων λόγος. ὥς δὲ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἔχει, οὕτως δὲ καὶ ἐπὶ 25
 τῶν ζώων ἔχειν φασίν. εἶναι γὰρ τινα καὶ τοῖς ζώοις κίνησιν κατὰ
 φύσιν, ταύτην δ' εἶναι τὴν καθ' ὁρμὴν· πᾶν γὰρ ζῷον ὥς ζῷον
 κινούμενον κινεῖσθαι <τὴν> καθ' ὁρμὴν κίνησιν, ὑπὸ τῆς
 εἰμαρμένης διὰ ζῶου γινομένην. οὕτως δὲ τούτων ἔχόντων καὶ
 γινομένων ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης κινήσεών τε καὶ ἐνεργειῶν ἐν τῷ κόσμῳ 30
 τῶν μὲν διὰ γῆς, ἂν οὕτω τύχη, τῶν δὲ δι' ἀέρος, τῶν δὲ διὰ πυρὸς,
 τῶν δὲ δι' ἄλλου τινός, γινομένων δέ τινων καὶ διὰ ζώων (τοιαῦται
 δὲ αἱ καθ' ὁρμὴν κινήσεις), τὰς διὰ τῶν ζώων ὑπὸ τῆς εἰμαρ-
 μένης γινομένας ἐπὶ τοῖς ζώοις εἶναι λέγουσιν, ὁμοίως μὲν
 ὥς πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τοῖς ἄλλοις γινομένας ἄπασιν, τῷ δεῖν καὶ τὰ 35
 ἐξ ἀνάγκης τὰ ἔξωθεν αἰτία παρεῖναι τότε, ὥστε αὐτὰ τὴν ἐξ ἑαυτῶν
 τε καὶ καθ' ὁρμὴν κίνησιν ἐξ ἀνάγκης οὕτω πως ἐνεργεῖν, ὅτι δὲ
 αὐταὶ μὲν δι' ὁρμῆς τε καὶ συγκαταθέσεως, ἐκείνων δὲ αἱ μὲν

4 καθ' ὁρμὴν scripsi, καὶ libri. 14 μὴ ante πεφυκὸς V, om. ES. || ἃ ad-
 didi, ὥς Or. 17 γὰρ addidi. 19 αἰτίαν add. B². 28 τὴν add. B².
 31 μὲν scripsi, δὲ libri. 35 τὰ scripsi, τοῖς libri.

διὰ βαρύτητα γίνονται, αἱ δὲ διὰ θερμότητα, αἱ δὲ κατ' ἄλλην τινα
 ** ταύτην μὲν ἐπὶ τοῖς ζώοις λέγοντες, οὐκέτι δὲ ἐκείνων ἐκά-
 στην τὴν μὲν ἐπὶ τῷ λίθῳ, τὴν δὲ ἐπὶ τῷ πυρί. καὶ τοιαύτη μὲν
 αὐτῶν ἡ περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῶν δόξα, ὥς δι' ὀλίγων εἰπεῖν.

5 980 Alexander Aphrod. de fato cp. 14 p. 183, 5 Bruns. ἐπεὶ γὰρ
 οὐκ ἄλλως <ἄν> γένοιτο τὰ διὰ τοῦ ζῶου γινόμενα ἢ ὁρμήσαντος τοῦ ζῶου,
 ἀλλὰ διὰ τὸ συγκατατίθεσθαι μὲν τὸ ζῶον καὶ ὁρμῆσαι γίνεται, μὴ συγκα-
 ταθεμένου δὲ οὐ γίνεται, ταῦτα ἐπὶ τῷ ζῳῳ φασὶν εἶναι, ἐξ ἀνάγκης μὲν
 ἐσόμενα ὑπ' αὐτοῦ (οὐ γὰρ οἶόν τε ἄλλως), τῷ δὲ μὴ δύνασθαι δι' ἄλλον
 10 τινὸς ἢ διὰ τούτου γενέσθαι μηδ' ἄλλως ἢ οὕτως διὰ τούτου, τὸ εἶναι αὐτὰ
 ἐπὶ τῷ ζῳῳ οἰηθέντες.

981 Alexander Aphrod. de fato cp. 14 p. 183, 21 Bruns. ἐπὶ τούτῳ
 δὲ ἐκεῖνο ἄν τις αὐτῶν θαυμάσειεν, τί παθόντες ἐν τῇ ὁρμῇ τε καὶ συγκα-
 ταθέσει τὸ ἐφ' ἡμῶν φασιν εἶναι, δι' ὃ καὶ ὁμοίως ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις τη-
 15 ροῦσιν αὐτό. οὐ γὰρ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἐν τῷ φαντασίας προσπεσοῦσης
 εἰξαλ τε ἐξ ἑαυτῶν τῇ φαντασίᾳ καὶ ὁρμῆσαι ἐπὶ τὸ φανέν.

p. 184, 11. εἰ δὲ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἐστι ἐν τῇ λογικῇ συγκαταθέσει, ἥτις
 διὰ τοῦ βουλευέσθαι γίνεται (ut putat Alex.), οἱ δὲ (scil. Chrys.) ἐν τῇ
 συγκαταθέσει τε καὶ ὁρμῇ φασιν εἶναι, ὅτι καὶ ἀλόγως γίνεται, δῆλοι δι' ὧν
 20 λέγουσι ῥαθυμότερον περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῶν διαλαμβάνοντες etc.

p. 184, 20. εἰκόσιν δέ, παραλελοιπότες τὸν λόγον ἐν τῇ ὁρμῇ τὸ ἐφ'
 ἡμῶν τίθεσθαι, ὅτι μηκέτ' ἐν τῷ βουλευέσθαι λέγουσιν αὐτοῖς τὸ ἐφ' ἡμῶν
 εἶναι προχωρεῖ τὸ σόφισμα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ὁρμῆς ἔχουσι λέγειν τὸ ἐπὶ
 τοῖς ζώοις εἶναι τὰ γινόμενα καθ' ὁρμήν, ὅτι μὴ οἶα τε χωρὶς ὁρμῆς τὰ δι'
 25 αὐτῶν γινόμενα ποιεῖν, εἰ δ' ἐν τῷ βουλευέσθαι τὸ ἐφ' ἡμῶν etc.

982 Alexander Aphrod. de fato cp. 15 p. 185, 7 Bruns. τὸ δ' ἐπο-
 χουμένους τῷ „εἰ δὴ τῶν αὐτῶν περιεστώτων ὅτε μὲν οὕτως ὅτε δὲ ἄλλως
 ἐνεργήσει τις, ἀναίτιον κίνησιν εἰσάγεσθαι“ διὰ τοῦτο λέγειν μὴ δύνασθαι
 οὗ πρᾶξει τις πρᾶξαι τὸ ἀντικείμενον, μήποτε καὶ αὐτὸ τῶν — παρο-
 30 ρωμένων.

983 Alexander Aphrod. de fato cp. 15 p. 186, 3 Bruns. τὸ δὲ λέ-
 γειν καὶ τοὺς βουλευσαμένους τῷ φαινόμενῳ συγκατατίθεσθαι καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ τῇ φαντασίᾳ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ζώοις ἔπεσθαι, οὐκ ἀληθές.

984 Alexander Aphrod. de fato cp. 26 p. 196, 13 Bruns. ἃ δὲ
 35 ἀποροῦσιν πρὸς τὸ εἶναι τοιοῦτον τὸ ἐφ' ἡμῶν, ὁποῖον ἡ κοινὴ πρόλη-
 ψις τῶν ἀνθρώπων πεπίστευκεν, ἀπορεῖν μὲν οὐκ ἄλογον, τὸ δὲ τοῖς
 ἀπορουμένοις ἐποχουμένους ὡς ὁμολογουμένοις — συναγωνίζεσθαι τοῖς
 ἀπορουμένοις καθ' αὐτῶν, πῶς οὐ παντάπασιν ἄλογον;

21. οὐ χεῖρον δὲ ἴσως καὶ ἡμᾶς τῶν ἀπορουμένων ὑπ' αὐτῶν,
 40 οἷς μάλιστα θαρρόουσιν, ταῦτα προχειρισμένους ἐξετάσαι. — ἔστι
 δὴ τι τῶν ἀπορουμένων ὑπ' αὐτῶν καὶ τοιοῦτον·

„Εἰ, φασίν, ταῦτά ἐστιν ἐφ' ἡμῶν, ὧν καὶ τὰ ἀντικείμενα

2 lacunam indicavit Bruns. 6 ἄν addidi. || ἡ Bruns dubitanter, μὴ
 libri. 26 ἐποχουμένους Bruns, ἐποχουμένων libri. || εἰ δὴ Schwartz, εἶδει V.
 33 τῇ φαντασίᾳ Schwartz, τὴν φαντασίαν libri.

δυνάμεθα, καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οἷ τε ἔπαινοι καὶ οἱ ψόγοι
 προτροπαί τε καὶ ἀποτροπαὶ κολάσεις τε καὶ τιμαί, οὐκ ἔσται
 τὸ φρονίμοις εἶναι καὶ τὸ ἀρετὰς ἔχειν ἐπὶ τοῖς ἔχουσιν, ὅτι
 μηκέτ' εἰσὶν τῶν ἀντικειμένων κακιῶν ταῖς ἀρεταῖς δεκτικοί,
 ὁμοίως δὲ οὐδὲ αἱ κακίαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τού- 5
 τοις τὸ μηκέτ' εἶναι κακοῖς· ἀλλὰ μὴν ἄτοπον τὸ μὴ λέγειν
 τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ἐφ' ἡμῖν μηδὲ τοὺς ἐπαίνους καὶ
 τοὺς ψόγους ἐπὶ τούτων γίνεσθαι· οὐκ ἄρα τὸ ἐφ' ἡμῖν τοιοῦτον.“

985 Alexander Aphrod. de fato ep. 32 p. 204, 12 Bruns. ἐπὶ δὲ
 τοῖς θεοῖς οὐκέτ' ἂν <εἴη> τὸ εἶναι τοιούτοις (scil. φρονίμοις), ὅπερ ἦν 10
 καὶ αὐτὸ ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀπορορυσμένοις, ὅτι πάρεστιν αὐτῶν ἐν τῇ
 φύσει <τὸ> τοιοῦτον· οὐδὲν δὲ τῶν οὕτως ὑπαρχόντων ἐπ' αὐτῶ.

986 Plotinus Ennead. III lib. I 7 (Vol. I p. 168 Mū.). λοιπὸν δὲ
 ἰδεῖν τὴν ἐπιπλέκουσαν καὶ οἷον συνείρουσαν ἀλλήλοις πάντα καὶ τὸ πῶς ἐφ'
 ἑκάστου ἐπιφέρουσαν, ἀρχὴν τιθεμένην μίαν, ἀφ' ἧς πάντα κατὰ λόγους 15
 σπερματικούς περαίνεται. ἔστι μὲν οὖν καὶ αὕτη ἡ δόξα ἐγγὺς ἐκείνης τῆς
 πᾶσαν καὶ σχέσιν καὶ κίνησιν ἡμετέραν τε καὶ πᾶσαν ἐκ τῆς τῶν ὅλων ψυ-
 χῆς ἥκειν λεγούσης, εἰ καὶ βούλεται τι ἡμῖν καὶ ἑκάστοις χαρίζεσθαι εἰς τὸ
 παρ' ἡμῶν ποιεῖν τι. ἔχει μὲν οὖν τὴν πάντως πάντων ἀνάγκην· καὶ πάν-
 των εἰλημμένων τῶν αἰτίων οὐκ ἔστιν ἑκάστον μὴ οὐ γίνεσθαι· οὐδὲν γὰρ 20
 ἔτι τὸ κωλύσον ἢ ἄλλως γενέσθαι ποιήσον, εἰ πάντα εἴληπται ἐν τῇ εἰμαρ-
 μένῃ. τοιαῦτα δὲ ὄντα, ὡς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ὠρμημένα, ἡμῖν οὐδὲν καταλείψει
 ἢ φέρεσθαι, ὅπῃ ἂν ἐκεῖνα ὦθῃ· αἳ τε γὰρ φαντασίαι τοῖς προηγησαμένοις,
 αἳ τε ὁρμαὶ κατὰ ταύτας ἔσονται· ὄνομά τε μόνον τὸ ἐφ' ἡμῖν ἔσται. οὐ
 γὰρ ὅτι [μόνον] ὁρμῶμεν ἡμεῖς, ταύτῃ τι πλέον ἔσται, τῆς ὁρμῆς κατ' ἐκεῖνα 25
 γεννωμένης etc.

987 Cicero de fato 36. Interesse autem aiunt, utrum eius modi
 quid sit, sine quo effici aliquid non possit, an eius modi, cum quo effici
 aliquid necesse sit. Nulla igitur earum est causa, quoniam nulla eam
 rem sua vi efficit, cuius causa dicitur; nec id, sine quo quippiam non 30
 fit, causa est, sed id, quod cum accessit, id, cuius est causa, efficit ne-
 cessario.

988 Origenes de principiis lib. III p. 108 ed. Delarue. Τῶν κινου-
 μένων τὰ μὲν τινα ἐν ἑαυτοῖς ἔχει τὴν τῆς κινήσεως αἰτίαν, ἕτερα δὲ ἔξωθεν
 μόνον κινεῖται. ἔξωθεν οὖν μόνον κινεῖται τὰ φορητά, οἷον ξύλα καὶ λίθοι 35
 καὶ πᾶσα ἡ ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχομένη ὕλη. ὑπεξηρησθῶ δὲ νῦν τοῦ
 λόγου τὸ κίνησιν λέγειν τὴν ῥύσιν τῶν σωμάτων, ἐπεὶ μὴ χρεῖα τούτου πρὸς
 τὸ προκειμένον. ἐν ἑαυτοῖς δὲ ἔχει τὴν αἰτίαν τοῦ κινεῖσθαι ζῶα καὶ φυτὰ
 καὶ ἀπαξιαπλῶς ὅσα ὑπὸ φύσεως καὶ ψυχῆς συνέχεται, ἐξ ὧν φασιν εἶναι
 καὶ τὰ μέταλλα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ πῦρ αὐτοκίνητον ἔστι, τάχα δὲ καὶ 40
 αἱ πηγαί. τῶν δὲ ἐν ἑαυτοῖς τοῦ κινεῖσθαι τὴν αἰτίαν ἔχόντων τὰ μὲν
 φασιν ἐξ ἑαυτῶν κινεῖσθαι τὰ δὲ ἀφ' ἑαυτῶν, ἐξ ἑαυτῶν μὲν τὰ ἄψυχα, ἀφ'

4 μηκέτ' εἰσὶν B², μηδὲ τισὶν V. 10 τοῖς θεοῖς scripsi, τῶν θεῶν libri. ||
 εἴη addidi. * 11 πάρεστιν scripsi, γὰρ ἔστιν libri. 12 τὸ add. Bruns.
 15 fortasse ἑκάστω. 18 καὶ alterum del. Müller. 19 μὲν οὖν libri, μέντοι
 Vitringa. 23 fort. φαντασίαι <ἔπονται>. 25 μόνον seclusi. 30 in cuius
 ABV. — Cf. n. 346a.

ἑαυτῶν δὲ τὰ ἔμψυχα· ἄφ' ἑαυτῶν γὰρ κινεῖται τὰ ἔμψυχα φαντασίας ἐγγι-
 νομένης ὁρμὴν προκαλουμένης· καὶ πάλιν ἐν τισι τῶν ζώων φαντασῖαι γίνον-
 ται ὁρμὴν προκαλούμεναι, φύσεως φανταστικῆς τεταγμένως κινούσης τὴν
 ὁρμὴν, ὡς ἐν τῷ ἀράχῃ φαντασία τοῦ ὑφαίνειν γίνεται, καὶ ὁρμὴ ἀκολουθεῖ
 5 ἐπὶ τὸ ὑφαίνειν, — τῆς φανταστικῆς αὐτοῦ φύσεως τεταγμένως ἐπὶ τοῦτο
 αὐτὸν προκαλουμένης καὶ οὐθενὸς ἄλλου μετὰ τὴν φανταστικὴν αὐτοῦ φύσιν
 πεπιστευμένου τοῦ ζώου — καὶ ἐν τῇ μελίσση ἐπὶ τὸ κηροπλαστεῖν. Τὸ
 μέντοι λογικὸν ζῷον καὶ λόγον ἔχει πρὸς τῇ φανταστικῇ φύσει τὸν κρίνοντα
 τὰς φαντασίας, καὶ τινὰς μὲν ἀποδοκιμάζοντα, τινὰς δὲ παραδεχόμενον, ἵνα
 10 ἄγῃται τὸ ζῷον κατ' αὐτάς. ὅθεν ἐπεὶ ἐν τῇ φύσει τοῦ λόγου εἰσὶν ἀφορ-
 μαὶ τοῦ θεωρῆσαι τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, αἷς ἐπόμενοι θεωρήσαντες τὸ
 καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, αἰρούμεθα μὲν τὸ καλόν, ἐκκλίνομεν δὲ τὸ αἰσχρόν·
 ἐπαινετοὶ μὲν ἔσμεν ἐπιδόντες ἑαυτοὺς τῇ πράξει τοῦ καλοῦ, ψεκτοὶ δὲ κατὰ
 τὸ ἐναντίον. οὐκ ἀγνοητέον μέντοι γε ὅτι τὸ πλεον τῆς εἰς πάντα τεταγμέ-
 15 νης φύσεως ποσῶς ἔστιν ἐν τοῖς ζώοις, ἐπὶ πλεον δὲ ἢ ἐπὶ τὸ ἔλαττον, ὥστε
 ἐγγύς που εἶναι, ἵν' οὕτως εἴπω, τοῦ λογικοῦ τὸ ἐν τοῖς ἰχθυεῦσι κυστὴν
 ἔργον καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἵπποις. τὸ μὲν οὖν ὑποπεσεῖν τόδε τι τῶν
 ἔξωθεν φαντασίαν ἡμῖν κινοῦν τοιάνδε ἢ τοιάνδε, ὁμολογουμένως οὐκ ἔστι
 τῶν ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ κρῖναι οὕτως ἢ χρῆσασθαι τῷ γενομένῳ ἢ ἑτέρως οὐκ
 20 ἄλλου τινὸς ἔργον ἢ τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου ἔστιν, ἥτοι παρὰ τὰς ἀφορμὰς ἐνερ-
 γούντος [ἡμᾶς πρὸς] τὰς ἐπὶ τὸ καλὸν προ[σ]καλουμένας καὶ τὸ καθῆκον
 [ὁρμὰς] ἢ ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἐκτρέποντος. Εἰ δέ τις αὐτὸ τὸ ἔξωθεν λέγει
 εἶναι τοιόνδε, ὥστε ἀδυνάτως ἔχειν ἀντιβλέψαι αὐτῷ τοιῷδε γενομένῳ, οὗτος
 ἐπιστησάτω τοῖς ἰδίῳις πάθεσι καὶ κινήμασιν, εἰ μὴ εὐδόκησις γίνεται καὶ
 25 συγκατάθεσις καὶ ῥοπή τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπὶ τόδε τι διὰ τὰςδε τὰς πιθανότη-
 τας. οὐ γάρ, φέρ' εἰπεῖν, ἢ γυνὴ τῷ κρίναντι ἐγκρατεῦσθαι καὶ ἀνέχειν
 ἑαυτὸν ἀπὸ μίξεων ἐπιφανεῖσα καὶ προκαλεσαμένη ἐπὶ τὸ ποιῆσαι τι παρὰ
 πρόθεσιν αὐτοτελὲς αἰτία γίνεται τοῦ τὴν πρόθεσιν ἀθετῆσαι. πάντως γὰρ
 εὐδοκήσας τῷ γαργαλισμῷ καὶ τῷ λείῳ τῆς ἡδονῆς, ἀντιβλέψαι αὐτῷ μὴ βε-
 30 βουλημένος μηδὲ τὸ κεκριμένον κυρῶσαι, πράττει τὸ ἀκόλαστον. ὁ δέ τις
 ἔμπαλιν, τῶν αὐτῶν συμβεβηκότων αὐτῷ πλείονα μαθήματα ἀνειληφότι καὶ
 ἡσκηκότι, οἱ μὲν γαργαλισμοὶ καὶ οἱ ἐρεθισμοὶ συμβαίνουσιν· ὁ λόγος δὲ
 ἅτε ἐπὶ πλείον ἰσχυροποιηθεὶς καὶ τραφεὶς τῇ μελέτῃ καὶ βεβαιωθείς τοῖς
 δόγμασι πρὸς τὸ καλὸν ἢ ἐγγύς γε τοῦ βεβαιωθῆναι γεγεννημένος, ἀνακρούει
 35 τοὺς ἐρεθισμοὺς καὶ ὑπεκλύει τὴν ἐπιθυμίαν.

989 Origenes de oratione 6 Vol. II p. 311, 16 Kö. (p. 206 ed. De-
 larue). Τῶν κινουμένων τὰ μὲν τινα τὸ κινοῦν ἔξωθεν ἔχει, ὥσπερ τὰ ἄψυχα
 καὶ ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχόμενα· καὶ τὰ ὑπὸ φύσεως καὶ ψυχῆς κινούμενα
 οὐχ ἢ τοιαῦτα ἔσθ' ὅτε κινούμενα, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχο-
 40 μένοις. Αἰθροὶ γὰρ καὶ ξύλα τὰ ἐκκοπέντα τοῦ μετάλλου ἢ τὸ φύειν ἀπολω-
 λεκότα, ὑπὸ ἔξεως μόνης συνεχόμενα, τὸ κινοῦν ἔξωθεν ἔχει. ἀλλὰ καὶ τὰ
 τῶν ζώων σώματα καὶ τὰ φορητὰ τῶν πεφυτευμένων ὑπὸ τινος μετατιθέμενα,
 οὐχ ἢ ζῶα καὶ φυτὰ μετατίθεται, ἀλλ' ὁμοίως λίθοις καὶ ξύλοις τοῖς τὸ
 φύειν ἀπολωλεκόσι· καὶ φθίνῃ δὲ καθ' αὐτά, τῷ ῥευστῇ εἶναι πάντα τὰ
 45 σώματα φθίνοντα παρακολουθητικὴν ἔχει τὴν ἐν τῷ φθίνειν κίνησιν. —

20 παρὰ] malim κατὰ.

21. 22 seclusi.

38 immo διδικοῦμενα.

40 λίθοι Angl. Kö., λίθος T et vulg.

καὶ κινῆτε καὶ αὐτά T.

44 καὶ φθίνῃ δὲ καθ' αὐτά scripsi,

δεύτερα δὲ παρὰ ταῦτά ἐστι κινούμενα τὰ ὑπὸ τῆς ἐνυπαρχούσης φύσεως ἢ ψυχῆς κινούμενα, ἃ καὶ ἐξ αὐτῶν κινεῖσθαι λέγεται παρὰ τοῖς κυριώτερον χρωμένοις τοῖς ὀνόμασι. τρίτη δὲ ἐστὶ κίνησις ἢ ἐν τοῖς ζώοις, ἣτις ὀνομάζεται ἢ ἄφ' αὐτοῦ κίνησις. οἶμαι δὲ ὅτι ἢ τῶν λογικῶν κίνησις δι' αὐτῶν ἐστὶ κίνησις. ἐὰν δὲ περιέλωμεν ἀπὸ τοῦ ζώου τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν, οὐδὲ 5 ζῶον ἔτι ὄν ὑπονοηθῆναι δύναται, ἀλλὰ ἔσται ὅμοιον ἥτοι φυτῷ ὑπὸ φύσεως μόνῃς κινουμένῳ, ἢ λίθῳ ὑπὸ τινος ἔξωθεν φερομένῳ. ἐὰν δὲ παρακολουθῇ τι τῇ ἰδίᾳ κινήσει, ἐπεὶ τοῦτο δι' αὐτοῦ κινεῖσθαι ὀνομάσαμεν, ἀνάγκη τοῦτο εἶναι λογικόν. —

Οἱ τοίνυν θέλοντες μηδὲν εἶναι ἐφ' ἡμῖν, ἀναγκαίως ἡλιθιώτατόν τι 10 παραδέχονται, πρῶτον μὲν ὅτι οὐκ ἔσμεν ζῶα, δεύτερον δὲ ὅτι οὐδὲ λογικά, ἀλλ' οἶον ὑπὸ ἔξωθεν κινουῦντος, αὐτοὶ οὐδαμῶς κινούμενοι, ποιεῖν ὑπ' ἐκείνου λεγοίμεθ' <ἄν> ἃ ποιεῖν νομιζόμεθα· ἄλλως τε καὶ τοῖς ἰδίῳις πάθεσιν ἐπιστήσας τις ὁράτω, εἰ μὴ ἀναιδῶς ἔρει, μὴ αὐτὸς θέλειν καὶ μὴ αὐτὸς 15 ἔσθίειν καὶ μὴ αὐτὸς περιπατεῖν, μηδὲ αὐτὸς συγκατατίθεσθαι καὶ παραδέχεσθαι ὅποια δήποτε τῶν δογμάτων, μηδὲ αὐτὸς ἀνανεύειν πρὸς ἕτερα ὡς ψευδῆ. — Ὡσπερ οὖν πρὸς τινὰ δόγματα ἀμήχανον διατεθῆναι ἄνθρωπον, καὶ μὴ μυριάκις αὐτὰ κατασκευάζῃ εὐρεσιλογῶν καὶ πιθανοῖς λόγοις χρώμενος· οὕτως ἀδύνατον διατεθεῖσθαι τινὰ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὡς μηδαμῶς τοῦ 20 ἐφ' ἡμῖν σφωζόμενον. τίς γὰρ διάκειται περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι καταληπτὸν ἢ οὕτως βιοῖ ὡς ἐπέχων περὶ παντὸς οὐτινοσοῦν; τίς δὲ οὐκ ἐπιπλήττει, φαντασίαν ἀμαρτησαντος οἰκείου λαβών, τῷ θεῷ ἀρεάποντι; καὶ τίς ἐστὶν ὃς μὴ αἰτιᾶται υἱὸν τὸ πρὸς γονεῖς καθῆκον μὴ ἀποδιδόντα; ἢ μὴ μέμφεται καὶ ψέγει ὡς αἰσχροὺν πεποιηκυῖαν τὴν μεμοιχευμένην; βιάζεται γὰρ ἢ ἀλήθεια καὶ ἀναγκάζει, καὶ μὴ μυριάκις τις εὐρεσιλογῇ, ὁρμᾶν καὶ ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν, ὡς 25 τηρουμένου τοῦ ἐφ' ἡμῖν καὶ τούτου ἐπαινετοῦ ἢ ψεκτοῦ γινομένου παρ' ἡμᾶς. —

Εἰ δὴ τὸ ἐφ' ἡμῖν σφάζεται, μυρίας ὅσας ἀπονεύσεις ἔχον πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν, καὶ πάλιν πρὸς τὸ καθῆκον ἢ πρὸς τὸ παρὰ τὸ καθῆκον, ἀναγκαίως τοῦτο μετὰ τῶν λοιπῶν, πρὶν γένηται, τῷ θεῷ ἔγνωσται ἀπὸ κτίσεως καὶ καταβολῆς κόσμου, ὅποῖον ἔσται· καὶ ἐν πᾶσιν οἷς προδιατάσσεται ὁ 30 θεός, ἀκολούθως οἷς ἐώρακε περὶ ἐκάστου ἔργου τῶν ἐφ' ἡμῖν, προδιατάσσεται κατ' ἄξιαν ἐκάστῳ κινήματι τῶν ἐφ' ἡμῖν τὸ καὶ ἀπὸ τῆς προνοίας αὐτῷ ἀπαντησόμενον, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὸν εἰρμόν τῶν ἐσομένων συμβησόμενον, οὐχὶ τῆς προγνώσεως τοῦ θεοῦ αἰτίας γινομένης τοῖς ἐσομένοις πᾶσι καὶ ἐκ τοῦ ἐφ' ἡμῖν κατὰ τὴν ὁρμὴν ἡμῶν ἐνεργηθησομένοις. εἰ γὰρ καὶ 35 καθ' ὑπόθεσιν μὴ γινώσκοντες ὁ θεὸς τὰ ἐσόμενα, οὐ παρὰ τοῦτο ἀπολοῦμεν τὸ τάδε τινὰ ἐνεργήσιν καὶ τάδε θελήσιν· πλέον δὲ ἀπὸ τῆς προγνώσεως γίνεται τὸ κατάταξιν λαμβάνειν εἰς τὴν τοῦ παντὸς διοίκησιν, χρειώδη τῇ τοῦ κόσμου καταστάσει, τὸ ἐκάστου ἐφ' ἡμῖν.

Vol. II p. 314, 4 Kö. (p. 208 Del.). ἐὰν δὲ τις ταράττηται διὰ τὸ μὴ 40 οὐ ψεύσασθαι τὸν θεὸν τὰ μέλλοντα προεγνωκότα, ὡς τῶν πραγμάτων κατηναγκασμένων, λεκτέον πρὸς τὸν τοιοῦτον, ὅτι αὐτὸ τοῦτο ἔγνωσται τῷ θεῷ ἀραρότως, τὸ μὴ ἀραρότως τόνδε τινὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ βεβαίως βούλεσθαι τὰ κρείττονα ἢ οὕτω θελήσιν τὰ χεῖρονα, ὥστε ἀνεπίδεκτον αὐτὸν ἔσεσθαι μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τὰ συμφέροντα. 45

1 δεύτερον T, corr. Del. 4 ἀπ' αὐτοῦ T, corr. Angl. 8 τι Bent., τις T. 11 λογικά—ζῶα Bent. 13 ἄν addidi. 17 διατεθῆναι T. 31 ὡς T, corr. Bentl. 36 ἀπειλοῦμεν T, corr. Bentl. 41 οὐ vulg., ὄν T.

990 Origenes de principiis lib. III p. 110 ed. Delarue. Τὸ δὲ τούτων οὕτως ἡμῖν γινομένων <τὰ> ἔξωθεν αἰτιᾶσθαι καὶ ἑαυτοὺς ἀπολύειν ἐγκλήματος, ὁμοίους ἑαυτοὺς ἀποφαινομένους ξύλοις καὶ λίθοις ἐλκυσθεῖσιν ὑπὸ τῶν ἔξωθεν αὐτὰ κινησάντων, οὐκ ἀληθὲς οὐδὲ εὐγνώμον, βουλομένου
 5 τε λόγος ἐστὶν ὁ τοιοῦτος τὴν ἔννοιαν τοῦ αὐτεξουσίου παραχαράττειν. εἰ γὰρ πυθοίμεθα αὐτοῦ τί ἦν τὸ αὐτεξούσιον, λέγοι ἂν ὅτι „εἰ μηδὲν τῶν ἔξωθεν ἀπήντα, ἔμοῦ τόδε τι προθεμένου, τὸ ἐπὶ τὸ ἐναντίον προκαλούμενον.“ — πάλιν τε αὖ ψιλὴν τὴν κατασκευὴν αἰτιᾶσθαι, παρὰ τὸ ἐναργὲς ἐστὶ, λόγου παιδευτικοῦ τοὺς ἀκρατεστέρους καὶ τοὺς ἀγριωτάτους παραλαμ-
 10 βάνοντος, εἰ τῇ προτροπῇ παρακολουθήσαιεν, καὶ μεταβάλλοντος, ὥστε παρὰ πολὺ γεγενῆσθαι τὴν τροπὴν καὶ τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολήν, πολλάκις τῶν ἀκολαστοτάτων βελτιόνων γενομένων παρὰ τοὺς τῇ φύσει πρότερον οὐ δοκοῦντας εἶναι τοιούτους, καὶ τῶν ἀγριωτάτων εἰς τοσοῦτον ἡμερότητος μεταβαλλόντων, ὥστε τοὺς μηδὲ πώποτε οὕτως ἀγριωθέντας ἀγρίους εἶναι δοκεῖν
 15 συγκρίσει τοῦδὲ τινος μεταβληκότητος ἐπὶ τὸ ἡμέρον. ὁρῶμεν τε ἑτέρους εὐσταθεστάτους καὶ σεμνοτάτους ἐκ διαστροφῆς ἐπὶ τὰς χεῖρους διατριβὰς ἐκκορομένους τοῦ σεμνοῦ καὶ εὐσταθοῦς, ὥστε εἰς ἀκολασίαν αὐτοὺς μεταβαλεῖν, πολλάκις ἀρχομένης τῆς ἀκολασίας μεσοῦσης τῆς ἡλικίας, καὶ ἐμπύπτοντας εἰς ἀταξίαν μετὰ τὸ παρεληλυθέναι τὸ τῆς νεότητος ὅσον ἐπὶ τῇ
 20 φύσει ἄστατον. οὐκοῦν ὁ λόγος δείκνυσιν ὅτι τὰ μὲν ἔξωθεν οὐκ ἐφ’ ἡμῖν ἐστὶ, τὸ δὲ οὕτως ἢ ἐναντίως χρῆσασθαι αὐτοῖς τὸν λόγον κριτὴν παραλαβόντα καὶ ἐξεταστὴν τοῦ πῶς δεῖ πρὸς τὰδε τινὰ τῶν ἔξωθεν ἀπαντῆσαι, ἔργον ἐστὶ ἡμέτερον.

991 Nemesius de nat. hom. c. 35 p. 258. οἱ δὲ λέγοντες ὅτι καὶ
 25 τὸ ἐφ’ ἡμῖν καὶ τὸ καθ’ εἰμαρμένην σφύζεται (ἐκάστῳ γὰρ τῶν γινομένων δεδοσθαι τι καθ’ εἰμαρμένην, ὡς τῷ ὕδατι τὸ ψύχειν καὶ ἐκάστῳ τῶν φυτῶν τὸ τοιούδε καρπὸν φέρειν, καὶ τῷ λίθῳ τὸ καταφερὲς καὶ τῷ πυρὶ τὸ ἀνωφερές, οὕτω καὶ τῷ ζῳῳ τὸ συγκατατίθεσθαι καὶ ὁρμᾶν· ὅταν δὲ ταύτῃ τῇ ὁρμῇ μηδὲν ἀντιπῆσῃ τῶν ἔξωθεν καὶ καθ’
 30 εἰμαρμένην, τότε τὸ περιπατεῖν τέλεον ἐφ’ ἡμῖν εἶναι καὶ πάντως περιπατήσομεν) οἱ ταῦτα λέγοντες — εἰσὶ δὲ τῶν Στωϊκῶν Χρύσιππος τε καὶ Φιλοπάτωρ καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ λαμπροί, οὐδὲν ἕτερον ἀποδεικνύουσιν ἢ πάντα καθ’ εἰμαρμένην γίνεσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὰς ὁρμὰς παρὰ τῆς εἰμαρμένης φασὶν ἡμῖν δεδοσθαι, καὶ ταύτας ποτὲ
 35 μὲν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης ἐμποδίζεσθαι, ποτὲ δὲ μή, δῆλον ὡς πάντα καθ’ εἰμαρμένην γίνεται καὶ τὰ δοκοῦντα ἐφ’ ἡμῖν εἶναι. — — εἰ γὰρ τῶν αὐτῶν αἰτίων περιεστηκότες, ὡς φασιν αὐτοί, πᾶσα ἀνάγκη τὰ αὐτὰ γίνεσθαι καὶ οὐχ οἶόντε ποτὲ μὲν οὕτως ποτὲ δ’ ἄλλως γενέσθαι, διὰ τὸ ἐξ αἰῶνος ἀποκεκληρῶσθαι ταῦτα, ἀνάγκη καὶ τὴν
 40 ὁρμὴν τὴν τοῦ ζῳου πάντῃ τε καὶ πάντως τῶν αὐτῶν αἰτίων περιεστηκότες οὕτως γενέσθαι. et paullo infra: εἰ γὰρ τὴν ὁρμὴν ἐφ’ ἡμῖν τάττουσιν, ὅτι φύσει ταύτην ἔχομεν, τί κωλύει καὶ ἐπὶ τῷ πυρὶ λέγειν εἶναι τὸ καίειν, ἐπειδὴ φύσει καίει τὸ πῦρ; ὡς πού καὶ παρεμφαίνειν ἔοικεν ὁ Φιλοπάτωρ ἐν τῷ περὶ εἰμαρμένης.

992 Clemens Al. Stromat. II p. 458 Pott. τὰς δὲ συγκαταθέσεις οὐ μόνον οἱ ἀπὸ Πλάτωνος ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἐφ' ἡμῖν εἶναι λέγουσιν· πᾶσα οὖν δόξα καὶ κρίσις καὶ ὑπόληψις καὶ μάθησις — — συγκατάθεσις ἐστιν.

993 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 47 p. 1056e. Ἄνευ δὲ τούτων, εἰ μὲν αἱ φαντασίαι μὴ γίνονται καθ' εἰμαρμένην, <πῶς αἰτία> 5 τῶν συγκαταθέσεων· εἰ δ' ὅτι ποιεῖ φαντασίας ἀγωγοὺς ἐπὶ τὴν συγκατάθεσιν, καθ' εἰμαρμένην αἱ συγκαταθέσεις γίνεσθαι λέγονται, πῶς οὐ μάχεται πρὸς ἑαυτὴν πολλάκις ἐν τοῖς μεγίστοις διαφόρους ποιουῖσα φαντασίας καὶ περισπῶσας ἐπὶ τὰναντία τὴν διάνοιαν; ὅτε τοὺς προστιθεμένους τῇ ἐτέρᾳ καὶ μὴ ἐπέχοντας, ἀμαρτάνειν λέγουσιν· ἂν μὲν 10 ἀδήλοισι εἰκῶσι προπίπτοντας, ἂν δὲ ψευδέσι, διαψευδομένους· ἂν δὲ κοινῶς ἀκαταλήπτοις, δοξάζοντας. Καίτοι δεῖ, τριῶν ὄντων, ἢ μὴ πᾶσαν εἶναι φαντασίαν εἰμαρμένης ἔργον, ἢ πᾶσαν παραδοχὴν φαντασίας καὶ συγκατάθεσιν ἀναμάρτητον, ἢ μὴδὲ αὐτὴν τὴν εἰμαρμένην ἀνεπλήπτον· οὐκ οἶδα γάρ, ὅπως ἀνέγκλητός ἐστι 15 τοιαύτας ποιουῖσα φαντασίας, αἷς τὸ μὴ μάχεσθαι μὴδ' ἀντιβαίνειν, ἀλλ' ἔπεσθαι καὶ εἶκειν, ἔγκλητόν ἐστι.

994 Plutarchus de Stoic. repugn. 47 p. 1055f. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τῶν φαντασιῶν λεγόμενα νεανικῶς πρὸς τὴν εἰμαρμένην ἐναντιοῦται. Τὴν γὰρ φαντασίαν βουλούμενος οὐκ οὕσαν αὐτοτελῇ τῆς 20 συγκαταθέσεως αἰτίαν ἀποδεικνύειν, εἴρηκεν ὅτι „βλάψουσιν οἱ σοφοὶ ψευδεῖς φαντασίας ἐμποιοῦντες, ἂν αἱ φαντασίαι ποιῶσιν αὐτοτελῶς τὰς συγκαταθέσεις· πολλάκις γὰρ οἱ σοφοὶ ψεύδει χρῶνται πρὸς τοὺς φανύλους καὶ φαντασίαν παριστᾶσι πιθανήν, οὐ μὴν αἰτίαν τῆς συγκαταθέσεως· ἐπεὶ 25 καὶ τῆς ὑπολήψεως αἰτία τῆς ψευδοῦς ἐστὶ καὶ τῆς ἀπάτης.“

995 Augustinus de civ. dei V 10. Unde nec illa necessitas formidanda est, quam formidando Stoici laboraverunt causas rerum ita distinguere, ut quasdam subtraherent necessitati, quasdam subderent, atque in his, quas esse sub necessitate noluerunt, posuerunt etiam nostras voluntates, ne videlicet non essent liberae, si subderentur necessitati.

996 Origenes comment. in Genesin Tom. II p. 13 Delarue. ὅτι μέντοι γε πολλῶν τῶν ἐφ' ἡμῖν αἰτία πλεῖστα τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἡμεῖς ὁμολογήσομεν· ὧν μὴ γενομένων, λέγω δὲ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, οὐκ ἂν τάδε 35 τινὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐπράττετο· πράττεται δὲ τάδε τινὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἀκούουθα τοῖσδε τοῖς προγενομένοις οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐνδεχομένου τοῦ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς προγενομένοις καὶ ἕτερα πρᾶξι παρ' ἧς πράττομεν. εἰ δέ τις ζητεῖ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀπολελυμένον εἶναι τοῦ παντός ὥστε μὴ διὰ τάδε τινὰ συμβεβηκότα ἡμῖν ἡμᾶς αἰρεῖσθαι τάδε, ἐπιλέλησται κόσμου μέρος ὧν καὶ ἐμπεριεχόμενος 40 ἀνθρώπων κοινωνία καὶ τοῦ περιέχοντος.

5 lacunam notavit Xyl., πῶς εἶσιν αἰτίαι Amiot. et. Mezir. 11 προσπίπτοντας libri, corr. Salmasius. 12 δεῖ Wy., δὴ libri.

997 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 47 p. 1056b. Ὁ δὲ λέγων
ὅτι Χρῦσιππος οὐκ αὐτοτελῇ τούτων αἰτίαν (sc. τοῦ κατορθοῦν καὶ
φρονεῖν) ἀλλὰ προκαταρκτικὴν μόνον ἐποιεῖτο τὴν εἰμαρμένην, ἐκεῖ
πάλιν αὐτὸν ἀποδείξει μαχόμενον πρὸς αὐτόν, ὅπου τὸν μὲν Ὅμηρον
5 ὑπερφυῶς ἐπαινεῖ περὶ τοῦ Διὸς λέγοντα (O 109)

Τῷ ἔχεθ' ὅτι κεν ὕμμι κακὸν πέμπησιν ἐκάστῳ
ἢ ἀγαθόν· καὶ τὸν Εὐριπίδην (Suppl. 734)

ὦ Ζεῦ, τί δῆτα τοὺς ταλαιπώρους βροτοὺς
φρονεῖν λέγοιμ' ἄν; σοῦ γὰρ ἐξηρτήμεθα,

10 δρωμέν τε τοιάδ', ἃ σύ <γε> τυγχάνεις φρονῶν.

αὐτὸς δὲ πολλὰ τούτοις ὁμολογούμενα γράφει, τέλος δέ φησι μηδὲν
ἴσχεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι μηδὲ τοῦλάχιστον ἄλλως ἢ κατὰ τὸν τοῦ
Διὸς λόγον· ὃν τῇ εἰμαρμένῃ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἔτι τοίνυν τὸ μὲν
προκαταρκτικὸν αἴτιον ἀσθενέστερόν ἐστι τοῦ αὐτοτελοῦς, καὶ οὐκ
15 ἐξικνεῖται κρατούμενον ὑπ' ἄλλων ἐξανισταμένων· τὴν δ' εἰμαρμένην
αἰτίαν ἀνίκητον καὶ ἀκώλυτον καὶ ἄτρεπτον ἀποφαίνων, αὐτὸς Ἀτρο-
πον καλεῖ καὶ Ἀδράστειαν καὶ Ἀνάγκην καὶ Πεπρωμένην, ὥς πέρας
ἅπασιν ἐπιτιθεῖσαν. (dein Plutarchus probare studet, si talis exstet
fatalis necessitas, qualem fingit Chrysippus, liberum hominum arbi-
20 trium tolli, τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ ἐκούσιον ἀναιρεῖσθαι).

998 Diogenianus apud Eusebium praep. evang. VI p. 265d. Ἐν
μὲν οὖν τῷ πρώτῳ Περὶ εἰμαρμένης βιβλίῳ τοιαύταις τισὶν ἀποδεί-
ξεσιν κέχρηται, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ λύειν πειράται τὰ ἀκολουθεῖν δο-
κοῦντα ἄτοπα τῷ λόγῳ τῷ πάντα κατηναγκάσθαι λέγοντι, ἅπερ καὶ
25 ἡμεῖς κατ' ἀρχὰς ἐτίθεμεν· οἷον τὸ ἀναιρεῖσθαι δι' αὐτοῦ τὴν ἐξ ἡμῶν
αὐτῶν προθυμίαν περὶ ψόγους τε καὶ ἐπαίνους καὶ προτροπὰς καὶ πάνθ'
ὅσα παρὰ τὴν ἡμετέραν αἰτίαν γινόμενα φαίνεται.

φησὶν οὖν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ „τὸ μὲν ἐξ ἡμῶν πολλὰ γί-
νεσθαι δῆλον εἶναι, οὐδὲν δὲ ἥττον συγκαθειμάρθαι καὶ ταῦτα τῇ τῶν
30 ὅλων διοικήσει.“ κέχρηταί τε παραδείγμασι τοιούτοις τισί.

„τὸ γὰρ μὴ ἀπολεῖσθαι, φησί, θοιμάτιον οὐχ ἀπλῶς καθεί-
μαρτο, ἀλλὰ μετὰ τοῦ φυλάττεσθαι, καὶ τὸ ἐκ τῶν πολεμίων
σωθήσεσθαι τόνδε τινὰ μετὰ τοῦ φεύγειν αὐτὸν τοὺς πολε-
μίους· καὶ τὸ γενέσθαι παῖδας μετὰ τοῦ βούλεσθαι κοινωνεῖν
35 γυναικί. ὥσπερ γάρ, φησὶν, λέγοντός τινος Ἡγήσαρχον τὸν
πύκτην ἐξελεύσεσθαι τοῦ ἀγῶνος πάντως ἄπληκτον, ἀτόπως
ἂν τις ἡξίου καθιέντα τὰς χεῖρας τὸν Ἡγήσαρχον μάχεσθαι,
ἐπεὶ ἄπληκτον αὐτὸν καθείμαρτο ἀπελθεῖν, τοῦ τὴν ἀπόφασιν
ποιησαμένου διὰ τὴν περιττοτέραν τάνθρώπου πρὸς τὸ μὴ
40 πλήττεσθαι φυλακὴν τοῦτο εἰπόντος, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
ἔχει. πολλὰ γὰρ μὴ δύνασθαι γενέσθαι χωρὶς τοῦ καὶ ἡμᾶς

βούλεσθαι καὶ ἐκτενεστάτην γε περὶ αὐτὰ προθυμίαν τε καὶ σπουδὴν εἰσφέρεισθαι, ἐπειδὴ μετὰ τούτου, φησὶν, αὐτὰ γενέσθαι καθεύμαρτο.“

p. 266d. „ἀλλὰ παρ' ἡμᾶς μὲν ἔσται, φησί, περιειλημμένου μέντοι τοῦ παρ' ἡμᾶς ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης.“ 5

p. 267a. καὶ ἔξ αὐτῆς δὲ τῆς διαστολῆς, ἣν ποιεῖται Χρύσιππος, δῆλον γίνεται τὸ ἀπολελύσθαι τῆς εἰμαρμένης τὴν παρ' ἡμᾶς αἰτίαν. καθεύμαρται γάρ, φησί, σωθῆναι θοιμάτιον, εἰ φυλάττοις αὐτό, καὶ παῖδας ἔσεσθαι, εἰ καὶ σὺ βουληθείης, ἄλλως δὲ μὴ ἂν ἔσεσθαί τι τούτων. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης προκατειλημμένων οὐκ ἂν ποτε ὑποτι- 10 μήσει τοιαύταις χρῆσθαι etc.

999 Diogenianus apud Eusebium Praep. evang. VI p. 262c. [οὐ θεωρῶν ὅτι τὰ ἀλλαχοῦ πάλιν παρὰ τῷ ποιητῇ λεγόμενα τούτοις ἀντικρυς ἠναντίωται] οἷς καὶ αὐτὸς (sc. Chrysippus) ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ (sc. περὶ εἰμαρμένης) χρῆται, βουλόμενος συνιστᾶν „τὸ καὶ 15 παρ' ἡμᾶς πολλὰ γίνεσθαι“ οἷον τὸ (Od. α 7)

αὐτοὶ γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο.
καὶ τὸ (ibid. 32—34)

ᾧ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται.
ἔξ ἡμῶν γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ 20
σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόνον ἄλγε' ἔχουσι.

1000 Gellius N. A. VII 2. *Fatum, quod* εἰμαρμένην *Graeci vocant, ad hanc ferme sententiam Chrysippus, Stoicae princeps philosophiae, definit: „Fatum est“, inquit, „sempiterna quaedam et indeclinabilis series rerum et catena, volvens semetipsa sese et implicans 25 per aeternos consequentiae ordines, ex quibus apta nexaque est“. Ipsa autem verba Chrysippi, quantum valui memoria, ascripsi, ut, sicui meum istud interpretamentum videbitur esse obscurius, ad ipsius verba animadvertat. In libro περὶ προνοίας quarto εἰμαρμένην esse dicit φυσικὴν τινὰ σύνταξιν τῶν ὄλων ἔξ ἀϊδίου τῶν ἐτέρων τοῖς 30 ἐτέροις ἐπακολουθούντων καὶ μεταπολουμένων ἀπαραβάτου οὐσῆς τῆς τοιαύτης ἐπιπλοκῆς.*

Aliarum autem opinionum disciplinarumque auctores huic definitioni ita obstrepunt: „Si Chrysippus“, inquiunt, „fato putat omnia moveri et regi nec declinari transcendique posse agmina fati et volumina, peccata 35 quoque hominum et delicta non suscensenda neque inducenda sunt ipsis voluntatibusque eorum, sed necessitati cuidam et instantiae, quae oritur ex fato, omnium quae sit rerum domina et arbitra, per quam necesse sit fieri, quicquid futurum est; et propterea nocentium poenas legibus inique constitutas, si homines ad maleficia non sponte veniunt, sed fato 40 trahuntur.“

Contra ea Chrysippus tenuiter multa et argute disserit; sed omnium fere, quae super ea re scripsit, huiuscemodi sententia est: „Quamquam ita sit“, inquit, „ut ratione quadam necessaria et principali coacta atque conexa sint fato omnia, ingenia tamen ipsa mentium nostrarum proinde sunt fato obnoxia, ut proprietas eorum est ipsa et qualitas. Nam si sunt per naturam primitus salubriter utiliterque ficta, omnem illam vim quae de fato extrinsecus ingruit, inoffensius tractabiliusque transmittunt. Sin vero sunt aspera et inscita et rudia nullisque artium bonarum adminiculis fulta, etiamsi parvo sive nullo fatalis incommodi conflictu urgeantur, sua tamen scaevitate et voluntario impetu in assidua delicta et in errores se ruunt. Idque ipsum ut ea ratione fiat, naturalis illa et necessaria rerum consequentia efficit, quae „fatum“ vocatur. Est enim genere ipso quasi fatale et consequens, ut mala ingenia peccatis et erroribus non vacent“.

Huius deinde fere rei exemplo non hercle nimis alieno neque inlepidio utitur. „Sicut“ inquit „lapidem cylindrum si per spatia terrae prona atque derupta iacias, causa quidem ei et initium praecipitantiae fueris, mox tamen ille praecipitans volvitur, non quia tu id iam facis, sed quoniam ita sese modus eius et formae volubilitas habet: sic ordo et ratio et necessitas fati genera ipsa et principia causarum movet, impetus vero consiliorum mentiumque nostrarum actionesque ipsas voluntas cuiusque propria et animorum ingenia moderantur.“ Infert deinde verba haec, his, quae dixi, congruentia:

25 Διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων εἴρηται·

Γνώσει δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πῆματ' ἔχοντας,
ὥς τῶν βλαβῶν ἐκάστοις παρ' αὐτοῖς γινομένων καὶ καθ' ὅρ-
μην αὐτῶν ἀμαρτανόντων τε καὶ βλαπτομένων καὶ κατὰ τὴν
αὐτῶν διάνοιαν καὶ θέειν.

30 *Propterea negat oportere ferri audirique homines aut nequam aut ignavos et nocentes et audaces, qui, cum in culpa et in maleficio re-victi sunt, perfugiunt ad fati necessitatem, tamquam in aliquod fani asylum et, quae pessime fecerunt, ea non suae temeritati, sed fato esse attribuenda dicunt.*

35 *Primus autem hoc sapientissimus ille et antiquissimus poetarum dixit hisce versibus: (Od. α 32—34)*

᾽Ω πόποι, οἶον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται.

Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

Σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν.

40 1001 Alexander Aphrod. de fato cp. 33 p. 205, 1 Bruns. τὸ δὲ

λέγειν πλανᾶσθαι τοὺς οὐχ ἡγουμένους ἐν τῷ σφῆζεσθαι τὴν καθ' ὁρμὴν τῶν ζώων ἐνέργειαν ἤδη σφῆζεσθαι καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν τῷ μὴ πᾶν τὸ καθ' ὁρμὴν γινόμενον ἐπὶ τοῖς ὁρμῶσιν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο ἔρω-
 τᾶν, εἰ μὴ ἐνέργημα τι τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐστί, καὶ λαβόντας ἐπὶ τούτῳ
 πάλιν ἐρωτᾶν, εἰ μὴ τῶν ἐνεργημάτων τὰ μὲν εἶναι δοκεῖ καθ' ὁρμὴν, 5
 τὰ δ' οὐ καθ' ὁρμὴν, ὃ λαβόντας πάλιν προστιθέναι τούτῳ τὸ μὴ τῶν
 ἐνεργημάτων μὲν, μὴ καθ' ὁρμὴν δὲ εἶναι τι ἐφ' ἡμῖν, οὗ καὶ αὐτοῦ
 συγχωρουμένου ἐπὶ τούτοις λαμβάνειν τὸ πᾶν τὸ καθ' ὁρμὴν γινό-
 μενον ἐπὶ τοῖς οὕτως ἐνεργοῦσιν εἶναι, ἐπειδὴ ἐν μηδενὶ τῶν ἄλλως
 ἐνεργουμένων ἐστί, καὶ διὰ τοῦτο λέγειν σφῆζεσθαι κατ' αὐτοὺς καὶ 10
 τὸ τοιοῦτον ἐφ' ἡμῖν, ὃ δυνατόν ὑφ' ἡμῶν γενέσθαι τε καὶ μὴ, ἐπειδὴ
 καὶ τὰ οὕτως γενόμενα ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν γινομένοις ἐστί, πῶς οὐ
 παντάπασιν ἀγνοοῦντων ταῦτα etc.

1002 Alexander Aphrod. de fato cp. 34 p. 205, 24 Bruns. λα-
 βόντες γὰρ τὸ ἕκαστον τῶν συνεστώτων φύσει καθ' εἰμαρμένην εἶναι 15
 τοιοῦτον, ὅποῖόν ἐστί, ὥς ταῦτοῦ ὄντος τοῦ τε φύσει καὶ τοῦ καθ'
 εἰμαρμένην, προστιθέασιν τὸ „Οὐκοῦν κατὰ τὴν εἰμαρμένην καὶ
 αἰσθησεται τὰ ζῶα καὶ ὁρμήσει, καὶ τὰ μὲν τῶν ζώων ἐνεργ-
 γήσει μόνον, τὰ δὲ πράξει τὰ λογικά, καὶ τὰ μὲν ἀμαρτήσε-
 ται τὰ δὲ κατορθώσει· ταῦτα γὰρ τούτοις κατὰ φύσιν. με- 20
 νόντων δὲ καὶ ἀμαρτημάτων καὶ κατορθωμάτων καὶ τῶν
 τοιούτων φύσεων καὶ ποιότητων μὴ ἀναιρουμένων, καὶ
 ἔπαινοι μένουσι καὶ ψόγοι καὶ κολάσεις καὶ τιμαί. ταῦτα
 γὰρ οὕτως ἔχει ἀκολουθίας τε καὶ τάξεως.“

1003 Alexander Aphrod. de fato cp. 35 p. 207, 4 Bruns. μηδὲ 25
 ἐκείνον δὲ παραλίπωμεν τὸν λόγον, ὃ θάρροῦσιν, ὥς δεικνύναι δυνα-
 μένου τῶν προκειμένων τι. λέγουσιν γάρ. „Οὐ γὰρ ἔστι μὲν τοι-
 αύτη ἢ εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι δὲ πεπρωμένη· <οὐδὲ ἔστι μὲν
 πεπρωμένη>, οὐκ ἔστι δὲ αἶσα· οὐδὲ ἔστι μὲν αἶσα, οὐκ ἔστι δὲ
 νέμεσις· οὐδὲ ἔστι μὲν νέμεσις, οὐκ ἔστι δὲ νόμος· οὐδ' ἔστι 30
 μὲν νόμος, οὐκ ἔστι δὲ λόγος ὁρθὸς προστακτικὸς μὲν ὢν
 ποιητέον, ἀπαγορευτικὸς δὲ ὢν οὐ ποιητέον. ἀλλὰ ἀπαγο-
 ρεύεται μὲν τὰ ἀμαρτανόμενα, προσταττέται δὲ τὰ κατορθώ-
 ματα. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἢ εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι δὲ
 ἀμαρτήματα καὶ κατορθώματα. ἀλλ' εἰ ἔστιν ἀμαρτήματα καὶ 35
 κατορθώματα, ἔστιν ἀρετὴ καὶ κακία, εἰ δὲ ταῦτα, ἔστι καλὸν

1 πλανᾶσθαι B², ἡγεῖσθαι V. 5 μὴ Bruns, μήτε V, μηδέν B². 7 οὐ
 καὶ αὐτοῦ B, οὐκ αὐτοῦ V. 11 ἐπειδὴ scripsi, εἶναι δὴ libri. 21 μενόν-
 των a², μὲν ὄντων ceteri. 22 ἀναιρουμένων scripsi, ἀγνοουμένων libri,
 23 ἔπαινοι μένουσι scripsi, ἐπαινουμένου V (quod corr. m¹ in ἔπαινοι).
 28 οὐδὲ—πεπρωμένη B², om. V. 31 οὐκ a¹², οὐδ' V.

καὶ αἰσχροὺν· ἀλλὰ τὸ μὲν καλὸν ἐπαινετόν, τὸ δὲ αἰσχροὺν
 ψεκτόν. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἢ εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι δὲ
 ἐπαινετόν καὶ ψεκτόν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐπαινετὰ τιμῆς ἄξια, τὰ
 δὲ ψεκτὰ κολάσεως. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἢ εἰμαρμένη,
 5 οὐκ ἔστι δὲ τιμὴ καὶ κόλασις. ἀλλ' ἔστι μὲν τιμὴ γέρως ἀξί-
 ωσις, ἢ δὲ κόλασις ἐπανόρθωσις. οὐκ ἄρα ἔστι μὲν τοιαύτη ἢ
 εἰμαρμένη, οὐκ ἔστι <δὲ> γέρως ἀξιώσις καὶ ἐπανόρθωσις· εἰ
 δὲ ταῦτα <μὴ> ἀνήρηται, μένει, καὶ πάντων γινομένων καθ'
 εἰμαρμένην, κατορθώματά τε καὶ ἁμαρτήματα καὶ τιμαὶ καὶ
 10 κολάσεις καὶ γέρως ἀξιώσεις καὶ ἔπαινοι καὶ ψόγοι.

p. 207, 29. τίς οὐκ ἂν αὐτῶν θαυμάσαι τὴν σύνθεσιν τοῦ λόγου
 ὡς ἀπέριτον καὶ ἐξ ὁμολογουμένων καὶ ἐναργῶν συνάγουσαν; <ἦ> τὸ
 μὴδὲν ὤνηντο ἄρα τῆς περὶ τοὺς συλλογισμοὺς ἀσχολίας μακρᾶς; θέμενοι
 γὰρ τὸ τὴν εἰμαρμένην χρῆσθαι πᾶσιν τοῖς γεγενομένοις τε καὶ γινομένοις
 15 καθ' εἰμαρμένην, πρὸς τὴν ἀκώλυτον τῶν ὑπ' αὐτῆς γινομένων ἐνέργειαν,
 οὕτως ὡς γέγονεν ἕκαστον αὐτῶν καὶ φύσεως ἔχει, λίθῳ μὲν ὡς λίθῳ,
 φυτῷ δὲ ὡς φυτῷ, ζῷῳ δὲ ὡς ζῷῳ, εἰ δὲ ὡς ζῷῳ καὶ <ὡς> ὀρμητικῷ, ἐν
 τῷ τιθέναι τὸ χρῆσθαι αὐτὴν τῷ ζῷῳ ὡς ζῷῳ τε καὶ ὀρμητικῷ καὶ γί-
 νεσθαι τὰ ὑπ' αὐτῆς διὰ τῶν ζῶων γινόμενα κατὰ τὴν τῶν ζῶων ὀρμὴν
 20 (ἐπομένων καὶ τούτων τοῖς ἐξ ἀνάγκης περιεστῶσιν αὐτὰ τότε αἰτίοις,
 ἅτινα ἂν <ἦ>) ἡγούμενοι διὰ τοῦ τὸ καθ' ὀρμὴν ἐνεργεῖν τὰ ζῶα τηρεῖν
 ἐν τῷ ἅπαντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν εἶναι τι τηρεῖν,
 τοὺς τε ἄλλους ἐρωτῶσιν λόγους καὶ δὴ καὶ τὸν προειρημένον, ἐμοὶ
 δοκεῖ, οὐχ ὡς ἀληθεῖ πιστεύοντες τοσοῦτον αὐτῷ ὅσον διὰ μῆκος τε
 25 καὶ πλήθος ὀνομάτων καὶ ἀσαφῆ σύνθεσιν παράξειν ἡγούμενοι τοὺς
 ἀκούοντας.

1004 Alexander Aphrod. de fato ep. 36 p. 210, 3 Bruns. οὐδὲν ἄρα
 μένει τῶν ὑπὸ τοῦ μετὰ τῶσάυτης τέχνης ἠρωτημένου λόγου κατεσκευασμένων,
 ἀκολουθήσει τε αὐτοῖς ἀρξαμένοις κάτωθεν <ἦ> ἀκολουθία, ἣν ἔπεσθαι λέ-
 30 γουσιν τοῖς ἀναιρεῖν πειρωμένοις τὸ ἐφ' ἡμῖν <τι> εἶναι, ὥς αὐτοὶ τηροῦντες
 ὁμολογουμένως αὐτό, <τὸ> διὰ τοῦ πρώτου λαβόντας ἄλλο ἐπιφέρειν αὐ-
 τὰ τούτῳ δοκοῦντα ἔπεσθαι ἄτοπα καὶ <του> τοῖς διαβάλλειν <τὸ> ἡγούμενον.
 εἰ γὰρ μὴ εἰσι τιμαὶ μὴδὲ κολάσεις, οὐδὲ ἔπαινοι οὐδὲ ψόγοι· εἰ δὲ μὴ
 ταῦτα, οὐδὲ κατορθώματά τε καὶ ἁμαρτήματα· εἰ δὲ μὴ ταῦτα, οὐδὲ ἀρετὴ

8 μὴ addidi. || ἀνήρηται scripsi, ἀπήρηται a¹², ἀπείρηται V. || μένει καὶ
 scripsi, μὲν εἶναι libri. 12 ἦ addidi. 13 μὴδὲν ὤνηντο scripsi, μὴ δεῖν ὧν
 ἦν τὸ libri. 17 ὡς add. Bruns. 19 ὑπ' αὐτῆς Gercke, ὑφ' αὐτῶν libri.
 20 τοῖς—περιεστῶσιν Gereke, τῶν—περιεστῶτων libri. 21 ἦ addidi. 24 οὐχ
 ὡς scripsi, ὡς οὐκ libri. 28 τῶν—κατεσκευασμένων scripsi, τοῦ—κατεσκευασμέ-
 νου libri. 29 ἀρξαμένοις B², ἀρξαμένων V. || ἦ addidi. 30 τι addidi.
 31 τὸ addidi. || πρώτου λαβόντας ἄλλο scripsi, προλαβόντας ἄλλοις libri. 32 αὐ-
 τὰ τούτῳ δοκοῦντα ἔπεσθαι ἄτοπα scripsi, αὐτὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἔχεσθαι τὸ libri. ||
 καὶ τούτοις διαβάλλειν τὸ ἡγούμενον scripsi, καὶ τοῖς διαφεύγειν ἡγούμενοις libri.

καὶ κακία· εἰ δὲ μὴ ταῦτα, φασὶν ἔτι, μηδὲ θεοί. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον, τὸ μὴ εἶναι μήτε τιμὰς μήτε κολάσεις, ἔπεται τῷ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην, ὡς δέδεικται. <καὶ> τὸ τελευταῖον ἄρα, ὃ ἄτοπον καὶ ἀδύνατον. ἀναιρετέον <ἄρα> τὸ πάντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην, ᾧ τοῦθ' εἴπετο.

1005 Alexander Aphrod. de fato cp. 37 p. 210, 14 Bruns. ἴδωμεν δὲ καὶ <τὸν> ἐπὶ τούτῳ λόγον ἡρωτημένον, εἰ μὴ τὰς ὁμοίας ἀνάγκας ἔχει. λέγει δὲ οὕτως·

„Οὐ πάντα μὲν ἔστι καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ ἀκώλυτος καὶ ἀπαρεμπόδιτος ἢ τοῦ κόσμου διοίκησις· οὐδὲ ἔστι μὲν τοῦτο, οὐκ ἔστι δὲ κόσμος· οὐδὲ ἔστι μὲν κόσμος, οὐκ εἰσὶν δὲ 10 θεοί. εἰ δέ εἰσι θεοί, εἰσὶν ἀγαθοὶ οἱ θεοί. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔστιν ἀρετή. ἀλλ' εἰ ἔστιν ἀρετή, ἔστι φρόνησις. ἀλλ' εἰ τοῦτο, ἔστιν [ἡ] ἐπιστήμη ποιητέων τε καὶ οὐ ποιητέων. ἀλλὰ ποιητέα μὲν ἔστι τὰ κατορθώματα, οὐ ποιητέα δὲ τὰ ἀμαρτήματα. οὐκ ἄρα πᾶν μὲν γίνεται καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρ- 15 τημα καὶ κατόρθωμα. ἀλλὰ τὰ μὲν κατορθώματα καλὰ, τὰ δὲ ἀμαρτήματα αἰσχροῦ· καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπαινετά, τὰ δὲ αἰσχροῦ ψεκτά. οὐκ ἄρα πάντα μὲν ἔστι καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ ἐπαινετὰ καὶ ψεκτά. ἀλλ' εἰ τοῦτο, εἰσὶν ἔπαινοι καὶ ψόγοι. ἀλλ' ἃ μὲν ἐπαινοῦμεν, τιμῶμεν, ἃ δὲ ψέγομεν, κολάζομεν· 20 καὶ ὁ μὲν τιμῶν γεραίρει, ὁ δὲ κολάζων ἐπανορθοῖ. οὐκ ἄρα πάντα μὲν γίνεται καθ' εἰμαρμένην, οὐκ ἔστι δὲ γεραίρειν καὶ ἐπανορθοῦν.“

καὶ οὗτος δὴ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς αὐτῆς παλαίστρας ὧν δῆλον ὡς διὰ τῶν αὐτῶν ἂν ψευδὴς ὧν ἐλέγχοιτο. 25

p. 212, 1. παραπλήσιοι δὲ τούτοις καὶ ὅσους ἄλλους εἰς κύστασιν τοῦδε τοῦ δόγματος λόγους παρατίθενται ἐπὶ πλέον, [καὶ] μέχρι ῥημάτων τὴν κομψείαν ἔχοντες, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν λέγονται συμφωνίας τὴν πίστιν λαμβάνοντες.

1006 Alexander Aphrod. de fato cp. 38. ὅτι δὲ μηδὲ οἱ ἐκ τοῦ 30 δεικνύναι τὴν καθ' ὁρμὴν κίνησιν τοῖς ζώοις μένουσαν πάντων γινομένων καθ' εἰμαρμένην (scil. λόγοι) σφῆξουσιν τὸ ἐφ' ἡμῖν, εἰ μὴ βούλοιτό τις ἀπλῶς τὸ ἀπὸ τινος κατὰ τὴν οἰκείαν γινόμενον φύσιν ἐπ' ἐκείνῳ λέγειν — φθάνει διὰ τῶν πρώτων — δεδεῖχθαι.

1007 Alexander Aphrod. quaestiones II 4 p. 50, 30 Bruns. „εἰ 35 ἐφ' ἡμῖν ἔστι τοῦτο, οὐ τὸ ἀντικείμενον ἐφ' ἡμῖν, τὸ οὐ τὸ ἀντικείμενον οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐκεῖνο οὐκ ἐφ' ἡμῖν. τοῦ δ' ἐφ' ἡμῖν τὸ ἀντικείμενον οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τῷ γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀντικείμενον. οὐδὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἄρα ἐφ' ἡμῖν. εἰ δὲ τὸ

1 μὴ τὸ V. 3. 4 καὶ et ἄρα B², om. V. 6 τὸν add. Bruns. 13 ἡ
del. Gercke. 17 αἰσχροῦ scripsi, κακὰ libri. 27 καὶ deleui. 39 ἄρα ἐφ'
ἡμῖν om. V¹.

ἐφ' ἡμῖν μὴ ἐφ' ἡμῖν, οὐδέν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν. καθ' οὓς ἄρα ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, οὐ καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐφ' ἡμῖν, κατὰ τούτους οὐδέν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν.“

ibidem II 5 p. 51, 20. „τῷ ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι ἀντίκειται τὸ
 5 μηδὲν εἶναι ἐφ' ἡμῖν. <τὸ δὲ μηδὲν εἶναι ἐφ' ἡμῖν> ἀδύνατον.
 τὸ οὖν τῷ ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι ἀντικείμενον ἀδύνατον. ἀλλὰ μὴν
 ὦ τὸ ἀντικείμενον ἀδύνατον, τοῦτο καθ' εἰμαρμένην, εἴ γε
 ταῦτα καθ' εἰμαρμένην γίνεται, οἷς τὰ ἀντικείμενα ἀδύνατόν
 ἐστιν ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι. τὸ οὖν ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι καθ' εἰμαρ-
 10 μένην. τῷ δὲ ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι καθ' εἰμαρμένην, cύζοιτο ἂν τὸ
 ἐφ' ἡμῖν τι εἶναι κατὰ τοὺς ἅπαντα γίνεσθαι καθ' εἰμαρμένην
 λέγοντας.“

1 δ pro οὓς ἄρα V¹. 5 τὸ δὲ—ἐφ' ἡμῖν addidi. 10 τῷ Bruns, τὸ
 libri. 11 κατὰ τοὺς ἅπαντα Bruns, κατ' οὐσίαν πάντα libri.

Physica VII.

De natura deorum.

1008 Etymologicum Magn. s. v. τελετή p. 750, 16. Χρύσιππος δέ φησι, τοὺς περὶ τῶν θεῶν λόγους εἰκότως καλεῖσθαι τελετάς· χρῆναι γὰρ τούτους τελευταίους καὶ ἐπὶ πᾶσι διδάσκεισθαι, τῆς ψυχῆς ἐχούσης ἔρμα καὶ κεκρατημένης καὶ πρὸς τοὺς ἀμνήτους σιωπᾶν δυναμένης· μέγα γὰρ εἶναι τὸ ἄθλον ὑπὲρ θεῶν ἀκοῦσαί τε ὀρθὰ καὶ ἐγκρατεῖς γενέσθαι αὐτῶν.

§ 1. Πόθεν θεῶν ἔννοιαν ἔλαβον ἄνθρωποι.

1009 Aëtius Plac. I 6 Πόθεν ἔννοιαν ἔσχον θεῶν ἄνθρωποι G 34. 10 Ορίζονται δὲ τὴν τοῦ θεοῦ οὐσίαν οἱ Στωϊκοὶ οὕτως· πνεῦμα νοερὸν καὶ πυρῶδες, οὐκ ἔχον μὲν μορφὴν, μεταβάλλον δ' εἰς ὃ βούλεται καὶ συνεξομοιούμενον πᾶσιν. ἔσχον δὲ ἔννοιαν τούτου πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ κάλλους τῶν ἐμφαινόμενων προσλαμβάνοντες. οὐδὲν γὰρ τῶν καλῶν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε γίνεται, ἀλλὰ μετὰ τινος τέχνης δημιουργούσης. καλὸς δὲ ὁ κόσμος· 15 δῆλον δὲ ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρώματος καὶ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς περὶ τὸν κόσμον τῶν ἀστέρων ποικιλίας. σφαιροειδὴς γὰρ ὁ κόσμος, ὃ πάντων σχημάτων πρωτεύει. μόνον γὰρ τοῦτο τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ὁμοιοῦται· περιφερὴς δὲ ὧν ἔχει τὰ μέρη περιφερῇ· διὰ τοῦτο γὰρ κατὰ τὸν Πλάτωνα ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ ἱερώτατον συνέστηκε, νοῦς. Καὶ τὸ χρῶμα δὲ καλόν. κυαν- 20 νώδει γὰρ κέχρωσται, ὃ πορφύρας μὲν ἐστὶ μελάντερον, στίλβουσιν δὲ ἔχει τὴν ποιότητα· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῷ τῆς χροῖας συντόνῳ διακόπτων τηλικαύτην ἀέρος ἀπόστασιν ἐκ τοσούτων διαστημάτων θεωρεῖται. Καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους καλός. πάντων γὰρ τῶν ὁμογενῶν τὸ περιέχον καλὸν ὡς ζῶον καὶ δένδρον. ἐπιτελεῖ τὸ κάλλος τοῦ κόσμου καὶ ταῦτα τὰ φαινόμενα· ὃ 25 μὲν γὰρ λοξὸς κύκλος ἐν οὐρανῷ διαφόροις εἰδώλοις πεποιίκεται.

τῷ δ' ἔνι καρκίνος ἐστί, λέων δ' ἐπὶ τῷ, μετὰ δ' αὐτόν
παρθένος ἡδ' ἐπὶ οἱ χηλαὶ καὶ σκορπίος αὐτός
τοξευτής τε καὶ αἰγόκερως, ἐπὶ δ' αἰγόκερῃ
ὕδροχόος· δύο δ' αὐτὸν ἐπ' ἰχθύες ἀστερόεντες.
τοὺς δὲ μετὰ κριός, ταῦρος δ' ἐπὶ τῷ δίδυμοι τε.

30

μυρία δ' ἄλλα καθ' ὁμοίας τοῦ κόσμου περικλάσεις πεποίηκεν. ὅθεν καὶ Εὐριπίδης φησί· (Crit. fr. 1, 33. 34 p. 598 N)

τό τ' ἄστερωπὸν οὐρανοῦ σέλας

χρόνου καλὸν πολικίλμα τέκτονος σοφοῦ.

5 ἐλάβομεν δὲ ἐκ τούτου ἔννοιαν θεοῦ· αἰεὶ τε γὰρ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἄστρον τὴν ὑπόγειον φορὰν ἐνεχθέντα ὅμοια μὲν ἀνατέλλει τοῖς χρώμασιν, ἴσα δὲ τοῖς μεγέθεσι, καὶ κατὰ τόπους καὶ κατὰ χρόνους τοὺς αὐτοὺς. διόπερ οἱ τὸν περὶ τῶν θεῶν παραδόντες σεβασμὸν διὰ τριῶν ἐξέθηκαν ἡμῖν εἰδῶν, πρῶτον μὲν τοῦ φυσικοῦ, δεύτερον δὲ τοῦ μυθικοῦ, τρίτον
10 δὲ τοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐκ τῶν νόμων εἰληφότος. [διοικεῖσθαι del. Reiske] διδάσκεται δὲ τὸ μὲν φυσικὸν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, τὸ δὲ μυθικὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν, τὸ δὲ νομικὸν ὑφ' ἐκάστης αἰεὶ πόλεως συνίσταται.

Διαιρεῖται δὲ ἡ πᾶσα διδαχὴ εἰς εἶδη ἐπτά· καὶ πρῶτον μὲν τὸ ἐκ τῶν φαινομένων καὶ μετεώρων· θεοῦ γὰρ ἔννοιαν ἔσχον ἀπὸ τῶν φαινομένων
15 ἁστέρων ὁρῶντες τούτους μεγάλης συμφωνίας ὄντας αἰτίους, καὶ τεταγμένως ἡμέραν τε καὶ νύκτα χειμῶνά τε καὶ θέρος ἀνατολάς τε καὶ δυσμὰς καὶ τὰ ὑπὸ τῆς γῆς ζορογονούμενα καὶ καρπογονούμενα. διὸ πατὴρ μὲν ἔδοξεν αὐτοῖς οὐρανός ὑπάρχειν, μήτηρ δὲ γῆ· τούτων δὲ ὁ μὲν πατὴρ διὰ τὸ τὰς τῶν ὑδάτων ἐκχύσεις σπερμάτων ἔχειν τάξιν, ἡ δὲ [γῆ] μήτηρ διὰ τὸ δέ-
20 χεσθαι ταῦτα καὶ τίπτειν· βλέποντες δὲ τοὺς ἁστέρας αἰεὶ θεόντας αἰτίους τε τοῦ θεωρεῖν ἡμᾶς ἥλιον καὶ σελήνην θεοὺς προσηγόρευσαν. — εἰς δεύ-
τερον δὲ καὶ τρίτον τόπον τοὺς θεοὺς διεῖλον εἰς τε τὸ βλάπτειν καὶ τὸ ὠφελοῦν· καὶ τοὺς μὲν ὠφελοῦντας Δία, Ἥραν, Ἑρμῆν, Δήμητραν, τοὺς δὲ βλάπτοντας Ποινάς, Ἑρινύας, Ἄρην, τούτους ἀφοσιούμενοι χαλεποὺς ὄντας
25 καὶ βιαίους. — τέταρτον καὶ πέμπτον προστεθείκασι τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς πάθεσι, παθῶν μὲν Ἑρώτα, Ἀφροδίτην, Πόθον, πραγμάτων δὲ Ἑλπίδα, Δίκην, Εὐνομίαν. — ἕκτον δὲ τόπον προσέλαβον τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεπλασμένον· Ἡσίοδος γὰρ βουλόμενος τοῖς γεννητοῖς θεοὺς πατέρας συστήσαι εἰσῆγαγε τοιοῦτους αὐτοῖς γεννήτορας (Hes. theog. 134)

30 Κοῖον τε Κρεῖόν θ' Ὑπερίονά τ' Ἰαπετόν τε.
διὰ τοῦτο καὶ μυθικὸν κέκληται. — ἔβδομον δὲ καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ διὰ τὰς εἰς τὸν κοινὸν βίον εὐεργεσίας ἐκτετιμημένον, ἀνθρώπινον δὲ γεννηθὲν ὡς Ἡρακλέα ὡς Διοσκόρους ὡς Διόνυσον. — ἀνθρωποειδεῖς δ' αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι, διότι τῶν μὲν ἐπάντων τὸ θεῖον κυριώτατον, τῶν δὲ ζώων ἀνθρώπος
35 κάλλιστον, κεκοσμημένον ἀρετῇ διαφόρως κατὰ τὴν τοῦ νοῦ σύστασιν· [τὸ κράτιστον] τοῖς οὖν ἀριστεύουσι τὸ κράτιστον ὁμοίως [καὶ καλῶς] ἔχειν διενοήθησαν.

Cf. Philo Leg. Alleg. III p. 107 M. Sextus adv. math. IX 26. 27.

1010 Philo de monarchia I p. 216 M. Πόθεν τοῦ εἶναι θεὸν λαμβάνομεν ἔννοιαν.

— — Δύο δ' ἐν ταῖς περὶ θεοῦ ζητήσεσι τὰ ἀνωτάτω ταῦτα ἐπαπορεῖ ἡ διάνοια τοῦ φιλοσοφοῦντος ἀνόθως· ἐν μὲν εἰ ἔστι τὸ θεῖον, ἔνεκα τῶν ἐπιτηδευσάντων ἀθεότητα, κακιῶν τὴν μερίστην· ἕτερον δὲ τὸ τί ἔστι κατὰ τὴν οὐσίαν. Τὸ μὲν οὖν πρότερον οὐ πολλὸς πόνος ἰδεῖν, τὸ δὲ δεύτερον
45 οὐ χαλεπὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἴσως ἀδύνατον, ἐπισκεπτέον δ' ἐκάτερα.

8 τοὺς θεοὺς coni. Reiske. 13 δὲ ἡ Diels, trad. δῆ. 19 γῆ secl. Diels. 26 πάθεσι καθάπερ Ἑρώτα libri, corr. Usener. 28 θεοὺς coni. Diels, libri θεοῖς. 36 inclusit Diels. || κατὰ κάλλος Diels dub.

Ἀεὶ τοίνυν γνωρίσματα τῶν δημιουργῶν πέφυκέ πως εἶναι τὰ δημιουργηθέντα· τίς γὰρ ἀνδριάντας ἢ γραφὰς θεασάμενος οὐκ εὐθύς ἐνόησεν ἀνδριαντοποιὸν ἢ ζωγράφον; τίς δ' ἐσθῆτας ἢ ναῦς ἢ οἰκίας ἰδὼν οὐκ ἔννοιαν ἔλαβεν ὑφάντου καὶ ναυπηγοῦ καὶ οἰκοδόμου. Παρελθὼν δέ τις εἰς πόλιν εὐνομον, ἐν ᾗ τὰ τῆς πολιτείας σφόδρα καλῶς διακεκόσμηται, τί ἕτερον ὑπο- 5 λήψεται ἢ ὅτι ἐπιστατεῖται ἥδε ἡ πόλις ὑπ' ἀρχόντων [ὥς] ἀγαθῶν; Τὸν οὖν ἀφικόμενον εἰς τὴν ἀληθῶς Μεγαλόπολιν, τόνδε τὸν κόσμον, καὶ θεασάμενον τὴν ὄρεινὴν καὶ πεδιάδα πλήθουσαν ζώων καὶ φυτῶν, καὶ ποταμῶν αὐθιγενῶν καὶ χειμάρρων φορᾶς καὶ πελαγῶν ἀναχύσεις καὶ εὐκρασίαν ἄερος καὶ τῶν ἐτησίων ὥρῶν τροπᾶς· εἶτα ἥλιον καὶ σελήνην, τοὺς ἡμέρας καὶ 10 νυκτὸς ἡγεμόνας, καὶ τὰς τῶν ἄλλων πλανητῶν τε καὶ ἀπλανῶν καὶ τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ περιπολήσεις καὶ χορείας, οὐκ εἰκότως, μᾶλλον δὲ ἀναγκαιῶς ἔννοιαν λήψεσθαι δεῖ τοῦ πατρὸς καὶ ποιητοῦ καὶ προσέτι ἡγεμόνος; Οὐδὲν γὰρ τῶν τεχνικῶν ἔργων ἀπαντοματίζεται· τεχνικώτατος δὲ καὶ ὁ κόσμος, ὥς ὑπό τινος τὴν ἐπιστήμην ἀγαθοῦ καὶ τελειοτάτου πάντως δεδη- 15 μιουργῆσθαι.

§ 2. Esse deos argumentis probatur.

1011 Cicero de nat. deor. III 10, 25. *Et Chrysippus tibi acute dicere videbatur, homo sine dubio versutus et callidus (versutos eos appello, quorum celeriter mens versatur, callidos autem, quorum, tamquam 20 manus opere, sic animus usu concalluit) is igitur: „Si aliquid est, inquit, quod homo efficere non possit, qui id efficit, melior est homine. Homo autem haec, quae in mundo sunt, efficere non potest: qui potuit igitur, is praestat homini. Homini autem praestare quis possit, nisi deus? Est igitur deus.“* 25

ibidem 26. *Idemque si dei non sint, negat esse in omni natura quicquam homine melius; id autem putare quemquam hominem, nihil homine esse melius, summae arrogantiae censet esse. — — Et si domus pulchra sit, intelligamus eam dominis, inquit, aedificatam esse, non muribus: sic igitur mundum deorum domum 30 existimare debemus.*

1012 Cicero de natura deorum II 6, 16. *Chrysippus quidem, quamquam est acerrimo ingenio, tamen ea dicit, ut ab ipsa natura didicisse, non ut ipse repperisse videatur. „Si enim,“ inquit, „est aliquid in rerum natura, quod hominis mens, quod ratio, quod 35 vis, quod potestas humana efficere non possit: est certe id, quod illud efficit, homine melius. Atqui res caelestes omnesque eae, quarum est ordo sempiternus, ab homine confici non*

13 λήψεσθαι δεῖ graecum non est, requiritur λήψεται. 27 nihil — melius del. Davisius. 29 scribendum: homini.

possunt. *Est igitur id, <a> quo illa conficiuntur, homine melius. Id autem quid potius dixeris, quam deum? Etenim si dii non sunt, quid esse potest in rerum natura homine melius? In eo enim solo est ratio, qua nihil potest esse praestantius. 5 Esse autem hominem, qui nihil in omni mundo melius esse quam se putet, desipientis arrogantiae est. Ergo est aliquid melius. Est igitur profecto deus.*"

Cf. Lactantius de ira cp. 10. *Si quid est, inquit Chrysippus, quod efficiat ea, quae homo, licet ratione sit praeditus, facere non possit, 10 id profecto est maius et fortius et sapientius homine.*

Cic. ibid. § 17. *An vero, si domum magnam pulchramque videris, non possis adduci, ut, etiamsi dominum non videas, muribus illam et mustelis aedificatam putes: tantum ergo ornatum mundi, tantam varietatem pulchritudinemque rerum caelestium, tantam vim et magnitudinem 15 maris atque terrarum, si tuum ac non deorum immortalium domicilium putes, nonne plane desipere videre?*

1013 Sextus adv. math. IX 78. τῶν τε σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, τὰ δὲ ἐκ διεστώτων. ἡνωμένα μὲν οὖν ἐστὶ τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατούμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῷα, ἐκ συναπτομένων 20 δὲ τὰ ἐκ τε παρακειμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον νεύοντων συνεστῶτα ὡς ἀλύσεις καὶ πυργίσκοι καὶ νῆες, ἐκ διεστώτων δὲ τὰ ἐκ διεξευγμένων καὶ [ἐκ] κεχωρισμένων καὶ καθ' αὐτὰ ὑποκειμένων συγκείμενα, ὡς στρατιαὶ καὶ ποῖμναι καὶ χοροί. ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἥτοι ἡνωμένον ἐστὶ σῶμα ἢ ἐκ συναπτομένων ἢ ἐκ διεστώτων. οὐτε δὲ ἐκ συναπτομένων οὐτε 25 ἐκ διεστώτων, ὡς δεικνυμένον ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν συμπαθειῶν. κατὰ γὰρ τὰς τῆς σελήνης αὐξήσεις καὶ φθίσεις πολλὰ τῶν τε ἐπιγείων ζώων καὶ θαλασσίων φθίνει τε καὶ αὖξεται, ἀμπτῶεις τε καὶ πλημμυρίδες περὶ τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης γίνονται. ὥσαύτως δὲ καὶ κατὰ τινὰς τῶν ἀστέρων ἐπιτολὰς καὶ δύσεις μεταβολαὶ τοῦ περιέχοντος καὶ παμπολκινοὶ περὶ τὸν ἀέρα τροπαὶ συμβαίνουσιν, 30 ὅτε μὲν ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ὅτε δὲ λοιμικῶς. ἐξ ὧν συμφανὲς ὅτι ἡνωμένον τι σῶμα καθέστηκεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐκ συναπτομένων ἢ διεστώτων οὐ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις, εἴ γε ἐν στρατιᾷ πάντων, εἰ τύχοι, διαφθαρέντων τῶν στρατιωτῶν οὐδὲν κατὰ διάδοσιν πάσχειν φαίνεται ὁ περιωθεῖς· ἐπὶ δὲ τῶν ἡνωμένων συμπάθειά τις ἐστὶν, εἴ γε δακτύλου 35 τεμνομένου τὸ ὅλον συνδιατίθεται σῶμα. ἡνωμένον τὸλιν ἐστὶ σῶμα καὶ ὁ κόσμος. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἡνωμένων σωμάτων τὰ μὲν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως συνέχεται, τὰ δὲ ὑπὸ φύσεως, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχῆς, καὶ ἕξεως μὲν ὡς λίθοι καὶ ξύλα, φύσεως δὲ καθάπερ τὰ φυτὰ, ψυχῆς δὲ τὰ ζῷα, πάντως δὴ καὶ ὁ κόσμος ὑπὸ τίνος τούτων διακρατεῖται. καὶ ὑπὸ μὲν ψιλῆς ἕξεως οὐκ ἂν 40 συνέχοιτο. τὰ γὰρ ὑπὸ ἕξεως κρατούμενα οὐδεμίαν ἀξιόλογον μεταβολὴν τε καὶ τροπὴν ἀναδέχεται, καθάπερ ξύλα καὶ λίθοι, ἀλλὰ μόνον ἐξ αὐτῶν πάσχει τὴν κατὰ ἄνεσιν καὶ τὴν κατὰ συμπίεσμον διάθεσιν· ὁ δὲ κόσμος ἀξιολόγους ἀναδέχεται μεταβολάς, ὅτε μὲν κρυμαλέου τοῦ περιέχοντος γιγνομένου ὅτε δὲ ἀλεινοῦ, καὶ ὅτε μὲν αὐχμώδους ὅτε δὲ νοτεροῦ, ὅτε δὲ ἄλλως πως κατὰ τὰς

τῶν οὐρανίων κινήσεις ἑτεροιοιούμενον· οὐ τοίνυν ὑπὸ ψιλλῆς ἕξεως ὁ κόσμος συνέχεται. εἰ δὲ μὴ ὑπὸ ταύτης, πάντως ὑπὸ φύσεως· καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ ψυχῆς διακρατούμενα πολὺ πρότερον ὑπὸ φύσεως συνείχετο. ἀνάγκη ἄρα ὑπὸ τῆς ἀρίστης αὐτὸν φύσεως συνέχεσθαι, ἐπεὶ καὶ περιέχει τὰς πάντων φύσεις. ἡ δὲ γε τὰς πάντων περιέχουσα φύσις καὶ τὰς λογικὰς περιέσχηκεν. 5 ἀλλὰ καὶ ἡ τὰς λογικὰς περιέχουσα φύσις πάντως ἐστὶ λογική. οὐ γὰρ οἶόν τε τὸ ὅλον τοῦ μέρους χεῖρον εἶναι, ἀλλ' εἰ ἀρίστη ἐστὶ φύσις ἡ τὸν κόσμον διοικοῦσα, νοερά τε ἔσται καὶ σπουδαία καὶ ἀθάνατος. τοιαύτη δὲ τυγχάνουσα θεός ἐστιν, εἰσὶν ἄρα θεοί.

1014 Sextus adv. math. IX 86. εἴπερ τε ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ, πολλῆς 10 οὔσης παχυμερείας, ποικίλα συνίσταται ζῶα ψυχικῆς τε καὶ αἰσθητικῆς μετέχοντα δυνάμεως, πολλῶ πιθανώτερόν ἐστιν ἐν τῷ ἄερί, πολὺ τὸ καθαρὸν καὶ εἰλικρινὲς ἔχοντι παρὰ τὴν γῆν καὶ τὸ ὕδωρ, ἔμψυχά τινα καὶ νοερά συνίστασθαι ζῶα. καὶ τούτῳ συμφωνεῖ τὸ τοὺς Διοσκούρους ἀγαθοὺς τινὰς εἶναι δαίμονας, „σωτήρας εὐσέλμων νεῶν“ καὶ τὸ· (Hes. Op. et D. 252) 15

τρεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ

ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες μερόπων ἀνθρώπων.

ἀλλ' εἰ ἐν τῷ ἄερί πιθανὸν ὑπάρχειν ζῶα, πάντως εὐλογον καὶ ἐν τῷ αἰθέρι ζῶων εἶναι φύσιν, ὅθεν καὶ ἀνθρώποι νοερᾶς μετέχουσι δυνάμεως, ἐκείθεν αὐτὴν σπάσαντες. ὄντων δὲ αἰθερίων ζῶων καὶ κατὰ πολὺ τῶν ἐπιγείων 20 ὑπερφέρειν δοκούντων τῷ ἄφθαρτα εἶναι καὶ ἀγέννητα, δοθῆσεται καὶ θεοὺς ὑπάρχειν, τούτων μὴ διαφέροντας.

1015 Sextus adv. math. IX 95 (antecedit locus Xenoph. Mem. I 4, 8). τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ τοῦ Ξενοφῶντος ἐστὶ λόγος, δυνάμιν γε ἐπαγωγικὴν ἔχων καὶ τοιαύτην· „γῆς πολλῆς οὔσης ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις, καὶ ὕγροῦ 25 πολλοῦ ὄντος ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις· καὶ νοῦ ἄρα πολλοῦ ὄντος ἐν τῷ κόσμῳ μικρὸν μέρος ἔχεις. νοερός ἄρα ὁ κόσμος ἐστίν, καὶ διὰ τοῦτο θεός.“ (enarrantur deinde § 96 97 quae alii philosophi huic argumentationi obiecerant et refutantur). 98. ἔνεστι δὲ καὶ οὕτως τὸν αὐτὸν συνερωτᾶν λόγον. „εἰ μὴ ἦν τι γεῶδες ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲ ἐν σοὶ τι ἂν ἦν γεῶδες, 30 καὶ εἰ μὴ ἦν τι ὕγρον ἐν κόσμῳ, οὐδ' ἂν ἐν σοὶ ἦν τι ὕγρον· καὶ ὁμοίως ἐπὶ ἄερος καὶ πυρός· τοίνυν καὶ εἰ μὴ ἦν τις ἐν κόσμῳ νοῦς, οὐδ' ἂν ἐν σοὶ τις ἦν νοῦς· ἔστι δὲ γε ἐν σοὶ τις νοῦς· ἔστιν ἄρα καὶ ἐν κόσμῳ. καὶ διὰ τοῦτο νοερός ἐστίν ὁ κόσμος. νοερός δὲ ὢν καὶ θεὸς καθέστηκεν.“ τῆς δὲ αὐτῆς δυνάμεως ἐστὶ καὶ ὁ τοῦτον τὸν τρόπον ἔχων λόγος· ἄρα γε 35 ἀγαλμα εὖ δεδημιουργημένον θεασάμενος διστάσειας ἂν, εἰ τεχνίτης νοῦς τοῦτο ἐποίησεν; ἢ οὐτ' ἂν ἀπόσχοις τοῦ ὑπονοεῖν τι τοιοῦτον, ὥς καὶ θαυμάζειν τὴν περιττότητα τῆς δημιουργίας καὶ τὴν τέχνην; ἄρ' οὖν ἐπὶ μὲν τούτων τὸν ἔξωθεν θεωρῶν τύπον προσμαρτυρεῖς τῷ κατεσκευακότητι καὶ φῆς εἶναι τινα τὸν δημιουργόν, τὸν δὲ ἐν σοὶ ὁρῶν νοῦν, τοσαύτη ποικιλία δια- 40 φέροντα παντὸς ἀγάλματος καὶ πάσης γραφῆς, γεννητὸν ὄντα νομίζεις ἀπὸ τύχης γεγονέναι, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τινος δημιουργοῦ δύναιμι καὶ σύνεσιν ὑπερβάλλουσιν ἔχοντος; ὅσπερ οὐκ ἂν ἄλλοθι που διατρέβοι ἢ ἐν τῷ κόσμῳ, διοικῶν αὐτὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γεννῶν τε καὶ αὖξων. οὗτος δὲ ἐστὶ θεός. εἰσὶν ἄρα θεοί.

1016 Sextus adv. math. IX 111. πρὸς τούτοις καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ

19 ἐκείθεν Bk. in adn., κείθεν CR, κἀκείθεν ceteri. 21 ἄφθαρτα] hoc a Chrysippo abhorret. 32 τις Bk., τι libri.

κόσμου κινήσεως ἐπιχειροῦσι κατασκευάζειν τὴν τῶν θεῶν ὑπαρξιν οὔτε ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ οἱ τούτοις συμπνέοντες. ὅτι γὰρ κινεῖται ὁ κόσμος πᾶς ἂν τις ὁμολογήσειεν ὑπὸ πολλῶν εἰς τοῦτο ἐναγόμενος. ἦτοι οὖν ὑπὸ φύσεως κινεῖται ἢ ὑπὸ προαιρέσεως ἢ ὑπὸ δίνης καὶ κατ' ἀνάγκην. ἀλλ' ὑπὸ μὲν δίνης καὶ κατ' ἀνάγκην οὐκ εὐλογον. ἦτοι γὰρ ἄτακτός ἐστιν ἢ δια-
 10 τεταγμένη ἢ δίνη. καὶ εἰ μὲν ἄτακτος, οὐκ ἂν δυνηθεῖη τεταγμένως τι κινεῖν· εἰ δὲ μετὰ τάξεώς τι κινεῖ καὶ συμφωνίας, θεία τις ἔσται καὶ δαιμόνιος· οὐ γὰρ ἂν ποτε τεταγμένως καὶ σωτηριῶς τὸ ὅλον ἐκίνει μὴ νοερά καὶ θεία καθεστῶσα. τοιαύτη δὲ οὕσα οὐκέτι ἂν εἴη δίνη· ἄτακτον γάρ ἐστιν αὕτη
 15 καὶ ὀλιγοχρόνιον. ὥστε κατ' ἀνάγκην μὲν καὶ ὑπὸ δίνης, ὡς ἔλεγον οἱ περὶ τὸν Δημόκριτον, οὐκ ἂν κινοῖτο ὁ κόσμος. καὶ μὴν οὐδὲ φύσει ἀφαντάστῳ, παρόσον ἢ νοερά φύσις ἀμείνων ἐστὶ ταύτης. ὁρῶνται δὲ τοιαῦται φύσεις ἐν κόσμῳ περιεχόμεναι. ἀνάγκη ἄρα καὶ αὐτὸν νοερὰν ἔχειν φύσιν, ὅφ' ἣς τεταγμένως κινεῖται, ἥτις εὐθέως ἐστὶ θεός. (Sequuntur § 115—120 duo
 15 alia argumenta a motu mundi ducta).

1017 Sextus adv. math. IX 123. σκοπῶμεν δὲ ἐξῆς καὶ τὸν τρόπον τῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων τοῖς ἀναιροῦσι τὸ θεῖον. εἰ γὰρ μὴ εἰσὶ θεοί, οὐκ ἔστιν εὐσέβεια, μόνον τῶν αἰρετῶν ὑπάρχουσα. ἔστι γὰρ εὐσέβεια ἐπιστήμη θεῶν θεραπειάς· τῶν δ' ἀνυπάρκτων οὐ δύναται τις εἶναι θεραπεία,
 20 ὅθεν οὐδὲ ἐπιστήμη τις περὶ ταύτην γενήσεται. — ὥστε εἰ μὴ εἰσὶ θεοί, ἀνυπαρκτός ἐστιν ἢ εὐσέβεια. ὑπάρχει δὲ εὐσέβεια· τοίνυν ρητέον εἶναι θεούς. καὶ πάλιν εἰ μὴ εἰσὶ θεοί, ἀνυπαρκτός ἐστιν ἢ ὁσιότης, δικαιοσύνη τις οὕσα πρὸς θεούς· ἔστι δὲ γε κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ προλήψεις πάντων ἀνθρώπων ὁσιότης, καθό τι καὶ ὁσιόν ἐστιν. καὶ <τὸ> θεῖον ἄρα
 25 ἔστιν. εἰ γε μὴν μὴ εἰσὶ θεοί, ἀναιρεῖται σοφία, ἐπιστήμη οὕσα θείων τε καὶ ἀνθρωπείων πραγμάτων, — οὐδὲ ἐπιστήμη τις ἔσται θείων καὶ ἀνθρωπείων πραγμάτων, ἀνθρώπων <μὲν> ὑπαρχόντων θεῶν δὲ μὴ ὕφεστώ-
 30 των· ἄτοπον δὲ γε λέγειν μὴ εἶναι σοφίαν· ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ τοὺς θεούς ἀξιοῦν ἀνυπάρκτους. καὶ μὴν εἴπερ καὶ ἡ δικαιοσύνη κατὰ τὴν ἐπιπλοκὴν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τε ἀλλήλους καὶ πρὸς θεούς εἰσῆκται, εἰ μὴ εἰσὶ θεοί, οὐδὲ δικαιοσύνη συστήσεται· ὅπερ ἄτοπον. — ρητέον ἄρα καὶ θεούς ὑπάρχειν.

1018 Sextus adv. math. IX 132. πρὸς τούτοις εἰ μὴ εἰσὶ θεοί, οὐδὲ μαντικὴ ὑπάρχει, ἐπιστήμη οὕσα θεωρητικὴ καὶ ἐξηγητικὴ τῶν ὑπὸ θεῶν ἀνθρώποις διδομένων σημείων, οὐδὲ μὴν θεοληπτικὴ καὶ ἀστρομαντικὴ, οὐ
 35 λογικὴ, οὐχ ἢ δι' ὀνείρων πρόρρησις. ἄτοπον δὲ γε τοσοῦτο πλήθος πραγμάτων ἀναιρεῖν πεπιστευμένων ἤδη παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις· εἰσὶν ἄρα θεοί.

1019 Themistius Paraphr. in Anal. poster. p. 79, 1 Spengel. τὸ εἶναι πολλαχῶς ἐν ταῖς ἀποδείξεσι μέτιμεν· ἐνίστε μὲν γὰρ ἀπὸ συμβεβηκότος καὶ πόρρω τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος, ἐνίστε δὲ ἀπὸ τοῦ
 40 πράγματος καὶ τοῦ ἐκείνου τι ἔχειν, οἷον „ὅτι εἰσὶ θεοί“ ἀπὸ συμβεβηκότος μὲν, ὅτι εἰσὶ βωμοὶ ὡς Χρύσιππος φησιν, ἀπὸ δὲ τοῦ πράγματος ὅτι θεραπεύουσιν, ὅτι προλέγουσιν, ὅτι κινοῦνται τὸν ἄπειρον χρόνον ποικίλας κινήσεις.

Cf. idem ad Arist. de anima I 1 p. 8 Sp. ὥσπερ εἰ τις θεὸν

7 κινεῖ Bk., κινεῖται libri. 18 μόνον τῶν αἰρετῶν corrupta, μία τῶν ἀρετῶν coniecit Bk. 24 τὸ add. Bk. 27 μὲν add. Bk. 35 λογικὴ corruptum. 40 τοῦ — ἔχειν corrupta.

ὁρίσασθαι προελόμενος τὸ βωμονὸς εἶναι θεῶν καὶ θυσίας καὶ νεῶς καὶ ἀγάλματα οἷοιτο αὐτῷ συμβαλεῖσθαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ τί ἦν εἶναι, καθάπερ ὑπελάμβανε Χρύσιππος· λίαν γὰρ ἀπηρητημένα ταῦτα τῆς οὐσίας ἐστὶ τῶν θεῶν· τὸ μέντοι γε κινεῖσθαι αἰεὶ καὶ τὸ 5 προλέγειν μὲν τὸν Ἀπόλλω, θεραπεύειν δὲ τὸν Ἀσκληπιὸν ἱκανὸν ἤδη προοίμιον τοῦ τί ἦν εἶναι οἷον ὅτι θεὸς ἐστὶ ζῶον αἰδιδιον εὐποη-
ητικὸν ἀνθρώπων.

1020 Sextus adv. math. IX 77. καὶ ἔτι τὸ γεννητικὸν λογικοῦ καὶ φρονίμου πάντως καὶ αὐτὸ λογικόν ἐστὶ καὶ φρόνιμον. ἡ δὲ γε προειρημένη 10 δύναμις (scil. ἡ τὴν τῶν ὄντων οὐσίαν κινουῦσα καὶ σχηματίζουσα) ἀνθρώ-
πους πέφυκε κατασκευάζειν· λογικὴ τοίνυν καὶ φρονίμη γενήσεται, ὅπερ ἦν
θείας φύσεως. εἰσὶν ἄρα θεοὶ.

§ 3. Qualis sit deus.

1021 Diogenes Laërt. VII 147. Θεὸν δὲ εἶναι ζῶον ἀθάνατον логи- 15
κὸν τέλειον ἢ νοερὸν ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακοῦ παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν
κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ· μὴ εἶναι μέντοι ἀνθρωπόμορφον. εἶναι δὲ
τὸν μὲν δημιουργὸν τῶν ὄλων καὶ ὥσπερ πατέρα πάντων, κοινῶς τε καὶ τὸ
μέρος αὐτοῦ τὸ διῆκον διὰ πάντων, ὃ πολλαῖς προσηγορίαις προσονομάζεται 20
κατὰ τὰς δυνάμεις. Δία μὲν γὰρ φασὶ δι' ὃν τὰ πάντα, Ζῆνα δὲ καλοῦσι 20
παρ' ὅσον τοῦ ζῆν αἰτιὸς ἐστὶν ἢ διὰ τοῦ ζῆν κενώρηκεν, Ἀθηνᾶν δὲ κατὰ
τὴν εἰς αἰθέρα διάτασιν τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτοῦ, Ἥραν δὲ κατὰ τὴν εἰς ἅερα
καὶ Ἥφαιστον κατὰ τὴν εἰς τὸ τεχνικὸν πῦρ καὶ Ποσειδῶνα κατὰ τὴν
εἰς τὸ ὕγρον καὶ Δῆμητραν κατὰ τὴν εἰς γῆν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας 25
προσηγορίας ἐχόμενοι τινος οἰκειότητος ἀπέδωκαν.

1022 Diogenes Laërt. VII 148. Οὐσίαν δὲ θεοῦ Ζήνων μὲν
φησι τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὸν οὐρανόν, ὁμοίως δὲ καὶ Χρύσιππος
ἐν τῷ πρώτῳ περὶ θεῶν.

1023 Philodemus de pietate c. 15 (DDG p. 548, 4). καὶ τοῖς
περὶ Προνοίας μέντοι τὰς αὐτὰς ἐκτίθησιν συνοικειώσεις τῇ ψυχῇ 30
τοῦ παντὸς καὶ τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα ἐφαρμόττει τῆς δρεμύτητος
ἀπολαύων ἀκοπιάτως.

1024 Seneca de beneficiis IV 7. „Natura,” inquit, „haec mihi prae-
stat.” Non intellegis te, cum hoc dicis, mutare nomen deo? quid enim
aliud est natura quam deus et divina ratio toti mundo partibusque eius 35
inserta. Quotiens voles, tibi licet aliter hunc auctorem rerum nostrarum
compellare: et Iovem illum optimum ac maximum rite dices et Tonantem
et Statorem. — — Hunc eundem et fatum si dixeris, non mentieris.
nam cum fatum nihil aliud sit quam series inplexa causarum, ille est

16 τέλειον om. F. || τινος P³ in litura sex litt. παντὸς F in ras. 18 καὶ
erasum in P, add. post ὥσπερ P³. || δὲ BPF (pro τε). 20 καὶ ζῆνα (om. δὲ)
BP. 22 εἰς om. B εἰς P; αἰθέρα ἦτοι αἰθέρα F. || τοῦ ἡγ. αὐτοῦ om. F. || εἰς
om. B εἰς PF. 28 ἐν τῷ ᾱ BP, ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ vulg. (F).

prima omnium causa, ex qua ceterae pendent. Quaecunque voles illi nomina proprie aptabis vim aliquam effectumque coelestium rerum continentia: tot appellationes eius possunt esse quot munera. cp. 8. Hunc et Liberum patrem et Herculem ac Mercurium nostri putant; Liberum patrem, quia
 5 omnium parens sit, quod primum inventa seminum vis est ** consultura per voluptatem. Herculem quia vis eius invicta sit, quandoque lassata fuerit operibus editis in ignem recessura. Mercurium, quia ratio penes illum est numerusque et ordo et scientia. Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi. nihil ab illo vacat: opus suum ipse implet.

10 **1025** Lactantius div. instit. I 5. *Chrysippus naturalem vim divina ratione praeditam, interdum divinam necessitatem deum nuncupat.*

1026 Ioannes Damascenus de haeresibus 7. *Στωϊκοὶ σῶμα τὸ πᾶν δογματίζοντες καὶ αἰσθητὸν τοῦτον τὸν κόσμον θεὸν νομίζοντες. Τινὲς δὲ ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς οὐσίας τὴν φύσιν ἔχειν αὐτὸν ἀπεφήναντο. Καὶ τὸν μὲν
 15 θεὸν νοῦν ὀρίζουσι, ὡς καὶ ψυχὴν παντὸς τοῦ ὄντος κύτους οὐρανοῦ καὶ γῆς. σῶμα δὲ αὐτοῦ τὸ πᾶν, ὡς ἔφην, καὶ ὀφθαλμοὺς τοὺς φωστῆρας. τὴν δὲ σάρκα ἀπόλλυσθαι καὶ τὴν ψυχὴν πάντων μεταγγιζέσθαι ἀπὸ σωμάτων εἰς σώματα.*

1027 Aëtius Plac. I 7, 33. *Οἱ Στωϊκοὶ νοερὸν θεὸν ἀποφαίνονται, πῦρ τεχνικόν, ὃδ' βαδίζον ἐπὶ γένεσιν κόσμου, ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικούς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἰμαρμένην γίνεται· καὶ πνεῦμα μὲν διήκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνον κατὰ τὰς τῆς ὕλης, δι' ἧς κειώρηκε, παραλλάξεις. Θεοὺς δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι (ἐναι-
 25 θέριον εἶναι θεόν Stob.).*

cf. Athenag. c. 6. *οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς κὰν ταῖς προσηγορίαις κατὰ τὰς παραλλάξεις τῆς ὕλης, δι' ἧς φασὶ τὸ πνεῦμα χωρεῖν τοῦ θεοῦ, πληθύνωσι τὸ θεῖον τοῖς ὀνόμασι, τῷ γοῦν ἔργῳ ἓνα νομίζουσι τὸν θεόν. εἰ γὰρ ὁ μὲν θεὸς πῦρ τεχνικόν etc.*

30 § 4. Deum esse corpus

(spiritum per omnem materiam percurrentem).

1028 Theodoretus graec. affect. cur. p. 37, 33. *φεύζεται δὲ καὶ τῶν Στωϊκῶν τὴν ἀπρεπῆ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν. σωματοειδῆ γὰρ οὗτοι τὸν θεὸν ἔφασαν εἶναι.*

35 **1029** Hippolytus Philos. 21 (DDG 571, 7). *Στωϊκοὶ καὶ αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τὸ συλλογιστικώτερον τὴν φιλοσοφίαν ἠϋξήσαν καὶ σχεδὸν ὅροις περιέλαβον ὁμόδοξοι γενόμενοι ὃ τε Χρύσιππος καὶ Ζήνων, οἱ ὑπέθεντο καὶ αὐτοὶ ἀρχὴν μὲν θεὸν τῶν πάντων, σῶμα ὄντα τὸ καθαρώτατον, διὰ πάντων δὲ διήκειν τὴν πρόνοϊαν αὐτοῦ.*

40 **1030** Olympiodorus ad Plat. Phaedon. p. 28 ed. Finckh. *διὸ καὶ ὁ φιλόσοφος χορὸς ὁ τῶν Στωϊκῶν διὰ τὸ κατὰ φαντασίαν ἐνεργεῖν σῶμα τὸν θεὸν ὑπέλαβον· αὕτη γὰρ τοῖς ἀσωμάτοις σώματα περιτίθησι.*

1031 Servius in Verg. Aeneid. VI 727. aut certe secundum eos locutus est, qui dicunt deum corporalem esse et eum ita definiunt: πῦρ νοερόν, id est ignem sensualem. quod si verum est, corpus est.

1032 Eusebius Praep. evang. III 9, 9. κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς τὴν πυρώδη καὶ θερμὴν οὐσίαν τὸ ἡγεμονικὸν φάσκοντας εἶναι τοῦ κόσμου, καὶ τὸν θεὸν εἶναι σῶμα καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτόν, οὐδ' ἕτερον τῆς τοῦ πυρὸς δυνάμεως.

1033 Theophilus ad Autolycum I 4. ἄλλοι δ' αὖ τὸ δι' ὅλου κεχωρηκὸς πνεῦμα θεὸν δογματίζουσιν.

1034 Tertullianus Apologeticum cp. 47. Alii incorporalem (deum 10 scil.) adseverant, alii corporalem, ut tam Platonici quam Stoici.

ibidem: positum vero extra mundum Stoici, qui figuli modo extrinsecus torqueat molem hanc.

cf. ad nationes II 2.

1035 Clemens Al. Stromat. V 14 p. 699. φασὶ γὰρ σῶμα εἶναι τὸν 15 θεὸν οἱ Στωϊκοὶ καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχὴν. paulo post: ἀλλ' οἱ μὲν διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν θεὸν φασίν.

1036 Tertullianus adv. Hermog. cp. 44. Stoici enim volunt deum sic per materiam decucurrisse quomodo mel per favos.

1037 Sextus Pyrrh. Hypot. III 218. ὥς Ἀριστοτέλης μὲν ἀσώματον 20 εἶπεν εἶναι τὸν θεὸν καὶ πέρας τοῦ οὐρανοῦ, Στωϊκοὶ δὲ πνεῦμα διήκον καὶ διὰ τῶν εἰδεχθῶν.

1038 Alexander Aphr. de anima libri mantissa p. 113, 12 Bruns. ἀντιπίπτειν ἐδόκει μοι τούτοις τό τε τὸν νοῦν καὶ ἐν τοῖς φανλοτάτοις εἶναι, θεῖον ὄντα, ὥς καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἔδοξεν. 25

1039 Clemens Al. Coh. ad. gent. p. 58 Pott. Οὐδὲ μὴν τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς παρελεύσομαι, διὰ πάσης ὕλης καὶ διὰ τῆς ἀτιμοτάτης τὸ θεῖον διήκειν λέγοντας.

Cf. Tatian p. 4, 3 Schw.

1040 Clemens Al. Stromat. I p. 346 Pott. ἀλλὰ καὶ οἱ Στωϊκοὶ — 30 — σῶμα ὄντα τὸν θεὸν διὰ τῆς ἀτιμοτάτης ὕλης πεφοιτηκέναι λέγουσιν.

Cf. Protr. p. 58 Pott.

1041 Lactantius div. instit. VII 3. Stoici naturam in duas partes dividunt: unam quae efficiat, alteram quae se ad faciendum tractabilem praebeat. in illa prima esse vim sentiendi, in hac materiam; nec alterum sine altero posse. Quomodo potest idem esse quod tractat et quod tractatur? Siquis dicat idem esse figulum, quod lutum, aut lutum idem esse quod figulum, nonne aperte insanire videatur? At isti uno naturae nomine duas res diversissimas comprehendunt, deum et mundum, artificem et opus, dicuntque alterum sine altero nihil posse, tanquam natura sit deus mundo 40 permixtus. Nam interdum sic confundunt, ut sit deus ipse mens mundi et mundus sit corpus dei. Quasi vero simul esse coeperint mundus et deus ac non ipse mundum fecerit. Quod et ipsi fatentur alias, cum hominum causa praedicant esse fabricatum.

Cf. cp. 4. quamquam in hoc non mediocriter peccant, quod non hominis causa dicunt, sed hominum (scil. mundum fabricatum esse). 45

1042 Proclus in Plat. Timaeum p. 297 Schneider. πολλοῦ ἄρα δεῖ παραβάλλεσθαι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὁ ὑπὸ Χρυσίππου κατασκευα-

ζόμενος. ὁ μὲν γὰρ εἰς ταῦτόν συγχεῖ τὰς τε ἀμεθέκτους αἰτίας καὶ τὰς μεθεκτὰς τὰς τε θείας καὶ νοεράς τὰς τε αὐλοὺς καὶ τὰς ἐνύλους. ὁ γὰρ αὐτὸς θεὸς παρ' αὐτῷ πρῶτος ὢν διήκει διὰ τοῦ κόσμου καὶ διὰ τῆς ὕλης καὶ ψυχῇ ἐστὶ καὶ φύσει ἀχώριστος τῶν διοικουμένων.

1043 Salvianus de gubern. dei I 3. Plato et omnes Platoniorum scholae moderatorem rerum omnium confitentur deum. Stoici eum gubernatoris vice intra id quod regat semper manere testantur.

1044 Alexander Aphrod. de mixtione p. 225, 18 Bruns. πρὸς δὲ τούτοις ἐπιζητήσαι τις ἂν, εἰ τῶν ἐκ τῆς ὕλης γενομένων οἷόν τε δημιουργ-
10 γὼν λέγειν τὸν διαπεφοιτηκότα τῆς ὕλης καὶ ὄντα ἐν αὐτῇ θεόν. φέρουσι μὲν γὰρ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦδε „τὸ μὴ ὁμοίως τοῖς φύσει γινομένοις γίνεσθαι τὰ κατὰ τέχνας. τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἀποτελέσματα οὐκ ἐπιπολῆς, ἀλλὰ δι' ὅλων εἰδοποιεῖται τε καὶ διαπλάττεται, καὶ τὰ ἔνδον αὐτῶν
15 ἀνδριάντων ἔχει· τὰ γὰρ ἔνδον τούτων ἀδιάπλαστα. διὰ δὲ τοῦτο φασὶν τῶν μὲν γινομένων κατὰ τέχνην ἔξωθεν εἶναι καὶ κεχωρισμένον τὸ ποιοῦν, ἐπὶ δὲ τῶν γινομένων φύσει ἐν τῇ ὕλῃ εἶναι τὴν δύναμιν τὴν μορφουσάν τε καὶ γεννῶσαν αὐτά.

1045 Plutarchus de facie lunae ep. 12 p. 926c. αὐτὴ δ' ἡ ψυχὴ,
20 πρὸς Διός, εἶπον, οὐ παρὰ φύσιν τῷ σώματι συνείρκεται βραδεῖ ταχεῖα καὶ ψυχρῷ πυρώδης, ὥσπερ ὑμεῖς φατε (scil. Stoici), καὶ ἀόρατος αἰσθητῷ; διὰ τοῦτ' οὖν σώματι ψυχὴν μὴ λέγωμεν εἶναι μηδὲ νοῦ χρῆμα θεῖον * ὑπὸ βροίθους ἢ πάχους * οὐρανόν τε πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν ἐν ταύτῳ περι-
35 θέων μυρίων μεστὰς ὑγρότητας. Ὁ δὲ Ζεὺς ἡμῖν οὗτος οὐ τῇ μὲν αὐ- τοῦ φύσει χρώμενος ἐν ἐστὶ μέγα πῦρ καὶ συνεχές, νυνὶ δ' ὑφεῖ- ται καὶ κέκαμπται καὶ διεσχημάτισται, πᾶν χρῆμα γεγονὼς καὶ γιγνόμενος ἐν ταῖς μεταβολαῖς;

1046 Sophonias de anima paraphrasis (Comm. graec. Vol. XXIII)
30 ed. Hayd. p. 36, 9. ἐσχάτῃ δὲ δόξᾳ καὶ τελευταία περὶ ψυχῆς ἦδε· ἐν γὰρ τῷ ὅλῳ τινὲς αὐτὴν μεμῖχθαι φασὶ, καὶ ἅπαν σῶμα ἔμψυχον εἶναι ὑπέλαβον, ὅθεν καὶ Θαλῆς ᾤκησεν πάντα πλήρη θεῶν. εἰς τοῦτο δ' ἂν τις ἔλκοι καὶ τοὺς Στωϊκοὺς σῶμα τὸ θεῖον ὑπολαβόντας καὶ πανταχοῦ παρεῖναι καὶ σωματικῶς, ἀλλ' οὐ μόναις ταῖς ἐνεργείαις.

35 1047 Alexander Aphrod. de mixtione p. 226, 10 Bruns. εὐόκασι δέ, δι' ὧν λέγουσιν, εἶδος τῆς ὕλης λέγειν τὸν θεόν· εἰ γὰρ οὕτως ὁ θεὸς μέ- μικται τῇ ὕλῃ, κατ' αὐτούς, ὥς ἐν τοῖς ζώοις ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, καὶ ἡ δύναμις τῆς ὕλης ἐστὶ ὁ θεός (φασὶ γὰρ τὴν ὕλην ποιεῖν τῇ ἐν αὐτῇ δυ-
40 νάμει) εἶδος <οὔτ>ως ἂν λέγοιεν αὐτῆς τὸν θεόν, ὥς τὴν ψυχὴν τοῦ σώμα- τος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ δυνάμει. ἀλλ' εἰ τοῦτο, πῶς ἂν ἔτι ἡ ὕλη ἀνείδεος εἴη κατὰ τὸν αὐτῆς λόγον; εἴ γε τὸ συμμένειν αὐτῇ καὶ εἶναι ὕλη παρὰ τῆς οὔσης ἐν αὐτῇ δυνάμεως. μάλιστα δ' ἐν τῇ ἐκπυρώσει φαίνεται κατ' αὐ- τοὺς ὁ θεὸς τῆς ὕλης εἶδος ὢν, εἶγε ἐν τῷ πυρὶ, ὃ μόνον ἐστὶ κατ' αὐτοὺς

15 φασιν Bruns, φησάντων libri. 22 μηδὲν οὐ libri, corr. Emperius.

23 verba nondum sanata. <τὸ οὐδαμῶς μετέχον> βροίθους tale quid desideratur.

24 περιπολοῦν τε scripsi, περιπολοῦντα libri. 27 χρῆμα scripsi, χρώμα libri. 38 φύσει Ra. || ποιεῖν Ideler, ποιεῖ libri; malim εἶναι. 38. τῇ Apelt, τὴν libri. 39 οὕτως scripsi, ὥς libri.

τότε, ἡ ὕλη καὶ ὁ θεὸς σώζονται μόνοι. εἴη γὰρ ἂν ὁ θεὸς τότε εἶδος τὸ ἐπὶ τῇ ὕλῃ τοῦ πυρός. εἰ δὲ τοῦτο, μεταβάλλει δὲ τὸ πῦρ εἰς ἄλλα τινὰ σώματα, τὸ εἶδος ἀλλάσσει, εἴη ἂν ὁ θεὸς φθειρόμενος τότε etc.

1048 Alexander Aphrod. de mixtione p. 226, 24 Bruns. πῶς δ' οὐκ ἀνάξια τῆς θείας προλήψεως τό τε τὸν θεὸν διὰ πάσης τῆς ὑποκειμένης 5 πᾶσιν ὕλης κερωρηκέναι λέγειν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ ὅποια ποτ' ἂν ᾖ, καὶ τὸ προηγούμενον ἔχειν ἔργον τὸ αἰετὶ γεννᾶν τε καὶ διαπλάσσειν τῶν ἐξ αὐτῆς γενέσθαι δυναμένων, καὶ ποιεῖν τὸν θεὸν δημιουργὸν σκωλήκων τε καὶ ἐμπίδων, ἀτεχνῶς ὥσπερ κοροπλάθον τινὰ τῷ πληρῷ σχολάζοντα καὶ πᾶν τὸ 10 δυνάμενον ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι τοῦτο ποιοῦντα.

10

§ 5. Deum mutabilem esse.

1049 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 38 p. 1051f. Post relatum Antipatri sententiam: universos Stoicos arbitratos esse, deos interitu vacare: Οὐδεὶς οὖν ἐστὶ τῶν πάντων ὁ Χρύσιππος κατ' Ἀντίπατρον· οὐδένα γὰρ οἶεται πλὴν τοῦ πυρὸς ἄφθαρτον εἶναι τῶν θεῶν, ἀλλὰ 15 πάντας ὁμαλῶς καὶ γεγονότας καὶ φθαρσομένους. Ταῦτα δὲ πανταχοῦ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑπ' αὐτοῦ λέγεται. Παραθήσομαι δὲ λέξιν ἐκ τοῦ τρίτου περὶ Θεῶν· „Καθ' ἕτερον λόγον οἱ μὲν [γὰρ] γεννητοὶ εἶναι καὶ φθαρτοὶ λέγονται, οἱ δ' ἀγέννητοι· καὶ ταῦτ' ἀπ' ἀρχῆς ὑποδείκνυσθαι φυσικώτερον. Ἡλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ 20 οἱ ἄλλοι θεοὶ παραπλήσιον ἔχοντες λόγον, γεννητοὶ εἰσιν· ὁ δὲ Ζεὺς αἰδιδίος ἐστίν.“ Καὶ πάλιν προελθὼν· „Ὅμοια δὲ καὶ περὶ τοῦ φθίνειν καὶ περὶ τοῦ γενέσθαι ῥηθήσεται, περὶ τε τῶν ἄλλων θεῶν καὶ τοῦ Διός· οἱ μὲν γὰρ φθαρτοὶ εἰσι, τοῦ δὲ τὰ μέρη ἄφθαρτα.“ 25

idem de comm. not. cp. 31 p. 1075a. Ἀλλὰ Χρύσιππος καὶ Κλεάνθης, ἐμπεπληκότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῷ λόγῳ θεῶν τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν etc. οὐδένα τῶν τοσούτων ἄφθαρτον οὐδ' αἰδιδίον ἀπολελοῦ- 30 πασι πλὴν μόνου τοῦ Διός, εἰς ὃν πάντας καταναλίσκουσι τοὺς ἄλλους· ὥστε καὶ τούτῳ τὸ φθείρειν προσεῖναι τοῦ φθείρεσθαι μὴ ἐπιεικέστερον. — — Ταῦτα δὲ οὐχ ὡς ἄλλα πολλὰ τῶν ἀτόπων συλλογιζόμεθα ἔχειν τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν καὶ τοῖς δόγμασιν ἔπεσθαι, ἀλλ' αὐτοὶ μέγα βοῶντες ἐν τοῖς περὶ Θεῶν καὶ Προνοίας, Εἰ- 35 μαρμένης τε καὶ Φύσεως γραμμασι, διαβρῆδην λέγουσι, τοὺς ἄλλους θεοὺς ἅπαντας εἶναι γεγονότας καὶ φθαρσομένους ὑπὸ πυρός, 35 τηκτοὺς κατ' αὐτοὺς ὥσπερ κηρίους ἢ καττιτερίους ὄντας.

ibid. 1075c. ἂν γὰρ αὖ τὸ σοφὸν τοῦτο καὶ καλὸν ἀντιθῶσι, θνητὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, οὐ θνητὸν δὲ τὸν θεόν, ἀλλὰ φθαρτόν etc.

18 γὰρ del. Wy. 18. 19. 21 γεννητοὶ et ἀγέννητοι libri, corr. Bernard.
23 φθίνειν Dii., φρονεῖν libri. 38 ita Basileensis, ἀλλ' ἄφθαρτον ceteri codd.

idem de defectu oraculorum cp. 19. Καίτοι τοὺς Στωϊκοὺς, ἔφη, γιγνώσκουμεν οὐ μόνον κατὰ δαιμόνων ἦν λέγω δόξαν ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ θεῶν ὄντων τοσούτων τὸ πλῆθος ἐνὶ χρωμένους αἰδίσθαι καὶ ἀφθάρτω, τοὺς δ' ἄλλους καὶ γεγρονέναι καὶ φθαρήσεσθαι νομίζοντας.

5 **1050** Porphyrius de anima apud Eusebium praep. evang. XV p. 818c. (contra Stoicos disputans): Τὸν δὲ θεὸν οὐκ ὀκνοῦσι πῦρ νοερόν εἰπόντες αἰδίδιον καταλείπειν, καὶ φθείρειν μὲν πάντα λέγειν καὶ ἐπινέμεσθαι, ὥς τοιοῦτον ὃν πῦρ οἶον τὸ ἡμῖν συνεγνωσμένον, ἀντιλέγειν τε τῷ Ἀριστοτέλει, παραιτουμένῳ τὸν αἰθέρα ἐκ πυρὸς λέγειν τοιούτου. ἀπαιτούμενοι δὲ πῶς
10 τὸ τοιοῦτον ἐπιδιαμένει πῦρ, ἄλλοιόν μὲν πῦρ οὐ λέγουσιν εἶναι, τὸ τοιοῦτον δ' εἰπόντες καὶ πιστεύειν αὐτοῖς εἰποῦσιν ἀξιώσαντες, τῇ ἀλόγῳ ταύτῃ πίστει ἐπισυνάπτουσιν ὅτι καὶ αἰδιδίον ἐστὶ πῦρ, ἐκ μέρους καὶ τὸ αἰθέριον σβέννυσθαι καὶ ἀνάπτεσθαι τιθέντες. ἀλλὰ τὴν τούτων πρὸς μὲν τὰ αὐτῶν ἀβλεψίαν, πρὸς δὲ τὰ τῶν παλαιῶν ῥαθυμίαν τε καὶ καταφρόνησιν, τί ἂν
15 τις ἐπιῶν ἐπὶ πλέον μηκύνει;

1051 Origenes contra Celsum VI 7 Vol. II p. 141, 6 Kō. (p. 686 Del.). οἰόμενος ἡμᾶς λέγοντας πνεῦμα εἶναι τὸν θεὸν μηδὲν ἐν τούτῳ διαφέρειν τῶν παρ' Ἑλλήσι Στωϊκῶν, φασκόντων ὅτι ὁ θεὸς πνεῦμά ἐστι διὰ πάντων διεληλυθὸς καὶ πάντ' ἐν ἑαυτῷ περιέχον. — καὶ πάντα μὲν περιέχει
20 τὰ προνοούμενα ἢ πρόνοια καὶ περιείληφεν αὐτά. — —

paulo post: κατὰ μὲν οὖν τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς σωματικὰς λέγοντας εἶναι τὰς ἀρχὰς καὶ διὰ τοῦτο πάντα φθείροντας, κινδυνεύοντας δὲ καὶ αὐτὸν φθεῖραι τὸν ἐπὶ πᾶσι θεόν, εἰ μὴ πάννυ ἀπεμφαῖνον τοῦτ' αὐτοῖς ἐδόκει τυγχάνειν, καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ μέχρι ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐλα-
25 χίστων καταβαίνων, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ πνεῦμα σωματικόν.

Cf. id. VIII 49 Vol. II p. 265, 4 Kō. (p. 778 Del.). οὐδὲ γὰρ καθ' ἡμᾶς σῶμα ὁ θεός· ἵνα μὴ περιπέσωμεν οἷς περιπίπτουσιν ἀτόποις οἱ τὰ Ζήνωνος καὶ Χρυσίππου φιλοσοφοῦντες.

1052 Origenes contra Celsum IV 14 Vol. I p. 284, 23 Kō. (p. 510 Delarue). ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν Στωϊκῶν θεός, ἅτε σῶμα τυγχάνων, ὅτε μὲν ἡγεμονικὸν ἔχει τὴν ὅλην οὐσίαν, ὅταν ἢ ἐκπύρωσις ᾗ, ὅτε δὲ ἐπὶ μέρους γίνεται αὐτῆς, ὅταν ᾗ διακόσμησις· οὐδὲ γὰρ δεδύνηται οὗτοι τραυῶσαι τὴν φυσικὴν τοῦ θεοῦ ἔννοιαν, ὥς πάντῃ ἀφθάρτου καὶ ἀπλοῦ καὶ ἀσυνθέτου καὶ ἀδιαιρέτου.

35 **1053** Origenes contra Celsum I Vol. I p. 72, 11 Kō. (p. 339 Del.). εἴθε — καὶ οἱ σῶμα εἰπόντες τὸν θεὸν Στωϊκοὶ τοῦ λόγου τούτου ἤκουσαν, ἵνα μὴ πληρωθῇ ὁ κόσμος λόγου — ἀρχὴν φθαρτὴν εἰσάγοντος τὴν σωματικὴν, καθ' ἣν καὶ ὁ θεὸς τοῖς Στωϊκοῖς ἐστὶ σῶμα, οὐκ αἰδουμένοις λέγειν αὐτὸν τρεπτὸν καὶ δι' ὅλων ἀλλοιωτὸν καὶ μεταβλητὸν καὶ ἀπαξᾶπλῶς
40 δυνάμενον φθαρῆναι, εἰ ἔχοι τὸν φθείροντα· εὐτυχοῦντα δὲ μὴ φθαρῆναι, παρὰ τὸ μηδὲν εἶναι τὸ φθεῖρον αὐτόν.

Cf. III 75 (p. 496 Del.). Στωϊκῶν θεὸν φθαρτὸν εἰσάγοντων καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ λεγόντων σῶμα τρεπτὸν δι' ὅλων καὶ ἀλλοιωτὸν καὶ μεταβλητόν, καὶ ποτε πάντα φθειρόντων καὶ μόνον τὸν θεὸν καταλείπόντων.

1054 Origenes in evang. Ioannis XIII 21. ὀλίγοι γὰρ διειλήφασιν περὶ τῆς τῶν σωμάτων φύσεως καὶ μάλιστα τῶν ὑπὸ λόγου καὶ προνοίας κατακοσμουμένων· καί τοι τὸ προνοοῦν τῆς αὐτῆς οὐσίας λέγοντες εἶναι τοῖς προνοουμένοις γενικῶ λόγῳ, τέλειον ὅμως καὶ ἄλλοιόν τοῦ προνοουμένου. Παρεδέξαντο δὲ τὰ ἀπαντῶντα τῷ λόγῳ αὐτῶν ἄτοπα οἱ 5 θέλοντες εἶναι σῶμα τὸν θεόν, ἅτε μὴ δυνάμενοι ἀντιβλέπειν <τοῖς> ἐκ λόγου ἐναργῶς παρισταμένοις. Ταῦτα δὲ φημι καθ' ὑπεξαίρεσιν τῶν πέμπτην λεγόντων εἶναι φύσιν σωμάτων παρὰ τὰ στοιχεῖα. Εἰ δὲ πᾶν σῶμα ὕλικήν ἔχει φύσιν, τῷ ἰδίῳ λόγῳ ἅποιον τυγχάνον, τρεπτὴν δὲ καὶ ἁλλοιωτὴν καὶ δι' ὅλων μεταβλητὴν καὶ ποιότητος χωροῦσαν, ἃς ἂν βούληται αὐτῇ περιτι- 10 θέναι ὁ δημιουργός, ἀνάγκη καὶ τὸν θεὸν ὕλικόν ὄντα τρεπτὸν εἶναι καὶ ἁλλοιωτὸν καὶ μεταβλητόν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ αἰδοῦνται λέγειν, ὅτι καὶ φθαρτός ἐστι σῶμα ὢν, σῶμα δὲ πνευματικὸν καὶ ἀίθερῶδες μάλιστα κατὰ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ· φθαρτὸν δὲ ὄντα μὴ φθείρεσθαι τῷ μὴ εἶναι τὸν φθείροντα αὐτὸν λέγουσιν. 15

1055 Plutarchus de defectu oraculorum cp.29. οὗτοι (scil. Stoici) τοὺς θεοὺς ἁέρων ἔξεις ποιοῦντες καὶ ὑδάτων, καὶ πυρὸς δυνάμεις ἐγκεκραμένας ἡγούμενοι, συγγενῶσι τῷ κόσμῳ καὶ πάλιν συγκατακαίουσιν, οὐκ ἀπολύτους οὐδ' ἐλευθέρους, οἷον ἡνιόχους ἢ κυβερνήτας ὄντας· ἀλλ' ὥσπερ ἀγάλματα προσηλοῦνται καὶ συντήκεται βάσειν, οὕ- 20 τως ἐγκεκλεισμένους εἰς τὸ σωματικὸν καὶ συγκαταγεγομφωμένους, κοινωνοῦντας αὐτῷ μέχρι φθορᾶς καὶ διαλύσεως ἀπάσης καὶ μεταβολῆς.

1056 Galenus de qualitatibus incorporeis 6. Vol. XIX p. 479 K. εἰ δὲ μεταποιήσας αὐτὸν ὁ Ζεὺς ἰσαρίθμως οἷς ἔφην συμβεβηκόσι τροπὰς ἔχει ποιοτήτων μυρίας, χείρων ἐστὶ τοῦ μυθολογουμένου Πρωτέως· ὁ μὲν γὰρ εἰς 25 ὀλίγας φύσεις αὐτὸν μετεποιεῖ καὶ μετεμόρφον, καὶ ταύτας οὐκ ἀπρεπεῖς (Od. δ 456—58) <ὅς> δ' ἦτοι πρότεστα λέων γένετ' ἡϋγένειος, αὐτὰρ ἔπειτα δράκων καὶ πάρδαλις ἡδὲ μέγας σῶς, γίγνεται δ' ὕρρον ὕδωρ καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον, ὁ δὲ οὐκ ἔστιν ὅτι μὴ καὶ τῶν αἰσχίστων γίγνεται — — —. εἰ δ' αὐτὸν 30 μὲν οὐποτε, τὴν <δ'> ὕλην μεταλλάττει καὶ σχηματίζει καὶ ποιοῖ, ζητῶ πῶς ἔστιν οἷός τε ταῦτα ποιεῖν.

§ 6. Deum non esse forma humana.

1057 Lactantius de ira cp. 18. Omitto de figura dei dicere, quia Stoici negant habere ullam formam deum. 35

1058 Clemens Al. Stromat. VII 7 p. 852 Pott. οὐκ οὖν ἀνθρωποειδῆς ὁ θεὸς τοῦδ' ἕνεκα [καὶ] ἵνα ἀκούσῃ· οὐδὲ αἰσθήσεων αὐτῷ δεῖ, καθ-

3 fortasse: τέλειον <δ'>, deleta interpunctione ante et δὲ post παρεδέξαντο. 8 ὕλικόν vulg. 10 ἐάν vulg. 27 ὅς δ' ἦτοι scripsi, ἔητολ libri, ἀλλ' ἦτοι Hom. 30 μὴ καὶ P, μηδὲ A ed. 31 οὐποτε scripsi, οὖν ἅτε ed. ἅτε ποιεῖν AP. || δ' addidi. || μεταλλάττει scripsi, μεταλλάττειν A μεταπλάττειν P ed. || σχηματίζει scripsi, σχηματίζειν libri. || ποιοῖ scripsi, ποιεῖ A ποιεῖν P. || ζητῶ scripsi, ζητῶν A ed. ζητεῖς P. 37 καὶ seclusi.

ἀπερ ἤρρεσεν τοῖς Στωϊκοῖς, μάλιστα ἀκοῆς καὶ ὄψεως· μὴ γὰρ δύνασθαι ποτε ἐτέρως ἀντιλαμβάνεσθαι.

1059 Seneca Apocolocyntosis 8. modo dic nobis, qualem deum istum fieri velis. Ἐπικούρειος θεὸς non potest esse: οὔτε αὐτὸς πρᾶγμα ἔχει οὔτε ἄλλοις παρέχει; Stoicus? quomodo potest „rotundus“ esse, ut ait Varro, sine capite sine praeputio? Est aliquid in illo Stoici dei, iam video: nec cor nec caput habet.

1060 V.H.¹ VI 2 p. 31 (vulgo Metrodorus περὶ αἰσθήσεων) col. XVI cf. Scott. Frgm. Herc. p. 250. κόσμου θεὸν οὐδ' „ἡ|έλιον τ' ἀκάμαντα 15 σε|λήνην τε πλήθουσιν“ (Il. XVIII 484) | Στωϊκῶ δὲ καὶ Περι|πατητικῶ τοῦτ' ἔξεσ|τιν λέγειν . . πῶς (γ)ὰρ ἰδ|εῖ|αν ἔχει μορφὴν τὸ σφαι|ροειδές; ἄλλως θ' οἱ τοῦ|το λέγοντες οὐ βλέπου|σιν, διότι τῆς φύσεως | . . . διον των ον.

§ 7. De Iove et Iunone.

1061 Servius ad Aeneid. X 18. „O pater, o hominum divumque aeterna potestas.“ hunc locum Probus quaerit; sed dicit unam rem secundum physicos, alteram secundum mathematicos. nam divum potestas est, quia ipse est aether, qui elementorum possidet principatum; hominum vero ideo, quia bona Iovis inradiatio honores hominibus 20 tribuit.

1062 Stobaeus Eclogae I p. 31, 11 W. Χρυσίππου. Ζεὺς μὲν οὖν φαίνεται ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ πᾶσι δεδωκέναι τὸ ζῆν. Δία δὲ αὐτὸν λέγουσιν, ὅτι πάντων ἐστὶν αἷτιος καὶ δι' αὐτὸν πάντα. (Diels Arii Did. Epitom. phys. frgm. 30).

25 Cf. Plutarchus quom. adul. poët. aud. p. 31 E. καὶ Χρυσίππος δὲ πολλαχοῦ γλίσχρος ἐστίν, οὐ παίζων ἀλλ' εὐρησιλογῶν ἀπιθάνως καὶ παραβιαζόμενος ἑυρύνοπα Κρονίδην εἶναι τὸν δεινὸν ἐν τῷ διαλέγεσθαι καὶ διαβεβηκότα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου. Cf. Vol. II n. 101.

1063 Ioannes Laurentius Lydus de mensibus IV 48 n. 224 ed. 30 Røther. Κράτης δὲ ἀπὸ τοῦ διαίνειν, τουτέστι πιαίνειν τὴν Γῆν βούλεται ὀνομασθῆναι τὸν Δία, τὸν εἰς πάντα διήκοντα· Ποσειδῶνιος τὸν Δία τὸν πάντα διοικοῦντα· Χρυσίππος δὲ διὰ τὸ δι' αὐτὸν εἶναι τὰ πάντα.

1064 Plutarchus de comm. not. cp. 36 p. 1077e. Λέγει γοῦν 35 Χρυσίππος „ἔοικέναι τῷ μὲν ἀνθρώπῳ τὸν Δία καὶ τὸν κόσμον, τῇ δὲ ψυχῇ τὴν πρόνοιαν· ὅταν οὖν ἐκπύρωσις γένηται, μόνον ἄφθαρτον ὄντα τὸν Δία τῶν θεῶν, ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὴν πρόνοιαν, εἶτα ὁμοῦ γενομένους ἐπὶ μιᾷ τῆς τοῦ αἰθέρος οὐσίας διατελεῖν ἀμφοτέρους.“

19 hoc nihil ad Stoicos pertinet, sed ad mathematicos (astrologos).
32 restituit Roeth. cod. διὰ τὸ ἰδὸν τὰ πάντα. 35 καὶ <τῷ μὲν σώματι> τὸν κόσμον Heinicus.

1065 Seneca epist. ad Lucil. 9, 16. Qualis tamen futura est vita sapientis, si sine amicis relinquatur — in desertum litus eiectus? qualis et Iovis, cum resoluta mundo et dis in unum confusis paulisper cessante natura adquiescit sibi cogitationibus suis traditus. tale quiddam sapiens facit, in se reconditur, secum est. 5

1066 Servius ad Verg. Aeneid. I 47. Physici Iovem aetherem id est ignem volunt intellegi, Iunonem vero aërem, et quoniam tenuitate haec elementa paria sunt, dixerunt esse germana. sed quoniam Iuno, hoc est aër subiectus est igni, id est Iovi, iure superposito elemento mariti traditum nomen est. 10

1067 Cicero de nat. deor. II 24, 63. *Alia quoque ex ratione et quidem physica magna fluxit multitudo deorum, qui induti specie humana fabulas poëtis suppeditaverunt, hominum autem vitam superstitione omni referserunt. Atque hic locus a Zenone tractatus post a Cleanthe et Chrysippo pluribus verbis explicatus est. Nam <cum> vetus haec opinio Graeciam opplevisset, exsectum Caelum a filio Saturno, vinctum autem Saturnum ipsum a filio Iove, physica ratio non inelegans inclusa est in impiis fabulas; caelestem enim altissimam aetheriamque naturam, id est igneam, quae per sese omnia gigneret, vacare voluerunt ea parte corporis, quae coniunctione alterius egeret ad procreandum.* 20

1068 Plutarchus de Stoi. repugn. cp. 39 p. 1052b. Καὶ μὴν ἐν τῷ τρίτῳ περὶ θεῶν ὁ Χρύσιππος περὶ τοῦ τρέφεσθαι τοὺς ἄλλους θεοὺς τάδε λέγει· „Τροφῇ τε οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ χρῶνται παραπλησίως, συνεχόμενοι δι' αὐτήν· ὁ δὲ Ζεὺς καὶ ὁ κόσμος καθ' ἕτερον τρόπον * ἀναλικομένων καὶ ἐκ πυρὸς γινομένων.“ 25

1069 Cicero de nat. deor. III 24, 63. *Magnam molestiam suscepit et minime necessariam primus Zeno, post Cleanthes, deinde Chrysippus, commenticiarum fabularum reddere rationem, vocabulorum, cur quidque ita appellatum sit, causas explicare. Quod cum facitis, illud profecto confitemini, longe aliter se rem habere, atque hominum opinio sit; eos enim, qui di appellantur, rerum naturas esse, non figuras deorum.* 30

1070 Servius ad Verg. Aeneid. IV 638. et sciendum Stoicos dicere unum esse deum, cui nomina variantur pro actibus et officiis. unde etiam duplicis sexus numina esse dicuntur, ut cum in actu sunt mares sint, feminae cum patiendi habent naturam: unde est: con- jugis in gremium laetae descendit (Georg. II 326) cf. ad Georgica I 5. Stoici dicunt non esse nisi unum deum et unam eandemque potestatem, quae pro ratione officiorum [nostrorum] variis nominibus appellatur. Unde eundem Solem, eundem Apollinem, eundem Liberum vocant. Item Lunam eandem Dianam, eandem Cererem, eandem Iunonem, eandem Proserpinam dicunt etc. 40

12 inducti ABHV.

15 cum add. Bake.

23 <ἡμῖν> παραπλησίως

Reiske.

25 lacunam significavi sic fere explendam: <ἐνὰ μέρος τῶν πάντων εἰς πῦρ>.

38 nostrorum seclusi.

1071 Diogenes Laërt. VII 187. *Εἰσὶ δὲ οἱ κατατρέχουσι τοῦ Χρυσίππου ὡς πολλὰ αἰσχροῦς καὶ ἀρδήτους ἀναγεγραφότος. Ἐν μὲν γὰρ τῷ περὶ τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων συγγράμματι αἰσχροῦς τὰ περὶ τὴν Ἥραν καὶ τὸν Δία ἀναπλάττει, λέγων κατὰ τοὺς ἐξακοσίους*
5 στίχους ἃ μηδεὶς ἡτυχηκῶς μολύνειν τὸ στόμα εἴποι ἄν. αἰσχροτά-
την γάρ, φασί, ταύτην ἀναπλάττει ἱστορίαν, εἰ καὶ ἐπαινεῖ ὡς φυσικ-
κήν, χαμαιτύπαις μᾶλλον πρέπουσαν ἢ θεοῖς, ἔτι τε καὶ παρὰ τοῖς
περὶ πινάκων γράψασιν <οὐ> κατακεχωρισμένην· μήτε γὰρ παρὰ Πο-
λέμωνι μήτε παρ' Ὑψικράτει, ἀλλὰ μηδὲ παρ' Ἀντιγόνῳ εἶναι, ὑπ' αὐ-
10 τοῦ δὲ πεπλάσθαι.

1072 Clemens Rom. homil. V 18. οὐ Ζήνων ἀδιαφορεῖν αἰνισσό-
 μενος διὰ πάντων τὸ θεῖον εἶναι λέγει, ἵνα γνώριμον τοῖς συνετοῖς
 γένηται, ὅτι ᾧ ἂν τις μιγῇ ὡς ἑαυτῷ μίγνυται καὶ περισσὸν τὸ ἀπα-
 γορεύειν τὰς λεγομένας μοιχείας ἢ μίξεις μητρὸς ἢ θυγατρὸς ἢ ἀδελ-
15 φῆς ἢ παίδων; Χρῦσιππος δὲ ἐν ταῖς ἐρωτικαῖς ἐπιστολαῖς καὶ
τῆς ἐν Ἀργεὶ εἰκόνας μέμνηται, πρὸς τῷ τοῦ Διὸς αἰδοίῳ φύρων τῆς
Ἥρας τὸ πρόσωπον.

1073 Theophilus ad Autolycum III 8. Χρῦσιππος δὲ ὁ πολλὰ
 φλυαρήσας, πῶς οὐχὶ εὐρίσκεται σημαίνειν τὴν Ἥραν στόματι μιαιφῶ
20 συγγίνεσθαι τῷ Διὶ.

1074 Origenes contra Celsum IV 48 Vol. I p. 321, 3 Kō. (p. 540
 Delarue). Καὶ τί με δεῖ καταλέγειν τὰς περὶ θεῶν ἀτόπους Ἑλλήνων
 ἱστορίας, αἰσχύνης αὐτόθεν ἀξίας καὶ ἀλληγορουμένας, ὅπου γε ὁ Σο-
 λεὺς Χρῦσιππος, ὁ τὴν Στοὰν τῶν φιλοσόφων πολλοῖς συγγράμ-
25 μασι συνετοῖς κεκοσμηκέναι νομιζόμενος, παρερμηνεύει γραφὴν τὴν
ἐν Σάμῳ, ἐν ᾗ ἀρδήτοποιοῦσα ἡ Ἥρα τὸν Δία ἐγέγραπτο. Λέγει γὰρ
ἐν τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασιν ὁ σεμνὸς φιλόσοφος, ὅτι τοὺς σπερμα-
τικοὺς λόγους τοῦ θεοῦ ἡ ὕλη παραδεξαμένη ἔχει ἐν ἑαυτῇ εἰς κατα-
κόσμησιν τῶν ὄλων· ὕλη γὰρ ἡ ἐν τῇ κατὰ τὴν Σάμον γραφῇ ἡ Ἥρα
30 καὶ ὁ θεὸς ὁ Ζεύς.

1075 Cicero de nat. deorum II 66. Aër autem, ut Stoici dispu-
 tant, interiectus inter mare et caelum Iunonis nomine consecratur, quae
 est soror et coniunx Iovis, quod ei similitudo est aetheris et cum eo
 summa coniunctio. Effeminarunt autem eum Iunonique tribuerunt, quod
35 nihil est eo mollius.

5 εἰ μὴ τύχη κακῶς D. || ἄν om. D. 7 χαμαιτυπείοις D. || τὰ (pro καὶ)
 BPF τὰ παρὰ om. D. καὶ παρὰ Casaub. 8 οὐ om. BPDF, add. Casaub.,
 κατακεχωρημένον D. || οὔτε BFD μήτε (μη in litura) P^s. || παρὰ om. FD.

9 οὔτε D. || ὑψοκράτει F fortasse: ἔτι τε κατακεχ. οὔτε παρὰ Π. οὔτε παρ' Ὑψ.
 τοῖς π. π. γράψασι. 13 ὅτι scripsi, ἵνα vulgo. 16 φύρων Wil., φέρων vulgo.
 33 ei Probus, et ABHV.

§ 8. De ceteris deis popularibus.

1076 Philodemus de pietate c. 11 (DDG 545^b 12). ἀλλὰ μὲν καὶ Χρῦς(ι)ππος ἐν μὲν τῷ πρώτῳ περὶ θεῶν Δία φη(σὶν εἶναι τὸν) ἅπαντ(α διοικοῦν)τα λόγον καὶ τὴν τοῦ ὅλου ψυχὴν(ν καὶ) τῇ τούτου μ(ετοχ)ῇ πάντα (ξῆν)? καὶ τοὺς λίθους, (δ)ιὸ καὶ 5 Ζῆνα καλεῖσθαι, Δία δ' (ὅ)τι (πάν)των αἵτ(ι)ος (καὶ κύ)ριος· τὸν τε κόσμον ἔμψ(υ)χον εἶναι καὶ θεό(ν, καὶ) τὸ ἡ(γεμονι)κὸν (καὶ) τὴν ὄ(λην ψ)υχ(ή)ν· καὶ ιαν ὀνομάζεσθαι τὸν Δία καὶ τὴν κοινὴν πάντων φύσιν καὶ εἰμαρμ(ε)νην καὶ ἀνά(γ)κην. καὶ τὴν αὐτὴν εἶναι καὶ εὐνομίαν καὶ δίκην (καὶ) ὁμόνοιαν καὶ ἐλπίην καὶ τὸ παρ(α)- 10 πλήσιον πᾶν. καὶ μὴ εἶναι θεοὺς ἄρρενας μηδὲ θηλείας, ὥς μηδ(ε) πόλεις μηδ' ἄρ(ε)τάς, (ὀ)νομάζεσθαι δὲ μόνον ἀρρενικῶς καὶ θη(λ)υ-(κ)ῶς ταῦτά ὄντα, καθάπερ σελήνην καὶ μῆνα. καὶ τὸν Ἄρη (κατὰ τ)οῦ πο(λ)έμου τε(τάχθ)αι καὶ τῆς τά(ξεως) καὶ ἀν(τ)ιτάξ(εως). Ἡφαιστον δὲ πῦρ εἶναι, καὶ Κρόνον (μὲν τὸν) τοῦ ρεύ(μ)ατος ῥ(όο)ν, 15 Ῥέαν δὲ τὴν γῆν, Δία δὲ τὸν αἰθέρα· τοὺς δὲ τὸν Ἀπόλλω[ι] καὶ(λ) τὴν Δήμητρα γ(ῆ)ν ἢ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα. καὶ παιδαριωδῶς λέγεσθαι καὶ γράφεσθαι κα[ε]λ πλάτ(τ)εσθαι (θεοῦ)ς ἀνθρ(ω)ποειδεῖς ὃν τρόπον καὶ πόλεις καὶ ποταμούς καὶ τόπους καὶ πάθ(η). Καὶ Δία^a μὲν εἶναι(ν) τὸν περὶ τὴν (γῆ)ν ἄερα, (τ)ὸ(ν) δὲ σκο(τει)νὸν Αἰδ(ην), τὸν δὲ διὰ 20 τῆς γῆ(ς) καὶ θαλάτ(τ)ης Ποσειδῶ. Καὶ το(ύς) ἄλλου(ς) δὲ θεοὺς ἀψύχοις ὥς καὶ τούτους συνοικιοῦ· καὶ τὸν ἡ(λ)ι(όν)τε καὶ τῇ(ν) σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέ(ρ)ας θεοὺς οἶεται καὶ τὸν νόμον. Καὶ(λ) ἀνθρῶπους εἰς θεο(ύ)ς φησι μετ(α)βαλεῖν(ν).

1077 Cicero de nat. deor. I 15, 39. *Iam vero Chrysippus, qui 25 Stoicorum somniorum vaferrimus habetur interpres, magnam turbam congregat ignotorum deorum, atque ita ignotorum, ut eos ne coniectura quidem informare possimus, cum mens nostra quidvis videatur cogitatione posse depingere; ait enim vim divinam in ratione esse positam et in universae naturae animo atque mente, ipsumque mundum deum dicit 30 esse et eius animi fusionem universam, tum eius ipsius principatum, qui in mente et ratione versetur, communemque rerum naturam universitatemque omnia continentem, tum fatalem orbem et necessitatem rerum*

a-Aëtius I 7, 30. de Xenocrate: τούτων δὲ τὴν μὲν ἀειδῆ προσαγορεύει, τὴν δὲ διὰ τοῦ ὕγρου Ποσειδῶνα, τὴν δὲ διὰ τῆς γῆς φντοσπόρον Δήμητρα ταῦτα δὲ χορηγῆσας τοῖς Στωϊκοῖς τὰ πρότερα παρὰ τοῦ Πλάτωνος μεταπέφρακεν.

8 καὶ τὴν ὅλην ψυχὴν scripsi, καὶ τὴν ὅλου ψυχὴν Diels. || fortasse: καὶ τὴν αἰτίαν. 16 fortasse: φῶς δὲ τὸν Ἄπ. 33 universitatemque Heindorf, universam atque ABHV. || orbem scripsi, umbram libri, normam Madvig.

futurarum, ignem praeterea et eum, quem ante dixi, aethera, tum ea quae natura fluerent atque manarent, ut et aquam et terram et aëra, solem, lunam, sidera, universitatemque rerum, qua omnia continerentur, atque etiam homines eos, qui immortalitatem essent consecuti. 40. Idem-
 5 que disputat aethera esse eum, quem homines Iovem appellarent, quique aër per maria manaret, eum esse Neptunum, terramque eam esse, quae Ceres diceretur, similique ratione persequitur vocabula reliquorum deorum. Idemque etiam legis perpetuae et aeternae vim, quae quasi dux vitae et magistra officiorum sit, Iovem dicit esse eandemque fatalem
 10 necessitatem appellat, sempiternam rerum futurarum veritatem; quorum nihil tale est, ut in eo vis divina inesse videatur. 41. Et haec quidem in primo libro de natura deorum, in secundo autem volt Orphei, Musaei, Hesiodi, Homerique fabellas accommodare ad ea, quae ipse primo libro de deis immortalibus dixerat, ut etiam veterrimi poëtae, qui
 15 haec ne suspicati quidem sint, Stoici fuisse videantur.

1078 Philodemus de pietate c. 13 (DDG p. 547^b 16) ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ (scil. περὶ θεῶν) τὰ τε εἰς Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον ἀναφερόμενα καὶ τὰ παρ' Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου καὶ Εὐριπίδῃ κ[ι]αὶ ποιηταῖς ἄλλοις, ὥς καὶ Κλεάνθης, πειρᾶται συννοικεῖον ταῖς δόξαις αὐτῶν.
 20 ἅπαντά τ' ἐστὶν αἰδήρη, ὁ αὐτὸς ὦν καὶ πατήρ καὶ υἱός, ὥς καὶ τῷ πρώτῳ μὴ μάχεσθαι τὸ τὴν Πέαν καὶ μητέρα τοῦ Διὸς εἶναι καὶ θυγατέρα.

1079 Philo de provid. II § 41 (p. 76 Aucher). Si quae de Vulcano fabulose referuntur, reducas in ignem, et quod de Iunone, ad aëris
 25 naturam, quod autem de Mercurio ad rationem, sicut etiam cetera, quae cuique propria sunt, ad ordinem iuxta vestigium theologiae, tunc profecto poëtarum a te paulo ante accusatorum (i. e. Homeri et Hesiodi) laudator eris, utpote qui vere decenterque laudibus celebrarint divinitatem.

1080 Cicero de nat. deor. II 71. Sed tamen his fabulis spretis ac
 30 repudiatis deus pertinens per naturam cuiusque rei, per terras Ceres, per maria Neptunus, alii per alia, poterunt intellegi qui qualesque sint, quoque eos nomine consuetudo nuncupaverit, hoc eos et venerari et colere debemus.

1081 Philodemus de pietate c. 14 (DDG p. 547^b 3). τὰς δ' αὖ-
 35 τὰς ποιε(ι)ται σ(υ)νοικει(ώσε)ις καὶ τῷ περὶ (X)αρίτων, (ἐν ᾧ τ)ὸν Δία νόμον φησὶν εἶναι καὶ τὰς Χάριτας τὰς ἡμετέ(ρ)ας καταρχὰς κα(ὶ) τὰς ἀνταπ(ο)δόσεις τῶν εὐε(ργ)εσιῶ(ν).

1082 Seneca de beneficiis I 3. Quorum quae vis quaeve proprietates sit dicam, si prius illa, quae ad rem non pertinent, transsilire mihi
 40 permiseris: quare tres Gratiae et quare sorores sint et quare manibus inplexis et quare ridentes [et iuvenes add. Gertz] et virgines solutaque

14 dixerat Ernestius, dixerit libri.

32 hoc eos Th. Keil, quos deos ABHV.

ac perlucida veste. Alii quidem videri volunt unam esse quae det beneficium, alteram quae accipiat, tertiam quae reddat. alii beneficiorum tria genera, promerentium, reddentium, simul et accipientium reddentiumque. Sed utrumlibet ex istis iudico verum, quid ista nos iuvat scientia? Quid ille consertis manibus in se reducitur chorus (vulg. redeuntium)? 5 ob hoc, quia ordo beneficii per manus transeuntis nihilominus ad dantem revertitur et totius speciem perdit, si usquam interruptus est, pulcherri- mus si cohaeret et vices servat. Ideo est aliqua tamen maior his dignatio, sicut promerentium. Voltus hilari sunt quales solent esse qui dant vel accipiunt beneficia, iuvenes, quia non debet beneficiorum 10 memoria senescere, virgines, quia incorrupta sunt et sincera et omnibus sancta; in quibus nihil esse adligati decet nec adstricti, solutis itaque tunicis utuntur, perlucidis autem quia beneficia conspici volunt. Sit aliquis usque eo Graecis emancipatus, ut haec dicat necessaria, nemo tamen erit, qui etiam illud ad rem iudicet pertinere, quae nomina illis Hesio- 15 dus imposuerit. Aeglen maximam natu appellavit, mediam Euphrosynen, tertiam Thalian. Horum nominum interpretationem, prout cuique visum est deflectit et ad rationem aliquam conatur perducere, cum Hesiodus puellis suis quod voluit nomen imposuerit. Itaque Homerus uni mutavit, Pasithean appellavit et in matrimonium produxit, ut scias 20 illas non esse virgines Vestales. Inveniam alium poëtam, apud quem praecingantur et spissis aut Phryxianis prodeant. Ergo et Mercurius una stat, non quia beneficia ratio commendat vel oratio, sed quia pictori ita visum est. Chrysippus quoque, penes quem subtile illud acumen est et in imam penetrans veritatem, qui rei agenda causa loquitur et 25 verbis non ultra quam ad intellectum satis est utitur, totum librum suum (sc. περὶ Χαρίτων) his ineptiis replet, ita ut de ratione dandi, accipiendi, reddendique beneficii pauca admodum dicat, nec his fabulas, sed haec fabulis inserit. Nam praeter ista, quae Hecaton transscribit, tres Chrysippus Gratias ait Iovis et Eurynomes filias esse, aetate autem 30 minores quam horas, sed meliuscula facie et ideo Veneri dates comites. Matris quoque nomen ad rem iudicat pertinere: Eurynomen enim dictam, quia late patentis patrimonii sit beneficia dividere: tamquam matri post filias soleat nomen imponi aut poëtae vera nomina reddant. (paullo infra) ecce Thalia, de qua cum maxime agitur, apud Hesiodum 35 Charis est, apud Homerum Musa.

Idem de Benef. III 4. tu modo nos tuere, siquis mihi obiciet, quod Chrysippum in ordinem coëgerim, magnum mehercule virum, sed tamen Graecum, cuius acumen nimis tenue retunditur et in se saepe replicatur. Etiam cum agere aliquid videtur, pungit, non perforat.

ibidem § 4: ad hanc honestissimam contentionem beneficiis bene-

ficia vincendi sic nos adhortatur Chrysippus ut dicat, verendum esse, ne quia Charites Iovis filiae sunt parum se grate gerere sacrilegium sit et tam bellis puellis fiat iniuria.

(Sequentibus Seneca inludit Chrysippum, qui fabuloso sermone et
5 anilibus argumentis lectores oblectare studerit: istae vero ineptiae poëtis relinquuntur, quibus aures oblectare propositum est et dulcem fabulam nectere).

1083 Ad totam Senecae disputationem cf. Cornutus cp. 15 atque maxime haec verba: οἱ δ' ἐξ Εὐρυνόμης, καὶ τούτου παριστάντος ὅτι
10 χαριστικώτεροί πῶς εἰσιν ἢ ὀφείλουσιν εἶναι οἱ μεγάλους κλήρους νεμόμενοι.

1084 Etymologicum Magn. s. v. 'Ρέα p. 701, 24. Χρύσιππος δὲ λέγει τὴν γῆν 'Ρεάν κεκλησθαι, ἐπειδὴ ἀπ' αὐτῆς ῥεῖ τὰ ὕδατα.

1085 Scholia Hesiod. Theogon. v. 135. 'Ρεῖα ἡ ἐξ ὕμβρων χύσις
15 ἐστὶ, κατὰ δὲ τὸν Χρύσιππον ἡ γῆ 'Ρέα ἡ φθαρτικὴ, ὅτι εἰς αὐτὴν ἀναλυόμεθα καὶ ὅτι πάντες τῶν ἐν αὐτῇ διαρρέουσι. Θέμιν γὰρ τὴν θέσιν τοῦ παντὸς τὴν ἀμετάθετον, Μνημοσύνην δὲ τὴν ἐπιμονὴν τῆς διαπλάσεως τῶν ζώων.

Ibid. v. 136. Φολίβην· τὸ καθαρὸν τοῦ ἀέρος, διὰ τοῦτο καὶ
20 χρυσοστέφανον· καθαρὸς γὰρ ὁ χρυσός. Τηθύν τ' ἐρατεινήν· τὴν τροφὸν ἢ τὴν πλευστὴν θάλασσαν, τὴν διὰ κέρδος τρέφουσαν.

1086 Scholia Hesiod. Theogon. v. 134. ἀλληγοροῦσι δὲ ἄλλως τὸν
μὲν Κοῖον εἶναι τὴν ποιότητα καὶ Κρεῖον τὴν κρίσιν· Ὑπερίωνα δὲ τὸν οὐρανόν, τὸν ὑπεράνω ἡμῶν ἰόντα, καὶ Ἰαπετὸν τὴν κίνησιν αὐτοῦ, παρὰ
25 τὸ ἴεσθαι καὶ πέτεσθαι. ὁ γὰρ οὐρανὸς ἀεικίνητός ἐστι. ἄλλως· Ἰαπετὸν λέγει τὴν τοῦ λογισμοῦ κίνησιν παρὰ τὸ πάντα ἀνερευνᾶν καὶ ζητεῖν περὶ πάντων.

Cf. Cornutus c. 17. Κοῖος δὲ (scil. ὠνομάσθη ὁ λόγος), καθ' ὃν ποιά
τινα τὰ ὄντα ἐστὶ· τῷ γὰρ κ πολλοῦ οἱ Ἴωνες ἀντὶ τοῦ π ἐχρῶντο. — —
30 Ὑπερίων δέ, καθ' ὃν ὑπεράνω τινὰ ἐτέρων περιπορεύεται.

1087 Scholia Hesiod. Theog. v. 459. νομίζεται δὲ παῖς Οὐρανοῦ καὶ
Γῆς (scil. ὁ Κρόνος) ὅτι ἐκ τῆς ἐπιτολῆς τῶν ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν ἄστρον
ὁ χρόνος γίνεται. διὰ γὰρ τούτων καὶ ἡμερονύκτιον καὶ μῆνα καὶ καιρὸν
διορίζομεν. καταπίνειν δὲ λέγεται τὰ τέκνα, ὅτι ὅσα διὰ χρόνου γίνονται, τῷ
35 χρόνῳ πάλιν συνδιαφθείρεται.

Cf. Cornutus c. 6 (de Crono) καὶ ὁ χρόνος δὲ τοιοῦτόν τι ἐστὶ· διαπαύεται γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τὰ γινόμενα ἐν αὐτῷ.

1088 Scholia Hesiod. Theog. v. 459. ἡ δὲ ἐκτομὴ αὐτοῦ (scil. τοῦ
κρόνου) οὕτως ἀναλύεται· ὅτι τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς μίξεως γενομένης
40 ἐξωργογεῖτο πολλά· εἴτα τοῦ χρόνου ἕκαστα διακρίναντος καὶ τὰ γεννηθέντα ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα μίξεως ζωογονοῦντος ἐκτεμῆσθαι τὸν Οὐρανὸν εἴρηται.

15 'Ρεῖα—ἡ γῆ F. 'Ρεῖα κατὰ τὸν Χρύσιππον ἡ ἐξ ὕμβρων χύσις. ἔστι δὲ ἡ γῆ Trinc. G. 18 τὴν ἐπίμονον διάπλασιν Trinc. GM². 33 χρόνος scripsi, Κρόνος vulgo. || τούτων scripsi, τούτου vulgo. || exspecto καὶ ὥραν.

1089 Etymologicum Magn. s. v. Κρόνος. Τὸν Κρόνον φασὶν ἐκ τοῦ κρᾶν καὶ κιρνᾶν ἕκαστα τῶν γενεθλιωμάτων καὶ μίξαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι. Χρύσιππος δέ φησιν [ὅτι] καθύγρων ὄντων τῶν ὄλων καὶ ὕμβρων καταφερομένων πολλῶν, τὴν ἐκκρισιν τούτων Κρόνον ὠνομάσθαι.

5

1090 Scholia Hesiod. Theog. v. 459 (p. 256 Flach). Κρόνος εἰρηται ἀπὸ τοῦ κερᾶν καὶ κιρνᾶν ἕκαστα τῶν γενεθλιωμάτων καὶ μίξαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι. Χρύσιππος δέ φησι, καθύγρων ὄντων τῶν ὄλων καὶ ὕμβρων καταφερομένων πολλῶν, τὴν τούτων ἐκκρισιν Κρόνον ὠνομάσθαι.

10

Cf. ibid. v. 137. Κρόνον τὴν ἀπόκρισιν τῶν στοιχείων, ἣν ἀπ' ἀλλήλων ποιησάμενα ἄνευ τάξεως λοιπὸν διέμειναν et ad v. 459 paulo infra: ἄλλοι δέ φασι Κρόνον εἰρησθαι, ὅτι πρῶτος θεῶν εἰς κρίσιν ἐπέβαλε.

1091 Cicero de nat. deor. II 64. Saturnum autem eum esse voluerunt, qui cursum et conversionem spatiorum ac temporum contineret, qui deus Graece id ipsum nomen habet; Κρόνος enim dicitur, qui est idem χρόνος, id est spatium temporis. — — ex se enim natos comesse fingitur solitus, quia consumit aetas temporum spatia — — vinctus autem a Iove, ne immoderatos cursus haberet, atque ut eum siderum vinclis alligaret.

20

1092 Scholia Hesiod. Theog. v. 211. τρεῖς δέ φασιν εἶναι τὰς Μοίρας, τὴν μὲν Κλωθῶ, ὡς ἐπικλώθουσιν ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ὑπὸ γένεσιν τὸ εἰμαρμένον, τὴν δὲ Λάχεσιν ἀπὸ τοῦ λαγχάνειν, ὡς ἐπικληροῦσιν τῷ μὲν ἀγαθόν, τῷ δὲ ἐναντίον, τὴν δὲ Ἄτροπον, ὡς ποιοῦσιν τὸ ἀποκληροῦσθαι ἀμετάτρεπτον.

25

Cf. Cornutus cp. 13.

1093 Plutarchus de Iside et Osiride cp. 40 p. 367c. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅμοια τοῖς ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν θεολογουμένοις ἐστὶ. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὸ μὲν γόνιμον πνεῦμα καὶ τροφίμον Διόνυσον εἶναι λέγουσι, τὸ πληκτικὸν δὲ καὶ διαιρετικὸν Ἡρακλέα, τὸ δὲ δεκτικὸν Ἀμμωνα, Δῆμητρα δὲ καὶ Κόρη τὸ διὰ τῆς γῆς καὶ τῶν καρπῶν διῆκον, Ποσειδῶνα δὲ τὸ διὰ τῆς θαλάσσης.

Cf. cp. 56 apud eundem.

1094 Plutarchus in Amatorio cp. 13 p. 757b. ὁ δὲ Χρύσιππος ἐξηγούμενος τοῦνομα τοῦ θεοῦ (scil. Martis) κατηγορεῖται ποιεῖ καὶ διαβολήν· ἀναιρεῖν γὰρ εἶναι τὸν Ἄρη φησὶν, ἀρχὰς διδοὺς τοῖς τὸ μαχητικὸν ἐν ἡμῖν καὶ διάφορον καὶ θυμοειδὲς Ἄρη κελῆσθαι νομίζουσιν.

35

1095 Macrobius Saturn. I 17, 7. Plato solem Ἀπόλλωνα scribit cognominatum ἀπὸ τοῦ ἀποπάλλειν τὰς ἀκτῖνας id est a iactu radio- rum, Chrysippus Apollinem ὡς οὐχὶ τῶν πολλῶν καὶ φάτων οὐ-

40

35 ἀναιρετέην Reiske, ἀναιρεην Wil., coll. Cornuto cp. 21: ὁ δ' Ἄρης τὴν ὀνομασίαν ἔσχεν ἀπὸ τοῦ αἰρεῖν καὶ ἀναιρεῖν.

σιῶν τοῦ πυρὸς ὄντα, primam enim nominis litteram retinere significationem negandi, ἢ ὅτι μόνος ἐστὶ καὶ οὐχὶ πολλοί.

1096 Iustinus Apol. I 64. Καὶ τὴν Ἀθηνᾶν δὲ ὁμοίως πονηρευόμενοι θυγατέρα τοῦ Διὸς ἔφασαν οὐκ ἀπὸ μίξεως, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐννοηθέντα τὸν θεὸν διὰ λόγου τὸν κόσμον ποιῆσαι ἔγνωσαν, ὡς τὴν πρώτην ἐννοιαν ἔφασαν τὴν Ἀθηνᾶν.

1097 Sextus adv. math. IX 40. τινὰ μὲν γὰρ λόγου ἴσως ἔχεται, καθάπερ τὸ τὴν γῆν θεὸν νομίζειν, οὐ τὴν ἀνλαστομουμένην ἢ ἀνασκαπτομένην οὐσίαν, ἀλλὰ τὴν διήκουσαν ἐν αὐτῇ δύναμιν καὶ καρποφόρον φύσιν
10 καὶ ὄντως δαιμονιωτάτην.

1098 Ioannes Laurentius Lydus de mensibus IV 44 p. 212 ed. Röther. Ὁ δὲ Χρῦσιππος οὐ Διώνην ἀλλὰ Διδόνην αὐτὴν ὀνομάζεσθαι ἀξιοῖ παρὰ τὸ ἐπιδιδόναι τὰς τῆς γενέσεως ἡδονάς, Κύπριν δὲ ὀνομασθῆναι παρὰ τὸ κύειν παρέχειν, καὶ Κυθερείην ὁμοίως παρὰ
15 τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ θηρίοις τὸ κύειν ἐπιδιδόναι.

1099 Plutarchus Quaest. Conviv. IX 14. Herodes rhetor dicit: ἐγὼ δὲ μεταποιοῦμαί τι καὶ τῆς Τερψιχόρης· εἶπερ, ὡς φησι Χρῦσιππος, αὕτη τὸ περὶ τὰς ὀμιλλὰς ἐπιτερπὲς εἶληχε καὶ κεχαρισμένον.

1100 Scholia in Aratum v. 1. μετέβη ἐπὶ τὸν κατ' ἐπωνυμίαν Δία,
20 τὸν φυσικόν, ὅς ἐστιν ἀήρ. καὶ γὰρ τὸν ἀέρα Δία λέγουσιν· οὗτος γὰρ ἐστὶ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ὁ διὰ πάντων διήκων. ἐνιοι γοῦν φασὶ τὸν Πρωτέα τοῦτον εἶναι τὸν ἀέρα. αἰνίττεται γὰρ καὶ Ὅμηρος λέγων „γίγνετο δ' ὕγρον ὕδωρ, καὶ δένδρον ὑψιπέτηλον καὶ πῦρ.“ οὗτος γὰρ ἐστὶ πηγὴ πάντων.

25

§ 9. De daemonibus.

1101 Aëtius Plac. I 8, 2. Θαλῆς Πυθαγόρας Πλάτων οἱ Στωϊκοὶ δαίμονας ὑπάρχειν οὐσίας ψυχικάς· εἶναι δὲ καὶ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων· καὶ ἀγαθοὺς μὲν τὰς ἀγαθὰς, κακοὺς δὲ τὰς φαύλας.

1102 Diogenes Laërt. VII 151. φασὶ δὲ εἶναι καὶ τινὰς δαίμονας
30 ἀνθρώπων συμπάθειαν ἔχοντας, ἐπὶ τὰς τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων· καὶ ἥρωας τὰς ὑπολειμμένας τῶν σπουδαίων ψυχὰς.

1103 Plutarchus de Iside et Osiride cp. 25 p. 360e. Βέλτιον οὖν οἱ τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα καὶ Ὅσιριν καὶ Ἰσιν ἱστορούμενα μῆτε θεῶν παθήματα μῆτ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, οὓς καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας καὶ Ξενοκράτης καὶ Χρῦσιππος, ἐπόμενοι τοῖς πάλαι θεολόγοις, ἐβόλωνεστέρους μὲν ἀνθρώπων γεγενῆσθαι λέγουσι καὶ πολὺ τῇ δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερφέροντας

18 αὐτῇ libri, corr. Graßius. || τὸ Turnebus, τὶ libri. 23 Od. δ 458.

28 Cf. Tzetz. in Iliad. p. 65, 9 H.

29 τινὰς καὶ (hoc ord.) BPF καὶ τινὰς Pal. 261.

30 ἀνθρωπίνων B. 31 ὑπολειμμένας B. 35 οὓς Xyl. ex Eusebio praep. evang. V 5; ὡς libri. 37 πολὺ Euseb. l. 1., πολλῇ Plut. codd.

ἡμῶν, τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἀμιγῆς οὐδὲ ἄκρατον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθησεί [ἐν] συνειληγός, ἡδονὴν δεχόμενον καὶ πόνον καὶ ὅσα ταύταις ἐγγενόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθη τοὺς μὲν μᾶλλον τοὺς δὲ ἥττον ἐπιταράττει.

1104 Plutarchus de oraculorum defectu ep. 17. Ἀλλὰ φανύλους 5 μὲν, ἔφη, δαίμονας οὐκ Ἐμπεδοκλῆς μόνον ἀπέλιπεν, ἀλλὰ καὶ Πλάτων καὶ Ξενοκράτης καὶ Χρύσιππος, ἔτι δὲ Δημόκριτος.

1105 Sextus adv. math. IX 71. καὶ γὰρ οὐδὲ τὰς ψυχὰς ἔνεστιν ὑπονοῆσαι κάτω φερομένας (scil. εἰς Ἄιδου). λεπτομερεῖς γὰρ οὔσαι καὶ οὐχ ἥττον πυρώδεις ἢ πνευματώδεις εἰς τοὺς ἄνω μᾶλλον τόπους κουφοφο- 10 ροῦσιν. καὶ καθ' αὐτάς δὲ διαμένουσιν καὶ οὐχ, ὥς ἔλεγεν Ἐπίκουρος, ἀπολυθεῖσαι τῶν σωμάτων καπνοῦ δίκην σκίδναι. οὐδὲ γὰρ πρότερον τὸ σῶμα διακρατητικὸν ἦν αὐτῶν, ἀλλ' αὐταὶ τῷ σώματι συμμονῆς ἦσαν αἵτιαι, πολὺ δὲ πρότερον καὶ ἑαυταῖς. ἔκσκηνοι γοῦν ἡλίου γενόμεναι τὸν ὑπὸ σελήνην οἰκοῦσιν τόπον, ἐνθάδε τε διὰ τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ ἀέρος πλείονα 15 πρὸς διαμονὴν λαμβάνουσιν χρόνον, τροφῇ τε χρῶνται οἰκείᾳ τῇ ἀπὸ γῆς ἀναθυμιάσει ὥς καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα, τὸ διαλυθόν τε αὐτάς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις οὐκ ἔχουσιν. εἰ οὖν διαμένουσιν αἱ ψυχαί, δαίμοσιν αἱ αὐταὶ γίνονται.

2 ἐν deest apud Euseb. || δεχόμενον Euseb., δεχομένη Plut. codd.

Physica VIII.

De providentia et natura artifice.

§ 1. Esse providentiam argumentis probatur.

1106 Ad totam de providentia doctrinam conferenda est Ciceronis in altero „de natura deorum“ disputatio, quam exscribere nolui.

1107 Cicero de nat. deor. III 92. vos enim ipsi dicere soletis nihil esse, quod deus efficere non possit, et quidem sine labore ullo; ut enim hominum membra nulla contentione mente ipsa ac voluntate moveantur, sic numine deorum omnia fingi moveri mutarique posse. Neque id dicitis superstitiose atque aniliter, sed physica constantique ratione; materiam enim rerum ex qua et in qua omnia sint, totam esse flexibilem et commutabilem, ut nihil sit, quod non ex ea quamvis subito fingi convertique possit; eius autem universae fictricem et moderatricem divinam esse providentiam; hanc igitur, quocumque se moveat, efficere posse quicquid velit.

1108 Plutarchus de Iside et Osiride cp. 45 p. 369a. οὔτε γὰρ ἐν ἀψύχοις σώμασιν τὰς τοῦ παντός ἀρχὰς θετέον, ὥς Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος, οὔτε ἀποίου δημιουργὸν ὕλης ἓνα λόγον καὶ μίαν πρόνοιαν, ὥς οἱ Στωϊκοί, περιγίγνομένην ἀπάντων καὶ κρατοῦσαν.

1109 Lactantius div. instit. I 2. quos tamen et ceteri philosophi ac maxime Stoici acerrime retuderunt, docentes nec fieri mundum sine divina ratione potuisse, nec constare nisi summa ratione regeretur.

1110 Commenta Lucani Lib. II 9 p. 48 Us. Hoc secundum Stoicos dicit qui adfirmant mundum prudentia ac lege firmatum, ipsumque deum esse sibi legem.

1111 Philo de provid. I § 25 (p. 13 Aucher). Providet — et homo filiis et armentarius pecoribus et agaso equis et gregi pastor, nauclerus navi et infirmis medicus: ipsa quoque apis sapiens et formica provida est. Haec autem partes sunt et particulae partium universorum; partes tamen sapientes et provide curam habentes. Cuius itaque pars sapiens est ac provida, nonne et totum sapiens erit?

Atqui haec omnia, quae recensuimus, habent principium creationis. Quod vero habet principium, incepit; et quod incepit, a quodam initio sumpto incepit. Ab alio ergo principium duxit ille, qui incipiendo factus

fuit sapiens ac providus. Ceterum quomodo erit quis providus sine providentia aut sapiens absque sapientia? Si ergo providus et sapiens nemo erit sine providentia vel sapientia, utique fuit ens aliquod providum atque sapiens, a quo initium haec sortita sunt.

1112 Philo de provid. I § 29 (p. 14 Aucher). In viventis natura profecto datur cogitatio prudens, omnia exornans sapientesque motus efficiens. Quare iis qui corpora intuentur, manifeste patet in iis, quae sensibilibiter operantur, motum dari spiritus praemoventis et praevidentis invisibile consilium animae, ut opus instrumentorum operi ipsi inservientium perfectius reddatur. Non alio modo profecto accipiendi sunt et motus illi in orbem terrarum diffusi a providentia; ita ut videamus iuxta providentiae incognitam voluntatem iam evidententer totum peractum. Etenim fieri nequit, ut haec omnia putentur a nullo aut animo aut voluntate profecta esse, cum et ipsae partes minutissimae consilio et instinctu providentiae cuncta exequantur. 15

1113 Philo de provid. I § 32 (p. 15 Aucher). Neque enim decet — partes universi prudentes esse ac providas existimare, eam vero, quae ab initio inest universis, providentiam inter entia creata otiosam ac incuriosam esse, cum ex una universali harmonia ac compositione sint omnia. Quae enim a se invicem pendent, non sine utriusque motu actum sortiuntur. Itaque partes sapientes per acta perfecta, quae oriuntur ex ipsarum symphonia, argumentum praebent et declarationem universae providentiae invisibiliter omnia moventis. 20

1114 Philo de provid. I § 40 (p. 19 Aucher). Si nec providentia est nec universalis motor, nihil omnino in mundo moveri poterit. Quis enim dicere potest, totius mundi compositio inanimata cum sit, animatos motus fieri posse in natura perfectae creaturae? Quod si non constat, argumenti loco sit civis huius mundi homo ipse, qui tamquam parvus mundus in magno mundo factus est, cum sine anima nequeat corpus actiones suas perficere, nisi prius consilio eius optimo velut amici cuiusdam utatur: quandoquidem postquam praevaluerunt in animo deliberationes invisibiles, visibiliter sequitur sensibilibus membrorum officium. 30

1115 Plutarchus de Stoic. repugn. c. 38 p. 1051e. *Πρὸς τὸν Ἐπίκουρον μάλιστα μάχεται καὶ πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν πρόνοιαν, ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν ὡς ἔχομεν περὶ θεῶν, εὐεργετικούς καὶ φιλανθρώπους ἐπινooῦντες. Καὶ τούτων πολλαχοῦ γραφομένων καὶ λεγομένων παρ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔδει λέξεις παρατίθεσθαι.* 35

1116 Clemens Al. Paedag. I 8 p. 136 Pott. τὸ δὲ ὠφελοῦν τοῦ μὴ ὠφελοῦντος πάντως ἂν πον κρεῖττον εἴη. τοῦ δὲ ἀγαθοῦ κρεῖττον οὐδὲ ἓν. ὠφελεῖ ἄρα τὸ ἀγαθόν. Ἀγαθὸς δὲ ὁ θεὸς ὁμολογεῖται· ὠφελεῖ ἄρα ὁ θεός. 40 Τὸ δὲ ἀγαθὸν ἢ ἀγαθὸν ἐστὶν οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἢ ὅτι ὠφελεῖ πάντα ἄρα ὠφελεῖ ὁ θεός. Καὶ οὐ δῆπου ὠφελεῖ μὲν τι τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ δὲ κήδεται αὐτοῦ, οὐδὲ κήδεται μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπιμελεῖται αὐτοῦ· κρεῖττον μὲν γὰρ τὸ κατὰ γνώμην ὠφελοῦν τοῦ μὴ ὠφελοῦντος κατὰ γνώμην· τοῦ δὲ θεοῦ κρεῖττον οὐδέν· καὶ οὐκ ἄλλο τι ἐστὶ τὸ κατὰ γνώμην ὠφελεῖν, εἰ μὴ 45 ἐπιμελεῖσθαι [τοῦ ἀνθρώπου]. κήδεται ἄρα καὶ ἐπιμελεῖται τοῦ ἀνθρώπου

δ θεός. — — — τὸ δὲ ἀγαθὸν εἶναι οὐ τῷ τὴν ἀρετὴν ἔχειν ἀγαθὸν εἶναι λέγεται· καθὼ καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀγαθὸν εἶναι λέγεται οὐ τῷ ἀρετὴν ἔχειν, ἀρετὴ γὰρ ἐστὶν αὐτῇ, ἀλλὰ τῷ αὐτὴν καθ' αὐτὴν καὶ δι' αὐτὴν ἀγαθὴν εἶναι etc.

5 1117 Seneca ep. 95, 47. (quomodo sint di colendi?) — — deum colit, qui novit. — — nunquam satis profectum erit, nisi qualem debet deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem gratis. Quae causa est dis benefaciendi? natura. errat, siquis illos putat nocere nolle: non possunt. nec accipere iniuriam queunt nec facere.

10 1118 Alexander Aphrod. Quaest. II 21 p. 68, 19 Bruns. τὸ γὰρ — — τοὺς θεοὺς λέγειν διὰ τὴν τῶν θνητῶν σωτηρίαν τὰς οἰκείας ἐνεργείας ἐνεργεῖν παντελῶς ἀλλότριον θεῶν· παραπλήσιον γὰρ τοῦτο τῷ λέγοντι τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δεσπότης τῶν οἰκετῶν εἶναι χάριν etc.

15 ibid. 28. καίτοι γε ἐπὶ μὲν τῶν δούλων καὶ τῶν δεσποτῶν ἔστιν εἰπεῖν ἀντίδοσιν αὐτοῖς τινα γίνεσθαι παρ' ἀλλήλων — — τὸ δὲ τὴν τῶν θεῶν σωτηρίαν δεῖσθαι λέγειν τῆς τῶν θνητῶν ἐνεργείας ἄτοπον ἂν εἶναι δόξειε παντάπασιν. Πῶς γὰρ οὐ; Ἄτοπον δὲ τοῦτω παραπλησίως καὶ τὸ τέλος καὶ τὰγαθὸν τῶν θεῶν εἶναι λέγειν ἐν τῇ τῶν
20 θνητῶν τάξει τε καὶ προνοίᾳ. — — ἀλλ' εἰ τὰς οἰκείας τὸ θεῖον ἐνεργήσει ἐνεργείας τῆς τῶν θνητῶν σωτηρίας, οὐχ αὐτοῦ χάριν, παντάπασιν ἂν δόξειε τῶν θνητῶν εἶναι χάριν. Ποίησει δὲ (scil. ὁ θεὸς) τοῦτο κατὰ τοὺς ἐν τῷ προνοεῖν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τιθεμένους. Τί γὰρ ἄλλο τὸ θεῖον ἔσται κατὰ τὸν γράφοντα·

25 „Επεὶ τί τὸ καταλειπόμενον ἢ τῆς χιόνος, ἂν ἀφέλῃ τὸ λευκὸν καὶ ψυχρόν; τί δὲ πυρὸς, ἂν τὸ θερμὸν ἐβέσῃ, μέλιτος δὲ τὸ γλυκὺ καὶ ψυχῆς τὸ κινεῖσθαι καὶ τοῦ θεοῦ τὸ προνοεῖν;“

Εἰ γὰρ ἐν τῷ προνοεῖν τὸ εἶναι θεῷ κατὰ τὸν οὕτω λέγοντά τε
30 καὶ γράφοντα etc. (impium esse hoc Stoicorum placitum Al. evincit).

ibid. p. 70, 2. ἄτοπον δ' ἂν ἔποιτο τοῖς ἀνατιθεῖσι μὲν πάντα τῇ προνοίᾳ, λέγουσι δὲ καὶ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν καὶ τοῦτ' ἐφ' ἡμῖν εἶναι τιθεμένοις· τινὸς ἀγαθοῦ τοῖς ἀνθρώποις κατ' αὐτοὺς οὐχ οἷόν τε γίνεσθαι τὴν θείαν πρόνοιαν, ἐν ᾗ τὸ εἶναι τοῖς θεοῖς φασὶν εἶναι.

35 Cf. Olympiodorum ad Platonis Phaedon. p. 72 Finekh. πῶς δεσπότηαι ἡμῶν οἱ θεοί, εἴπερ ὁ δεσπότης οὐ τὸ τοῦ δούλου σκοπεῖ ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ ἑαυτοῦ; ταύτῃ γὰρ διαφέρει τοῦ ἄρχοντος. τί δὲ ἂν γένοιτο θεῷ ἀγαθὸν δι' ἀνθρώπου; ἢ ἐκείνοις ἐκάτερον τῷ ἐτέρῳ σύνδρομον, φροντίζει δὲ καὶ ὁ τῇδε δεσπότης τοῦ δούλου. ἀλλὰ δι' ἑαυτὸν, φασὶν οἱ Στωϊκοί, ὥστε οὕτω
40 γε καὶ οἱ θεοί· πάντα γὰρ ποιοῦσι δι' ἑαυτοὺς προηγουμένως. — — — ἄρχουσι δὲ κατὰ τινα σύνταξιν τὴν πρὸς ἡμᾶς, καὶ μᾶλλον οἱ δουλεύοντες ἢ

1 εἶναι prius delendum. 23 τοῦτο Bruns, τούτου libri. 25 ἀφέλῃ Spengel, ἀφέληται libri. Verba laudata Posidonii esse arbitrator. Stoica esse docet conexus. 33 fortasse αἰτίαν pro τινὸς scribendum.

οἱ ἀρχόμενοι μετέχουσι τῶν θεῶν, ἅτε ὅλοι ἐκείνων γιγνόμενοι καὶ τὸ οἰκεῖον οὐ προστιθέντες.

1119 Seneca de beneficiis IV 25. Propositum est nobis secundum rerum naturam vivere et deorum exemplum sequi: di autem, quodcunque faciunt, in eo quid praeter ipsam faciendi rationem sequuntur? nisi forte illos existimas fructum operum suorum ex fumo extor- 5 et turis odore percipere.

1120 Lactantius de ira dei ep. 5. Existimantur Stoici et alii nonnulli aliquanto melius de divinitate sensisse, qui aiunt, gratiam in Deo esse, iram non esse. Favorabilis admodum ac popularis oratio, non 10 cadere in deum hanc animi pusillanimitatem, ut ab ullo se laesum putet, qui laedi non potest; ut quiesca illa et sancta maiestas concitetur, perturbetur, insaniat: quod est terrenae fragilitatis. Iram enim commotionem mentis esse ac perturbationem, quae sit a deo aliena. Quod si hominem quoque, qui modo sit sapiens et gravis, ira non deceat, siquidem cum in 15 animum cuiusquam incidit velut saeva tempestas, tantos excitet fluctus ut statum mentis immutet, ardescant oculi, os tremat, lingua titubet, dentes concrepent, alternis vultum maculet nunc suffusus rubor, nunc pallor albescens, quanto magis deum non deceat tam foeda mutatio? Et si homo qui habeat imperium ac potestatem late noceat per iram, sanguinem fun- 20 dat, urbes subvertat, populos deleat, provincias ad solitudinem redigat: quanto magis deum, qui habeat totius generis humani et ipsius mundi potestatem perditurum fuisse universa credibile sit, si irasceretur?

Abesse igitur ab eo tam magnum, tam perniciosum malum oportere, et si absit ab eo ira et concitatio, quia et deformis et noxia est, nec 25 cuiquam male faciat: nihil aliud superesse, nisi ut sit lenis, tranquillus, propitius, beneficus, conservator. Ita enim demum et communis omnium pater et optimus maximus dici poterit: quod expetit divina caelestisque natura. Nam si inter homines laudabile videtur, prodesse potius quam nocere, vivificare quam occidere, salvare quam perdere 30 (nec immerito innocentia inter virtutes numeratur) et qui haec fecerit, diligitur, praefertur, ornatur benedictis omnibus votisque celebratur, denique ob merita et beneficia Dei simillimus iudicatur: quanto magis ipsum deum par est divinis perfectisque virtutibus praecellentem atque ab omni terrena labe submotum divinis et caelestibus beneficiis omne genus hominum 35 promereri.

1121 Seneca de beneficiis lib. II ep. 29. Quicquid nobis (scil. a dis) negatum est, dari non potuit. — — circumeas licet cuncta et, qui nihil totum invenies quod esse te mallet, ex omnibus singula excerpas, quae tibi dari velles: bene aestimata naturae indulgentia confitearis ne- 40 cesse est, in deliciis te illi fuisse. Ita est: carissimos nos habuerunt di immortales habentque, et qui maximus tribui honos potuit, ab ipsis proximos conlocaverunt: magna accepimus, maiora non cepimus.

1122 Origenes contra Celsum IV 79 Vol. I p. 349, 21 Kō. (p. 562 Delarue). εἴπερ γὰρ κατὰ πρόνοιαν ὁ κόσμος γεγένηται καὶ θεὸς ἐφέστηκε 45 τοῖς ὅλοις, ἀναγκαῖον ἦν τὰ ζῶντα τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἀρξάμενα ὑπὸ τινα γεγονέναι φρουρὰν τὴν ἀπὸ κρειττόνων, ὥστε κατ' ἀρχὰς ἐπιμιξίαν γεγονέναι τῆς θείας φύσεως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἅπερ καὶ ὁ Ἀσκραῖος ποιητῆς ἐννοῶν εἶπε·

1126 Plutarchus de comm. not. cp. 32 p. 1075e. καὶ μὴν αὐτοὶ γε πρὸς τὸν Ἐπίκουρον οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν γραμμάτων 'λού λού φεῦ φεῦ' βοῶντες, ὥς συγχέοντα τὴν τῶν θεῶν πρόληψιν, ἀναιρουμένης τῆς προνοίας. οὐ γὰρ ἀθάνατον καὶ μακάριον μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλόανθρωπον καὶ κηδεμονικόν καὶ ὠφέλιμον προλαμβάνεσθαι καὶ νοεῖσθαι τὸν θεόν.

5

§ 2. Mundum esse urbem (vel domum) bene administratam.

1127 Cicero de nat. deor. II 78. Atqui necesse est, cum sint di — animantis esse, nec solum animantis, sed etiam rationis compotes inter seque quasi civili conciliatione et societate coniunctos, unum mundum ut communem rem publicam atque urbem aliquam regentis. 79. Sequitur ut 10 eadem sit in iis, quae humano in genere, ratio, eadem veritas utrobique sit eademque lex, quae est recti praeceptio pravique depulsio. — Cumque sint in nobis consilium, ratio, prudentia, necesse est deos haec ipsa habere maiora, nec habere solum, sed etiam iis uti in maxumis et optumis rebus; 80. nihil autem nec maius nec melius mundo; necesse est ergo eum deo- 15 rum consilio et providentia administrari.

1128 Jamblichus de anima apud Stobaeum ecl. I p. 372, 7 W. ὥς μὲν οἱ Στωϊκοὶ λέγουσιν, εἰς τέ ἐστιν ὁ λόγος καὶ ἡ αὐτὴ πάντως διανόησις καὶ τὰ κατορθώματα ἴσα καὶ αἱ αὐταὶ ἀρεταὶ τῶν τε μεριστῶν καὶ τῶν ὅλων.

20

1129 Dio Chrysost. Or. XXXVI § 37 (V. II p. 11, 2 Arn.). οὐ γὰρ δὴ βασιλέα εἰπόντες τὸν ἐπὶ τῶν ὅλων οὐκ ἂν βασιλεύεσθαι τὸ ὅλον ὁμολογοῖεν οὐδὲ βασιλεύεσθαι φήσαντες οὐκ ἂν πολιτεύεσθαι φαίεν οὐδ' εἶναι πολιτείαν [βασιλικήν] τοῦ παντός. πολιτείαν δ' αὖ συγχωροῦντες, πόλιν οὐκ ἂν ἀποτρέπουντο ὁμολογεῖν ἢ τι τούτῳ παραπλήσιον τὸ πολιτευόμενον. ὅδε 25 μὲν οὖν ὁ τῶν φιλοσόφων λόγος, ἀγαθὴν καὶ φιλόανθρωπον ἀποδεικνύς κοινωνίαν δαιμόνων καὶ ἀνθρώπων, μεταδιδούς νόμον καὶ πολιτείας οὐ τοῖς τυχοῦσι τῶν ζώων, ἀλλ' ὅσοις μέτεστι λόγου καὶ φρονήσεως.

1130 Dio Chrysost. Or. XXXVI § 29 (V. II p. 9, 1 Arn.). τὸ μὲν δὴ τῆς πόλεως οὕτως, ἔφην, δεῖ ἀκούειν, ὥς οὐκ ἄντικρυς τῶν ἡμετέρων 30 τὸν κόσμον ἀποφαινομένων πόλιν· ἐναντίον γὰρ <ἂν> ὑπῆρχε τοῦτο τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῆς πόλεως, <ἦν>, ὥσπερ οὖν εἶπον, σύστημα ἀνθρώπων ὠρίσαντο· ἅμα τε οὐκ ἦν ἴσως πρέπον οὐδὲ πιθανὸν κυρίως εἰπόντας εἶναι τὸν κόσμον ζῶν ἔπειτα φάσκειν ὥς ἔστι πόλις· τὸ γὰρ αὐτὸ πόλιν τε καὶ ζῶν οὐκ ἂν οἶμαι ῥαδίως ὑπομένοι τις ὑπολαβεῖν. ἀλλὰ τὴν νῦν διακόσμησιν, ὅπηνίκα 35 διήρηται καὶ μεμέρισται τὸ πᾶν εἰς πολλὰς τινὰς μορφὰς φντῶν τε καὶ ζώων θνητῶν καὶ ἀθανάτων, ἔτι δὲ ἀέρος καὶ γῆς καὶ ὕδατος καὶ πυρός, ἐν οὐδὲν ἥττον πεφυκὸς ἐν ἅπασιν τούτοις καὶ μῆ ψυχῇ καὶ δυνάμει διεπόμενον, ἀμηνέπη πόλει προσεικάζουσι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ γιγνομένων τε καὶ ἀπογιγνομένων, ἔτι δὲ τὴν τάξιν καὶ τὴν σύκοσμίαν τῆς διοικήσεως. ὁ δὲ 40 λόγος οὗτος ἔμβραχυν ἐσπούδακε ξυναρμόσαι τῷ θεῷ τὸ ἀνθρώπειον γένος

2 πραγμάτων libri, corr. Wy. 24 βασιλικήν seclusi. 30 ἡμετέρων Emp., ἡμερῶν M. 31 ἂν add. Emp. 32 ἦν add. Emp. 37 ἐν libri. 38 διεπομένων libri, corr. Emp. 39 ἃ μῆτε τῇ libri, corr. Emp. 41 θεῷ Geelius, θεῶ libri.

καὶ ἐνὶ λόγῳ περιλαβεῖν πᾶν τὸ λογικόν, κοινωνίας ἀρχὴν καὶ δικαιοσύνης μόνην ταύτην ἰσχυρὰν καὶ ἄλντον εὐρίσκων.

1131 Cicero de nat. deor. II 133. Quorum igitur causa quis dixerit effectum esse mundum? Eorum scilicet animantium, quae ratione utuntur.
5 Hi sunt di et homines, quibus profecto nihil est melius; ratio est enim, quae praestet omnibus. Ita fit credibile, deorum et hominum causa factum esse mundum quaeque in eo sint omnia. 154. Principio ipse mundus deorum hominumque causa factus est, quaeque in eo sunt, ea parata ad fructum hominum et inventa sunt. Est enim mundus quasi communis deorum atque hominum domus aut urbs utrorumque. Soli enim ratione utentes iure ac lege vivunt.

§ 3. Naturam esse artificem.

1132 Diogenes Laërt. VII 148. φύσιν δὲ ποτὲ μὲν ἀποφαίνονται τὴν συνέχουσαν τὸν κόσμον, ποτὲ δὲ τὴν φύουσαν τὰ ἐπὶ γῆς. ἔστι δὲ 15 φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινουμένη κατὰ σπερματικούς λόγους, ἀποτελοῦσά τε καὶ συνέχουσα τὰ ἐξ αὐτῆς ἐν ὠρισμένοις χρόνοις καὶ τοιαῦτα δρῶσα ἀφ' οἷων ἀπεκρίθη. ταύτην δὲ καὶ τοῦ συμφέροντος στοχάζεσθαι καὶ ἡδονῆς, ὡς δῆλον ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρώπου δημιουργίας.

1133 Galenus defin. medicae 95 Vol. XIX p. 371 K. φύσις ἔστι 20 πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ἐνεργητικῶς κινούμενον. — — ἐτέρως· φύσις ἔστι πνεῦμα ἐνθερμον ἐξ ἑαυτοῦ κινούμενον καὶ κατὰ τὰς σπερματικὰς δυνάμεις γεννῶν τε καὶ τελειοῦν καὶ διατηροῦν τὸν ἄνθρωπον. Secuntur complures definitiones huius valde similes. φύσις καὶ ἡ κοῤῥασις λέγεται, φύσις καὶ ἡ ἕξις, φύσις καὶ ἡ κατ' ὁρμὴν κίνησις. φύσις 25 καὶ ἡ διοικοῦσα τὸ ζῶον δυνάμεις λέγεται.

1134 Clemens Al. Stromat. V 14 p. 708 Pott. πῦρ μὲν οὖν τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν τὴν φύσιν ὁρίζονται οἱ Στωϊκοί.

1135 Galenus de usu partium l. XVII cp. 1 (vol. IV p. 350 K.). ἐπεὶ δ' ἔφθασαν ἔνιοι στοιχεῖα τῶν σωμάτων ὑποθέσθαι τὰ τοιαῦτα ταῖς οὐ- 30 σίαις, ὡς συναφθῆναι μὴ δύνασθαι τέχνη φύσεως, ἡναγκάσθησαν αὐτῇ πολεμεῖν. ὅτι δ' οὐ δύναται συναφθῆναι, μαθεῖν ἔστιν ἐνθένδε. Τὸ διαπλάττειν μέλλον ὅτιοῦν τεχνικῶς ἦτοι γ' ἔξωθεν αὐτοῦ ψαῦειν ἢ δι' ὅλου τοῦ διαπλαττομένου διεληλυθέναι χρή. Ἀλλ' οὐτ' ἔξωθεν τι ψαῦον τῶν ἀτόμων ἢ ἀμερίστων σωμάτων, ἅπερ ἔνιοι τίθενται στοιχεῖα, διαπλάττειν αὐτὰ πεφυ- 35 κέναι φασὶν οὐδ' αὐτοὶ <δήπου> οὔτε δι' ὅλου ἐκτετάσθαι. Αἰετίζεται οὖν ὡς ἔτυχεν ἀλλήλοις περιπλεκόμενα τὴν τῶν αἰσθητῶν σωμάτων ἐργάσασθαι σύστασιν. Ὡς ἔτυχε δὲ περιπλεκόμενα, σπανίως μὲν ποτε χρήσιμοι ἐργάζεται τὸ δημιουργημα, πολλάκις δ' ἀχρηστόν τε καὶ μάταιον. Αὕτη τοιγαροῦν αἰτία τοῦ μὴ βούλεσθαι τὴν φύσιν εἶναι τεχνικὴν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας, ὅσοι 40 τὰ πρῶτα σώματα τοιαῦτα εἶναι φασιν, οἷάπερ οἱ τὰς ἀτόμους εἰσάγοντες λέγουσιν. Ὁρωμένων γὰρ ἐναργῶς ἀπάντων τῶν ζῶων εὐθὺς ἔξωθεν οὐδὲν

1 δικαιοσύνην libri, corr. Reiske. 9 quaeque—inventa sunt del. Heindorf. 16 ἀφ' ὧν P (corr. P²). 17 καὶ om. BPF. 33 ψαφόντων vulgo. 34 αὐτοῖς vulgo. 35 δήπου addidi.

ἄχρηστον ἐχόντων μόριον, ἐπιχειροῦσι καὶ μὴν ἐνὸς εὐπορῆσαι τινος εἰς ἀντι-
λογίαν etc.

1136 Galenus de usu partium V 4 Vol. III p. 354 K. ἡμεῖς μὲν
γὰρ ἀπερισκεπτότερον αἰρούμεθα τὸ λυσιτελοῦν, εἰ καὶ τύχοι ποτὲ μειζόνως
εἰς ἕτερα βλάπτειν πεφυκὸς ἢ ὠφελεῖν εἰς ἃ χρῆζομεν. ἡ φύσις δ' οὐ καθ' 5
ἐν τῶν αὐτῆς ἔργων ἀπερισκέπτως οὐδ' ὑπὸ βραθυμίας ἐνίοτε μεγάλα κακὰ
αἰρουμένη δι' ἑλάττον ἀγαθόν, ἀλλ' ἀκριβεῖ μέτρῳ τὸ ποσὸν ἐν ἑκάστῳ κρί-
νουσα, πολλαπλάσιον αἰεὶ τὸ χρηστὸν ἀποτελεῖ τοῦ μοχθηροῦ. μάλιστα μὲν
γάρ, εἴπερ οἶόν τ' ἦν, ἄνευ παντὸς κακοῦ κατεσκευάσατ' ἂν ἅπαντα ταῦτα
νυνὶ δέ, οὐ γὰρ ἐνδέχεται τῆς ὕλης φυγεῖν τὴν μοχθηρίαν οὐδεμίαν τῶν 10
τεχνῶν, οὐδ' ἀδαμάντινόν τε καὶ πάμπαν ἀπαθὲς ἐργάσασθαι τὸ δημιούρ-
γημα, καταλείπεται κοσμεῖν αὐτὸ τὸν ἐνδεχόμενον κόσμον. ἐνδέχεται δὲ ἄλ-
λον ἄλλη τῶν ὕλων· οὐ γὰρ ἐκ τῆς αὐτῆς δῆπουθεν οὐσίας τὰ τε ἄστρα
γέγονε καὶ ἡμεῖς. οὐκ οὐκ οὐδὲ τὴν ἀπάθειαν τὴν αὐτὴν ἐπιζητεῖν χρὴ καὶ
μέμφεσθαι τῇ φύσει, σμικρὸν εἴ ποῦ τι βλαβερόν ἵδοιμεν ἐπὶ μυρίοις χρηστοῖς. 15

p. 402. οὐδὲν οὐδαμοῦ τῇ φύσει κατ' οὐδένα τρόπον ἡμέλῃται, προγι-
νωσκούσῃ καὶ προορῳμένη τὰ κατ' ἀνάγκην ἀκολουθήσοντα τοῖς ἔνεκά του
γινόμενοις καὶ φθανούσῃ πάντων ἐπανορθώματα παρασκευάζεσθαι.

1137 Galenus de usu partium l. XVII cp. 1 (vol. IV p. 355 K.).
σύ δ', ὃ γενναιότατε κατήγορε τῶν ἔργων τῆς φύσεως, οὐδὲν μὲν τούτων 20
βλέπεις, ὅτι δ' ἐν μυρίοις μυριάκις ἀνθρώποις ἅπαξ ποῦ τινα ἐποίησεν ἔξ
δακτύλους ἔχοντα τοῦτο μόνον ὄρεῖς.

1138 Galenus de nat. facult. I 12 Vol. II p. 27 K. καὶ δύο αὐταὶ
γεγόνασιν αἰρέσεις κατὰ γένος ἐν ἱατρικῇ τε καὶ φιλοσοφίᾳ — — — τὴν
ὑποβεβλημένην οὐσίαν γενέσει καὶ φθορᾷ πάσαν ἡνωμένην τε ἅμα καὶ ἄλλοι- 25
οῦσθαι δυναμένην ὑπέθετο θάτερον γένος τῆς αἰρέσεως· ἀμετάβλητον δὲ καὶ
ἀναλλοίωτον καὶ κατατετμημένην εἰς λεπτά καὶ κεναῖς ταῖς μεταξὺ χώραις
διειλημμένην ἢ λοιπῇ. καὶ τοίνυν ὅσοι γε τῆς ἀκολουθίας τῶν ὑποθέσεων
αἰσθάνονται, κατὰ μὲν τὴν δευτέραν αἴρεσιν οὔτε φύσεως οὔτε ψυχῆς ἰδίαν
τινὰ νομίζουσιν οὐσίαν ἢ δύναμιν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῇ ποιᾷ συνόδῳ τῶν 30
πρώτων σωμάτων ἐκείνων καὶ ἀπαθῶν τῶν ἀπλῶν ἀποτελεῖσθαι. κατὰ δὲ
τὴν προτέραν εἰρημένην αἴρεσιν οὐχ ὕστερα τῶν σωμάτων ἢ φύσις, ἀλλὰ
πολλῷ προτέρα τε καὶ πρεσβυτέρα· καὶ τοίνυν κατὰ μὲν τούτους αὕτη τὰ
σώματα τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν συνίστησι, δυνάμεις τινὰς
ἔχουσα, τὰς μὲν ἐλκτικὰς τε ἅμα καὶ ὁμοιωτικὰς τῶν οἰκείων, τὰς 35
δ' ἀποκριτικὰς τῶν ἄλλοτρίων, καὶ τεχνικῶς ἅπαντα διαπλάττει
τε γεννᾷσα καὶ προνοεῖται τῶν γεννωμένων· ἑτέραις αὐτῆς τις δυνά-
μεσι, στοργικῇ μὲν τι καὶ προνοητικῇ τῶν ἐγγόνων, κοινωνικῇ δὲ καὶ φι-
λικῇ τῶν ὁμογενῶν etc.

1139 Galenus de usu partium l. XIV cp. 1 (vol. IV p. 142 K.). 40
Μάλιστα μὲν οὖν ἀθάνατον ἡ φύσις, εἴπερ οἶόν τ' ἦν, ἐσπούδασε τὸ ἐαυτῆς
ἀπεργάσασθαι δημιούργημα· μὴ συγχωρούσης δὲ τῆς ὕλης — — — τὴν ἐνδε-
χομένην αὐτῷ βοήθειαν εἰς ἀθανασίαν ἐμηχανήσατο δίκην ἀγαθοῦ πόλεως
οἰκιστοῦ, μὴ τῆς ἐν τῷ παραχρῆμα συνοικήσεως μόνον φροντίσαντος ἀλλ' ὅπως
ἐπὶ τὸ πᾶν ἢ τὸ πλεῖστον γε ἡ πόλις αὐτοῦ διαφυλάττειτο, προνοησαμένου. 45

ibid. cp. 4 (p. 151). προνοουμένη γὰρ ἡ φύσις, ὅπως ἂν μὴ ζῶον τι
γένος ἀφανισθῇ μηδενός, ὅσα διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν ἦτοι βραχυ-
χρόνια τελῶς ἢ βορὰ τοῖς ἰσχυροτέροις ἔμελλε γενήσεσθαι, τούτοις ἅπασιν
ἵαμα τῆς συνεχοῦς φθορᾶς ἐξέσῃ τὴν πολυγονίαν.

ibid. (p. 152). ὁπόσοις δὲ τῶν ζώων ὑπὸ ξηρότητος τοῦ σώματος οὐχ οἶόν τ' ὑγρὸν ὑποθρέψαι περίττωμα (de lacte locutus erat) καθάπερ ἅπανι τοῖς πτηνοῖς, ἕτερον ἐν τούτοις τι τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἐκγόνων ἐπετεχνήσατο σοφισμα, θαυμαστὴν κηδεμονίαν εἰς αὐτὰ τῶν γειναμένων συνάψασα, δι' ἣν
 5 ὑπερμαχεῖ τε ἅμα τῶν νεοττῶν — καὶ τροφὰς ἐπιτηδείους αὐτοῖς ἐκπορίζει.

1140 Alexander Aphrod. de fato cp. 11 p. 179, 24 Bruns. προσ-
 τεθέντος τοῦ αὐτοῖς γε τούτοις (scil. Chrysippo) καὶ κοινῶς πᾶσι σχε-
 δὸν τοῖς φιλοσοφοῦσι δοκοῦντος, τοῦ μηδὲν ὑπὸ τῆς φύσεως
 γίνεσθαι μάτην.

10

§ 4. Mundum esse opus providentiae.

1141 Philo de provid. II § 55 (p. 84 Aucher). Similiter et deus, quin novum quidpiam elaborasset, de novo magnam istam urbem mundum creavit ac una cum eo locum etiam oriri fecit. Quoniam plenitudine corporis data, spatii — — nulla pars erit, quae non sit locus. (I. e. οὕτω
 15 καὶ ὁ θεός, οὐ γεννήσας τὸ κενόν, ἐν τῷ κενῷ τὴν μεγάλην πόλιν ἔκτισε τὸν κόσμον· συνέκτισε δὲ τούτῳ καὶ τὸν τόπον. ἐκπληρωθὲν γὰρ ὑπὸ σώ-
 ματος οὐδὲν μέρος τῆς χώρας ὅπερ οὐκ ἔσται τόπος.).

1142 Philo de provid. II § 57 (p. 84 Aucher). Infinitum incorpore-
 umque tempus deus minime creavit, sed dies mensesque annosque, sole et
 20 luna usus in hac mensura, atque reliquorum planetarum periodis, propter animalia generationemque fructuum, quae nequeunt sine annuis tempesta-
 tibus consistere. Ad hoc dirigi cumulatim ortus et occasus solis consue-
 verunt.

1143 Philo de provid. II § 56 (p. 84 Aucher). Figura autem
 25 mundi, sicut et mundus ipse, — per providentiam globi in formam facta fuit; primum quia omni figura velocius mobilis est et deinde magis necessaria, ne forte remissus (mundus) deorsum ferretur ad immensam vacuitatem, cunctis partibus in suum medium inclinantibus. Sic enim solummodo consistentiam habiturus erat, erga se invicem ad medium tendente
 30 aequali orbe.

Cf. n. 547sq. (Phys. cap. II § 5).

1144 Philo de provid. II § 62 (p. 87 Aucher). Terra occupavit medium, primum quidem, ne abrepta aliquatenus a centro dimoveatur; nam eius nisus ac statio in centrum tendit. Iterum autem, ut ita circumcirca
 35 habitetur; in quantum enim perstat, recte omnia super eam stant, cum et ipsa in centrum ferantur. Quo probatur et figuram eius per providentiam factam fuisse globosam, quia iam dictam circumhabitationem non patitur alia figura, quod patet ex iis, quae philosophice considerantur de figuris habitationibusque.

40 1145 Philo de provid. II § 64 (p. 89 Aucher). Dicunt extensum mare hominum deorumque commodo. Diis enim ita fere adornari dicunt:

4 γενομένων vulgo.
 legisse vidit Wendland.

12 καινόν pro κενόν Armeniacum interpretem errore

Sol, quem nonnulli rectorem esse dixerunt, eo quod largitur necessaria, ex mari, inquit, nutritur; quippe purgatissimas partes humidi elementi ad se trahens sorbet. Pro indicio sit praeter alia, quod per anni tempestates in contrarium tendit cursus solaris, aestate per Cancerum et hieme per Capricornum. Nam circumambulans Sol aeternos illos terminos haud transgreditur. Et ipsae quoque nutrices fixae (stellae) nutriuntur, ex aëre purgatam ad se trahentes humiditatem. Quod ita probant: etenim paulum ipsius humoris, nullo modo permixtum, constanti lege sub aurora iugiter frigans in terram remittitur, aquae colore accepto, quod ros nominare mos est. — Sicut autem magnae utilitatis est in totius caeli sustentationem mare, ita quoque ad hominum vitam, quoniam incolarum terrae cum habitantibus in insulis et insulanorum ad terricolas nulla fuisset mutua communicatio neque bonorum commutatio in singulis regionibus nascentium.

1146 Philo de Provid. II § 67 (p. 90 Aucher). At ex terra vapores ad quid utiles? O mirabilis vir, ex aëre distincta compositio an non est salutifera non animalibus tantum, verum etiam plantis? Immo si oporteat adhuc procedendo asserere, iis quoque qui solida natura secum invicem commixta sunt, causa est ut stent. Animantium inprimis esca est et ciborum omnium potuumque frequentissima. — — Nam quae in corpus recipiuntur, eorum tum ob nauseam tum ob dissolutionem cupiditatum — innumeris fastidium et fatigatio subit. Quod autem per aërem alimentum est, tam vigilem quam dormientem sequitur donum naturae, continuo a iuventute usque ad senium perpetuo conexum; quapropter, si aliquantisper corrumpatur, pestilentiam efficit.

25

Cf. Dio Chrysost. or. XII § 30. 31.

1147 Philo de provid. II § 73 (p. 93 Aucher). Fixae (scil. stellae) in causa sunt etiam temperantiae aëris, quia natura sunt frigida compositae, de se liquefacta diffundunt; et iste (aër) dilatatus causa efficitur animalibus generationis faciendae, sicut etiam iam factis respirationis causa comperitur. Ad subtilitatem enim cooperatur multitudo; at ad illud, quod non ex parte, sed totus dilatetur aër, circumlatio periodica.

1148 Philo de provid. II 76 (p. 95 Aucher). In primis — mensium periodos luna apposite coaptavit, quae totidem sunt mensurae cursus solaris. Deinde, per incrementum et deminutionem, variationes commutationesque pro emolumento universi facit. Fidem faciunt certam, quae in aëre sunt condiciones, status, serenitates, ventorum cessationes, nubes, violentiae ventorum et his similia, praeterea vastissimi maris refluxus; nunc enim deorsum absorbetur, nunc iterum fluctibus resilit. Maxime vero animalium quorundam variationes adimpletorum evacuatorumque, sicut testaceorum, ratio habet, et reliqua etc.

1149 Philo de provid. II § 84 (p. 98 Aucher). An tu putas nos propter mundum et non potius mundum propter nos factum fuisse? nam minime id considerans ruminasti, quod rite disposita sit sectio terrae pro habitatione hominum proque spatio ad usum deorum respectu sensibilium. Nobis enim per distributionem concessae partes

1 Cleanthes solem dixerat τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ κόσμου. Cf. I n. 499.

plus quam satis sunt pro habitatione; oportebat tamen et sideribus convenientem praeeparare escam, nutriendis nempe ex mari magno.

1150 Philo de provid. II § 74 (p. 94 Aucher). *Numerus autem planetarum prodest universo; verum hominum est otio praedictorum*
 5 *dinumerare singulorum utilitatem. Haec autem nota sunt non solum ratione, verum etiam sensu, ita movente providentia, quae, ut dicit Chrysippus et Cleanthes, nihil praetermisit pertinentium ad certiore utilitatemque dispensationem. quod si aliter melius esset dispensari res mundi, eo modo sumpsisset compositionem, quatenus nihil occurreret ad impedi-*
 10 *endum deum.*

1151 Galenus de usu partium l. XVII ep. 1 (vol. IV p. 358 K.).
 τίς δ' οὐκ ἂν εὐθὺς ἐνεθυμήθη νοῦν τινα, δύναμιν ἔχοντα θαυμαστήν, ἐπι-
 βάντα τῆς γῆς ἐκτετάσθαι κατὰ πάντα τὰ μέρη; πανταχόθεν γοῦν ὁρᾶται
 γινόμενα ζῶα θαυμαστὴν ἅπαντα κατασκευὴν ἔχοντα. καίτοι τί ἂν εἴη τῶν
 15 τοῦ κόσμου μορίων ἀτιμότερον τῶν περὶ τὴν γῆν; ἀλλ' ὅμως ἐνταῦθα φαί-
 νεται νοῦς τις ἀφικνούμενος ἐκ τῶν ἄνω σωμάτων, ἃ καὶ θεασαμένῳ τινὶ
 παραχρῆμα θαυμάζειν ἐπέρχεται τὸ κάλλος τῆς οὐσίας, ἡλλοῦ πρῶτον καὶ
 μάλιστα, μετ' αὐτὸν δὲ σελήνης, εἴτα τῶν ἀστέρων, ἐν οἷς εἰκός, ὅσῳ πέρ
 ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ σώματος οὐσία καθαρωτέρα, τοσούτῳ καὶ τὸν νοῦν ἐνοικεῖν
 20 πολὺ τοῦ κατὰ τὰ γήινα σώματα βελτίω τε καὶ ἀκριβέστερον. — — Ἐμοὶ
 μὲν γὰρ ταῦτα ἐννοοῦντι καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος οὐκ ὀλί-
 γος τις ἐκτετάσθαι δοκεῖ νοῦς. οὐ γὰρ δὴ αὐτὸς τῆς μὲν αὐγῆς τῆς ἡλια-
 κῆς μεταλαμβάνειν πέφυκεν, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς.

§ 5. Animalia (et plantas) propter hominum utilitatem facta esse.

1152 Porphyrius de abstin. III 20. Ἀλλ' ἐκεῖνο νῆ Δία τοῦ
 Χρυσίππου πιθανὸν ἦν, ὡς ἡμᾶς αὐτῶν καὶ ἀλλήλων οἱ θεοὶ χάριν
 ἐποίησαντο, ἡμῶν δὲ τὰ ζῶα, συμπολεμεῖν μὲν ἵππους καὶ συνθη-
 ρεῖν κύνας, ἀνδρείας δὲ γυμνάσια παρδάλεις καὶ ἄρκτους καὶ λέον-
 30 τας. ἡ δὲ ὕς, ἐνταῦθα γὰρ ἐστὶ τῶν χαρίτων τὸ ἡδιστον, οὐ δι'
 ἄλλο τι πλὴν θύεσθαι ἐγγόνει, καὶ τῇ σαρκὶ τὴν ψυχὴν ὁ θεὸς οἶον
 ἄλλας ἐνέμιξεν, εὐοψίαν ἡμῖν μηχανώμενος. ὅπως δὲ ζωμοῦ καὶ παρα-
 δειπνίων ἀφθονίαν ἔχωμεν, ὅστιρά τε παντοδαπὰ καὶ πορφύρας καὶ
 ἀκαλήφας καὶ γένη πτηνῶν ποικίλα παρεσκεύασεν, οὐκ ἀλλαχόθεν,
 35 ἀλλ' ὡς αὐτοῦ μέγα μέρος ἐνταῦθα τρέψας εἰς γλυκυθυμίας, τὰς τιτ-
 θὰς ὑπερβαλόμενος καὶ καταπυκνώσας ταῖς ἡδοναῖς καὶ ἀπολαύσεσιν
 τὸν περίγειον τόπον.

1153 Cicero de nat. deor. II 14, 37. *Scite enim Chrysippus,*

1 Cf. n. 690 (de stellis) 650 τρέφεσθαι δὲ τὰ ξμπυρα ταῦτα etc. (de sole, luna, astris).

ut clipei causa involucrum, vaginam autem gladii, sic praeter mundum cetera omnia aliorum causa esse generata; ut eas fruges atque fructus, quos terra gignit, animantium causa; animantes autem hominum, ut equum vehendi causa, arandi bovem, venandi et custodiendi canem. (Ipse autem homo ortus est ad mundum contemplandum et imitandum etc.). 5

1154 Cicero de nat. deor. II 64, 160. *Sus vero quid habet praeter escam? cui quidem ne putesceret animam ipsam pro sale datam dicit esse Chrysippus. qua pecude quod erat ad vescendum hominibus apta, nihil genuit natura fecundius.*

1155 Origenes contra Celsum IV 54 Vol. I p. 326, 31 Kö. (p. 545 10 Delarue). τοιαῦτα γὰρ ἐχοῖν αὐτὸν (scil. τὸν Κέλσον) ἀποφαινόμενον καὶ ἐναντία λέγειν οὐ μόνον ἡμῖν προθέμενον, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἀγεννεῖ φιλοσόφων αἰρέσει, τῶν ἀπὸ τοῦ Κιτιέως Ζήνωνος, κατασκευάσαι ὅτι τὰ τῶν ζῶων σώματα οὐκ ἔστιν ἔργα τοῦ θεοῦ· καὶ ὅτι ἡ τοσαύτη περὶ αὐτὰ τέχνη οὐκ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐλήλυθε νοῦ· ἔδει δ' αὐτὸν καὶ περὶ τῶν τοσούτων καὶ ὑπ' 15 ἐνυπαρχούσης ἀφαντάστου φύσεως διοικουμένων παντοδαπῶν φυτῶν καὶ πρὸς χρεῖαν γεγονότων οὐκ εὐκαταφρόνητον ἐν τῷ παντὶ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀνθρώποις διακονουμένων ζῶων, ὅπως ποτὲ ἄλλως ὄντων, μὴ ἀποφήνασθαι μόνον ἀλλὰ καὶ διδάξαι, ὅτι μὴ τέλειός τις νοῦς τὰς τοσαύτας ἐνεποίησε ποιότητος τῇ ὕλῃ τῶν φυτῶν. 20

1156 Ex Origenē Selecta in Psalmos II p. 532 Delarue. ἃ μὲν γὰρ προηγουμένως γίνεταί, ἃ δὲ κατ' ἐπακολούθησιν διὰ τὰ προηγούμενα. προηγουμένως μὲν γὰρ τὸ λογικὸν ζῷον, διὰ δὲ τὴν αὐτοῦ χρεῖαν κτήνη καὶ τὰ ἀπὸ τῆς γῆς φυόμενα.

1157 Origenes contra Celsum IV 74 Vol. I p. 343, 23 Kö. (p. 559 25 Del.). ὁ Κέλσος οὐχ ἐώρακεν ὅτι καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλοσόφων κατηγορεῖ, οὐ κακῶς προταττόντων τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπαξαπλῶς τὴν λογικὴν φύσιν πάντων τῶν ἀλόγων καὶ διὰ ταύτην λεγόντων προηγουμένως τὴν πρόνοιαν πάντα πεποιηκέναι. καὶ λόγον μὲν ἔχει τὰ λογικά, ἅπερ ἐστὶ προηγούμενα, παίδων γεννωμένων· τὰ δ' ἄλογα καὶ τὰ 30 ἄψυχὰ χορίου συγκτιζομένου τῷ παιδίῳ. Καὶ ἡγοῦμαι γε ὅτι ὥσπερ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ προνοοῦμενοι τῶν ὀνίων καὶ τῆς ἀγορᾶς δι' οὐδὲν ἄλλο προνοοῦνται ἢ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, παραπολαύουσι δὲ τῆς δασιλείας καὶ κύνες καὶ ἄλλα τῶν ἀλόγων· οὕτως ἡ πρόνοια τῶν μὲν λογικῶν προηγουμένως προνοεῖ, ἐπακολούθησε δὲ τὸ καὶ τὰ ἄλογα ἀπολαύειν τῶν δι' ἀνθρώ- 35 πους γιγνομένων.

1158 Plutarchus Quaest. Platon. II 1 p. 1000f. οὐδὲ γὰρ χορίου φησὶ Χρύσιππος πατέρα καλεῖσθαι τὸν παρασχόντα τὸ σπέρμα, καίπερ ἐκ τοῦ σπέρματος γεγονότος.

1159 Alexander Aphrod. de fato cp. 23 p. 193, 16 Bruns. εἰ δ' ὁ 40 μὲν φλοιὸς ἐν τοῖς φυτοῖς ἔνεκα τοῦ περικαρπίου, τὸ δὲ περικάρπιον τοῦ καρποῦ χάριν, καὶ ἀρδεύεται μὲν ἵνα τρέφῃται, τρέφεται δὲ ἵνα καρποφορῇ etc.

35 τὰ ἄλλα ἄλογα A. 37 Quem ad finem haec spectent, docet locus Origenis, quem praemisi.

1160 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 21 p. 1044e. Chrysippus
ὁ τὴν πρόνοιαν ἐγκωμιάζων ἰχθῦς καὶ ὄρνιθας καὶ μέλι καὶ οἶνον
παρασκευάσασαν.

1161 Cicero Acad. Pr. II 120. non mihi necesse —, quod tibi est,
5 <dicere>, cur deus, omnia nostra causa cum faceret (sic enim vultis) tan-
tam vim natricum viperarumque fecerit — —. negatis haec tam polite
tamque subtiliter effici potuisse sine divina aliqua sollertia; cuius
quidem vos maiestatem deducitis usque ad apium formicarum-
que perfectionem, ut etiam inter deos Myrmecides aliqui minutorum
10 opusculorum fabricator fuisse videatur.

1162 Cicero de legibus I 8, 25. Itaque ad hominum commoditates
et usus tantam rerum ubertatem natura largita est, ut ea, quae gignun-
tur, donata consulto nobis, non fortuito nata videantur: nec solum ea,
quae frugibus atque bacis terrae fetu profunduntur, sed etiam
15 pecudes: quod perspicuum sit partim esse ad usum hominum,
partim ad fructum, partim ad vescendum procreatas. 26. Artes
vero innumerabiles repertae sunt, docente natura. Quam imitata ratio res
ad vitam necessarias sollerter consecuta est.

1163 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 21 p. 1044c. Γράψας τοί-
20 νυν ἐν τοῖς περὶ Φύσεως, ὅτι „πολλὰ τῶν ζώων ἔνεκα κάλλους ἢ
φύσις ἐνήνοχε, φιλοκαλοῦσα καὶ χαίρουσα τῇ ποικιλίᾳ“ καὶ λόγον
ἐπειπὼν παραλογώτατον ὥς „ὁ ταῶς ἔνεκα τῆς οὐραῆς γέρονε, διὰ τὸ
κάλλος αὐτῆς.“

p. 1044d. Ἐν μὲν οὖν τῷ πέμπτῳ περὶ φύσεως, εἰπὼν ὅτι
25 „οἱ κόρεις εὐχρήστως ἐξυπνίζουσιν ἡμᾶς, καὶ οἱ μύες ἐπιττρέ-
φουσιν ἡμᾶς μὴ ἀμελῶς ἕκαστα τιθέναι, φιλοκαλεῖν δὲ τὴν
φύσιν τῇ ποικιλίᾳ χαίρουσαν εἰκός ἐστι“ ταῦτα κατὰ λέξιν εἴ-
ρηκε· „Γένοιτο δ' ἂν μάλιστα τούτου ἔμφασις ἐπὶ τῆς κέρκου
τοῦ ταῷ.“ ἐνταῦθα γὰρ ἐπιφαίνει τὸ ζῶον γεγενῆσθαι ἔνεκα τῆς κέρκου
30 καὶ οὐκ ἀνάπαλιν „τῷ δ' ἄρρενι γινομένῳ οὕτως ἢ θήλεια συνη-
κολούθηκεν.“

1164 Galenus de usu partium XI 14 Vol. III p. 899 K. τὸ δ' ἐξ
ἐπιμέτρου ποτὲ καὶ τῆς εὐμορφίας στοχάζεσθαι, ἀναγκαῖον ὑπάρχον καὶ αὐτὸ
δὴ γινώσκεσθαι τοῖς περὶ φύσιν [ἔχουσιν], οὐδαμοῦ διὰ τῶν ἔμπροσθεν λό-
35 γων εἰρηκώς, νῦν ὥήθη μάλιστα προσήκειν εἰπεῖν. καὶ γὰρ οὖν καὶ αἱ
κατὰ τὰ γένεια τριχες οὐ μόνον σκέπουσι τὰς γενύας, ἀλλὰ καὶ
πρὸς κόσμον συντελοῦσι. σεμνότερον γὰρ τὸ ἄρρεν φαίνεται, καὶ μάλ-
ιστα ἐν τῷ προῖέναι κατὰ τὴν ἡλικίαν, εἰ πανταχόθεν αὐτῷ καλῶς αὐταὶ
περικέοιντο. καὶ διὰ τοῦτο τά τε μῆλα καλούμενα καὶ τὴν ξίνα ψιλὰ καὶ
40 γυμνὰ τριχῶν ἢ φύσις ἀπέλιπεν· ἄγριον γὰρ ἂν οὕτω καὶ θηριῶδες ὅλον
ἐγένετο τὸ πρόσωπον, οὐδαμῶς οἰκτεῖον ἡμέρῳ καὶ πολιτικῷ ζῳῳ.

5 dicere add. Müller, respondere Halm. 6 natricum Lactant. VII 4, 11,
matricum libri Cie. 15 quas Davisius. || sit libri, est Bake. 31 συνηκο-
λούθηκεν scripsi secutus Bernard., γοῦν ἠκολούθηκεν libri. 34 ἔχουσιν seclusi.

1165 Cicero de nat. deor. I 47. Vos quidem, Lucili, soletis — cum artificium effingitis fabricamque divinam, quam sint omnia in hominis figura non modo ad usum, verum etiam ad venustatem apta describere.

1166 Cicero de finibus III 18. Iam membrorum, id est partium corporis, alia videntur propter eorum usum a natura esse donata, ut manus, crura, pedes, ut ea, quae sunt intus in corpore, quorum utilitas quanta sit, a medicis etiam disputatur, alia autem nullam ob utilitatem quasi ad quendam ornatum, ut cauda pavoni, plumae versicolores columbis, viris mammae atque barba.

1167 Lactantius instit. div. II 10. Sed etiam illud explanare tentavit (scil. Hermes) quam subtili ratione singula quaeque in corpore hominis membra formaverit (scil. deus) cum eorum nihil sit, quod non tantundem ad usus necessitatem, quantum ad pulchritudinem valeat. Id vero etiam Stoici cum de providentia disserunt facere conantur et secutus eos Cicero compluribus locis etc. (cf. Lactant. de opificio dei). 15 ibid. nam Stoici animantium fabricam divinae sollertiae tribuunt.

§ 6. Cur mala sint, cum sit providentia.

1168 Plutarchus de comm. not. cp. 34 p. 1076c. Οὐ μὲν ἐνταῦθα τὸ δεινότητόν ἐστιν, ἀλλὰ Μενάνδρῳ μὲν εἰπόντι θεατρικῶς

(Kock III fr. 724) ἀρχὴ μέγιστη τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν
τὰ λαν ἀγαθὰ

20

δυσκολαινουσι· τοῦτο γὰρ εἶναι παρὰ τὴν ἔννοιαν· αὐτοὶ δὲ τῶν κακῶν ἀρχὴν ἀγαθὸν ὄντα τὸν θεὸν ποιοῦσιν. οὐ γὰρ ἢ γ' ὕλη τὸ κακὸν ἐξ ἑαυτῆς παρέσχηκεν· ἅποιος γάρ ἐστι καὶ πάσας ὅσας δέχεται διαφορὰς ὑπὸ τοῦ κινουῦντος αὐτὴν καὶ σχηματίζοντος ἔσχε. κινεῖ δ' αὐτὴν ὁ λόγος ἐνυπάρχων 25 καὶ σχηματίζει, μῆτε κινεῖν ἑαυτὴν μῆτε σχηματίζειν πεφυκυῖαν.

1169 Gellius N. A. VII 1. Quibus non videtur mundus dei et hominum causa institutus neque res humanas providentia gubernari, gravi se argumento uti putant, cum ita dicunt: „si esset providentia, nulla essent mala.“ Nihil enim minus aiunt providentiae congruere, 30 quam in eo mundo, quem propter homines fecisse dicatur, tantam vim esse aerumnarum et malorum. Adversus ea Chrysippus cum in libro περὶ προνοίας quarto dissereret „nihil est prorsus istis“, inquit, „insubidius, qui opinantur bona esse potuisse, si non essent ibidem mala. Nam cum bona malis contraria sint, utraque 35 necessum est opposita inter sese et quasi mutuo adversoque fulta nisu consistere; nullum adeo contrarium est sine contrario altero. Quo enim pacto iustitiae sensus esse posset, nisi essent iniuriae? aut quid aliud iustitia est quam iniustitiae privatio? quid item fortitudo intellegi posset, nisi ex 40 ignaviae adpositione? quid continentia, nisi ex intemperantiae? quo item modo prudentia esset, nisi foret contra impru-

dentia? Proinde“, inquit, „homines stulti cur non hoc etiam desiderant, ut veritas sit et non sit mendacium? Namque itidem sunt bona et mala, felicitas et importunitas, dolor et voluptas. Alterum enim ex altero, sicuti Plato ait, verticibus
 5 inter se contrariis deligatum est; si tuleris unum, abstuleris utrumque.“

1170 Gellius N. A. VII 1, 7. Idem Chrysippus in eodem libro (i. e. quarto *περὶ προνοίας*) tractat consideratque dignumque esse id quaeri putat, εἰ αὖ τῶν ἀνθρώπων νόσοι κατὰ φύσιν γίνονται id est,
 10 [si] natura ipsa rerum vel providentia, quae compagem hanc mundi et genus hominum fecit, morbos quoque et debilitates et aegritudines corporum, quas patiuntur homines, fecerit. Existimat autem non fuisse hoc principale naturae consilium, ut faceret homines morbis obnoxios, nunquam enim hoc convenisse naturae auctori parentique omnium rerum
 15 bonarum. „Sed cum multa“, inquit, „atque magna gigneret pareretque aptissima et utilissima, alia quoque simul adgnata sunt incommoda his ipsis quae faciebat cohaerentia“, eaque [neque] per naturam, sed per sequellas quasdam necessarias facta dicit, quod ipse appellat „κατὰ παρακολούθησιν.“ „Sicut“, inquit, „cum
 20 corpora hominum natura fingeret, ratio subtilior et utilitas ipsa operis postulavit, ut tenuissimis minutisque ossiculis caput compingeret. Sed hanc utilitatem rei maiorem alia quaedam incommoditas extrinsecus consecuta est, ut fieret caput tenuiter munitum et ictibus offensionibusque parvis fra-
 25 gile. Proinde morbi quoque et aegritudines partae sunt, dum salus paritur. Sicut hercle“, inquit, „dum virtus hominibus per consilium naturae gignitur, vitia ibidem per adfinitatem contrariam nata sunt.“

1171 Philo de fortitudine Vol. II Mang. p. 413 Καθάπερ γὰρ ἰατρός
 30 μὲν ἐν ταῖς μεγάλαις καὶ ἐπισφαλέσι νόσοις ἔστιν ὅτε σωμάτων μέρη ἀφαιρεῖ, στοχαζόμενος τῆς τοῦ λοιποῦ σώματος ὑγείας, κυβερνήτης δὲ χειμῶνων ἐπιγινόμενων ἀποφορτίζεται, προνοῶν τῆς τῶν ἐμπλεόντων σωτηρίας, καὶ μέμψις οὔτε τῷ ἰατρῷ τῆς πηρώσεως, οὔτε τῷ κυβερνήτῃ τῆς ἀποβολῆς ἔπεται, τοῦ-
 35 ναντίον δὲ ἔπαινος ἑκατέρῳ, τὸ συμφέρον πρὸ τοῦ ἡδέος ἰδόντι καὶ κατορ-
 θῶσαντι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν τῶν ὅλων φύσιν αἰὲν θαυμαστέον, καὶ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ πραττομένοις ἅπασιν ἄνευ τῆς ἐκουσίου κακίας εὐαρεστητέον, ἐξετάζοντας, οὐκ εἴ τι μὴ καθ' ἡδονὴν συμβέβηκεν, ἀλλ' εἰ τρόπον εὐνόμου πόλεως ὁ κόσμος ἡμιοχεῖται τε καὶ κυβερνᾶται.

1172 Lactantius de ira cp. 13. Sed Academici, contra Stoicos disse-
 40 rentes, solent quaerere, cur si deus omnia hominum causa fecerit etiam multa contraria et inimica et pestifera nobis reperiantur tam in mari

quam in terra? Quod Stoici veritatem non respicientes ineptissime repulerunt; aiunt enim multa esse in gignentibus et in numero animalium, quorum adhuc lateat utilitas; sed eam processu temporum inveniri, sicut iam plura prioribus saeculis incognita necessitas et usus invenerit.

1173 Origenes contra Celsum IV 75 Vol. I p. 345, 19 Kō. (p. 560 Delarue). εἰ δὲ καὶ τοῖς ἀγριωτάτοις τῶν ζώων τροφὰς κατεσκεύασεν, οὐδὲν θαυμαστόν· καὶ ταῦτα γὰρ τὰ ζῷα καὶ ἄλλοι τῶν φιλοσοφησάντων εἰρήκασιν γυμνασίον ἕνεκα γεγονέναι τῷ λογικῷ ζῳῷ.

ibid. 78 Vol. I p. 348, 23 Kō. (p. 562 Del.). οὕτως εἰς γυμνάσιον 10 τῶν τῆς ἀνδρείας ἐν ἡμῖν σπερμάτων δεδόσθαι ἡμῖν λέγεται τὸ λεόντων καὶ ἄρκτων παρδάλεων τε καὶ συῶν καὶ τῶν τοιούτων γένος.

1174 Origenes contra Celsum IV 64 Vol. I p. 334, 33 Kō. (p. 552 Delarue). (antecessit Chrysippi fragmentum ἐκ τῆς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν εἰσαγωγῆς, unde sequentia indidem esse desumpta probabile): εἰ 15 γὰρ καὶ μία τῶν ὅλων φύσις καὶ ἡ αὐτή, οὐ πάντως καὶ ἡ τῶν κακῶν γένεσις ἀεὶ ἡ αὐτή. ὥς γὰρ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὕσης τῆς τοῦδε τινος ἀνθρώπου φύσεως, οὐκ ἀεὶ τὰ αὐτὰ ἐστὶ περὶ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις, ὅτε μὲν οὐδὲ λόγον ἀνειληφότος ὅτε δὲ μετὰ τοῦ λόγου κακίαν καὶ ταύτην ἦτοι ἐπὶ πλεῖον ἢ ἐπ' 20 ἔλαττον χεομένην, καὶ ἐστὶν ὅτε προτραπέντος ἐπ' ἀρετὴν καὶ προκόπτοντος ἐπὶ πλεῖον ἢ ἐπ' ἔλαττον, καὶ ἐνίοτε φθάνοντος καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀρετὴν ἐν πλείοσι θεωρίαις γινομένην ἢ ἐν ἐλάττοσιν· οὕτως ἐστὶν εἰπεῖν μᾶλλον καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ὅλων φύσεως, ὅτι εἰ καὶ μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ τῷ γένει, ἀλλ' οὐ τὰ αὐτὰ ἀεὶ οὐδ' ὁμογενῇ συμ- 25 βαίνει ἐν τοῖς ὅλοις· οὔτε γὰρ εὐφορίαι ἀεὶ οὔτ' ἀφορίαι, ἀλλ' οὐδὲ ἐπομβρίαι οὐδὲ ἀνῆμοί, οὕτω δὲ οὐδὲ ψυχῶν κρειττόνων εὐφορίαι τεταγμέναι ἢ ἀφορίαι καὶ χειρόνων ἐπὶ πλεῖον χύσις ἢ ἐπ' ἔλαττον. Καὶ ἀναγκαῖόν γε τοῖς ἀκριβοῦν πάντα κατὰ τὸ δυνατόν βουλομένοις ὁ περὶ τῶν κακῶν λόγος οὐ μενόντων ἀεὶ ἐν 30 ταῦτῳ διὰ τὴν ἦτοι τηροῦσαν τὰ ἐπὶ γῆς πρόνοιαν ἢ κατακλυσμοῖς καὶ ἐκπυρώσεσι καθάλλουσαν· καὶ τάχα οὐ τὰ ἐπὶ γῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, δεομένῳ καθαρσίου ὅταν πολλὴ ἡ κακία γένηται ἐν αὐτῷ.

1175 Plutarchus de Stoic. repugn. ep. 15 p. 1040c. Καὶ ὁμοίως 35 ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Δικαιοσύνης τὰ Ἑσιόδεια ταυτὶ προενεγκάμενος·

Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήλασε πῆμα Κρονίων,

λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμὸν· ἀφοφθινύθουσι δὲ λαοί·

(Hesiod. Op. et D. 242) „ταῦτά φησι τοὺς θεοὺς ποιεῖν, ὅπως κολαζομένων τῶν πονηρῶν οἱ λοιποὶ παραδείγμασι τούτοις 40 χρώμενοι ἤττον ἐπιχειρῶσι τοιοῦτόν τι ποιεῖν.“

1176 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 35 p. 1050e. Ἀλλὰ μὴν τὸν θεὸν κολάζειν φησὶ τὴν κακίαν καὶ πολλὰ ποιεῖν ἐπὶ κολάσει τῶν πονηρῶν, ὥσπερ ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ Θεῶν „ποτὲ μὲν τὰ δύσ- χρηστα συμβαίνειν φησὶ τοῖς ἀγαθοῖς οὐχ ὥσπερ τοῖς φαύλοις
5 κολάσεως χάριν, ἀλλὰ κατ' ἄλλην οἰκονομίαν, ὥσπερ ἐν ταῖς πόλεσι.“ καὶ πάλιν ἐν τούτοις „Πρῶτον δὲ τῶν κακῶν παρα- πλησίως ἐστὶν ἀκουστέον τοῖς προειρημένοις· εἴτα ὅτι ταῦτα ἀπονέμεται κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον, ἥτοι ἐπὶ κολάσει ἢ κατ' ἄλλην ἔχουσάν πως πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν.“

10 1177 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 32 p. 1049a. Ὁ δὲ οὕτω καταγελᾷ τῶν ἐπὶ τούτοις ἐγκαλούντων, ὥστε περὶ τοῦ Διός, τοῦ σω- τήρος καὶ γενέτορος καὶ πατρὸς Δίκης καὶ Εὐνομίας καὶ Εἰρήνης ταῦτα γράφειν ἐν τῷ τρίτῳ περὶ Θεῶν „Ὡς δὲ αἱ πόλεις πλεονάσασαι εἰς ἀποικίας ἀπαίρουσι τὰ πλήθη καὶ πολέμους ἐνίστανται πρὸς
15 τινας, οὕτως ὁ θεὸς φθορᾶς ἀρχὰς δίδωσι.“ καὶ τὸν Εὐριπίδην μάρτυρα καὶ τοὺς ἄλλους προσάγεται τοὺς λέγοντας ὡς ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος ὑπὸ τῶν θεῶν ἀπαντλήσεως χάριν τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρώ- πων γένοιτο.

p. 1049b. σκόπει δέ, ὅτι τῷ θεῷ καλὰς μὲν ἐπικλήσεις αἰεὶ καὶ
20 φιλανθρώπους, ἄγρια δ' ἔργα καὶ βάρβαρα καὶ Γαλατικὰ προστί- θησιν.

Cf. cp. 30 p. 1048c. ὁ δὲ Ζεὺς γελοῖος εἰ Κτήσιος χαίρει καὶ Ἐπικάρπιος καὶ Χαριδότης προσαγορευόμενος etc.

1178 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 37 p. 1051b. Ἔτι περὶ
25 τοῦ μηδὲν ἐγκλητὸν εἶναι μηδὲ μεμπτὸν κόσμῳ, κατὰ τὴν ἀρίστην φύσιν ἀπάντων παραγομένων, πολλάκις γεγραφῶς ἔστιν ὅπου πάλιν ἐγκλητὰς τινας ἀμελείας οὐ περὶ μικρὰ καὶ φαῦλα ἀπολείπει. Ἐν γοῦν τῷ τρίτῳ περὶ Οὐσίας, μνησθεὶς ὅτι συμβαίνει τινὰ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγα-θοῖς τοιαῦτα „Πότερον, φησὶν, ἀμελουμένων τινῶν, καθάπερ ἐν
30 οἰκίαις μείζοσι παραπίπτει τινὰ πίτυρα καὶ ποσοὶ πυροὶ τινες, τῶν ὅλων εὖ οἰκονομουμένων· ἢ διὰ τὸ καθίστασθαι ἐπὶ τῶν τοιούτων δαιμόνια φαῦλα, ἐν οἷς τῷ ὄντι γίνονται καὶ ἐγκλη-τέαι ἀμέλειαι;“ φησὶ δὲ πολὺ καὶ τὸ τῆς ἀνάγκης μεμῆχθαι. Τὸ μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα συμπτώματα τῶν καλῶν καγαθῶν ἀνδρῶν, οἷον ἡ Σω-
35 κράτους καταδίκη καὶ ὁ Πυθαγόρου ζῶντος ἐμπρησμὸς ὑπὸ τῶν Κυλω- νείων καὶ Ζήνωνος ὑπὸ Δημόλου τοῦ τυράννου καὶ Ἀντιφῶντος ὑπὸ Διονυσίου στρεβλουμένων ἀναιρέσεις, πιτύροις παραπίπτουσιν ἀπει-

11 τῶν ἐγκαλούντων scil. Pythagoreorum quae de gallis comedendis dixe-
rat criminantium. 14 ἀπαρύτουσι conl. Wy., ἀπερῶσι Bernardakis. 25 <ἐν
τῷ> κόσμῳ Wy. 36 Τυφῶνος pro Ἀντιφῶντος codd. a Bernard. adhibiti

κάζειν, ὅσης ἐστὶν εὐχερείας, ἐὼ· τὸ δὲ φαύλους δαίμονας ἐκ προ-
νοίας ἐπὶ τὰς τοιαύτας ἐπιστασίας καθίστασθαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἔγκλημα
τοῦ θεοῦ etc.

1179 Cicero de nat. deor. III 86. At enim minora di neglegunt
neque agellos singulorum nec viticulas persequuntur nec si uredo aut
grando quippiam nocuit, id Iovi animadvertendum fuit; ne in regnis
quidem reges omnia minima curant; sic enim dicitis.

1180 Cicero de nat. deor. III 90. Non animadvertunt, inquit, omnia
di, ne reges quidem. Quid est simile? Reges enim si scientes praeter-
mittunt, magna culpa est; at deo ne excusatio quidem est inscientiae. 10
Quem vos praeclare defenditis, cum dicitis eam vim deorum esse, ut,
etiamsi quis morte poenas sceleris effugerit, expetantur eae
poenae a liberis, a nepotibus, a posteris.

1181 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 35 p. 1050f. ἐπιτείνει δὲ
τὴν ὑπεναντίωσιν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ Φύσεως γράφων τάδε „Ἡ 15
δὲ κακία πρὸς τὰ δεινὰ συμπτώματα ἰδιόν τινα ἔχει λόγον·
γίνεται μὲν γὰρ καὶ αὐτὴ πως κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον,
καί, ἴν' οὕτως εἴπω, οὐκ ἀχρήστως γίνεται πρὸς τὰ ὅλα· οὐδὲ
γὰρ ἂν τὰ γαθὰ ἦν.“

idem de comm. not. cp. 13 p. 1065b. ἀλλὰ χοροῦ μὲν ἐστὶν ἐμ- 20
μέλεια, μηδενὸς ἀπάρχοντος ἐν αὐτῷ· καὶ σώματος ὕγεια, μηδενὸς
μορίου νοσοῦντος· ἀρετὴ δ' ἄνευ κακίας οὐκ ἔχει γένεσιν, ἀλλ' ὥσπερ
ἐνταῖς τῶν ἱατρικῶν δυνάμεων ἰὸς ὕφεως καὶ χολὴ ὑαίνης ἀναγκαῖόν
ἐστίν, οὕτως ἐπιτηδεύτης ἑτέρα τῇ Μελήτου μοχθηρίᾳ πρὸς τὴν Σω-
κράτους δικαιοσύνην, καὶ τῇ Κλέωνος ἀναγωγίᾳ πρὸς τὴν Περικλέους 25
καλοκἀγαθίαν· πῶς δ' ἂν εὔρεν ὁ Ζεὺς τὸν Ἡρακλέα φῦσαι καὶ τὸν
Λυκοῦργον, εἰ μὴ καὶ Σαρδανάπαλον ἡμῖν ἔφυσε καὶ Φάλαριν; — —
Τί γὰρ διαφέρουσι τῶν ταῦτα ληρούντων καὶ φλυαρούντων οἱ λέγον-
τες „μὴ ἀχρήστως γερονέναι πρὸς τὴν ἐγκράτειαν τὴν ἀκο-
λασίαν, καὶ πρὸς τὴν δικαιοσύνην τὴν ἀδικίαν;“ 30

idem de comm. not. cp. 14 p. 1065d. Ἡ βούλει τὸ ἥδιστον αὐ-
τοῦ τῆς γλαφυρίας καὶ πιθανότητος ἱστορῆσαι· „Ὡς περ γὰρ αἱ κω-
μωδίαι, φησὶν, ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' αὐτὰ
μὲν ἐστὶ φαῦλα, τῷ δὲ ὅλῳ ποιήματι χάριν τινὰ προστίθουσιν·
οὕτω ψέξειας ἂν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν κακίαν· τοῖς δ' ἄλλοις 35
οὐκ ἀχρηστός ἐστι.“

ibidem cp. 16 p. 1066d. Αα. — — ἐπιθυμῷ γὰρ πυνθέσθαι, τίνα
δὴ τρόπον οἱ ἄνδρες (Stoici) τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὴν κακίαν

6 quippiam V cuiipiam H quipiam AB. 16 comm. not. 1065b: λοιπὰ
pro δεινὰ || verba ἰδιόν τινα desunt. || ὅρον pro λόγον. 17 καὶ deest.
18 rep. St.: οὕτε γὰρ om. ἂν. 19 comm. not.: τὰ γαθόν. 23 οὕτως ἀναγκαῖόν
ἐστίν libri, transposuit Wy. 35 ὅλοις Mez.

τῆς ἀρετῆς προεισάγουσιν. Διαδ. — — πολὺς μὲν ὁ ψελλισμὸς αὐ-
τῶν, τέλος δὲ τὴν μὲν φρόνησιν ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κα-
κῶν οὕσαν, <ἀναιρεθέντων τῶν κακῶν> καὶ παντᾶσιν
ἀναιρεῖσθαι λέγουσιν· ὡς δ' ἀληθῶν ὄντων ἀδύνατον μὴ καὶ
5 ψευδῇ τινα εἶναι, παραπλησίως οἴονται προσήκειν, ἀγαθῶν
ὑπαρχόντων καὶ κακῶν ὑπάρχειν.)

M. Antoninus VI 42. Ἀλλὰ σὺ μὴ τοιοῦτο μέρος γένη, οἷος ὁ
εὐτελὴς καὶ γελοῖος στίχος ἐν τῷ δράματι, οὗ Χρῦσιππος μέμνηται.

1182 Plutarchus de Stoic. repugn. cp. 36 p. 1051a. Πάλιν ἐν
10 τῷ πρώτῳ περὶ Δικαιοσύνης εἰπὼν περὶ τῶν θεῶν, ὡς ἐνισταμένων
ἐνίοις ἀδικήμασι, „Κακίαν δέ φησι καθόλου ἄραι οὔτε δυνατόν
ἐστὶν οὔτ' ἔχει καλῶς ἀρθῆναι.“

1183 Philodemus περὶ θεῶν διαγωγῆς col. 7, 28 (Scott. Frgm.
Herc. p. 156). — — εἰ καὶ ταῦ(τ') ἐ(δύ)νατο, τὴν δύναμιν ὡς
15 καὶ τοῦ πάντ(ας) ποιῆσαι σοφοὺς καὶ μακαρίους καὶ μηδὲν κακόν.
τὸ δὲ τοιοῦτον ἀσθένειαν καὶ τιν' ἔλλειψιν συνάπτει τῷ κρατίστῳ.
πολλάκις δὲ αὐτὸ ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς νοήσεως τοῦ θεοῦ συγχωροῦσι·
καθάπερ ὁ (μὲν) Χρῦσιππος ἐν τοῖς περὶ μαντικῆς λέγει μὴ δύ-
(νασθαι) τὸν θεὸν εἰ(δέναι πάντα), διὰ τὸ μηδ' ἔχειν ...

20 ibid. col. 8 (ibid. p. 157). καὶ κατὰ τὴν (τοῦ θε)οῦ (δια)φορὰ(ν
ἰ)διωτικῶς (παν)τὸς αὐτῷ δύναμιν ἀναθέντες, (ὅ)ταν ὑπὸ τῶν ἐλέγχων
πιέζωνται, τότε καταφεύγουσιν ἐπὶ τὸ διὰ τοῦτο φάσκειν τὰ συναπτό-
μενα μὴ ποιεῖν ὅτι οὐ πάντα δύνανται.

1184 Clemens Al. Stromat. I p. 369 Pott. Ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν ἀπο-
25 στατησάντων βουλαὶ τε καὶ ἐνέργειαι, μερικαὶ οὐσαι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης
διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικαί· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς
καθόλου προνοίας ἐπὶ τέλος ὑγιεινόν, κὰν νοσοποιὸς ᾗ ἡ αἰτία. Μέγιστον
γούν τῆς θείας προνοίας τὸ μὴ εἶσαι τὴν ἐξ ἀποστάσεως ἐκουσίου
φρεῖσαν κακίαν ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ μένειν μηδὲ μὴν κατὰ
30 πάντα βλαβερὰν αὐτὴν γενέσθαι· τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς
καὶ δυνάμεως ἔργον ἐστὶν οὐ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν· φύσις γὰρ ὡς εἰπεῖν
αὕτη τοῦ θεοῦ, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν·
ἀλλὰ καὶ κεῖνο μάλιστα τὸ διὰ κακῶν τῶν ἐπινοηθέντων πρὸς τινῶν ἀγαθόν
τι καὶ χρηστὸν τέλος ἀποτελεῖν καὶ ὠφελίμως τοῖς δοκοῦσι φαύλοις
35 χρῆσθαι.

1185 Origenes de princip. III p. 162 ed. Delarue. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν
τῆς ἀποτέμενης τοῦ παντὸς κόσμου προνοίας ἔργων τινὰ μὲν ἐναργέστατα
φαίνεται ἢ προνοίας ἐστὶν ἔργα, ἕτερα δὲ οὕτως ἀποκέρνυται, ὡς ἀπιστίας
χώραν παρέχειν δοκεῖν τῆς περὶ τοῦ τέχνη ἀφάτῳ καὶ δυνάμει διοικούντος
40 τὰ ὅλα θεοῦ. Οὐχ οὕτω γὰρ σαφὴς ὁ περὶ τοῦ προνοοῦντος τεχνικὸς λόγος
ἐν τοῖς ἐπὶ γῆς, ὡς ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις· καὶ οὐχ οὕτω δῆλος

3 suppl. Reiske. 4 μὴ <οὐ> Rasmus. 5 οἶον libri, corr. Madvig.
19 εἰδέναι Gercke p. 699, εἰπεῖν Scott.

ἐν τοῖς κατὰ τὰ ἀνθρώπινα συμπτώματα ὡς ἐν ταῖς ψυχαῖς καὶ τοῖς σώμασι τῶν ζώων· σφόδρα τοῦ πρὸς τί καὶ ἔνεκα τίνος εὐρισκομένου τοῖς τούτων ἐπιμελομένοις περὶ τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς φαντασίας καὶ φύσεις τῶν ζώων καὶ τὰς κατασκευὰς τῶν σωμάτων.

1186 Cicero de nat. deor. III 70 (postquam disputavit deos male consuluisse hominibus, cum iis rationem largirentur). Huic loco sic solent occurrere: non idcirco non optime nobis a dis esse provisum, quod multi eorum beneficio perverse uterentur; etiam patrimoniis multos male uti, nec ob eam causam eos beneficium a patribus nullum habere.

10

1 scribendum: συμπτώμασιν.

Physica IX.

De divinatione.

§ 1. Esse divinationem, si di sint et providentia.

1187 Cicero de divin. I 3,6. *accessit acerrimo vir ingenio Chrysippus, qui totam de divinatione duobus libris explicavit sententiam, uno praeterea de oraculis, uno de somniis: quem subsequens unum librum Babylonius Diogenes edidit, eius auditor.*

1188 Cicero Acad. Pr. II 107. Cum Panaetius — ea de re dubitare se dicat, quam omnes praeter eum Stoici certissimam putant, 10 vera esse haruspicum <responsa>, auspicia, oracula, somnia, vaticinationes etc.

1189 Cicero de divin. II 63,130. *Chrysippus quidem divinationem definit his verbis: Vim cognoscentem et videntem et explicantem signa, quae a diis hominibus portendantur: officium 15 autem esse eius praeoscere, dei erga homines mente qua sint quidque significant, quemadmodumque ea procurentur atque expientur. Idemque somniorum coniectionem definit hoc modo: Esse vim cernentem et explanantem, quae a diis hominibus significantur in somnis.*

1190 Aëtius Plac. V 1, 1. Πλάτων καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν 20 εἰσάγουσι κατὰ τὸ ἔνθεον ὅπερ ἐστὶν ἐνθεαστικὸν [κατὰ θεϊότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ εἶπεν ἐνθουσιαστικὸν] καὶ τὸ ὀνειροπολικόν. οὗτοι τὰ πλεῖστα μέρη τῆς μαντικῆς ἐγκρίνουσι (sc. Stoici).

1191 Diogenes Laërt. VII 149. καὶ μὴν καὶ μαντικὴν ὑφιστάναι 25 πᾶσαν φασιν, εἰ καὶ πρόνοϊαν εἶναι· καὶ αὐτὴν καὶ τέχνην ἀποφαίνουσι διὰ τινὰς ἐκβάσεις, ὥς φησι Ζήνων τε καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ μαντικῆς.

1192 Cicero de divin. I 38, 82. *Quam quidem esse re vera hac Stoicorum ratione concluditur: „Si sunt dii, neque ante declarant*

10 add. Ernestius. 20 ἐνθεαστικόν Gal., ἐνθουσιαστικόν codd. Plut.
21 κατὰ — ἐνθουσιαστικόν paraphrasin secl. Diels. || καὶ τὸ ἀστρονομικόν καὶ τὸ
ὀρνεοσκοπικόν add. Gal. 24 φασὶ πᾶσαν (hoc ord.) BP. || ἢ pro εἰ PF.
23 ἐμβάσεις P (corr. P¹). 26 ἐν τοῖς δύο B.

hominibus, quae futura sint, aut non diligunt homines, aut quid eventurum sit ignorant, aut existimant nihil interesse hominum scire quid sit futurum; aut non censent esse suae maiestatis praesignificare hominibus quae sunt futura, aut ea ne ipsi quidem dii significare possunt. At neque non diligunt nos, sunt enim benefici generique hominum amici: neque ignorant ea, quae ab ipsis constituta et designata sunt: neque nostra nihil interest, scire ea quae eventura sunt; erimus enim cautiores, si sciemus: neque hoc alienum ducunt maiestate sua; nihil est enim beneficentia praestantius: neque non possunt futura praenoscere. 83. Non igitur sunt dii nec significant futura. Sunt autem dii: significant ergo. Et non, si significant, nullas vias dant nobis ad significationis scientiam: frustra enim significarent: nec, si dant vias, non est divinatio: est igitur divinatio. 39, 84. Hac ratione et Chrysippus et Diogenes et Antipater utitur.

Cf. II 49, 101.

1193 Cicero de divin. II 41. Ita enim, cum magis properant, concludere solent (scil. Stoici): „Si di sunt, est divinatio; sunt autem di; est ergo divinatio.“

20

1194 Cicero de legibus II 32. Si enim deos esse concedimus, eorumque mente mundum regi, et eorum numen hominum consulere generi et posse nobis signa rerum futurarum ostendere, non video, cur esse divinationem negem. 33. sunt autem ea, quae posui; <ex> quibus id, quod volumus, efficitur et cogitur.

25

1195 Quintilianus Instit. orat. V 7, 35. his adicere siquis volet ea quae divina testimonia vocant, ex responsis, oraculis, ominibus, duplicem sciat esse eorum tractatum: generalem alterum, in quo inter Stoicos et Epicuri sectam secutos pugna perpetua est, regaturne providentia mundus, specialem alterum circa partis divinationis, ut quaeque in quaestionem cadet. aliter enim oraculorum, aliter haruspicum, augurum, coniectorum, mathematicorum fides confirmari aut refelli potest, cum sit rerum ipsarum ratio diversa.

§ 2. De somniis.

1196 Tertullianus de anima cp. 46. Sed et Stoici deum malunt providentissimum humanae institutioni inter cetera praesidia divinatricum artium et disciplinarum somnia quoque nobis indidisse, peculiare solacium naturalis oraculi.

1197 Cicero de nat. deor. III 93. Sed quo modo iidem dicitis non

8 quae ventura sunt H quae eventura sint ABV. 13 et non si Lambin., et si non ABHV. 22 eorum numen Schoemann, eorundem ABH. 24 ex add. Rathius.

omnia deos persequi, iidem voltis a dis immortalibus hominibus dispertiri ac dividi somnia? Idcirco haec tecum, quia vestra est de somniorum veritate sententia. Atque iidem etiam vota suscipi dicitis oportere.

1198 Chalcidius ad Timaeum cp. 251. Heraclitus vero consentientibus Stoicis rationem nostram cum divina ratione connectit regente ac moderante mundana: propter inseparabilem comitatum consciam decreti rationabilis factam quiescentibus animis ope sensuum futura denuntiare. ex quo fieri ut adpareant imagines ignotorum locorum simulacraque hominum tam viventium quam mortuorum. Idemque asserit divinationis usum et praemoneri meritos, instruentibus divinis potestatibus; hi[c] quoque parte abutentes sententiae pro solida perfectaue scientia.

1199 Cicero de divin. I 20, 39. *veniamus ad somnia, de quibus disputans Chrysippus multis et minutis somniis colligendis facit idem, quod Antipater, ea conquirens, quae Antiphontis interpretatione explicata declarant illa quidem acumen interpretis: sed exemplis grandioribus decuit uti.*

1200 Cicero de divin. I 56. Quid? illa duo somnia, quae creberrume commemorantur a Stoicis — unum de Simonide, qui cum ignotum quendam proiectum mortuum vidisset eumque humavisset haberetque in animo navem conscendere, moneri visus est, ne id faceret, ab eo, quem sepultura adfecerat; si navigavisset, eum naufragio esse periturum; itaque Simonidem redisse, perisse ceteros, qui tum navigassent.

1201 Cicero de divin. II 65, 134. *Defert ad coniectorem quidam, somniasse se, ovum pendere ex fascea lecti sui cubicularis. Est hoc in Chrysippi libro somnium. Respondet coniector, thesaurum defossum esse sub lecto. Fodit, invenit auri aliquantum idque circumdatum argento. Misit coniectori quantulum visum est de argento. Tum ille „nihilne, inquit, de vitello?“ id enim ei ex ovo videbatur aurum declarasse, reliquum argentum.*

1202 Photius lexicon s. v. νεοττός. — — ὅτι δὲ τὸ ὥχρὸν νεοττὸν ἔλεγον, μαρτυρεῖ καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ περὶ χρησμῶν. „ὅναρ γάρ τινα φασὶν θεασάμενον ἐκ τῆς κλίνης αὐτοῦ κρέμασθαι ὡς προσαναθέσθαι ὀνειροκρίτη, τὸν δὲ εἰπεῖν. ὀρύττων θησαυρὸν εὐρήσεις κατὰ τὸν τόπον ἐκείνον· εὐρόντα δὲ σταμνίον, ἐν ᾧ ἀργύριον ἦν καὶ χρυσίον, ἐνεγκεῖν τι τοῦ ἀργυρίου τῷ μάντει· τὸν δὲ μάντιν εἰπεῖν· τοῦ δὲ νεοττοῦ οὐδέν μοι δίδως.“

1203 Apostolius XII 7. νεοττοῦ οὐδέν μοι δίδως. laudatur Chrysippus ἐν τῷ περὶ χρησμῶν. Cf. Suidas, Photius, Arsenius XXXVII 15.

1204 Cicero de divinatione I 27, 57. *Alterum ita traditum clarum admodum somnium. Cum duo quidam Arcades familiares iter una facerent et Megaram venissent, alterum ad coponem devertisse, ad hospitem alterum. Qui ut cenati quiescerent, concubia nocte visum esse in somnis ei, qui erat in hospitio, illum alterum orare, ut subveniret,*

quod sibi a copone interitus pararetur; eum primo perterritum somnio surrexisse; dein cum se collegisset idque visum pro nihilo habendum esse duxisset, recubuisse; tum ei dormienti eundem illum visum esse rogare, ut quoniam sibi vivo non subvenisset, mortem suam ne inultam esse pateretur; se interfectum in plastrum a copone esse coniectum et supra stercus iniectum; petere ut mane ad portam adesset, priusquam plastrum ex oppido exiret. Hoc vero eum somnio commotum mane bubulco praesto ad portam fuisse. quaesisse ex eo, quid esset in plaistro; illum perterritum fugisse: mortuum erutum esse; coponem re patefacta poenas dedisse.

10

1205 Suidas s. v. Τιμωροῦντος. — — Λέγει γοῦν Χρύσιππος ἐν Μεγάροις καταχθῆναι τινα, χρυσίου ζώνην πεπληρωμένην ἐπαρόμενον. ἀπέκτεινε δὲ ἄρα αὐτὸν πανδοκεὺς ὁ ὑποδεξάμενος ὀψιθέντα, ἐποφθαλμίσας τῷ χρυσίῳ εἶτα ἔμελλεν ἐκκομίζειν ἐφ' ἀμάξης ἀγούσης κόπρον, ὑποκρύψας ἐν ταύτῃ τὸν πεφονευμένον. ἡ τοίνυν ψυχὴ τοῦ 15 τεθνεώτος ἐφίσταται Μεγαρεῖ τινι καὶ λέγει ὅσα τε ἔπαθε καὶ ὑφ' ὅτου καὶ ὅπως ἐκκομίζεσθαι μέλλοι καὶ κατὰ ποίας πύλας· ὁ δὲ οὐκ ἤκουσε ὁρθύμως τὰ λεχθέντα, κνεφαῖος δὲ διαναστὰς καὶ παραφυλάξας τοῦ ζεύγους ἐπελάβετο καὶ ἀνίχνευσε τὸν νεκρόν. καὶ ὁ μὲν ἐτάφη, ὁ δὲ ἐκολάσθη.

20

1206 Cicero de divin. II 70, 144. Quid? ipsorum interpretum coniecturae nonne magis ingenia declarant eorum quam vim consensumque naturae? Cursor ad Olympia proficisci cogitans visus est in somnis curru quadrigarum vehi. Mane ad coniectorem. At ille: „Vinces“, inquit „id enim celeritas significat et vis equorum.“ Post idem ad 25 Antiphontem. Is autem: „Vincare, inquit, necesse est. An non intelligis, quattuor ante te cucurrisse?“ — Ecce alius cursor (atque horum somniorum et talium plenus est Chrysippi liber, plenus Antipatri) sed ad cursorem redeo. Ad interpretem detulit, aquilam se in somnis visum esse factum. At ille: „Vicisti. Ista enim avi volat nulla vehementius.“ 30 Huic eidem Antiphon: „Baro, inquit, victum te esse non vides? Ista enim avis, insectans alias aves et agitans, semper ipsa postrema est.“ — 145. Parere quaedam matrona cupiens dubitans, essetne praegnas, visa est in quiete obsignatam habere naturam. Rettulit. Negavit eam, quoniam obsignata fuisset, concipere potuisse. At alter praegnatam esse 35 dixit; nam inane obsignari nihil solere. Quae est ars coniectoris eludentis ingenio. An ea quae dixi et innumerabilia, quae conlecta habent

20 Propter similitudinem ceterorum ad librum περὶ χρησμῶν refero frgm., quod etiam ad librum περὶ ἐνυπνίων referri possit. 30 avi Lambin., avis libri. 31 huic eidem Lambin., huic equidem ABHV.

Stoici, quicquam significant nisi acumen hominum ex similitudine aliqua coniecturam modo huc, modo illuc ducentium?

§ 3. De artificiosa divinatione.

1207 Cicero de divin. I 72. Quae vero aut coniectura explicantur
5 aut eventis animadversa ac notata sunt, ea genera divinandi, ut supra dixi, non naturalia, sed artificiosa dicuntur; in quo haruspices, augures coniectoresque numerantur. Haec improbantur a Peripateticis, a Stoicis defenduntur.

1208 Cicero de divinatione I 49, 109. Quid? si etiam ratio exstat
10 artificiosae praesensionis facilis, divinae autem paulo obscurior? quae enim extis, quae fulgoribus, quae portentis, quae astris praesentiuntur, haec notata sunt observatione diuturna. Affert autem vetustas omnibus in rebus longinqua observatione incredibilem scientiam: quae potest esse etiam sine motu atque impulsu deorum, cum quid
15 ex quoque eveniat et quid quamque rem significet, crebra animadversione perspectum est. Altera divinatio est naturalis ut ante dixi; 110. quae physica disputandi subtilitate referenda est ad naturam deorum, a qua, ut doctissimis sapientissimisque placuit, haustos animos et libatos habemus: cumque omnia completa et referta sint aeterno sensu et
20 mente divina, necesse est contagione divinorum animorum animos humanos commoveri.

1209 Cicero de divinatione I 52, 118. *Hoc autem posito atque concesso, esse quandam vim divinam, hominum vitam continentem, non difficile est, quae fieri certe videmus, ea qua ratione fiant, suspicari.*
25 *Nam et ad hostiam deligendam potest dux esse vis quaedam sentiens, quae est toto confusa mundo: et tum ipsum, cum immolare velis, extorum fieri mutatio potest, ut aut absit aliquid aut supersit: parvis enim momentis multa natura aut affingit aut mutat aut detrahit.*

30 Cf. II 35. *pudet me non tui quidem — sed Chrysippi, Antipatri, Posidonii, qui idem istuc quidem dicunt, quod est dictum a te, ad hostiam deligendam ducem esse vim quandam sentientem atque divinam, quae toto confusa mundo sit. Illud vero multo etiam melius, quod et a te usurpatum est et dicitur ab illis: cum immolare quispiam*
35 *velit, tum fieri extorum mutationem, ut aut absit aliquid aut supersit; deorum enim numini parere omnia.*

1210 Cicero de divin. I 118. Nam non placet Stoicis singulis iecorum fissis aut avium cantibus interesse deum; neque enim decorum est nec dis dignum nec fieri ullo pacto potest; sed ita a principio incho-
40 atum esse mundum, ut certis rebus certa signa praecurrerent, alia in extis, alia in avibus, alia in fulgoribus, alia in ostentis, alia in stellis,

20 contagione *Davisius*, cognitione ABHV; cognatione *alii*.

alia in somniantium visis, alia in furentium vocibus. Ea quibus bene percepta sunt, ii non saepe falluntur; male coniecta maleque interpretata falsa sunt non rerum vitio, sed interpretum inscientia.

1211 Cicero de divin. II 33. Cum rerum autem natura quam cognationem habent (scil. exta, e quibus haruspices futura praedicunt)?⁵ quae ut uno consensu iuncta sit et continens, quod video placuisse physicis eisque maxume, qui omne, quod esset, unum esse dixerunt, quid habere mundus potest cum thesauri inventione coniunctum? Si enim extis pecuniae mihi amplificatio ostenditur idque fit natura, primum exta sunt coniuncta mundo, deinde meum lucrum natura rerum continetur. Nonne¹⁰ pudet physicos haec dicere? Ut enim iam sit aliqua in natura rerum contagio, quam esse concedo — multa enim Stoici colligunt; nam et musculorum iecuscula bruma dicuntur augeri, et puleium aridum florescere brumali ipso die et inflatas rumpi vesiculas et semina malorum, quae in iis mediis inclusa sint, in contrarias¹⁵ partis se vertere, iam nervos in fidibus aliis pulsus resonare alios, ostreisque et conchyliis omnibus contingere, ut cum luna pariter crescant pariterque decrescant, arboresque ut hiemali tempore cum luna simul senescente quia tum exsiccatae sint, tempestive caedi putentur. 34. Quid de fretis aut de marinis²⁰ aestibus plura dicam? quorum accessus et recessus lunae motu gubernantur. Sescenta licet eiusdem modi proferri, ut distantium rerum cognatio naturalis appareat — demus hoc — qua ex coniunctione naturae et quasi concentu atque consensu, quam *συνπάθειαν* Graeci appellant, convenire potest aut fissum iecoris cum lucello meo aut meus quaesti-²⁵ culus cum caelo, terra rerumque natura?

1212 Origenes contra Celsum IV 88 Vol. I p. 360, 13 Kö. (p. 569 Del.). *πρῶτον μὲν γὰρ ἐξήτληται πότερον ἔστι τις τέχνη οἰωνιστικὴ καὶ ἀπαξαπλῶς ἢ διὰ ζώων μαντικὴ ἢ οὐκ ἔστι· δεύτερον δὲ παρὰ τοῖς παραδεξαμένοις εἶναι τὴν δι' ὀρνίθων μαντικὴν οὐ συμπεφώνηται ἢ αἰτία τοῦ³⁰ τρόπου τῆς μαντείας· ἐπειδὴ περ οἱ μὲν ἀπὸ τινων δαιμόνων ἢ θεῶν μαντικῶν φασὶ γίνεσθαι τὰς κινήσεις τοῖς ζώοις, ὀρνίσι μὲν εἰς διαφόρους πτήσεις καὶ εἰς διαφόρους φωνάς, τοῖς δὲ λοιποῖς εἰς τὰς τοιασδὲ κινήσεις ἢ τοιασδί, ἄλλοι δὲ θειοτέρας αὐτῶν καὶ πρὸς τοῦτ' ἐπιτηδείους εἶναι τὰς³⁵ ψυχάς· ὅπερ ἐστὶν ἀπιθανώτατον.*

ibid. 90 Vol. I p. 362, 22 Kö. (p. 570, 71 Del.). *Λεκτέον οὖν ὅτι εἴπερ τις θεία φύσις ἦν ἐν αὐτοῖς τῶν μελλόντων προγνωστικὴ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον πλουσία, ὥς ἐκ περιουσίας καὶ τῷ βουλομένῳ τῶν ἀνθρώπων δηλοῦν τὰ ἐσόμενα, δηλονότι πολὺ πρότερον τὰ περὶ ἑαυτῶν ἐγγίνωσκον etc.*

Cf. etiam 91. 94.

40

1213 Cicero de divinatione I 53, 120. Eademque efficit in avibus divina mens, ut tum huc tum illuc volent alites: tum in hac tum in illa parte se occultent, tum a dextra tum a sinistra parte canant oscines. Nam si animal omne, ut vult, ita utitur motu sui corporis, prono, obliquo, supino, membraque quocunque vult flectit, contorquet, porrigit, con-⁴⁵

2 Cf. Gellius N. A. XV 13. 19 senescente C. F. W. Müller, senescentes libri. 33 τοιάσδε A, τοιάσδε vulg.

trahit, eaque ante efficit paene quam cogitat: quanto id deo est facilius, cuius numini parent omnia.

1214 Cicero de divin. II 56, 115. *Sed iam ad te venio, o sancte Apollo — — tuis enim oraculis Chrysippus totum volumen implevit, 5 partim falsis, ut ego opinor, partim casu veris, ut fit in omni oratione saepissime, partim flexiloquis et obscuris, ut interpretes egeant interprete et sors ipsa ad sortes referenda sit, partim ambiguis et quae ad dialecticum referenda sint.*

Cf. ibid. I 19, 37. *Collegit innumerabilia oracula Chrysippus nec ullum sine locuplete auctore atque teste.*

1215 Cicero de divin. II 117. (contra Chrysippum disputans, qui multa Apollinis oracula collegerat): Sed — cur isto modo iam oracula Delphis non eduntur, non modo nostra aetate, sed iam diu, iam ut nihil possit esse contemptius? Hoc loco cum urgentur, evanuisse aiunt 15 vetustate vim loci eius, unde anhelitus ille terrae fieret, quo Pythia mente incitata oracula ederet.

1216 Lactantius instit. div. I 6. *(in Sibyllarum catalogo) tertiam Delphida, de qua Chrysippus loquitur in eo libro, quem de divinatione composuit.*

5 „ea ratione“ coni. Müller Fleckeis. ann. 1864 p. 625.

Date Due

PA 3507 .S7

Arnim, Hans Friedrich Aug

Stoicorum veterum fragmenta co

v.2

010101 000

0 1163 0232920 0

TRENT UNIVERSITY

PA3507 .S7 v. 2

Arnim, Hans Friedrich August von

Stoicorum veterum fragmenta col-

legit Ionannes ab Arnim

DATE	ISSUED TO
	88266

88266

